

VRHOVNI SUD CRNE GORE
THE SUPREME COURT OF MONTENEGRO

BILTEN/BULLETIN
2/2015

CRNA GORA / MONTENEGRO
VRHOVNI SUD CRNE GORE / THE SUPREME COURT OF MONTENEGRO

BILTEN / BULLETIN
2/2015 GODINA / YEAR

Za izdavača / For publisher
Vesna Medenica, Predsjednik Vrhovnog suda / President of the Supreme Court

REDAKCIJA BILTENA / REDACTION OF THE BULLETIN

***Radule Kojović** (krivično pravo, zamjenik gl.i odgovornog urednika)*
***Vesna Begović** (gradjansko pravo)*
***Stanka Vučinić** (upravno pravo)*

Glavni i odgovorni urednik / Editor in chief
Dušanka Radović

Urednik u redakciji / Desk Editor
***Dubravka Božović**, savjetnik u Vrhovnom sudu*
Saradnik u redakciji / assistant
***Ljiljana Milić**, savjetnik u Vrhovnom sudu*

Sekretar redakcije / Secretary desk
***Sanja Boreta**, sekretar Vrhovnog suda*

ISSN 1800-5810

**CRNA GORA
VRHOVNI SUD**

**B I L T E N
2/2015**

Podgorica, mart 2016. godine

PRAVNI STAVOVI

PRAVNI STAV

Vrijeme provedeno na radu na osnovu ugovora o radu na određeno vrijeme prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu ("Sl. list CG", br.59/11, od 14.12.2011. godine), ne uračunava se u vrijeme rada potrebno za transformaciju ugovora o radu na određeno u ugovor o radu na neodređeno u smislu člana 9 u vezi čl.8 navedenog zakona.

O b r a z l o ž e n j e

U radu ovog odjeljenja prilikom odlučivanja postupajućih sudija u postupku po reviziji u pojedinačnim predmetima postavilo se spornim pitanje:

Da li se u vrijeme provedeno na radu na osnovu ugovora o radu na određeno vrijeme prije stupanja na snagu Zakona o o izmjenama i dopunama Zakona o radu ("Sl. list CG", br.59/11, od 14.12.2011. godine)uračunava u vrijeme rada potrebno za transformaciju ugovora o radu na određeno u ugovor o radu na neodređeno vrijeme po izmijenjenom propisu?

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu, objavljenom u "Sl. listu CG", br. 59/11, od 14.12.2011. godine, izmijenjeni su uslovi za transformaciju ugovora o radu na određeno u ugovor o radu na neodređeno vrijeme, iz člana 25 i 26 Zakona o radu ("Sl. list CG", br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/10).

Naime, odredbom člana 8 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu izmijenjen je čl. 25 Zakona o radu, tako da isti sada glasi:

„(1)Ugovor o radu može se zaključiti na određeno vrijeme radi obavljanja poslova čije je trajanje iz objektivnih razloga unaprijed određeno ili je uslovljeno nastupanjem okolnosti ili događaja koji se nijesu mogli predvidjeti.

(2)Poslodavac, sa istim zaposlenim, ne može zaključiti jedan ili više ugovora o radu na određeno vrijeme iz stave 1 ovog člana ukoliko je njihovo trajanje neprekidno ili sa prekidima duže od 24 mjeseca.

(3) Prekid kraći od 60 dana ne smatra se prekidom u smislu stava 2 ovog člana.

(4) Izuzetno od stave 2 ovog člana,ugovoro radu na određeno vrijeme može trajati i duže od 24 mjeseca, samo akoje to potrebno zbog zamjene privremeno odsutnog zaposlenog, obavljanja sezonskih poslova ili rada na određenom projektu do okončanja tog projekta, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

(5) Zaposleni koji je zaključio ugovor o radu na određeno vrijeme ima ista prava, obaveze i odgovornosti iz rada i po osnovu rada dok ugovor traje, kao izaposleni koji je zaključio ugovor o radu na neodređeno vrijeme”

Odredbom člana 9 istog propisa izmijenjen je član 26 Zakona o radu, tako da sada glasi:

“ Ako je ugovor o radu na određeno vrijeme zaključen suprotno članu 25 ovog zakona ili ako zaposleni nastavi da radi kod poslodavca nakon isteka roka na koji je zaključio ugovor o radu, smatra se da je ugovor o radu zaključen na neodređeno vrijeme ako zaposleni pristaje na takvo zaposlenje”.

Navedeni zakonski osnov ne može se smatrati ostvarenim uračunavanjem rada po ugovoru o radu na određeno vrijeme prije stupanja na snagu izmjena zakona koje tu mogućnost predviđaju, jer bi to značilo retroaktivnu primjenu zakona.

Prema tome, rad na određeno vrijeme prije 22.12.2011. godine, kada je stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu ("Sl. list CG", br. 59/11 od 14.12.2011. godine), ne može se uračunati u vrijeme od 24 mjeseca, što je potrební vremenski period trajanja ugovora o radu prema novom zakonskom rješenju za transformaciju ugovora o radu na određeno u ugovor na radu na neodređeno.

Sa iznijetih razloga usvojen je navedeni pravni stav.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen
na sjednici odjeljenja održanoj 15.06.2015. godine)*

PRAVNI STAV

Državni službenici ili namještenici u postupku kod suda opšte nadležnosti ostvaruju pravo na dodatke na zaradu - za prekovremeni rad, rad noću i rad u dane državnih i vjerskih praznika, saglasno odredbama čl. 18 i 21 Opšteg kolektivnog ugovora, a na osnovu čl. 10 Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika, prema evidenciji o faktički obavljenom radu.

O b r a z l o ž e n j e

U toku postupanja u okviru svoje nadležnosti u predmetima u kojima su stranke državni organi i zaposleni u njima, ovaj sud je zapazio različito postupanje nižestepenih sudova u istim pravnim situacijama prilikom odlučivanja o pravu na isplatu naknade štete po osnovu prekovremenog rada, rada u dane državnih i vjerskih praznika i rada noću.

Tako se nametnulo spornim pitanje:

Da li zaposleni – državni službenici i namještenici u državnom organu mogu da ostvaruju pravo na dodatke na zaradu - za prekovremeni, noćni i rad u dane državnih praznika kod suda opšte nadležnosti i po kojim propisima ?

Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika ("Sl. list CG", br. 86/09, 39/11, 59/11 i 14/12) odredbom člana 9 propisuje strukturu zarade državnog službenika i namještenika, određujući da se zarada sastoji od fiksnog dijela, varijabilnog dijela i dodataka na zaradu. Odredbom člana 12 stav 3 navedenog zakona predviđeno je uvećanje fiksnog dijela zarade u skladu sa Opštim kolektivnim ugovorom. Isti zakon, u svojim odredbama predviđa shodnu primjenu drugih propisa, na način što odredbom člana 8 izričito određuje da se na zarade državnih službenika odnosno namještenika, naknade zarade i druga primanja u pogledu pitanja koja ovim zakonom nijesu drukčije uređena primjenjuju opšti propisi o radu i Opšti kolektivni ugovor,

Članom 18 Opšteg kolektivnog ugovora ("Sl. list RCG", br.1/04), koji se primjenjivao do 23.11.2010.godine i članom 10 Izmjena i dopuna Opšteg kolektivnog ugovora ("Sl. list CG", br. 65/10), propisano je uvećanje zarade za prekovremeni rad od 40%, a za rad noću i za rad u vrijeme praznika od 150%.

Kod naprijed navedenog proizilazi da se pravo državnih službenika i namještenika na isplatu navedenih dodataka na zaradu cijeni na osnovu odredaba Opšteg kolektivnog ugovora, dokazivanjem obavljenog rada, tj. dostavljanjem evidencije o vremenu provedenom na radu u vremenu dužem od punog radnog vremena, radu noću i o radu za vrijeme državnih i vjerskih praznika. Radi ostvarenja prava na navedene dodatke u sudskom postupku državni službenik odnosno namještenik nije dužan da se prethodno obraća starješini radi priznanja navedenog prava, već zaštitu navedenog imovinskopravnog zahtjeva ostvaruje kod parničnog suda.

Sa iznijetih razloga Gradjansko odjeljenje je usvojilo navedeni pravni stav.

(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen na sjednici odjeljenja održanoj 15.06.2015. godine)

PRAVNI STAV

Državni službenici i namještenici, policijski službenici i lica na službi u Vojski Crne Gore imaju pravo da u redovnom sudskom postupku zahtijevaju isplatu naknade troškova za: odvojen život od porodice, rad na terenu, putne troškove za posjetu porodici, dio troškova zakupa stana, tek ukoliko im je to pravo priznato rješenjem od strane nadležnog ministra, odnosno starješine državnog organa, a nije isplaćeno.

O b r a z l o ž e n j e

Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika ("Sl. list CG", br.14/12), odredbama člana 16 stav 1 tač. 3 i 4, propisuje pravo državnog službenika i namještenika na naknadu troškova nastalih u vezi sa radom za odvojeni život od porodice i za rad na terenu. Isto pravo predviđao je i Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika ("Sl. list CG", br. 86/09, 39/11, 59/11) odredbama člana 17 stav 1 tač. 3 i 4.

Zakon o unutrašnjim poslovima ("Sl. list CG", br.44/12, 36/13, 1/15) odredbama člana 102 stav 1 tač. 3 i 4 predviđa pravo policijskom službeniku koji je privremeno rasporedjen na rad u drugo radno mjesto više od 50 km od mjesta rada - na putne troškove za posjetu porodici dva puta mjesečno i mjesečnu naknadu za odvojeni život. Navedena prava policijskom službeniku garantovao je prethodno i Zakon o policiji ("Sl. list RCG", br. 28/05 i "Sl. list CG", br. 88/09) u članu 74 stav 1 tač. 3 i 4.

Zakon o Vojski Crne Gore ("Sl. list CG", br. 88/09, 75/10 i 32/14), odredbama člana 101 stav 1 tač. 3, 4 i 5, licu na službi u Vojski utvrđuje pravo na naknadu troškova u vezi sa službom za odvojen život od porodice, dio troškova zakupa stana i za troškove rada na terenu, a pod uslovima, na način i u visini bliže utvrdjenim propisom Vlade (stav 3 iste zakonske odredbe)

Odredbom člana 19 Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika ("Sl. list CG", br.14/12) propisano je da se uslovi, način ostvarivanja i visina naknade troškova i drugih primanaja iz člana 16 i 17 ovog zakona utvrđuju propisom Vlade, a odredbom člana 20 istog zakona, da rješenje o naknadama i drugim primanjima u skladu sa ovim zakonom i opštim kolektivnim ugovorom donosi ministar finansija, što je propisivao i prethodno važeći Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika članom 21.

U Uredbi o naknadi troškova državnim službenicima i namještenicima ("Sl. list CG", br. 26 /12), u članu 2 taksativno su označeni troškovi u vezi sa radom državnih službenika i namještenika iz čl. 16 i 17 Zakona o o zaradama državnih službenika i namještenika, na koje imaju pravo pod uslovima, na način i u visini određenoj istom. Prema navedenoj odredbi, u troškove u vezi sa radom, u smislu uredbe spadaju: 1) dnevnice za službeno putovanje i selidbu u zemlji i inostranstvu, 2) korišćenje sopstvenog automobile u službene svrhe, 3) odvojeni život od porodice i 4) rad na terenu - terenski dodatak. Članom 4 uredbe propisano je da se naknada troškova službenog putovanja, naknada troškova za odvojeni život od porodice i naknada troškova rada na terenu međusobno isključuju. Uslovi ostvarivanja i visina naknade troškova za odvojeni život od porodice državnim službeniku i namješteniku propisani su odredbom čl. 30, a troškova rada na terenu - terenskog dodatka odredbom čl. 31 navedene uredbe. Istovjetno uređenje naknada istih troškova sadržala je i prethodno vazeća Uredba ("Sl. list CG", br. 57 /11)

Prethodno navedeno odredjenje odnosi se i na policijske službenike (član 7 Zakona o unutrašnjim poslovima i čl. 4 Zakona o policiji). Da bi se mogla isplatiti naknada i druga primanja po navedenim zakonima, potrebno je da je o tome odlučivao starješina organa.

Takodje, da bi se licu na službi u Vojsci mogla isplatiti naknada za troškove iz Zakona o Vojsci i Uredbe o bližim uslovima, načinu ostvarivanja i visini naknada i drugih primanja lica u službi u Vojsci Crne Gore ("Sl.list CG", br. 44/11), neophodno je da je o tome podnijet zahtjev i dokazi za ostvarivanje prava po ovoj uredbi (koji su predviđeni i zakonom), kako je to propisano čl.anom 16 iste, te da je donijeto posebno rješenje o naknadi, što proizilazi iz čl. 17 navedene uredbe.

Iz sadržine svih navedenih propisa zaključuje se da službenici odnosno namještenici zaposleni u državnim organima, policijski službenici i lica na službi u Vojsci isplatu naknade troškova nastalih u vezi sa radom mogu ostvariti tek nakon što je prethodno o tome odlučivao nadležni ministar odnosno starješina organa. Tek, ukoliko je državnom službeniku i namješteniku, policijskom službeniku i licu na službi u Vojsci priznato pravo na predmetne naknade isti bi imali pravo da u postupku kod suda opšte nadležnosti zahtijevaju isplatu naknade ako im nije isplaćena.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen
na sjednici odjeljenja održanoj 15.06.2015. godine)*

PRAVNI STAV

1. Na sve postupke izvršenja koji su u toku primjenjuje se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 20/15).

2. Na trećem javnom nadmetanju nepokretnost se ne može prodati ispod visine potraživanja izvršnog povjerioca po čijem predlogu se sprovodi izvršenje. Potraživanja izvršnih povjerilaca koji su pristupili u već pokrenuti postupak izvršenja, kao ni potraživanja založnih povjerilaca ne uzimaju se u obzir za određivanje vrijednosti ispod koje se ne može prodati nepokretnost.

O b r a z l o ž e n j e

Osnovnom sudu u Kotoru tokom rada u predmetima izvršenja, prilikom sprovođenja izvršenja pojavila se dilema vezano za primjenu odredbe člana 16 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbjedjenju, u nedostatku potpunog određenja u tom smislu u prelaznim i završnim odredbama, kao i uslovima prodaje i o donjoj granici prodajne vrijednosti nekretnina izvršnog dužnika na trećem javnom nadmetanju, prema navedenoj odredbi, te je zatražio da po ovim pitanjima Vrhovni sud Crne Gore zauzme pravni stav povodom navedenog.

S navedenim u vezi proizilazi da se nameću dva sporna pitanja koja glase:

1. *Da li se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 20/15) primjenjuje na sve postupke koji su u toku u vrijeme stupanja na snagu ovog zakona?*
2. *Da li se na trećem javnom nadmetanju nepokretnost može prodati ispod visine potraživanja izvršnog povjerioca po čijem se predlogu sprovodi izvršenje i da li se uzimaju u obzir potraživanja ostalih izvršnih povjerilaca koji su pristupili u već pokrenuti postupak izvršenja, kao i potraživanja založnih povjerilaca.*

Odredbom člana 154 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 36/2011) predviđene su izvršne radnje kojima se sprovodi izvršenje na nepokretnosti, a to su: upis rješenja o izvršenju u katastar nepokretnosti, utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti, prodaja nepokretnosti i namirenje izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom.

Članom 172 st. 1, 2 i 3 ZIO određeni su načini prodaje nepokretnosti – usmenim javnim nadmetanjem ili neposrednom pogodbom. Za javno nadmetanje za prodaju nepokretnosti bliže je određeno da se održava u kancelariji javnog izvršitelja, ako javni izvršitelj nije drugačije odredio, pri čemu je izvršnom povjeriocu i izvršnom dužniku dozvoljeno da se tokom čitavog postupka javnog nadmetanja mogu sporazumjeti o prodaji neposrednom pogodbom i o uslovima prodaje.

Odredbom člana 173 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 36/2011) predviđeno je da se na prvom javnom nadmetanju za prodaju nepokretnost ne može prodati ispod utvrđene vrijednosti (stav 1). Prema stavu 2 iste odredbe stranke i založni povjerioci mogu se sporazumjeti, izjavom datom na zapisniku kod javnog izvršitelja pred kojim postupak izvršenja teče, da se nepokretnost može prodati putem javnog nadmetanja po cijeni nižoj od utvrđene vrijednosti. Ukoliko nepokretnost nije mogla biti prodana na prvom javnom nadmetanju, prema stavu 3 navedene odredbe, javni izvršitelj zakazuje drugo nadmetanje za

prodaju nepokretnosti, s mogućnošću prodaje ispod utvrđene vrijednosti, ali ne ispod 50% te vrijednosti.

Članom 16 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 20/15) izmijenjena je odredbe čl. 173 stav 4 osnovnog zakona tako što je istom određeno da ako se nepokretnost nije mogla prodati na drugom javnom nadmetanju, javni izvršitelj će zakazati novo javno nadmetanje na kojem se nepokretnost može prodati ispod 50% utvrđene vrijednosti ali ne ispod visine potraživanja izvršnog povjerioca.

Suštinsko pitanje ovdje je da li se prilikom utvrđivanja vrijednosti ispod koje se nepokretnost ne može prodati na trećem javnom nadmetanju sabiraju potraživanja izvršnih i založnih povjerilaca koji su pristupili u već pokrenuti postupak izvršenja.

Nakon svestranog razmatranja postavljenih pitanja i dovodeći ih u vezu sa sadržinom izmijenjene odredbe člana 173 stav 4 ZIO, Gradjansko odjeljenje je stava da, se na trećem javnom nadmetanju nepokretnost može prodati ispod 50% utvrđene vrijednosti ali ne ispod visine potraživanja izvršnog povjerioca po čijem predlogu se sprovodi izvršenje. Pri tom potraživanja ostalih izvršnih povjerilaca koji su pristupili u već pokrenuti postupak izvršenja, kao ni potraživanja založnih povjerilaca ne uzimaju se u obzir za određivanje vrijednosti ispod koje se ne može prodati nepokretnost.

Imajući u vidu da je članom 23 Zakona o izmjenama i dopunama ZIO ("Sl. list CG", 20/15) određeno da zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Sl. listu CG", a da u prelaznim odredbama nema drugog konkretnijeg određenja, to se analogno navedenoj odredbi ima smatrati da se ovaj propis u cjelosti ima primijeniti na sve postupke u toku u vrijeme njegovog stupanja na pravnu snagu.

Na osnovu svega naprijed izloženog zauzet je navedeni pravni stav, kao u izreci.

(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen na sjednici odjeljenja održanoj 15.06.2015. godine)

PRAVNI STAV

Izvršni povjerilac nakon donošenja rješenja o izvršenju ima pravo da novim predlogom traži promjenu predmeta ili sredstava izvršenja, odnosno da predloži novo sredstvo ili predmet izvršenja ako se rješenje o izvršenju na odredjenom predmetu ili sredstvu ne može sprovesti, a način evidentiranja predloga uredjen je Sudskim poslovníkom.

O b r a z l o ž e n j e

Osnovni sud u Kotoru se obratio Vrhovnom sudu Crne Gore radi zauzimanja pravnog stava po pitanju mogućnosti promjene sredstava, odnosno predmeta izvršenja, nakon donošenja rješenja o izvršenju (kada u osnovnom predlogu ta sredstva i predmeti izvršenja nijesu bili navedeni) i način evidentiranja novopodnijetog predloga.

U smislu člana 26 stav 1 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 36/2011) sredstva izvršenja predstavljaju izvršne radnje kojima se po zakonu potraživanje prinudno ostvaruje. U stavu drugom ove odredbe pobrojana su sredstva izvršenja radi ostvarivanja novčanog potraživanja, dok stavom trećim iste odredbe definisani su predmeti izvršenja kao stvari i prava na kojima se po zakonu može sprovesti izvršenje radi ostvarivanja potraživanja.

Obim izvršenja odredjen je članom 27 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju, na način što ova odredba odredjuje da se izvršenje sprovodi sredstvima i na predmetima koji su navedeni u predlogu za izvršenje. Ako sredstva i predmeti izvršenja nijesu navedeni u predlogu za izvršenje, javni izvršitelj sprovodi izvršenje sredstvima i na predmetima za koje smatra da su najcjelishodniji i da će se time obezbijediti najpovoljnije namirenje izvršnog povjerioca. Istom odredbom izvršnom povjeriocu je data mogućnost da od javnog izvršitelja zahtijeva da bez ograničenja preduzima sve radnje u postupku izvršenja ili da uslovi preduzimanje odredjenih radnji svojom prethodnom saglasnošću.

Naime, Zakon o izvršenju i obezbjedjenju ne predvidja mogućnost promjene sredstava i predmeta izvršenja u toku postupka povodom podnijetog predloga za izvršenje.

Bez obzira što zakon ne sadrži odredbe o promjeni predmeta i sredstava izvršenja, izvršni povjerilac ima pravo da predloži novo sredstvo ili predmet izvršenja, radi namirenja istog potraživanja, ako se rješenje o izvršenju na odredjenom predmetu ili sredstvu nije moglo sprovesti. U suprotnom povjerilac bi bio onemogućen da ostvari svoje potraživanje, što svakako nije intencija zakona.

Način evidentiranja predloga u konkretnoj situaciji uredjen je odredbama člana 352 Sudskog poslovníka ("Sl. list CG", br. 26/2011), koji predvidja da ako isti povjerilac na osnovu iste izvršne isprave protiv istog dužnika sa više posebnih predloga zatraži više novih sredstava izvršenja ti predlozi upisuju se u upisnik "I" kao samostalni predmeti.

Sa iznijetih razloga Gradjansko odjeljenje je usvojilo navedeni pravni stav.

(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen na sjednici odjeljenja održanoj 15.06.2015. godine)

PRAVNI STAV

O troškovima postupka izvršenja sud odnosno Javni izvršitelj odlučuje rješenjem, protiv kojeg je dozvoljena mogućnost prigovora pod zakonskim uslovima.

O b r a z l o ž e n j e

Prilikom praćenja prakse crnogorskih sudova zapaženi su u postupku sprovođenja izvršenja različiti oblici odlučivanja o troškovima sprovođenja izvršenja, s tim što se većinom odlučuje zaključkom suda, kao formom odluke.

Kako oblik odlučivanja u postupku izvršenja opredjeljuje i mogućnost korišćenja pravnih sredstava stranaka u izvršnom postupku, Gradjansko odjeljenje Vrhovnog suda Crne Gore odlučilo je da na sjednici odjeljenja raspravi navedeno pitanje i zauzme pravni stav.

Naime, članom 7 stav 1 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br.36/11, 28/14 i 20/15) utvrđeno je da u postupku izvršenja i postupku obezbjedjenja sud i Javni izvršitelj donose rješenja i zaključke. Ista odredba, u stavu 2 izričito predviđa da se zaključkom određuje sprovođenje pojedinih radnji i odlučuje o pitanjima upravljanja postupkom.

Prema članu 8 stav 1 istog zakona protiv rješenja u postupku izvršenja i postupku obezbjedjenja može se izjaviti prigovor u skladu sa ovim zakonom, dok prema stavu 2 ove odredbe protiv zaključka nije dozvoljen prigovor.

Odredbom člana 34 stav 7 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju normirano je da o troškovima postupka izvršenja odlučuje sud, odnosno javni izvršitelj i u tom postupku određuje izvršenje radi njihovog namirenja u skladu sa zakonom i propisom koje uređuje troškove postupka.

Iz navedenih odredaba proizilazi da se o troškovima izvršenja odlučuje rješenjem a ne zaključkom.

Naprotiv, kada bi se o troškovima postupka odlučivalo zaključkom, koji je značaja akta kojim se određuje sprovođenje pojedinih radnji i odlučuje o pitanjima upravljanja postupkom, a protiv takvog akta suda nije dozvoljeno pravo prigovora (član 8 stav 2 ZIO), pa bi kod takvog oblika odlučivanja stranke bile isključene od mogućnosti korišćenja prigovora, kao zakonskog pravnog sredstva.

Sa svih prethodno navedenih razloga proizilazi da je o troškovima postupka izvršenja pravilno odlučiti rješenjem, zog čega je i zauzet navedeni pravni stav.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen
na sjednici odjeljenja održanoj 24.09.2015. godine)*

PRAVNI STAV

Ako izvršni dužnik u prigovoru na rješenje o izvršenju na osnovu izvršne isprave traži troškove prigovora, a sud nadje da je prigovor osnovan, odlučuje i o troškovima prigovora.

O b r a z l o ž e n j e

U praksi osnovnih sudova i javnih izvršitelja pokazalo se spornim pravo izvršnog dužnika na naknadu troškova prigovora na rješenje o izvršenju i ko je nadležan da odlučuje o tim troškovima, pa je Gradjansko odjeljenje Vrhovnog suda Crne Gore zaključilo da je o navedenom potrebno zauzeti pravni stav.

Odredbom člana 34 st. 1 i 2 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 36/11, 28/14 i 20/15) predviđeno je da troškove postupka u vezi sa odredjivanjem i sprovođenjem izvršenja snosi izvršni dužnik, a da je izvršni povjerilac dužan da predujmi troškove postupka izvršenja u roku koji mu odredi sud, odnosno javni izvršitelj. Stavom 3 navedene odredbe određeno je da sud, odnosno javni izvršitelj, može obustaviti izvršenje ako troškovi izvršenja ne budu predujmljeni u ostavljenom roku, ukoliko nije oslobođen obaveze plaćanja troškova postupka. Prema stavu 4. iste odredbe, ako je postupak izvršenja pokrenut po službenoj dužnosti, troškove prethodno snosi organ koji je izvršnu ispravu donio u prvom stepenu. Navedena odredba, stavom 5 utvrđuje obavezu izvršnog dužnika da izvršnom povjeriocu, na njegov zahtjev, naknadi troškove koji su bili potrebni za izvršenje, dok stavom 6 predviđa da je izvršni povjerilac dužan da izvršnom dužniku naknadi troškove izvršenja koje mu je neosnovano prouzrokovao, ukoliko ih je izvršni dužnik tražio. U stavu 7 navedena odredba predviđa da o troškovima postupka izvršenja odlučuje sud odnosno javni izvršitelj i u tom postupku određuje izvršenje radi njihovog namirenja, u skladu sa zakonom i propisom koji uređuje troškove postupka.

Polazeći od sadržine navedene odredbe troškovi prigovora na rješenje o izvršenju spadaju u troškove postupka izvršenja, te da se o troškovima odlučuje isključivo po zahtjevu stranaka, a sud cijeni opravdanost podnijetog pravnog sredstva i da li su troškovi osnovano ili neosnovano prouzrokovani protivnoj stranci. Dalje proizilazi da o troškovima postupka izvršenja povodom prigovora odlučuje nadležni za odlučivanje po prigovoru, ukoliko su u prigovoru troškovi traženi.

Inače, odredbom člana 161 stav 3 Zakona o parničnom postupku ("Sl. list RCG", br. 22/04, 28/05, 76/06 i "Sl. list CG", br.73/10, 47/15 i 48/15), propisana je dužnost stranke da zahtjev za naknadu troškova postupka stavi najkasnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlučivanju o troškovima, a ako se radi o donošenju odluke bez prethodnog raspravljanja, stranka je dužna da zahtjev za naknadu troškova stavi u predlogu o kome sud treba da odluči. Takođe, iz člana 163 stav 1 i 2 ZPP proizilazi da sud pred kojim se povodom pravnog lijeka postupak okončava odlučuje i o troškovima nastalim povodom tog pravnog lijeka.

Kako je članom 14 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju određena shodna primjena odredaba zakona kojim se uređuje parnični postupak kada ovim ili drugim zakonom nije drukčije propisano, to bi, shodno odredbama 161 stav 3 i člana 163 stav 2 ZPP, proizilazilo da bi izvršni dužnik ostvario pravo na troškove prigovora na rješenje o izvršenju na osnovu izvršne isprave treba da ih traži u prigovoru, a ukoliko sud odlučujući po prigovoru saglasno izmijenjenoj odredbi člana 48 stav 1 i 2 ZIO, preko sudije pojedinca ili vijeća suda, nadje da je prigovor osnovan, odlučiće i o troškovima prigovora.

Sa iznijetih razloga zauzet je navedeni pravni stav.

Medjutim, navedeno pravilo ne važi za prigovor na rješenje o izvršenju na osnovu vjerodostojne isprave, jer ako sud usvoji prigovor postupak se nastavlja kao parnični i o troškovima prigovora se odlučuje u parničnom postupku zavisno od uspjeha u sporu.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen
na sjednici odjeljenja održanoj 24.09.2015.godine)*

PRAVNI STAV

Uvećanje zarade u skladu sa Odlukom o uvećanju zarade državnim službenicima i namještenicima za obavljanje određenih poslova („Sl. list CG“, br.54/2010 i 62/2011) obračunava se na fiksni dio zarade. Ostali dodaci na zaradu, kao i varijabilni dio zarade ne ulaze u osnovicu za obračun uvećanja.

O b r a z l o ž e n j e

Osnovni sud u Pljevljima se obratio Vrhovnom sudu Crne Gore zahtjevom Su VI br. 109-15, radi zauzimanja pravnog stava po spornom pitanju:

"Da li se prilikom vršenja obračuna uvećanja zarade, po Odluci Vlade Crne Gore o uvećanju zarade državnim službenicima i namještenicima za obavljanje određenih poslova, koja se primjenjuje od 15.09.2010. godine, uzima zarada koja se sastoji od fiksnog dijela, varijabilnog dijela i dodataka na zaradu ili samo fiksni dio zarade."

Prema odredbi člana 9 Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika ("Sl. list CG", br. 86/09, 39/11 i 59/11), zarada državnog službenika, odnosno namještenika sastoji se od fiksnog dijela, varijabilnog dijela i dodatka na zaradu. Odredbom člana 12 stav 1 istog zakona propisano je da se državnom službeniku odnosno namješteniku visina fiksnog dijela zarade utvrđuje množenjem koeficijenta predviđenog za platni razred u koji je razvrstano njegovo zvanje sa obračunskom vrijednošću koeficijenta, a prema stavu 3 navedene odredbe zarada utvrđena u skladu sa stavom 1 navedene odredbe uvećava se po osnovu radnog staža saglasno Opštem kolektivnom ugovoru.

Kako uvećanje zarade po osnovu obavljanja poslova na određenim radnim mjestima ima karakter dodatka na zaradu, to se uvećanje obračunava na fiksni dio zarade na isti način kako se u smislu člana 12 stav 3 Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika uvećava po osnovu radnog staža i za rad noću, rad u dane državnog praznika i za prekovremeni rad, u skladu sa Opštim kolektivnim ugovorom.

Kada se ispune uslovi za uvećanje zarade po više osnova, oni se samostalno obračunavaju i sabiraju, a ni jedan od njih ne ulaze u osnovicu za obračun nekog drugog dodatka, što je predviđeno odredbama Opšteg kolektivnog ugovora.

Nakon 01.01.2011. godine u primjeni je Sporazum o utvrđivanju obračunske vrijednosti koeficijenta i startnog dijela zarade u bruto iznosima ("Sl. list CG", br. 80/10), koji odredbom člana 4 stavom trećim izričito propisuje da se startni dio zarade ne koristi pri obračunu dodataka na zaradu već se za dodatke koristi isključivo obračunska vrijednost koeficijenta, koeficijenta složenosti i procenat dodatka. Saglasno članu 6 navedenog sporazuma, Ministarstvo finansija donijelo je Uputstvo za obračun bruto zarada ("Sl. list CG", br.5/11), a članom 5 ovog uputstva propisana je formula po kojoj se vrši uvećanje zarade od januara 2011. godine.

Na osnovu naprijed iznijetog, Gradjansko odjeljenje je zauzelo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen
na sjednici odjeljenja održanoj 09.10.2015. godine)*

PRAVNI STAV

Na istinitost činjenica registrovanih u Centralnom registru privrednih subjekata i objavljenih u "Službenom listu Crne Gore", ne mogu se pozivati nesavjesna treća lica - lica koja su znala ili su prema okolnostima mogla znati za netačnost tih činjenica.

O b r a z l o ž e n j e

Privredni sud u Podgorici se obratio Vrhovnom sudu Crne Gore zahtjevom za zauzimanje načelnog pravnog stava, povodom u praksi nastalog spornog pitanja

"Da li se na istinitost netačnih činjenica registrovanih u CRPS-u i objavljenih u Službenom listu Crne Gore - lica ovlašćenog za zastupanje mogu pozivati i nesavjesna lica - lica koja su znala ili mogla znati za netačnost tih činjenica".

Postupak registracije svih oblika obavljanja privrednih djelatnosti je regulisan odredbama čl. 81-88. Zakona o privrednim duštvima („Sl. list RCG“, br. 6/02, „Sl. list CG“, 17/07, 80/08, 40/10 36/11, 40/11).

Pod pojmom registracije podrazumijeva se akt unošenja podataka u zvaničnu evidenciju registra privrednih subjekata, u koji se upisuju pravno relavantne činjenice, koje su značajne za status i djelatnost privrednih društava i drugih organizacija, (činjenice u vezi sa osnivanjem, udruživanjem, organizovanjem i prestankom subjekta upisa, zatim firma, djelatnost i sjedište, osnivački ulog i ostvareni kapital, zakonski i statutarni zastupnici subjekta upisa, prokuristi, statutarne promjene, otvaranje i završetak stečajnog postupka, likvidacija i postupak reorganizacije).

Registracija subjekata upisa u sudski registar se vrši prema određenim načelima: načelo obaveznosti upisa, načelo javnosti, načelo publiciteta, načelo urednosti, načelo istinitosti ili stvarnosti i načelo povjerenja.

Vezano se postavljeno sporno pitanje valja se osvrnuti na:

- načelo javnosti

Centralni registar je javna knjiga, pa su i podaci upisani u istom javni i kao takvi dostupni javnosti i registarski sud je dužan da dozvoli svakome, ko ima pravni interes za to da razgleda registar i da mu izda potreban izvod. Dakle, upis u sudski registar i načelo javnosti registra imaju određen uticaj na dokaznu snagu činjenica, koje su u registar upisane, jer se pretpostavlja da su trećim licima poznate činjenice upisa u sudski registar i da su bili u mogućnosti da ih saznaju.

- načelo publiciteta - sve činjenice koje su upisane u centralnom registru se javno objavljuju i to po službenoj dužnosti i oglas ima deklarativno dejstvo. Dakle, obaveznost objavljivanja činjenica subjekta upisa omogućuje svim zainteresovanim licima da se upoznaju sa činjenicama vezanim za pravni položaj subjekta registra i objavljivanjem se stvara pretpostavka opštepoznatosti činjenica, upisanih u sudski registar.

- načelo povjerenja - pretpostavlja se da su činjenice upisane u registar tačne, čime se stvara povjerenje u njihovu dokaznu snagu. To znači da u pravnom prometu važi pravilo, da

ko se postupajući savjesno pouzda u podatke upisane u registar, ne snosi štetne posledice, koje iz toga nastanu.

Privredna društva, kao i druga pravna lica, su subjekti prava i obaveza, pa se pojavljuju u pravnom prometu. Da bi se privredno društvo pojavilo u pravnom prometu, isto treba da bude pravno predstavljeno, a to se postiže institutom zastupanja, preko koga se ostvaruje pravni subjektivitet privrednog društva.

Članom 29. Zakona o privrednim društvima je propisano, da se objavljivanjem imena članova odbora direktora, izvršnog direktora ili sekretara društva, koji su ovlašćeni da zastupaju društvo obavezuje društvo i na to se mogu pozivati i treća lica, ukoliko društvo ne dokaže da su treća lica znala ili mogla znati za nepravilnosti prilikom njihovog izbora.

Ovom odredbom se dakle, regulišu pitanja zastupanja i pravnog dejstva radnji zastupnika društva prema trećim licima. Činjenica publikacije imena lica, sa navedenim svojstvima obavezuje društvo, da prihvati pravne posledice radnji preduzetih od strane tih lica. Na ovu pretpostavku se mogu pozivati i treća lica.

Medjutim ovom odredbom se uvodi **"pretpostavka nesavjesnosti trećih lica"** kao osnov za oslobađanje društva od obaveza, ukoliko su ova lica znala za određene nepravilnosti u izboru ovih lica, što bi značilo da su isti znali, da ova lica nijesu ovlašćena da zastupaju društvo.

Dakle, ukoliko je CRPS-u upisana netačna činjenica - lica ovlašćena za zastupanje subjekta upisa, objavljivanjem imena tog lica sa navedenim svojstvom obavezuje društvo, da prihvati pravne posledice i na ovu pretpostavku istinitosti se mogu pozivati i treća lica, što je u skladu sa načelom publiciteta, načelom istinitosti i načelom povjerenja.

Dileme nema ukoliko se radi o trećem licu, koje je savjesno i koje se pouzda u podatke upisane u registar, te to lice ne može apsolutno snositi štetne posledice, koje iz toga nastanu.

Sporno je da li se na istinitost netačne činjenice registrovane u sudski registar, može pozivati nesavjesno lice - lice koje je znalo ili prema okolnostima moglo znati za određene nepravilnosti u izboru lica ovlašćenih za zastupanje.

Iz sadržine citirane odredbe čl.29. Zakona o privrednim društvima (identična odredba čl.72. istog zakona) se da zaključiti da se nesavjesno lice ne bi moglo pozvati na pretpostavku istinitosti činjenica upisanih u sudski registar. Jer, "pretpostavka nesavjesnosti" trećih lica predstavlja osnov za oslobađanje društva od obaveza, ukoliko su ova lica znala za određene nepravilnosti u izboru ovih lica, što bi ukazivalo da su znala da ova lica, koja su upisana u registar i čija imena su objavljena nijesu ovlašćena da zastupaju društvo, **a teret dokazivanja nesavjesnosti trećeg lica je na društvu.**

U prilog prednjem ide i čl.88. Zakona o privrednim društvima kojim je propisano da registracija nije potvrda istinitosti podataka sadržanih u osnivačkoj dokumentaciji ili obavještenju o nastavku registracije a lica koja zaključuju pravne poslove sa registrovanim subjektima snose rizik utvrđivanja tačnosti podataka sadržanih u registru za njihove potrebe.

Sa svega iznijetog, Gradjansko odjeljenje je zauzelo pravni stav kao u izreci.

(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen na sjednici odjeljenja održanoj 09.10.2015. godine)

PRAVNI STAV

I Kada je zakonom za platni razred u koji je razvrstano zvanje državnog ili lokalnog službenika odnosno namještenika utvrđen veći koeficijent, a nadležni organ visinu fiksnog dijela zarade pojedinačnim aktom nije usaglasio sa novim zakonom, državnom ili lokalnom službeniku odnosno namješteniku pripada pravo na isplatu fiksnog dijela zarade prema koeficijentu utvrđenom zakonom.

II Osnov za raspoređivanje lokalnih službenika i namještenika u zvanja i platne razrede, po kojem se utvrđuje koeficijent za obračun fiksnog dijela zarade je akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji organa lokalne uprave i službe opštine usaglašen sa propisom Vlade, o službenim zvanjima lokalnih službenika i namještenika i uslovima za njihovo vršenje u organima lokalne uprave.

III Sud će cijeniti da li je zaposlenom uskraćeno pravo na zakonsku zaradu usljed nezakonitog i nepravilnog rada organa ukoliko organ lokalne uprave i službe opštine nije usaglasio svoj akto unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u roku utvrđenom propisom Vlade ili u razumnom roku kada propisom Vlade rok nije utvrđen.

O b r a z l o ž e n j e

Prilikom postupanja u okviru nadležnosti Vrhovnog suda Crne Gore u više predmeta (Rev. br. 666/15, Rev. br. 668/15, Rev. br. 744/15, Rev. br. 748/15, Rev. br. 1000/15, Rev. br. 1033/15, Rev. br. 1283/15, Rev. br. 1287/15...), po tužbama zaposlenih Glavnog grada Podgorica, protiv ovog tuženog, radi naknade štete zbog manje isplaćene zarade usled nezakonitog i nepravilnog rada organa primijećeno je da je u svim navedenim predmetima pravosnažno riješeno odbijanjem tužbenih zahtjeva jednoobraznom primjenom Načelnog pravnog stava Opšte sjednice Vrhovnog suda Crne Gore, Su. I 23-2/15 od 19.03.2015. godine

Medjutim, postupajući sudije (vijeća) ovog suda iz sadržine navedenih spisa predmeta zaključili su da se radi o različitim pravnim situacijama, koje se ne mogu obuhvatiti navedenim načelnim pravnim stavom, a na što je ukazano i od strane jednog od građanskih vijeća Višeg suda u Podgorici, koje je svojim podneskom Su. I br. 23-2/15 od 20.11.2015. godine tražilo dodatno tumačenje načelnog pravnog stava. Na isto je ukazivano i u posebnim podnescima predsjedniku Vrhovnog suda Crne Gore od strane punomoćnika zaposlenih u predmetima protiv Glavnog grada Podgorica.

Cijeneći kompleksnost pojava pravnih situacija Gradjansko odjeljenje Vrhovnog suda Crne Gore odlučilo je da ih sve razmotri na sjednici sudija ovog odjeljenja, što je i učinjeno na sjednici od 21.12.2015. godine.

Nakon detaljnog razmatranja svih konkretnih okolnosti u navedenim predmetima Gradjansko odjeljenje je zaključilo:

-Načelni pravni stav Opšte sjednice Vrhovnog suda Crne Gore, Su. I 23-2/15 od 19.03.2015. godine, primjenjuje se na situacije kada je rješenjem o utvrđivanju fiksnog dijela zarade primijenjen manji koeficijent od onog koji je zakonom propisan za platni razred koji državnom ili lokalnom službeniku odnosno namješteniku pripada s obzirom na radno mjesto, odnosno zvanje na koje je raspoređen u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, a to rješenje nije pobijao. U ovakvoj situaciji ne može se zahtijevati naknada

štete zbog djelimično uskraćene zarade, jer sud u parničnom postupku ne može ocjenjivati zakonitost pravosnažnih upravnih akata.

Pojedina zvanja državnih službenika i namještenika koja su utvrđena Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, zavisno od školske spreme i radnog iskustva, raspoređena su u platne razrede Zakonom o zaradama državnih službenika i namještenika i zavisno od složenosti, odgovornosti i uslova rada razvrstana u 38 platnih razreda, izraženih u koeficijentima.

Rješenje o raspoređivanju državnih službenika i namještenika u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima donosi se na osnovu akta od unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

U skladu sa Zakonom o zaradama državnih službenika i namještenika rješenje o fiksnom dijelu zarade donosi se na osnovu akta o raspoređivanju ili unapredjenju državnog službenika i namještenika u više zvanje, odnosno platni razred.

U spornom periodu po predmetim situacijama bili su na snazi:

-Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list RCG“, br. 27/2004 i „Sl. list CG“, br. 17/2007);

-Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list CG“, br. 86/2009, 39/2011 i 59/2011) i

-Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list CG“, br. 14/2012), koji se primjenjuje od 01.01.2013. godine.

Svim ovim zakonima propisano je da se zarada državnog službenika i namještenika utvrđuje pojedinačnim aktom u skladu sa zakonom. Takodje je propisano da se državnom službeniku i namješteniku visina fiksnog dijela zarade utvrđuje množenjem koeficijenta predviđenog za platni razred u kome je razvrstano njegovo zanimanje sa vrijednošću koeficijenta, koji za određeni mjesec – period utvrđuje Vlada. Dalje je propisano da se rješenje o fiksnom dijelu zarade donosi na osnovu akta o raspoređivanju ili unapredjenju državnog službenika, odnosno namještenika u više zvanje, odnosno platni razred.

Dakle, rješenje o utvrđivanju zarade ima svojstvo upravnog akta, pa se zaštita prava zaposlenih i ocjena njegove zakonitosti i pravilne primjene propisa kojim se uređuje zarada državnih službenika i namještenika ostvaruje u upravnom postupku, a sudska kontrola u upravnom sporu, povodom pravnih sredstava podnijetih protiv tog pojedinačnog akta u skladu sa zakonom. Konačno i pravosnažno rješenje o visini zarade predstavlja osnov za isplatu.

Stoga, kada je državnom ili lokalnom službeniku odnosno namješteniku, nakon donošenja i stupanja na pravnu snagu novog propisa-zakona kojim su uvećani koeficijenti u odnosu na ranije za iste poslove u istom platnom razredu, donijeto rješenje u kojem je utvrđen niži koeficijent od zakonskog, a to rješenje nije pobijao (te je isto postalo konačno i pravosnažno), ne može tražiti isplatu fiksnog dijela zarade po zakonskom koeficijentu.

Na naprijed navedenu situaciju odnosi se naprijed nevedeni načelni pravni stav ovog suda.

Medjutim, u situaciji kada je za platni razred u koji je razvrstano zvanje državnog ili lokalnog službenika odnosno namještenika zakonom utvrđen veći koeficijent, a nadležni organ nije donio rješenje o novom koeficijentu u skladu sa zakonom, što je bio dužan da učini po službenoj dužnosti, pri čemu raspored u zvanje i svrstavanje u platni razred nije sporno, državnom ili lokalnom službeniku odnosno namješteniku pripada pravo na isplatu fiksnog dijela zarade prema koeficijentu utvrđenom zakonom.

U pogledu pravnog statusa lokalnih službenika i namještenika, prema odredbi člana 90 Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl. list RCG“, br.42/03, 28/04, 72/05, 13/06 i „Sl. list CG“, br. 88/09, 3/10, 38/12 i 10/14) primjenjuju se propisi kojima se uređuje status državnih službenika i namještenika ukoliko tim zakonom nije drugačije određeno.

Inače, službena zvanja lokalnih službenika i namještenika i uslovi za njihovo vršenje nijesu utvrđena Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, pa nijesu ni mogla biti neposredno raspoređena u platne razrede Zakonom o zaradama državnih službenika i namještenika. Ta zvanja, kao i uslove za njihovo vršenje, prema odredbi člana 88 stav 3 Zakona o lokalnoj samoupravi, propisuje Vlada.

U spornom periodu bile su na snazi:

-Uredba o službenim zvanjima lokalnih službenika i namještenika i uslovima za njihovo vršenje u organima lokalne uprave („Sl. list RCG“, br. 34/05).

-Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o službenim zvanjima lokalnih službenika i namještenika i uslovima za njihovo vršenje u organima lokalne uprave („Sl. list CG“, br. 18/09) i

-Uredba o službenim zvanjima lokalnih službenika i namještenika i uslovima za njihovo vršenje u organima lokalne uprave („Sl. list CG“, br. 15/2013).

Organi lokalne uprave i službe opštine bili su dužni da akte o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji usklade sa odredbama ovih uredbi u određenom roku, s tim što Uredbom iz 2005. godine nije bio propisan rok za uskladjivanje.

Prema tome, osnov za raspoređivanje lokalnih službenika i namještenika u zvanja i platne razrede je akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uskladjen sa navedenim uredbama Vlade. To znači da se neposredno ne može primijeniti Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika kada je u pitanju raspoređivanje u zvanja lokalnih službenika i namještenika u platne razrede, jer ta zvanja nijesu utvrđena Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, niti su raspoređena u platne razrede Zakonom o zaradama državnih službenika i namještenika.

Kako je akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji organa lokalne uprave osnov za raspoređivanje zaposlenih na radna mjesta i razvrstavanje u platne razrede, a kojeg organ uprave donosi na osnovu propisa Vlade Crne Gore – Uredbe o službenim zvanjima lokalnih službenika i namještenika i uslovima za njihovo vršenje u organima lokalne uprave, to je nadležni organ dužan po službenoj dužnosti da donese rasporedno rješenje o razvrstavanju poslova koje obavljaju lokalni službenici i namještenici u platne razrede, a zatim i o fiksnom dijelu zarade po zakonskom koeficijentu.

Imajući u vidu da je u periodu od 2005. do 2013. godine Vlada Crne Gore donijela tri Uredbe o službenim zvanjima lokalnih službenika i namještenika i uslovima za njihovo vršenje u organima lokalne uprave, kojima je u prelaznim odredbama utvrđena dužnost za organe lokalne uprave da nakon stupanja na snagu iste usaglase svoja opšta akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, to bi se propuštanje tog usaglašavanja bez opravdanih razloga smatralo nezakonitim, odnosno nepravilnim radom organa koji je dužan bio da to učini.

Stoji činjenica da je Uredba Vlade o službenim zvanjima... iz 2005. godine predviđala obavezu usaglašavanja opštih akata sa ovim propisom, a nije predviđala rok u kojem je organ uprave dužan da izvrši usaglašavanje, te da su kasnije uredbе taj rok predviđale i to Uredba iz 2009. godine - za usaglašavanje je utvrdila rok od šest mjeseci, a Uredba iz 2013. godine - rok od 30 dana.

Polazeći od utvrđenih rokova Uredbama iz 2009. i 2013. godine, a cijeneći i postojeću zakonsku obavezu za usaglašavanje propisa organa lokalne uprave u skladu sa propisom Vlade, to bi podrazumijevalo da je organ lokalne uprave bio dužan da izvrši uskladjivanje svog akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sa Uredbom iz 2005. godine u primjerenom – razumnom roku. Dovodjenjem u vezu ostavljenih rokova za usaglašavanje novijim uredbama Vlade Crne Gore sa opštiprihvaćenim standardima o razumnom roku, to razumni rok za usaglašavanje navedene Uredbe Vlade iz 2005. godine treba tumačiti na način da ne može biti duži od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove uredbе.

Stoga, cijeneći evidentne pravne situacije iz navedenih građanskih predmeta po tužbama zaposlenih Glavnog grada protiv ovog tuženog, radi naknade štete zbog neisplaćenog dijela zarade usljed nezakonitog rada organa, a da bi se mogao izvesti pravilan zaključak da li se zaista radi o nezakonitom ili nepravilnom radu organa koji je uzrokovao traženu štetu Gradjansko odjeljenje ovog suda je usvojilo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen
na sjednici odjeljenja održanoj 21.12.2015. godine)*

PRAVNI STAV

I Ne može se po pravilima sticanja bez osnova zahtijevati vraćanje dijela isplaćene ugovorne kamate kad je korisnik kredita isplatu vršio na osnovu punovažnog ugovora o kreditu.

II Ne predstavlja razlog ništavosti ugovora o kreditu to što je u ugovoru primijenjen anticipativni način obračuna ugovorne kamate, jer to nije protivno ni jednom prinudnom propisu.

O b r a z l o ž e n j e

Osnovni sud u Beranama zahtjevom Su. VI br.125/15 od 22.10.2015. godine obratio se Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore, u kojem pojašnjava da je kod tog suda u toku postupak u 572 predmeta po tužbama korisnika kredita protiv “Monte Credit” MFI DOO Podgorica – Filijala Berane, radi sticanja bez osnova, a postupci su pokrenuti nakon što su tužioci u cjelosti izmirili obaveze iz predmetnih ugovora.

Sporno je pitanje načina obračuna i iskazivanja ugovorne kamate u ugovoru o kreditu odnosno da li se efektivna kamatna stopa obračunava primjenom dekurzivnog ili anticipativnog načina obračuna, a s tim u vezi primjena Odluke Centralne banke Crne Gore o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (“Sl. list RCG”, br. 48/03 i 55/03) i eventualna ništavost tih odredaba ugovora.

Iz priloga dostavljenih uz zahtjev i pribavljene dokumentacije od davaoca kredita i ostale dostavljene dokumentacije predsjedniku Vrhovnog suda i Gradjanskom odjeljenju ovog suda objedinjene u materijalu proizilazi da kod crnogorskih osnovnih sudova posebno na sjeveru Crne Gore ima preko 620 predmeta u kojima su klijenti inicirali sudske sporove nakon otplate kredita.

Pošto je u zahtjevu navedeno da su sporovi inicirani nakon otplate kredita po ugovorima, a radi povraćaja stečenog bez osnova potrebno je prvenstveno poći od ovog instituta.

Sticanje bez osnova u smislu člana 217 Zakona o obligacionim odnosima (“Sl. list CG”, br. 47/08) postoji kada je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu drugog lica a taj prelaz nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili zakonu, te je sticalac dužan da ga vrati, a kada to nije moguće – da naknadi vrijednost postignutih koristi. Za postojanje ovog instituta neophodno je da su ispunjena dva uslova 1) da postoji prelazak imovine jednog lica u imovinu drugog lica i 2) da za taj prenos ne postoji pravni osnov, bilo u samom momentu prenosa ili da je prestao da postoji (otpao osnov) nakon što je imovina prenesena. Stoga se ne može proglasiti da je nešto stečeno bez osnova, ukoliko je zasnovano na punovažnom pravnom poslu (pravnom osnovu).

Iz raspoloživih dokaza uz zahtjev za zauzimanje pravnog stava proizilazi da je “Monte Credit” MFI u konkretnim slučajevima naplatila sve obaveze u smislu ugovora o kreditu, tj. da su korisnici u svemu izmirili obaveze u skladu sa ugovorom, a da se nakon toga prigovara na način obračuna ugovorne kamate od strane MFI, pa da je plaćeno ono što nije trebalo.

Činjenica je da su korisnici i davalac kredita iz dostavljenih ugovora ugovor potpisali, pošto je svaki korisnik upoznat sa pravilima MFI – prezentiran mu plan otplate i efektivna kamatna stopa. Kako je ugovor odraz slobodne saglasnosti volje ugovarača, a korisnik svojim

potpisom potvrđuje da prihvata sve obaveze utvrđene ugovorom, odnosno sva pravila iz ugovora, to znači da se sa izloženim pravilima i ugovorom saglasio.

Imajući u vidu da je ugovor zasnovan na poštovanju osnovnih načela ugovornog prava, što prvenstveno podrazumijeva načela obligacionog prava, te da je banka - MFI svoja pravila izložila klijentu prije potpisivanja ugovora, a ovo u cilju kako bi klijent bio blagovremeno informisan o svim uslovima banke, te da bi eventualnim sagledavanjem pravila kod više banaka mogao da se opredijeli za najpovoljnijeg ponudjača. Potpisivanjem ugovora o kreditu sa konkretnom bankom znači da je klijent, sada već korisnik, prihvatio pravila banke i po istima postupao za svo vrijeme trajanja ugovornog odnosa, te je otplatu anuiteta iskazanu u planu otplate, kojim je obuhvaćena i ugovorna kamata.

Zakonskim i podzakonskim propisima kojima se uređuje kamata nijesu propisane obaveze davalaca kredita da primjenjuju određeni kamatni račun (prosti, složeni) što podrazumijeva da pri ugovaranju i izračunavanju obaveza korisnika kredita davaoci kredita imaju slobodu u izboru kamatnog računa koji će ugovoriti, odnosno koristiti pri izračunavanju obaveze klijenta po konkretnom kreditnom aranžmanu. Za korisnike bankarskih kredita, kao i kredita koje odobravaju mikrokreditne finansijske institucije Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite Centralne banke Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 48/2003 i 55/2003) propisana je metodologija koju su davaoci kredita dužni da primjenjuju za izračunavanje efektivne kamatne stope u periodu njenog važenja. Pošto je navedena odluka važila u vrijeme zaključenja spornih ugovora o kreditima, znači, istom je određen metod obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope (u skladu sa planom otplate), ali istom nije ograničeno na koji način će to banka – MFI da vrši. Ova kamata, za razliku od nominalne kamate predstavlja stvarnu cijenu kredita i omogućava potencijalnom korisniku kredita da lakše sagleda i upoređi uslove pod kojima različiti subjekti nude iste kredite, pa da se na osnovu toga opredijeli za zaključivanje ugovora o kreditu sa ponudjačem koji je za klijenta najpovoljniji.

Na osnovu izloženog jasno proizilazi da primjena jednog od metoda načina obračuna efektivne kamatne stope (dekurzivni ili anticipativni) ne predstavlja razlog apsolutne ništavosti ugovora o kreditu i nije protivno prinudnim propisima, pa da se ne radi o apsolutnoj ništavosti u smislu člana 101 Zakona o obligacionim odnosima.

Stoga je Gradjansko odjeljenje ovog suda zauzelo navedeni pravni stav.

(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen na sjednici odjeljenja održanoj 21.12.2015. godine)

PRAVNI STAV

Odluku po prigovoru na rješenje o izvršenju strankama dostavlja sud a javni izvršitelj može vršiti dostavljanje sudskih pismena ako mu to povjeri sud.

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Osnovni sud u Kotoru radi zauzimanja pravnog stava po pitanju nadležnosti osnovnih sudova i javnih izvršitelja za dostavljanje drugostepenih odluka ("Ip" odluka) u predmetima izvršenja u kojima je u prvom stepenu odlučivao javni izvršitelj.

Dostavljanje pismena u izvršnom postupku regulisano je odredbama člana 43-45 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 36/2011, br. 28/14 i br. 20/15).

Prema odredbi člana 43 stav 1, dostavljanje pismena koja proizilaze iz okvira rada javnog izvršitelja vrši se neposrednim predavanjem ili preko pošte. Potvrdu o izvršenom dostavljanju potpisuje primalac i lice koje vrši dostavljanje, s tim što primalac na dostavnici slovima upisuje dan prijema. U smislu stava drugog iste zakonske odredbe, ako javni izvršitelj vrši dostavljanje sudskih pismena u tom slučaju se vrši u skladu sa zakonom kojim se uređuje parnični postupak ako ovim zakonom nije drugačije propisano. Prema stavu tri ove odredbe javni izvršitelj je dužan da svaki neuspjeh pokušaja dostavljanja konstatuje službenom zabilješkom.

Budući je dostavljanje pismena u izvršnom postupku regulisano odredbama člana 43 do čl. 45 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju, to o pravilnosti načina dostavljanja treba cijeniti isključivo primjenom odredaba Zakona o izvršenju i obezbjedjenju. Stoga, kod izričitih odredbi Zakona o izvršenju i obezbjedjenju o dostavljanju pismena iz postupka izvršenja nema mjesta ni shodnoj primjeni odredaba ZPP, osnovom člana 14 ZIO, a ni analognoj primjeni Sudskog poslovnika i Pravilnika o radu javnih izvršitelja.

Znači, polazeći od sadržine navedenih odredaba ZIO dostavljanje pismena iz izvršnog postupka vrše sud i javni izvršitelj tako što sud dostavlja pismena koja proističu iz okvira rada suda, a javni izvršitelj dostavlja pismena koja proističu iz okvira njegovog rada, te je zauzet pravni stav kao u izreci.

Javni izvršitelj u smislu člana 43 stav 2 ZIO može vršiti dostavljanje i sudskih pismena ako mu to povjeri sud, o trošku suda, jer mu u tom slučaju pripada nagrada u skladu sa Uredbom o tarifi javnih izvršitelja ("Sl. list CG", br. 28/2013 i 14/2014).

(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen na sjednici odjeljenja održanoj 21.12.2015. godine)

PRAVNI STAV

Kada u toku postupka izvršenja stranke zaključuje poravnanje javnom izvršitelju pripada nagrada za uspješnost sprovedenog izvršenja srazmjerno naplaćenom iznosu, odnosno realizovanom namirenju po poravnanju.

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Osnovni sud u Kotoru, radi zauzimanja pravnog stava o pravu javnih izvršitelja na nagradu za uspješnost sprovođenja izvršenja kada se postupak izvršenja okonča sporazumom.

Sporno pitanje glasi: *“Da li javni izvršitelji kod obračuna svojih troškova imaju pravo na nagradu za uspješnost sprovođenja izvršenja ukoliko stranke u toku postupka izvršenja postignu sporazum, odnosno potpišu poravnanje.”*

Nagrada za rad javnog izvršitelja u postupku određivanja i u vezi sa sprovođenjem izvršenja spada u troškove postupka izvršenja.

Prema odredbi člana 34 stav 1 Zakona o izvršenju i obezbjeđenju (“Sl. list CG”, br. 36/11, 28/14 i 20/15), troškove u vezi sa određivanjem i sprovođenjem izvršenja snosi izvršni dužnik. U smislu člana 34 stav 7 ZIO, o troškovima postupka izvršenja odlučuje sud odnosno javni izvršitelj i u tom postupku određuje izvršenje radi njihovog namirenja u skladu sa zakonom i propisom koji uređuje troškove postupka.

Nagrada za rad javnog izvršitelja obuhvata i nagradu za uspješnost sprovođenja izvršenja, saglasno članu 2 Uredbe o tarifi javnih izvršitelja (“Sl. list CG”, br. 28/2013 i 14/2014), koje pravo pripada javnom izvršitelju na osnovu odredbe člana 1 navedene Uredbe prema tarifi utvrdjenoj ovom uredbom.

Kada se postupak izvršenja okonča sporazumom, odnosno zaključenjem poravnanja, tada uspješnost sprovođenja izvršenja podrazumijeva da je na osnovu zaključenog sporazuma u postupku izvršenja sprovedeno izvršenje po sporazumu. Pritom, nagrada za uspješnost sprovođenja izvršenja javnom izvršitelju se utvrđuje i pripada srazmjerno naplaćenom iznosu po poravnanju - sporazumu, tj. u procentu u kojem je izvršenje ostvareno, shodno odredbi člana 4 stav 3 Uredbe o tarifi javnih izvršitelja.

Stoga je Gradjansko odjeljenje ovog suda jednoglasno usvojilo pravni stav kao u izreci.

(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore, usvojen na sjednici odjeljenja održanoj 21.12.2015. godine)

SUDSKA PRAKSA

KRIVIČNO MATERIJALNO PRAVO

SAIZVRŠILAŠTVO
(Član 23 stav 2 KZ)

Nepostojanje prethodnog dogovora o zajedničkom izvršenju krivičnog djela nije smetnja za postojanje saizvršilaštva, kada kod lica koja učestvuju u samom izvršenju postoji svijest da svojim postupcima doprinose izvršenju krivičnog djela.

Iz obrazloženja:

„U postupku pred nižestepenim sudovima je utvrđeno da su okrivljeni Ž. V., A. G. i D. E., dana 23.06.2013. godine, oko 02,30 h u Budvi, djelujući u grupi, upotrijebili silu prema oštećenom S. D., na način što su prišli oštećenom, kada ga je okrivljeni G. uhvatio za kragu i oborio na zemlju, nakon čega je okrivljeni V. rukama uhvatio oštećenog za noge, kako bi onеспособio njegov otpor, dok je okrivljeni E. iz džepova oštećenog oduzeo mobilni telefon marke „I-phone 4S“, kao i novčanik u kome se nalazio novac i kreditna kartica, nakon čega su pobjegli sa lica mjesta.

Iz ovako datog opisa proizilazi da je krivično djelo razbojništvo izvršeno zajedničkim djelovanjem trojice okrivljenih, odnosno da je svaki od njih imao aktivni doprinos u smislu učestvovanja u radnji izvršenja krivičnog djela i da je kod svakog od njih postojala svijest da radnjom koju preduzimaju doprinose izvršenju zajedničkog krivičnog djela.

Prema tome, žalbom branioca neosnovano se ukazuje da se nižestepene presude zasnivaju na povredi Krivičnog zakonika iz čl.387 tač.1 ZKP, jer iz opisa činjenica i okolnosti koje su date u izreci prvostepene presude, proizilaze sva objektivna i subjektivna obilježja krivičnog djela razbojništvo za koje su okrivljeni oglašeni krivim.

Za prednji zaključak nije od pravnog značaja činjenica da nije postojao prethodni dogovor između okrivljenih, a koja se u žalbi apostrofira. Ovo zbog toga što nepostojanje prethodnog dogovora o zajedničkom izvršenju krivičnog djela nije smetnja za postojanje saizvršilaštva, kada kod lica koja učestvuju u samom izvršenju postoji svijest da svojim postupcima doprinose izvršenju krivičnog djela, koja nesumnjivo proizilazi iz radnji opisanih u izreci prvostepene presude.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 30/15 od 09.11.2015. godine)

USLOVI ZA PRODUŽENO KRIVIČNO DJELO
(Član 49 stav 1 KZ)

Za ocjenu da učinjena krivična djela predstavljaju jednu cjelinu nije dovoljna samo jedna okolnost.

Iz obrazloženja:

„Prema čl.49 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, produženo krivično djelo čini više istih ili istovrsnih krivičnih djela učinjenih u vremenskoj povezanosti od strane istog učinioca koja predstavljaju jednu cjelinu zbog postojanja dvije od pet okolnosti koje su predviđene zakonom (istovjetnost oštećenog, istovrsnost predmeta djela, korišćenje iste situacije ili istog trajnog odnosa, jedinstvo mjesta ili prostora izvršenja djela, ili jedinstvo umišljaja učinioca). Dakle, za ocjenu da učinjena krivična djela predstavljaju jednu cjelinu nije dovoljna samo jedna okolnost, odnosno korišćenje „istog odnosa ili prilike“, kojoj se pridaje značaj u žalbi branioca okrivljenog. Ipak, po ocjeni ovog suda, kada je u pitanju krivično djelo prevare iz čl.244 st.3 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crna Gore, opisano u tački dva izreke navedene presude, nije se radilo o korišćenju iste situacije ili trajnog odnosa kao kod radnji opisanih u tački jedan izreke presude, s obzirom da se u prvom slučaju prevarna radnja ogledala u lažnom prikazivanju oštećenom P. L., da će okrivljeni kao investitor stambenog objekta sagraditi i stan za oštećenog sa stvorenom namjerom da to ne učini i tako ga naveo da mu isplati cijenu iz kupoprodajnog ugovora, dok se prevarna radnja koja je opisana u tački jedan izreke presude sastojala u tome što je okrivljeni oštećenima Z. D. i D. Ž. lažno prikazao da je vlasnik drugog stambenog objekta kojeg gradi i sa njima zaključio ugovore o kupoprodaji stanova za koje su mu isplatili kupoprodajnu cijenu, a nakon izgradnje četiri predmetna stana prodao drugim licima. Kod takvog stanja stvari nijesu se bili stekli uslovi da krivično djelo iz tačke dva izreke presude, udje u konstrukciju produženog krivičnog djela iz čl.244 st.4 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, zajedno sa krivičnim djelima opisanim u tački jedan izreke presude, niti bi takva kvalifikacija, po ocjeni ovog suda, predstavljala neku pogodnost za okrivljenog.

U žalbi branioca okrivljenog ponovo se nastoji dovesti u pitanje postojanje prevarne namjere za krivično djelo opisano u tački dva izreke presude K.br.462/10/08 od 08.12.2010. godine, uz iznošenje argumenata da je u predmetu Osnovnog suda u Kotoru K.br.53/12/11 vodjen postupak protiv okrivljenog I. P., takodje zbog krivičnog djela prevare iz čl.244 st.4 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, a u vezi stana koji je trebao biti izgrađen na istoj parceli na kojoj i stan oštećenog P. L., u kom postupku je zastupnik optužbe odustao od krivičnog gonjenja s obzirom „da nije dokazana prevarna namjera“. Takvim navodima u suštini se ukazuje na pogrešno utvrđeno činjenično stanje od strane nižestepenih sudova.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 21/15 od 23.09.2015. godine)

UMIŠLJAJ OKRIVLJENIH
I KRIVIČNO DJELO UBISTVO
(Član 143 u vezi čl. 15 i 23 KZ)

Zajedničko djelovanje okrivljenih koji su oštećenom, udarajući ga nogama i rukama u predjelu tijela, nanijeli više povreda, od kojih su povrede u predjelu glave i grudi dovele do smrti oštećenog, upućuje na zaključak da je kod okrivljenih u odnosu na smrt oštećenog postojao umišljaj, a ne nehat.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je umišljaj okrivljenih u pogledu radnje, a posebno u odnosu na posledicu bio upravljen na lišenje života oštećenog M. S. Ovo kod nespornih činjenica što su okrivljeni, postupajući kao saizvršioc, oštećenom sada pok. M. S. nanijeli više teških tjelesnih povreda od kojih su tri opasne po život i predstavljaju naročito teške tjelesne povrede usled kojih je nastupila smrt oštećenog oko jedan čas nakon povređivanja, zbog oštećenja za život važnih moždanih centara, oko preloma kostiju lobanje, potpomognuta otežanim disanjem zbog prisustva vazduha u desnoj grudnoj duplji i rascijepa pluća usled preloma rebara i krvarenja u grudnoj i trbušnoj duplji, nastaloj iz rascijepa pluća, jetre i slezine. Zajedničko djelovanje okrivljenih koji su kritične prilike oštećenom, udarajući ga nogama i rukama u predjelu tijela, nanijeli najmanje 25 povreda, od kojih su povrede u predjelu glave i grudi dovele do smrti oštećenog, nesumnjivo upućuje na zaključak da je kod okrivljenih u odnosu na smrt oštećenog postojao umišljaj, a ne nehat, kako se to neosnovano ukazuje žalbom branioca okrivljenog, kada bi se radilo o krivičnom djelu teška tjelesna povreda iz čl. 151 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 22/15 od 03.09.2015. godine)

KRIVIČNO DJELO UBISTVO (Član 143 KZ)

Motiv okrivljenog nije od uticaja na kvalifikaciju krivičnog djela ubistvo, jer isti ne spada u obilježja tog krivičnog djela.

Iz obrazloženja:

„Ovaj sud ocjenjuje da su nižestepeni sudovi izveli pravilan zaključak i u pogledu vinosti okrivljenog kada su utvrdili da je okrivljeni J. Z. krivično djelo ubistvo izvršio sa direktnim umišljajem.

Navedeni zaključak nižestepenih sudova izveden je na osnovu odlučnih činjenica, čija istinitost je van razumne sumnje utvrđena sprovedenim dokazima.

Naime, u toku prvostepenog postupka utvrđeno je da se predmetni događaj desio u sobi br.201 hotela „E.“ u Ž. Okrivljeni i oštećeni su bili u ovoj sobi zajedno sa još tri lica koja su saslušana kao svjedoci u krivičnom postupku. Okrivljeni je sjedio na krevetu, a oštećeni, sada pok. L. P., čučao je ispred njega, sa rukama oslonjenim na koljena okrivljenog. U tom položaju okrivljeni i oštećeni su vodili razgovor, a interesantno je da se svjedoci koji su prisustvovali događaju nijesu mogli izjasniti o sadržini razgovora, iako su njihove međusobne pozicije bile blisko prostorno udaljene u maloj hotelskoj sobi. Vodeći razgovor sa oštećenim, okrivljeni je u jednom trenutku ustao i odjednom desnom rukom izvadio revolver marke „Smit i Weson“, model 640, cal. 357 Magnum, zamahnuo rukom naprijed prema glavi oštećenog i ispalio dva projektila jedan za drugim, od kojih prvi sa ustima cijevi čvrsto prislonjenim na kožu vrha glave oštećenog, nanoseći mu ustrelnu ranu sa pravcem strijelnog kanala odozgo prema dolje, na čijem putu je projektil razorio moždano tkivo oštećenog i zadržao se u predjelu turskog sedla. Drugi projektil probio je vrata ormara naspram pozicije okrivljenog i zadržao se u zidu na visini od 1,20 m. U prvostepenom postupku je utvrđeno da je za ispaljenje projektila iz revolvera navedenog tipa, kod ispljenja svakog od projektila neophodno potegnuti obarač sa silom od čak 4,5 kg.

Polazeći od navedenih odlučnih činjenica, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je okrivljeni postupao sa direktnim umišljajem, znajući da svojom radnjom ostvaruje sve bitne elemente krivičnog djela ubistvo, uključujući i posljedicu nastupanja smrti oštećenog, sada pok. L. P., čija izvjesnost je bila obuhvaćena sviješću okrivljenog i čije nastupanje je htio, a što nesumnjivo potvrđuje ispoljeno postupanje okrivljenog u predmetnom događaju.

Žalbom se bezuspješno pokušava dovesti u pitanje zaključak nižestepenih sudova o postojanju direktnog umišljaja, kroz iznošenje tvrdnji žalioca da su nižestepeni sudovi povrijedili odredbu čl.13 Krivičnog zakonika Crne Gore, kada su zaključili da je krivično djelo izvršeno sa ovim oblikom vinosti, ne prihvatajući tezu odbrane da se radnje okrivljenog trebaju kvalifikovati kao ubistvo iz nehata ili kao slučaj koji isključuje vinost okrivljenog. Ovakvim žalbenim navodima slijedi se stav odbrane, iznešen pred prvostepenim sudom da je do ispaljenja projektila iz revolvera došlo usljed refleksnog pokreta okrivljenog, odnosno instiktivnog povlačenja obarača.

Navedene žalbene tvrdnje nesumnjivo opovrgavaju utvrđene odlučne činjenice, a naročito položaj okrivljenog i oštećenog u trenutku ispaljenja projektila, smjer strijelnog kanala, čvrstina prislona usta cijevi revolvera na kožu vrha glave oštećenog i sila kojom je trebalo dejstvovati na obarač da bi došlo do ispaljenja projektila, koje ukazuju da je radnja potezanja obarača bila voljna, što sasvim sigurno potvrđuje zaključak nižestepenih sudova da

je okrivljeni izvršio krivično djelo ubistvo sa direktnim umišljajem i negira stav odbrane o nehatnom izvršenju krivičnog djela ili o postojanju slučaja. Prema tome, nižestepene presude se zasnivaju na pravilnoj primjeni odredbi čl.13 st.1 i 15 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Kod navedenih činjeničnih utvrdjenja, okolnosti koje su prethodile izvršenju krivičnog djela, vezane za druženje okrivljenog i oštećenog sa osobama iz njihovog društva više časova u toku dana, koji su prethodili samom događaju, a kojima odbrana pridaje značaj, ne mogu dovesti do drugačije pravne ocjene u pogledu vinosti okrivljenog u odnosu na onu koju su zauzeli nižestepeni sudovi, a koju prihvata i ovaj sud. Pri tome valja istaći da se u žalbi neosnovano ističe i to da „u presudama uopšte nijesu komentarisane “ navedene okolnosti, s obzirom da su nižestepeni sudovi upravo pridali značaj tim okolnostima kada su izveli zaključak da se u radnjama okrivljenog ne stiču obilježja krivičnog djela teško ubistvo iz čl.144 tač.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, koje mu je optužnicom bilo stavljeno na teret, već krivičnog djela ubistvo iz čl.143 istog zakonika.

Takodje, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili odredbe čl.42 Krivičnog zakonika prilikom odmjeravanja kazne okrivljenom. S tim u vezi, ne može se prihvatiti stav iz žalbe, da su ove odredbe nalagale da se pri odmjeravanju kazne uzme u obzir pobuda iz koje je djelo učinjeno, a da je to izostalo pošto nižestepeni sudovi nijesu utvrđivali motiv, odnosno pobudu okrivljenog za izvršenje ubistva. Ovo zbog toga, što nižestepeni sudovi iz raspoloživih dokaza nijesu mogli utvrditi motiv okrivljenog, a što nije od uticaja na kvalifikaciju krivičnog djela, s obzirom da motiv ne spada u obilježja krivičnog djela ubistvo iz čl.143 Krivičnog zakonika Crne Gore. Činjenica je da pobude predstavljaju jednu od indikativno nabrojanih okolnosti za odmjeravanje kazne iz čl.42 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, te da se imaju uzeti u obzir kada su nesumjivo utvrđene sprovedenim dokazima. Stoga, nemogućnost utvrdjenja motiva kod krivičnog djela za koje je okrivljeni oglašen krivim, ne čini nižestepene presude nezakonitim.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 25/15 od 22.10.2015. godine)

ELEMENTI BIČA KRIVIČNOG DJELA
UBISTVO U POKUŠAJU
(Član 143 u vezi čl. 20 KZ)

Bez obzira što je samo jedan projektil pogodio oštećenog, nanoseći mu tešku tjelesnu povredu, ostvareni su elementi biča krivičnog djela ubistvo u pokušaju, ako je umišljaj okrivljenog bio usmjeren na lišenje života oštećenog, a ne na nanošenje teške tjelesne povrede.

Iz obrazloženja:

„Izrekom prvostepene presude okrivljeni S. R. oglašen je krivim da je kritičnog dana 12.01.2008. godine, oko 02,30 časova u Nikšiću, u naselju Kočani, sa umišljajem pokušao da liši života oštećenog M. V. na način što je iz automatske puške ispalio više projektila od kojih jedan u pravcu oštećenog V., koji se nalazio u blizini ulaznih vrata kafe bara "VS", koji ga je pogodio nanoseći mu tešku tjelesnu povredu u vidu strijelene radne - prostreline u predjelu desne butine.

Okrivljeni je sa rastojanja od 4,11 metara, kako je to utvrđeno rekonstrukcijom predmetnog događaja, iz automatske puške u pravcu oštećenog M. V., koji se nalazio u stojećem položaju isplao metak čiji projektil je pogodio oštećenog u predjelu desne butine, nanoseći mu osobito tešku tjelesnu povredu opasnu po život obzirom da je projektil ošteti krvnu žilu - butnu arteriju. Bez obzira što je samo jedan projektil pogodio oštećenog, pravilno su nižestepeni sudovi u svojim presudama zaključili da je umišljaj okrivljenog bio usmjeren na lišenje života oštećenog, a ne na nanošenje teške tjelesne povrede, a izostanak posljedice u vidu lišenja života oštećenog ne može se pripisati volji okrivljenog već sticajem drugih okolnosti zbog kojih je djelo ostalo u pokušaju. Stoga su neosnovani navodi žalbe branioca okrivljenog da u radnjama okrivljenog S. R. ne stoje elementi biča krivičnog djela ubistvo u pokušaju iz čl. 143 u vezi čl. 20 Krivičnog zakonika, već elementi nekog drugog krivičnog djela i da su nižestepeni sudovi u konkretnom slučaju primjenili zakon koji se nije mogao primijeniti te time na štetu okrivljenog učinili povredu Krivičnog zakonika iz čl. 387 tač.3 ZKP.

Žalbom branioca okrivljenog ukazuje se na pogrešno zaključivanje nižestepenih sudova i državnog tužioca u pobijanom rješenju da se oštećeni M. V. u momentu zadobijanja povrede nalazi ispred ulaznih vrata ugostiteljskog objekta prednjom desnom stranom tijela okrenut otvoru usta cijevi u stojećem položaju i kada su usta cijevi predmetnog oružja bila u visini natkoljenice, jer oštećeni u toku trajanja postupka nikada nije izjavio niti je pokazao položaj u kome se nalazio da bi taj položaj bio takav da je njegov prednji dio tijela bio okrenut prema otvoru cijevi automatske puške koja se nalazila u rukama okrivljenog i da se pojavila znatna sumnja o istinitosti navedenih odlučnih činjenica, a što je bilo od značaja za postojanje krivičnog djela u pitanju i krivice okrivljenog.

Prednji navodi žalbe branioca okrivljenog su neprihvatljivi. Ovo sa razloga što se po ocjeni ovog suda u konkretnom slučaju ne može raditi o očigledno proizvoljnom zaključivanju nižestepenih sudova u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica jer su nižestepeni sudovi pravilno ocijenili izvedene dokaze i za takvu ocjenu dali sasvim jasne i valjane razloge. Posebno su cijenjeni iskazi oštećenog M. V., dati u istrazi i pred prvostepenim sudom, kao i na rekonstrukciji predmetnog događaja. Naime, kazivanje oštećenog dovedeno u vezu sa ostalim dokazima, posebno sa nalazom i mišljenjem vještaka medicinske struke dr M. K., koji

je nakon obavljene rekonstrukcije, na glavnom pretresu kod prvostepenog suda naveo da je oštećeni M. V. u momentu zadobijanja povrede svojom prednjom stranom tijela morao biti okrenut otvoru usta cijevi u stojećem položaju, a da je otvor usta cijevi bio pod pravim uglom u odnosu na natkoljenicu, blago usmjeren ka nadolje i u visini natkoljenice, kako je to oštećeni pokazao na rekonstrukciji.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 31/15 od 09.11.2015. godine)

KRIVIČNO DJELO NEDOZVOLJENE POLNE RADNJE
(Član 208 stav 1 u vezi čl. 204 st. 1 KZ)

Kada se kod krivičnih djela, kod kojih je upotreba sile bitno obilježje bića krivičnog djela, ocjenjuje koliki intenzitet primijenjena sila mora imati da bi se ostvario ovaj bitan element bića krivičnog djela, mora se poći od okolnosti svakog konkretnog slučaja, a posebno odnosa snage izvršioca i pasivnog subjekta, njihovih godina, autoriteta koje izvršilac ima u odnosu na oštećenog i sl.

Iz obrazloženja:

„Neosnovano se ovdje razmatranom žalbom i predlogom za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti potencira da je prvostepenom odnosno drugostepenom presudom povrijeđen Krivični zakonik, time što po mišljenju branioca okrivljeni nije upotrijebio ma kakvu silu prema oštećenom, zbog čega se radnje opisane u izreci prvostepene presude po stanovištu branioca nisu mogle podvesti pod krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz čl.208 st.1 u vezi čl.204 st.1 KZ CG.

Vrhovni sud konstatuje da je u izreci prvostepene presude, sila koju je okrivljeni u konkretnom slučaju preduzeo, činjenično konkretizovana na sledeći način " ... uhvatio maloljetnika za ruku i povukao ga van puta ... , a zatim iznenada čučnuo i u istom trenutku skinuo oštećenom bermude i donji veš i njegov polni organ stavio u usta ...".

S tim u vezi Vrhovni sud ukazuje da, kada se, kod krivičnih djela kod kojih je upotreba sile bitno obilježje bića krivičnog djela, ocjenjuje koliki intenzitet primijenjena sila mora imati, da bi se ocijenilo da je taj bitan element bića krivičnog djela ostvaren, mora poći od okolnosti svakog konkretnog slučaja, a posebno odnosa snage izvršioca i pasivnog subjekta, njihovih godina, autoriteta koje izvršilac ima u odnosu na oštećenog i sl..

U konkretnom slučaju okrivljeni je u vrijeme izvršenja djela imao nešto više od 42-ije godine, dok je oštećeni bio maloljetan, star šesnaest godina, oštećeni je poznavao okrivljenog, njihove porodice su bile u komšiluku, oštećeni je doživljavao da je okrivljeni stariji nego što jeste (60 do 70 godina - zapisnik o saslušanju oštećenog od 27.06.2014.godine), što ukazuje da je oštećeni zbog naivnosti svojstvene njegovom dobu i zbog poštovanja prema godinama okrivljenog i poznanstvu njihovih porodica, imao određeni stepen povjerenja u okrivljenog. Imajući u vidu te okolnosti predmetnog slučaja, Vrhovni sud smatra da okrivljeni u konkretnom slučaju nije morao koristiti veći intenzitet sile prilikom izvršenja predmetnog krivičnog djela, već je bilo dovoljno što je uhvatio oštećenog za ruku i povukao ga van puta, usled čega je kod oštećenog izazvao trenutni šok, iznenađenje, nesnalaženje da bilo što uradi (zapisnik o saslušanju oštećenog 27.06.2014.godine). Dakle, okrivljeni je time što je uhvatio oštećenog za ruku i povukao ga van puta, nakon čega je nasrnuo na njegovo tijelo bez volje oštećenog, a što je rezultiralo vršenjem nedozvoljenih polnih radnji, za koje oštećeni evidentno nije dao pristanak, upotrijebio silu koja je bila dovoljna da u konkretnim okolnostima savlada očekivani otpor oštećenog, pa čak i da ga preduprijedi i dovede oštećenog u stanje pasivnog trpljenja onoga što mu se dešava, a sa čime se nije saglasio. Stoga su neosnovani žalbeni navodi branioca da u konkretnom slučaju nije došlo do primjene sile i da se u radnjama okrivljenog, kako tvrdi branilac ne stiču elementi bića krivičnog djela za koje je oglašen krivim.

Osnovano se žalbom branioca ukazuje da je drugostepeni sud u razlozima drugostepene presude na str.5, u petom pasusu naveo:

"Prijetnju, kao elementa djela, u svakom slučaju postoji, jer samo hvatanje maloljentika za ruku i vučenje van puta, jeste prijetnja, koju maloljetnik doživljava kao prijetnju i odlazi na mjesto gdje ga je povukao okrivljeni I. D".

Vrhovni sud primjećuje da je na navedeni način drugostepeni sud, pod pravni pojam prijetnje, podveo one činjenice koje je prvostepeni sud pravilno podveo pod pravni pojam sile. Međutim, time nije počinjena povreda Krivičnog zakonika kako neosnovano tvrdi branilac, već su u pitanju nerazumljivi razlozi drugostepene presude, koji bi predstavljali bitnu povredu odredaba krivičnog postupka počinjenu u žalbenom postupku. Međutim, ta povreda po mišljenju Vrhovnog suda nije bila od uticaja na donošenje pravilne presude. Ovo posebno kod činjenice da je drugostepeni sud u razlozima svoje presude konstatovao da je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i pravilno primjenio Krivični zakonik kada je radnje okrivljenog pravno kvalifikovao kao krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz čl.208 st.1 u vezi čl.204 st.1 KZ CG, čime je prethodno citirana nerazumljivost drugostepene presude upravo od strane drugostepenog suda konvalidirana.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 28/15 od 12.11.2015. godine)

KRIVIČNO DJELO RAZBOJNIŠTVO
(Član 242 stav 1 KZ)

O namjeri učinioca da pribavi malu imovinsku korist može se govoriti samo kad učinilac zna vrijednost stvari koju ima namjeru oduzeti.

Iz obrazloženja:

„Prvostepenom presudom je utvrđeno da je kritičnom prilikom okrivljeni postupajući sa umišljajem, a u namjeri da sebi pribavi protivpravnu imovinsku korist pokušao da oduzme tuđu pokretnu stvar prijetnjom da će neposredno napasti na život i tijelo oštećene, na način što je prišao kiosku držeći nož u ruci i zahtijevajući od radnice u istom - oštećene Č. R. da mu preda novac govoreći "daj pare", te da je nakon što je oštećena počela da doziva pomoć i aktivirala alarm pobjegao.

Na utvrđeno činjenično stanje pobijanim presudama je pravilno primijenjen krivični zakonik kada su radnje okrivljenog kvalifikovane kao krivično djelo razbojništvo u pokušaju iz člana 242 st. 1 u vezi člana 20 Krivičnog zakonika Crne Gore, a kako to osnovano zaključuje i državni tužilac pobijanim rješenjem, pa su neprihvatljivi navodi izjavljene žalbe da je na štetu okrivljenog povrijeđen Krivični zakonik. Iz navedenih utvrđenja osnovano su nižestepeni sudovi izveli zaključak da je okrivljeni postupao u namjeri da pribavi protivpravnu imovinsku korist u iznosu od preko 150,00 eura. O namjeri učinioca da pribavi malu imovinsku korist (imovinsku korist koja ne prelazi iznos od 150.00 eura) može se govoriti samo kad učinilac zna vrijednost stvari koju ima namjeru oduzeti. U konkretnom slučaju okrivljeni nije znao koliko se novca nalazi u kiosku, a s obzirom na izgovorene riječi "daj pare", očigledno je njegov umišljaj bio usmjeren na oduzimanje cjelokupnog novca, pa su neprihvatljivi navodi izjavljene žalbe da je okrivljeni konkretnom prilikom postupao u namjeri da sebi pribavi malu imovinsku korist.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 36/12 od 18.11.2015. godine)

KRIVIČNO DJELO RAZBOJNIŠTVO (Član 242 stav 4 u vezi st. 1 KZ)

Krivično djelo razbojništvo iz člana 242 stav 4 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika jedino se može izvršiti u uračunljivom stanju i sa direktnim umišljajem, te izostanak u dispozitivu optužnice, odnosno u izreci prvostepene presude elemenata krivice – uračunljivosti i umišljaja ne može biti osnov za oslobodjenje optuženih od optužbe.

Iz obrazloženja:

„Vrhovni sud je razmotrio spise predmeta i ocjenio navode iznijete u zahtjevu za zaštitu zakonitosti, pa je našao da je zahtjev osnovan.

Apelacioni sud Crne Gore polazi od načela krivice da nema kazne bez krivice - čl.3 Krivičnog zakonika, a da krivica predstavlja elemenat u opštem pojmu krivičnog djela s tim što je nepohodno da bi neka radnja bila krivično djelo da se ona može učiniocu pripisati u krivicu, koja postoji ako je učinilac bio uračunljiv i postupao sa umišljajem, a bio je svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da je njegovo djelo zabranjeno, odnosno krivica može postojati i kada je učinilac postupao iz nehata ako to zakon određuje.

Dakle, Apelacioni sud u svojoj presudi zaključuje da u činjeničnom opisu djela u dispozitivu optužnice nijesu opisani elementi krivice - uračunljivost i umišljaj kao oblik vinosti i da je zbog toga povodom žalbi državnog tužioca i branioca optuženih, a po službenoj dužnosti valjalo preinačiti prvostepenu presudu kojom su optuženi oglašeni krivim zbog krivičnog djela razbojništvo iz čl. 242 st. 4 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika i optužene I. B., B. S. i D. B., primjenom čl.373 st.1 ZKP-a, osloboditi od optužbe jer djelo za koje su optuženi po zakonu nije krivično djelo budući da ne sadrži bitne elemente krivičnog djela.

Ovakvo zaključivanje drugostepenog suda u konkretnoj krivično pravnoj stvari je pogrešno.

Naime, presuda kojom se optuženi oglašava krivim, pored ostalog shodno čl.374 st.1 tač.1 ZKP-a, treba da sadrži za koje djelo se optuženi oglašava krivim, uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, kao i onih od kojih zavisi primjena određene odredbe Krivičnog zakonika.

U konkretnom slučaju prvostepenom presudom optuženi su oglašeni krivim zbog krivičnog djela razbojništvo iz čl.242 st. 4 u vezi st.1 Krivičnog zakonika. Radnja krivičnog djela razbojništvo iz čl.242 st. 1 Krivičnog zakonika sastoji se u oduzimanju tuđe pokretne stvari upotrebom sile ili prijetnje i **za postojanje ovog krivičnog djela neophodan je umišljaj koji obuhvata svijest da se upotrebom prinude oduzima tuđa pokretna stvar, kao i subjektivno obilježje namjera da se prisvajanjem tuđe pokretne stvari sebi ili drugom pribavi protivpravna imovinska korist.**

Za predmetno krivično djelo pored umišljaja, treba da postoji i određena namjera učinioca. Učinilac koji postupi sa namjerom ne samo što hoće da ostvari posledicu krivičnog djela već hoće time da ostvari i neke dalje posledice i upravo zbog toga i preduzima izvršenje krivičnog djela. Prema tome namjera prevazilazi okvire umišljaja jer svijest i volja učinioca obuhvata i izvjesne ciljeve koji se pored izvršenja krivičnog djela želi da ostvari. Kod krivičnih djela kod kojih se pojavljuje namjera, kao u odnosnom slučaju, postoji uvijek direktan umišljaj, jer onaj koji krivično djelo čini da bi njegovim izvršenjem ostvario neki određeni cilj, uvijek je svjestan svoga djela i hoće njegovo izvršenje, pa izostanak ovog

elementa krivice iz izreke prvostepene presude nije od odlučnog značaja u pogledu vinosti optuženih.

Takođe, za postojanje krivice u ovom krivičnom predmetu nije od značaja što izreka prvostepene presude ne sadrži da su optuženi krivično djelo izvršili u uračunljivom stanju. Uračunljivost predstavlja pishičko stanje učinioca u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Da bi učinilac bio kriv za krivično djelo u pitanju nephodno je da je u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio uračunljiv. Tokom vođenja krivičnog postupka u ovoj krivičnoj stvari nije se pojavila sumnja u pogledu neuračunljivosti optuženih, tako da nije bilo potrebe utvrđivati njihovu uračunljivost niti se mora u odnosu na svakog učinioca krivičnog djela utvrđivati uračunljivost, osim kada se pojavi sumnja o neuračunljivosti.

Kod nesporne činjenice da se krivično djelo razbojništva iz čl.242 st.4 u vezi st.1 Krivičnog zakonika, koje je stavljeno na teret optuženima, jedino može izvršiti u uračunljivom stanju i sa umišljajem i to direktnim uz postojanje namjere, koja je sadržana u izreci prvostepene presude, to izostanak u dispozitivu optužnice, odnosno u izreci prvostepene presude elemenata krivice - uračunljivosti i umišljaja, u konkretnom slučaju ne može biti osnov za oslobođenje optuženih od optužbe, to jest da djelo za koje su optuženi po zakonu nije krivično djelo, kako je to pogrešno učinjeno od strane Apelacionog suda Crne Gore.

Imajući u vidu prednje, ovaj sud nalazi da je Apelacioni sud Crne Gore presudom Kž.br.44/15 od 25.03.2015.godine, povrijedio Krivični zakonik iz čl.387 tač.1 Zakonika o krivičnom postupku, kako se to osnovano ističe u zahtjevu za zaštitu zakonitosti i ne dirajući u pravosnažnu presudu tog suda, na osnovu čl. 443 st. 1 ZKP-a, odlučeno je kao u izreci ove presude.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 9/15 od 15.09.2015. godine)

KRIVIČNO DJELO TEŠKO DJELO PROTIV
BEZBJEDNOSTI JAVNOG SAOBRAĆAJA U VEZI SA
KRIVIČNIM DJELOM UGROŽAVANJE JAVNOG SAOBRAĆAJA
(Član 348 stav 2 i čl. 339 st. 1 KZ)

Upravljaajući putničkim vozilom pod dejstvom alkohola ne pridržavajući se saobraćajnih propisa okrivljeni je doveo u opasnost živote ljudi čime je u odnosu na osnovno djelo iz člana 339 stav 1 KZ postupao sa eventualnim umišljanjem, a u odnosu na težu posljedicu koja je dovela do smrti oštećenog sa svjesnim nehatom.

Iz obrazloženja:

„Nakon ocjene presuda nižestepениh sudova, navoda branioca okrivljenog iz predloga za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti i žalbe podnijete na rješenje o odbacivanju tog predloga, Vrhovni sud Crne Gore je našao da je zahtjev branioca okrivljenog neosnovan.

Izrekom presude Višeg suda u Podgorici K.br.119/13 od 29.12.2014. godine, okrivljeni M. V. oglašen je krivim zbog krivičnog djela teško djelo protiv bezbjednosti javnog saobraćaja iz čl.348 st. 2 u vezi sa krivičnim djelom ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl.339 st. 1 Krivičnog zakonika. Naime, okrivljeni je kritične prilike, ne pridržavajući se saobraćajnih propisa koji su bliže navedeni u izreci prvostepene presude, upravljao putničkim vozilom marke "VW Golf III" reg.oznaka PG EG 354, pod dejstvom alkohola sa najmanje 0,51 pro milla apsolutnog alkohola u krvi, pri čemu je ugrozio javni saobraćaj i doveo u opasnost živote ljudi čime je u odnosu na osnovno djelo ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl.339 st.1 Krivičnog zakonika postupao sa eventualnim umišljanjem, a u odnosu na težu posljedicu koja je dovela do smrti oštećenog D. M., okrivljeni je postupao sa svjesnim nehatom.

Nižestepeni sudovi su na osnovu nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke dr D. Č. i dr N. R., pravilno utvrdili da je okrivljeni u vrijeme nastanka saobraćajne nezgode bio pod uticajem alkohola u pripitom stanju i da je koncentracija alkohola u krvi okrivljenog bila niža od 0,83 a veća od 0,51 pro milla. Viještaci su svoj nalaz i mišljenje zasnovali na sadržini izvještaja o alkotestiranju okrivljenog na licu mjesta saobraćajne nezgode pomoću alkometra "Dregger" kojom prilikom je dobijena vrijednost od 1,05 pro milla apsolutnog alkohola u krvi i na dva izvještaja o analizi alkohola u krvi okrivljenog iz kojih se utvrđuje da je okrivljeni 77 minuta nakon nezgode imao u krvi 0,83 pro milla, a poslije 112 minuta koncentracija alkohola u krvi je iznosila 0,88 pro milla.

Stoji činjenica da su na glavnom pretresu kod prvostepenog suda vještaci medicinske struke dozvolili mogućnost da bi samo na osnovu dijela laboratorijske analize alkohola u krvi koncentracija alkohola u krvi okrivljenog u vrijeme nezgode bila niže od 0,83 pro milla a moguće i niža od 0,50 pro milla. Međutim, vještaci medicinske struke osim dva izvještaja o analizi alkohola u krvi okrivljenog uzeli su u obzir i rezultat dobijen alkohtestom "Dregger", na licu mjesta jer se i po ocjeni ovog suda radi o dokazu koji se može koristiti u krivičnom postupku. Na osnovu alkotesta i dva izvještaja o analizi alkohola u krvi okrivljenog, prvostepeni sud je pravilno utvrdio da je koncentracija alkohola u krvi okrivljenog u vrijeme predmetne saobraćajne nezgode bila niža od 0,83 ali ne i od 0,51 pro milla.

Prihvatajući u svemu pismeni nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke dr D. Č. i dr N. R., od kojeg viještaci nijesu odstupili na glavnom pretresu i navode odbrane okrivljenog, koji je prilikom prvog saslušanja kod Osnovnog državnog tužioca u Kotoru dana

19.04.2013.godine naveo da je kritičnog dana prije nastanka predmetne saobraćajne nezgode popio dvije flaše piva, a zatim još dvije flaše piva, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je okrivljeni upravljao putničkim vozilom u pripitom stanju od najmanje 0,51 pro milla apsolutnog alkohola u krvi, ne pridržavajući se saobraćajnih propisa navedenih u izreci prvostepene presude i suprotno odredbi čl. 200 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima koja zabranjuje vozaču da upravlja vozilom pod dejstvom alkohola, skrivio predmetnu saobraćajnu nezgodu.

Prema tome neosnovan je navod iz zahtjeva branioca okrivljenog da je na štetu okrivljenog povrijeđen Krivični zakonik iz čl. 387 tač.3 ZKP, time što je okrivljeni M. V. oglašen krivim zbog krivičnog djela teško djelo protiv bezbjednosti javnog saobraćaja iz čl. 348 st. 2 u vezi sa krivičnim djelom ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl. 339 st. 1 Krivičnog zakonika, a ne za blaži oblik ovog krivičnog djela iz čl. 348 st. 4 da je i u odnosu na osnovno krivično djelo ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl. 339 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika, postupao iz nehata.

Kako je to naprijed navedeno nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke dr D. Č. i dr N. R. u pogledu stepena alkoholisanosti okrivljenog u vrijeme nastanka saobraćajne nezgode zasniva se na izvještajima Odjeljenja za sudsku medicinu Kliničkog Centra Crne Gore u Podgorici br.341 i 342 od 25.04.2013.godine i alkotestu "Dregger" od 24.04.2013.godine. Bez obzira što ovi pisani dokazi nijesu izvedeni na glavnom pretresu nije povrijeđeno pravo na odbranu okrivljenog jer je pismeni nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke pročitano na glavnom pretesu, a osim toga vještaci medicinske struke dr D. Č. i dr N. R. su neposredno saslušani na glavnom pretesu i odgovorili su na sva pitanja branioca okrivljenog koja su se odnosila na sadržinu izvještaja o alkotestiranju okrivljenog na licu mjesta i analize prisustva alkohola u krvi okrivljenog. Navedene činjenice ukazuju da je okrivljeni upoznat sa sadržinom predmetnih dokaza i istom je data mogućnost da se neposredno izjasni u pogledu njihove sadržine, pa stoga neprovođenjem ovih dokaza na glavnom pretresu kod prvostepenog suda nije povrijeđeno pravo na odbranu okrivljenog, kako se to neosnovano ukazuje u zahtjevu branioca okrivljenog."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 15/15 od 27.10.2015. godine)

KRIVIČNO PROCESNO PRAVO

NAČELO ISTINE I PRAVIČNOSTI (Član 16 ZKP)

Načelo istine i pravičnosti ne znači da je sud dužan da prihvati svaki dokazni predlog stranaka i izvodi dokaze kojima se ne utvrđuju odlučne činjenice niti činjenice koje bi mogle dovesti u pitanje pravilnost već utvrđenih odlučnih činjenica.

Iz obrazloženja:

„U odnosu na žalbene navode kojima se tvrdi da je pravo okrivljenog na odbranu povrijeđeno time što nižestepeni sudovi nisu prihvatili sve dokazne predloge odbrane, a pri čemu se u žalbi navode dokazni predlozi koji nisu isticali u predlogu za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti (saslušanje svjedoka, radnika ekspoziture Mojkovac i pretpostavljenih u filijali Bijelo Polje i dr.), te da je zbog neizvođenja dokaza koje je okrivljeni predlagao sud nije mogao utvrditi pravo činjenično stanje, Vrhovni sud konstatuje da se ovim žalbenim navodima osporava pravilnost i potpunost činjeničnog stanja utvrđenog pravosnažnim presudama. S tim u vezi Vrhovni sud ukazuje da se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ne može osporavati činjenično stanje utvrđeno pravosnažnom presudom, pa se ni predlogom, koji mogu podnosi okrivljeni i njegov branilac, ne može ishodovati podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti ako se temelji na osporavanju činjeničnog stanja. Stoga se ni žalbom, koja se u suštini svodi na osporavanje činjeničnog stanja utvrđenog pravosnažnom presudom, sa uspjehom ne može pobijati rješenje državnog tužilaštva kojim je odbijen predlog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti temeljen na osporavanju pravilnosti i potpunosti utvrđenog činjeničnog stanja.

Stoji činjenica da je sud dužan da istinito i potpuno utvrdi sve činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonite i pravične odluke i da sa jednakom pažnjom ispita i utvrdi činjenice koje teret okrivljenog i one koje mu idu u korist, te da strankama i braniocu obezbjedi jednake uslove za predlaganje dokaza i pristupu dokazima i njihovom izvođenju, kako je to zagarantovano načelom istine i pravičnosti propisanom u čl.16 ZKP-u. Međutim, to ne znači da je sud dužan da prihvati svaki dokazni predlog stranaka i izvodi dokaze kojima se ne utvrđuju odlučne činjenice niti činjenice koje bi mogle dovesti u pitanje pravilnost već utvrđenih odlučnih činjenica (kontrolne činjenice), jer bi se tako postupak nepotrebno i u nedogled odugovlačio što bi bilo protivno čl.15 st.2 ZKP-u, koje garantuje pravo na suđenje bez odlaganja i obavezuje sud da sprečava i onemogućava svaku zloupotrebu prava koja pripada licima koja učestvuju u postupku.

Dakle, imajući navedeno u vidu Vrhovni sud ocjenjuje da nije povrijeđeno pravo okrivljenog na odbranu time što sud nije prihvatio sve dokazne predloge odbrane u situaciji kada je predmetna krivična stvar već provedenim dokazima do nesumnjivosti bila rasvijetljena, a dokazima koje je predlagala odbrana nije se moglo dovesti u pitanje već utvrđeno činjenično stanje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 38/15 od 19.01.2016. godine)

NENADLEŽNOST OSNOVNOG SUDA
ZA PREDLAGANJE PRENOŠENJA MJESNE NADLEŽNOSTI
(Član 34 stav 1 ZKP, u vezi čl. 18 st. 2 Zakona o sudovima)

Osnovni sud nije stvarno nadležan da predlaže prenošenje mjesne nadležnosti za djela iz nadležnosti višeg suda – Specijalno odjeljenje.

Iz obrazloženja:

„Po razmatranju predloga i predmetnih spisa, ovaj sud je našao da predlog nije osnovan.

Odredbom člana 34 st.1 ZKP je propisano da Vrhovni sud može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud ako je očigledno da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako postoje drugi važni razlozi.

Članom 18 st.2 Zakona o sudovima („Sl.list CG“, broj 11/2015) je propisano da je Viši sud u Podgorici-Specijalno odjeljenje stvarno nadležno da sudi u krivičnom postupku za krivično djelo zloupotreba službenog položaja.

Kod te činjenice, Osnovni sud u Baru nije stvarno nadležan za predlaganje prenošenja mjesne nadležnosti sa Osnovnog suda u Baru na neki drugi stvarno nadležan sud, pa je stoga predlog odbijen kao neosnovan.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 110/15 od 15.09.2015. godine)

PRENOŠENJE NADLEŽNOSTI IZ RAZLOGA CJELISHODNOSTI
(Član 34 stav 1 ZKP)

Osnovan je predlog za prenošenje mjesne nadležnosti ukoliko je očigledno da će se postupak lakše sprovesti pred drugim sudom.

Iz obrazloženja:

„Odredbom člana 34 st.1 ZKP-u je propisano da Vrhovni sud može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud ako je očigledno da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako postoje drugi važni razlozi.

Iz spisa predmeta proizilazi da okrivljeni imaju prebivalište u Bijelom Polju i to: M. R. u selu T. - Opština Bijelo Polje, a J. R. ul. S. br. 3.

Dokazi predloženi optužnim predlogom ODT Rožaje Kt.br. 229/15 od 09.12.2015.godine: zapisnik o izvršenom inspekcijskom pregledu Uprave za inspekcijske poslove - Odsjeka za poljoprivrednu inspekciju br. 0304/11-71 od 07.12.2015.godine, potvrda o privremeno oduzetim predmetima Uprave policije SGP Rožaje br.49/1-5504 od 02.12.2015.godine, fotodokumentacija OB Rožaje br.242/15 od 03.12.2015.godine, nalaze se u spisima predmeta. Državno tžilaštvo nije predložilo provođenje drugih dokaza mimo navedenih osim pribavljanje izvoda iz KE.

Imajući navedeno u vidu, Vrhovni sud je ocjenio da je očigledno da će se pred Osnovnim sudom u Bijelom Polju, lakše sprovesti postupak zbog čega je u smislu člana 34 st.1 ZKP-u, odlučeno da se za vođenje postupka odredi taj stvarno nadležan sud.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 139/15 od 15.12.2015. godine)

MATERIJALNI USLOV PSIHIJATRIJSKOG VJEŠTAČENJA
(Član 153 stav 1 ZKP)

Materijalni uslov psihijatrijskog vještačenja ogleda se u postojanju sumnje da je isključena ili smanjena uračunljivost okrivljenog zbog nekog od četiri alternativno propisana biološka osnova.

Iz obrazloženja:

„Kada se radi o pitanju uračunljivosti, polazi se od pretpostavke da je okrivljeni uračunljiv u vrijeme kada je krivično djelo učinjeno i u odnosu na to krivično djelo. Takva pretpostavka proizilazi iz odredbe čl.153 st.1 ZKP, kojom zakonodavac, uvažavajući realnost da se neuračunljivost u praksi rijetko sreće, propisuje da će se odrediti psihijatrijski pregled ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost okrivljenog usljed duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, zaostalog duševnog razvoja ili druge teže duševne poremećenosti. Dakle, materijalni uslov psihijatrijskog vještačenja ogleda se u postojanju sumnje da je isključena ili smanjena uračunljivost okrivljenog zbog nekog od četiri alternativno propisana biološka osnova.

Nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda, pravilno zaključili da u toku prvostepenog postupka nije bilo sumnje da je uračunljivost okrivljenog bila isključena ili smanjena. Takav zaključak utemeljili su na činjenici da okrivljeni ranije nije bolovao od bilo koje bolesti sa karakteristikama duševnog oboljenja, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja, kao i na okolnostima vezanim za ponašanje okrivljenog u vrijeme i nakon izvršenja krivičnog djela. Činjenice koje su nižestepeni sudovi imali u vidu, uz izjašnjenje okrivljenog, koji je u svojoj odbrani naveo „nijesam bio pijan, već malo pripit i mogao sam da se vladam“ i uz činjenicu da odbrana u toku dokaznog postupka nije postavljala pitanje uračunljivosti okrivljenog, niti ga potencirala u završnoj riječi pred prvostepenim sudom, nesumnjivo ukazuju da se u toku prvostepenog postupka nije u bilo kom vidu pojavila sumnja da je bila smanjena ili isključena uračunljivost okrivljenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela ubistvo i u odnosu na to krivično djelo.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 25/15 od 22.10.2015. godine)

PRITVORSKI OSNOV
(Član 175 stav 1 tačka 1 ZKP)

Osnovana sumnja da je okrivljeni krivična djela izvršio kao organizator kriminalnog udruženja, težina kazne koja bi mogla biti izrečena, porodične veze i vlasništvo na nekretninama u drugoj državi, kao i poslovne veze u inostranstvu su legitimni razlozi za postojanje pritvorskog osnova iz člana 175 stav 1 tačka 1 ZKP.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa predmeta se utvrđuje da postoji osnovana sumnja da je okrivljeni izvršio krivično djelo kriminalno udruživanje iz člana 401 st. 2 u vezi st. 1 u sticaju sa krivičnim djelom računarska prevara iz člana 352 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, za koje je po zakonu propisana kazna zatvora od dvije do dvanaest godina i da istraga u dosadašnjem toku trajanja pritvora nije završena iz objektivnih razloga.

U daljem toku istrage potrebno je saslušati svjedoke - oštećene po zamolnicama Kti.br.20/15 od 12.06.2015.godine i od 10.08.2015.godine, koje su upućene putem međunarodne pravne pomoći nadležnim pravosudnim organima u više stranih zemalja, provesti informaciono - tehnološko i ekonomsko - finansijsko vještačenje.

Iz spisa predmeta (materijal dobijen mjerama tajnog nadzora, iskaz okrivljene G. N. i dr.) se utvrđuje da postoji osnovana sumnja da je okrivljeni N. B. izvršio krivično djelo iz člana 401 st. 2 u vezi st. 1 u sticaju sa krivičnim djelom računarska prevara iz člana 352 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, koja su mu naredbom o sprovođenju istrage VDT u Podgorici Kti. br. 20/15 od 23. 04. 2015. godine stavljena na teret.

Osnovana sumnja da je okrivljeni krivična djela izvršio kao organizator kriminalnog udruženja, težina kazne koja bi mogla biti izrečena, porodične veze i vlasništvo na nekretninama u drugoj državi, (u inostranstvu - Republici Srbiji ima kuću i blisku rodbinu - ujaka i dvije tetke), kao i poslovne veze u inostranstvu s obzirom da je prema sopstvenom priznanju bio vlasnik dva preduzeća u Republici Srbiji, su prema ocjeni ovog suda legitimni razlozi za postojanje pritvorskog osnova iz člana 175 st. 1 tač. 1 ZKP, a kako se to osnovano ističe i u predlogu Višeg državnog tužilaštva.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 112/15 od 18.09.2015. godine)

RAZLOZI ZA PRODUŽENJE PRITVORA (Član 175 stav 1 tač. 1, 2, 3 i 4 ZKP)

Iz obrazloženja:

„Vrhovni sud je u sjednici vijeća razmotrio cjelokupne spise predmeta i ocijenio da su navodi predloga za produženje pritvora osnovani:

- u odnosu na sve okrivljene obuhvaćene predlogom i to po pritvorskom osnovu iz čl.175 st.1 tač.1 i 2 ZKP-u, po pritvorskom osnovu iz čl.175 st.1 tačka 3 ZKP-u u odnosu na okrivljenog D. M., D. R., I. V. i M. Đ., kao i po pritvorskom osnovu iz čl. 175 st.1 tač.4 ZKP-u u odnosu na sve okrivljene osim okrivljenog M. Đ., zbog čega je odlučio da okrivljenima pritvor produži još za tri mjeseca u kom roku je optimalno očekivati da će istraga biti okončana.

Okrivljenima je produžen pritvor po pritvorskom osnovu iz čl.175 st.1 tač.1 ZKP-u jer po ocjeni Vrhovnog suda postoje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva okrivljenih ukoliko bi se našli na slobodi.

Naime, okrivljenima se stavljaju na teret krivična djela za koja su propisane kazne zatvora od dvije do deset godina (čl.300 st.1 KZ CG), kazne zatvora od jedne do osam godina (čl.401a) st.2 KZ CG, svim okrivljenima osim okrivljenom D. M., V. i R.), odnosno kazna zatvora od tri do petnaest godina (čl.401a st.1 KZ CG, koje se stavlja na teret okrivljenom D. M.). Takva težina krivičnih djela koja se stavlja na teret okrivljenima može im biti motiv za bjekstvo čime bi ometali krivični postupak. Na tu opasnost u odnosu na okrivljenog Z. R. posebno ukazuju činjenice da ovaj okrivljeni ima nekretnine na Kosovu i agenciju za nekretnine u Albaniji, kako je ukazano predlogom za produženje pritvora, što upućuje na zaključak da bi bjekstvom u inostranstvo sebi mogao obezbjediti uslove za život. Takođe iz predloga specijalnog tužilaštva proizlazi da okrivljeni Ž. V. često putuje u inostranstvo, kao i okrivljeni I. V. koji ima u Italiji "poslovne aktivnosti", a koje okolnosti ukazuje na razvijene socijalne veze ovih okrivljenih van zemlje, što uz težinu krivičnog djela koje im se stavljaju na teret jeste okolnost koja ukazuje na opasnost od njihovog bjekstva ukoliko se nađu na slobodi. Činjenica da je okrivljeni D. M. bio u bjekstvu uz težinu krivičnih djela koja mu se stavljaju na teret jeste okolnost koja ukazuje na opasnost od njegovog bjekstva.

U odnosu na okrivljene D. J., D. R., J. M., M. Đ., Ž. V., okolnost koja ukazuje na opasnost od bjekstva, uz težinu krivičnih djela koja im se stavljaju na teret, ispoljava se u činjenici da su ovi okrivljeni osnovano sumnjivi kao pripadnici kriminalne organizacije za koju postoji osnovana sumnja da je djelovala ne samo na području Crne Gore, već i drugih država - Hrvatske i Holandije, što takođe ukazuje na razvijene socijalne mreže ovih okrivljenih sa inostranstvom, a time i upućuje na zaključak da bi ovi okrivljeni u slučaju da se nađu na slobodu mogli pobijeći van Crne Gore.

Imajući u vidu da u dosadašnjem toku postupka nisu saslušani svjedoci: M. M., M. J., V. V., to i dalje postoji opasnost da bi okrivljeni ukoliko se nađu na slobodi mogli ometati istragu uticajem na svjedoke, zbog čega je Vrhovni sud i iz razloga propisanih u čl.175 st.1 tačk.2 ZKP-u, svim okrivljenima koji su obuhvaćeni predlogom specijalnog tužioca produžio pritvor.

Iz razloga propisanih u čl.175 st.1 tač.3 ZKP-u, Vrhovni sud je produžio pritvor okrivljenima D. M., V., R. i Đ.. Ovo s toga što su okrivljeni I. V., D. R. i M. Đ. ranije pravosnažno osuđivani za više krivičnih djela između ostalog i za krivično djelo iz čl. 300 KZ CG koje im se u ovom postupku stavlja na teret, pa ta okolnost ukazuje da bi ovi okrivljeni ukoliko se nađu na slobodu mogli ponoviti krivično djelo. Iz iskaza okrivljenog D.

M. proizlazi da je više puta osuđivan i to za krivična djela protiv imovine kojima je pribavljao protivpravnu imovinsku korist. Krivično djelo iz čl.300 KZ CG, koje se stavlja na teret ovom okrivljenom nema elemenat pribavljanja imovinske koristi ali se to krivično djelo najčešće vrši zbog istog motiva. Kako je ovaj okrivljeni ranije osuđivan za krivična djela kojima se pribavlja protivpravna imovinska korist, ta okolnost ukazuje da bi okrivljeni ukoliko se nađe na slobodi ponovio krivično djelo iz čl.300 st.1 KZ CG, jer bi mu ono omogućilo pribavljanje takve koristi, pa je i ovom okrivljenom bilo osnovano produžiti pritvor iz razloga propisanih u čl.175 st.1 tač.3 ZKP-u.

Nije bilo razloga da se po čl.175 st.1 tač.3 ZKP-u produži pritvor u odnosu na ostale okrivljene niti je specijalno tužilaštvo u predlogu ukazalo na takve razloge. **Okolnosti na kojima bi se temeljio zaključak da će okrivljeni boravkom na slobodi ponoviti krivično djelo moraju biti konkretno utvrđene. Takvim okolnostima ne mogu se cijeniti one okolnosti koje predstavljaju bitna obilježja krivičnog djela koja se okrivljenima stavljaju na teret u predmetnom postupku, jer su sve te okolnosti do pravosnažnog okončanja ovog postupka pod osnovanom sumnjom ili određenim stepenom vjerovatnoće ali ne izvjesnosti, pa bi ocjena o njihovom nesumnjivom postojanju u kontekstu čl.175 st.1 tač.3 ZKP-u, dovelo do povrede pretpostavke nevinosti zagarantovane Ustavom i čl.3 ZKP.**

Okrivljenima kojima se predlaže produženje pritvora stavlja se na teret krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od 10 (deset) godina (čl.300 st.1 KZ CG), a okrivljenom D. M. i krivično djelo za koje se može izreći i teža kazna (čl.401a) st.1 KZ CG). Krivično djelo iz čl.300 st.1 KZ CG, shodno činjeninom opisu iz naredbe za sprovođenje istrage je posebno teško zbog posledice koja se iskazuje u apstraktnoj opasnosti za zdravlje ljudi zbog veće količine opojne droge za koju postoji sumnja da su je okrivljeni stavljali u promet (1 kg heroína - kojim se obzirom na količinu za jednokratnu upotrebu koja je značajno manja od grama može napraviti veliki broj pojedinačnih doza, a što je slučaj i sa 1,2 kg kokaina, odnosno pola kilograma kokaina, kao i sa 21 kg marihuane), pa su ispunjeni razlozi za produženje pritvora propisanih u čl.175 st.1 tač.4 ZKP-u u odnosu na sve okrivljene osim na okrivljenog M. Đ. Naime, okrivljenom M. Đ. stavlja se na teret krivično djelo iz čl.300 st.1 u vezi čl.23 KZ CG, opisano u tač.2 naredbe za sprovođenje istrage, a radnja koju je u okviru saizvršilaštva preuzeo pravno definiše kao druga radnja kojom je s umišljajem bitno doprinio izvršenju krivičnog djela i činjenično konkretizuje kao prenošenje smješe za mješanje sa heroinom, koja sama po sebi ne predstavlja opojnu drogu. S toga po ocjeni Vrhovnog suda krivično djelo iz čl.300 st.1 u vezi čl.23 KZ CG, koje se okrivljenom M. Đ. stavlja na teret nije posebno teško ni po načinu izvršenja ni po posledici, pa s toga nisu ispunjeni uslovi da se u odnosu na ovog okrivljenog pritvor produži po tač.4 st.1 čl.175 ZKP-u, a u odnosu na krivično djelo iz čl. 401 a st.2 u vezi st.1 u vezi st.6 KZ CG, nije ispunjen uslov u pogledu propisane kazne, jer se za to djelo ne može izreći kazna zatvora od deset godina.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Krs. br. 2/16 od 13.01.2016. godine)

ZAŠTITA UGLEDA SUDA
I USLOVI ZA IZRICANJE NOVČANE KAZNE
(Član 206 st. 1 i 3 ZKP)

Stekli su se uslovi za izricanje novčane kazne oštećenom kao tužiocu koji je u žalbi na grub način iznio više uvredljivih navoda kojima omalovažava sudije i vještake koji su učestvovali u postupku.

Iz obrazloženja:

„Ne mogu se prihvatiti navodi iz žalbe oštećenog kao tužioca da mu je povrijeđeno pravo na pravično sudjenje, koje jemče odredbe Ustava Crne Gore, na koje se žalilac poziva.

Tim navodima pledira se na postojanje bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, s obzirom da je pobijano rješenje o kažnjavanju donijeto, a da podnosiocu žalbe, kako se u istoj tvrdi, nije pružena mogućnost da da svoju odbranu.

Naime, pravo na pravično sudjenje obuhvata procesne garancije koje se primjenjuju u krivičnim postupcima i u postupcima građansko-pravne prirode, koje u svojoj praksi tumači Evropski sud za ljudska prava u primjeni čl.6 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, kojim su obuhvaćeni aspekti zaštite ovog prava. Kada je riječ o mjerama koje sudovi primjenjuju zbog vrijeđanja suda ili lica koja učestvuju u sudskim postupcima, kakva je mjera i novčana kazna, Evropski sud za ljudska prava je na stanovištu da su „mjere koje određuju sudovi srodnije izvršavanju disciplinskih ovlašćenja nego izricanju kazni za počinjenje krivičnih djela“ i da su disciplinske kazne izvan domena primjene čl.6 Konvencije (Konačna odluka o dopuštenosti u predmetu Ljerka Kovač protiv Hrvatske, 23.08.2011.godine). Prema tome, ne može se zagovarati tvrdnja da se pobijano rješenje, koje je Apelacioni sud Crne Gore donio u sjednici vijeća, zasniva na povredama garancija prava na pravično sudjenje.

Pobijano rješenje se, po ocjeni ovog suda, temelji na pravilnoj primjeni odredaba čl.206 st.1 i 3 ZKP.

U skladu sa odredbom čl.206 st.1 ZKP, sud je dužan da vodi računa da se u krivičnom postupku ni na koji način ne povređuje ugled suda i ugled stranaka i drugih učesnika u postupku, a u čl.206 st.3 ZKP, propisana je imperativna obaveza suda da kazni novčanom kaznom učesnike u postupku, pa i oštećenog kao tužioca, koji u podnesku ili u usmenoj riječi vrijeđaju sud ili lice koje učestvuje u postupku.

Oštećeni kao tužilac je i po ocjeni ovog suda u žalbi protiv rješenja Višeg suda u Podgorici Kvo.br.12/15 od 26.06.2015.godine, u dijelu žalbe koji je označio kao „Posebne napomene“, iznio više navoda istaknutih u dispozitivu pobijanog rješenja, kojima se na očigledan način izražava nepoštovanje sudijske funkcije, sudija Apelacionog suda Crne Gore, predsjednika i sudija Višeg suda u Podgorici i predsjednika Vrhovnog suda Crne Gore, kao i vještaka koji su u predmetu dali svoj nalaz i mišljenje i time grubo vrijeđao sud. Stoga su neosnovani navodi žalbe u kojima stoji „u toj žalbi ja nikoga nijesam psovao, nazivao pogrđnim izrazima ili na bilo koji način izvrgavao ruglu i nijesam ni na koji način vrijeđao sud ili navedena lica“. Ovo naročito zbog toga što izjave žalioca, koje su opisane u dispozitivu pobijanog rješenja, očigledno nijesu bile neophodne za obrazlaganje žalbenih osnova i po svojoj sadržini su otvorene optužbe o pristrasnosti i korupciji i insinuacije kojima se nastoje dovesti u pitanje profesionalni kvaliteti svih nosilaca sudijske funkcije koji su imali bilo

kakvu vezu sa predmetom u kome je izjavljena žalba, a u kojoj su sadržani navodi izrečeni na omalovažavajući i grub način.

Prema tome, Apelacioni sud Crne Gore, kao sud koji je u pomenutoj žalbi trebao da odluči, je pravilno utvrdio da su se stekli uslovi za izricanje novčane kazne iz čl.206 st.3 ZKP i izrekao je u visini koja je srazmjerna brojnosti i težini iznijetih uvredljivih izjava.

S prednjim u vezi, ne mogu se prihvatiti ni navodi žalbe kojima se ukazuje da ustavne odredbe isključuju mogućnost kažnjavanja za predmetni slučaj, s obzirom da su pravila koja prema ZKP omogućavaju sudu da sankcioniše nepropisno ponašanje učesnika u sudskim postupcima utvrđena radi nesmetanog vođenja sudskih postupaka i sprječavanja i suzbijanja povreda autoriteta suda i predstavljaju zajedničku karakteristiku civilizovanih pravnih sistema, a što je u skladu i sa stavom Evropskog suda za ljudska prava, koji u svojoj pomenutoj odluci navodi: „sudovi možda trebaju odgovoriti na takvo ponašanje čak i ako nije potrebno niti izvodljivo podnositi krivičnu prijavu protiv dotične osobe“.

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 11/15 od 22.09.2015. godine)

OCJENA ISKAZA SVJEDOKA

Činjenica da je svjedok osuđivan zbog krivičnog djela lažno prijavljivanje svakako mora imati za posljedicu kritičniju ocjenu njegovog iskaza povodom prijave da je određeno lice učinilo krivično djelo.

Iz obrazloženja:

„Okrivljeni se određeno jasno i dosledno brani da nije izvršio predmetno krivično djelo, da se kritičnog dana srio u šumi sa lugarom B. B. dok je tražio odbačena drva što je svjedoku i saopštio, da su zajedno išli kroz šumu određeni period vremena, da je pronašao dvije krlje koje je uz saglasnost lugara utovario na konja, da su se njih dvojica zajedno vratili nekih 300 m, nakon čega je B. otišao svojoj kući, a on svojoj.

Nasuprot gornjim navodima odbrane svjedok B. je posvjedočio da je zatekao okrivljenog kako tovari metarska drva na konja, da mu je isti tada priznao da je on izvršio sječu svih stabala koja su na tom mjestu posječena, da na tom mjestu ranije nije bilo šumske kradje, da je on - svjedok izvršio premjer posječenih stabala i sačinio zapisnik, ali je okrivljeni odbio da isti potpiše, da je na njegov zahtjev istovario prethodno utovarena drva i napustio lice mjesta, a on od dežurne policije u Bijelom Polju pribavio podatke o okrivljenom i isti unio u zapisnik koji je sačinio.

Cijenio je drugostepeni sud iskaz svjedoka B. i pri tom osnovano zaključio da se iz istog ne može van svake razumne sumnje izvesti zaključak da je okrivljeni izvršio krivično djelo stavljeno mu na teret. Za takav zaključak drugostepeni sud u pobijanoj presudi dao dovoljne i jasne razloge, koji navodima izjavljene žalbe nijesu dovedeni u sumnju.

Tvrđnja svjedoka B. da na mjestu gdje je okrivljeni navodno izvršio sječu 23 stabla nije bilo druge sječe opovrgnuta je nalazom i mišljenjem vještaka šumarske struke P. K., a nakon izvršenog uvidjaja od strane suda. Taj vještak navodi da je na lokaciji, koju je pokazao svjedok B., primijetio još panjeva koji potiču iz istog ili različitog vremenskog perioda, da je i na nekim drugim panjevima bio otisnut isti žig "ŠDŠŠ7", kao i na onih 23 za koje svjedok B. tvrdi da ih je posjekao okrivljeni, dok na nekim panjevima uopšte nije bilo žiga.

Nadalje osnovano drugostepeni sud ocjenjuje da je kontradiktorna tvrdnja svjedoka B. da mu je okrivljeni priznao sječu, a on ipak vršio uporedjivanje navodno utovarenih drva i posječenih stabala za čim nema potrebe kod priznanja, a u daljem svjedoči da je okrivljeni odbio da potpiše zapisnik, a on - svjedok ocijenio da nema potrebe da provjeri da li su otjerana drva kod kuće okrivljenog sa obrazloženjem da je isti priznao da je izvršio sječu.

Uz naprijed navedeno osnovano drugostepeni sud zaključuje da se o nesumnjivom priznanju okrivljenog može govoriti samo u slučaju da je isti potpisao zapisnik.

Osnovano drugostepeni sud pobijanom presudom vjerodostojnost iskaza svjedoka B. cijeni i kroz činjenicu da je isti pravosnažnom presudom već osuđivan za krivično djelo lažno prijavljivanje. Nesporno da ne postoji veza između "dva događaja", kako se to navodi u izjavljenoj žalbi, ali činjenica da je svjedok B. već osuđivan zbog krivičnog djela lažno prijavljivanje svakako mora imati za posljedicu kritičniju ocjenu njegovog iskaza povodom prijave da je određeno lice izvršilo krivično djelo.

Neosnovano se izjavljenom žalbom tvrdi da je bilo mjesta da se okrivljeni u konkretnom slučaju oglasi krivim zbog krivičnog djela sitne kradje, utaje i prevare iz člana 246 Krivičnog zakonika, jer je tokom postupka utvrđeno da je zatečen u utovaru stabala. Ovo

sa razloga što su to tvrdnje svjedoka B., a pobijanom presudom taj iskaz nije prihvaćen, pa time ni utvrđene činjenice koje se kao takve navode u izjavljenoj žalbi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 12/15 od 06.10.2015. godine)

ODBIJANJE PREDLOŽENIH DOKAZA I POVREDA PRAVA NA ODBRANU

Da li je došlo do povrede prava na odbranu ne cijeni se na osnovu same činjenice da su predloženi dokazi odbijeni, već na osnovu prihvatljivosti razloga koje je sud naveo za odbijanje takvih predloga.

Iz obrazloženja:

„Osnovano državni tužilac pobijanim rješenjem zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava na odbranu okrivljenog time što nisu saslušani svjedoci predloženi od strane odbrane. Okrivljenom je data mogućnost predlaganja dokaza, a na sudu je da cijeni osnovanost stavljenog predloga. Da li je došlo do povrede prava na odbranu ne cijeni se na osnovu same činjenice da su predloženi dokazi odbijeni već na osnovu prihvatljivosti razloga koje je sud naveo za odbijanje takvih predloga. U konkretnom slučaju prvostepeni sud daje jasne razloge za neprihvatanje predloga odbrane da se u dokaznom postupku pročita službena zabilješka Uprave policije PJ Budva U. br. 459/09, te da se u svojstvu svjedoka saslušaju službenici policije koji su istu sačinili. Osnovano prvostepeni sud navodi da se sadržina službene zabilješke u kojoj je konstatovana izjava oštećene data prilikom informativnog razgovora ne može koristiti kao dokaz u krivičnom postupku, pa ni iskazi službenika policije koji su sačinili službenu zabilješku na okolnosti što im je oštećena saopštila u informativnom razgovoru.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 27/15 od 22.10.2015. godine)

NEPOSTOJANJE OSNOVA ZA OSLOBODJENJE
OKRIVLJENOG OD OPTUŽBE
(Član 373 tačka 1 ZKP)

Kad postoji namjera uvijek postoji i direktni umišljaj, te kada optužnica sadrži opis namjere izostanak riječi „postupajući sa umišljajem“ ne može biti osnov za oslobađanje okrivljenog, primjenom člana 373 tačka 1 ZKP.

Iz obrazloženja:

„Podignutom optužnicom okrivljenom K. je stavljeno na teret da je u tamo naznačeno vrijeme i mjesto neovlašćeno radi prodaje kupio opojnu drogu uz naznačenje koju, koliko i kojim propisom je ista proglašena za opojnu drogu, te da je istu držao radi dalje prodaje.

Iz navedene zakonske odredbe i opisa radnji stavljenih na teret okrivljenom K. nesumnjivo je da se ista može izvršiti samo sa direktnim umišljajem. Ovo sa razloga što kupovina i držanje radi prodaje ukazuje na postojanje namjere, koja istina nije izričito navedena u zakonskoj odredbi, ali nesumnjivo proizilazi iz zakonskog opisa krivičnog djela iz člana 300 st. 1 KZ. Kad postoji namjera uvijek postoji i umišljaj i to direktni. Učinilac je svjestan svog djela i hoće njegovo izvršenje radi ostvarenja određene namjere. Sa tih razloga kada optužnica sadrži opis namjere izostanak riječi "postupajući sa umišljajem" ne može biti osnov za oslobađanje okrivljenog primjenom člana 373 tač. 1 ZKP.

U konkretnom slučaju je navedeno da je okrivljeni K. postupao neovlašćeno što je sinonim svijesti da je njegovo djelo zabranjeno, pa ni unošenje riječi "svjestan zabranjenosti svojih radnji" ne može biti osnov za oslobađanje okrivljenog primjenom člana 373 tač. 1 ZKP.

Pretpostavka je da je svaki čovjek uračunljiv. Upravo sa tih razloga KZ ne daje definiciju uračunljivosti već neuračunljivosti (član 14 st. 1 KZ), pa izostanak tog elementa krivice iz optužnice ne može biti osnov za oslobodjenje okrivljenog od optužbe po osnovu člana 373 st. 1 ZKP kako to pogrešno zaključuje drugostepeni sud pobijanom presudom.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 18/15 od 22.12.2015. godine)

POVREDA PRAVA NA ODBRANU
U DRUGOSTEPENOM POSTUPKU
(Član 386 stav 2 u vezi čl. 393 st. 1 ZKP)

Neobavještanjem okrivljenog i njegovog branioca, koji su to u roku predviđenom za žalbu zahtijevali, o sjednici vijeća održanoj pred drugostepenim sudom, povrijeđeno je pravo optuženog na odbranu.

Iz obrazloženja:

„U zahtjevu se navodi da je branilac optuženog, advokat B. D. iz Podgorice, u žalbi izjavljenoj protiv prvostepene presude zahtijevao da on i optuženi budu obaviješteni o sjednici vijeća, a da Viši sud u Podgorici nije obavijestio optuženog i njegovog branioca o sjednici vijeća koja je održana 12.06.2015.godine. Na taj način drugostepeni sud je povrijedio odredbu čl.393 st.1 ZKP, jer nije omogućio optuženom i braniocu da prisustvuju i učestvuju u radu sjednice vijeća, a što je bilo od uticaja na pravilno i zakonito donošenje odluke, čime je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.2 ZKP. U zahtjevu se predlaže da se ukine presuda Višeg suda u Podgorici Kž.br.713/15 od 12.06.2015.godine i predmet vrati tom sudu na ponovno odlučivanje.

Nakon razmatranja zahtjeva za zaštitu zakonitosti i svih spisa ovog predmeta, Vrhovni sud Crne Gore je našao:

Zahtjev je osnovan.

U žalbi protiv prvostepene presude, branilac je zahtijevao da on i optuženi budu obaviješteni o danu i času sjednice vijeća pred drugostepenim sudom.

Međutim, drugostepeni sud je održao sjednicu vijeća, dana 12.06.2015. godine i na zapisniku sa ove sjednice je konstatovano „da je sjednica vijeća održana u odsustvu uredno obaviještenog VDT-a iz Podgorice, shodno čl.393 st.4 Zakonika o krivičnom postupku“. Iz sadržine zapisnika proizilazi da je sjednica vijeća održana i u odsustvu optuženog i njegovog branioca, koji nijesu obaviješteni o sjednici vijeća, jer u zapisniku nema konstatacije o njihovom urednom obavještanju. Da optuženi i njegov branilac nijesu bili obaviješteni o sjednici vijeća potvrđuje i činjenica da u spisima predmeta Višeg suda u Podgorici Kž.br.713/2015 nema dostavnica o uručenju obavještenja optuženom i njegovom braniocu.

Imajući u vidu da je drugostepeni sud održao sjednicu vijeća dana 12.06.2015.godine, a da optuženi i njegov branilac nijesu obaviješteni o sjednici vijeća, ovaj sud zaključuje da je povrijeđena odredba krivičnog postupka iz čl.393 st.1 ZKP, a što je bilo od uticaja na zakonito i pravilno donošenje odluke, s ozbirom da je na navedeni način povrijeđeno pravo na odbranu optuženog. Prema tome, drugostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.2 ZKP, kako se to osnovano ukazuje zahtjevom za zaštitu zakonitosti, pa je bilo nužno ukinuti drugostepenu presudu i predmet vratiti drugostepenom sudu - Višem sudu u Podgorici, na ponovni postupak i odlučivanje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 14/15 od 13.10.2015. godine)

NERAZUMLJIVOST I PROTIVREČNOST IZREKE (Član 386 tačka 8 ZKP)

Uvažavanjem žalbe branioca okrivljenog, a oglašavanjem okrivljenog krivim za djelo za koje je pravosnažno oslobođen optužbe čini izreku nerazumljivom i protivrječnom samoj sebi.

Iz obrazloženja:

„Viši sud u Bijelom Polju u ranijoj drugostepenoj presudi Kž.br. 660/13 od 03.06.2014.godine, propustio je da u cjelini odluči o žalbi državnog tužilaštva u dijelu kojim se pobijao oslobađajući dio prvostepene presude u odnosu na krivično djelo produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG, što je Vrhovni sud ukazao još u rješenju Kž I.br.18/14 od 22.12.2014.godine.

Kao drugo, državno tužilaštvo nije izjavljivalo žalbu na drugostepenu presudu Kž.br.660/13 od 03.06.2014.godine i pored činjenice da tom presudom nije u cjelini riješena njegova žalba.

Nalazeći se u situaciji da se shodno čl.413 st.2 u vezi čl.398 st.1 ZKP-u prilikom odlučivanja o žalbi mora kretati u okvirima žalbe i to kako u pogledu dijela presude koji preispituje (zadržavajući se samo na dio koji se pobija žalbom), tako i u pogledu smjera u kom je žalba izjavljena, a to je u konkretnom bilo u korist okrivljenog, budući je žalbu izjavio samo branilac, Vrhovni sud nije mogao donijeti odluku na štetu okrivljenog. Stoga u prethodnom rješenju Kž I. br.18/14 od 22.12.2014.godine, zbog odsustva žalbe državnog tužilaštva, Vrhovni sud nije imao zakonsko ovlaštenje da drugostepenom sudu naloži da odluči o onom dijelu žalbe državnog tužioca o kom nije odlučio u presudi Kž.br.660/13 od 03.06.2014.godine, a kojom se pobijao oslobađajući dio prvostepene presude K.br.100/12 od 01.07.2013.godine pod stavom III koji se odnosio na produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG.

Ne izjavljujući žalbu na drugostepenu presudu, kojom nije bila riješena njegova žalba u cijelini, državno tužilaštvo se sa tom presudom faktički saglasilo, što je imalo za posledicu nastupanje pravosnažnosti prvostepene presude K.br.100/12 od 01.07.2013.godine pod stavom III, kojom je okrivljeni oslobođen od optužbe za produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG. Krivično djelo opisano u stavu III prvostepene presude, obuhvatalo je 18 krivičnih djela, dok je za preostalih 6 krivičnih djela, od ukupno 24 koja su optužnicom bila okrivljenom stavljena na teret u okviru konstrukcije produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG, prvostepeni sud okrivljenog oglosio krivim u stavu I prvostepene presude, takođe u okviru konstrukcije jednog produženog krivičnog djela iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG.

Viši sud u Bijelom Polju u ponovnom postupku odlučivanja uvažio je žalbu branioca i po službenoj dužnosti, presudom Kž.br.1/15 od 29.04.2015. godine, preinačio je prvostepenu presudu K.br.100/12 od 01.07.2013.godine tako što je okrivljenog oglosio krivim za produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG, koje je činjenično izmijenio u odnosu na činjenični opis istog krivičnog djela u prvostepenoj presudi.

Naime, presudom Osnovnog suda u Pljevljima K.br.100/12 od 01.07.2013. godine, okrivljeni Z. C., u stavu I, oglašen je krivim za produženo krivično djelo falsifikovanje

isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG (koje djelo je činjenično obuhvatilo 6 od ukupno 24 krivična djela koja su ulazila u konstrukciju produženog krivičnog djela po optužnici, dok je za 18 tih krivičnih djela okrivljeni u stavu III iste presude oslobođen od optužbe). Drugostepeni sud je, presudom Kž.br.12/15 od 29.04.2015.godine, uvažio žalbu branioca i preinačio navedenu prvostepenu presudu tako što je okrivljenog oglasio krivim za produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG, koje je činjenično obuhvatalo 7 od onih 18 krivičnih djela za koja je prvostepenom presudom okrivljeni oslobođen od optužbe u stavu III, u kom dijelu je prvostepena presuda postala pravosnažna, o čemu je prethodno bilo riječi.

Imajući navedeno u vidu Vrhovni sud je ocijenio da je izreka drugostepene presude Kž.br.1/15 od 29.04.2015. godine pod stavom I nerazumljiva i sama sebi protivrječna, a takvi su i njeni razlozi. Naime, uvažena je žalba branioca, što je sa jedne strane impliciralo da je odbrana žalbom ishodovala povoljniju odluku za okrivljenog, a sa druge strane okrivljeni je tom presudom oglašen krivim za produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG, koja konstrukcija je obuhvatala sedam krivičnih djela za koja je okrivljeni bio oslobođen od optužbe prvostepenom presudom i taj dio presuđenja već stekao pravosnažnost.

U ponovnom postupku drugostepeni sud će imati u vidu ukazano i shodno tome odlučiti o žalbi branioca kojom se pobija prvostepena presuda pod st. I., jer je u međuvremenu prvostepena presuda pod stavom II i III postala pravosnažna. Dakle, drugostepeni sud će ocijeniti zakonitost prvostepene presude u dijelu u kom je okrivljeni oglašen krivim i osuđen za produženo krivično djelo falsifikovanje isprave iz čl.412 st.2 u vezi st.1 u vezi čl.49 KZ CG, koje je obuhvatalo 6 istih krivičnih djela činjenično precizirani u tom dijelu prvostepene presude. Pri tom će imati u vidu zabranu preinačenja na štetu optuženog - čl.400 ZKP-u, budući je Vrhovnom sudu bila izjavljena žalba samo u korist okrivljenog, zbog čega se presuda u ponovnom drugostepenom postupku ne smije izmjeniti na štetu okrivljenog u pogledu kvalifikacije krivičnog djela i krivične sankcije koja mu je bila izrečena poslednjom drugostepenom presudom.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 10/15 od 13.10.2015. godine)

POVREDA ODREDBE ZABRANE PREINAČENJA
NA ŠTETU OPTUŽENOG
(Član 400 ZKP)

Dodavanje opisa vinosti u optužnom predlogu ne predstavlja izmjenu optužnog predloga na štetu okrivljenih, već samo konkretizaciju opisa krivičnih djela stavljenih na teret okrivljenim, te je prvostepeni sud povrijedio odredbu člana 400 ZKP kada je našao da tužilac u ponovnom postupku nije mogao u optužnom predlogu opisati oblike vinosti, smatrajući da time vrši izmenu optužbe na štetu okrivljenih, s obzirom da nije izjavio žalbu na prvostepenu presudu.

Iz obrazloženja:

„Presudom Osnovnog suda u Bijelom Polju K.br.10/15 od 26.03.2015. godine oglašeni su krivim Dž. B., zbog krivičnog djela ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl.339 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore i A. A., zbog krivičnog djela ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl.339 st.3 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore i za ta djela im izrečena uslovna osuda.

Navedena presuda ukinuta je rješenjem Višeg suda u Bijelom Polju Kž. br. 295/15 od 28.05.2015. godine, kojom je ukazano da je prvostepenom presudom povrijeđen Krivični zakonik na štetu okrivljenih, jer djela za koja su okrivljeni oglašeni krivim nijesu krivična djela, s obzirom da u optužnom predlogu nijesu opisani elementi krivice okrivljenih (uračunljivost i umišljaj kao oblik vinosti), a ista predstavlja konstitutivni elemenat krivičnog djela.

U ponovnom postupku tužilac je u optužnom predlogu opisao oblike vinosti okrivljenih i to okrivljenom Dž. B. eventualni umišljaj, a okrivljenom A. A. svjesni nehat.

I pored toga, prvostepeni sud je okrivljene pravosnažnom presudom K. br. 105/15 od 07.07.2015. godine, na osnovu čl.373 tač.1 ZKP, oslobodio od optužbe, nalazeći da djela za koja su okrivljeni optuženi nijesu krivična djela, jer se naknadni opis vinosti okrivljenih u optužnom predlogu ne može prihvatiti jer je to na štetu okrivljenih, budući da tužilac nije izjavio žalbu na raniju presudu K. br. 10/15 od 26.03.2015. godine, već je ista ukinuta po žalbi branioca okrivljenog A. A.

Ova presuda potvrđena je presudom Višeg suda u Bijelom Polju Kž. br. 425/15 od 16.09.2015. godine.

Po nalaženju ovog suda, osnovano se zahtjevom ukazuje da je prvostepeni sud povrijedio odredbu čl. 400 ZKP kada je našao da tužilac u ponovnom postupku nije mogao u optužnom predlogu opisati oblike vinosti okrivljenih, smatrajući da time vrši izmjenu optužbe na štetu okrivljenih, s obzirom da nije izjavio žalbu na prvostepenu presudu.

Čl. 400 ZKP propisuje zabranu izmjene presude na štetu okrivljenog u pogledu pravne kvalifikacije krivičnog djela i krivične sankcije, ako je žalba izjavljena samo u korist okrivljenog.

U konkretnom slučaju tužilac nije izmijenio optužni predlog u pogledu pravne kvalifikacije krivičnih djela. Tužilac je samo u dispozitivu optužnog predloga opisao oblike vinosti okrivljenih, koji nijesu bili sporni ni u optužnom predlogu prije njihovog opisa. Dodavanjem opisa vinosti u optužnom predlogu, ne predstavlja izmjenu optužnog predloga na štetu okrivljenih, kako to pogrešno zaključuje prvostepeni sud, već samo konkretizaciju opisa krivičnih djela stavljenih na teret okrivljenim. Stoga je osnovan navod iz zahtjeva da je prvostepeni sud povrijedio odredbe čl.400 ZKP kada je našao da tužilac u ponovnom

postupku nije mogao u optužnom predlogu opisati oblike vinosti okrivljenih, smatrajući da time vrši izmjenu optužbe na štetu okrivljenih, s obzirom da nije izjavio žalbu na prvostepenu presudu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 2/16 od 19.01.2016. godine)

PREINAČENJE PRVOSTEPENE PRESUDE
U DIJELU ODLUKE O KRIVIČNOJ SANKCIJI
(Član 403 stav 1 tačka 4 i čl. 409 ZKP)

Kada se drugostepenom presudom preinačava prvostepena presuda samo u dijelu odluke o krivičnoj sankciji onda ove dvije presude predstavljaju integralni dio jedne cjeline i tako se trebaju cijeliti, čitati i izvršavati.

Iz obrazloženja:

„Presudom Osnovnog suda u Podgorici K.br.199/14 od 30.06.2014. godine, okrivljenoj S. Č. za krivično djelo davanje lažnog iskaza iz čl.389 st.4 u vezi st.3 i st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore izrečena je uslovna osuda kojom joj je prethodno utvrđena kaza zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i istovremeno određeno da se utvrđena kazna neće izvršiti ukoliko okrivljena u roku od 2 (dvije) godine po pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. U obrazloženju ove presude na str. 29, prvostepeni sud je naveo da je cijenio sve okolnosti iz čl.42 KZ CG koje utiču da kazna bude manja ili veća i u tom smislu kao olakšavajuću okolnost cijenio raniju neosuđivanost okrivljene, te konstatovao da otežavajućih okolnosti nije bilo.

Odlučujući o žalbi punomoćnika oštećenih kao tužilaca, drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu samo u dijelu odluke o krivičnoj sankciji tako što je okrivljenu osudio na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine. U obrazloženju drugostepene odluke sud je naveo da je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio sve okolnosti koje su od značaja za izbor vrste i odmjeravanje visine krivične sankcije, ali je pogrešno zaključio da su ispunjene zakonske pretpostavke za izricanje mjere upozorenja - uslovne osude, budući se po ocjeni drugostepenog suda ne može očekivati da će ova sankcija ostvariti svrhu njenog izricanja u okviru opšte svrhe izricanja krivičnih sankcija, a posebno cijeneći okolnosti pod kojima je djelo izvršeno, te njegovu težinu zbog koje se krivično djelo, za koje je okrivljena osuđena ne može tretirati lakšim u smislu čl.52 st.2 KZ CG.

Odredbom čl.441 st.1 ZKP-u propisano je da će se Vrhovni sud prilikom odlučivanja o zahtjevu za zaštitu zakonitosti ograničiti samo na ispitivanje povrede zakona na koje se državni tužilac poziva u svom zahtjevu

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore u podnijetom zahtjevu smatra da je drugostepenom presudom počinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.1 tačka 8 ZKP-u, jer drugostepeni sud u svojoj odluci nije naveo okolnosti koje je uzeo u obzir prilikom odmjeravanja kazne, a što je shodno mišljenju državnog tužioca bio u obavezi osnovom čl.379 st.8 ZKP-u.

Ovakvi navodi Vrhovnog državnog tužilaštva su bez osnova. Naime, drugostepeni sud odlučujući o žalbi punomoćnika oštećenih kao tužilaca, koji su prvostepenu presudu pobijali upravo u dijelu odluke o krivičnoj sankciji, našao je da je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća. Nadalje, drugostepeni sud je ocijenio da je prvostepeni sud pravilnom ocjenom okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, pravilno utvrdio okrivljenoj S. Č. kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine. Međutim, drugostepeni sud je našao da je prvostepeni sud pogrešno ocijenio da se djelo za koje je okrivljena oglašena krivom može u smislu čl.52 st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore cijeliti kao lakše krivično djelo, te da s toga izricanje uslovne osude ne bi ostvarilo opštu svrhu izricanja krivičnih sankcija propisanu u čl.4 st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore, a

naime da ta sankcija ne bi ostvarila svrhu suzbijanja djela kojima se povrijeđuju ili ugrožavaju vrijednosti zaštićene krivičnim zakonodavstvom. Dakle, drugostepeni sud, kada je našao da je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio sve okolnosti koje utiču na izbor vrste i visine krivične sankcije nije imao potrebe da te okolnosti ponovo navodi u obrazloženju svoje odluke. Kada se drugostepenom presudom preinačava prvostepena presuda samo u dijelu odluke o krivičnoj sankciji, što je u konkretnom slučaju, a čime sud u potpunosti razrješava jedan krivično pravni slučaj, onda ove dvije presude predstavljaju integralni dio jedne cijeline i tako se trebaju cijeliti, čitati i izvršavati.

Dakle, u konkretnom slučaju prvostepeni sud je bio sud koji je utvrdio odlučne činjenice i okolnosti koje su bile od značaja za odmjerenje kazne i prvostepeni sud je bio sud koji je u konkretnom krivično pravnom slučaju, polazeći od tako utvrđenih okolnosti, okrivljenoj utvrdio visinu kazne zatvora. Drugostepeni sud je ocijenio da je ta kazna pravilno odmjerenjena, ali da je prvostepeni sud pogrešno cijenio da će se samim upozorenjem uz prijenju ovom utvrđenom kaznom zatvora ostvariti svrha izricanja krivičnih sankcija iz čl.4 st.2 KZ CG, zbog čega je utvrđenu kaznu zatvora izrekao i tako okrivljenu osudio na efektivnu kaznu zatvora u onoj visini kazne koju je već utvrdio prvostepeni sud. S tim u vezi dužnost drugostepenog suda je bila da u obrazloženju presude navede zbog čega smatra da se uslovnom osudom neće ostvariti svrha izricanja krivičnih sankcija, a što je drugostepeni sud i učinio, posebno ukazujući da se predmetno djelo ne može smatrati lakšim krivičnim djelom u smislu čl.52 st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore, te da uslovna osuda ne može ostvariti svoju svrhu u okviru opšte svrhe izricanja krivičnih sankcija propisane u čl.4 st.2 KZ CG.

Imajući to u vidu, Vrhovni sud utvrđuje da drugostepena presuda nije zahvaćena bitnom povredom odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.1 tačka 8 ZKP-u, kako neosnovano tvrdi državni tužilac podnijetim zahtjevom, budući u drugostepenoj presudi ne nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama. Ovo s toga što su okolnosti koje je sud uzeo u obzri prilikom odmjerenja kazne navedene u prvostepenoj presudi, pa drugostepeni sud nije bio dužan da ih u smislu čl.379 st.8 ZKP-u ponavlja, jer bi to značilo nepotrebn formalizam kojim bi se samo drugostepena presuda opterećivala. U konkretnom krivično pravnom slučaju, kako je već u prethodnom dijelu ukazano, prvostepeni sud je okrivljenoj odmjeren kaznu zatvora, ali je tu kaznu samo utvrdio i okrivljenoj izrekao uslovnu osudu, dok je drugostepeni sud kaznu zatvora koju je utvrdio prvostepeni sud izrekao i osudio je na efektivnu kaznu zatvora, nalazeći da se jedino tom kaznom može ostvariti svrha izricanja krivičnih sankcija, o čemu je drugostepeni sud dao razloge.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 11/15 od 22.09.2015. godine)

ODBACIVANJE ŽALBE KAO NEDOZVOLJENE (Član 405 ZKP)

Drugačije opredjeljenje Službenog lista u kojem je objavljen Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi i Uredba o održavanju reda u lukama i ostalim djelovima mora koje se okrivljeni nije pridržavao ne predstavljaju činjenične izmjene niti drugačije činjenično stanje u odnosu na ono utvrđeno prvostepenom presudom, te je žalba protiv drugostepene presude nedozvoljena.

Pogrešna pravna pouka ne može konstituisati pravo na žalbu koja po zakonu nije dozvoljena.

Iz obrazloženja:

„Odlučujući o žalbi branioca Viši sud u Podgorici, nakon održanog pretresa, presudom Kž.br.250/14 od 27.02.2015.godine preinačio je presudu Osnovnog suda u Kotoru K.br.611/11 od 11.10.2013.godine na način što je okrivljenog Ž. M. oglasio za isto krivično djelo teško djelo protiv bezbjednosti javnog saobraćaja iz čl. 348 st. 4 u vezi st. 339 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika Crne Gore u čijem opisu je izmjenio podatke o službenom listu u kom je objavljen Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi i umjesto "Sl.list RCG 19/78" naveo "Sl.list SRJ 12/98" i u dijelu odredbi Uredbe o održavanju reda u lukama i ostalim djelovima mora i unutrašnjim plovim putevima kojih se okrivljeni nije pridržavao umjesto "čl. 31" opredjelio "čl.3", pri tom nije mjenjao činjenični opis radnje izvršenja, posledicu i druge okolnosti koje su bliže odredile krivično djelo za koje je okrivljeni oglašen krivim. Drugostepeni sud je okrivljenom za navedeno krivično djelo izrekao uslovnu osudu kojom mu je prethodno utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) mjeseci i istovremeno odredio da se kazna neće izvršiti ukoliko u roku od 3 (tri) godine po pravosnažnosti presude ne učini novo krivično djelo. Istom presudom optuženi je obavezan da plati troškove postupka nastale pred "prvostepeniom sudom" u iznosu od 574,50€ u roku od dva mjeseca po pravosnažnosti presude.

Protiv drugostepene presude Višeg suda u Podgorici Kž.br.250/14 od 27.02.2015.godine žalbe su izjavili Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru i branilac okrivljenog.

Osnovno državno tužilaštvo drugostepenu presudu pobija zbog odluke o krivičnoj sankciji. Predlaže da se drugostepena presuda preinači na način što će se okrivljenom izreći kazna zatvora adekvatna težini izvršenog krivičnog djela i stepenu krivice.

Branilac okrivljenog žalbu je izjavio zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede Krivičnog zakonika i odluke o krivičnoj sankciji. Predlaže da se presuda Višeg suda u Podgorici Kž.br.250/14 od 27.02.2015.godine ukine i predmet vrati tom sudu na ponovno odlučivanje.

Prije sjednice vijeća spisi predmeta su, u smislu čl. 413 st. 2 u vezi čl. 392 st. 1 ZKP-u, dostavljeni VDT CG na razmatranje i predlog. VDT CG, podneskom Ktž.br.194/15 od 09.09.2015.godine, predložilo je da Vrhovni sud uvaži žalbu Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru, a odbije kao neosnovanu žalbu branioca okrivljenog.

Nakon sjednice vijeća o kojoj, u smislu čl. 393 st. 7 ZKP-u, nisu bile obavještene stranke, Vrhovni sud je našao da žalbe treba odbaciti kao nedozvoljene.

Odredbom čl.413 st.1 ZKP-u propisano je da je protiv presude drugostepenog suda dozvoljena žalba sudu koji odlučuje u trećem stepenu samo ako je drugostepeni sud izrekao najdužu kaznu zatvora ili potvrdio prvostepenu presudu kojom je takva kazna izrečena, ako je na osnovu održanog pretresa utvrdio drugačije činjenično stanje i na njemu zasnovao svoju presudu ili ako je preinačio presudu prvostepenog suda kojom je okrivljeni oslobođen od optužbe i oglasio ga krivim.

U konkretnom slučaju drugostepenom presudom Višeg suda u Podgorici, nakon održanog pretresa, nije utvrđeno drugačije činjenično stanje u odnosu na ono koje je utvrđeno prvostepenom presudom. Drugačije opredjeljenje Službenog lista u kojem je objavljen Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi i jedne odredbe Uredbe o održavanju reda u lukama i ostalim djelovima mora i unutrašnjim plovim putevima, koje se okrivljeni nije pridržavao, ne predstavljaju činjenične izmjene niti drugačije činjenično stanje u odnosu na ono utvrđeno prvostepenom presudom, a što je i naglašeno u drugostepenoj presudi na strani 25 u drugom pasusu, gdje je navedeno da je prvostepeni sud pravilno i potuno utvrdio činjenično stanje, kao i na str.26 u posljednjem pasusu gdje je drugostepeni sud konstatovao da je prvostepeni sud prilikom odmjeravanja kazne utvrdio sve okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno i okolnosti koje se odnose na ličnost okrivljenog.

Imajući to u vidu Vrhovni sud utvrđuje da žalbe na drugostepenu presudu Višeg suda u Podgorici Kž.br.250/14 po zakonu nisu dozvoljene, zbog čega ih je s pozivom na čl.405 ZKP-u, kao takve, odbacio.

Ovo neovisno od činjenice što je drugostepeni sud na pisanom otpravku drugostepene presude dao pravnu pouku koja nije u skladu sa zakonom i kojom je uputio stranke da protiv drugostepene presude imaju pravo žalbe sudu trećeg stepena. Pogrešna pravna pouka ne može konstituisati pravo na žalbu koja po zakonu nije dozvoljena.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 9/15 od 16.09.2015. godine)

INICIJATIVA ZA PODIZANJE
ZAHTEJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
(Član 438 ZKP)

O inicijativi za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti Državni tužilac ne donosi rješenje, već samo obavještava podnosioca iste o svojoj ocjeni stavljene inicijative.

Iz obrazloženja:

„Aktom Ktz.br.73/15 od 24.11.2015.godine Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore je obavijestilo branioca okrivljenog Dj. G. da je povodom njegovog predloga za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv presude Osnovnog suda u Rožajama K.br.34/15 od 30.06.2015.godine koja je potvrđena presudom Višeg suda u Bijelom Polju Kž.br.417/15 od 09.09.2015.godine, ocijenilo da u konkretnom slučaju pravosnažnom presudom i postupkom koji je prethodio donošenju iste, nije povrijeđen zakon, zbog čega, u smislu čl.437 st.1 Zakonika o krivičnom postupku, nije bilo zakonskog osnova za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv navedene pravosnažne presude.

Protiv navedenog akta branilac okrivljenog Dj. G. je izjavio žalbu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja s predlogom da Vrhovni sud Crne Gore uvaži žalbu i po istoj postupi kao da je podnešen zahtjev za zaštitu zakonitosti, ili pak isto ukine i predmet vrati Vrhovnom državnom tužilaštvu na ponovni postupak i odlučivanje.

Po razmatranju pisanog obavještenja Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, navoda žalbe i svih spisa ovog predmeta, Vrhovni sud je našao da je žalba nedozvoljena.

Saglasno čl.438 st.4 Zakonika o krivičnom postupku žalba Vrhovnom sudu je dozvoljena protiv rješenja Vrhovnog državnog tužilaštva kojim je odbačen predlog za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, a taj predlog se može podnijeti samo protiv presude kojom je okrivljeni osuđen na безусловnu kaznu zatvora od jedne godine ili težu kaznu ili kaznu maloljetničkog zahtjeva (čl.438 st.1 ZKP).

U konkretnom slučaju okrivljeni Dj. G. oglašen je krivim zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl.416 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci.

Saglasno čl.438 ZKP branilac okrivljenog nije bio ovlašćen na stavljanje predloga za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, već samo na stavljanje inicijative za podizanje tog pravnog lijeka. O stavljenoj inicijativi Državni tužilac ne donosi rješenje, već samo obavještava podnosioca iste o svojoj ocjeni stavljene inicijative, a kako je to u konkretnom slučaju i učinjeno aktom Ktz.br.73/15 od 24.11.2015.godine.

Protiv pisanog obavještenja Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, po zakonu, žalba nije dozvoljena.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 42/15 od 28.12.2015. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA
ZA VANREDNO UBLAŽAVANJE KAZNE
(Čl. 433 i 435 stav 6 ZKP)

Ako je okrivljenom primjenom odredaba o ublažavanju kazne izrečena najmanja mjera kazne zatvora za krivično djelo za koje je okrivljeni oglašen krivim, kazna se po zakonu više ne može ublažiti, pa ni po zahtjevu za vanredno ublažavanje kazne.

Iz obrazloženja:

„Zahtjev nije osnovan.

Prema odredbi čl.433 ZKP, ublažavanje pravosnažno izrečene kazne koja nije izvršena, odnosno izdržana, dozvoljeno je kad se po pravosnažnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kad se izricala presuda ili sud za njih nije znao iako su postojale, a one bi očigledno dovele do blaže osude.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je okrivljena V. P. oglašena krivom zbog krivičnog djela ubistvo u pokušaju iz čl. 143 u vezi čl. 20 Krivičnog zakonika Crne Gore, za koje je propisana kazna zatvora od pet do petnaest godina. U konkretnom slučaju okrivljena je osuđena na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine, primjenom odredaba o ublažavanju kazne iz čl. 45 i 46 Krivičnog zakonika Crne Gore, tako da je istoj izrečena najmanja mjera kazne zatvora koja se mogla izreći za predmetno krivično djelo.

Kod te činjenice osuđenoj se nije mogla ublažavati kazna bez obzira da li su se po pravosnažnosti presude pojavile okolnosti iz čl.433 ZKP koje bi očigledno dovele do blaže osude.

Nalazeći da nisu ispunjeni zakonski uslovi za ublažavanje kazne ovaj sud je na osnovu čl. 435 st. 6 ZKP, odlučio kao u izreci rješenja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kzu. br. 28/15 od 05.10.2015. godine)

ZAHTJEV ZA VANREDNO PREISPITIVANJE
PRAVOSNAŽNE SUDSKE ODLUKE
(Član 437 stav 1 ZKP)

Privatni tužilac ne može pobijati pravosnažnu presudu zahtjevom za vanredno preispitivanje njene zakonitosti, te je zahtjev privatnog tužioca nedozvoljen.

Iz obrazloženja:

„Zakonikom o krivičnom postupku predviđeni su vanredni pravni lijekovi koji se mogu podići u krivičnom postupku, među kojima je i zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Prema odredbi čl.437 st.1 ZKP, Vrhovno državno tužilaštvo može podići zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravosnažnim odlukama, ako je povrijeđen zakon.

Odredbom čl.438 st.1 ZKP, pored ostalog, propisano je da okrivljeni i njegov branilac mogu obrazloženim predlogom tražiti od Vrhovnog državnog tužilaštva da podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažne presude samo u slučaju ako smatraju da je povrijeđen krivični zakonik na štetu okrivljenog ili da je u krivičnom postupku koji je prethodio donošenju prvostepene presude povrijeđeno pravo na odbranu okrivljenog, koje je uticalo na donošenje zakonite i pravilne presude.

Dakle, Zakonikom o krivičnom postupku nije predviđena mogućnost da privatni tužilac može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne sudske odluke, a takodje privatni tužilac nije ovlašten ni da podnese predlog Vrhovnom državnom tužilaštvu radi podizanja zahtjeva za zaštitu zakonitosti, u skladu sa odredbom čl.438 st.1 ZKP.

Kako privatni tužilac ne može pobijati pravosnažnu presudu zahtjevom za vanredno preispitivanje njene zakonitosti, ovaj sud je zaključio da je zahtjev privatnog tužioca nedozvoljen i da se kao takav ima odbaciti.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u izreci.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 124/15 od 09.11.2015. godine)

NEDOZVOLJENOST PREDLOGA ZA PODIZANJE
ZAHTEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
(Član 438 stav 1 ZKP)

Navodima u predlogu za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti da se pravosnažna presuda nije mogla zasnivati na nalazu vještaka koji u nalazu nije pravilno ocijenio dejstvo lijeka koji konzumira okrivljeni, te da je bilo nužno saslušati predložene svjedoke, u suštini se osporava činjenično stanje, a pravilnost i potpunost činjeničnog stanja ne može se osporavati zahtjevom za zaštitu zakonitosti.

Iz obrazloženja:

„Žalba nije osnovana.

Odredbom čl.438 st.1 ZKP-u, propisano je da okrivljeni koji je osuđen na kaznu zatvora od jedne godine ili težu kaznu i njegov branilac mogu predložiti državnom tužilaštvu da podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti, ako je pravosnažnom presudom povrijeđen krivični zakonik na štetu okrivljenog - čl.387 ZKP-u, ako su povrijeđene odredbe krivičnog postupka iz čl.386 st.1 tačka 1, 3, 5, 6 i 7 ZKP-u, ako je u drugom odnosno trećem stepenu sudio sudija koji se morao izuzeti, ako je okrivljenom na glavnom pretresu ili pretresu pred drugostepenim sudom uskraćeno pravo da upotrebljava svoj jezik, kao i zbog povrede prava okrivljenog na odbranu i povrede odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku, ukoliko je ta povreda bila od uticaja za donšenje pravilne presude.

U konkretnom slučaju branilac okrivljenog tvrdi da se pravosnažna presuda nije mogla zasnivati na nalazu vještaka neuropsihijatra i psihologa jer ovi vještaci u nalazu nisu pravilno ocijenili dejstvo lijeka formidal, koji je po tvrdnji branioca okrivljeni konzumirao i koji je po njegovom mišljenju uticao da se okrivljeni ne sjeća šta je radio dana kada se desio kritični događaj. Na taj način branilac u suštini osporava pravilnost i potpunost utvrđenja subjektivnih činjenica na kojima bi se zasnivao zaključak suda o uračunljivosti okrivljenog.

Branilac takođe osporava pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja tvrdnjom da je u postupku bilo nužno saslušati u svojstvu svjedoka tetku okrivljenog koja bi potvrdila da je dala novac okrivljenom, čime bi se po mišljenju branioca objasnilo porijeklo novca koji je kod okrivljenog u kritično vrijeme konstatovala svjedokinja S. B., na čijem iskazu se isključivo zasniva prvostepena presuda.

S tim u vezi Vrhovni sud nalazi da je nužno ukazati da se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ne može osporavati pravilnost i potpunost činjeničnog stanja utvrđenog pravosnažnim presudama. S toga ni okrivljeni ni njegov branilac ne mogu s pozivom na čl.438 st.1 ZKP-u, prädlagati da državni tužilac podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti kada taj predlog temelje isključivo na njihovom stavu da je pravosnažnim presudama pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

Imajući to u vidu Vrhovni sud smatra da je državno tužilaštvo pravilno ocijenilo da iz predloga branioca okrivljenog M. A., advokata L. S. ne proizilazi da postoje razlozi za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, jer branilac niti je ukazao niti konkretizovao ni jednu povredu propisanu u čl.438 st.1 do 4 ZKP-u (Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku Sl.list CG.br.35/15), kao ni na one koje su navedene u čl.438 st.1 ZKP-u (Sl.list CG.br. 57/09, koji je važio u vrijeme podnošenja predloga) kojima bi sa uspjehom mogao predlagati podizanje tog vanrednog pravnog lijeka, već predlogom i ovdje podnijetom

žalbom osporava činjenično stanje utvrđeno pravosnažnim presudama koje se ovim vanrednim pravnim sredstvom ne može osporavat.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 29/15 od 17.11.2015. godine)

OBLIGACIONO PRAVO

PREKORAČENJE GRANICA OVLAŠĆENJA
 KAO RAZLOG NIŠTAVOSTI UGOVORA O KUPOPRODAJI
 (Čl. 87 i 101 ZOO)

Granice datog ovlašćenja ne mogu se dovoditi u pitanje ako punomoćje koje je izdao tužilac kao prodavac ne sadrži nikakva ograničenja.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora zasnovao na tvrdnji da je M. O., kao i njegov punomoćnik, prekoračila granice ovlašćenja, jer nije mogla potpisati da je predmet ugovora terasa, da je cijena isplaćena u cjelosti i dati saglasnost da se kupac uknjiži bez daljeg učešća prodavca.

Prvostepeni sud je utvrdio da je između tužioca, kao prodavca i M. S., kao kupca, zaključen ugovor o kupoprodaji Ov. II br. 1647/99 od 12.07.1999. godine. Predmet ugovora bila je prodaja 1/6 ukupne površine stambene zgrade, što u naravi predstavlja stan koji se sastoji od dvije sobe, čajne kuhinje, kupatila, u površini od 33 m², sa pripadajućom terasom ispred stana, koji se nalazi na parteru stambene zgrade izgrađene na čest. zem. 1326/11 KO Lepetani. Članom 2 ugovora određeno je da je kupac u posjedu nepokretnosti od 02.07.1984. godine, da je kupoprodajna cijena tada bila 1.500.000 dinara, a da na dan zaključenja ugovora iznosi 29.000 novih dinara, te da je ona u cjelini uplaćena. Članom 4 ugovora određeno je da se kupac može uknjižiti u zemljišne knjige bez posebnog naknadnog odobrenja prodavca.

Ugovor je u ime tužioca zaključila M. O., koja je za preduzimanje te pravne radnje bila ovlašćena punomoćjem Ov. br. 1578/99 od 16.07.1999. godine. U punomoćju je navedeno da može u ime prodavca potpisati ugovor o kupoprodaji sa M. S., iz B., povodom prodaje stana u površini od 33 m², koji se nalazi u porodičnoj stambenoj zgradi sagrađenoj na čest. zemlje br. 1326/11 KO Lepetani.

Ovom ugovoru prethodio je pisani ugovor o kupoprodaji od 03.07.1984. godine, koji je tužilac zaključio sa M. S. Predmet toga ugovora bila je prodaja ½ objekta u izgradnji na parceli 1326/11 KO Lepetani, u površini od 35 m² i sastoji se od jedne sobe, dnevne sobe, čajne kuhinje i kupatila, a ispred koga se nalazi terasa čije isključivo pravo korišćenja ima kupac. Prodavac se obavezao da objekat izgradi i kupca uvede u posjed 01.08.1984. godine, bez obzira da li je gradnja završena u cjelini i da uknjiži kupca na dio koji je predmet ugovora.

Na temelju ovakvog utvrdjenja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. Punomoćnik tužioca nije prekoračio granice ovlašćenja jer je predmet ugovora ista nepokretnost koja je bila predmet ranijeg ugovora od 03.07.1984. godine, kojeg je tužilac potpisao u svojstvu prodavca. Budući da potpisi ugovarača na ugovoru od 03.07.1984. godine, nijesu bili ovjereni od strane suda, to su iste strane zaključile sporni ugovor, kako bi se otklonio nedostatak propisane forme, a predmet ugovora je ostao isti. Osim toga, ukoliko je tužilac želio da ograniči punomoćje u pogledu sadržine pravnog posla za čije je zaključenje izdao punomoćje, ta ograničenja je morao izričito navesti u punomoćju. Kako punomoćje koje je izdao tužilac ne sadrži nikakva ograničenja, to se sada granice datog ovlašćenja ne mogu dovoditi u pitanje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1057/15 od 17.12.2015. godine)

DEJSTVO ADMINISTRATIVNE ZABRANE

Administrativna zabrana je zabrana stavljena na zaradu dužnika po njegovom pristanku i ima dejstvo rješenja o izvršenju, akcesorne je prirode i njena validnost zavisi od validnosti pravnog posla na osnovu kojeg je donijeta.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev da se utvrdi da je ništava Administrativna zabrana br.1002-41 od 04.04.2007.godine, koja je izdata na ime tužilje, kao instrument obezbjedjenja zajma po Ugovoru o zajmu br.DDA47171, od 23.03.2010.godine, zaključenog između "A." VFI DOO P., čiji je pravni sljedbenik ovdje tuženi i P. L.

Prvostepeni sud je usvojio postavljeni tužbeni zahtjev, pri tom navodeći da izjava žiranta i administrativna zabrana, koje se nalaze u kreditnoj dokumentaciji, a koja je potpisana od strane tužilje, bez imena korisnika kredita, kao i iznosa, ne proizvodi pravno dejstvo i ne može predstavljati obavezivanje tužilje na isplatu duga po osnovu ugovora o zajmu, zaključenog između tuženog i P. L., jer ista ne sadrži sve elemente potrebne za punovažnost izjave. Saglasnost je data da se stavi administrativna zabrana na zaradu tužilje za potrebe dobijanja kredita svom suprugu Dj. S.

Drugostepeni sud je preinačio prvotepenu presudu, uz zaključak da sporni materijalnopравни odnos između tužilje, kao žiranta, i tužene, kao davaoca kredita, nije nastao potpisivanjem administrativne zabrane, već izjave o jemstvu, koja je u stvari ugovor o jemstvu, te da tim ugovorom, a ne administrativnom zabranom jemac se obavezuje prema povjeriocu da će ispuniti punovažnu i dospjelu obavezu dužnika, ako ovaj to ne učini, shodno čl.997 ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme kada je navodno ugovor zaključen. Dalji zaključak drugostepenog suda je da administrativna zabrana je zabrana stavljena na zaradu dužnika po njegovom pristanku i ima dejstvo rješenja o izvršenju, akcesorne je prirode i njena validnost zavisi od validnosti pravnog posla na osnovu kojeg je donesena, te ako se radi o ništavom pravnom poslu, ni administrativna zabrana nema dejstvo.

Ovaj sud stoji na stanovištu drugostepenog suda, da i u slučaju stavljanja van snage rješenja o administrativnoj zabrani, obaveza tužilje kao žiranta ostaje, jer administrativna zabrana predstavlja prateći dokument izjave o žiriranju i na istom se ne zasniva nikakav obligaciono pravni odnos između ugovornih strana, a koje dejstvo ima izjava žiranta.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1307/15 od 09.12.2015. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA RASKID PREDUGOVORA
(Član 45 u vezi čl. 124 ZOO)

Predugovor obavezuje na zaključenje ugovora ukoliko sadrži sve bitne sastojke glavnog ugovora i isti se ne može raskinuti odlukom suda zbog neispunjenja obaveze.

VRAĆANJE NOVCA
PRIMLJENOG PRILIKOM ZAKLJUČENJA PREDUGOVORA
(Član 79 stav 1 i čl. 217, 221 ZOO)

Novac primljen u momentu zaključenja predugovora ne može se smatrati kaparom, te ukoliko nije došlo do zaključenja glavnog ugovora isti se ne vraća kao kapara, već prema pravilima sticanja bez osnova.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je postavljenim zahtjevom tražio da se raskine predugovor o kupoprodaji nepokretnosti koji je zaključio sa tuženom 20.11.2006. godine i tužena obaveže na isplatu dvostrukog iznosa kapare i na naknadu štete koju je pretrpio krivicom tužene.

Odlučujući o postavljenom zahtjevu u sporu, prvostepeni sud je djelimično usvojio tužbeni zahtjev i odlučio da se raskida predugovor, obavezao tuženu na isplatu iznosa od 70.000,00 €, sa kamatom od dana docnje 20.11.2007. godine, dok je u preostalom dijelu tužbeni zahtjev odbijen kao neosnovan. Prvostepeni sud nalazi da su se stranke saglasile da se predugovor raskine i da je razlog za raskid nemogućnost ispunjenja obaveza tužene, a posljedica raskida je povraćaj iznosa od 70.000,00 €, koji je tužena primila po osnovu zaključenog predugovora, budući je otpao osnov po kojem je ovaj iznos primljen, sa pripadajućom kamatom od dana docnje 20.11.2007. godine do isplate.

Drugostepeni sud je žalbu tužene na ovaj dio prvostepene presude ocijenio neosnovanom, prihvatajući stanovište prvostepenog suda kao pravilno.

Iz stanja u spisima proizilazi da su stranke dana 20.11.2006. godine zaključile predugovor o kupoprodaji nepokretnosti i ovjerali potpise na istom. Predmet predugovora bila je prodaja nepokretnosti, vlasništvo tužene, upisanih u l.n. br.389 KO Bogišići, označene kao kat.parcela 156, za kupoprodajnu cijenu od 120,00 € po m². Predugovorom su precizirane obaveze prodavca i kupca. Tužilac je, kao kupac, obavezan da na ime kapare isplati iznos od 70.000,00 €, i u predugovoru je konstatovano da je ovaj iznos kupac isplatio prodavcu neposredno prije ovjere predugovora. Isplata ostatka kupoprodajne cijene u iznosu od 271.760,00 €, ugovorena je na dan zaključenja i ovjere glavnog ugovora. Tužena, kao prodavac se obavezala da izvrši kupoprodaju kompletne katastarske parcele br.86 upisane u l.n.br.132 KO Bogišići od trećih lica, ucrtavanje postojeće ruševine kod Uprave za nekretnine, obezbijedi kupcu odobrenje za lokaciju i dozvolu za gradnju i potpisivanje ugovora sa M. S. za parcelu br.155 KO Bogišići, za kupoprodajnu cijenu koja je ugovorena i za parcelu tužene - čl.4. ugovora.

Stranke su ugovorile da se kapara uračunava u ispunjenje obaveze, te za slučaj neizvršenja predugovora za koji je odgovoran kupac, prodavcu pripada pravo tražiti izvršenje ugovora ili zadržavanje kapare. Ukoliko je za neizvršenje predugovora odgovoran prodavac,

kupac može tražiti izvršenje ugovora ili naknadu štete i vraćanje kapare, ili vraćanje dvostruke kapare. Stranke su se obavezale na zaključenje glavnog ugovora kada ispune obaveze iz predugovora, a najkasnije 12 mjeseci nakon zaključenja predugovora.

Po nalaženju ovog suda, nižestepene presude su u dijelu kojim je odlučeno da se raskida predugovor zasnovane na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Naime, odredbom čl.45. ZOO ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93), koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja predugovora, predviđeno je da je predugovor takav ugovor kojim se preuzima obaveza da se docnije zaključi drugi, glavni ugovor, a da predugovor obavezuje ako sadrži bitne sastojke glavnog ugovora, što znači da se predugovorom jedna ili obje stranke obavezuju da će zaključiti ugovor čija je sadržina već određena u samom predugovoru. U protivnom predugovor nema pravno dejstvo. Istom odredbom predviđen je i rok za zaključenje glavnog ugovora.

U konkretnom sporu, stranke su se obavezale na zaključenje glavnog ugovora odredbom čl.3. predugovora, i to kada prodavac ispuni uslove navedene u predugovoru, a najkasnije 12 mjeseci od dana zaključenja predugovora. Kako je nesporno da do zaključenja glavnog ugovora među strankama nije došlo, griješe nižestepeni sudovi kada predugovor raskidaju, nalazeći da je predmet predugovora nemoguć, odnosno nije moguće ispunjenje obaveze od strane tužene koje su ugovorene predugovorom. Shodno odredbi čl.124. ranije važećeg ZOO, u dvostranim ugovorima, kada jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može zahtijevati ispunjenje obaveze ili raskinuti ugovor prostom izjavom volje, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu. Navedeni zakonski propis jasno podrazumijeva da se raskida glavni ugovor zbog neispunjenja obaveza jedne ugovorne strane i to izjavom druge ugovorne strane, ukoliko je ista ispunila svoju obavezu, ili ukoliko ne izjavi da održava ugovor na snazi. U svakom slučaju, ugovor se ne raskida odlukom suda, već se istom utvrđuje da je do raskida ugovora došlo. Prema navedenom, u konkretnom sporu materijalno pravo je pogrešno primijenjeno kada je odlučeno da se predugovor raskida zbog neispunjenja, zbog čega je u tom dijelu nižestepene presude valjalo preinačiti i odbiti tužbeni zahtjev kao neosnovan.

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da je tužena u obavezi da tužiocu vrati novčani iznos od 70.000,00 € primljen u momentu zaključenja predugovora o kupoprodaji nepokretnosti, ali ne kao iznos kapare kako to pogrešno nalaze nižestepeni sudovi. Naime, prema odredbi čl.79. st.1. ZOO, koji je važio u momentu zaključenja predugovora, kapara je iznos koji jedna ugovorna strana daje drugoj ugovornoj strani u trenutku zaključenja ugovora. Kako do zaključenja glavnog ugovora u ovom slučaju nije došlo, to se primljeni iznos od 70.000,00 € ne može smatrati kaparom. Naprotiv, tužena navedeni iznos drži bez osnova jer nije došlo do zaključenja glavnog ugovora da bi ovaj iznos imao karakter kapare kao sredstva obezbjeđenja. Stoga, postoji obaveza tužene da saglasno odredbi čl.217. ZOO ("Sl.list RCG", br.47/08), koje pravo je mjerodavno u vrijeme podnošenja protivtužbe, vrati tužiocu iznos od 70.000,00 €, pa su u ovom dijelu nižestepene presude zasnovane na pravilnoj primjeni materijalnog prava i iste se bez osnova osporavaju revizijom.

Međutim, nižestepeni sudovi su pogrešno odlučili o kamati na iznos glavnog potraživanja. Ovo iz razloga što prema pravilima vraćanja stečenog bez osnova, predviđenih odredbom čl.221. važećeg ZOO, kada se vraća ono što je stečeno bez osnova, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je sticalac nesavjestan od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva. U konkretnom sporu, po mišljenju ovog suda, tužena nije nesavjesna ugovorna strana, jer tužilac nije prezentirao dokaze da je do nezaključivanja glavnog ugovora došlo isključivom krivicom tužene, odnosno nije zahtijevao zaključenje glavnog ugovora, zbog čega je dužna zateznu kamatu platiti od dana podnošenja zahtjeva, a

zahtjev za isplatu je momenat podnošenja protivtužbe, tj. 26. jul 2010. godine, zbog čega su nižestepene presude u dijelu odluke o kamati preinačene i odlučeno kao u izreci ove presude.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1059/15 od 15.12.2015. godine)

NIŠTAVOST UGOVORA O STIPENDIRANJU FUDBALERA
(Član 103 ZOO, u vezi čl. 13 i 18 stav 3 Pravilnika o statusu igrača
Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora iz 2004. godine)

Ugovor o stipendiranju fudbalera zaključen od strane društva koje se bavi privrednom djelatnošću je ništav.

Iz obrazloženja:

„Medju strankama je sporno, da li je ugovor o stipendiranju kojeg su zaključile stranke ništav pravni posao koji ne proizvodi pravne posledice, sa razloga što tuženi nije bio ovlašćen da zaključi isti.

Iz predmetnih spisa proizilazi da je na dan zaključenja spornog ugovora (19.05.2008.godine) u primjeni bio Pravilnik o statusu igrača Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora iz 2004.godine, koje su tada bile u Državnoj zajednici SCG, koji pravilnik je sa dopunama i izmjenama objavljen u „Jugoslovenskom fudbalu“ Vanredni broj 1/2002 sa izmjenama i dopunama koje su objavljene u Službenom glasniku ovog saveza „Fudbal“. Vanredni broj i 2003 i „Fudbal“ br. 8 od 25.02.2004.godine. Pravilnik je donijela i utvrdila prečišćeni tekst Komisija za pravna pitanja Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora a na osnovu ovlašćenja iz tač.4. Odluke o usvajanju i primjeni normativnih akata kako to proizilazi iz samog pravilnika.

Navedenim pravilnikom je regulisan status fudbalera koji je prema odredbi čl.1. pravilnika donijet u skladu sa propisima i opštim aktima Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora i sa propisima Medjunarodne Federacije Fudbalskog saveza (FIFE) i Unije fudbalskih saveza (UEFA) čiji je član bio Fudbalski savez Srbija i Crna Gora. Pravilnik je u Crnoj Gori primjenjivan sve do 23.05.2008.godine kada je Fudbalski savez naše države donio Pravilnik o registraciji, statusu i transferu igrača koji je objavljen u Službenom glasniku Fudbalskog saveza Crne Gore „CG Fudbal“ 28.05.2008 godine, od kada je počeo i da se primjenjuje. U završnim odredbama čl. 147 ovog pravilnika je određeno da stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o statusu igrača Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora iz 2004.godine.

Imajući prednje u vidu nesumnjivo proizilazi da je u vrijeme zaključenja spornog ugovora u primjeni bio Pravilnik Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora iz 2004.godine, koji je regulisao status fudbalera, izmedju ostalog i pitanje stipendiranja fudbalera .

Prema odredbi čl. 13. navedenog pravilnika, ugovore o stipendiranju fudbalera mogli su zaključiti samo klubovi saveznog, republičkog, pokrajinskog i zonskog stepena takmičenja, dok su ugovore o profesionalnom odnosu mogli zaključiti sa fudbalerima, klubovi saveznog stepena takmičenja. Odredbom čl. 18.st.3. istog pravilnika dalje je određeno da je svaki ugovor ništav ako je zaključen i verifikovan suprotno odredbama ovog pravilnika.

Polazeći od naprijed citiranih odredbi pravilnika proizilazi, da su ugovore sa fudbalerom o njegovom stipendiranju mogli zaključiti samo fudbalski klubovi. Takav ugovora ne može zaključiti nijedan drugi sportski klub ili sportska organizacija a kamoli društvo koje se bavi privrednom djelatnošću, kakav karakter ima tuženi. Navedeni pravilnik predstavlja materijalno pravni propis koji ima karakter *lex specialis* i samo se primjenom njegovih odredbi može razriješiti predmetni spor. Kao što je naprijed navedeno isti je bio u primjeni kada je zaključen sporni ugovor a donijet je u skladu sa propisima Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora i propisima FIFE i UEFA, čiji je član bila fudbalski Savez Srbija i Crna Gora, koji

je bio dužan iste primjenjivati. Stoga, propisi na koje su se pozvali nižestepeni sudovi nemaju značaja za donošenje odluke u ovom sporu. Jer, Pravilnik Fudbalskog saveza Crne Gore iz 2010 godine, iako sadrži (čl.69) istovjetnu odredbu kao i sporni pravilnik, da ugovor o stipendiranju sa fudbalerima mogu zaključiti samo klubovi prve i druge lige se nije mogao primijeniti jer nije bio donijet u vrijeme kada su stranke zaključile sporni ugovor o stipendiranju. S druge strane, Pravilnik o načinu utvrđivanja naknade troškova uložених u razvoj izgrača Fudbalskog saveza Srbija iz 2007 godine, takodje nema značaja sa razloga što isti ne sadrži odredbe koje se tiču stipendiranja fudbalera, a može se primijeniti samo na teritoriji Fudbalskog saveza Srbije.

Prema odredbi čl. 103 Zakona o obligacionim odnosima, koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora, ugovor je ništav ako je protivan prinudnim propisima javnom poretku i tada ne proizvodi pravno dejstvo. Na ništavost se mogu pozvati stranke ugovornice kao i svako drugo lice koje pokaže pravni interes za taj akt, o čemu sud vodi računa po službenoj dužnosti.

U skladu sa prednjim odredbama, sporni ugovor je ništav jer je zaključen suprotno odredbi čl.13. Pravilnika Fudbalskog saveza Srbija i Crna Gora iz 2004.godine, kakvu sankciju sadrži i čl. 18 istog radi čega navedeni ugovor ne proizvodi pravno dejstvo i ima se smatrati kao da nikad nije ni zaključen.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Už. Rev. br. 9/15 od 20.10.2015. godine)

PUNOVAŽNOST UGOVORA O RADU
(Čl. 77 i 78 Zakona o radu u vezi člana 103 ZOO)

Nije ništav ugovor o radu ako je istim zaposlenom utvrđena veća zarada od one koja bi mu pripadala prema Kolektivnom ugovoru.

Iz obrazloženja:

„Pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici P.br.2502/14 od 25.09.2014. godine, odbijen je zahtjev tužioca, označen kao primarni, da se utvrdi da je navedeni ugovor ništav. Ostao je kao predmet spora zahtjev tužioca, označen kao eventualni, da se utvrdi da je ništav čl.9. predmetnog ugovora o radu. Zahtjev se zasniva na tvrdnji da je čl.9. ugovora tuženom utvrđena zarada u većem iznosu od iznosa koji mu pripada prema odredbama čl.77. i 78. Zakona o radu i čl.26. i čl.28. Kolektivnog ugovora.

Odredbom čl.4. st.2. Zakona o radu propisano je da se kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu može utvrditi veći obim prava i povoljniji uslovi rada od prava i uslova utvrđenih ovim zakonom. Shodno citiranoj zakonskoj odredbi i ovaj sud je stanovišta da time što je čl.9. Ugovora o radu tuženom utvrđena veća zarada od one koja bi mu pripadala prema kolektivnom ugovoru, ovaj član ugovora ne čini protivnim Zakonu o radu, a ne čini ga protivnim ni navedenim odredbama Kolektivnog ugovora tužioca, kao poslodavca, to isti nije ništav u smislu čl.103. Zakona o obligacionim odnosima. Ništav je samo onaj ugovor o radu kojim su zaposlenom utvrđena manja prava ili nepovoljniji uslovi rada od onih propisanih zakonom. Stoga su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. Za svoje odluke dali su jasne i pravilne razloge koje prihvata i ovaj sud.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1144/15 od 01.12.2015. godine)

NIŠTAVOST UGOVORA O HIPOTECI (Član 103 ZOO)

Ugovor o hipoteci kojim su treća lica bez saglasnosti vlasnika nepokretnosti raspolagala istom suprotan je sa odredbom Zakona o hipoteci, pa je takav ugovor ništav.

Iz obrazloženja:

„Utvrđeno je da je prvotuženi, kao hipotekarni povjerilac, dana 09.06.2008. godine zaključio ugovor o hipoteci sa drugo i treće tuženim, kao hipotekarnim dužnicima. Ugovor je zaključen radi obezbjedjenja potraživanja po osnovu ugovora o stambenom kreditu kojeg je sa prvotuženim zaključila C. D. dana 06.06.2008.godine. Sporne nepokretnosti su u vrijeme zaključenja ugovora o hipoteci bile upisane na sada pok. oca tužioca M. J., tj. uknjižba prava svojine na njegovo ime izvršena je dana 26.03.2008.godine, shodno rješenju Uprave za nekretnine od 10.12.2007.godine, a na osnovu Ugovora o kupoprodaji Ov.br. 4225/2 od 23.12.2002.godine, kojeg je zaključio sa drugotuženim.

Kod navedenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su usvojili tužbeni zahtjev, nalazeći da je sporna odredba ugovora o hipoteci protivna odredbi čl. 103. ZOO ("Sl.list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br. 31/93) koji je bio u primjeni.

Naime, odredba čl.2. navedenog ugovora o hipoteci u dijelu raspolaganja nepokretnostima tužioca u suprotnosti je sa odredbama Zakona o hipoteci ("Sl.list RCG", br. 52/04 od 02.08.2004.godine), koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora.

U smislu odredbi ovog zakona samo vlasnik može založiti svoju nepokretnost i on se shodno čl.11. ugovorom o hipoteci kao dužnik ili treće lice (hipotekarni dužnik) obavezuje da će radi obezbjedjenja povjeriočevog potraživanja dozvoliti da svoje založno pravo upiše u katastar nepokretnosti. U vrijeme zaključenja navedenog ugovora o hipoteci tužilac je bio vlasnik predmetnih nepokretnosti koje je stekao po osnovu nasljedja iza smrti svog oca, pa njima treća lica nijesu mogla raspolagati bez njegove saglasnosti, odnosno za upis hipoteke bila je potrebna njegova dozvola.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 503/15 od 23.09.2015. godine)

NEOSNOVANOST POZIVANJA NA NIŠTAVOST
UGOVORA O POKLONU
(Član 107 stav 1 ZOO)

Faktičko korišćenje stana od strane tužilaca, a u nedostatku postojanja pravnog osnova za to korišćenje, ne može ukazivati na postojanje pravnog interesa tužilaca da nište ugovor o poklonu tog stana koji je zaključen između tuženih.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su zaključili da je predmetni ugovor o poklonu zaključen između tuženih ništav pravni posao.

Ovo sa razloga što na strani prvotužene, kao poklonodavca, uopšte nije postojala pobuda koja bi je motivisala da bez ikakve naknade pokloni stan drugotuženom kojeg slabo poznaje. Kod nepostojanja motiva na strani poklonodavca da učini poklon drugotuženom, a koji motiv opredjeljuje i samu volju poklonodavca da učini poklon, ne može se govoriti ni o postojanju volje da se zaključi ugovor o poklonu pa je takav ugovor, po mišljenju nižestepениh sudova, bez pravnog osnova u smislu čl.47 Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list CG“, br. 47/08) i kao takav ništav pravni posao. Pri tom sudovi nalaze da su tužioci nesumnjivo aktivno legitimisani da zahtijevaju utvrđivanje ništavosti predmetnog ugovora, a kao zainteresovana lica u smislu odrede čl.107 st.1 ZOO, jer tužioci stan koji je bio predmet raspolaganja ugovorom o poklonu koriste, a prvotužena kao upisani vlasnik sporne nepokretnosti nije ni sporila da je ista kupljena od novca tužilaca i za njihove potrebe.

Medjutim, ovako rezonovanje nižestepениh sudova za sad se ne može prihvatiti.

Ovo sa razloga, a na šta se osnovano revizijom drugotuženog ukazuje, što nižestepeni sudovi nijesu sa dovoljno pažnje cijenili istaknuti prigovor nedostatka aktivne legitimacije na strani tužilaca, odnosno postojanje pravnog interesa tužilaca da nište sporni ugovor o poklonu.

Odredbom člana 107 st.1 Zakona o obligacionim odnosima propisano je da na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti i da se na nju može pozvati svako zainteresovano lice.

Pravo isticanja ništavosti zakon priznaje svakom zainteresovanom licu, što znači da to mogu da budu i same strane ugovornice, kao i druga lica koja imaju pravni interes da se ništavost ugovora utvrdi.

Tužioci su u tužbi i tokom postupka pred prvostepenim sudom tvrdili da je stan koji je bio predmet raspolaganja po osnovu spornog ugovora o poklonu, i u čijem su posjedu tižioci, njihovo faktičko vanknjižno vlasništvo, jer su tužioci stan kupili u novembru 1995.godine od sredstava koje su predstavljale njihovu bračnu tekovinu i iz istih sredstava u cjelosti isplatili kupoprodajnu cijenu. Medjutim, upisani vlasnik stana po osnovu kupovine, a kako to proizilazi iz sadržine lista nepokretnosti br. 223 KO Novi Bar,(jer ugovor o kupoprodaji na koji se pozivaju tužioci i prvotužena nije pružen sudu na uvid) je prvotužena.

Dakle, tužioci tvrde da su vanknjižni vlasnici predmetnog stana koji je u njihovom posjedu, a po osnovu navedene kupoprodaje i iz te činjenice crpe pravni interes za podnošenje predmetne tužbe.

U skladu sa odredbom čl. 84 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima (Sl. list CG, br.19/09), pravo svojine na nepokretnim stvarima na osnovu pravnog posla stiče se upisom u katastar nepokretnosti i ima konstitutivan karakter. Od tog pravila postoje izuzeci kod. tzv. vanknjižnog vlasništva. Pravo svojine na nepokretnostma može se steći bez upisa u katastar

nepokretnosti u izuzetnim slučajevima, zakonom izričito propisanim. Vanknjižno vlasništvo postoji npr. kod zajedničke svojine sanaslednika na stvarima u zaostavštini ili održaja, kad se za to steknu zakonom propisani uslovi i tada upis ima deklarativan karakter.

Iz izloženog proizilazi da se tužioci sa uspjehom nijesu mogli pozivati na kupoprodaju kao osnov za vanknjižno vlasništvo na spornom stanu, jer pravni posao nije osnov sticanja vanknjižnog vlasništva.

Kako tužioci nijesu dokazali da su vlasnici osnovom kupoprodaje to u tom svojstvu i ne mogu imati pravni interes da nište ugovor zaključen između trećih lica, kao što je ovdje slučaj.

Faktičko korišćenje predmetnog stana, a u nedostatku postojanja pravnog osnova za to korišćenje na koji se tužioci u tužbi pozivaju, nasuprot rezonovanju nižestepenih sudova, ne može ukazivati na postojanje pravnog interesa tužilaca da nište predmetni ugovor, niti se isti mogu smatrati zainteresovanim licima koji se na ništavost mogu pozivati, u smislu navedene odredbe ZOO.

Medjutim, prilikom odlučivanja s tim u vezi nižestepeni sudovi nijesu imali u vidu izloženi pravni pristup, pa su razlozi kako prvostepene, tako i pobijane presude protivurječni te stoji ukazana bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač 15 ZPP.

Kod naprijed navedenog, reviziju drugotuženog je valjalo usvojiti, presudu nižestepenih sudova ukinuti u cjelosti u odnosu na oba tužena, jer se ovdje radi o jedinstvenim suparničarima i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 632/15 od 07.10.2015. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA
ZA NIŠTAVOST UGOVORA O POKLONU
(Član 576 u vezi čl. 101 i 87 ZOO)

Činjenica što je ugovor o poklonu zaključen na osnovu generalnog a ne specijalnog punomoćja ne utiče na njegovu punovažnost, ako je tužilja punomoćniku prilikom izdavanja punomoćja izrazila jasnu i nedvosmislenу volju da tuženoj poklanja svoj stan.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilja kao poklonodavac sa tuženom kao poklonoprimcem zaključila ugovor o poklonu Ov. 1 br. 2107/2002 od 18.09.2002. godine. Predmet ugovora je stan tužilje koji se nalazi u Pljevljima, u ul. V. Dj., br. 3, koji je upisan u l. n. 3182 KO Pljevlja. Ugovor je u ime tužilje zaključio njen punomoćnik T. G., advokat iz P.

Tužilja je zahtijevala utvrđenje ništavosti ovog ugovora zbog toga što je ona izdala generalno, a ne specijalno punomoćje. S tim u vezi utvrđeno je da je tužilja punomoćniku prilikom izdavanja punomoćja izrazila jasnu i nedvosmislenу volju da tužilji pokloni svoj stan zbog dugogodišnjeg prijateljstva sa tuženom, pomoći i pažnje koje joj je ona pružala.

Imajući u vidu navedene činjenice nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. Nesumnjivo je utvrđeno da je tužilja izrazila jasnu volju da stan pokloni tuženoj, pa činjenica što je ugovor zaključen na osnovu generalnog, a ne specijalnog punomoćja ne utiče na njegovu punovažnost. Taj nedostatak je skrivila tužilja pa se protivno načelu savjesnosti i poštenja iz člana 12 ZOO („Sl. list SFRJ“, br. 29/78, 39/85 i 45/89), kao osnovnom principu ugovornog prava, na sopstvene propuste ne može pozivati.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 858/15 od 19.11.2015. godine)

RASKID SPORAZUMA O IZGRADNJI PUTA
ZBOG NEISPUNJENJA
(Član 124 ZOO)

Radi pravilne primjene odredbi Zakona o obligacionim odnosima koji se odnose na raskid ugovora zbog neispunjenja, potrebno je utvrditi koje radove od ugovorenih je tuženi izveo, odnosno u kojem obimu je ispunio svoju obavezu.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se utvrdi raskid Sporazuma o izgradnji puta od mjesta Vojniž do mjesta Vardište, sačinjen dana 21.012.1998.godine, između tužioca i tuženog, a koji je ovjeren kod Osnovnog suda u Cetinju I Ov.br.9658/98 od 21.12.1998.godine, kao i zahtjev da se tuženi obaveže da tužiocu naknadi štetu u iznosu od 14.500,00 € koji iznos je potreban za igradnju kamene ograde s donje strane puta, koja vodi preko imovine tužioca i to u dužini od 253 m, a visini od 0,90 m, kao i da izvrši izgradnju potpornog zida, s tim što se tuženi može osloboditi obaveze plaćanja navedenog novčanog iznosa ukoliko izvede prethodno navedene radove.

Tužilac temelji svoj zahtjev na tvrdnji da tuženi, saglasno preuzetoj obavezi po navedenom sporazumu, nije nakon izgradnje puta zaštitio imovinu tužioca radi čega je tražio da sud utvrdi raskid ugovora zbog neispunjenja i da mu naknadi štetu zbog neizvršenja ugovora, s tim da se tuženi može osloboditi svoje obaveze na isplatu novca, ako izgradi kamene ograde sa donje strane puta i potporni zid sa gornje strane puta.

Nižestepeni sudovi su utvrdili raskid predmetnog sporazuma, jer je u postupku utvrđeno da tuženi nije ispunio svoju obavezu koju je preuzeo potpisivanjem sporazuma. Pri tom zaključuju da je tuženi, budući je potpisnik sporazuma, pasivno legitimisan u ovom sporu, a što je isti sporio tokom postupka.

Drugostepeni sud je, polazeći od činjenice da je predmetni sporazum raskinut zbog neispunjenja ugovorne obaveze od strane tuženog, zaključio da tužilac ima pravo i na naknadu tražene štete, a u novčanoj protivvrijednosti radova koji su potrebni za izgradnju ograde sa donje strane puta i izgradnju potpornog zida.

Medjutim, ovako rezonovanje nižestepenih sudova za sada se ne može prihvatiti.

Osnovano se revizijom tuženog ukazuje da su nižestepene presude donijete uz počinjenu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač.15 ZPP, jer su razlozi iznijeti u presudama nejasni i nerazumljivi, zbog čega se presude sa sigurnošću ne mogu ispitati.

Naime, u konkretnom slučaju radi se u sporu koji je nastao iz ugovornog odnosa između tužioca i tuženog. Predmetna tužba podnijeta je zbog neizvršenja obaveza od strane tuženog, koje su ugovorene u odredbi čl.2 pomenutog sporazuma.

Navedenom odredbom tuženi se obavezao da obezbijedi imovinu tužioca koja se prostire uzduž puta, a koja se vodi kao kat. parcela 45/22 upisana u posjedovnom listu 152 KO Štitari. Naime, tuženi se obavezao da će postojeću među koja štiti imovinu tužioca dograditi na pojedinim mjestima i na taj način u potpunosti zaštititi imovinu tužioca od ulaska stoke ne njegovu imovinu.

Imajući u vidu preuzetu ugovornu obavezu od strane tuženog, te činjenicu koja proizilazi iz spisa, a i sad je ne spori tužilac u odgovoru na reviziju, da je tuženi svoju obavezu u manjem obimu ispunio, to je pravilna primjena materijalnog prava – odredaba

glave III Zakona o obligacionim odnosima (Sl.list SFRJ, br. 29/78, 39/85 i 45/89), važećeg u vrijeme nastanka spornog materijalno-pravnog odnosa, koje se tiču raskida ugovora zbog neispunjenja, nalagala, a na šta se osnovano revizijom ukazuje, da se na nesumnjiv način utvrdi koje je radove od ugovorenih tuženi izveo kako bi se nesumnjivo utvrdilo da li je, odnosno u kojem dijelu je tuženi svoju obavezu ispunio, a što je izostalo, pa presudama u tom dijelu nedostaju razlozi, radi čega se ne mogu ni ispitati što je razlog za ukidanje nižestepenih presuda u tom dijelu.

Jer, kako u postupku nije na nesumnjiv način utvrđeno u kom obimu je tuženi ispunio svoju obavezu, onako kako je ona ugovorena, to se za sad zaključak nižestepenih sudova o osnovanosti tužbenog zahtjeva u dijelu kojim je utvrđen raskid predmetnog sporazuma, a zbog neispunjenja obaveze od strane tuženog, ne može prihvatiti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1019/15 od 17.12.2015. godine)

OBEĆANJE RADNJE TREĆEG LICA (Član 147 stav 1 ZOO)

Ugovorna strana koja je obećala drugom da će mu treće lice ustupiti određeno potraživanje, a treće lice tu radnju ne izvrši, odgovorno je za štetu koju je drugi pretrpio.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Privrednog suda u Podgorici St.br.76/11 od 15.04.2011. godine, nad Ž. N. AD otvoren je stečajni postupak. Parnične stranke su 17.05.2011. godine zaključile Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji. Ugovor je zaključen na period od 90 dana, a aneksima ugovor je produžavan i trajao je do 15.05.2012. godine. Ugovorom se tužilac obavezao da organizuje proizvodnju u željezari a ugovorom su definisana međusobna prava i obaveze ugovornih strana. Između ostalog, članom 1. st.4. alineja 2 ovog ugovora tužena (stečajni upravnik) se obavezala da će obezbijediti saglasnost Vlade Crne Gore za ustupanje potraživanja od 1.250.000,00 €, koje Vlada ima prema stečajnom dužniku, za isplatu zarada zaposlenim do realizacije socijalnog programa Vlade, odnosno do isteka roka od 90 dana koliko traje ugovorni ciklus proizvodnje. Tužilac je ispunio svoje ugovorne obaveze. Utvrđeno je i da je na ime zarada i naknane zarade za period maj-septembar 2011. godine za sve radnike tužene tužilac usplatio iznos od 2.719.485,20 €, međutim, tužena svoju obavezu preuzetu čl.1. st.4. alineja 2 ugovora nije ispunila - nije obezbijedila saglasnost Vlade i tužiocu nije ustupljeno navedeno potraživanje koje je Vlada imala prema tuženom.

Prvostepenom presudom usvojen je tužbeni zahtjev kojim je traženo da se utvrdi da je osnovano potraživanje tužioca prema tuženoj, kao obaveza stečajne mase, u naznačenom iznosu od 1.250.000,00 €. Usvajajući ovaj zahtjev prvostepeni sud je našao da je bila obaveza tužene kao poslodavca da isplati naknade zarada zaposlenima koji nijesu bili radno angažovani (do realizacije socijalnog programa Vlade), a kako je tu obavezu ispunio tužilac, to je na njega, u smislu čl.306. st.2. ZOO, prešlo predmetno potraživanje. Drugostepeni sud je pobijanom presudom prihvatio činjenične i pravne razloge sadržane u prvostepenoj presudi.

Ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno odlučili kada su usvojili tužbeni zahtjev i utvrdili da je osnovano potraživanje tužioca prema tuženoj u naznačenom iznosu, međutim, tužbeni zahtjev je osnovan sa drugih pravnih razloga. Odredbom čl.306. st.2. ZOO, na koju se pozivaju nižestepeni sudovi, propisano je da povjeriočeva prava mogu preći na ispunioca i na osnovu ugovora između dužnika i ispunioca, zaključenog prije ispunjenja. U konkretnom slučaju ne radi se o pravnoj situaciji na koju se odnosi citirana zakonska odredba.

Osnovanost zahtjeva tužioca proizilazi osnovom odredbe čl.147. st.1. ZOO ("Sl.list CG", br.47/08), kojom je propisano da obećanje učinjeno drugom da će treći nešto učiniti ili propustiti, trećeg ne obavezuje, a obećavalac odgovara za štetu koju bi drugi pretrpio zbog toga što treći neće da se obaveže ili da izvrši ili propusti određenu radnju. Kako Vlada Crne Gore (treće lice) nije izvršila svoju radnju i tužiocu nije ustupila potraživanje koje je imala prema tuženoj, to je tužena, saglasno citiranoj zakonskoj odredbi, kao ugovorna strana odgovorna za štetu koja je za tužioca nastala plaćanjem naknade zarade zaposlenim kod tuženog do realizacije socijalnog programa Vlade, u naznačenom iznosu (1.250.000,00 €).

Iz navedenih razloga navodi revizije da tužena nije uspjela da obezbijedi saglasnost Vlade Crne Gore za ustupanje predmetnog potraživanja i pored više pokušaja, i da se

saglasnost Vlade ne može tretirati kao obaveza tužene iz ugovora, obzirom da na dobijanje te saglasnosti tužena nije mogla uticati, ne mogu se prihvatiti pravno relevantnim.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 83/15 od 06.10.2015. godine)

**MATERIJALNA ŠTETA ZBOG NEMOGUĆNOSTI
KORIŠĆENJA ODUZETOG VOZILA
I ODUZIMANJA DRVA
(Član 166 stav 1 i čl. 196 ZOO)**

Vlasnicima vozila koji su nakon oduzimanja vozila imali mogućnost da isto odmah preuzmu, ali to zbog svog propusta nijesu učinili, nemaju pravo na naknadu štete zbog nemogućnosti korišćenja vozila.

Oduzimanje drvnih sortimenata ubranih bez odobrenja Uprave za šume izvršeno je na zakonom propisan način, te tužioci ne mogu ostvariti štetu za oduzeta drva po osnovu nezakonitog rada državnih organa.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa predmeta se utvrđuje da je dana 05. 09. 2012. godine oduzeto od prvotužioca vozilo marke „Mercedes“ sa drvima i ostavljeno na čuvanje kod UTP Goransko, o čemu je sačinjena službena zabilješka, jer je vršio prevoz ogrevnog drveta bez odgovarajuće prateće dokumentacije. Predmetna drva su ubrana u privatnoj šumi ali bez odobrenja Uprave za šume zbog čega su ista oduzeta zbog vođenja prekršajnog postupka.

Dalje se utvrđuje da je tužilac bio pozvan odmah da izvrši istovar drva i da preuzme vozilo, o čemu su i dana 13. 09. 2012. godine razgovarali kod ispostave u Plužinama, ali tužioci nijesu htjeli vozilo bez drva, niti su htjeli da izvrše istovar. Istovar je izvršen agažovanjem radnika od strane šumskih inspektora, prilikom vršenja inspekcijskog pregleda o čemu je sastavljen zapisnik br. 0306/2-51 od 29. 05. 2013. godine. Nakon toga su tužioci preuzeli vozilo, a ogrevna drva su privremeno oduzeta do okončanja prekršajnog postupka.

Shodno odredbi člana 56 Zakona o šumama („Sl. list CG“, br. 74/2010) šumski sortimenti se mogu stavljati u promet samo na osnovu uvjerenja o porijeklu, koje izdaje Uprava za šume. Drveni sortimenti koji potiču iz privatne šume, kao što je u konkretnom slučaju, a bez pomenutog uvjerenja, predmet su prekršaja a ne kradje, koji prekršaj je kažnjiv (čl. 89 st. 1 tač. 11 pom. zakona).

Dakle, tužilac je imao mogućnosti da preuzme vozilo ali da prethodno izvrši istovar drveta, što je odbio, već je tražio vozilo i drva. Takodje vozilo je stavljeno na čuvanje u krug Ekspoziture granične policije na Goransku.

Imajući u vidu navedeno, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da su organi tužene postupali u svemu u skladu sa zakonom i da nema nezakonitog rada a time ni osnova za predmetno potraživanje u smislu člana 166. St.11. ZOO-a.

To što tužioci nijesu koristili vozilo isključivo je njihov propust jer su bili u mogućnosti da vozilo sljedeći dan nakon oduzimanja preuzmu, pa su sami odgovorni za nastalu štetu, zbog nepreuzimanja vozila, a kritičnom prilikom organi tužene su postupali u svemu shodno članu 87 Zakona o šumama, a na ime izvršili privremeno oduzimanje šumskih sortimenata koji su protivpravno stavljeni u promet. Takodje, oduzimanje drvnih sortimenata koji su bili natovareni na vozilo izvršeno je na zakonom predviđen način i u skladu sa

ovlašćenjima iz člana 2 stav 1 tačka 3 Zakona o policiji. („Sl. list RCG“, br. 28/05 i „Sl. list CG“, br. 88/09).“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 528/15 Od 07.10.2015. godine)

ODGOVORNOST DRŽAVE ZA ŠTETU
PRIČINJENU OD STRANE MENTALNO OBOLJELOG LICA
(Član 166 stav 1 ZOO)

Za štetu koju je građanin pretrpio kao posljedicu povrede od strane mentalno oboljelog lica odgovorna je država čiji je ovlašćeni službenici nadležnog organa, kojima je bilo poznato da se radi o mentalno oboljelom licu, propustili da to lice odvedu u psihijatrijsku ustanovu radi pregleda.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, nižestepeni sudovi su usvojili zahtjev mldb. prvotužilje za naknadu nematerijalne štete po svim traženim vidovima i obavezali prvotuženu da naknadi ovoj tužilji štetu u ukupnom iznosu od 19.500,00 €. Naime, iz činjenica utvrđenih u postupku pred prvostepenim sudom, koje je u svemu kao pravilne prihvatio i drugostepeni sud, utvrđeno je da je mldb. prvotužilja povrijeđena dana 07.10.2010. godine, na način što je drugotuženi, pokušavajući da je liši života, istoj nanio povrede nožem na koji način je kod prvotužilje došlo do udružene povrede grudnog koša i gornjeg sprata trbušne šupljine sa lijeve strane. Dalje je utvrđeno da je drugotuženi mentalno oboljelo lice, i da je u krivičnom postupku koji je vođen zbog krivičnog djela ubistvo u pokušaju iz čl.166. st.6. a u vezi sa čl.20. KZ CG, pravosnažnim rješenjem Višeg suda u Podgorici K.br.24/10 od 06.06.2011. godine istom izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi. Rješenjem Osnovnog suda u Podgorici Rs.br.292/11 od 12.06.2012. godine, drugotuženi je lišem potpuno poslovne sposobnosti.

Pored iznijetog, u postupku je utvrđeno, a ovo na osnovu iskaza svjedoka koji su saslušani pred prvostepenim sudom, te posebno iskaza policijskog službenika P. R., da su građani-komšije drugotuženog više puta istog prijavili policiji-ispostavi Zabjelo zbog ponašanja istog, da je policijskom službeniku P. poznat slučaj drugotuženog i da je prije pomenutog događaja intervenisao i pružao asistenciju Hitnoj pomoći, da je u tim asistencijama bilo problema. Svjedok P. je potvrdio da je bilo prijava građana usmeno ili telefonski u vezi postupanja drugotuženog, dok su ostali svjedoci ukazivali na brojne napade koje je drugotuženi preduzimao prema njima, intervencije policije i Hitne pomoći.

Iz ovako utvrđenih činjenica, nižestepeni sudovi su i po mišljenju ovog suda, pravilno zaključili da postoji odgovornost prvotužene za štetu koju je tužilja pretrpjela usled napada drugotuženog i povređivanja. Naime, sudovi pravilno zaključuju da je odgovornost prvotužene zasnovana na odredbi čl.166. st.1. ZOO („Sl. list CG“, br. 47/08), kojom je propisana odgovornost države za štetu koju njen organ pričinu trećem licu u vršenju ili u vezi vršenja svojih funkcija. Pri tom, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo zaključujući da je organ prvotužene bio u obavezi da drugotuženog, kao mentalno oboljelo lice dovede u psihijatrijsku ustanovu radi pregleda. Ovi propusti koji se prvenstveno ogledaju u propustima ovlašćenih službenika MUP-a, kojima je bilo poznato, ili moglo biti poznato iz usmenih i telefonskih prijava građana, kao i učešća ovlašćenih službenika u asistenciji prilikom odvođenja drugotuženog u zdravstvenu ustanovu, da se radi o mentalno oboljelom licu. Samim tim, postojala je obaveza da preduzmu sve radnje u cilju zaštite života građana, u konkretnom slučaju mldb. prvotužilje. Prema tome, izloženo pravno stanovište nižestepenih

sudova o odgovornosti prvotužene zasnovano je na pravilnoj primjeni materijalnog prava, zbog čega se isto bez osnova osporava revizijom.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 578/15 od 24.09.2015. godine)

NEZAKONIT I NEPRAVILAN UPIS
OD STRANE UPRAVE ZA NEKRETNINE
I NEOSNOVANOST ZAHTJEVA VLASNIKA NEPOKRETNOSTI
ZA NAKNADU ŠTETE

Nezakonit i nepravilan upis od strane Uprave za nekretnine ne daje pravo vlasniku nepokretnosti da zahtijeva naknadu štete od države u visini isplaćene kupoprodajne cijene, već povraćaj iste se ostvaruje od svog saugovarača po pravilima Zakona o obligacionim odnosima o zaštiti od evikcije.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je D. M. ugovorom o prodaji Ov. I br. 2737/80 od 23.07.1980. godine kupio od M. I. čest. zem. 1352/6 KO Srednje Maine, površine 412 m². On je kao vlasnik upisan u postupku izlaganja na javni uvid podataka premjera katastarskog klasiranja zemljišta i utvrđivanja stvarnih prava rješenjem Komisije br. 02-U-77 od 09.05.1977. godine. Kao vlasnik ove parcele 24.09.1997. godine upisana je D. M. bez valjanog pravnog osnova, jer rješenjem o nasljedjivanju, kojim je raspravljena zaostavština iza smrti njenog oca M. P., zvanog M., nije bila obuhvaćena ova parcela, obzirom da je njegova majka M. I. istu prodala D. M. Istovremeno je D. M. izbrisan iz evidencije katastra bez valjanog pravnog osnova.

D. M. je tu parcelu prodala P. S. i Š. D. ugovorom Ov. br. 926871 od 26.07.2001. godine, na osnovu kog ugovora su kupci upisani kao vlasnici. Oni su istu parcelu prodali tužiocu ugovorom Ov. br. 3334/06 od 26.05.2006. godine, na osnovu kog ugovora je tužilac upisan kao vlasnik.

Pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Kotoru, P. br. 491/06 od 16.03.2010. godine, u sporu koji je pokrenuo D. M. protiv D. M., P. S., Š. D. i ovdje tužioca, utvrđeno je da je D. M. vlasnik nepokretnosti.

Na osnovu ovih činjenica nižestepeni sudovi su zaključili da je tužena odgovoran za štetu zbog nezakonitog rada svojih organa, jer je Uprava za nekretnine – poslovna jedinica Budva nezakonito i nepravilno postupila kada je bez valjanog pravnog osnova kao vlasnika upisala D. M., a izbrisala D. M. Ovo zbog toga što prilikom upisa nije vodjeno računa o sadržini rješenja o nasljedjivanju na osnovu koga je upisana D. M., jer predmet zaostavštine nije bila parcela 1352/6, iako je kao vlasnik već bio upisan D. M.

Po nalaženju ovog suda, ovakvo zaključivanje nižestepenih sudova nije pravilno i zasnovano je na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Činjenica što nijesu bili ispunjeni zakonski uslovi da se kao vlasnik upiše D. M., a izbriše D. M., sama po sebi ne daje pravo tužiocu da zahtijeva naknadu štete od tužene, u visini isplaćene kupoprodajne cijene. Pravo na povraćaj isplaćene kupoprodajne cijene tužilac primarno ostvaruje od svog saugovarača po pravilima Zakona o obligacionim odnosima o zaštiti od evikcije.

Inače, suština načela pouzdanja je u tome što se smatra da je sadržina katastra nepokretnosti vjerodostojna. To znači da se savjesni pribavilac knjižnog prava može pouzdati u katastar nepokretnosti i onda kada stanje u njima označeno nije istinito ili nije potpuno. To načelo ne može se tumačiti tako da država odgovara za štetu u svakoj situaciji kada stanje upisano u javnim knjigama nije u skladu sa stvarnim stanjem.

U slučaju višestrukog otudjenja iste nepokretnosti načelo upisa nije jedini kriterijum za opredjeljenje kojem kupcu dati prednost, već se u svakom konkretnom slučaju procjenjuje savjesnost kupaca. U tom slučaju i načelo pouzdanosti se primjenjuje u suženom obimu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 653/15 od 17.12.2015. godine)

ONEMOGUĆAVANJE POSTAVLJANJA REKLAMNOG PANOJA
NA FASADI ZGRADE
-NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE-
(Član 166 ZOO)

Poništajem rješenja kojim je tužiocu odobreno postavljanje reklamnog panoa na fasadi zgrade tužiocu nije prouzrokovana šteta, te mu ne pripada pravo na naknadu iste.

Oglašavanje rješenja ništavim zbog pogrešnog tumačenja odredbi Zakona o upravnom postupku ne smatra se nezakonitim radom opštinskog organa, već se radi o pogrešnoj primjeni materijalnog prava i zauzimanju pogrešnog pravnog stava.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima tužilac postavljene zahtjeve temelji na činjenici da ga je tuženi svojim nezakonitim ponašanjem onemogućio tužioca da realizuje projekat-postavljanje reklamnog panoa sa elektronskom izmjenom reklamnih podataka - Led display na fasadi zgrade na uglu ul.Slobode i Trga Republike, jer je rješenje organa tuženog kojim je odobreno postavljanje reklamnog panoa oglašeno ništavim, a drugostepeni organ takvo rješenje poništio i vratio na ponovno odlučivanje tuženom. Zbog takvog postupanja tuženog tužilac tvrdi da je pretrpio stvarnu štetu u iznosu od 314.864,00 € i izmaklu dobit, koju je opredijelio u iznosu od 331.208,34 €.

Nižestepeni sudovi su postavljene tužbene zahtjeve odbili kao neosnovane zaključujući da nijesu ispunjeni uslovi za građansko pravnu odgovornost tuženog, jer ne postoji uzročna veza između radnji organa tuženog i štete koju tužioc potražuje, jer se nezakonito postupanje državnog organa može iskazati samo kroz kršenje a ne primjenu prava.

Ovakvo pravno shvatanje nižestepenih sudova je pravilno i zasnovano na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

Prema odredbi čl.187. st.2. ZPP, sud nije vezan pravnom kvalifikacijom činjeničnog osnova koga je tužilac naveo u tužbi, već je vezan onim činjeničnim osnovom na kome se zasniva tužbeni zahtjev. U predmetnom sporu tužilac je zahtijevao da mu tuženi naknadi štetu u visini dobiti koju bi ostvario obavljanjem djelatnosti u periodu za koji nalazi da je nezakonitim radom organa tuženog bio onemogućen da koristi elektronski reklamni pano budući su raskinuti ugovori o zakupu, kao i stvarnu štetu koju je zbog radnji tuženog pretrpio a koja se odnosi na plaćenu komunalnu taksu, troškove kupovine, postavljanja konstrukcije i izvođenja ostalih radova vezanih za led display. Prema odredbi čl.166 važećeg ZOO (“Sl. list CG”, br. 47/08), a isto određenje sadržavala je i odredba čl.172 ranijeg ZOO, pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Na osnovu navedenog zakonskog određenja, za postojanje ove odgovornosti potrebno je kumulativno ispunjenje sledećih uslova: nezakonit ili nepravilan rad lica ili organa koji vrši službu, odnosno djelatnost, pričinjena šteta građanima ili pravnim licima, da je šteta pričinjena u vezi sa vršenjem službe ili drugom djelatnošću državnog organa, odnosno organizacije koja vrši javna ovlašćenja.

Prema tome, za postojanje odgovornosti za ovu štetu je pretpostavka nezakonitog ili nepravilnog rada u obavljanju službe ili djelatnosti. Zakonskim propisima nije bliže određeno šta predstavlja nezakonit ili nepravilan rad, ali analizom svih okolnosti i radnji postupajućeg organa pravilno su nižestepeni sudovi utvrdili da ne postoji odgovornost tuženog za štetu.

I po ocjeni ovog suda, ne smatra se nezakonitim radom činjenica što je rješenjem organa tuženog - Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj od 15.08.2008. godine oglašeno ništavim ranije rješenje ovog organa od 12.05.2008. godine, kojim je bilo odobreno tužiocu postavljanje reklamnog panoa - led display na fasadi zgrade na ulgu ulice Slobode i Trga Republike, za period od 15.07.2008. do 15.07.2009. godine. Glavni administrator tuženog, kao drugostepeni organ, je rješenjem od 05.11.2008. godine poništio rješenje prvostepenog organa od 15.08.2008. godine, čime je ostalo na snazi rješenje od 12.05.2008. godine, a time i odobrenje za postavljanje reklamnog panoa. Pri tom, tužilac je odustao od postavljanja reklamnog panoa o čemu je obavijestio tuženog 18.11.2008. godine. Naime, nadležni organ tuženog pogrešno je protumačio odredbe Zakona o upravnom postupku kada je oglasio ništavim svoje ranije rješenje, zbog čega je odluka prvostepenog organa poništena od strane drugostepenog organa tuženog - Glavnog administratora. Pri tom, ne radi se o nepravilnom radu državnog organa, jer nepravilnim radom smatra se postupanje suprotno opštim pravnim načelima i pravilima struke. U ovom slučaju, postupajući u okviru svoje nadležnosti organ tuženog nije postupao na taj način, već se radilo o pogrešnoj primjeni materijalnog prava i zauzimanju pogrešnog pravnog stava, što ne čini rad organa nepravilnim i nezakonitim.

U pogledu zahtjeva tužioca za naknadu stvarne štete i izmakle dobiti nižestepeni sudovi su zauzeli pravilno pravno stanovište da se radi o neosnovanom zahtjevu, jer ne postoji uzročna veza između bilo kakve štete koju je tužilac pretrpio i radnji organa tuženog, odnosno činjenica da je rješenje kojim je odobreno postavljanje display-a poništeno nije uzrokovala nastanak štete. Za ovakav zaključak pobijana i prvostepena presuda sadrže jasne i valjane razloge, a time i odgovore na istaknute revizijske navode, zbog čega ih ovaj sud neće ponavljati u ovoj presudi.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 318/15 od 08.09.2015. godine)

UKLANJANJE PRIVREMENOG OBJEKTA
I ISKLJUČENJE PRAVA NA NAKNADU ŠTETE
(Član 172 ZOO)

Zaključenjem ugovora o kupovini privremenog objekta kupac je pristao na rizik njegovog uklanjanja pa nije pretrpio štetu usljed zablude o karakteru kupljenog objekta u kojoj se našao zbog činjenice upisa u javne knjige tog objekta, bez naznačenja tereta da se radi o privremenom objektu.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilac je tražio da mu tužena na ime naknade štete isplati iznos od 137.596,59 €, a koja šteta je posljedica nezakonitog rada državnog organa, jer je uknjižio predmetni privremeni objekat na R. N., a da u „G“ listu l.n. 1420 KO Dobrota I nije evidentirao bilo kakav teret za navedeni objekat, odnosno nije naveo da se radi o objektu privremenog karaktera. Upis u javne knjige bez evidentiranih tereta je uzrok štete u konkretnom slučaju, jer je tužilac takvim ponašanjem doveden u zabludu, a posljedica dovođenja u zabludu je administrativno rušenje.

U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tužilac kupio od R. N., na osnovu ovjerenog ugovora, zaključenog dana 08.06.2001.godine, poslovni objekat privremenog karaktera, upisan u l.n. br.1420, kao kat. parcela 2020 KO Dobrota, površine 36 m² (čl.1 ugovora), izgrađen u zoni morskog dobra, u okviru grupacije privremenih objekata na lokaciji Plagenti (čl.2 ugovora). Članom 3 navedenog ugovora, navedeno je da je objekat izgrađen na osnovu ugovora zaključenog između R. N. i JP M. d. br.0210-882/2 od 22.07.1999.godine. Na osnovu tog ugovora R. N. je ustupljen na korišćenje dio morskog dobra u Dobroti, na lokaciji Plagenti, koje je predstavljalo neuredjenu obalu, pa je ugovorom stekao pravo da kao investitor o svom trošku realizuje odobreni Projekat uređenja dijela obale kojim je predviđeno i postavljanje – montiranje grupacije privremenih objekata na novouređenoj površini, a te pojedinačne privremene objekte u smislu čl.4 navedenog ugovora mogao prodati drugim pravnim ili fizičkim licima, što je i učinio prodajući tužiocu jedan od tih objekata. Iz spisa proizilazi i to da je privremeni objekat koji je tužilac kupio od R. N. uklonjen u postupku inspekcijskog nadzora, a nakon što je rješenje Ministarstva održivog razvoja i turizma br.1003-125/11 od 08.09.2011.godine, postalo izvršno dana 12.09.2011. godine, pa je to rješenje i izvršeno administrativnim putem dana 21.09.2011.godine.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, prvostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je odbio kao neosnovan predmetni tužbeni zahtjev, nalazeći da je tužilac morao znati da kupuje objekat privremenog karaktera, budući je u samom ugovoru koji je zaključio sa prethodnim vlasnikom R. N. navedeno da se radi o privremenom objektu koji je postavljen u skladu sa izvodjačkim projektom br.0103-9/184 od 09.03.2000.godine, u okviru grupacije privremenih objekata, te da je zemljište na kojem je objekat sagrađen u državnoj svojini pa ne može biti predmet kupoprodaje. Stoga je, po mišljenju tog suda, nedokazana tvrdnja tužioca da je bio u zabludi o karakteru predmetnog objekta u smislu njegove privremenosti, a zbog činjenice da taj podatak nije bio upisan u listu nepokretnosti. Kako je tužena uklonila privremeni objekat u postupku inspekcijskog nadzora, a da bi se planski dokument priveo namjeni, to na strani tužene nema odgovornosti za radnje njenih organa, jer su postupali u skladu svojim zakonskim ovlaštenjima, a time ni odgovornosti države da naknadi predmetnu štetu.

I po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kad su odlučili na navedeni način.

Naime, prema navodima tužbe, tužilac je pretrpio štetu koja se ogleda u tome što je kupio, a nakon toga ostao bez objekta u kojem je obavljao poslovnu djelatnost i izdržavao familiju, misleći da se radi o objektu na kojem se može steći pravo svojine upravo zbog činjenice što je objekat bio upisan u javnu knjigu, bez bilo kakvih tereta, u smislu da se radi o privremenom objektu.

U postupku koji je prethodio donošenju pobijane odluke tužilac nije dokazao da je tužena nekom svojom radnjom ili propuštanjem tužiocu prouzrokovala štetu. Da bi tužilac u smislu odredbe čl 172 Zakona o obligacionim odnosima ostvario svoje pravo na naknadu štete od pravnog lica po pravilima odgovornosti za drugoga tužilac je trebalo da dokaže, pored opštih uslova za građansku odgovornost, i da je štetu pričinio organ pravnog lica nezakonitim ili nepravilnim radom u vršenju svoje funkcije.

Prema stanju u spisima, uklanjanje objekta tužioca bilo je u skladu sa pravilima, jer je objekat tužioca bio postavljen mimo Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra u Opštini Kotor za 2010.godinu. Zakonitost konačnih upravnih akata na osnovu kojih je sprovedeno administrativno izvršenje i uklonjen objekat nije dovedeno u sumnju u upravnom postupku u kojem se to jedinom može činiti. Kako je uklanjanje privremenog objekta učinjeno u skladu sa zakonom, to nema nezakonitog rada državnih organa. Zaključenjem ugovora o kupovini privremenog objekta tužilac je pristao na rizik njegovog uklanjanja, a radi privodjenja tog dijela morskog dobra namjeni pa predmetnu štetu nije pretrpio usljed zablude o karakteru kupljenog objekta u kojoj se našao zbog činjenice upisa u javne knjige tog objekta, bez naznačenja tereta da se radi o privremenom objektu, a na čemu u reviziji insistira, već usled uklanjanja objekta u postupku administrativnog izvršenja, kako to pravilno rezonuje drugostepeni sud, a zakonitost tog postupka ničim nije dovedena u sumnju.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 872/15 od 21.10.2015.godine)

ODGOVORNOST VLASNIKA OPASNE STVARI (Član 169 ZOO)

Vlasnik opasne stvari (vozila) čijom upotrebom je nastala šteta odgovoran je za nastanak iste, te nema pravo da se regresira od osiguravajućeg društva za iznos štete koji je isplatio oštećenom.

Iz obrazloženja:

„U provedenom postupku utvrđeno je da je pred Osnovnim sudom u Kotoru vođena parnica po tužbi M. V. protiv tuženih M. G., E. C. doo K. i "L." o. P., radi naknade štete, koja je okončana presudom P.br.238/07 od 19.06.2009.godine, kojom su tuženi obavezani da tužiocu solidarno isplate nematerijalnu i materijalnu štetu nastalu u saobraćajnoj nezgodi koja se dogodila dana 12.04.2001. godine. Odlučujući o žalbama tužioca (u toj parnici drugotuženog) i trećetuženog, Viši sud u Podgorici je presudom Gž. br.2616/09 od 26.02.2010.godine potvrdio prvostepenu presudu prema tužiocu u dijelu obaveze za naknadu nematerijalne štete u iznosu od 28.000,00 €, a u preostalom dijelu za oba žalioća presuda je ukinuta. U postupku izvršenja navedene presude tužilac je 30.06.2010. godine isplatio M. V. na ime naknade nematerijalne štete ukupan iznos od 28.540,00€. Na dan štetnog događaja putničko vozilo "mercedes" koje je bilo u vlasništvu tužioca, imalo je zaključen ugovor o osiguranju sa "S. o." B., i istim je upravljao M. G., koji je skrivio saobraćajnu nezgodu i u krivičnom postupku oglašen krivim za krivično djelo ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl.339. st.3. u vezi st.1. Krivičnog zakonika Crne Gore i izrečena mu uslovna osuda.

Postavljenim zahtjevom u ovom sporu tužilac je tražio da se tuženi obaveže na isplatu iznosa koji je isplatio oštećenom i time stupio u prava oštećenog da se regresira od tuženog, budući je nad osiguravajućim društvom "S. o." iz B., sa kojim je imao zaključen ugovor o osiguranju, otvoren stečajni postupak.

Nižestepeni sudovi su ovako postavljeni zahtjev odbili kao neosnovan, zaključujući da tužilac nema pravo da se regresira od tuženog za iznos štete koju je isplatio oštećenom, a ovo saglasno odredbama čl.96.-107. Zakona o osiguranju imovine i lica, nalazeći da je tužilac odgovoran za štetu kao vlasnik opasne stvari-vozila čijom upotrebom je nastala šteta.

Tužilac se pogrešno poziva u reviziji na primjenu pravila o subrogaciji, ističući da su nižestepeni sudovi bili u obavezi da ovaj spor razriješe primjenom istih. Nasuprot ovim navodima revidenta, u konkretnom slučaju ne radi se o subrogacionom zahtjevu. Jer, kod subrogacijese prava osiguranika-oštećenog prema trećem licu-štetniku prenose na osiguravača koji je tu štetu isplatio osiguraniku. Tužilac je štetu isplatio oštećenom kao štetnik, po pravilima o deliktnoj odgovornosti-vlasnik opasne stvari, pa nema mjesta primjeni odredbi čl.300. i čl.939. i 940. ranijeg, odnosno čl.307. u vezi čl.1036. i čl. 1037. važećeg ZOO.

S druge strane, tužilac nema pravo regres od tuženog kako to pravilno nalaze nižestepeni sudovi. Saglasno odredbi čl.99. Zakona o osiguranju imovine i lica ("Sl. list SRJ", br. 30/96, 59/98, 53/99 i 55/99), sredstva Garantnog fonda koriste se za naknadu štete, između ostalog, koja je prouzrokovana upotrebom motornog vozila, vazduhoplova ili drugog prevoznog sredstva za koji nije bio zaključen ugovor o obaveznom osiguranju, u smislu odredbi tog zakona. Odredbom čl.106. istog zakona propisano je da pravo na naknadu štete iz sredstava Garantnog fonda mogu ostvarivati oštećena lica kojima je šteta pričinjena upotrebom motornih vozila za koji je zaključen ugovor o obaveznom osiguranju sa organizacijom za osiguranje nad kojom je otvoren stečajni postupak. Samim tim, pravo na

naknadu štete iz sredstava Garantnog fonda može pripadati samo oštećenim licima, a tužilac kao vlasnik vozila čijom upotrebom je pričinjena šteta ne može biti treće lice, jer svojstvo trećeg lica pripada oštećenom.

Shodno navedenom, kako tužilac ne spada u krug lica kojima pripada pravo na naknadu štete od Garantnog fonda jer nema svojstvo trećeg lica, to u smislu odredbe čl.99. Zakona o osiguranju imovine i lica nema pravo regresa prema tuženom, zbog čega je tužbeni zahtjev pravilno odbijen kao neosnovan.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 882/15 od 03.11.2015. godine)

REGRESNA ŠTETA I PODIJELJENA ODGOVORNOST
(Čl. 199 i 1036 ZOO, u vezi sa članom 16 stav 2 Zakona o obaveznom
osiguranju u saobraćaju)

Osiguravaču koji je naknadio štetu oštećenom licu pripada pravo na isplatu iste od osiguranika u visini u kojoj je doprinio nastanku nezgode upravljajući vozilom pod dejstvom psihoaktivnih supstanci.

Iz obrazloženja:

„Tuženi je spornom prilikom tj. dana 26.10.2010. godine upravljao putničkim motornim vozilom marke "Opel" reg.br. _____, koje je bilo osigurano kod tužioca, pod dejstvom psihoaktivnih supstanci. Utvrđeno je, da je tuženi doprinio nastanku saobraćajne nezgode, kojom prilikom je usmrćen pješak S. S. Bliskim srođnicima pokojnika tužilac je sporazumom o poravnanju br. KO647/10-10101 od 30.03.2011. godine isplatio nematerijalnu i materijalnu štetu u ukupnom iznosu od 22.863,00 eura, koliko iznosi 50% procijenjenog iznosa štete. Iz nalaza i mišljenja vještaka saobraćajne struke proizilazi, da se u konkretnom slučaju radi o podijeljenoj odgovornosti s tim da je primarni uzrok nastanka iste nepropisno kretanje pješaka, a sekundarni propust tuženog u radnjama koje nije preduzeo u cilju izbjegavanja nezgode i to na strani tuženog 40%, a na strani pješaka 60%. Utvrđeno je i to, da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda K.br. 975/12 od 15.04.2013. godine tuženi oslobođen krivične odgovornosti za predmetnu saobraćajnu nezgodu.

Kod takvog stanja stvari, pravilno su nižestepeni sudovi usvojili zahtjev i obavezali tuženog, da tužiocu po osnovu regresne štete isplati iznos od 18.290,40 eura sa zakonskom zateznom kamatom. Jer, shodno čl. 1036.st.1. ZOO ("Sl.list CG", br. 47/08), i čl. 16.st.2. Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Sl.CG", br. 44/12) tužiocu pripada tražena naknada štete po osnovu regresa u iznosu od 18.290,04 eura. Pri tome, sudovi su imali u vidu, da je šteta procijenjena na ukupan iznos od 45.726,00 eura, od čega je porodici oštećenog isplaćeno 50% od procijenjenog iznosa tj. 22.863,00 eura. Obzirom da je utvrđeno, da je doprinos oštećenog nastanku štete 60%, to su pravilno nižestepeni sudovi obavezali tuženog da isplati iznos od 18.290,40 eura, radi čega su bez osnova navodi revizije usmjereni u tom pravcu. Isto tako, tužiocu na dosudjeni iznos pripada pravo i na zakonsku zateznu kamatu od 30.03.2011. godine kao dana isplate do konačne isplate shodno čl. 284.st.1. ZOO i čl. 31.st.2. Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju.

Bez osnova su navodi revizije tuženog, da psihoaktivne supstance pod čijim dejstvom se nalazio u trenutku nezgode nijesu bile u uzročno-posledičnoj vezi sa nastankom saobraćajne nezgode. Jer, u postupku je nesumnjivo utvrđeno, da je tuženi u trenutku nastanka predmetne nezgode upravljao vozilom pod dejstvom psihoaktivnih supstanci morfina u koncentraciji 0,04/1,6 monoacetil morfina u koncentraciji od 0,013mg/l i THC odnosno metabolita 11 norcarboxy-THC u koncentraciji od 0,128mg/l, pa su shodno navedenim propisima ispunjeni uslovi za naknadu štete po osnovu regresa u kom pravcu nižestepeni sudovi daju potpuno jasne i razumljive razloge, koje u svemu prihvata i ovaj sud i na iste upućuje revidenta. „

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1345/15 od 16.12.2015. godine)

REGRESNI DUG

(Član 104 u vezi čl. 99 Zakona o osiguranju imovine i lica)

Lice koje je skrivilo saobraćajnu nezgodu upravljajući službenim vozilom pod dejstvom alkohola u obavezi je da državi, koja je u cjelosti isplatila štetu oštećenom, naknadi regresni dug.

Iz obrazloženja:

„Iz predmetnih spisa proizilazi da se 15.01.2001. godine dogodila saobraćajna nezgoda u kojoj je teške tjelesne povrede zadobio R. V., kome je presudom Osnovnog suda u Baru P.br.156/09 od 26.04.2010. godine, usvojen tužbeni zahtjev i obavezani tuženi Željeznički prevoz Crne Gore AD Podgorica i Država Crne Gore-MUP, da mu solidarno naknade nematerijalnu štetu u iznosu od 18.000,00 € i troškove postupka u iznosu od 4.875,00 €. U postupku izvršenja rješenjem I br.2299/11 od 12.04.2011. godine cjelokupan dosudjeni iznos isplaćen je V. sa računa Željezničkog prevoza Crne Gore AD Podgorica, koji je, kasnije, prema pravosnažnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici P.br. 2187/11 od 23.07.2012. godine u postupku izvršenja I.br.5139/12 na ime regresa od Države Crne Gore, ovdje tužioca, naplatio iznos od 14.436,95 € dana 25.02.2013. godine. Izvedenim dokazima dalje je utvrđeno da je saobraćajnu nezgodu skrivio tuženi upravljajući službenim vozilom tužioca pod dejstvom alkohola, zbog čega je oglašen krivim pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Baru K.br.202/03 od 11.04.2008. godine zbog počinjenog krivičnog djela teško djelo protiv bezbjednosti saobraćaja iz čl.348 st.1 u vezi čl.339 st.1 KZ-a CG i izrečena mu uslovna osuda.

Imajući prednje u vidu pravilno su nižestepeni sudovi obavezali tuženog na isplatu dosudjenog iznosa, s obzirom da je isti skrivio saobraćajnu nezgodu upravljajući vozilom pod dejstvom alkohola. Kako je tužilac oštećenom iz ove nezgode R. V. isplatio štetu u iznosu od 14.436,95 €, dana 25.02.2013. godine, to je isti shodno odredbama čl. 104 u vezi čl. 99 Zakona o osiguranju imovine i lica („Sl. list SRJ”, br. 30/96, 59/98, 53/99 i 55/99) stupio u sva prava prema tuženom kao licu odgovornom za štetu koju je dužan isplatiti tužiocu u dosudjenom iznos u ostavljenom roku, pa se neosnovano revizijom ukazuje da u konkretnom slučaju nije bilo osnova za naknadu štete u smislu regresnog zahtjeva.

Navodi revizije kojima se ukazuje da protiv tuženog nije vođen disciplinski postupak bez uticaja je na donošenje drugačije odluke u ovoj pravnoj stvari, imajući u vidu naprijed iznijeto i utvrđeno, te činjenicu da je tuženi oglašen krivim u pravosnažno okončanom krivičnom postupku.

Bez osnova su i navodi kojima se ukazuje da tuženi nije bio u radnom odnosu kod tužioca, odnosno da mu nije priznat status zaposlenog, zbog čega se ne mogu primijeniti odredbe čl. 96 Zakona o državnim službenicima, jer se štetni događaj desio ranije. Iz predmetnih spisa nesumnjivo proizilazi da je tuženi kod tužioca u periodu od 01.11.2000. do 01.10.2001. godine bio zaposlen u svojstvu pripadnika rezervnog sastava MUP - CB Bar, što znači i u momentu nezgode. Činjenica da mu nije priznat status zaposlenog na neodređeno vrijeme ne utiče na drugačiji zaključak suda.

Nasuprot navodima revizije, pravilno su nižestepeni sudovi cijenili prigovor zastare potraživanja kao neosnovan polazeći od utvrđene i nesporne činjenice da je tužilac iznos dosudjen nižestepenim presudama isplatio dana 25.02.2013. godine, od kog dana je imao

pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze, a da je tužba podnijeta 22.08.2013.godine, dajući o tome dovoljne i jasne razloge na koje se upućuje revident.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1280/15 od 01.12.2015. godine)

OBAVEZA NACIONALNOG BIROA OSIGURAVAČA CRNE GORE
NA NAKNADU ŠTETE

(Član 46 stav 1 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju)

Štetu nastalu upotrebom neosiguranog vozila, bicikla sa motorom, dužan je oštećenom naknaditi Nacionalni biro osiguravača Crne Gore u istom obimu i pod istim uslovima kao da je zaključen ugovor o obaveznom osiguranju.

Iz obrazloženja:

„Tužilja je povrijeđena prelazeći kolovoz van pješačkog prelaza, koji je udaljen 110m, kada ju je prilikom završetka kretanja na kolovozu i stupanja na pješačko ostrvo udario vozač R. A. prednjim dijelom bicikla sa motorom, marke "Keeway" reg.oznake Bar - 0260, koji nije bio osiguran od autoodgovornosti, a zbog čega je oglašen krivim.

Prema nalazu vještaka saobraćajne struke vozač je mogao blagovremeno primijetiti kretanje tužilje i izbjeći kontakt imajući u vidu da se radi o pravom i preglednom dijelu kolovoza s obzirom na brzinu kretanja i mogućnosti izbjegavanja kontakta, skretanjem u desno, a kontakt se desio prilikom njenog stupanja na pješačko ostrvo. Stoga je sud pravilno zaključio da na strani tužilje nije bilo doprinosa nastanku nezgode, jer se kretala u skladu sa pravilom iz čl. 116 st.2 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Sl.list RCG", br. 72/05 i 27/06) koji je bio u primjeni. Tom odredbom je predviđeno da je pješak na putu sa obilježenim ili na drugi način označenim pješačkim prolazom dužan da se prilikom prelaženju puta kreće tim prolazima ako oni nijesu od njega udaljeni više od 100m. Dakle, u njenim radnjama nema propusta s obzirom na udaljenost pješačkog prolaza više od 100m.

Odredbi čl.21 st.1 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Sl.list RCG", br. 46/07) koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka saobraćajne nezgode predviđeno je da je vlasnik, odnosno korisnik motornog vozila dužan da zaključi ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu koju upotrebom motornog vozila pričinu trećim licima nastalu usljed smrti, povrede tijela, narušavanja zdravlja, uništenje i oštećenja stvari, osim za štetu na stvarima koje je primio na prevoz (osiguranje od autoodgovornosti). Pod motornim vozilom u smislu čl. 23.st.1. istog zakona, u vezi čl.9.st.1. tač.50 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima smatra se i biciklo sa motorom, koji u smislu čl. 278 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima ponovnoj registraciji podliježe samo prilikom promjene vlasnika ili njegovog prebivališta. Prema odredbi čl. 23.st.4. Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju vlasnik motornog vozila koje ne podliježe obavezi registracije svake godine dužan je da zaključi ugovor o autoodgovornosti prije dobijanja dozvole za upotrebu, koji se u periodu važenja dozvole obnavlja najmanje jednom godišnje.

Prema odredbi čl. 276.st.1. Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima bicikli sa motorom mogu da učestvuju u saobraćaju na putu samo ako su registrovani.

Predmetno motorno vozilo je bilo osigurano kod AD "L." u B. u periodu od 20.06.2007. do 20.06.2008.godine, a tuženi nije dokazao da je došlo do produženja ugovora o osiguranju vlasnika bicikla osiguravajućeg društva AD "L." u B., iako je teret dokazivanja te činjenice bio na njemu, saglasno čl. 217.st.1. i 2. i čl. 219.st.3. ZPP. Naime, prema članu 3.st.4. Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, kod ugovora o osiguranju zaključenog na jednu ili više godina prava i obaveze iz ugovora produžavaju se nakon isteka ugovora o osiguranju za 30 dana (početni rok), ako društvu za osiguranje najmanje tri dana prije isteka trajanja osiguranja nije uručena izjava vlasnika, odnosno korisnika prevoznog sredstva da ne

pristaje na produženje ugovora o osiguranju. Prema tome, sud je pravilno zaključio da predmetno vozilo u vrijeme saobraćajne nezgode nije bilo osigurano.

Kako je šteta nastala upotrebom neosiguranog bicikla sa motorom, koji je morao biti osiguran da bi bio korišćen u saobraćaju na putu, tuženi je dužan da naknadi štetu tužilji u istom obimu i prema istim uslovima kao da je bio zaključen ugovor o obaveznom osiguranju, saglasno čl. 46.st.1. Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 550/15 od 23.09.2015. godine)

TROŠKOVI UKLANJANJA GRADJEVINSKOG ŠUTA
-NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA ISPLATU NAKNADE ŠTETE-
(Član 189 ZOO)

Ne može se potraživati naknada na ime troškova uklanjanja građevinskog šuta, ako nijesu preduzete radnje uklanjanja istog.

Iz obrazloženja:

„Iz predmetnih spisa proizilazi, da je pravosnažnom i izvršnom presudom Osnovnog suda u Danilovgradu P.br. 427/09-06 od 04.06.2010.godine obavezana tužena da tužiljama preda u posjed kat.parc.br. 1547/17 površine 1.000m², i obavezana je da sa iste ukloni dio zemljanog građevinskog šuta. Rješenjem I.br. 34/11 od 02.06.2011.godine obavezana je tužena na činidbu u skladu sa navedenom presudom, a koji izvršni postupak nije okončan. Predlogom tužilje, kao izvršni povjerioci su tražile promjenu načina izvršenja. U skladu sa čl. 229 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju tužilje su ovlašćene da na trošak tužene povjere drugom licu uklanjanje zemljanog i građevinskog šuta, ili da tu radnju učine same.

Kod takvog stanja stvari, pravilno su postupili nižestepeni sudovi, kada su zahtjev tužilja odbili u cjelosti. Jer, tužilje ne mogu u ovom postupku unaprijed od tužene potraživati naknadu na ime troškova uklanjanja šuta, prije nego što su te troškove imale. Kako tužilje nijesu preduzimale radnje vezano za uklanjanje deponovanog materijala, to iste nijesu ni pretrpjele štetu, pa su stoga njihov zahtjev nižestepeni sudovi pravilno odbili kao neosnovan.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1377/15 od 16.12.2015. godine)

PRIMJENA OBRAČUNA NEOVLAŠĆENO UTROŠENE
ELEKTRIČNE ENERGIJE
(Član 26 stav 3 Pravila o snabdijevanju električne energije)

Primjeni obračuna neovlašćeno utrošene električne energije u skladu sa propisanom metodologijom ima mjesta samo u slučaju da zaista postoji mogućnost potrošnje električne energije.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi nijesu sa dovoljno pažnje cijenili odredbu čl.26 st.3 Pravila o snabdijevanju električne energije koju je donio tužilac (Sl.list RCG, br.13/2005 od 09.03.2005.godine), a koja se ima primijeniti na sporni materijalnopravni odnos kao što je predmetni, odnosno u slučaju neovlašćeno preuzete električne energije u situaciji kad brojila nijesu registrovala utrošak električne energije i kad se ne može tačno utvrditi početak neovlašćene potrošnje.

Naime, odredbom čl.26 st.3 pomenutih Pravila, propisano je da ako se ne može tačno utvrditi početak neovlašćene potrošnje uzeće se da ona traje od poslednjeg pregleda instalacija, dok je stavom 4 navedene odredbe propisano da neovlašćena potrošnja iz prethodnog stava (st.3) ne može biti obračunata za period duži od jedne godine.

Prema stanju u spisima, a što je i nesporno, tuženi je samovoljno izvršio priključenje poslovnog objekta i to bez elektroenergetske saglasnosti, bez mjernih uređaja, bez saglasnosti za priključenje i bez ugovora o snabdijevanju što dovodi do opravdanog zaključka da je neovlašćeno preuzimao električnu energiju.

Vještak elektrostruke M. O. je količinu i vrijednost neovlašćeno preuzete električne energije za period od 22.07.2007. do 21.07.2008.godine utvrdio na osnovu metodologije koja je propisana u odredbi čl.26 tač.2 Pravila o snabdijevanju električnom energijom. Pri tom, obračun vrši za period od jedne godine unazad, odnosno od dana kad je sačinjen zapisnik o kontroli mjernog mjesta, jer zaključuje da se prije toga nije mogao utvrditi početak neovlašćene potrošnje.

Iz spisa se utvrđuje da su se na okolnost početka neovlašćene potrošnje električne energije izjašnjavali saslušani svjedoci koje je predložio tužilac. Njihove iskaze u dijelu kad su navodili da je tuženi upravo na dan kontrole priključio kabal sud je cijenio kao sračunate na uspjeh tužioca u sporu i stoga na tim iskazima nije zasnovao odluku u pogledu činjenice početka neovlašćenog utroška električne energije.

Medjutim, ovi svjedoci su se izjašnjavali i na činjenicu da je objekat, vlasništvo tuženog, većim dijelom godine pod vodom, s tim da nijesu bili određeni koliki je to vremenski period u kom objekat može biti u funkciji, tri ili četiri ljetnja mjeseca, jer je to zavisilo od vodostaja. S tim u vezi prvostepeni sud zaključuje da činjenica što bi se iz iskaza svih saslušanih svjedoka i konstatacije na zapisniku o kontroli mjernog mjesta moglo utvrditi da se objekat većim dijelom godine nalazi pod vodom i da dok se nalazi pod vodom u njemu električna energija ne može trošiti nije od uticaja na presudjenje.

Nasuprot stavu prvostepenog suda, i po mišljenju ovog suda, osnovano se revizijom tuženog, ukazuje da je činjenica da li se predmetni poslovni objekat i u kom periodu godine nalazi pod vodom od uticaja na obračun neovlašćeno utrošene električne energije, a po propisanoj metodologiji. Ovo stoga što primjeni obračuna neovlašćeno utrošene električne

energije u skladu sa propisanom metodologijom ima mjesta samo u slučaju da zaista postoji mogućnost potrošnje električne energije.

Kako nižestepeni sudovi prilikom odlučivanja nijesu imali u vidu izloženi pravni pristup, to su i činjenice s tim u vezi ostale nepotpuno utvrđene pa je prvostepena presuda u dijelu koji se odnosi na neovlašćenu potrošnju električne energije, a za period od 22.07.2007.do 21.07.2008.godine, donijeta uz ukazanu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač. 15 ZPP, koja je uvijek razlog za ukidanje presude.

Kod naprijed navedenog, reviziju tuženog je valjalo usvojiti, presude nižestepениh sudova ukinuti i predmet u ovom dijelu vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će, polazeći od izloženog pravnog pristupa u ovoj odluci, otkloniti nedostatke o kojima je bilo riječi, pa će na osnovu rezultata provedenog postupka i valjane ocjene svih izvedenih dokaza biti u mogućnosti da odluči i o ovom dijelu tužbenog zahtjeva u skladu sa zakonom. Pri tom će pravilno i potpuno utvrditi sve činjenice od značaja za pravilnu primjenu odredbe čl.26 Pravila o snadbijevanju električnom energijom, a posebno da li je postojala mogućnost potrošnje električne energije od strane tuženog u spornom periodu, kao što je naprijed ukazano.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 977/15 od 05.11.2015. godine)

IZMAKLA KORIST
(Član 189 ZOO)

Od utvrdjenja da li je tužilac u periodu kada su mu nezakonito oduzete isprave (plovna knjižica i pasoš) imao mogućnost da plovi i ostvaruje zaradu, zavisi osnovanost tužbenog zahtjeva za naknadu izmakle koristi.

Iz obrazloženja:

„Protiv tužioca je vođen krivični postupak u predmetu Višeg suda u Podgorici Ks.br.5/12, zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 stav 1 KZ CG na organizovan način, te da je presudom Višeg suda u Podgorici od 16.11.2012. godine, isti oslobođen od optužbe, koja presuda je pravosnažna dana 04.03.2013.godine, donošenjem presude Apelacionog suda Crne Gore Kžs.br.4/2013.

Nadalje se utvrđuje da se tužilac nalazio u pritvoru od 30.01.2010. do 30.07.2010. godine. Aktom Višeg suda u Podgorici Kri.br.70/13 od 26.03.2013.godine, tužiocu su vraćeni privremeno oduzeti predmeti i to putna isprava – pasoš i pomorska knjižica, koji su bili oduzeti od tužioca dana 30.01.2010. godine.

Dalje se utvrđuje da je tužilac u periodu od 08.01.1998. do 02.12.2009. godine bio angažovan na brodovima kompanije „M. s. c.“ po činu kao upravitelj stroja, i da je plovio u navedenom periodu ukupno u vremenu oko 7 godina, tj. da je prosječno plovio 7,17 mjeseci u godini.

Nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev tužioca kao neosnovan, nalazeći da nije bilo nezakonitog rada državnih organa. Međutim, ovakav pravni pristup nižestepenih sudova je za sada neprihvatljiv.

Naime, u konkretnom slučaju radi se o nezakonitom i nepravilnom radu organa tuženog, jer je došlo do oslobađanja od optužbe u odnosu na tužioca, pa je po ocjeni ovog suda osnovano traženje predmetne štete, tj. izgubljene dobiti za navedeni period.

Stoga u postupku pred nižestepenim sudovima trebalo je, a u smislu čl. 189 ZOO, ispitati da li se po redovnom toku stvari mogao osnovano očekivati dobitak koji tužilac potražuje, a čije je ostvarenje spriječeno oduzimanjem isprava, tj. da bi traženi dobitak bio izvjestan i realno očekivan, a ne da je zasnovan na nekim budućim neizvjesnim okolnostima i pretpostavkama. Radi toga je trebalo utvrditi postojanje uzročno posledične veze između čina oduzimanja isprava i izmakle dobiti, tj. da je tužilac imao mogućnost – ponudu da plovi u navedenom periodu, te dakle i da ostvari dobit – zaradu, a da je bio spriječen zbog nemanja isprava.

Zbog navedenih propusta nižestepenih sudova izostalo je utvrđenje odlučnih činjenica značajnih za pravilnu primjenu materijalnog prava, zbog čega je ovaj sud ukinuo obje nižestepene presude i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

U ponovnom postupku sud će, shodno datim primjedbama ovog rješenja utvrditi da li je postojala mogućnost radnog angažovanja tužioca na brodu u periodu od 30.01.2010 – 14.03.2013. godine, a za što je izvjesno utvrđeno da je onemogućen usled oduzimanja isprava (plovne knjižice i pasoša) u navedenom periodu, pa će nakon utvrdjenja prednjeg biti u mogućnosti na pravilan način primijeniti materijalno pravo.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 789/15 od 21.10.2015. godine)

IZMAKLA DOBIT
(Član 189 tačka 2 ZOO)

Ugovarač koji je zbog izvodjenja građevinskih radova bio onemogućen da koristi šetališnu stazu za saobraćaj tri turistička mini voza, ima pravo da od drugog ugovarača traži štetu na ime izmakle dobiti za period nemogućnosti korišćenja staze.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da su stranke 04.03.2005. godine zaključile ugovor o korišćenju šetališne staze za saobraćaj tri turistička mini voza, na relaciji Budva – Rafailovići. Ugovor je zaključen na određeno vrijeme u trajanju od tri godine. Članom 10 ugovora tužena je garantovala da tužilac za vrijeme trajanja ugovora neće biti ometan od bilo kojeg trećeg lica u vršenju djelatnosti (misli se na imovinsko pravne sporove sa bivšim vlasnicima, hotelijerima, Morskim dobrom itd.) U slučaju da tužlac bude ometan u vršenju odobrene i ugovorene djelatnosti duže od sedam dana tužena se obavezala da će tužioca obešteti za vremenski period od dana ometanja do isteka ugovora, odnosno da će mu naknaditi izgubljenu dobit. Dalje je utvrđeno da je tužilac bio onemogućen u obavljanju djelatnosti u periodu od 26.04. do 23.06.2006. godine, zbog izvodjenja građevinskih radova na potezu šetališne staze u Bečićima ispred Hotela „Splendid“. Na osnovu nalaza vještaka finansijske struke utvrđeno je da bi tužilac u spornom periodu, da je obavljao djelatnost, ostvario dobit u iznosu od 95.031,47 €.

Kod ovakvog stanja stvari, pravilno je primijenjeno materijalno pravo kada je tužena obavezana da tužiocu na ime izgubljene dobiti isplati ovaj iznos. Budući da tužilac u navedenom periodu nije mogao da koristi stazu za saobraćaj tri turistička mini voza to ima pravo, u skladu sa članom 10 ugovora, da od tužene zahtijeva naknadu štete u vidu izmakle koristi. S tim u vezi, bez osnova su navodi revizije da su nižestepeni sudovi pogrešno tumačili odredbe čl. 10 ugovora i da se tužena obavezala da tužioca štiti od ometanja pravne prirode i eventualnih sudskih postupaka sa bivšim vlasnicima, a ne i od druge vrste smetanja. Naime, tim članom je na jasan način određeno da se pod ometanjem podrazumijeva nemogućnost obavljanja djelatnosti i svaka radnja lica iz stava 1 ovog člana.

Nijesu osnovani ni navodi revizije kojima se osporava visina dosudjene naknade. Visina izgubljene dobiti utvrđena je na osnovu nalaza vještaka finansijske struke, na osnovu prosječnog prihoda ostvarenog od saobraćaja mini vozovima u istoj sezoni, tj. počev od 26.06. do 20.10.2006. godine. Nalaz je dat na osnovu knjigovodstvene dokumentacije tužioca, a ne na paušalan način kako se to u reviziji navodi. Pri tome je vještak ostvarene prihode umanjio za direktne troškove koje bi tužilac imao u spornom periodu i to troškove goriva, troškove zarada i drugih primanja za tri vozača i tri konduktera i jednog mehaničara i servisera, izdatke za održavanje i rezervne djelove.

Iz navedenog slijedi da se radi o dobitku koji se osnovano mogao očekivati prema redovnom toku stvari.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 120/15 od 03.12.2015. godine)

DOPRINOS NASTANKU ŠTETE
 NASTALE USLJED NEPROPISNO POSTAVLJENOG
 SAOBRAĆAJNOG ZNAKA
 (Član 200 u vezi sa čl. 192 ZOO)

Oštećeni koji nije pokazao očekivanu pažnju kada je udario glavom u nepropisno postavljene saobraćajni znak doprinio je nastanku štete.

POVREDA UGLEDA I ČASTI
 -NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE-
 (Član 200 ZOO)

Time što je oštećeni nakon udara u saobraćajni znak i povredjivanja, krvave glave i košulje išao ulicom, te bio fotografisan i objavljen u sredstvima javnog informisanja, nije povrijedjna čast i ugled oštećenog.

Iz obrazloženja:

„U postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude utvrđeno je da je tužilac 21.06.2006.godine, usljed udara glavom u nepropisno postavljen saobraćajni znak na javnoj površini u Glavnom gradu, zadobio tjelesnu povredu u vidu rane razderine u području desne strane tjemenca. Tužilac se po sopstvenom priznanju tom prilikom kretao zamišljen, pa su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da nije pokazao očekivanu pažnju jer bi u protivnom primijetio saobraćajni znak sa okačenim horizontalnih semaforom na neočekivanoj visini i preduzeo mjere u cilju izbjegavanja nezgode, te time doprineo nezgodi u procentu 50%, zbog čega su bez osnova navodi revizije o pogrešnoj primjeni pravila o podijeljenoj odgovornosti.

Prema vještaku medicinske struke, tužilac je od zadobijene povrede trpio fizičke bolove jakog inteziteta u trajanju od 7 dana, zatim bolove srednjeg inteziteta u trajanju od mjesec dana, a bolove blagog inteziteta u periodu od dva mjeseca.

Na temelju iznijetih činjenica, nižestepeni sudovi su prilikom odmjeravanja visine nematerijalne štete zbog pretrpljenih fizičkih bolova, vodeći računa o svim okolnostima slučaja iz čl. 200 ZOO ("Sl.list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 59/89 i "Sl.list SRJ", br. 31/93) koji je bio u primjeni u vrijeme štetnog događaja, pravilno odredili visinu u iznosu od 1.000€, i dosudili naknadu za ovaj vid štete srazmjerno doprinosu tužioca njenom nastanku u visini od 500€. Dosudjeni iznos je adekvatan nastaloj šteti imajući u vidu cilj i svrhu naknade kao satisfakcije, pa je pravilno odbijen iznos mimo dosudjenog za ovaj vid štete jer je nerealno postavljen i vodio bi komercijalizaciji štete.

Time što je tužilac nakon udara u saobraćajni znak i povredjivanja krvave glave i košulje išao ulicom do prve ambulante, te bio slikan i objavljen u sredstvima informisanja u takvom stanju, ne povredjuju se čast i ugled kao moralne vrijednosti koje uživa u određenoj sredini, pa proizilazi da nije trpio duševne bolove takvog stepena inteziteta koji bi opravdavali naknadu štete po ovom osnovu, zbog čega je pravilno odbijen tužbeni zahtjev za naknadu ove štete.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 701/15 od 21.10.2015. godine)

NEMATERIJALNA ŠTETA NASTALA KAO POSLJEDICA
POVREDJIVANJA U SAOBRAĆAJU
(Član 207 ZOO)

Činjenica da li na strani osiguranika tuženog ima propusta u vožnji koji su u uzročnoj vezi sa nastankom nezgode, a time i štete je od odlučnog značaja za pravilnu primjenu odredbi Zakona o obligacionim odnosima o naknadi štete.

Iz obrazloženja:

„Dana 07.02.2010. godine, u Podgorici, u ul. Š. b., dogodila se saobraćajna nezgoda u kojoj su učestvovali P. D., koja je upravljala vozilom reg. oznake PG TA 995, a kojim vozilom je ostvaren kontakt sa tužiocem kao pješakom, koji je u predmetnoj nezgodi provrijeđen. Iz spisa proizilazi i to da je navedeno vozilo bilo osigurano obaveznim osiguranjem za štete pričinjene trećim licima kod tuženog kao osiguravača po polisi br.4443317/8. Iz nalaza i mišljenja vještaka saobraćajne struke D. S., koji je saglasan sa nalazom i mišljenjem vještaka saobraćajne struke pok. B. P. utvrđeno je da je saobraćajna nezgoda nastala isključivo krivicom mlđb. tužioca koji je radnju prelaska kolovoza izvršavao na mjestu gdje nema obilježenog pješačkog prelaza, a ne na obilježenom prelazu, što je bio obavezan, te da u radnjama osiguranika tuženog nema elemenata koji su u uzročnoj vezi sa nastankom nezgode ili sa uvećanjem štete. Naime, vještak saobraćajne struke D. S. je mišljenja da je opasna situacija nastala tek stupanjem mlđb. tužioca kao pješaka na kolovoz pa vozač vozila reg. oznake PG TA995 prije stupanja pješaka na kolovoz nije mogla da predvidi da će mlđb. tužilac započeti radnju pretrčavanja kolovoza. Pri tom, brzina kretanja vozila (55 km/h) nije u uzročnoj vezi sa nastankom nezgode, jer ni pri dozvoljenoj brzini od od 50 km/h vozač nije imao vremensko-prostornih mogućnosti da izbjegne kontakt sa pješakom.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da tuženi nije u obavezi da naknadi traženu štetu, jer predmetna nezgoda nije nastala krivicom njegovog osiguranika, niti je on doprinio nastanku nezgode ili uvećanju štete, radi čega su odbili tužbeni zahtjev. Pri tom, je cijenjena činjenica da je tužilac pretrčavao kolovoz van pješačkog prelaza, zbog čega osiguranik tuženog kao vozač vozila reg. oznaka PG TA 995 nije bio obavezan da postupa u skladu sa odredbom čl.119 st.4 u vezi st.3 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima (“Sl. list RCG”, br. 72/05 i 27/06) saglasno kojoj je vozač dužan da posebno obrati pažnju na djecu kao učesnike u saobraćaju.

Medjutim, ovakav zaključak nižestepeni sudova za sad se ne može prihvatiti.

Ovo sa razloga što, a kako je naprijed ukazano, nižestepene presude ne sadrže razloge o svim činjenicama od značaja za presudjenje, a čije utvrđenje je nalogala pravilna primjena materijalnog prava. Nedostatak razloga je posljedica propusta prvostepenog suda da cijeni nalaz i mišljenje vještaka saobraćajne struke M. Š. koji je dat za potrebe krivičnog postupka, u povodu istog događaja, a koji nalaz nije u svemu saglasan sa nalazom i mišljenjem vještaka saobraćajne struke D. S., koji je vještačio u ovom postupku, a u dijelu postojanja eventualnog propusta u vožnji kritične prilike na strani osiguranika tuženog. Činjenica da li na strani osiguranika tuženog ima propusta u vožnji koji su u uzročnoj vezi sa nastankom nezgode, a time i štete, je od odlučnog značaja za pravilnu primjenu odredbi

Zakona o obligacionim odnosima o naknadi štete pa je stoga morala biti utvrđjena na nesumnjiv način, što je izostalo.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1029/15 od 05.11.2015. godine)

UKIDANJE RENTE
(Član 203 u vezi čl. 202 ZOO)

Prestanak radnog odnosa po sili zakona i sticanje prava na starosnu penziju predstavlja promijenjenu okolnost kao razlog za ukidanje rente koja je dosudjena kao razlika izmedju zarade koju bi zaposleni ostvario da nije povrijedjen i invalidske penzije.

Iz obrazloženja:

„Pravosnažnom presudom Okružnog suda u Titogradu P.br. 530/67 od 12.07.1967 godine, pravni prethodnik tužene je obavezan da tužilji isplaćuje mjesečnu rentu u iznosu od 130,00 dinara počev od 08.09.1966 godine pa ubuduće. Ta presuda je izmijenjena u pogledu visine dosudjene rente, kao i druge naknadno donijete u brojnim postupcima, a poravnanjem zaključenim pred Opštinskim sudom u Podgorici P.br. 18418/96 od 09.06.1999.godine, tuženi obavezan da tužilji počev od 11.04.1999.godine isplaćuje rentu u mjesečnom iznosu od 250,00 dinara, dok za to budu postojali zakonski razlozi. Dosudjena renta se odnosila na razliku izmedju invalidske penzije koju je tužilja ostvarila iz ličnog dohotka koji bi ostvarila da je radila na radnom mjestu tkalje da nije došlo do povredjivanja i invalidnosti. Tuženi je isplaćivao tužilji dosudjenu rentu sve do 01.01.2009.godine, u visini od 30,00 eura mjesečno, a nakon toga je obustavio isplatu. Dalje je utvrđeno da je tužilja rođena 15.05.1942.godine i da joj je 1980.godine priznato prvo na invalidsku penziju.

Putem vještaka ekonomsko - finansijske struke utvrđen je ukupan iznos neisplaćene rente od 75,00€, za period od 01.03.2009.godine, kada je postavila zahtjev, do 15.05.2009.godine, kada je navršila 67 godina života.

Imajući u vidu navedene činjenice, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo - odredbe čl. 203 u vezi čl. 202 ZOO u vezi čl. 17 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, kada su odlučili na izrečeni način.

Naime, kako je tužena navršila 67 godina života 15.05.2009.godine, to bi joj radni odnos prestao po sili zakona, u smislu čl.139 st.1.Zakona o radu ("Sl.list CG", br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11 i 66/12), te bi stekla pravo na starosnu penziju u skladu sa čl. 17.st.1. Zakona o penzijsko i invalidskom osiguranju. To znači da bi do sticanja prava na starosnu penziju primala zaradu, što je bio osnov za dosudjivanje neisplaćene rente, dok nakon toga više ne bi ostvarivala zaradu pa ne postoji razlika izmedju zarade i invalidske penzije, već su se promijenile okolnosti koje su sudovi imali u vidu prilikom donošenja ranije odluke, što je razlog za ukidanje rente u smislu čl. 203 ZOO.

Za ukazati je da je tužilja uslove za sticanje starosne penzije stekla i ranije sa navršenih 65 godina života, kako je to bilo regulisano Zakonom o radu - čl. 139.st.1. prije izmjena tog zakona od 31.12.2012.godine. Medjutim, to nije od uticaja na drugačije presudjenje budući je tuženi nastavio da isplaćuje rentu tužilji i nakon sticanja uslova za starosnu penziju, pri činjenici da ta isplata nije predmet revizijskog postupka.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 590/15 od 04.11.2015. godine)

**ZAKONSKE PRETPOSTAVKE ZA NEOPRAVDANOST PRITVORA
I NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE
(Član 502 ZKP, u vezi sa čl. 207 ZOO)**

Pritvor se ne smatra neopravdanim ako je izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, te ne postoji osnov za naknadu štete.

Iz obrazloženja:

„Iz utvrđenih činjenica proizilazi da je tužilac lišen slobode 06.07.2008. godine, kada mu je određen pritvor rješenjem istražnog sudije Višeg suda u Podgoric, Kri. br. 534/08 zbog sumnje da je izvršio krivično djelo ubistvo, a koji je trajao do 12.02.2010. godine. Rješenjem istog suda, K. br. 325/08 od 12.02.2010. godine ukinut je pritvor i tužiocu izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi. Ovo stoga što je na osnovu mišljenja vještaka psihijatra od 29.07.2009. godine sud utvrdio da okrivljeni u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije mogao da shvati značaj svog djela, niti da upravlja svojim postupcima jer se nalazio u stanju neuračunljivosti. Tužiocu je rješenjem Osnovnog suda u Nikšiću P. br. 42/12 od 02.10.2013. godine, potpuno oduzeta poslovna sposobnost, a rješenjem JU Centar za socijalni rad od 24.02.2014. godine za stalnog staraoca postavljena D. M.

Kod naprijed iznijetog činjeničnog stanja, imajući u vidu odredbe čl. 558 Zakonika o krivičnom postupku, koji je bio u primjeni (istovjetno je predviđeno i odredbom čl. 502 sada važećeg ZKP), nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da tužiocu ne pripada pravo na naknadu predmetne štete.

Navedenom zakonskom odredbom decidno su predviđeni slučajevi neosnovanog lišenja slobode u kojima postoji pravo na naknadu štete, kao posebnom pravnom osnovu.

Naime, prema navedenoj odredbi pritvor se smatra kao neosnovan ili zbog ishoda krivičnog postupka, tj. zato što je bio određen u postupku koji se prema svom konačnom rezultatu pokazao neopravdanim - čl. 558 st. 1 tač. 1 ZKP, ili je usljed greške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišenje slobode, odnosno iz istih razloga duže trajao nego što je trebao - tač. 3 ili je trajao duže od kazne zatvora koja je osudjenom izrečena - tč. 4 (neopravdan pritvor). Da bi pritvor bio neopravdan postupak treba da je obustavljen ili završen pravosnažnom oslobadjajućom presudom ili presudom kojom je optužba odbijena. To je zakonska pretpostavka da je pritvor tada neosnovan, pa i da nije bio nezakonito određen. S druge strane, za naknadu po osnovu ove zakonske odredbe nije dovoljno da se radi o nezakonitom pritvoru, jer je uslov da je postupak završen jednom od pomenutih odluka. To zapravo znači da se pritvor ne smatra neopravdanim ako je izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja.

Imajući u vidu da je za naknadu štete po ovom osnovu odlučan konačni ishod krivičnog postupka, a ne da li je nadležni organ tužene pri donošenju rješenja o određivanju pritvora imao više ili manje osnova za svoju odluku, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da nije postojao osnov da se usvoji tužbeni zahtjev, dajući o tome u svojim presudama potrebne i pravilne razloge.

Stoga nijesu osnovani navodi revizije kojima se osporava pravilna primjena materijalnog prava.

Sud odlučuje u okviru pravilno postavljenog pravnog osnova, pa nijesu od značaja navodi revizije kojima se ukazuje na pravo naknade po osnovu nezakonitog rada organa

tužene. Uostalom, ovi navodi revizije su bili i žalbeni navodi, na koje je drugostepeni sud dao pravilne odgovore, na koje se revident upućuje.

Kako je tužilac za vrijeme lišenja slobode boravio u istražnom zatvoru u kojem su obezbijedjeni uslovi za pružanje medicinske njege, a nema dokaza da je izostala, to su lišeni osnova navodi revizije da je tužiocu povrijeđeno pravo na zdravstvenu zaštitu i time prekršen čl. 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 950/15 od 07.10.2015. godine)

VISINA PRAVIČNE NAKNADE
ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE
(Član 207 stav 2 ZOO)

Za odmjeravanje visine pravične naknade zbog neosnovanog lišenja slobode nije jedino relevantna dužina pritvora, već i njegove posljedice koje se odražavaju u vidu gubitka ugleda u životnoj sredini i ista se određuje prema okolnostima koje su uticale na prirodu, težinu i trajanje psihičkih bolova zbog povrede prava na slobodu i gubitka ugleda.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilac bio u pritvoru počev od 13.12.2010. do 13.09.2012. godine. Pravosnažnom presudom Višeg suda u Podgorici, K. br. 88/12 od 13.09.2012. godine, protiv njega je optužba odbijena, kojom je bilo predstavljeno da je počinio krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 300 stav 1 KZ CG, jer je za isto djelo već ranije bio osuđen pravosnažnom presudom Višeg suda u Podgorici, K. br. 127/10 od 13.12.2010. godine.

Dalje je utvrđeno da je tužilac više puta osuđivan i to presudom Osnovnog suda u Nikšiću, K. br. 360/93 od 10.12.1993. godine, zbog krivičnog djela teška krađa, na kaznu zatvora u trajanju od osam mjeseci, presudom Osnovnog suda u Nikšiću, K. br. 436/98 od 12.08.2000. godine, zbog krivičnog djela teška tjelesna povreda, na kaznu zatvora u trajanju od 90 dana, presudom Vojnog suda u Podgorici, II K. 74/02 od 09.04.2002. godine, zbog krivičnog djela krađa oružja ili dijela borbenog sredstva, na kaznu zatvora u trajanju od 10 mjeseci, presudom Višeg suda u Podgorici, K. br. 136/99 od 22.10.2002. godine, zbog krivičnog djela ubistvo u pokušaju, na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina, presudom Osnovnog suda u Podgorici, K. br. 2913/97 od 17.03.2005. godine, zbog krivičnog djela teška krađa, na kaznu zatvora u trajanju od mjesec dana i presudom Višeg suda u Podgorici, K. br. 127/10 od 13.12.2010. godine, zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, na kaznu zatvora u trajanju od tri godine.

Imajući u vidu navedene činjenice drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je odlučio na izloženi način. Prilikom odlučivanja o visini pravične naknade nematerijalne štete sud, u skladu sa članom 207 stav 2 ZOO, uzima u obzir sve objektivne i subjektivne okolnosti, vrijeme trajanja lišenja slobode, ugled koji je oštećeni ranije uživao u sredini a koji zavisi od toga da li je ranije bio osuđivan, odnos sredine prema njemu nakon lišenja slobode, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja na prirodu, težinu i trajanje duševnih bolova. Za odmjeravanje visine pravične naknade nije jedino relevantna dužina pritvora već i njegove posljedice koje su se odrazile u vidu gubitka ugleda u životnoj sredini i određuje se prema okolnostima koje su uticale na prirodu, težinu i trajanje psihičkih bolova zbog povrede prava na slobodu i gubitka ugleda. Imajući u vidu navedene okolnosti, te činjenicu da je tužilac ranije više puta osuđivan na kaznu zatvora u višegodišnjem trajanju ovaj sud nalazi da dosudjeni iznos predstavlja srazmjernu satisfakciju zbog povrede prava na slobodu, da se kreće u granicama pretrpljenih povreda i da se njome ostvaruje cilj radi koga je ona ustanovljena.

Činjenica da je tužilac, ranije prilikom izdržavanja kazne zatvora bio pretučen od strane drugih zatvorenika i zadobio teške tjelesne povrede zbog kojih mu je, prema tvrdnji tužioca, narušeno zdravstveno stanje, nijesu od uticaja na odlučivanje o visini naknade zbog

neosnovanog lišenja slobode jer ta šteta nije u uzročnoj vezi sa neosnovanim lišenjem slobode. To je predstavljalo poseban osnov odgovornosti i tužilac je po tom osnovu ostvario pravo na naknadu nematerijalne štete.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1151/15 od 03.12.2015. godine)

NEZGODA NA KUPALIŠTU
-NEPOSTOJANJE ODGOVORNOSTI JAVNOG PREDUZEĆA
ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM ZA NASTANAK ŠTETE-
(Član 11 stav 1 tačka 1, u vezi čl. 8 st. 1 i čl. 16 st. 6 Zakona o morskome dobru
i čl. 154 ZOO)

Ne postoji odgovornost Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom za štetu nastalu kao posljedicu nezgode na kupalištu.

Iz obrazloženja:

„Prema činjeničnom utvrđenju, dana 14.08.1998. godine, na kupalištu plaže u Sutomoru dogodila se nezgoda u kojoj je tuženi Ž. P., vlasnik i voditelj čamca, propelerom motornog čamca povrijedio K. S., majku tužilaca, od kojih povreda je ista preminula. Presudom Osnovnog suda u Podgorici P.br.12/10 od 24.02.2012. godine obavezani su Ž. P. i JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore da tužiocima, djeci pokojne K. S., solidarno nadoknade nematerijalnu i materijalnu štetu koja im je prouzrokovana smrću majke.

Rješenjem Višeg suda u Podgorici Gž.br.1728/12-99 od 16.11.2012. godine, ukinuta je navedena presuda Osnovnog suda u odnosu na tuženog JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje, dok je u odnosu na Ž. P. presuda postala pravosnažna, jer se isti nije žalio. U nastavku postupka prvostepeni sud je ponovo usvojio tužbeni zahtjev u odnosu na Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom nalazeći odgovornost ovog tuženog u njegovom propustu da izvrši pregled kupališta koje nije bilo obilježeno i zaštićeno međusobno povezanim bovama, i povuče ranije datu saglasnost za korišćenje kupališta, odnosno uskratiti u cjelosti ili djelimično prije isteka ugovorenog roka korišćenja zakupcima, u smislu odredbe čl.11. st.1. tač.1. u vezi čl.8. Zakona o morskome dobru, u vezi čl.3. Pravilnika o uslovima koje moraju ispunjavati uređena izgrađena kupališta, obzirom da u momentu predmetne nesreće zakupci kupališta nisu ispunjavali uslove propisane pravilnikom zbog čega nisu ni mogli imati saglasnost da ispunjavaju uslove za rad kupališta.

Drugostepeni sud pobijanom presudom prihvatio je činjenične i pravne razloge sadržane u prvostepenoj presudi.

Ovaj sud nalazi da je izraženo stanovište nižestepenih sudova pogrešno.

Odredom čl.11. st.1. tač.1. Zakona o morskome dobru ("Sl.list RCG", br.14/94 i 27/94), propisano je da se korišćenje morskog dobra može uskratiti u cjelosti ili djelimično prije isteka roka ako korisnik morskog dobra ne koristi morsko dobro pod uslovima određenim odredbom iz čl.8. st.1. istog zakona, kojom je propisano da Vlada RCG donosi odluku kojom se određuju uslovi, vrijeme korišćenja morskog dobra i visina naknade. Članom 3 Pravilnika o uslovima koje moraju ispunjavati uređena i izgrađena kupališta ("Sl.list RCG", br.13/96) propisano je da sa vodene strane kupališta, prostor uređenog i izgrađenog kupališta mora da bude vidno ograđen bovama od odgovarajućeg materijala koje su međusobno povezane.

Ovaj sud nalazi da, s pozivom na citirane odredbe zakona i pravilnika, nižestepeni sudovi nijesu mogli zaključiti da je tuženi Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom odgovorno za nastanak nezgode, a time i naknadu prouzrokovane štete.

Prema odredbi čl.16. st.6. Zakona o morskome dobru, republički organ uprave nadležan za poslove turizma propisuje uslove koje moraju ispunjavati uređena i izgrađena kupališta. Na osnovu ove odredbe Ministarstvo turizma je i donijelo Pravilnik o uslovima koje moraju

ispunjavati uređena i izgrađena kupališta. Ispunjenost uslova propisanih pravilnikom uslov je da morsko dobro da saglasnost za rad kupališta licima sa kojima je zaključen ugovor o korišćenju morskog dobra (kupališta). U konkretnom slučaju provedenim dokazima (zapisnici Komisije morskog dobra od 26.06.1998. godine, 07.07.1998. i 08.07.1998. godine) utvrđeno je da su ti uslovi postojali na osnovu čega je data saglasnost za rad kupališta. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom nema dužnost i ovlašćenje inspekcijskog nadzora tj. da nakon date saglasnosti vrši dalju kontrolu ispunjenosti tih uslova za rad kupališta. Taj nadzor, prema čl.10. navedenog pravilnika, vrši nadležni inspekcijski organ.

Kod izloženog stanja stvari, ovaj sud nalazi da na strani tuženog Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom ne postoji odgovornost za štetu prouzrokovanu tužiocima (ni po osnovu krivice, ni po osnovu objektivne odgovornosti). Stoga je preinačio nižestepene presude i tužbeni zahtjev odbio.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 673/15 od 22.09.2015. godine)

ZAKONSKI OSNOV ZA NAPLATU DUGA (Čl. 109 i 217 ZOO)

Potpisivanje izjave o priznanju i dinamici isplate duga električne energije radi priključenja iste na način i pod uslovima kako to zakon propisuje ne može se smatrati prinudom, te ne postoje mane volje kao razlog za poništaj izjave o priznanju duga, pa se Elektrodistribucija naplatom duga nije neosnovano obogatila.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužioci su tražili da se utvrdi da je raskinuta izjava o priznanju i dinamici izmirenja duga za utrošenu električnu energiju iz razloga mana volje, a odnosno što su spornu izjavu dali pod prinudom koja se ogleda u tome što su morali priznati dug da bi se izvršilo priključenje električne energije u njihovom poslovnom prostoru. Istom tužbom postavili su zahtjev koji su tražili da se tužena obaveže da im isplati iznos od 7.740,00 € na ime neosnovanog obogaćenja.

U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da su tužioci bračni drugovi, s tim da je tužilac prvog reda evidentiran kao vlasnik poslovnog prostora. Tužilac kao zakupodavac je sa M. B., kao zakupoprincem, zaključio ugovor o zakupu poslovnog prostora dana 09.01.2001.godine, a to lice koristilo je prostor do kraja 2010.godine, kada je tužena prekinula isporuku električne energije zbog postojanja duga u iznosu od 16.177,13 €. Iz spisa proizilazi i to da je tužilac drugog reda dana 14.10.2011.godine potpisao izjavu o priznanju duga, sa utvrdjenom dinamikom, te su tužioci iznos od 840,00 € platili kao prvu ratu duga, nakon čega je tužena priključila struju. Spornom izjavom tužioci kao dužnici priznaju da su na dan 14.10.2011.godine dužni za utrošak električne energije iznos od 16.746,18 €, a tužilac drugog reda se obavezao da će dug izmiriti po dinamici: uplata iznosa od 840,00 € odmah, a ostatak u 18 jednakih mjesečnih rata u iznosima od po 837,17 €.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja, pravilno su odlučili nižestepeni sudovi kad su predmetni tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan, nalazeći da ne postoje mane volje u smislu odredbe čl.109 Zakona o obligacionim odnosima zbog čega bi se poništila izjava o priznanju duga.

Prema stanju u spisima, tužioci, kupci, su potpisali izjavu o priznanju i dinamici isplate duga za utrošenu električnu energiju čime su, u skladu sa odredbom čl.153 Zakona o energetici, kao dužnici postigli sporazum sa tuženom, snabdjevačem, o ispunjenju obaveze utvrdjene ugovorom, odnosno računom za isporučenu električnu energiju. Potpisivanje izjave o priznanju i dinamici isplate duga na način i pod uslovima kako to zakon propisuje ne može se, i po mišljenju ovog suda, smatrati prinudom.

Kod izloženog pravnog pristupa, bez uticaja na drugačije presudjenje je to što je drugostepeni sud u razlozima za svoju odluku propustio da cijeni presudu Upravnog suda Crne Gore U.br.3089/11 kojom je poništena odluka Regulatorne agencije za energetiku kojom je odbijena kao neosnovana žalba tužioca prvog reda izjavljena protiv tužene zbog isključenja električne energije, jer se ne radi o činjenici od odlučnog značaja za presudjenje u ovoj pravnoj stvari.

Naime, tužioci su potpisali izjavu o priznanju i dinamici isplate duga, koja izjava ima osnov u zakonu, a u ovom postupku nijesu dokazali da su je dali pod prinudom. Stoga je izjava o priznanju duga osnov za naplatu dugovanog.

Pravo tužene, kao snadbijevača potrošača električnom energijom, da potrošačima u slučaju neplaćanja računa za isporučenu električnu energiju obustavi snabdijevanje, kod prethodno izloženog, nije od uticaja na odlučivanje u ovoj pravnoj stvari, a time ni na drugačije presudjenje.

Stoga ovaj revizijski navod nije ni mogao dovesti u sumnju zakonitost pobijane odluke, niti je propust drugostepenog suda da ocijeni ove navode uticao na pravilnost odluke.

Kako su tužioci odbijeni sa zahtjevom za utvrđenje da je bez pravne važnosti sporna izjava o priznanju duga pravilan je i zaključak nižestepenih sudova da se tužena nije neosnovano obogatila u smislu odredbe čl.217 ZOO za iznos plaćenog duga, jer je stajao zakonski osnov za naplatu istog.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 747/15 od 21.10.2015. godine)

NAKNADA ŠTETE ZBOG DJELIMIČNOG NEISPUNJENJA
UGOVORNE OBAVEZE
(Član 119, čl. 269 i 321 ZOO)

Ugovorna strana koja u cjelosti nije ispunila obavezu predviđenu ugovorom (predaju dvije garaže) koja obaveza se ne može smatrati neznatnim dijelom obaveze, dužna je da drugoj ugovornoj strani koja je uredno izmirila obavezu iz ugovora, naknadi štetu u visini utvrdjene vrijednosti garaža.

Iz obrazloženja:

„Medju strankama je nesporno da su stranke 01.06.2009. godine zaključile Ugovor o izvođenju radova krovne konstrukcije, spoljnih i unutrašnjih ograda i limarskih radova kojim se tužilac obavezao da navedene radove na parcelama br.3 i 4 u Bloku 2097 Kruševac. Navedeni radovi su procijenjeni na iznos od 124.617,00 € za koje se tuženi obavezao da plati tužiocu predajom stana površine 73,88 m² i dvije garaže. Medju strankama takodje nije sporno da je tužilac izveo sve ugovorne radove dok je tuženi predao stan, ali nije izvršio predaju dva garažna mjesta čija vrijednost prema procjeni vještaka iznosi 21.250 €.

Imajući u vidu naprijed navedene činjenice pravilno su nižestepeni sudovi udovoljili tužbenom zahtjevu. Naime, iz izvedenih dokaza proizilazi da tuženi nije ispunio svoje obaveze preuzete predmetnim ugovorom, što tužiocu koji je uredna ugovorna strana daje za pravo da u smislu odredbe čl.119 Zakona o obligacionim odnosima raskine ugovor prostom izjavom volje i traži naknadu štete. Pozivanje tuženog da ugovorom nije predviđen rok ispunjenja njegove obaveze istom ne ide u prilog, sa prostog razloga što je od zaključenja ugovora protekao period od 6 godina, što predstavlja razumni rok za ispunjenje obaveze imajući u vidu prirodu obaveze koju je tuženi bio dužan ispuniti. Tuženi svoju obavezu nije izvršio ni nakon podnošenja tužbe, koja radnja se ima smatrati pozivom za ispunjenje obaveze, što najbolje govori o njegovoj namjeri i spremnosti da ispuni ugovorom preuzete obaveze.

Stoga, polazeći od odredbi čl.321 tač.2 Zakona o obligacionim odnosima tužilac kao povjerilac može odmah zahtijevati ispunjenje obaveze, pri čemu se predaja dvije garaže čija vrijednost iznosi 21.250 €, ne može smatrati neznatnim dijelom ugovorene obaveze, kako to želi predstaviti tuženi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1289/15 od 01.12.2015. godine)

OBIM VRAĆANJA STEČENOG BEZ OSNOVA
(Član 221 ZOO)

Zaposleni kojem je poništeno kao nezakonito rješenje kojim mu je prestao radni odnos uz isplatu otpremnine smatra se savjesnim sticaocem, te je isti dužan vratiti otpremninu sa kamatom od podnošenja zahtjeva za povraćaj otpremnine, a ne od dana isplate iste.

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE
ZBOG PONIŠTAJA RJEŠENJA O OTKAZU UGOVORA O RADU
(Član 207 ZOO)

To što je poslodavac zaposlenog oglosio tehnološkim viškom i isplatio mu otpremninu, bez obzira što je u sudskom postupku utvrđeno da se radilo o nezakonitom rješenju, ne može se smatrati diskriminatorским i šikanoznim postupanjem.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je zaposlen kod tuženog. Invalid je III kategorije. Rješenjem tužioca br.02/1-14967/1 od 05.12.2012. godine, tuženom je prestao radni odnos 20.12.2012. godine uz isplatu otpremnine u iznosu od 27.154,00 €. Pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Pljevljima P.br.6/14 od 05.03.2014. godine, poništeno je kao nezakonito navedeno rješenje. Tuženi je vraćen na posao i sa istim je tužilac zaključio Ugovor o radu br.02/1-2829/1 od 03.04.2014. godine. Prednje je i nesporno.

Predmet spora je zahtjev tužioca da mu tuženi povрати novac primnjen na ime otpremnine, koji drži bez osnova. Tužbeni zahtjev je opredijelio na iznos od 17.947,89 €, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 21.12.2012. godine, kao dana prijema otpremnine.

Nižestepenim presudama usvojen je tužbeni zahtjev i obavezan je tuženi da tužiocu po osnovu sticanja bez osnova plati iznos od 17.947,89 €. Prvostepeni sud smatra da tužilac ima pravo na zakonsku zateznu kamatu od 21.12.2012. godine, kao dana prijema novca, dok drugostepeni sud nalazi da kamata treba da teče od 07.04.2014. godine, kao dana kada su stranke zaključile novi ugovor o radu. Prema odredbi čl.221. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list CG", br.47/08), kada se vraća ono što je stečeno bez osnova, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata i to, ako je sticalac nesavjestan od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva. U konkretnom slučaju za tužioca se ne može reći da je bio nesavjestan, zbog toga je dužan da na sredstva koja je dužan vratiti tužiocu plati kamatu od dana kada je tužilac to od njega zahtijevao. Tužilac sudu nije pružio dokaze da je zahtjev za povraćaj naznačenih sredstava podnio tužbenom prije podnošenja tužbe, zbog čega je ovaj sud preinačio nižestepene presude i obavezao tuženog da na dosuđeni iznos glavnog potraživanja tužiocu plati kamatu od dana podnošenja tužbe - 03.11.2014. godine.

Predmet spora je i protivtužbeni zahtjev kojim je tuženi tražio da se obaveže tužilac da mu na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede prava ličnosti, časti, ugleda i dostojanstva, usled nezakonitog otkaza ugovora o radu (br.02/1-14971/1 od 05.12.2012. godine) isplati iznos od 20.000,00 €.

Da bi postojala odgovornost poslodavca za naknadu nematerijalne štete zbog donošenja rješenja o otkazu ugovora o radu, koje je poništeno kao nezakonito od strane suda, potrebno je da zaposleni dokaže da su rješenja donešena iz šikanoznih i diskriminatorskih razloga. U konkretnom slučaju tuženi nije dokazao da ga je tužilac izložio diskriminaciji, šikaniranju, uznemiravanju, poništavanju, niti da mu je na bilo koji drugi način povrijedio dostojanstvo, čast i ugled. Svaki poslodavac ima pravo da zaposlenom donese otkaz ugovora o radu, a zaposleni da u zakonom propisanoj proceduri osporava zakonitost tog rješenja. To što je tužilac tuženog oglasio tehnološkim viškom i isplatio mu na ime otpremnine iznos od 27.154,00 €, ne može se smatrati diskriminatorskim i šikanoznim postupanjem, bez obzira što je u sudskom postupku utvrđeno da se radilo o nezakonitom rješenju, a činjenica što je kod tuženog, donošenjem rješenja o otkazu ugovora o radu došlo do poremećaja emocionalne i psihičke ravnoteže i zabrinutosti za egzistenciju porodice, ne predstavlja omalovažavanje, niti šikaniranje tuženog.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 946/15 od 03.11.2015. godine)

DISKRIMINACIJA PREMA LICU SA INVALIDITETOM
I ZABRANA PONAVLJANJA DISKRIMINACIJE
-NAKNADA ŠTETE ZBOG POVREDE UGLEDA I ČASTI-
(Član 207 ZOO, u vezi čl. 26 stav 1 tačka 2 Zakona o zabrani diskriminacije)

Onemogućavanjem prilaza poslovnici radi izvršenja potrebne novčane transakcije počinjena je neposredna diskriminacija prema licu sa invaliditetom, pa istom pripada pravo na naknadu nematerijalne štete zbog povrede ugleda, časti i prava ličnosti.

Izricanjem zabrane ponavljanja diskriminacije ostvaruje se jasna zaštita od nove diskriminacije.

Iz obrazloženja:

„Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac je lice sa invaliditetom i za kretanje koristi invalidska kolica. Dana 12.12.2013. godine zbog nepostojanja tzv. kose rampe, tužilac nije mogao nesmetano da uđe u poslovne prostorije tužene koje se nalaze u ul. B. S. P. C. br.143, u P., radi izvršenja potrebne novčane transakcije.

Prvostepenom presudom usvojen je tužbeni zahtjev i utvrđeno je da je tužena prema tužiocu počinila neposrednu diskriminaciju onemogućivši mu prilaz poslovnici na naprijed opisani način (stav I izreke) i tužena je obavezan da na ime naknade nematerijalne štete zbog počinjene diskriminacije tužiocu isplatiti iznos od 1.000,00 € (djelimično usvojen tužbeni zahtjev - tužbom je traženo 3.000,00 €).

U ovom dijelu prvostepena presuda je pravosnažna i nije predmet odlučivanja u revizijskom postupku.

Prvostepenom presudom, u stavu drugom, s pozivom na čl.26 Zakona o zabrani diskriminacije, usvojen je i zahtjev tužioca kojim je traženo da se obaveže tužena da preduzme sve potrebne mjere kako se počinjena diskriminacija više ne bi ponovila i zabranjeno je tuženom ponavljanje radnje diskriminacije.

Drugostepenom presudom preinačena je prvostepena presuda u ovom dijelu i tužbeni zahtjev je odbijen kao neosnovan. Drugostepeni sud zaključuje da zahtjev tužioca kojom je traženo da se obaveže tužena da preduzme potrebne mjere kako se počinjena diskriminacija ne bi ponovila, nije u skladu sa odredbom čl.26. st.1. tač.2. Zakona o zabrani diskriminacije.

Osnovano se revizijom ukazuje da drugostepeni sud restriktivno tumači odredbu čl.26. st.1. tač.2. Zakona o zabrani diskriminacije (“Sl. list CG”, br. 46/10). Tužena je svojom pasivnošću počinila diskriminaciju, a zabrana ponavljanja diskriminacije nalaže obavezu tužene da preduzme sve potrebne mjere kako se počinjena diskriminacija više ne bi ponovila, kako to pravilno zaključuje i prvostepeni sud. Jer, u suprotnom tužilac, kao i ostale žrtve diskriminacije, u ovakvim i sličnim slučajevima ne bi mogle da se zaštite od eventualnih i budućih radnji diskriminacije ove vrste i morale bi za svaki slučaj ovakve diskriminacije da podnose nove tužbe. Stoga, izricanjem zabrane ponavljanja diskriminacije ostvarila bi se jasna zaštita od nove diskriminacije.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1320/15 od 15.12.2015. godine)

OBAVEZA ISPLATE DEVIZNE ŠTEDNJE KAO JAVNOG DUGA
-ISKLUČENJE OBAVEZE DRŽAVE PREMA BANCII-

Prema Zakonu o regulisanju obaveza i potraživanju po osnovu ino duga i devizne štednje građana, Država Crna Gora je preuzela obaveze banaka prema fizičkim licima po osnovu devizne štednje na dan 30.06.2003. godine, te ako obaveza banke na taj dan nije postojala, to Država Crna Gora nije mogla preuzeti nepostojeću obavezu, a samim tim biti u obavezi da banci sa čijeg računa je 2001. godine izvršena prinudna naplata u korist deviznog štedište isplati prinudno naplaćen iznos.

Iz obrazloženja:

„Tužilac zahtjev za isplatu iznosa od 146.126,27 € zasniva na tome da je u navedenom iznosu izmirio dug po osnovu stare devizne štednje prema D. M., čime je izvršio obavezu umjesto tužene, koja obaveza je uspostavljena Zakonom o regulisanju obaveza i potraživanja po osnovu ino duga i devizne štednje građana („Sl. list RCG“, br. 55/03 i 11/04), te da se tužena u visini utuženog iznosa neosnovano obogatila.

Kod utvrđenja da je D. M. prije stupanja na snagu navedenog Zakona o regulisanju obaveza i potraživanja po osnovu ino duga i devizne štednje građana prinudnim putem dana 23.03.2001. godine naplatio predmetni iznos od tužioca, a na osnovu presude Višeg suda u Dižonu, od 19.01.2001. godine, kojom je proglašena izvršnom presuda Drugog Opštinskog suda u Beogradu, P. br. 3923/97 od 11.09.1998. godine, kojom je usvojen zahtjev D. M. i obavezan pravni prethodnik tužioca na isplatu predmetnog iznosa, nižestepeni sudovi su pravično primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.

Naime, navedenim Zakonom o regulisanju obaveza i potraživanja po osnovu ino duga i devizne štednje građana, a koji zakon je stupio na snagu 09.10.2003. godine, propisano je da tužena danom stupanja na snagu istog preuzima obaveze ovlašćenih banaka prema fizičkim licima po osnovu devizne štednje sa stanjem u bilansima banaka na dan 30.06.2003. godine (član 5 stav 1 tačka 3 i čl. 3 st. 2).

Kako za utuženi iznos obaveza tužioca kao ovlašćene banke na dan 30.06.2003. godine nije postojala jer je prinudna naplata tog iznosa izvršena sa računa tužioca u korist deviznog štedište D. M. dana 23.03.2001. godine, to tužena shodno navedenom zakonu nije ni mogla preuzeti nepostojeću obavezu. Takodje, članom 2 Zakona o regulisanju javnog duga Savezne Republike Jugoslavije po osnovu devizne štednje građana („Sl. list SRJ“, br. 36/02) propisano je da javni dug obuhvata stanje devizne štednje građana na dan 31.03.2002. godine. Prema tome, jasno proizilazi da predmetni iznos shodno navedenim zakonima nije predstavljao javni dug koja obaveza isplate istog bi bila na strani tužene, te su neosnovani svi navodi revizije kojima se tvrdi suprotno.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 415/15 od 03.11.2015. godine)

POSLOVODSTVO BEZ NALOGA
(Član 220 ZOO)

Nijesu ispunjeni uslovi za poslovodstvo bez naloga ako tužilac nije dokazao da su radnje koje je izvršio u vrijeme prekida izvodjenja radova rekonstrukcije bile takve da nijesu trpjele odlaganje.

Iz obrazloženja:

„Predmetni tužbeni zahtjev se odnosi na isplatu naknade na ime obavljenih radova za koje tužilac tvrdi da nijesu bile predmet ugovora o vršenju nadzora, a koje je preduzeo nakon što je izvodjač radova isključen.

Prema vještaku iz oblasti arhitekture i gradjevinarstva, poslovi u fazi prekida radova od izlaska jednog izvodjača do dolaska drugog, ne mogu se ni po kom osnovu smatrati poslovima stručnog nadzora, te da shodno propisima nakon prekida radova ne postoji obaveza vršenja stručnog nadzora.

Kod naprijed navedenog činjeničnog stanja, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da nadgledanjem objekata rekonstrukcije i preduzimanjem radnji - učestvovanje u izbacivanju vode iz poplavljenе prostorije u dva navrata i angažovanju domara, a koje poslove je tužilac vršio u vrijeme prekida radova na objektu rekonstrukcije nakon izlaska jednog izvodjača iz posla do uvođenja novog izvodjača, tužilac nije vršio poslove prvotuzenog.

I po nalaženju ovog suda, preduzeti poslovi od strane tužioca odnosili su se na zaštitu objekta rekonstrukcije koji je ostao neadekvatno zaštićen nakon izlaska prvog izvodjača radova iz posla, a ne na poslove stručnog nadzora precizno definisane Sporazumom o razumijevanju od 05.05.2006.godine.

Dakle, imajući u vidu da rekonstrukcijski radovi nijesu izvodjeni, to ni poslovi stručnog nadzora u vrijeme prekida rada na objektu rekonstrukcije nijesu izvodjeni, odnosno nije postojala obaveza za nadgledanje tužioca. To zapravo znači da tužilac nije vršio poslove prvotuzenog, u odnosu na koga je inače Sporazumom isključena odgovornost.

Stoga nije bilo uslova za primjenu odredbe čl. 220 ZOO ("Sl.list SFRJ", br. 29/78, 39/85,i 58/89 i "Sl.list SRJ", br. 31/93), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog odnosa, prema kojoj poslovodstvo bez naloga podrazumijeva vršenje tuđih pravnih ili materijalnih poslova bez naloga ili ovlašćenja, ali za račun onoga čiji su poslovi, a radi zaštite njegovih interesa. Vršenju tuđeg posla može se nezvano pristupiti samo ako posao ne trpi odlaganje, te predstoji šteta ili propuštanje očigledne koristi, predviđeno je stavom 2 ove odredbe. S tim u vezi, tužilac nije dokazao da su radnje koje je izvršio u vrijeme prekida izvodjenja rekonstrukcijskih radova bili takvi da nijesu trpjeli odlaganje, pa nijesu ispunjeni uslovi za poslovodstvo bez naloga (postupanje tužioca mimo ovlašćenja datih u sporazumu) da bi mu pripadala naknada za njegov rad, što je predmet spora.

Isticanje tužioca da ima pravo na naknadu učinjenih troškova i saglasno čl. 224. ZOO, prema kojoj onaj koji vrši tuđi posao u namjeri da drugome pomogne ima pravo na naknadu učinjenih troškova, nijesu od značaja, jer na tim činjenicama nije temeljio tužbeni zahtjev.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 797/15 od 16.12.2015. godine)

POS LJEDICE NEISPUNJENJA OBAVEZE
IZ UGOVORA O SUBSPECIJALIZACIJI
(Član 262 stav 2 ZOO)

Zbog neispunjenja obaveze iz ugovora o subspecijalizaciji (ostanak na radu 36 mjeseci nakon završene specijalizacije), subspecijalizant je dužan da naknadi štetu srazmjerno periodu za koji nije ispunio obavezu ostanka na radu.

Iz obrazloženja:

„Odlukom tužioca br. 03/01-12872 od 23.10.2007.godine tuženoj je odobrena subspecijalizacija iz oblasti endokrinologije za potrebe Interne klinike, na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu za školsku 2007/2008 godinu. Na osnovu te odluke stranke su zaključile ugovor o subspecijalizaciji 03/01-12872/1 od 31.10.2007.godine. Tim ugovorom tužilac se obavezao da tuženoj obezbijedi plaćeno odsudstvo, zaradu ljekara specijaliste interne medicine, naknadu za odvojeni život i troškove na relaciji Podgorica - Beograd i obrnuto. Tužena se ugovorom obavezala da subspecijalizaciju obavi u vremenu od 12 mjeseci, u skladu sa planom i programom utvrđenim Pravilnikom o subspecijalizaciji i užim specijalizacijama zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika ("Sl.list RS", br. 111/93 i 46/97). Dalje se obavezala da u toku subspecijalizacije - kada nema obaveza prisustvu nastavi redovno obavlja poslove specijaliste interne medicine u Internoj klinici KBC, da u roku od šest mjeseci nakon završetka staža položi subspecijalistički ispit, te da po završenoj subspecijalizaciji ostane na radu kod tuženog najmanje u trostrukom trajanju navedene subspecijalizacije. Ukoliko subspecijalizant - tužena ne ispuni svoje obaveze iz ugovora predviđeno je da odmah vrati sredstva u visini troškova koje je tužilac imao u vezi subspecijalizacije, dok se visina tih troškova utvrđuje srazmjerno periodu za koji subspecijalizant nije ispunio svoju obavezu ostanka na radu, a u visini bruto plate subspecijaliste u momentu obaveze vraćanja sredstava, kao i ostalih troškova po ugovoru, uvećanu za rast cijena na malo.

Medju strankama nije bilo sporno, a proizilazi i iz navedenih dokaza, da je tužena dana 23.12.2008.godine položila usmeni ispit uže specijalizacije sa ocjenom 10 nije položila pismeni ispit iz domene specijalizacije, pri čemu je nakon položenog usmenog ispita, tj. u vremenskom periodu od 13.01.2009. do 25.07.2011.godine radila kod tuženog obavljajući poslove iz uže specijalizacije. Tuženoj je prestao radni odnos kod tužioca na njen zahtjev dana 25.07.2011.godine.

Visinu troškova koje je tužilac imao u trostrukom vremenu trajanja subspecijalizacije od 36 mjeseci, kako je ugovoreno, sud je utvrdio na osnovu nalaza vještaka finansijske struke na koji nije bilo primjedbi, a oni iznose 32.572,80€ , odnosno sa obračunatom zateznom kamatom ukupno 38.184,02 €, dok za vremenski period od 6 mjeseci, koje vrijeme tužena nije provela na radu, iznose 5.428,80€, odnosno sa zateznom kamatom 6.364,00€.

Kod navedenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je, s pozivom na odredbu čl. 262.st.2. ranije važećeg ZOO, djelimično usvojio tužbeni zahtjev i obavezao tuženu da tužiocu na ime naknade štete zbog neizvršenja ugovora isplati iznos od 6.364,00€, a za iznos od još 26.208,80€ odbio tužbeni zahtjev. Ovo, zaključujući da se tužena obavezala da po završetku subspecijalizacije ostane na radu kod tužioca 36 mjeseci (trostruko trajanje subspecijalizacije od 12 mjeseci), a radila je u vremenskom periodu od 13.01.2009 do 25.07.2011. godine, dakle 6 mjeseci manje od predviđenog.

Drugostepeni sud smatra da tužena nije ispunila svoje ugovorne obaveze pa tužiocu, u skladu sa čl. 269.st.2. ZOO, pripada ukupna šteta, zbog čega je preinačio prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu kao u izreci pod stavom drugom pobijane presude.

Po nalaženju ovog suda, zaključak drugostepenog suda nije pravilan i zasnovan je na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Prvostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo - odredbu čl.262 st.2 ZOO ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85, 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93), kada je odbio kao neosnovan tužbeni zahtjev, za iznos mimo dosudjenog iznosa od 6.364,00 €, a za još 26.208,80€. Naime, u smislu navedene zakonske odredbe, tužena je zbog neispunjenja obaveze iz predmetnog ugovora dužna da tužiocu naknadi štetu nastalu povredom ugovora u visini predviđenoj ugovorom. Visina troškova od 6.364,00 €, utvrđena je prema čl.5 Ugovora, srazmjerno periodu za koji tužena nije ispunila obavezu ostanka na radu, a to je 6 mjeseci koje nije provela na radu od ugovorenih 36 mjeseci, što tužbeni zahtjev, mimo dosudjenog, čini neosnovanim.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 834/15 od 04.11.2015. godine)

PREUZIMANJE SPECIJALIZANTA NA RAD
I USTUPANJE POTRAŽIVANJA PO OSNOVU
TROŠKOVA SPECIJALIZACIJE
(Čl. 445 i 447 ZOO)

Preuzimanjem specijalizanta na rad nakon završene specijalizacije preuzimaocu su ustupljena potraživanja po osnovu troškova specijalizacije, te je specijalizant koji je raskinuo radni odnos i nije ostao kod preuzimaoca ugovoreno vrijeme koje je proveo na specijalizaciji u obavezi da preuzimaocu isplati troškove primljene za vrijeme specijalizacije.

Iz obrazloženja:

„Tužilja i drugotuženi su zaključivanjem ugovora o specijalizaciji slobodno uredili svoje ugovorne obaveze i dužni su da izvrše svoju obavezu i odgovorni su za njeno ispunjenje. Obaveza se može ugasiti samo saglasnošću volja strana ugovornica ili na osnovu zakona. U konkretnom slučaju davanjem otkaza (raskidom ugovora o radu) tužilja nije oslobođena od odgovornosti za isplatu naknade po osnovu ugovora o specijalizaciji, a zbog neostajanja u radnom odnosu kod prvotužene (koja je tužilju po osnovu sporazuma zaključenog u skladu sa zakonom sa drugotuženim i uz pristanak tužilje preuzela na rad), a za ugovoreno vrijeme koje je provela na specijalizaciji.

Rješenje o prestanku radnog odnosa djeluje na radnopravni položaj zaposlenog, ovdje tužilje, pa ima statusno, a ne obligacionopravno dejstvo, koje proizilazi iz samog ugovora o specijalizaciji. Naime, ko ne izvrši ugovornu obavezu da poslije specijalizacije nastavi sa radom određeno vrijeme u ustanovi koja mu je omogućila specijalizaciju, dužan je da iznose primljene za vrijeme specijalizacije vrati.

Sa navedenog, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da ne postoje razlozi za poništaj rješenja o prestanku radnog odnosa u dijelu koji se tiče obaveze tužilje da isplati troškove specijalizacije.

Neosnovan je tužbeni zahtjev i u dijelu kojim se traži utvrđenje apsolutne ništavosti Sporazuma o regulisanju prava i obaveza od 13.02.2013.godine, koji su zaključili tuženi. Ovo sa razloga koje su dali nižestepeni sudovi, a koje prihvata i ovaj revizijski sud radi čega ih i ne ponavlja.

I po ocjeni ovog suda, a kako to pravilno nalaze i nižestepeni sudovi, predmetnim sporazumom drugotuženi je ustupio prvotuženoj potraživanje po osnovu troškova specijalizacije vezano za tužilju (čl.445 st.1 ZOO), a za prenos potraživanja se ne traži pristanak dužnika, već je ustupilac dužan da obavijesti dužnike o izvršenom ustupanju (čl.447 ZOO), a prijemnik ima prema dužniku ista prava koja je ustupilac ima prema dužniku do ustupanja.

Prema stanju u spisima, tužilja je pristala na preuzimanje pa prvotužena i drugotuženi time što su spornim sporazumom slobodno uredili svoje ugovorne obaveze po osnovu preuzimanja tužilje na rad kod prvotužene, pa i u pogledu potraživanja troškova specijalizacije – nijesu povrijedili prava tužilje, jer za prenos potraživanja nije potrebna njena saglasnost pa se, i po mišljenju ovog suda, ne radi o ništavom pravnom poslu u smislu odredbe čl.101 st 1 ZOO, jer takav sporazum nije protivan prinudnim priopisima.

Ovaj sud je cijenio navode revizije tužilje na kojima se insistira, a naime da se u konkretnom slučaju radi o ustupanju ugovora u smislu odredbe čl.139 ZOO, a ne o prenosu

potraživanja, ali je našao da taj navod ne stoji. Ovo sa razloga što je predmetni sporazum, čija se ništavost traži, zaključen istog dana kad je prvotuzena donijela rješenje o prestanku radnog odnosa tužilji, a na osnovu datog otkaza od strane tužilje, pa se odredbe tog sporazuma, kod činjenice da je tužena strana ispunila svoje obaveze iz ugovora o specijalizaciji, mogu tumačiti jedino na način na kako su to učinili nižestepeni sudovi, a naime da se radi o prenosu potraživanja vezanih za troškove specijalizacije.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 962/15 od 21.10.2015. godine)

DOCNJA POVJERIOCA U ISPUNJENJU OBAVEZE
(Član 262 stav 2 ZOO)

Povjeriocu ne pripada pravo na naknadu štete zbog nemogućnosti izgradnje objekta, ako docnja dužnika u predaji nepokretnosti nije razlog što povjerilac nije izgradio objekat na toj nepokretnosti.

Naknada za pretrpljene duševne bolove i strah nije zakonom priznat vid štete zbog povrede ugovora.

Iz obrazloženja:

„Prethodnik tužilje, je kao kupac, sa tuženom, kao prodavcem, 29.06.2009. godine, zaključio ugovor o kupoprodaji kat. parcele 1383/4 KO Budva, površine 156 m². Aneksom II ugovora od 05.10.2009. godine, tužena se obavezala da sa parcele ukloni montažni objekat najkasnije do 01.01.2011. godine. Tužena objekat nije uklonila, pa je tužilja pokrenula spor i pravosnažnom presudom prvostepenog suda, P. br. 526/11/11 od 24.10.2011. godine, tužena je obavezana da tužilji preda u posjed kat. parcelu 1384/3 KO Budva, oslobođenu od lica i stvari i da ukloni objekat i omogući tužilji nesmetano ostvarivanje prava svojine. Objekat je uklonjen i nepokretnost predata tužilji u posjed u postupku prinudnog izvršenja navedene presude dana 27.06.2012. godine. Takodje je utvrđeno da je tužena izdala UTU br. 06-2648/2 od 29.04.2010. godine za izradu investiciono tehničke dokumentacije za izgradnju stambeno poslovnog objekta na kat. parcelama 1383/4 i 1387 KO Budva. Tužilja se nije obraćala nadležnim organima za izdavanje građevinske dozvole.

Na temelju ovih činjenica, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način, o čemu je drugostepeni sud dao potpune i jasne razloge koje prihvata i ovaj sud.

Prema odredbi člana 269 stav 2 ZOO kada dužnik ne ispuni svoju obavezu ili zadocnji sa njenim ispunjenjem povjerilac ima pravo zahtijevati naknadu štete koju je usljed toga pretrpio. Povjerilac mora da dokaže postojanje i visinu štete, kao i da je docnja dužnika uzrok nastanka štete. Tužilja nije dokazala da je nastanak štete u uzročnoj vezi sa docnjom dužnika u izvršenju ugovora. Naime, tužilja poslovno stambeni objekat nije mogla graditi bez građevinske dozvole, a ona nije podnosila zahtjev za njeno izdavanje, ni prije padanja dužnika u docnju, niti nakon što joj je nepokretnost predata. Stoga je pravilno zaključivanje nižestepenih sudova da docnja tuženog u predaji nepokretnosti, koje su bile predmet ugovora, nije razlog što tužilja nije izgradila poslovno stambeni objekat na toj nepokretnosti.

No, sve i da je imala građevinsku dozvolu poslovno stambeni objekat nije mogla izgraditi odmah nakon isteka roka do koga se tužena obavezala da preda nepokretnosti tužilji, tj. već 01.01.2011. godine. Osim toga, ugovor o zakupu poslovnih prostorija, koji je priložila tužilja kao dokaz o visini štete, u svojstvu zakupca zaključio je B. P., a ne tužilja.

Povjerilac zbog povrede ugovora od strane dužnika, prema odredbi člana 273 stav 1 ZOO, ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi. S druge strane, prema odredbi čl. 207 st. 1 ZOO, naknada nematerijalne štete dosudjuje se za pretrpljene duševne bolove zbog umanjjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za pretrpljeni strah. Iz navedenih zakonskih odredbi slijedi da o

naknadi za pretrpljene duševne bolove i strah, ne može biti riječi u oblasti ugovorne odgovornosti, odnosno da naknada ovih oblika nematerijalne štete nije zakonom priznat vid štete zbog povrede ugovora.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 876/15 od 08.10.2015. godine)

PRAVO NA ISPUNJENJE OBAVEZE IZ UGOVORA
-NEOSNOVANOST UMANJENJA NAKNADE
ZA IZNOS MANDATNE KAZNE-
(Član 269 stav 1 i čl. 44 u vezi čl. 41 st. 2 i čl. 42 ZOO)

Dužnik je dužan ispuniti obaveze iz ugovora onako kako glase, koja obaveza se ne može smanjiti za iznos izrečene mandatne kazne zbog neigranja utakmica.

Iz obrazloženja:

„Prema utvrđenom činjeničnom stanju tužilac i tuženi su zaključili dva ugovora o međusobnim pravima i obavezama, kojima je tužilac angažovan kao igrač tuženog. Tuženi nije izvršio svoje obaveze iz ugovora Ov.br. 6615/10 od 25.08.2010.godine, po kom ugovoru tužiocu duguje ukupan iznos od 45.000€, kao ni iz ugovora Ov.br. 4234/08 od 24.06.2008.godine zaključenog za dvije takmičarske sezone, po kom duguje iznos od 4.577€ za sezonu 2008/2009 i iznos od 8.200€ za sezonu 2009/2010 godinu.

Saglasno odredbi čl. 269.st.1. ZOO tužilac ima pravo da traži ispunjenje obaveze onako kako ona glasi.

Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, kao i navedenu zakonsku odredbu, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su obavezali tuženog da tužiocu isplati dosudjeni iznos.

Nasuprot tome pogrešan je zaključak nižestepenih sudova da je tužiocu valjalo umanjiti naknadu za iznos određen odlukom o izricanju mandantne kazne zbog neigranja četiri utakmice, u visini četiri ugovorena iznosa mjesečnih primanja za sezonu 2010/2011 od po 4.500€ (ukupno 18.000€). Na osnovu ugovornih obaveza po predmetnim ugovorima tuženi je dužan da tužiocu isplati i iznos od 18.000€, pa je pogrešno primijenjeno materijalno pravo odbijanjem tužbenog zahtjeva u ovom dijelu. Zbog toga je nižestepene presude valjalo preinačiti i usvojiti tužbeni zahtjev za iznos od još 18.000€, sa zakonskom kamatom od dana podnošenja tužbe.

Činjenica da je tužiocu odlukom direktora tuženog br. 612 od 02.04.2011.godine izrečena mandatna kazna zbog neigranja 4 utakmice nije od uticaja na presudjenje u ovoj pravnoj stvari. To je sankcija koju tuženi eventualno može izvršiti u propisanom postupku na imovini tuženog, uključujući i sredstva dobijena po osnovu predmetnih ugovora, ali ne može predstavljati ugovornu obavezu tužioca kao dužnika jer je takav predmet obaveze nedopustiv u smislu čl. 44. u vezi čl. 41 st.2. i čl. 42. ZOO.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 560/15 od 21.10.2015. godine)

DEJSTVA OBAVEZA
(Član 269 ZOO)

Nepreuzimanje iz magacina opreme koja je naručena za potrebe određenog posla, ne oslobadja naručioca obaveze da istu plati.

Iz obrazloženja:

„Nasuprot navodima revizije, u postupku je na nesumnjiv način utvrđeno da je tuženi, kao izvodjač a saglasno čl.10. alineja 7. ugovora o izvođenju elektro radova na izgradnji trafo stanice ND TS 10/04 KV; 2 x 1000 KVA, u zahvatu UP "Skladišta i servisi - Cijevna", u Podgorici koji je zaključio dana 24.05.2012. godine sa "B." DOO P., kao investitorom od tužioca naručio opremu za izgradnju trafostanice, da je tužilac pripremio opremu, u skladu sa Projektom projektanta D. D., koji je bio i nadzorni organ, da je tuženi primio opremu, od koje je dio ugradjen, a dio ostao u magacinu tužioca u mjestu Jelenak.

Dakle, nije sporno da dio opreme nije ugradjen i da se ispostavljeni račun br.73/12 od 06.12.2012. godine, koji glasi na iznos od 55.692,00 eura, koji tuženi nije izmirio odnosi na kompletnu opremu (opremu koja je ugradjena i koja nije ugradjena i nalazi se u magacinu tužioca u mjestu Jelenak), pa je u tom pravcu bez osnova ukazivanje revidenta na iskaze saslušanih svjedoka - zakonskog zastupnika tužioca i D. D., koji su to i potvrdili. Međutim, revident gubi iz vida, da to što nije preuzeo dio opreme iz magacina istog ne oslobadja obaveze izmirenja računa br.73/12. Prednje, ako se ima u vidu da upravo iz iskaza svjedoka, na koje se tuženi i poziva u reviziji, kao i iz nalaza i mišljenja vještaka elektro struke nesumnjivo proizilazi, da je dio opreme, koji je ostao u magacinu uradjen upravo za potrebe tog posla i u skladu sa Projektom, te da je prilikom obilaska lica mjesta utvrđen prazan prostor u NN ćeliji, gdje je trebala da se ugradi ta preostala oprema.

Imajući u vidu naprijed navedeno, reviziju je valjalo odbiti kao neosnovanu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 151/15 od 02.12.2015. godine)

UGOVORNA KAZNA
(Čl. 277 i 280 tačka 5 ZOO)

Prodavac koji je zbog prekoračenja dozvole za gradnju zadocnio u ispunjenju obaveze, predaje stana kupcu, dužan je da mu isplati ugovornu kaznu.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od utvrdjenja da su stranke zaključile ugovor o kupoprodaji Ov.br.I 519/09 od 03.02.2009. godine, po kome se tuženi, kao prodavac, obavezao da tužiocu, kao kupcu, predmetni stan preda do 15.03.2009. godine i izvrši prenos prava vlasništva do 31.12.2009. godine, u protivnom će za svaki mjesec zakašnjenja plaćati 1% od pune cijene, koje obaveze tuženi nije ispunio, za razliku od tužioca koji je u roku isplatio kupoprodajnu cijenu od 114.750,00 €, pa je do primopredaje i izvršenog prenosa prava vlasništva na tužioca došlo nakon ugovorenog roka. Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo – čl.277 ZOO, kada su usvojili tužbeni zahtjev u iznosu od 27.540,00 €, što predstavlja visinu ugovorne kazne za period od 31.12.2009. do 20.01.2012. godine.

Neosnovano se tuženi u reviziji poziva na nepostojanje svoje krivice u zadocnjenju obaveze, odnosno da je ispoštovao svoje obaveze prema tužiocu i da je bez njegove krivice i namjere došlo do zastoja u administraciji Katastra, jer isto nije dokazao. Naprotiv, prema sadržini spisa, tuženi je prekoračio dozvolu za gradnju, što je dovelo do kašnjenja.

Prema tome, a imajući u vidu da je tužilac prije utuženja uputio tuženom dopis kojim traži da izvrši obaveze i preda mu dokaz o vlasništvu kao i isplati ugovornu kaznu, tužilac je shodno čl.280 tač.5 ZOO zadržao pravo na ugovornu kaznu zbog zadocnjenja u ispunjenju. Tuženi nije dokazao da je do zadocnjenja njegove obaveze došlo iz uzroka za koji ne odgovara, pa sporazum o ugovornoj kazni ne gubi pravno dejstvo, što daje pravo tužiocu na dosudjenu isplatu koja je utvrdjena na osnovu jednostavne računske radnje i nije bilo potrebe za angažovanjem vještaka, o čemu presude sadrže pravilne razloge.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 877/15 od 02.12.2015. godine)

POBIJANJE DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI
(Čl. 287 – 292 ZOO)

Ako tužilac zahtjev temelji na tvrdnji da ima svojstvo oštećenog u krivičnom predmetu protiv okrivljenog koji je sa namjerom da mu onemogući da ostvari svoju izvršnu tražbinu poklonio svoj stan sinu, ne radi se o obligaciono pravnom zahtjevu u smislu čl. 101 i 102 ZOO već o zahtjevu u smislu čl. 287 – 292 ZOO.

Iz obrazloženja:

„Smatrajući da je u ovoj pravnoj stvari sporno da li je tuženi (proizilazilo bi ranije označeni tuženi, sada pok. M. M.), mogao da raspolaže svojom imovinom i istu otudji predmetnim ugovorom, a znao je da je kod Osnovnog suda u Rožajama donesena pravosnažna i izvršna sudska odluka K. br. 151/07 od 28.06.2008. godine, kojom je oglašen krivim i osudjen na kaznu zatvora, uz obavezu da oštećenom - tužiocu vrati iznos od 42.958,40 €, prvostepeni sud zaključuje da nije moglo da se raspolaže imovinom za koju je u prethodnom postupku izdata privremena mjera, te da je tuženi pokušao da izigra tužioca u ostvarivanju svojih prava, pa usvaja tužbeni zahtjev s pozivom na odredbe čl. 101 i 102 ZOO.

Naprijed izloženo pravno shvatanje prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud, kada je odbio žalbu tuženih i potvrdio prvostepenu presudu, s tim da zaključuje da je predmetni ugovor suprotan moralu društva i kao takav ništav. Ovo jer je M. M. tim ugovorom otudjio svoju imovinu, u korist svog sina, ovdje drugotuženog, da bi osujetio tužioca u ostvarivanju njegovih prava, odnosno naknade štete koju je pričinio.

Iz naprijed iznijetih razloga proizilazi da obje nižestepene presude imaju takvih nedostataka zbog kojih se sa sigurnošću ne mogu ispitati, jer su dati razlozi nejasni, međusobno protivrječni, te protivrječe sadržini izvedenih dokaza, kao i izreci presude, što predstavlja bitnu povredu iz člana 367 stav 2 tačka 15 ZPP, na koju se revizijom ukazuje.

Inače, pravno shvatanje nižestepeni sudova ne može se prihvatiti.

Naime, tužilac je svoj zahtjev temeljio na tvrdnji da je imao svojstvo oštećenog u krivičnom predmetu protiv okrivljenog M. M., oca tuženih, koji je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Rožajama, K. br. 151/07 od 28.06.2008. godine osudjen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci zbog kriv. djela prevare i obavezan da oštećenom - tužiocu isplati iznos od 42.958,40 €. Smatra da je predmetni ugovor o poklonu zaključen sa namjerom izigravanja prava tužioca - da bi ga onemogućio da ostvari svoju izvršnu tražbinu.

Ovaj sud smatra da se u konkretnom slučaju ne radi o obligaciono pravnom zahtjevu, u smislu odredbi čl. 101 i 102 ZOO, već prema iznijetih činjenicama i predloženim dokazima spor ima za osnov pobijanje dužnikovih pravnih radnji, u smislu odredbi čl. 280 - 285 ranije važećeg, odnosno čl. 287 -292 sada važećeg ZOO.

Prema navedenim zakonskim odredbama - opšte pravilo, svaki povjerilac čije potraživanje je dospjelo za isplatu i bez obzira kad je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika kada je preduzeta na štetu povjerioca. Pobijanje ima za cilj da se povjeriocu omogući i naplata iz dužnikove imovine koja je otudjena pobijanom pravnom radnjom. Ako povjerilac dokaže postojanje uslova pobijanja, pravna radnja se ne poništava već se utvrđuje da je bez pravnog dejstva na tužioca i to u onoj mjeri u kojoj je potrebno da se namiri potraživanje - uslovi i dejstvo pobijanja. Pobijanje se može vršiti tužbom ili prigovorom u predviđenom roku.

Dakle, nižestepeni sudovi nijesu identifikovali pravni osnov tužbenog zahtjeva u skladu sa relevantnim materijalnim pravom koji opredjeljuje i preduzeli mjere u pravcu uređenja tužbe postavljanjem zahtjeva u tom pravcu, pa nijesu ni utvrđene odlučne činjenice od kojih zavisi osnovanost tužbenog zahtjeva.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 346/15 od 09.09.2015. godine)

PRAVO ZADRŽAVANJA STVARI PREUZIMAoca DUGA
(Član 293 ZOO)

Povjerenik ima pravo zadržavanja stvari preuzimaoca duga sve dok isti ne isplati dospjelo potraživanje.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio, a koje utvrđenje je prihvatio i drugostepeni sud, da je između tužioca kao zakupca i tuženog kao zakupodavca zaključen ugovor br. 10/12-12 od 01.01.2012. godine o zakupu poslovnih prostorija. Ugovor je zaključen na određeno vrijeme za period od 01.01.2012. do 01.01.2013. godine. Ugovorena je zakupnina u iznosu od 550 € mjesečno koju je tuženi bio dužan da plaća do desetog u mjesecu za tekući mjesec. Takođe je tužilac preuzeo dug koji je „D.“ DOO imalo prema tuženom u iznosu od 3.060 € i obavezao se da će taj dug platiti u 12 mjesečnih rata. U toku prvostepenog postupka među strankama nije bilo sporno da tužilac nije u cjelini izmirio dug po navedena dva ugovora. Dalje je utvrđeno da je nakon isteka ugovora o zakupu tuženi zadržao mašine tužioca nabrojane u zapisniku od 22.02.2013. godine, dok mu ne bude isplaćeno potraživanje. Da se tužilac saglasio sa zadržavanjem stvari prvostepeni sud je utvrdio na osnovu iskaza saslušanih svjedoka, čije iskaze je doveo u vezu i sa sadržinom zapisnika koji je potpisao ovlašćeni predstavnik tužioca, a u kome stoji napomena da te stvari „ostaju u radionici“.

Imajući u vidu navedene činjenice nižestepeni sudovi su pravilo primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. I po nalaženju ovog suda tuženi u skladu sa članom 293 ZOO ima pravo zadržavanja.

Bez osnova se navodima revizije pokušava dovesti u pitanje postojanje potraživanja tuženog. Postojanje potraživanja proizilazi iz ugovora o zakupu i ugovora o preuzimanju duga. Na tužiocu je bio teret dokazivanja činjenica da je u cjelini ispunio obaveze iz tih ugovora. Tužilac takve dokaze u toku prvostepenog postupka nije pružio a nije ni sporio da nije u cjelini isplatio dug.

Osim toga, tužilac nije ni dokazao da je zbog zadržavanja mašina pretrpio štetu. Nalaz vještaka u pogledu visine štete nije zasnovan na podacima iz poslovne dokumentacije tužioca, već na apstraktnom predviđanju mogućnosti ostvarenja dobiti. Tužilac je morao da dokaže da je ostvarivao prihod u periodu koji je prethodio nastanku spora. Međutim on to nije učinio. Da tužilac nije ostvarivao dobit ni u periodu koji je prethodio nastanku spora proizilazi iz njegovih zahtjeva upućenih tuženom da mu se odloži plaćanje dospjelih obaveza i smanjenje mjesečne zakupnine zbog pada cijena na tržištu i smanjenja obima proizvodnje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 88/15 od 09.09.2015. godine)

POLAGANJE NOVCA KOD SUDA

(Član 335 ZOO, u vezi sa čl. 226 i 334 Zakona o vanparničnom postupku)

Opravljan je predlog dužnika za čuvanje kod suda novčanih sredstava, koji su određeni kao naknada za eksproprijisane nepokretnosti, do pravosnažnog okončanja parničnog postupka o utvrđivanju prava svojine na tim nepokretnostima.

Iz obrazloženja:

„Utvrdjuje se da je Rješenjem o eksproprijaciji br.465/122-2/14 od 02.06.2014. godine i br.465/131-2/14 od 04.08.2014. godine izuzeta imovina iz LN.br.68 i br.121 KO Jabuka, koja je bila upisana na ime M. M. a radi izgradnje auto puta Bar – Boljare. Za izuzete nepokretnosti određena je naknada i to sporazumom stranaka, na iznos od 252.17,00 €, a obveznik isplate je Država Crna Gora. Dalje se utvrđuje da je kod Osnovnog suda u Kolašinu pokrenut postupak u predmetu P.br.155/13 protivu M. M. od strane više lica a radi utvrdjenja prava svojine na imovini koja je bila predmet eksproprijacije. Takodje je bila izdata privremena mjera i to rješenjem Osnovnog suda u Kolašinu P.br.155/13 od 07.02.2014. godine, kojim je određena zabrana otudjenja i opterećenja nepokretnosti iz LN.br.68 KO Jabuka, izuzev parcela br.61/1 označena kao porodična kuća i imovine iz LN.br.121 KO Jabuka.

U konkretnom slučaju Država Crna Gora – Ministarstvo finansija je stavilo predlog za čuvanje navedenih novčanih sredstava do pravosnažnog okončanja parničnog postupka u predmetu P.br.155/13.

Imajući u vidu navedeno, pravilno su nižestepeni sudovi podnijeti predlog usvojili. Ovo zato što su ispunjeni uslovi iz čl.335 ZOO. Naime, shodno navedenoj odredbi kad je povjerilac u docnji, ili je nepoznat, ili kad je neizvjesno ko je povjerilac ili gdje se nalazi, ili kad je povjerilac poslovno nesposoban, a nema zastupnika, dužnik može položiti dugovanu stvar kod suda. Isto pravo imaju i treća lica koja su pravno zainteresovana da obaveza bude ispunjena.

Kako je još prije postupka eksproprijacije pokrenut parnični postupak u kojem je izdata privremena mjera zabrane otudjenja imovine koja je bila predmet eksproprijacije, to je očigledno da se javilo više lica koja ističu svojstvo povjerioca, a predlagač bez svoje krivice nije siguran ko su povjerioci, pa je opravdano polaganje novca u depozit suda, kod stvarno nadležnog suda u mjestu ispunjenja, a ovo saglasno odredbama čl.226 – 334 ZVP, pa nema mjesta navodima revizije.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 805/15 od 16.12.2015. godine)

PRENOV UGOVORA
(Član 357 ZOO)

Dogovorom stranaka da zaključe ugovor o kupoprodaji prestala je obaveza zajma, te se radi o prenovu ugovora o zajmu u ugovor o kupoprodaji.

Iz obrazloženja:

„Opravdano se revizijom ukazuje na to da su kako pobijana, tako i prvostepena presuda donijete uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka. Taj nedostatak ogleda se u tome što presude nemaju razloga o odlučnim činjenicama i što su u njima dati razlozi nejasni i protivurječni, što predstavlja smetnju za ispitivanje njihove pravilnosti, čime su oba nižestepena suda počinila bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 15 ZPP.

Nižestepeni sudovi usvajaju tužbeni zahtjev uz obrazloženje da je predmetni ugovor o kupoprodaji simulovani ugovor, jer nije postojala namjera ugovarača da izvrše promjenu vlasništva na predmetnom stanu u potkrovlju, već je ugovor zaključen kao garancija za dug koji je drugotuženi imao prema prvotuženom po osnovu ranije zaključenog ugovora o zajmu, da se radi o ugovoru koji nema dopušten osnov zbog čega je protivan prinudnim propisima i moralu društva, te da je isti ništav u smislu odredbe čl. 47, 59 i 101 ZOO, pa po osnovu istog prvotuženi nije mogao steći pravo svojine na nepokretnosti koja je predmet ugovora.

Medjutim, dati razlozi u pogledu osnovanosti tužbenog zahtjeva su nejasni i u suprotnosti sa sadržinom spisa predmeta i izvedenim dokazima.

Naime, nesporno je da je između tuženih dana 21.04.2006. godine zaključen ugovor o zajmu kojim je prvotuženi dao na zajam drugotuženom iznos od 100.000 € sa rokom vraćanja od pet godina, te da je drugotuženi kao obezbjedjenje vraćanja zajma dao garanciju – potkrovlje u kući u Herceg Novom. Nakon proteka roka za vraćanje zajma, koji zajam nije vraćen, tuženi su dana 26.12.2011. godine zaključili ugovor o kupoprodaji potkrovlja u objektu koji se nalazi u Herceg Novom, a koje potkrovlje je bilo garancija za vraćanje zajma, u kojem ugovoru se navodi da je kupoprodajna cijena u iznosu od 100.000 € isplaćena prodavcu (drugotuženom) prije zaključenja ugovora. Dakle, proizilazi da su se ugovarači (tuženi) sporazumjeli da iznos zajma od 100.000 € odgovara visini stvarne vrijednosti nepokretnosti (potkrovlja) u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora o kupoprodaji. Prema tome, sve okolnosti upućuju na zaključak da su se tuženi saglasili o prenovu ugovora o zajmu u ugovor o kupoprodaji. Obaveza zajma je prestala saglasno odredbi člana 357 stav 1 ZOO („Sl. list CG“, br. 47/08), dogovorom tuženih da zaključe ugovor o kupoprodaji.

Imajući u vidu naprijed navedeno nejasni su i u suprotnosti sa sadržinom spisa predmeta razlozi dati u nižestepenim presudama da je saglasnost volja za zaključenje predmetnog ugovora data samo prividno kako bi se prikrio ugovor o zajmu, te da je osnov ugovora nedopušten. Osnov se izražava kroz interes stranke da ostvari neko pravo koje proizvodi određeni efekat, odnosno osnov se izvlači iz onoga što su stranke željele da postignu zaključenjem ugovora, te ako je namjera bila da prvotuženi od drugotuženog kupi potkrovlje to bi isključivalo postojanje nedopuštenog osnova iz člana 47 ZOO kao razloga ništavosti ugovora.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 286/15 od 20.10.2015. godine)

**ZASTARJELOST POTRAŽIVANJA NAKNADE IZGUBLJENE ZARADE
I NAKNADE ZBOG NENAPREDOVANJA U KOŠARCI
(Čl. 372 i 373 ZOO)**

Donošenjem presude kojom je utvrđeno da je tužilac slobodan igrač, tužilac je stekao pravo da traži naknadu zbog izgubljene zarade i nenapredovanja u košarci, te je protekom roka od tri, odnosno pet godina od donošenja presude zastarjelo potraživanje naknade štete.

Iz obrazloženja:

„Iz predmetnih spisa proizilazi da je tužilac protiv prvotuženog ranije vodio spor koji je okončan donošenjem presude Višeg suda u Podgorici Gž.br. 2093/98 od 06.04.1999.godine, kojom je utvrđeno da je tužilac slobodan igrač od 12.06.1997.godine.

Predmetnom tužbom tužilac je tražio da se tuženi obavežu da mu isplate naknadu po osnovu stanovanja, pojačane ishrane i premija da bi podneskom od 05.05.2011.godine preinačio tužbu i tražio naknadu zbog izgubljene zarade za period od 01.06.1996. do 01.09.1999.godine u iznosu od 156.795,12 eura i na ime nenapredovanja u košarci za period od 15 godina iznos od 1.000.000 eura. Pri tome, tužilac odgovornost tuženih vidi u činjenici što mu nijesu priznali status slobodnog igrača i tako ga spriječili da ostvari traženu dobit odnosno da napreduje baveći se košarkaškim sportom.

Imajući u vidu prednje činjenice pravilno su nižestepeni sudovi postavljeni tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan nalazeći da je došlo do zastare potraživanja.

Tužilac je pravo da traži predmetnu naknadu štete stekao donošenjem presude Gž.br. 2093/98 od 06.04.1999.godine, kojom je utvrđeno da je tužilac slobodan igrač od 12.06.1997.godine, od kada su počeli i teći rokovi zastare potraživanja u smislu odredaba čl. 372 i čl. 373 Zakona o obligacionim odnosima koji je bio u primjeni u vrijeme kada je zastara počela teći. Obzirom da je od donošenja naprijed navedene presude (06.04.1999.godine) do postavljanja predmetnog tužbenog zahtjeva (05.05.2011.godine) prošlo 12 godina, nesumnjivo proizilazi da je došlo do zastare potraživanja, jer su protekli rokovi od 3 odnosno 5 godina.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1154/15 od 20.10.2015. godine)

**ZASTARJELOST POTRAŽIVANJA
NAKNADE INFLATORNE ŠTETE
(Član 376 stav 1 ZOO)**

Potraživanje naknade inflatorne štete zastarijeva u roku propisanom odredbom člana 376 ZOO.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca za isplatu inflatorne štete u iznosu od 22.282,31 eura, koji zahtjev su isti temeljili na tvrdnji da su dosudjeni iznosi po pravosnažnim rješenjima Opštinskog suda u Danilovgradu R.br.97/86 od 30.09.1987. godine i R.br.33/91 od 03.06.1993. godine zbog docnje tužene, a usled visoke inflacije obezvrijedjeni, usled čega su isti pretrpjeli štetu, koju potražuju u ovom sporu.

Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu, a kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja, prvostepeni sud je isti djelimično usvojio, nalazeći da je istaknuti prigovor zastare neosnovan. Naime, prvostepeni sud nalazi da je pravni prethodnik tužilaca za štetu u smislu čl.376. st.1. ZOO-a saznao prijemom nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke od 17.06.1998. godine, koji je izvršio revalorizaciju dosudjenih iznosa. Nasuprot izloženom zaključku prvostepenog suda, drugostepeni sud je cijeneći osnovanost istaknutog prigovora zastare, našao da je isti osnovan, pa je sledstveno tome presudu prvostepenog suda, u pobijanom dijelu preinačio i tužbeni zahtjev odbio.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije pravilno je drugostepeni sud primjenio materijalno pravo, kada je odlučio na izloženi način.

Odredbom čl.376. ZOO-a ("Službeni list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93) je propisano da potraživanje naknade štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

Dakle, u konkretnom slučaju se radi o naknadi inflatorne štete, pa se ima primjeniti rok iz gore citirane zakonske odredbe.

Nasuprot, navodima revidenta tužilac je za štetu saznao dana 23.12.1989. godine, kada su mu uplaćena sredstva po rješenju R.br.97/86 od 30.09.1987. godine odnosno danom pravosnažnosti rješenja R.br.33/91 od 03.06.1993. godine (postalo pravosnažno 20.06.1993. godine, a ne danom dostavljanja nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke od 17.06.1998. godine, koji je izvršio revalorizaciju dosudjenih iznosa, kako se to neosnovano ukazuje revizijom.

Kod naprijed navedenog, a kod činjenice da je pravni prethodnik tužilaca podnio tužbu sudu dana 13.03.1997. godine, dakle, po proteku subjektivnog roka propisanog čl.376. st.1. ZOO-a, to je nastupila zastarjelost potraživanja.

S druge strane, neosnovano je ukazivanje revidenta da se u konkretnom slučaju ima primjeniti rok od 10 godina s pozivom na čl.379. ZOO-a. Jer, kako je to naprijed navedeno u konkretnom slučaju se radi o naknadi "inflatorne štete", koje potraživanje zastarijeva u roku, koji je propisan čl.376. ZOO-a. „

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1241/15 od 02.12.2015. godine)

ŠTETA KAO POSLJEDICA OBOLJENJA
ZA VRIJEME SLUŽENJA VOJNOG ROKA
-OCJENA OSNOVANOSTI PRIGOVORA ZASTARJELOSTI-
(Član 376 ZOO)

Za ocjenu osnovanosti prigovora zastarjelosti nužno je razjasniti kada je bolest kod tužioca koji je obolio za vrijeme služenje vojnog roka postala hronična, tj. kada su se kod istog javili simptomi koji se sa medicinske tačke gledišta mogu dijagnostifikovati kao trajno oboljenje ličnosti, jer od tada teče subjektivni rok zastarjelosti potraživanja naknade štete.

Potraživanje naknade po osnovu izgubljene zarade dopijeva od nastanka štete, a ne od dana saznanja trajnih posljedica duševnog oboljenja.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je od strane komisije Vojnog odsijeka u Nikšiću ocijenjen sposobnim za vojnu službu i upućen na odsluženje vojnog roka. Kao pripadnik vojske učestvovao je u ratnim dejstvima na Kosovu i tokom bombardovanja 1999. godine lakše je ranjen, a njegov drug u vojsci je poginuo. Tom prilikom tužilac je doživio stres usled čega je liječen prvo u Opštoj bolnici u Peći (od 05.05.1999. godine do 07.05.1999. godine), a zatim i u Vojnoj bolnici u Nišu (od 08.05.1999. godine do 13.05.1999. godine). Tužilac je 13.05.1999. godine otpušten iz vojske sa dijagnozom "akutna reakcija na stres" i konstatacijom da je navedeno stanje nastalo za vrijeme vojne službe. Ni poslije dolaska iz vojske tužilac se nije oporavio zbog čega se liječio na Psihijatrijskom odjeljenju Opšte bolnice u Nikšiću i to liječenje i dalje traje. Kod tužioca se razvila psihička bolest koja je dovela do trajnog oštećenja ličnosti tužioca, što je kod istog dovelo do umanjenja životne aktivnosti od 40%, kao i umanjenja radne sposobnosti.

Prvostepenom presudom usvojen je (djelimično) zahtjev tužioca i dosuđena mu je naknada nematerijalne i materijalne štete koju je trpio, i trpjeće ubuduće, kao posledici oboljenja za vrijeme služenja vojnog roka. Odgovornost tužene zasnovana je na odredbama čl.173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93) koji se ima primijeniti u konkretnom slučaju. Prvostepeni sud nije prihvatio osnovanim prigovor zastarjelosti potraživanja nalazeći da je tužilac definitivno saznao za trajne posledice duševnog oboljenja u novembru 2009. godine, od kada teku i rokovi zastarjelosti.

Drugostepeni sud je pobijanom presudom prihvatio činjenične i pravne razloge sadržane u prvostepenoj presudi.

Ovaj sud nalazi da zbog pogrešne primjene materijalnog prava-odredaba Zakona o obligacionim odnosima koje se odnose na zastarelost potraživanja naknade štete, prvostepeni sud nije utvrdio sve činjenice i razjasnio okolnosti relevantne za ocjenu osnovanosti istaknutog prigovora zastarjelosti, na što se osnovano ukazuje i revizijom tužene.

Odredbom čl.367. st.1. ZOO propisano je da pravo na naknadu štete zastarijeva kada protekne rok od 3 godine od momenta saznanja oštećenog lica o tome ko je štetu

prouzrokovao i u čemu se šteta sastoji, a odredbom st.2. istoga člana i zakona propisano je da pravo na naknadu štete definitivno zastarijeva protekom 5 godina od dana kada je šteta nastala.

Zastarjelost potraživanja naknade nematerijalne štete za duševne bolove zbog umanjena životne aktivnosti počinje teći od završetka liječenja i saznanja za trajno umanjenje životne aktivnosti. Pri tome, ukazati je da posljedice štetne radnje mogu nastupiti i prije završetka liječenja, a da se oboljelo lice i dalje liječi zato što je potrebno spriječiti pogoršanje njegovog zdravstvenog stanja ili očuvanje postignutih rezultata liječenja. Prema nalazu vještaka odgovarajuće medicinske struke kod tužioca je došlo do hroničkih psihičkih tegoba (bolest ima hronični tok). Za ocjenu osnovanosti prigovora zastarjelosti bilo je nužno razjasniti kada je bolest kod tužioca postala hronična tj. kada su se kod istoga javili simptomi koji se sa medicinske tačke gledišta mogu dijagnostifikovati kao trajno oboljenje ličnosti, jer od tada teče subjektivni rok zastarjelosti potraživanja naknade štete. To ne može biti novembar 2009. godine, kako to nalaze nižestepeni sudovi, kada je u predmetnoj parnici na zahtjev suda dat nalaz i mišljenje od strane stručnog tima vještaka psihijatrijskog odjeljenja u Nikšiću (izvršena definitivna psihološka eksploracija). Očigledno je da su posljedice oboljenja nastale znatno ranije, a tužilac je zbog tih posledica podnio tužbu za naknadu štete 07.04.2008. godine, godinu i po prije davanja navedenog nalaza i mišljenja stručnog tima (novembar 2009. godine).

Tužiocu je dosuđena i naknada materijalne štete počev od 09.11.2006. godine (3 godine prije davanja nalaza i mišljenja stručnog tima vještaka psihijatrijskog odjeljenja u Nikšiću). Potraživanje naknade materijalne štete dospijeva od momenta kada je ista nastala i ona ne zavisi od momenta saznanja tužioca o trajnim posledicama duševnog oboljenja. Ako je radna sposobnost tužioca bila umanjena po dolasku iz vojske i traje do danas, zbog čega isti nije mogao da radi i ostvaruje zaradu, potraživanje naknade po osnovu izgubljene zarade dospijevalo je od nastanka štete, a ne od dana saznanja trajnih posledica duševnog oboljenja.

U nastavku postupka prvostepeni sud će ponovo odlučiti o osnovanosti prigovora zastarjelosti potraživanja kako nematerijalne tako i materijalne štete imajući u vidu primjedbe ukazane ovim rješenjem.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 952/15 od 21.10.2015. godine)

**GUBITAK PRAVA KUPCA NA NAKNADU ŠTETE
U SLUČAJU EVIKCIJE
(Član 515 ZOO)**

Kupac je pravo na naknadu štete zbog pravnih nedostataka na kupljenoj parceli mogao ostvariti u roku od godinu dana od saznanja da postoje prava trećih na istoj, a takva saznanja je imao kada je njegov zahtjev za uknjižbu odbijen, te ako je od tada do podnošenja tužbe protekao rok od godinu dana, došlo je do gubitka prava na naknadu štete.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su zaključili da je nastupila zastarjelost prava tužioca na naknadu štete u iznosu od 131.250,00 €, koji iznos tužilac potražuje na ime naknade štete po osnovu tržišne vrijednosti građevinskog zemljišta od 97.440,00 € i naknade za uređenje građevinskog zemljišta iznos od 33.810,00 €. Ovo iz razloga što se pravo tužioca da potražuje štetu zbog pravnih nedostataka gasi istekom jedne godine od dana saznanja za prava trećih lica, shodno odredbi čl.515. ZOO, koji je bio u primjeni, odnosno čl.524. važećeg ZOO, a tužilac je takva saznanja imao prijemom rješenja Direkcije za nekretnine kojim mu je odbijen zahtjev za upis stvarnih prava - 01.11.1999. godine. Budući je tužba podnijeta po proteku navedenog roka - 20.03.2013. godine, nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev kao neosnovan.

Po nalaženju ovog suda, a suprotno revizijskim navodima tužioca, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje u ovom sporu kada su tužbeni zahtjev u osporenom dijelu odbili kao neosnovan.

Naime, odredbama čl.508 - 515 ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog pravnog odnosa, a ista određenja sadrže i odredbe čl.516 - 524 važećeg ZOO, regulisana je zaštita od evikcije, odnosno odgovornost prodavca za pravne nedostatke stvari koja je predmet kupoprodaje. Propisano je da prodavac odgovora ako na prodatoj stvari postoji pravo nekog trećeg lica koje isključuje, umanjuje ili ograničava kupčevo pravo, a o čijem postojanju kupac nije obaviješten niti je pristao da uzme svar opterećenu tim pravom. Navedenim odredbama propisane su sankcije protiv prodavca, odnosno prava kupca u slučaju evikcije, a kao jedna od sankcija, pored raskida ugovora i snižavanja ili vraćanja kupoprodajne cijene, predviđeno je i pravo kupca na naknadu pretrpljene štete.

Pravo kupca na naknadu štete propisano je nezavisno od ostalih sankcija i zajedno sa njima, osim u situaciji ako je kupac u momentu zaključenja ugovora znao za mogućnost da mu stvar bude oduzeta ili da njegovo pravo bude smanjeno ili ograničeno, tj. kada postoji nesavjesnost kupca.

Shodno navedenim zakonskim odredbama, i po mišljenju ovog suda, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da je došlo do gubitka prava tužioca na naknadu štete. Jer, tužilac je pravo na naknadu štete zbog pravnih nedostataka na kupljenoj nepokretnosti-urbanističkoj parceli mogao ostvariti u roku od godinu dana od njegovog saznanja da postoje prava trećih na istoj nepokretnosti, a takva saznanja je imao kada je njegov zahtjev za uknjižbu u katastar nepokretnosti odbijen. Kako je protekao rok u kome je to pravo tužilac mogao ostvariti, nižestepeni sudovi su pravilno odbili zahtjev kao neosnovan.

Revizijom se neosnovano ukazuje da je došlo do prekida zastarjelosti, odnosno da je zastarjelost počela teći nakon pravosnažnosti presude kojom je odbijen zahtjev tužioca za predaju parcele i ispunjenje, odnosno za naknadu štete povraćajem kupoprodajne cijene.

Naime, tužilac je za pravne nedostatke na kupljenoj nepokretnosti imao saznanja od momenta kada nije mogao svoje pravo iz ugovora da upiše u javne knjige. Ostali sporovi koje je tužilac vodio zbog neispunjenja ugovora i naknade štete na ime stvarne štete i izmakle dobiti, po mišljenju ovog suda ne mogu biti od značaja za utvrđenje momenta saznanja tužioca za pravne nedostatke na stvari. Naprotiv, u ostalim parnicama tužilac je potraživao prava vezano za nemogućnost izvršenja ugovora, pa se pravosnažno okončanje tih parnica po mišljenju ovog suda ne može dovesti u vezu sa prekidom roka zastarjelosti kako to revident ukazuje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 762/15 od 06.10.2015. godine)

PRAVO BANKE DA OD POSLODAVCA KAO GARANTA
TRAŽI ISPUNJENJE OBAVEZE ZAPOSLENIH
PO OSNOVU ZAKLJUČENIH UGOVORA O KREDITU
(Čl. 997 i 998 ZOO)

Banka je ovlašćena da ukoliko zaposleni nijesu izvršili obavezu po osnovu zaključenih ugovora o kreditu naplatu traži od poslodavca koji je garantovao da će punovažne i dospjele obaveze dužnika – svojih zaposlenih po osnovu ugovora o kreditu ispuniti ukoliko to isti ne učine.

Iz obrazloženja:

„U postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude je utvrđeno da su R. M., B. V., B. Dž., M. Dj., I. M., M. R., D. M. i V. M.- radnici tužioca tokom 2007. godine sa tuženom bankom zaključili ugovore o dugoročnom kreditu, po osnovu kojih im je odobren i isplaćen kredit u iznosu od 15.000 odnosno 10.000 €, te da je čl. 5 ugovora o dugoročnom kreditu u cilju garancije za uredno ispunjavanje svojih obaveza korisnik kredita bio u obavezi da preda, između ostalog i blanko mjenicu, mjenično ovlašćenje i ovlašćenje uz nalog za naplatu preduzeća "C. – c. HBC C. G." DOO P., kao garanta, potpisano i ovjereno od strane ovlašćenog lica. Nije sporno da su korisnici kredita saglasno čl. 5 ugovora ponaosob dostavili sredstva obezbjeđenja kredita - blanko mjenicu, mjenično ovlašćenje i ovlašćenje uz nalog za naplatu preduzeća "C. –c. HBC C. G." P., koje je u ime tužioca potpisala Ž. K. Članom 10 ugovora o dugoročnim kreditima je ugovoreno pravo banke u slučaju neizvršavanja obaveze od strane korisnika kredita ima pravo na jednostrani raskid ugovora i pravo na aktiviranje sredstava obezbjeđenja, do konačnog namirenja.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za utvrdjivanjem da ne postoji pravo tužene da od tužioca, po osnovu jemstva traži ispunjenje obaveza zaposlenih kod tužioca, a po osnovu zaključenih ugovora o dugoročnom kreditu, bliže označenih stavom prvim izreke prvostepene presude i da se obaveže tužena da tužiocu vrati mjenične blankete, bliže označene stavom drugim prvostepene presude. Tužilac je svoj zahtjev temeljio na tvrdnji da obaveza tužioca na izmirenje obaveze po navedenim ugovorima o kreditu, koje su sa bankom zaključili njegovi radnici ne postoji, iz razloga što ne postoji izjava o jemstvu u smislu čl. 997 i 998 ranijeg ZOO-a, s jedne strane, a s druge što potpisnik blanko mjenica, mjeničnih ovlašćenja i ovlašćenja uz nalog za naplatu Ž. K. nije bila ovlašćeno lice.

Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi su kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja zahtjev tužioca odbili kao neosnovan.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije nižestepeni sudovi su pravilno postupili, kada su odlučili na izloženi način.

Bez osnova je pozivanje revidenta na nepostojanje izjave o jemstvu u pisanoj formi i s tim u vezi pozivanje na odredbu čl. 997 i 998 ranijeg ZOO-a odnosno odredbu čl. 1100 i 1101 sada važećeg ZOO-a ("Sl. list CG", br. 47/08).

Ovo sa razloga, što se i po nalaženju ovog suda tužilac potpisivanjem blanko mjenica, mjeničnog ovlašćenja i ovlašćenja uz nalog za naplatu, za svaki kredit ponaosob, koje je kao sredstvo obezbjeđenja kredita (čl. 5 ugovor) predao tuženoj obavezao na ispunjenje obaveze, kao garant - i to da će punovažne i dospjele obaveze dužnika - svojih zaposlenih po osnovu ugovora o kreditu ispuniti, ukoliko to isti ne učine. Dakle, tužena bi bila ovlašćena da u smislu čl. 10 st. 2 ugovora o dugoročnom kreditu, u slučaju neizmirenja obaveze od strane korisnika

kredita da traži raskid i da aktivira sredstva obezbjedjenja iz čl. 5 ugovora, što znači da bi ista bila ovlašćena da blanko mjenicu popuni prema visini duga i da naplatu traži od tužioca, ukoliko to prethodno saglasno navedenoj ugovornoj odredbi ne učini korisnik kredita.

Osim toga, neosnovani su navodi revidenta da Ž. K. - koja je potpisala blanko mjenice, mjenična ovlašćenja i ovlašćenja uz nalog za naplatu za svaki ugovor ponaosob nije bila ovlašćeno lice. Jer, iz spisa predmeta - zapisnika sa pripremnog ročišta od 04.02.2014. godine i sa zapisnika o glavnoj raspravi od 03.04.2014. godine je utvrđeno da tužilac nije sporio da je ista imala ovlašćenje za potpisivanje finansijskih dokumenata i da je ista imala ovlašćenje za potpisivanje spornih dokumenata, kao supotpisivač, zbog čega je punomoćnik tužene odustao od svog dokaznog predloga - saslušanja svjedoka Ž. K., što upućuje na zaključak da je ista bila ovlašćeno lice. „

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1278/15 od 16.12.2015. godine)

JEMSTVO
(Član 998 ZOO)

Pismena forma izjave o jemčenju predstavlja bitan elemenat ugovora o jemstvu.

Iz obrazloženja:

„Između tužioca i V. M. (korisnika kredita) zaključen je ugovor o kreditu br.702-90-2091 dana 29.01.2007. godine na iznos od 10.000,00 € sa rokom otplate od 120 mjeseci, a kao sredstvo obezbjeđenja su pored ostalog bila administrativna zabrana i za dva žiranta, među kojima je tuženi.

U postupku je angažovanjem vještaka grafološke struke utvrđeno da je potpis tuženog na ovjeri podataka za žirante i na administrativnoj zabrani za žiranta. Ovakvom nalazu vještaka grafološke struke tuženi nije sporio niti predlagao novo vještačenje, a što se vidi iz sadržine zapisnika sa glavne rasprave od 06.04.2015. godine, pa su navodi revizije neprihvatljivi.

Imajući u vidu navedeno, dakle izjava o jemstvu je učinjena pismeno što je u skladu sa članom 998 ZOO-a koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa, a sada je to člana 1101 ZOO. Shodno navedenoj odredbi, ugovor o jemstvu obavezuje jemca samo ako je izjavu o jemčenju učinio pismeno. To znači da pismena forma izjave o jemčenju predstavlja bitan ili konstitutivni sastojak ugovora o jemstvu.

Stoga kako se tuženi ugovorom o jemstvu, obavezao povjeriocu da će ispuniti dospjelu obavezu dužnika, ako to ovaj ne učini (čl.997 pom. zakona), to su nižestepeni sudovi s pravom traženje usvojili kao osnovano.

Nasuprot navodima revizije u konkretnom slučaju je u pitanju jemac – platac, čija obaveza je solidarna sa glavnim dužnikom i odgovara povjeriocu na isti način i pod istim uslovima kao glavni dužnik, pa nema smetnji da se ispunjenje obaveze traži od tuženog.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1221/15 od 18.11.2015. godine)

**SOLIDARNA ODGOVORNOST JEMCA PREMA JEMCU
(Čl. 1005 i 1018 ZOO)**

U nedostatku ugovora kojim bi jemci regulisali svoje međusobne odnose njihova zajednička obaveza se dijeli na jednake djelove.

Jemac koji je izvršio isplatu ne bi mogao da se regresira od ostalih jemaca ukoliko povjerilac nije pokušao da svoje potraživanje namiri od glavnog dužnika.

Iz obrazloženja:

„Između "A. b." AD P. i "A. T." DOO B., kao korisnika dana 24.04.2007. godine zaključen je ugovor o dugoročnom kreditu, na osnovu kojeg je odobren i isplaćen iznos od 300.000,00 eura, da je saglasno čl.6. tog ugovora, u cilju obezbjedjenja kredita istog dana "Atlasmont banka", kao hipotekarni povjerilac sa pravnim prethodnikom tužioca "P." AD B., kao hipotekarnim dužnikom zaključila ugovor o hipoteci, a sa tuženim, kao deponentom ugovor o oročenom namjenskom depozitu br.505120000000013068/07, na osnovu kojeg je tuženi kod banke deponovao iznos od 300.000,00 eura, kao oročeni namjenski depozit - kolateral po ugovoru o dugoročnom kreditu, koji je zaključila "A. b." AD P. i "A. t." DOO B. dana 24.04.2007. godine. Čl.3. tog ugovora je bilo ugovoreno, da će banka imati pravo naplate kredita iz oročenih sredstava, nakon što će iscrpiti sva ostala sredstva obezbjedjenja iz čl.6. ugovora o kreditu. Pored navedenog, u postupku je utvrđeno da je pravni prethodnik tužioca - "P. " AD B., umjesto glavnog dužnika - "A. T." DOO B. r dana 12.10.2010. godine isplatila cjelokupan iznos kredita "A. b.", u iznosu od 300.000,00 eura.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za isplatu iznosa od 150.000,00 eura. Tužilac je svoj zahtjev temeljio na tvrdnji da je tuženi, kao solidarni jemac dužan da naknadi tužiocu, polovinu - iznosa, koji je isti isplatio banci po osnovu dospjelog potraživanja po ugovoru o dugoročnom kreditu, koji je zaključen 24.04.2007. godine između "A. b." AD P. i "A. T." DOO B.

Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu, a kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da je tužilac glavni jemac a tuženi sporedni, te da se ne radi o solidarnim dužnicima, već da se radi o jemcima različitog reda, u prilog kojem zaključku su se isti pozvali na čl.3. ugovora o oročenom namjenskom depozitu, koji je zaključen između "A. b." AD P. i tuženog, kao deponenta. Sledstveno tome, nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev, a s pozivom na čl.1107. st.1. i čl.1116. ZOO-a ("Sl.list CG",br.47/08).

Medjutim, osnovano se revizijom ukazuje da izloženi zaključak nižestepenih sudova nema uporišta u činjeničnoj gradnji, koja se nalazi u spisima predmeta.

Prethodno valja ukazati da se odredba čl.1107. novog ZOO-a, koja je identična odredbi čl.1004. ranijeg ZOO-a ("Sl.list SFRJ",br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ",br.31/93),) koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa regulisan odnos između povjerioca i jemca, dok se u konkretnom slučaju radi o odnosu jemaca (sajemaca).

Odredbom čl.1005. ZOO-a, je propisano da više jemaca nekog duga odgovaraju solidarno, bez obzira na to da li su jemčili zajedno ili se svaki od njih obavezao prema povjeriocu odvojeno, izuzev kada je ugovorom njihova odgovornost uredjena drugačije.

Dakle, u nedostatku ugovora, kojim bi jemci regulisali svoje međusobne odnose, njihova zajednička obaveza se tada dijeli na jednake djelove, pa je bez značaja pozivanje na čl.3. ugovora o oročenom namjenskom depozitu.

Dakle, i po nalaženju ovog suda radi se o solidarnim dužnicima, koji su odgovorni povjeriocu za ispunjenje cijele obaveze, a povjerilac može da zahtijeva ispunjenje od bilo koga, dok obaveza ne bude u cjelosti ispunjena.

Kako je u konkretnom slučaju utvrđeno da je pravni prethodnik tužioca u cjelosti isplatio dospjelo potraživanje u iznosu od 300.000,00 eura povjeriocu po osnovu ugovora o dugoročnom kreditu od 24.04.2007. godine, to isti saglasno čl.1018. ZOO-a stiče pravo da zahtijeva od ostalih jemaca odnosno jemca da mu naknadi dio, koji pada na njega. Dakle, saglasno navedenoj odredbi isplatom se uspostavlja odnos solidarne odgovornosti jemca prema jemcu, koji je izvršio plaćanje odnosno dolazi do personalne subrogacije jemca, koji je izvršio plaćanje prema ostalim jemcima.

Zbog pogrešnog pravnog pristupa nižestepenih sudova je ostala neutvrđjena odlučna činjenica – da li je povjerilac pokušao da svoje potraživanje namiri od glavnog dužnika. Jer, saglasno čl.1018 ZOO-a, jemac koji je izvršio isplatu ne bi mogao da se regresira od ostalih jemaca, ukoliko povjerilac nije pokušao da se za svoje potraživanje namiri od glavnog dužnika, zbog čega je presude nižestepenih sudova valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 108/15 od 01.12.2015. godine)

STVARNO PRAVO

**ODLUKA O VRAĆANJU POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA
KAO OSNOV STICANJA PRAVA SVOJINE
(Član 20 stav 2 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa)**

Za sticanje prava svojine tužilaca po osnovu odluke o vraćanju poljoprivrednog zemljišta nužno je raspraviti, pored činjenice da li su pravni prethodnici tužilaca bili vlasnici zemljišta, da li je to zemljište u momentu donošenja odluke o vraćanju bilo u društvenoj svojini.

Iz obrazloženja:

„Revizija je osnovana.

Prvostepenom presudom usvojen je i zahtjev tužilaca kojim je traženo da se prema tuženim od 2. do 8. reda utvrdi da su tužioci suvlasnici dijela kat.parcele 383 u površini od 691 m², upisane u l.n.179 KO Lastva, obilježenog koordinatnim tačkama bliže označenim u izreci te presude, i da im tuženi to zemljište predaju u posjed, te da dozvole da se upišu kod nadležne Direkcije za nekretnine - PJ Kotor. Usvajajući zahtjev tužilaca i u ovom dijelu prvostepeni sud je našao da su tužioci, odnosno njihovi pravni prethodnici, pravo svojine na spornom zemljištu stekli odlukom državnog organa, shodno čl.20. st.2. Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa ("Sl.list SFRJ", br.6/80, 36/90 i "Sl.list SRJ", br.29/96), koji je bio u primjeni u vrijeme kada je na zapisniku o usmenoj raspravi održanoj 28.10.1993. godine pred Republičkim zavodom za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Odjeljenje za katastar i imovinsko pravne poslove Opštine Kotor, zaključeno poravnanje kojim je, uz prisustvo tužilaca, odnosno njihovih pravnih prethodnika, predstavnika Opštine Kotor i Poljoprivrednog dobra "Boka", sporno zemljište vraćeno u svojinu M. M. 1/4, M. M. 1/2 i Đ. M. 1/4.

Prvostepeni sud nije prihvatio relevantnim činjenice da je sporno zemljište (dio kat.parc. 383 KO Lastva, ranije čest.zem 1133 KO Lastva) u kat.nepokretnosti upisano kao svojina tuženih, kao ni navode istih da su pravo svojine na spornom zemljištu stekli ugovorom o razmjeni zemljišta zaključenim sa Opštinom Kotor, da su u posjedu tog zemljišta i da su i putem održaja stekli pravo svojine, sa obrazloženjem da zakonitost navedenog poravnanja nije ispitivana odgovarajućim pravnim ljekovima u upravnom postupku od strane tuženih, da je isto i dalje na snazi, te da je nebitno ko je u momentu zaključenja poravnanja bio vlasnik predmetne nepokretnosti.

Drugostepeni sud je pobijanom presudom prihvatio izraženo stanovište prvostepenog suda.

Po nalaženju ovog suda, zbog pogrešnog pravnog pristupa prvostepeni sud, kao ni drugostepeni, nijesu utvrdili i cijenili sve one okolnosti koje su trebali uzeti u obzir da bi se mogla donijeti zakonita odluka u ovoj pravnoj stvari.

I ovaj sud je stanovišta da odluka o vraćanju poljoprivrednog zemljišta, sačinjena i u formi poravnanja, može da predstavlja osnov sticanja prava svojine. Međutim, da bi tužioci stekli pravo svojine po osnovu odluke o vraćanju poljoprivrednog zemljišta bilo je nužno raspraviti, pored činjenice da li su pravni prethodnici tužioca bili vlasnici spornog zemljišta, da li je to zemljište u momentu donošenja odluke, u konkretnom slučaju poravnanja, bilo u društvenoj svojini. Ako su tuženi od 2. do 8. reda osnovom ugovora o razmjeni bili u posjedu spornog zemljišta, kako su tvrdili tokom postupka, bilo je potrebno razjasniti da li su pravo svojine stekli održajem.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1176/15 od 15.12. 2015. godine)

GRADNJA OBJEKTA ZAHVATANJEM DIJELA SUSJEDNE PARCELE
(Čl. 24 – 26 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa,
u vezi čl. 4 stav 2 i čl. 23 st. 3 ZOO)

Usvajanje zahtjeva vlasnika zemljišta da nesavjesni graditelj ukloni dio izgrađenog objekta koji zahvata njegovo zemljište, a kojim uklanjanjem dijela objekta bi bio znatno oštećen čitav objekat, vodilo bi zloupotrebi prava svojine vlasnika zemljišta.

Iz obrazloženja:

„Iz činjeničnih utvrđenja u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je tužilja na svojoj kat.parc. br.1334/12 po prethodno pribavljenoj građevinskoj dozvoli, koja je glasila na ime njene majke, započela sa izgradnjom objekta januara 2003.godine. Prilikom izgradnje objekta dijelom je zahvatila i dio parcele tuženih br.1340/1, u površini od 36 m², koja se nalazi na Svetom Stefanu, u mjestu zv. Šumet. Iz nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke utvrđeno je da bruto površina izgrađenog objekta tužilje iznosi 932,64 m², koji je većim dijelom lociran na kat. parc. 1334/12, dakle, na parceli tužilje, i da isti svojim sjevero-istočnim dijelom, u dijelu podzemnih etaža i suterenskog dijela, zahvata kat. parc. br.1340/1, u sukorisništvu tuženih. Iz nalaza se utvrđuje i to da je izvodjač odstupio od izdate građevinske dozvole koja stoga više ne važi, da građevinska linija objekta tužilje nije data u skladu sa urbanističkom saglasnošću, niti sa DUP Šumet, Sveti Stefan. Vrijednost objekta, koji još uvijek nije završen, iznosi 494.299,20 €, a vrijednost zauzetog zemljišta 54.000,00 €. Na osnovu saglasnih nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke V. Z. i B. M., utvrđeno je da bi bilo neopravdano rušenje dijela objekta tužilje, koji je zauzeo dio kat. parc. 1340/1, u površini od 36 m², jer se radi o strmom nagibu, koje zemljište je toliko potkopano da bi usled rušenja tog dijela objekta sa potpornim zidovima, koji predstavljaju konstrukciju objekta, moglo doći do nekontrolisanog odronjavanja i formiranja klizišta.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su predmetni tužbeni u zahtjev u cjelosti odbili kao neosnovan.

Ovo imajući u vidu utvrđenu vrijednost objekta u odnosu na vrijednost zauzetog zemljišta, te činjenicu koja proizilazi iz nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke da sporni dio objekta predstavlja jedini komunikacioni dio za podzemne etaže, bez kojeg bi objekat izgubio svoju namjenu. Kako uklanjanje navedenog dijela ne bi bilo moguće bez znatnog oštećenja objekta to bi rušenje spornog dijela bilo neopravdano pa tuženi, po pravnom rezonovanju nižestepenih sudova, od tužilje, kao nesavjesnog graditelja, nijesu mogli tražiti uklanjanje dijela objekta i vraćanje u prvobitno stanje, već samo naknadu tržišne vrijednosti zauzetog zemljišta. Prednje shodno odredbi čl.25 st.1 i 2 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa („Sl. list SFRJ“, br.6/80 i 36/90 i „Sl. list SRJ“, br.29/96), koji se ima primijeniti na sporni materijalno-pravni odnos.

Pravilno su, i po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi odlučili kad su odbili kao neosnovan predmetni zahtjev tuženih.

U odredbi čl.25 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa regulisana je situacija kad je graditelj nesavjestan, kao što je ovdje slučaj, a vlasnik zemljišta savjestan. Graditelj je nesavjestan ako je znao, odnosno morao znati da zida na tuđem zemljištu ili ga je vlasnik zemljišta opomenuo. U slučaju savjesnosti vlasnika zemljišta, dakle, u situaciji kad se vlasnik usprotivio gradnji, vlasnik zemljišta ima pravo izbora jedne od tri mogućnosti, propisane u

odredbi st.1 pomenutog člana (ili da traži vlasništvo objekta ili rušenje objekta, ili da mu se naknadi vrijednost zemljišta). Prema tekstu Zakona iz 1980.godine, sud je mogao odlučiti da se izgrađeni građevinski objekat ne poruši ako rušenje građevinskog objekta, s obzirom na okolnosti slučaja, a posebno na vrijednost objekta i imovinske prilike vlasnika zemljišta i graditelja, kao i njihovo ponašanje u toku izgradnje, ne bi bilo društveno opravdano (st.2 pomenutog člana). Medjutim, st.2 člana 25 je brisan, tako da u Zakonu iz 1996.godine ove odredbe nema.

Gradjenje prekoračenjem granice–medje, što znači da se građevinski objekat tek jednim dijelom gradi na tuđem zemljištu, kao što je ovdje slučaj, nije bilo posebno regulisano odredbama o gradjenju pomenutog Zakona. Medjutim, primjenjivale su se u praksi odgovarajuće odredbe čl.24 – 26 istog Zakona, ali uz nužne korekcije predviđene u odredbama čl.4 st.2 (zabrana zloupotreba prava) i čl.23 st.3 (neznatna vrijednost) što znači da bi pravila o rušenju trebalo samo izuzetno primjenjivati ako se susjedu nanosi nenadoknativa šteta.

Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje i dovodeći ga u vezu sa navedenim odredbama Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, izvlači se zaključak da sud neće naložiti rušenje već izgrađenog dijela zgrade samo zato što je zidanjem zahvaćen jedan dio susjedne parcele, bez saglasnosti njenog vlasnika. Ovo stoga što bi usvajanje takvog zahtjeva vodilo zloupotrebi prava svojine od strane tuženih.

Stoga je, i po mišljenju ovog suda, pravilna primjena materijalnog prava nalagala odbijanje predmetnog zahtjeva tuženih.

Zakonitost odluke drugostepenog suda ne dovodi u sumnju to što se taj sud pozvao na brisanu odredbu stava 2 člana 25 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, jer neosnovanost predmetnog zahtjeva tuženih proizilazi i iz odredbi pomenutog Zakona na koje se ovaj sud pozvao.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1232/15 od 17.12. 2015. godine)

STICANJE SVOJINE NA OBJEKTU ZAJEDNIČKOM GRADNjom

Veći doprinos jednog suvlasnika kod izgradnje objekta može biti razlog za postavljanje odgovarajućeg obligaciono – pravnog zahtjeva, ali ne i osnov za veći obim stvarnih prava na istom.

Iz obrazloženja:

„Zahtjev za utvrđenje isključive svojine na nepokretnostima, bliže opisanim izrekom prvostepene presude (porodična zgrada i dvorište), na kojim nepokretnostima kod nadležnog organa su kao suvlasnici u obimu od po 1/3 upisani tužilac, tuženi i njihov sada pok. otac T. R., tužilac zasniva na tvrdnji da je on finansirao kupovinu placa i izgradnju kuće, te da je gradio kuću za potrebe svoje porodice.

U postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude utvrđeno je da su zemljište na kojem je izgrađen porodični objekat, od prodavca S. N. 1977. godine kupili tužilac, tuženi i njihov sada pok. otac T. R., o čemu je sačinjen kupoprodajni ugovor ovjeren kod Opštinskog suda u Podgorici (Ov. br. 3851/77 od 19.09.1977. godine) nakon čega su isti upisani kao suvlasnici u dijelu od po 1/3. Takođe je utvrđeno da je izgradnja kuće na kupljenom placu finansirana kreditnim sredstvima tužioca, tuženog i njihovog sada pok. oca T., kao i novčanim sredstvima dobijenim eksproprijacijom imovine pok. T. u Pljevljima, te kao i da su u izgradnji kuće učestvovali tužilac i tuženi. Utvrđeno je i da je predmetna kuća izgrađena kao dvojna sa posebnim ulazima i da su u istoj živjeli tužilac i tuženi sa svojim porodicama, svaki u svom dijelu, a da su roditelji stranaka živjeli u ljetnjem periodu u Pljevljima, a u ostalom periodu u predmetnoj kući. Nesporo je da je urbanistička saglasnost za izgradnju kuće data na ime stranaka i njihovog pok. oca kao investitora.

Polazeći od naprijed utvrđenog nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev da se utvrdi da je tužilac isključivi vlasnik predmetnih nepokretnosti, odbili kao neosnovan.

Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužilac nije dokazao da je plac kupljen i kuća na istom izgrađena za njegove potrebe. Rezultat dokaznog postupka upućuje na jasan zaključak da su stranke i njihov pok. otac susvojinu na predmetnom zemljištu stekli pravnim poslom – ugovorom o kupoprodaji u smislu odredbe člana 33 Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa („Sl. list SFRJ“, br. 6/1980, 36/1990 i „Sl. list SRJ“, br. 29/96), te da je porodična kuća na istom izgrađena njihovim radom i sredstvima za potrebe porodica tužioca, tuženog i njihovog pok. oca.

Kod postojanja zajedničke namjere stranaka i njihovog pok. oca da na kupljenom placu zajednički izgrade kuću bez značaja je ko je od stranaka u većem obimu finansirao izgradnju kuće, jer eventualno veći doprinos jednog suvalasnika kod izgradnje objekta može biti razlog za postavljanje odgovarajućeg obligaciono pravnog zahtjeva, ali ne i osnov za veći obim stvarnih prava na predmetnim nepokretnostima.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 745/15 od 20.10.2015. godine)

IZVODJENJE GRADJEVINSKIH RADOVA U ZONI MORSKOG DOBRA
(Član 42 stav 1 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Država kao vlasnik zemljišta u zoni morskog dobra koja je zbog bespravnog izvodjenja radova od strane trećeg lica ograničena u vršenju prava svojine ima pravo da zahtijeva uspostavljanje ranijeg stanja.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilac vlasnik katastarske parcele 7489/1, iz l. n. 796 KO Ulcinj i da je tuženi u zoni morskog dobra na samoj obali bez građevinske dozvole na dijelu ove parcele izvodio građevinske radove, odnosno vršio iskop zemljišta, postavio beton i popločao klesanim kamenom. Ovakvo utvrdjenje očigledno proizilazi iz svih izvedenih dokaza i fotodokumentacije koja se nalazi u spisima.

Imajući u vidu ovakvo utvrdjeno činjenično stanje, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način, o čemu su dali jasne i potpune razloge koje prihvata i ovaj sud. Tuženi je bespravnim izvodjenjem radova ograničio tužilju u vršenju prava svojine, pa ona ima pravo da zahtijeva uspostavljanje ranijeg stanja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1014/15 od 03.12. 2015. godine)

PRESTANAK PRAVA SVOJINE
(Član 48 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa)

Prestankom prava svojine pravnog prethodnika na određenoj nepokretnosti prelaskom iste u državnu svojinu, prestalo je i pravo sljedbenika da zahtijevaju zaštitu predajom te nepokretnosti, uz uklanjanje objekta sa iste.

Iz obrazloženja:

„Utvrdjeno je da su sporne nepokretnosti izuzete pravnom prethodniku tužilje 25.02.1984. godine radi izgradnje trafostanice u Starom Gradu Budva, koja je nakon izgradnje - uz potrebne saglasnosti nadležnih organa predata na upravljanje i korišćenje tuženoj, čije je osnovno sredstvo rada, a sa zemljištem potrebnim za redovnu upotrebu objekta.

Kod iznijetih činjenica, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužilja ne može zahtijevati zaštitu predajom predmetne nepokretnosti, uz uklanjanje cjelokupne opreme sa objekta, jer je u skladu sa čl. 48 Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa, koji je bio u primjeni, njen pravni prethodnik izgubio pravo svojine na ovoj nepokretnosti prelaskom u državnu svojinu. S druge strane, tužilja je u skladu sa čl. 22 navedenog zakona stekla svojinu gradnjem objekta od opštedruštvenog značaja sa zemljištem za redovnu upotrebu, radi obavljanja opštekorisne djelatnosti.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 522/15 od 23.09.2015. godine)

VIŠESTRUKA PRODAJA ISTE NEPOKRETNOSTI
(Član 88 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Potonji kupac svoju savjesnost u sticanju ne može pravdati samo s pozivom na pouzdanje u apsolutnu tačnost zemljišno – knjižnog upisa, već je isti dužan da provjeri i posjedovno stanje, te ako to nije učinio smatra se nesavjesnim sticaocem.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je spornu parcelu kupio od Z. I. 21.06.1990. godine, valjanim ugovorom o kupoprodaji, nakon čega mu je parcela predata u posjed i isti se uknjižio kao vlasnik na temelju rješenja katastra od 18.10.2003. godine. Iz predmetnih spisa dalje proizilazi da je prilikom aerofotogrametrijskog snimanja 1996. godine sporna parcela ponovo greškom upisana na ime Z. I., nakon čega je isti spornu parcelu prodao tuženom ugovorom o kupoprodaji Ov.br.6095/10 od 19.05.2010. godine.

Imajući prednje u vidu proizilazi da je u pitanju višestruka prodaja sporne nepokretnosti što je regulisano odredbom čl.88 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima.

Polazeći od izvedenih dokaza proizilazi da je tužilac sporne nekretnine stekao na osnovu valjanog pravnog posla na temelju koga je stupio u posjed istih i uknjižio se čime je stekao pravo svojine u smislu čl.84 Zakona o svojinsko pravnim odnosima. Pri tome je tužilac bio savjestan sticalac jer se pored uvida u knjižno stanje uvjerio i u posjedovno stanje nekretnina. Za razliku od njega tuženi je nesavjestan kupac spornih nekretnina jer se nije uvjerio ko je u posjedu istih, što da je uradio saznao bi da su u državini tužioca. Stoga tuženi kao potonji kupac svoju savjesnost u sticanju ne može pravdati samo s pozivom na pouzdanje u apsolutnu tačnost zemljišno – knjižnog upisa, već je isti bio dužan da provjeri i posjedovno stanje, što tuženi nije uradio ovom prilikom, radi čega se ima smatrati nesavjesnim sticaocem.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1211/15 od 18.11.2015. godine)

STICANJE PRAVA SVOJINE PO OSNOVU PRAVNOG POSLA
PRIJE ZAKONA O OSNOVAMA SVOJINSKO-PRAVNIH ODNOSA

Ugovor o kupoprodaji koji je zaključen i izvršen prije stupanja na snagu Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa je valjan osnov za sticanje prava svojine bez obzira što na osnovu istog nije izvršen upis kod nadležnog organa.

Iz obrazloženja:

„Drugostepeni sud je, na osnovu održane glavne rasprave, utvrdio da je između pravnog prethodnika tužilja Ž. D., kao kupca i M. U., kao prodavca, zaključen ugovor o kupoprodaji, koji je ovjeren kod prvostepenog suda, Ov. br. 1410/71 od 20.08.1971. godine. Predmet ugovora bila je prodaja kat. parcele br. 17/239 iz p. l. br. 125 KO Dobra Voda, u površini od 700 m². Rješenjem Prvog opštinskog suda u Beogradu, O. br. 1734/94 od 19.10.1995. godine, tužilje su oglašene za nasljednike na zaostavštini poč. Ž. R. na po 1/3. Zaostavštinu je predstavljala i nepokretnost koja je bila predmet ovog ugovora. Dalje je utvrđeno da je sporna nepokretnost sve do 1971. godine bila upisana na prodavca M. U., kada je bez pravnog osnova upisana na Opštinu Bar. Sada ona predstavlja dio kat. parc. br. 3236/1 iz l. n. 1323 KO Dobra Voda, koja je upisana kao svojina prvotuzene sa pravom korišćenja drugotuzene. Sporna nepokretnost nije po kulturi šuma i šumsko zemljište, već se radi o prostoru koji je obrastao travom i šibljem zbog toga što se ne obrađuje. Utvrđeno je i to da je ugovor o kupoprodaji u cjelosti izvršen i da su prilikom zaključenja ugovora na licu mjesta postavljeni vidni medjašni znaci koji obilježavaju kupljeni dio zemljišta, što je konstatovano u ugovoru.

Polazeći od ovakvog utvrđenja pravilno je drugostepeni sud zaključio da su tužilje stekle pravo svojine na spornim nepokretnostima, ali ne po osnovu redovnog održaja.

Naime, u vrijeme kada je između pravnog prethodnika tužilja i dotadašnjeg vlasnika zaključen ugovor o kupoprodaji, prema tadašnjim pravnim pravilima materijalnog prava upis prava svojine u katastar nepokretnosti nije bio način sticanja prava. Prema odredbi člana 9 Zakona o prometu zemljišta i zgrada („Sl. list SFRJ“, br. 43/65, 57/65, 17/67 i 11/74) ugovor na osnovu koga se prenosi pravo korišćenja ili pravo svojine na zemljište ili zgradu mora biti pismen.

Kako je ugovor zaključen u propisanoj formi i potpisi ugovarača ovjereni od strane suda, on predstavlja valjan pravni osnov za sticanje prava svojine, a kao način sticanja prema tada važećim pravnim pravilima materijalnog prava bila je dovoljna predaja nepokretnosti u posjed kojom je sticalac postao vanknjižni vlasnik zemljišta.

Slijedom navedenog nesumnjivo je da je pravni prethodnik tužilja bio vlasnik sporne nepokretnosti pa su tužilje nasljedjivanjem stekle pravo svojine.

Nijesu osnovani navodi revizije prvotuzene da je za sticanje prava svojine na osnovu pravnog posla bio nužan upis prava u katastar nepokretnosti i s tim u vezi ukazivanje na načelni pravni stav ovog suda, Su. I br. 23-1/15 od 27.02.2015. godine. Ovo zbog toga što se na sporni pravni odnos ne može primijeniti Zakon o osnovama svojinsko pravnih odnosa jer je ugovor zaključen i izvršen prije stupanja na snagu tog zakona.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 901/15 od 19.11.2015. godine)

STICANJE SVOJINE PO OSNOVU NASLJEDJA
(Član 91 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Tužioci su po osnovu nasljedja stekli pravo svojine na nepokretnosti za koju je utvrđeno da nema karakter javnog puta, ako su dokazali da je njihov pravni prethodnik bio vlasnik iste.

Prva katastarska evidencija nije samo evidencionog karaktera, već uz ostale dokaze može biti dokaz o vlasništvu, te se smatra da su tužioci dokazali svojinu pravnog prethodnika na nepokretnosti na kojoj je isti prema prvoj katastarskoj evidenciji bio upisan kao vlasnik.

Iz obrazloženja:

„Sporno zemljište ne predstavlja dobro u opštoj upotrebi - javni put, a tužioci su dokazali da su po osnovu nasljedja iza smrti svog pravnog prethodnika, pok. S. J., stekli svojinu na predmetnoj nepokretnosti, shodno odredbi čl.91 Zakona o svojinsko pravnim odnosima (Sl.list CG, br. 19 /09).

Naime, pravni prethodnik tužilaca je imao valjan pravni osnov za sticanje prava svojine, obzirom da je u periodu od 1953. do 1995. godine, do stupanja na snagu premjernog katastra, bio upisan kao vlasnik spornog zemljišta, a kako je prva katastarska evidencija formirana na osnovu zakona to se postojanje pravnog osnova pravnog prethodnika tužilaca pretpostavlja. Dakle, prva katastarska evidencija nije samo evidencionog karaktera već dokaz o vlasništvu te su bez pravnog osnova revizijski navodi kojima se tvrdi da tužioci nijesu dokazali svojinu na spornim nepokretnostima.

Stoga upis, najprije, prava korišćenja na Opštinu Danilovgrad prilikom izrade novog katastra, a potom prava svojine na Državu, ovdje tuženu, u postuku razgraničenja prava raspolagana na državnoj imovini između Države i lokalne samouprave, - nije mogao dovesti do prestanka prava korišćenja pravnog prethodnika tužilaca na spornom zemljištu, a time i prava svojine, jer predmetne parcele nemaju karakter javnog i nekategorisanog puta u smislu odredbe čl.2 i čl.3 Zakona o putevima (Sl.list RCG, br.42/04 i Sl.list CG, br.54/09).

Imajući u vidu da je tužena Država upisana kao vlasnik predmetne nepokretnosti, to na strani iste postoji pasivna legitimacija u ovom sporu, kao što i na strani tužilaca stoji aktivna legitimacija kod nesporne činjenice da su tužioci sinovi pok. S. J. J., pa su, i po ocjeni ovog suda, neosnovani navodi revizije kojima se s tim u vezi suprotno tvrdi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1303/15 od 17.12.2015. godine)

PROPAST STVARI
(Član 108 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Rušenjem objekta na istom prestaje pravo svojine, te se po osnovu prava svojine na porušenom objektu ne može steći pravo svojine na novoizgrađenom objektu.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora je i zahtjev tužilaca da se utvrdi da imaju pravo susvojine sa udjelom od 1/48 i na zgradi br.1 - porodična stambena zgrada na kat.parc. 130 iz l.n. br.1693 KO Topla, što odgovara idealnom dijelu susvojine pravnog prethodnika tužilaca na čest.zgr.380 na čest.zem.76/3, starog premjera.

U postupku je utvrđeno da je objekt - čest.zgr.380, na čest.zem.76/3, oštećen u zemljotresu 1979. godine i da je porušen, a na njegovom mjestu, po odobrenju nadležnih organa, od strane tuženih i njihovih pravnih prethodnika sagrađen je novi objekt. Na izloženi način, propašću stvari kao jednom od načina prestanka prava svojine, pravni prethodnik tužilaca izgubio je pravo susvojine na porušenom objektu, pa su nižestepeni sudovi pravilno odlučili kada su odbili zahtjev tužilaca i u ovom dijelu.

Ne mogu se prihvatiti osnovanim navodi revizije da tužioci, po osnovu prava susvojine na porušenom objektu, imaju, *ipso jure*, pravo susvojine na novosagrađenom objektu, jer za tako nešto ne postoji zakonski osnov.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1017/15 od 03.11.2015. godine)

OBAVEZA ZAŠTIĆENOG PODSTANARA
NA PREDAJU STVARI VLASNIKU
(Član 112 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Zaštićeni podstanari kojima je prestao pravni osnov da kao nosioci stanarskog prava na stanu u svojini građana koriste taj stan u obavezi su da isti predaju vlasniku.

Iz obrazloženja:

„Pravilno je drugostepeni sud preinačio prvostepenu presudu i usvojio tužbeni zahtjev i obavezao tužene da tužiocima predaju spornu nepokretnost. Jer, shodno čl. 112. Zakona o svojinsko-pravnim odnosima, propisano je, da vlasnik može tužbom zahtijevati od držaoca povraćaj individualno određenu stvar. Obzirom, da su tužioci vlasnici sporne nepokretnosti i da im to pravo nikada nije oduzeto, a da tuženi borave u toj nepokretnosti-stanu, bez valjanog zakonskog osnova, to su isti dužni da predaju spornu nepokretnost tužiocima. Ovo s razloga, što je tuženim pravni osnov za državinu spornog stana otpao po sili zakona, jer su odlukom Ustavnog suda RCG ("Sl.list RCG", br. 14/93 od 22.04.1993.godine) odredbe čl. 81,82,83 i 84 Zakona o stambenim odnosima ("Sl.list SRCG", br. 45/90) koje su se odnosile na položaj nosilaca stanarskog prava na stanovima u svojini građana prestale da važe danom objavljivanja tj. 22.04.1993.godine. Nadalje, donošenjem Zakona o etažnoj svojini prestao je da važi Zakon o stambenim odnosima iz 1990.godine, te je članom 76 propisano da svim nosiocima stanarskog prava na stanu u svojini građana dozvoljava mogućnost prava korišćenja stana još 5 godina od dana stupanja na snagu tog zakona, koja odredba je prestala da važi na osnovu Odluke Ustavnog suda RCG koja je objavljena u "Sl.listu RCG", br. 12/97 od 15.04.1997.godine. Na taj način, iako su tuženi sporne prostorije koristili kao nosioci stanarskog prava, prestao je pravni osnov da isti nadalje stanuju u objektu tužilaca, kao zaštićeni podstanari, radi čega je zahtjev tužilaca osnovan.

Bez osnova je isticanje u reviziji, da su tuženi zaštićeni međunarodnim propisima, pa da im je povrijedjeno pravo na dom garantovano čl. 8 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ovo iz razloga što član 1. Protokola 1 uz Evropsku konvenciju, štiti pravo na imovinu, kao osnovno ljudsko pravo koje ima prioritet u odnosu na druga prava imovinskog karaktera.

Pored toga, bez osnova su navodi revizije, kojima se ukazuje, da su tuženi stekli pravo stanovanja na spornom stanu, kao ličnu službenost. Jer, tuženi pravo stanovanja u kući tužilaca nijesu stekli na način na koji se stiču lične službenosti, već na osnovu ranije donijetih propisa koji su predviđjali mogućnost sticanja stanarskog prava i na stanovima u svojini poedinaca koji su navedenom odlukom Ustavnog suda stavljene van snage.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 932/15 od 06.10.2015. godine)

ONEMOGUĆAVANJE ZAKLJUČENJA UGOVORA O ZAKUPU STANA
I PRAVO NA PREDAJU STANA
(Član 112 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Dodjela drugog stana i prenos ranijeg stana u stambeni fond Vojske Jugoslavije obavezivala je pravnog prethodnika tuženih da se iseli iz stana koji je prenijet u stambeni fond vojske i omogućiti tužiocu kojem je rješenjem stambene komisije dodijeljen taj stan da zaključi ugovor o zakupu i useli se u isti.

Iz obrazloženja:

„Iz dokaza izvedenih u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je rješenjem Stambene komisije za generale i admirale br. 1236-14 od 11.09.2001. godine pravnom prethodniku drugo, treće i četvrtotuzenog S. V. dodijeljen četvorosoban stan u Beogradu, u ul. R., površine 121,20 m², sa garažom i pomoćnim objektima površine 27,20 m². Navedenim rješenjem dalje je određeno da isto služi kao osnov za zaključenje ugovora o razmjeni vlasništva, te da general V. prenosi u stambeni fond SMO – VJ dvosoban stan u ul. M. P., br. 9, u Tivtu, koji je do tada koristio.

Dana 27.09.2002. godine Stambena komisija VP 1313 iz Beograda donosi rješenje o raspodjeli kojim stan u Tivtu kao službeni daje u zakup tužiocu na određeno vrijeme na temelju koga će zaključiti ugovor o zakupu stana.

Iz spisa dalje proizilazi da i pored više obraćanja tužioca da mu se omogućiti zaključenje ugovora o zakupu stana, pravni prethodnik drugo, treće i četvrtotuzenog se iz istog iselio tek 16.05.2005. godine, nakon čega se stan ne predaje tužiocu, niti se pristupa zaključenju ugovora o zakupu stana. Naprotiv, iako je rješenje o dodjeli spornog stana tužiocu bilo pravosnažno Odlučenjem za stambene poslove Ministarstva odbrane Srbije, dana 24.09.2008. godine, donijelo je rješenje kojim je izmijenilo dispozitiv rješenja br. 1236-14/99 od 11.09.2001. godine na način što je pravni prethodnik tuženih obavezan da u stambeni fond umjesto stana u Tivtu prenese slobodan stan u Kruševcu, površine 57,7 m², u ul. T. L. br. 12. Odmah nakon toga 28.11.2008. godine Vojno građevinski centar Ministarstva odbrane Srbije i pravni prethodnik drugo, treće i četvrtotuzenog, zaključili su ugovor o razmjeni prava vlasništva na stanovima, tako što je pravni prethodnik tuženih drugog, trećeg i četvrtog reda, obavezan da Vojsci Srbije prenese u vlasništvo stan u Kruševcu, umjesto stana u Tivtu, kojeg su ovi tuženi nakon smrti svog oca otkupili i na istom se uknjižili kao vlasnici 1/1.

Odlučujući po tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi su isti odbili kao neosnovan, zaključujući da je pravni prethodnik drugo, treće i četvrto tuženog ispunio svoju obavezu iz rješenja od 11.09.2001. godine, time što je u Vojni stambeni fond umjesto stana u Tivtu, prenio stan u Kruševcu, što drugo, treće i četvrtotuzenom daje za pravo da nastave sa korišćenjem spornog stana. Pri tome, činjenica da tužilac ima pravosnažno rješenje o dodjeli spornog stana za nižestepene sudove nema odlučnog značaja, obzirom da tužilac nije zaključio ugovor o zakupu stana kada bi tek bio aktivno legitimisan da traži iseljenje tuženih.

Izloženi zaključak nižestepenih sudova je neprihvatljiv i zasnovan je na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Prije svega, polazeći od rješenja kojim je pravnom prethodniku drugo, treće i četvrtotuzenog dodijeljen stan u Beogradu proizilazi da je istim izvršen i prenos stana u Tivtu u stambeni fond Vojske Jugoslavije, što je obavezivalo pravnog prethodnika tuženih drugog, trećeg i četvrtog reda, da iz istog iseli i time omogućiti tužiocu da zaključi ugovor o zakupu i

useli u sporni stan. Međutim, kako to proizilazi iz spisa predmeta pravni prethodnik drugo, treće i četvrtotuzenog je iz stana iselio tek 16.05.2005. godine, ali ni tada tužiocu nije omogućeno da ostvari svoja prava u pogledu istog. Naprotiv, Odjeljenje za stambene poslove – Stambena komisija Vojske Republike Srbije donosi rješenje Up-1 br. 1236-38/99 dana 24.09.2008. godine kojim mijenja dispozitiv rješenja Up-1 br. 1236-14/99 od 11.09.2001. godine, te određuje da pravni prethodnik drugo, treće i četvrtotuzenog u Fond Vojske Srbije umjesto stana u Tivtu prenosi stan u Kruševcu površine 57,71 m², nakon čega se 28.11.2008. godine, zaključuje ugovor o razmjeni prava vlasništva na stanovima zavedeni pod br. 9765-11, te se u Fond Vojske Srbije prenosi sporni stan u Tivtu.

Međutim, prednje radnje ne mogu proizvoditi štetne posljedice po tužioca jer su preduzete bez njegove saglasnosti, pri čemu tužiocu nije ponudjen ili dodijeljen drugi odgovarajući stan, kako bi bio u mogućnosti da riješi svoje stambeno pitanje. Pravni prethodnik drugo, treće i četvrtotuzenog i stambeni organ vojske su bili nesavjesni ugovarači jer su dobro znali da je sporni stan dodijeljen tužiocu, a da je njihova obaveza bila da ise le iz stana, odnosno da omoguće tužiocu da zaključi ugovor o otkupu i da se svojom četvoročlanom porodicom useli u isti. Dakle, ugovarači su se ponašali krajnje nesavjesno zloupotrebjavajući svoja prava i obaveze i tako tužioca onemogućili da skoro 14 godina ne može ostvariti svoje pravo na stan, iako posjeduje zakonski i pravosnažan akt o dodjeli stana. S druge strane, imajući u vidu činjenicu da je ugovor o razmjeni prava vlasništva na stanovima zaključen 28.11.2008. godine, isti ne može proizvesti nikakvo dejstvo u odnosu na tužioca obzirom da je Državna zajednica Srbija i Crna Gora prestala da postoji 21.05.2006. godine, proglašenjem nezavisnosti Crne Gore, kada je sporni stan po teritorijalnom principu u smislu odredbe člana 59 stav 3 Ustavne povelje Srbije i Crne Gore postao imovina Republike Crne Gore i ušao u Stambeni fond Vojske Crne Gore. Prednje znači, da sporni stan nije mogao biti predmet ugovora o razmjeni prava vlasništva na stanovima, sa prostog razloga što nije bio imovina Vojske Srbije, već je pripadao Stambenom fondu Vojske Crne Gore.

Polazeći od prednjih činjenica ne može se govoriti ni da je zaključenjem ugovora o razmjeni prava vlasništva na stanovima iz 2008. godine, došlo do prenova obaveze, jer predmet nove obaveze ugovarača je bio stan na kome isti nijesu imali bilo kakva prava, radi čega u smislu odredbe člana 359 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima, („Sl.list CG“, br.47/08), koji je bio u primjeni kada je ugovor zaključen, nije prestala obaveza drugo, treće i četvrtotuzenog da stan u Tivtu prenesu u Stambeni fond sada Vojske Crne Gore, kako je to utvrđeno ranijim rješenjem od 11.09.2001. godine, i time omoguće tužiocu zaključenje ugovora o zakupu i useljenje u isti.

Pri tome, je po ocjeni ovog suda pogrešan i neprihvatljiv zaključak nižestepenih sudova da tužilac ne može tražiti predaju spornog stana sa razloga što nije zaključio ugovor o zakupu spornog stana, čime bi stekao svojstvo vlasnika i bio aktivno legitimisan u ovom sporu. To što tužilac nije zaključio ugovor o zakupu spornog stana, ne može se stavljati na teret njemu, već tuženima koji mu to nijesu omogućili, iako su bili obavezni, već su svojim nesavjesnim postupanjem i zloupotrebom svojih prava i obaveza onemogućili tužiocu da blagovremeno ostvari pravo na stan, što je bio i razlog pokretanja predmetnog postupka.

Pravo tužioca da u smislu odredbe 112 Zakona o svojinsko pravnim odnosima ustane sa predmetnom tužbom i traži predaju spornog stana, proizilazi iz činjenice da isti posjeduje pravosnažno rješenje o dodjeli stana u Tivtu od 27.09.2002. godine, koje predstavlja valjan pravni osnov i čini tužioca legitimisanim za postavljanje predmetnog zahtjeva. Za razliku od tužioca, drugo, treće i četvrtotuzeni nemaju valjan osnov da isti drže u posjedu, obzirom da ugovor o razmjeni vlasništva na stanovima od 28.11.2008. godine, ne proizvodi pravno dejstvo, niti je njime došlo do prenosa obaveze naprijed navedenih tuženih iz rješenja od 11.09.2001. godine, jer sporni stan u Tivtu nije mogao biti predmet navedenog ugovora, već je isti predstavljao imovinu Stambenog fonda Vojske Crne Gore i bio dodijeljen tužiocu. Pri

tome prava i obaveze preuzete tim ugovorom obavezuju samo stranke ugovornice, a ne mogu pogadjati i tužioca, posebno u slučaju kad su u suprotnosti sa njegovim interesima.

Sa ovih razloga je valjalo uvažiti reviziju tužioca, te preinačiti nižestepene presude u odnosu na drugo, treće i četvrtotuženog koji su dužni iseliti iz spornog stana, nakon čega će tužilac ugovor o otkupu stana zaključiti sa stambenim fondom Vojske Crne Gore.

U odnosu na prvotuzenog reviziju je valjalo odbiti kao neosnovanu, jer isti nije u posjedu spornog stana, te se ne može obavezati na predaju istog.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 749/15 od 03.11.2015. godine)

LEGITIMACIJA U SPORU ZA UZNEMIRAVANJE
PRAVA SVOJINE
(Član 42 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa)

Naručilac izvodjenja radova kojima je bacanjem građevinskog šuta na parcelu u vlasništvu tužioca izvršeno uznemiravanje istog u pravu svojine, nije pasivno legitimisan u sporu za uznemiravanje prava svojine.

Iz obrazloženja:

„Osnovno se revizijom drugotužene ukazuje na nedostatak pasivne legitimacije.

Odredbom čl.42. st.1. Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa, koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa je propisano da ako treće lice neosnovano uznemirava vlasnika ili pretpostavljenog vlasnika na drugi način a ne oduzimanjem stvari, vlasnik odnosno pretpostavljeni vlasnik, može tužbom zahtijevati da uznemiravanje prestane.

Saglasno citiranoj zakonskoj odredbi vlasnik odnosno pretpostavljeni vlasnik može podnijeti tužbu protiv svakog lica, koje ga uznemirava ili ograničava u pravu svojine i zahtijevati da to uznemiravanje prestane. Pod uznemiravanjem se podrazumijeva svaki akt odnosno radnja (činjenje ili propuštanje), koje je dovelo do uznemiravanja, a koje radnje mogu biti različite, s tim što moraju biti bespravne. S tim u vezi za ukazati je da tužioci ne moraju dokazivati bespravnost akata, koje predstavljaju akt uznemiravanja, a da tuženi ukoliko tvrdi da ima pravo na uznemiravanje, dužan je to i dokazati.

Slijedom toga, kod negatornih tužbi, aktivno legitimisan je vlasnik odnosno pretpostavljeni vlasnik (svojinski držalac), a pasivno legitimisano je lice, koje svojom radnjom ili propuštanjem vrši uznemiravanje svojine.

Dakle, kako je u postupku na nesumnjiv način utvrđeno da su radnici prvotuženog - izvodjača preduzeli akt uznemiravanja - bacali građevinski iskop i šut na kat. parcelu tužilja, to je prvotuženi pasivno legitimisan u ovom sporu.

Nasuprot, stoji činjenica da je drugotužena naručilac izvodjenja radova na arheološkom istraživanju na Citadeli u Starom gradu u Uclinju, ali je to ne čini pasivno legitimisanom u ovom sporu. Jer, predmet spora nije zahtjev tužilja za naknadu štete, koju su iste, kao treća lica pretrpjele usled izvodjenja radova, u kojem slučaju bi postojala solidarna odgovornost izvodjača i investitora, a saglasno čl.207. ZOO-a ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ",br.31/93), koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa. Nasuprot, ovdje se radi o svojinskoj zaštiti u smislu čl.42. Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa, pa kako drugotužena nije preduzela radnju uznemiravanja, to ista nije stvarno legitimisana u ovom sporu, zbog čega je reviziju drugotužene valjalo usvojiti i presude nižestepenih sudova preinačiti, kao u izreci presude.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1136/15 od 04.11.2015. godine)

USLOVI ZA OSNOVANOST NEGATORNE TUŽBE
(Član 42 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa)

U radnjama preduzetim u opštem interesu nema protivpravnosti, pa se ne može tražiti pravna zaštita u smislu odredbe člana 42 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa.

Iz obrazloženja:

„Iz činjeničnih utvrdjenja u postupku proizilazi da je tužena, između ostalog, i uz saglasnost oca tužioca, sada pok. K. S. i samog tužica, preko njihove parcele, u naravi dvorište, iza kuće postavila visokonaponski kabal koji vodi do trafostanice iz zgrade Dobro Dobrota do zgrade Š. Kabal se, a što je utvrđeno prilikom izlaska suda na lice mjesta, nalazi ispod površine, na dubini od 20 do 25 cm i ne može se vidjeti, već se vidi njegov izlaz na susjednoj parceli, ukopan je u zemlju, a da se samo na osnovu udubljenja na terenu (ulegnuća) vidi da isti zahvata i kat. parcelu tužioca. Od strane JP Komunalno i Sekretarijata za urbanizam, gradjevinarstvo i stambeno komunalne poslove dana 17.06.1998. godine data je saglasnost da kablovi na mjestu presjeka sa vodovodnim cijevima budu povučeni ispod cijevi i propisno obilježeni, dok je 18.06.1998. godine data privremena trasa za postavljanje visokonaponskog kabla od TS Dobrota A do TS Dobrota B. Kabal je postavljen u opštem interesu, sastavni je dio distributivne mreže tužene i kontinuirano se koristi od 1998. godine za snabdijevanje strujom dotičnih stambenih objekata.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda, pravilno primijenili materijalno pravo kad su predmetni tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.

Tužilac je u ovoj parnici tvrdio da je postavljanjem visokonaponskog kabla, dijelom i preko dvorišta tužioca, tužena uznemiravala tužioca u vršenju prava svojine. Stoga su tužbom i zahtijevali da to uznemiravanje prestane i da tužena kabal ukloni tako da se ovdje radi o sporu iz čl.42 st.1 Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa, koji je bio u primjeni u vrijeme postavljanja kabla (sada čl.126 Zakona o svojinsko pravnim odnosima).

Uslov za osnovanost ovakve tužbe je da je i stvarno došlo do uznemiravanja vlasnika odnosno pretpostavljenog vlasnika u pravu svojine, u konkretnom tužioca u korišćenju dvorišta.

Naime, jedno od ovlašćenja koje je sadržano u pravu svojine jeste i pravo korišćenja, odnosno upotrebe stvari shodno prirodi i svrsi pa je, stoga, bilo nužno da tužilac dokaže u čemu se sastoji ograničenje tužioca u korišćenju dvorišta, a zbog činjenice da je ispod površine dvorišta postavljen visokonaponski kabal.

Prema stanju u spisima, tužilac nije dokazao da ga postavljeni kabal na bilo koji način uznemirava u vršenju prava svojine pa s uspjehom ne može tražiti pravnu zaštitu u smislu odredbe čl.42 ZOSPO.

Ovo i kod utvrdjenja da su radnje tužene preduzete u opštem interesu, te da u istima nema protivpravnosti pa se i sa tih razloga ne može govoriti o uznemiravanju svojine tužioca.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1066/15 od 19.11.2015. godine)

NEOSNOVANOST NEGATORNE TUŽBE
ZBOG NEDOSTATKA LEGITIMACIJE
(Član 126 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Na strani tužilaca nema aktivne legitimacije za podnošenje negatorne tužbe ako isti nijesu dokazali da su vlasnici zemljišta na kojem je vršena radnja uznemiravanja.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su odbili kao neosnovan predmetni tužbeni zahtjev nalazeći da tuženi izvođenjem radova na dijelu nepokretnosti koja je državna svojina, a u manjem dijelu svojina prvotuženog, nijesu uznemirili tužioce u svojinskom posjedu njihovih parcela na način bliže naveden u izreci pobijane presude. Ovo i kod nesumnjivog utvrđenja da se zemljište na kojem je prvotuženi izvodio građevinske radove nalazi ispod seoskog puta koji prolazi kroz selo Trpezi i produžava se u pravcu planine Turjak, dok se parcele tužilaca nalaze iznad puta.

Odlučujući na navedeni način, nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda, pravilno primijenili materijalno pravo.

Naime, odredbom čl.126 Zakona o svojinsko–pravnim odnosima (»Sl.list CG«, br.19/2009), propisano je da ako treće lice neosnovano uznemirava vlasnika ili svojinskog držaoca na drugi način, a ne oduzimanjem stvari, vlasnik odnosno svojinski držalac može tužbom zahtijevati da to uznemiravanje prestane.

Kako je ovdje riječ o vlasničkoj tužbi, to tužilac mora dokazati svoje vlasništvo ili svoj kvalifikovani posjed (da je stvar koju drži pribavio po pravnom osnovu i na zakonit način, a nije znao niti je mogao znati da nije postao vlasnik stvari) dakle, svoje pretpostavljeno vlasništvo. Isto tako, tužilac mora dokazati neosnovano uznemiravanje, odnosno čin smetanja koji je doveo do neosnovanog uznemiravanja.

Prema stanju u spisima, tužioci nijesu dokazali da su vlasnici, odnosno pretpostavljeni vlasnici predmetnog zemljišta, jer je u postupku utvrđeno da se ovdje radi o zemljištu koje je u državnoj svojini pa je stoga, i po ocjeni ovog suda, pravilan zaključak nižestepenih sudova da na strani tužilaca nema aktivne legitimacije za podnošenje ovakve tužbe.

Naime, vještak geodetske struke je u dopuni svog nalaza, u konačnom, zaključio da su radovi koje su izvodili tuženi, izvedeni na državnom zemljištu (kat. parc.25/19) u mjestu zv. »Vrelo« koja je od formiranja katastarske evidencije za KO Trpezi upisana u posjedovnom listu br.244 KO Trpezi na ime »Dobro sela« Trpezi. Pri tom je pojasnio da, kako se radi o popisnom katastru, to ne postoji grafički prjemjer za parcele, radi čega je lokaciju parcele utvrdio na osnovu zvanog mjesta (Vrelo) i prema spisku parcela po blokovima.

Kod takvog izjašnjenja vještaka geodetska struke navodi revizije tužilaca kojima se s tim u vezi suprotno tvrdi ne mogu se prihvatiti.

Nijesu od uticaja na donošenje drugačije odluke ni navodi revizije kojima se tvrdi da tuženi nijesu nikad bili vlasnici zemljišta u bloku br.25, jer je u ovoj parnici, imajući u vidu predmet zahtjeva tužilaca, na tužiocima bio teret dokazivanja da su oni vlasnici, odnosno pretpostavljeni vlasnici zemljišta na kojem su izvođeni zemljani radovi, a što nijesu dokazali.«

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1155/15 od 02.12.2015. godine)

UZNEMIRAVANJE PRAVA SVOJINE
(Član 126 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Ukoliko nema konkretnih ograničenja u upotrebi stvari nema ni uznemiravanje svojine – korišćenja u smislu odredbe člana 126 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su na osnovu izvedenih dokaza zaključili da je tuženi izvršio uznemiravanje prava svojine tužioca na nepokretnosti kat.parceli 1651/2 na način što je u dijelu ove parcele, uz granicu sa svojom parcelom br.1652, nasuo veću količinu zemlje i na taj način zauzeo dio parcele površine 102 m², i što je izbetonirao površinu od 84 m² i istu koristi za kolski i pješački prolaz do svojih parcela. Tuženom je naloženo da prestane sa uznemiravanjem tužioca na izloženi način i da nepokretnosti vrati u predašnje stanje uklanjanjem zemljanog nasipa i betonske podloge.

Naime, prvostepeni sud je zaključio da je tuženi ostvarivao pravo službenosti kolskog prolaza na dijelu parcele tužioca - poslužnog dobra stazom u površini od 84 m². Međutim, u postupku je utvrđeno da je izvršio betoniranje staze bez saglasnosti tužioca, zbog čega je prvostepeni sud zaključio da je na taj način tuženi neosnovano uznemirio tužioca u vršenju svojinskih prava. S druge strane, prvostepeni sud nalazi da je tuženi na parceli tužioca nasuo veću količinu zemlje i na taj način zauzeo dio parcele površine 102 m², čime je takođe uznemirio tužioca u svojinskim pravima. Saglasno odredbi čl.126. Zakona o svojinsko pravnim odnosima, koje pravo je mjerodavno u vrijeme preinačenja tužbe (13.10.2011. godine), tužiocu kao vlasniku pripada zaštita od neosnovanog uznemiravanja, zbog čega je u ovom dijelu tužbeni zahtjev usvojen i naloženo tuženom da prestane sa uznemiravanjem na izloženi način i parcelu tužioca vrati u predašnje stanje.

Drugostepeni sud je u svemu prihvatio razloge i pravni zaključak prvostepenog suda i žalbu tuženog odbio kao neosnovanu.

Po nalaženju ovog suda, izloženi zaključak nižestepenih sudova u dijelu u kojem se nižestepene presude osporavaju, za sada se ne može prihvatiti kao pravilan.

Polazeći od utvrđenja da je tuženi bez saglasnosti tužioca izvršio betoniranje staze, nižestepeni sudovi nijesu pravilno ispitali da li je na taj način tuženi ometao tužioca u korišćenju parcele. Jer, činjenica da tuženom pripada pravo da koristi spornu stazu za kolski prolaz nije dovoljna za zaključivanje da li je betoniranjem staze tuženi u znatnoj mjeri otežao svojinska ovlašćenja tužioca na tom dijelu, kako bi se izveo zaključak da li takva činidba tuženog predstavlja uznemiravanje u smislu zakonskih odredbi čl.126. Zakona o svojinsko pravnim odnosima („Sl. list CG“, br. 19/09). Uslov za osnovanost ovakve tužbe je da je zaista došlo do uznemiravanja tužioca u pravu svojine, zbog čega je bilo nužno utvrditi u čemu se sastoje ograničenja tužioca u upotrebi nepokretnosti na dijelu na kojem je staza površine 84 m² i koje su posledice samog čina betoniranja staze. Ovo iz razloga što ukoliko nema konkretnih ograničenja u upotrebi stvari nema ni uznemiravanja svojine - korišćenja u smislu navedene zakonske odredbe. Zbog navedenog zaključak nižestepenih sudova za sada se ne može prihvatiti kao pravilan.

S druge strane, nižestepeni sudovi nijesu u dovoljnoj mjeri i pravilno ispitali da li postoji uznemiravanje svojine tužioca u dijelu u kojem je nasuta veća količina zemlje na parceli tužioca i zauzeta površina od 102 m², iako su naložili uklanjanje i vraćanje u

pređašnje stanje. Ovo posebno ako se ima u vidu nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke T. M. o ovom tužbenom zahtjevu u kojem se vještak izjasnio da najveći dio škarpom zahvaćene parcele tužioca se nalazi na zahvatu ranijeg potoka koji predstavlja društvenu svojinu, da postoji opasnost bilo kakvog zasijecanja kosine i obavezna izgradnja jakog potpornog zida, zbog čega vještak smatra da ne postoje nikakvi razlozi koji bi na bilo koji način upućivali na uklanjanje predmetnih škarpi, već je tvrdio da bi se time mogla napraviti velika šteta a izgradnjom zidova narušio ambijent prostora. Vještak je takođe dao mišljenje da i ranije stanje terena prije izgradnje objekta tuženog i izgradnje Jadranske magistrale bilo je u znatnom padu, te da predmetne škarpe nijesu samo rezultat intervencije tuženog prilikom izgradnje svoje porodične kuće. U dopunama nalaza ovaj vještak je pojasnio da je za izgradnju potpornog zida potrebna saglasnost nadležnog opštinskog organa.

Imajući navedeno u vidu, ovaj sud nalazi da nižestepeni sudovi, odlučujući o zahtjevu tužioca za zaštitu od uznemiravanja prava svojine, zbog pogrešne primjene materijalnog prava, nijesu u dovoljnoj mjeri i pravilno ispitali sve činjenice koje su od odlučnog značaja, na što se u reviziji osnovano ukazuje, zbog čega su nižestepene presude morale biti ukinute u osporenom dijelu i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 893/15 od 15.12.2015. godine)

ZAJEDNIČKI DJELOVI STAMBENE ZGRADE
-PROMJENA NAMJENE-
(Čl. 166 i 170 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Promjena namjene zajedničke stvari bez saglasnosti svih vlasnika posebnih djelova stambene zgrade ne znači istovremeno da se tim činom promijenio i svojinski režim na tim djelovima, odnosno da je tim djelovima data druga priroda.

Iz obrazloženja:

„Odredbom čl.166 Zakona o svojinsko pravnim odnosima („Sl. list CG“, br. 19/09) propisano je da su zajednički djelovi stambene zgrade djelovi koji služe stambenoj zgradi kao cjelini, a između ostalih podrumi, dok je odredbom čl.170 istog Zakona propisano da na zajedničkim djelovima stambene zgrade, koji služe zgradi kao cjelini, svi vlasnici imaju zajedničku nedeljivu svojinu.

Imajući u vidu prednja činjenična utvrđenja, a naime da je prizemlje po namjeni bilo drvarnica koja je služila svim vlasnicima stanova u toj stambenoj zgradi i da nije bilo po namjeni poslovni prostor, kako je tvrdio tužilac, a za šta sudu nije pružio dokaze-prihvatljiv je, i za ovaj sud, zaključak nižestepenih sudova da su vlasnici otkupom stanova stekli pravo zajedničke svojine na spornom prizemlju, jer to proizilazi iz sadržine kako ugovora o korišćenju stanova zaključenih sa tužiocem, tako i ugovora o otkupu stanova.

Kriterijum za razgraničenje zajedničkih od posebnih djelova zgrade, u smislu pomenutih odredbi, je namjena stvari, ali samo ako postoji sumnja o njihovom karakteru, a što ovdje nije slučaj. Promjena namjene zajedničke stvari, bez saglasnosti svih vlasnika posebnih djelova stambene zgrade, ne znači istovremeno da se tim činom promijenio i svojinski režim na tim djelovima, odnosno da je tim djelovima data druga priroda, a kako u ovom dijelu pravilno rezonuje prvostepeni sud.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 704/15 od 21.10.2015. godine)

ZAJEDNIČKA SVOJINA ETAŽNIH VLASNIKA
(Čl. 4 i 14 Zakona o etažnoj svojini, u vezi sa čl. 18 i čl. 19
stav 2 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa)

Ostava za smeće predstavlja zajednički dio zgrade koji služi zgradi kao cjelini i na istoj etažni vlasnici imaju zajedničku nedjeljivu svojinu.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od utvrđenja da je sporna prostorija u vrijeme izgradnje predmetne stambene zgrade bila projektovana kao ostava za smeće, u koju svrhu je korišćena godinama nakon izgradnje zgrade (od 1978 godine), da bi tokom 1990. godine na osnovu odluke Zbora stanara i ugovora o zakupu zajedničke prostorije ista data na korišćenje M. K., kada je došlo do prenamjene, koju ovaj i danas koristi kao obučarsku radnju, a da je nakon izlaganja podataka katastra nepokretnosti tj. 1993 godine (stupio na snagu 1997 godine), bez pravnog osnova upisana na tuženu, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da ista predstavlja zajedničku nedjeljivu svojinu etažnih vlasnika predmetne stambene zgrade i usvojili tužbeni zahtjev.

Da sporna prostorija predstavlja zajednički dio stambene zgrade koji služi zgradi kao cjelini i na kojoj etažni vlasnici imaju zajedničku i nedjeljivu svojinu, u smislu ranije važećih odredbi čl. 37 st.2 Zakona o stambenim odnosima ("Sl.list RCG", br.40/90), čl. 4 i 14 Zakona o etažnoj svojini ("Sl.list RCG", br. 21/95) i čl. 18 i čl. 19 st.2. Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa ("Sl.list SFRJ", br. 6/80, 36/90 i "Sl.list SRJ", br. 29/96), proizilazi i iz nalaza vještaka građevinske struke koji je utvrdio da ovaj prostor ima veze sa komunikacionim površinama (stepenište i dr.) ulaza stambene zrade.

Za svoje odluke nižestepeni sudovi su dali potpune i pravilne razloge koji se revizijom ne dovode u pitanje.

Ne stoje navodi revizije da sudovi ovu pravnu stvar nijesu mogli raz riješiti primjenom odredbi Zakona o etažnoj svojini iz 1995. godine, jer je tužilac stupanjem na snagu ovog zakona, koji je bio u primjeni u vrijeme podnošenja tužbe (2001. godine), stekao mogućnost da traži zaštitu prava zajedničke svojine stečene po osnovu Zakona o stambenim odnosima.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1080/15 od 17.12.2015. godine)

UTVRDJEVANJE SVOJINE NA ZAJEDNIČKOM DIJELU ZGRADE
(Član 4 i čl. 14 Zakona o etažnoj svojini)

Na zajedničkom dijelu zgrade ne može se tražiti utvrđenje suvlasništva već utvrđenje zajedničke nedjeljive svojine.

Iz obrazloženja:

„Odlučujući o reviziji drugotuženog izjavljenoj protiv presude Višeg suda u Podgorici Gž.br.1389/08 od 02.06.2009. godine, Vrhovni sud Crne Gore je rješenjem Rev.br.858/10 od 22.06.2010. godine reviziju odbacio, kao nedozvoljenu. Po ustavnoj žalbi Etažnih vlasnika ulaza br.113 stambene zgrade u Bulevaru Svetog Petra Cetinskog u Podgorici, Ustavni sud Crne Gore je odlukom UŽ.III br.459/11 od 21.04.2015. godine usvojio ustavnu žalbu i ukinuo rješenje Vrhovnog suda Crne Gore Rev.br.858/10 od 22.06.2010. godine i predmet vratio tom sudu na ponovni postupak.

Po razmatranju spisa, u smislu čl.401. ZPP-a, ovaj sud je našao da je revizija osnovana.

Naime, u postupku koji je prethodio donošenju pobijane odluke je utvrđeno da se sporni podrumski prostor nalazi ispod stanova ulaza 111 i 113, sa dimenzijama 11,53 x 8,25 m ili 95,12 m², koji prostor je drugotuženi od 01.07.1998. godine, do 01.04.2007. godine na osnovu usmenog ugovora o zakupu izdavao prvotuženom, i ubirao zakupninu. Nadalje, da se radi o jedinstvenom prostoru između dva ulaza, upućuje utvrđena činjenica da se konstruktivni zidovi stanova ulaza 111 i 113 (ranije ulaza 89 i 91) nalaze iznad ovog podrumskog prostora, a da su sa istočne i zapadne strane ulazi u podrumski prostor simetrični. Na osnovu nalaza i mišljenja vještaka elektro struke je utvrđeno da su na licu mjesta evidentni tragovi strujnih krugova, koji upućuju na zaključak da su sporni podrumski prostor koristili stanari oba ulaza (ulaza 111 i 113).

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca za utvrđenje suvlasništva u dijelu od 1/2 podrumskog prostora, dimenzija 11,53 x 8,25 m, površine 95,12 m², koji se nalazi u stambenoj zgradi Bul. Svetog Petra Cetinskog, između ulaza br.111 i br.113 te da se obaveže drugotuženi da tužiocima omoguće sukorišćenje tog prostora i zahtjev za isplatu iznosa od 2.813,77 eura, po osnovu sticanja bez osnova.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su zaključili da su tužioci suvlasnici, u obimu od 1/2 idealnog dijela podrumskog prostora, te su sledstveno tome usvojili zahtjev tužilaca za utvrđenje suvlasništva na 1/2 idealnog dijela i sukorišćenja, te obavezali drugotuženog da tužiocima po osnovu sticanja bez osnova isplati iznos od 2.813,77 eura.

Medjutim, izloženi zaključak nižestepenih sudova je po nalaženju ovog suda neprihvatljiv i suprotan činjeničnoj gradji, koja se nalazi u spisima predmeta.

Naime, kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja, nesumnjivo se da zaključiti da sporni podrumski prostor predstavlja zajednički podrum - zajednički dio stambene zgrade u smislu čl.4. Zakona o etažnoj svojini ("Sl.list RCG",br.21/95 i 23/95), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog odnosa, koji služi zgradi kao cjelini i na kojem saglasno čl.14. istog Zakona svi ili samo neki vlasnici posebnih djelova stambene zgrade imaju zajedničku nedjeljivu svojinu. Dakle, suprotno zaključku nižestepenih sudova, sporni podrum predstavlja zajedničku nedjeljivu svojinu etažnih vlasnika ulaza br.111 i 113 stambene zgrade u Bulevaru

Svetog Petra Cetinjskog, u Podgorici, čija je karakteristika u tome što udjeli zajedničara (etažnih vlasnika) nijesu određeni i što je ista nedjeljiva.

Dakle, na zajedničkim dijelom zgrade se ne može tražiti utvrđenje suvlasništva, već utvrđenje zajedničke nedjeljive svojine, zbog čega će prvostepeni sud u ponovnom postupku pozvati tužioce da pravilno opredjele svoj zahtjev.

Osim toga, za ukazati je nižestepenim sudovima da su propustili da u uvodu presude pravilno označe tužioce i drugotuženog, obzirom da u uvodu nijesu poimenice navedeni etažni vlasnici ulaza 111 i 113, iako su isti navedeni u tužbi.

Kod naprijed navedenog presude nižestepenih sudova je valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Už. Rev. br. 7/15 od 02.12.2015. godine)

PROLAZ PO ODOBRENJU VLASNIKA POSLUŽNE PARCELE
I USLOVI ZA STICANJE PRAVA SLUŽBENOSTI ODRŽAJEM
(Član 203 stav 4 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima)

Prolazom preko poslužne parcele samo po odobrenju vlasnika iste u periodu dužem od 20 godina ne može se održajem steći pravo službenosti.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se utvrdi da ima pravo sezone službenosti puta za progon ljetine i prilaz do svojih kat.parc.839 i 840, kao povlasnih dobara, preko kat.parc.br.841, vlasništvo tuženog, kao poslužnog dobra, u dužini 140 m i širini 2,5 m, koji put se proteže jugozapadnim dijelom parcele tuženog. U tužbi nije konkretno navedeno na koji je način tužilac stekao pravo predmetne službenosti, ali iz činjenica navedenih u tužbi proizilazi da se tužbeni zahtjev zasniva na tvrdnji da je pravo službenosti stečeno održajem.

Prema čl.203. st.1. Zakona o svojinsko pravnim odnosima ("Sl.list CG", br.19/09) stvarna službenost stiče se održajem kada vlasnik povlasnog dobra faktički ostvaruje službenost za vrijeme od 20 godina a vlasnik povlasnog dobra tome se nije protivio.

Prema činjeničnom utvrđenju prvostepenog suda, koje je drugostepeni sud ocijenio pravilnim, tužilac je preko parcele tuženog prolazio samo po odobrenju tuženog. Polazeći od tog utvrđenja, te odredbe čl.203. st.4. Zakona o svojinsko pravnim odnosima, kojom je propisano da se stvarna službenost ne može steći održajem ako je vršena zloupotrebom povjerenja vlasnika poslužnog dobra, pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način.

Da tužilac, kao vlasnik povlasnog dobra, nije stekao pravo službenosti puta pravcem kako je to tužbom traženo, proizilazi iz činjenice da se na tom pravcu (navodno trasi puta) na poslužnom dobru - parceli tuženog, preko 20 godina nalazi električni stub (A), koji onemogućava prolaz preko poslužne parcele na način na koji je to tvrdio tužilac (zapregom i traktorom).”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1119/15 od 01.12.2015. godine)

NEPOKRETNOST UPISANA KAO SEOSKA UTRINA
-NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA UTVRDJENJE PRAVA SVOJINE-

Seoske utrine prije drugog svjetskog rata predstavljale su državnu svojinu, a nakon drugog svjetskog rata iste su bile u društvenoj svojini, te se na zemljištu upisanom kao seoska utrina nije moglo steći pravo svojine.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilac je pored kat. parcele br. 21/213 tražio i utvrđenje prava svojine na kat. parceli br. 21/214, iz posjedovnog lista 108 KO Javorovo, tvrdeći da je iste stekao njegov pravni prethodnik kupovinom od Š. J., 1961. – 1962. godine. Iz nalaza vještaka proizilazi da je sporna parcela br. 21/214 prilikom formiranja katastra 1954. godine upisana kao seoska utrina i predstavljala državno zemljište. Seoske utrine su prema propisima prije drugog svjetskog rata predstavljale brastveničko zemljište i obuhvatale su pašnjake, livade, šume na kome se nije mogla steći privatna svojina da bi čl.1 Zakona o proglašenju plemenskih, seoskih i brastveničkih šuma i šumskog zemljišta na teritoriji Republike Crne Gore („Sl. list NRCG“, br. 9/47) ovakva imovina bila proglašena opštenarodnom i time prestala biti brastvenička svojina, a dotadašnji nosioci ovog prava su zadržali pravo ispaše, drvarenja i pravo sječe gradje za izgradnju zgrade za stanovanje.

Imajući prednje u vidu proizilazi da su seoske utrine prije drugog svjetskog rata predstavljale državnu svojinu, a nakon drugog svjetskog rata iste su bile u društvenoj svojini, što potvrđuje i činjenica da su prilikom formiranja katastra 1954. godine i prilikom razgraničenja šuma iste tako tretirane. Tvrdnju da je spornu parcelu kupio pravni prethodnik 1961. godine od Š. J., tužilac nije dokazao postojanjem ugovora, za razliku od kupovine parcele 20/213 kada je zaključen valjan ugovor kojim je Š. J., kao knjižni vlasnik navedene parcele, istu prodao pravnom prethodniku tužioca.

Dakle, izvedenim dokazima nije utvrđeno da je Š. J. bio vlasnik sporne parcele u vrijeme navodne prodaje pravnom prethodniku tužioca, radi čega svojinu na istoj nije mogao steći pravni prethodnik, niti tužilac po osnovu nasljedja. Činjenica da sporna parcela sa parcelom 20/213 predstavlja cjelinu i da se sa tri strane graniči privatnom imovinom, a sa četiri strane „švapskim putem“ koji razdvaja društvenu i privatnu imovinu, ne predstavljaju valjane činjenice na osnovu kojih bi se mogao izvesti nesumnjiv zaključak o vlasništvu tužioca. Takodje ni pretpostavke vještaka da su sporne nekretnine možda greškom 1954. godine upisane kao društvena svojina nemaju odlučnog značaja za donošenje drugačije odluke u ovom sporu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 718/15 Od 06.10.2015. godine)

UGOVOR O DIOBI OBJEKTA I SPORAZUM O NAČINU KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Sukorisnici gradskog građevinskog zemljišta – dvorišta nijesu ovlašćeni da vrše njegovu fizičku diobu, već se samo mogu sporazumjeti o načinu korišćenja tog zemljišta, nezavisno od svojih suvlasničkih udjela na objektu.

Iz obrazloženja:

„Stranke u ovom sporu su dana 21.07.2009. godine zaključile ugovor o diobi nepokretnosti - kat.parcele br.704 iz l.n. br.722 KO Sutomore. Ugovorom su izvršile diobu stambene zgrade na način da tužiocu pripadne spratni dio zgrade, a tuženoj prizemlje zgrade. Ugovarači su se sporazumjeli da garaža ostaje u suvlasništvu, stim što tužilac isključivo koristi desnu preuređenu stranu garaže-15 m², a lijevu stranu površine 15 m² tužena, sa pravom preuređenja bez saglasnosti tužioca - čl.3. ugovora. Način korišćenja dvorišta - placa stranke su dogovorile tako da prednji dio dvorišta prema ulici isključivo koristi tužena sa pravom pješačkog prolaza tužioca do ulaza u svoj dio kuće i dvorišta, a zadnji dio dvorišta (iza kuće) isključivo koristi tužilac sa pravom tužene da na tom dijelu koristi postojeći tuš i crijevo za polivanje bašte. Tužilac se obavezao da dio garaže koji je njemu pripao neće izdavati trećim licima u vrijeme kada tužena koristi svoj pripadajući dio kuće.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili postavljeni tužbeni zahtjev. Ovo, jer je nesumnjivo utvrđeno da je između suvlasnika - tužioca i tužene izvršena dioba suvlasničkih nekretnina ugovorom o diobi, na način da je svaki od ranijih suvlasnika postao vlasnik određenog realnog i izdvojenog posebnog dijela zgrade, te utvrđen dio garaže i dvorišta koji svaki od njih koristi i način tog korišćenja. Na ovaj način ugovarači su izvršili diobu stambene zgrade i ugovorili način korišćenja garaže i dvorišta, zbog čega odredbe 4. i 5. Ugovora nijesu protivne prinudnim propisima, pa je tužbeni zahtjev pravilno odbijen.

Nasuprot revizijskim navodima, ugovorom o diobi stranke nijesu izvršile diobu građevinske parcele niti je ustanovljeno pravo stvarne službenosti suprotno zakonu. Jer, sukorisnici gradskog građevinskog zemljišta - dvorišta nijesu ovlašćeni da vrše njegovu fizičku diobu, već se samo mogu sporazumjeti o načinu korišćenja tog zemljišta nezavisno od svojih suvlasničkih udjela na objektu. Kako su se tužilac i tužena prilikom zaključivanja ugovora o diobi sporazumjeli i o načinu korišćenja dvorišta, pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su donijeli pobijane presude i odbili tužbeni zahtjev oslanjajući se na postignuti sporazum i zaključeni ugovor o diobi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 606/15 od 06.10.2015. godine)

PRAVNI REŽIM ZEMLJIŠTA U FONDU AGRARNE REFORME

Na zemljištu koje je ušlo u fond agrarne reforme ne može se steći pravo svojine.

Iz obrazloženja:

„Zahtjev za utvrđenje prava svojine na nepokretnostima bliže opisanih u izreci prvostepene presude, tužioci temelje na tapiji od 1930. godine i presudi Okružnog suda Podgorice iz 1924. godine, tvrdeći da je u pitanju imovina njihovog pravnog prethodnika, J. D., koja je bez pravnog osnova upisana na tuženu.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je u pitanju nepokretnost u površini od 355.046 m² upisana na tuženu, u LN br.4 KO Lutovo. Dalje se utvrđuje da se pok. J. D. 1937. godine sa porodicom preselio u Raušiće – Peć, gdje je po kazivanju tužilaca kupio 16 ari zemlje.

Iz nalaza vještaka geodetske struke se utvrđuje da je isti imao na uvid priloženu tapiju pa je utvrdio da je zavedena u knjizi tapija i da su upisani podaci za devet parcela koje čine ukupnu površinu od 102.060 m². Po katastarskoj evidenciji, od vremena formiranja katastra 1956. godine, vještak je utvrdio da parcele koje su bile upisane na pravnog prethodnika tužilaca, J. D., upisane su na Opštinski narodni odbor, a u primjedbama je upisano „J. D. – P“.

Nakon premjera izvršenog 2009.godine, aerofotogrametrijskom metodom i na osnovu javnog izlaganja podataka premjera izvršen je upis parcela prvobitno u privremenim listovima nepokretnosti br.55 i 76 KO Lutovo a nakon izvršenog izlaganja prepisane su u LN br.4 KO Lutovo na Državu Crnu Goru kao nosioca prava svojine.

Vještak je u arhivskoj dokumentaciji, u predmetima kolonizacije našao akt SO Titograd br.221 od 09.01.1967. godine, kojim se objavljuje prodaja kolonističkih imanja, medju kojima se pominje i J. D. (pravni prethodnik tužilaca), izmedju drugih kolonista sa tog područja (K, T. i dr.)

S obzirom na navedeno i po ocjeni ovog suda, pravilno su našli nižestepeni sudovi da pravo svojine na spornim nepokretnostima u trenutku smrti nije imao pravni prethodnik tužilaca, pa je tako traženje tužilaca po osnovu nasljedja pravnog prethodnika neosnovano.

U pitanju je državna svojina, tj. zemljište koje je prvobitno ušlo u fond agrarne reforme, a tužioci nijesu pružili valjane dokaze kojima bi dokazali da je njihov pravni prethodnik u momentu smrti bio vlasnik spornih nekretnina. Sve ukazuje da je u pitanju imovina kolonizatora, kako to proizilazi iz akta SO Titograd br.221 od 09.01.1967. godine, u kojem se izmedju drugih kolonista sa tog područja pominje i prodaja kolonističkog imanja J. D. (pravnog prethodnika tužilaca). Iz spisa predmeta se takodje utvrđuje da je nakon smrti pravnog prethodnika tužilaca vođen ostavinski postupak a ostavinsku masu činila je imovina u Peći, ali ne i sporna imovina u Lutovu. Nakon smrti supruge pravnog prethodnika (J. D.), u smrtnici su prijavili kao ostavinu i spornu imovinu, što je bez uticaja za drugačije presudjenje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 723/15 od 05.11.2015. godine)

PRAVO KORIŠĆENJA MORSKOG DOBRA
(Član 30 stav 1 Zakona o morskom dobru)

Zakon o morskom dobru ne propisuje obavezu vlasnika iz člana 30 stav 1 Zakona o morskom dobru da sa javnim preduzećem koje upravlja morskim dobrom zaključi ugovor o korišćenju morskog dobra, jer pravo korišćenja imaju po samom zakonu.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev nalazeći da su tužilje sledbenici lica koja su bila upisana u zemljišnim knjigama na predmetnim nepokretnostima, pa da im treba usvojiti traženje, kao vlasnicima zemljišta na morskom dobru, a ovo u smislu člana 30 Zakona o morskom dobru.

Drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i odbio tužbeni zahtjev. Ovo sa razloga što ranijem vlasniku zemljišta koje predstavlja morsko dobro, pripada pravo korišćenja morskog dobra samo ako zaključi ugovor sa javnim preduzećem koje upravlja morskim dobrom, pa kako tužilje kao naslednici bivših vlasnika nijesu zaključile ugovor sa javnim preduzećem koje upravlja morskim dobrom, ne mogu tražiti da im se to pravo utvrdi.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je sporna kat. parc. 49 po kulturi pijesak – šljunak upisana kao svojina Države Crne Gore u LN 604 Gošići i da u „G“ listu stoji teret morsko dobro, a koji upis je izvršen nakon izlaganja, a prethodno je ova parcela bila u popisnom listu nepoznatih vlasnika.

U postupku je nesumnjivo utvrđeno da su pravni prethodnici tužilaca bili upisani u zemljišnim knjigama na predmetnim nepokretnostima na osnovu dosudnice navedene u zemljišnim knjigama a zatim nasljedjem i prvostepena presuda u tom dijelu sadrži jasne i valjane razloge koje je u svemu prihvatio i drugostepeni sud. Dake, pravni prethodnici tužilaca su svojinu stekli shodno članu 20 i 33 Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa, pa zato je osnovano traženje prava korišćenja na predmetnom dijelu nepokretnosti.

Prema odredbi člana 30 Zakona o morskom dobru, vlasnici zemljišta na morskom dobru koje je stečeno na pravno valjan način do dana stupanja na snagu ovog zakona, imaju zakonsko pravo korišćenja pod uslovima kao do tada u skladu sa prostornim odnosno urbanističkim planom. Pomenuti zakon ne propisuje obavezu vlasnika iz člana 30 st. 1 Zakona o morskom dobru da se javnim preduzećem koje upravlja morskim dobrom, zaključi ugovor o korišćenju morskog dobra, jer pravo korišćenja imaju po samom zakonu (načelni pravni stav Opšte sjednice Vrhovnog suda Crne Gore Su. br. 124/15-III od 27. 05. 2015. godine).“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 209/15 od 21.10.2015. godine)

**VRAĆANJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA
IZ DRUŠTVENE SVOJINE**

(Član 14 Zakona o vraćanju ranijim vlasnicima poljoprivrednog zemljišta
iz društvene svojine)

Da bi se tužiocima priznalo pravo svojine po osnovu rješenja o vraćanju poljoprivrednog zemljišta iz društvene svojine potrebno je da je to rješenje postalo pravosnažno.

Iz obrazloženja:

„Zbog pogrešnog pravnog pristupa, činjenično stanje nije potpuno utvrđeno, pa nije imalo uslova da se donese zakonita odluka u ovoj stvari.

Prema stanju u spisima, rješenjem Direkcije za nekretnine iz Podgorice br.463-409/2000 od 21.09.2004. godine odbijene su žalbe, pored ostalih, i Opštine Ulcinj, izjavljene protiv rješenja Područne jedinice Ulcinj br.461-36/1-2000 od 15.06.2004. godine, kojim je usvojen zahtjev tužilaca pa im je vraćeno u svojinu poljoprivredno zemljište iz društvene svojine (sporno zemljište), koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu rješenja Sekretarijata za poljoprivredu i šumarstvo Izvršnog vijeća - Komisije za arondaciju br.1334/6 od 11.03.1962. godine.

Sporno zemljište je u katastru upisanu na Opštinu Ulcinj.

Predmet spora je zahtjev tužilaca da se utvrdi da su vlasnici ovog zemljišta i da se isto u katastru upiše na njihovo ime.

Nižestepenim presudama usvojen je zahtjev tužilaca. Zaključak o osnovanosti tužbenog zahtjeva sudovi temelje na činjenici da je rješenje o vraćanju zemljišta konačno. Međutim, da bi se tužiocima priznalo pravo svojine po navedenom osnovu i da bi u katastru mogli upisati to svoje pravo potrebno je da je rješenje postalo pravosnažno (čl.14. Zakona o vraćanju ranijim vlasnicima poljoprivrednog zemljišta iz društvene svojine - "Sl.list RCG", br.14/92). Pravosnažno je rješenje koje se više ne može pobijati u upravnom sporu, odnosno drugom sudskom postupku - čl.215. st.1. Zakona o opštem upravnom postupku ("Sl.list RCG", br.60/2003).

Zbog pogrešnog stanovišta da je za ocjenu osnovanosti tužbenog zahtjeva dovoljno da je rješenje o vraćanju zemljišta konačno, nižestepeni sudovi nijesu ni razjasnili činjenicu da li je navedeno rješenje pravosnažno. Teret dokazivanja te činjenice (pravosnažnosti) je na tužiocima, shodno odredbama čl.217. st.1. i 219. st.2. ZPP, a ne na tuženoj, kako to pogrešno smatra drugostepeni sud.

Stoga, donošenje zakonite odluke u ovoj stvari iziskuje potrebu da prvostepeni sud u nastavku postupka razjasni da li je rješenje o vraćanju tužiocima predmetnog zemljišta u svojinu postalo pravosnažno, pa će u zavisnosti od tog utvrđenja ponovo odlučiti o tužbenom zahtjevu.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 698/15 od 06.10.2015. godine)

PRAVO VLASNIKA OBJEKTA NA KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA
(Član 10 Zakona o građevinskom zemljištu)

Vlasniku objekta pripada pravo korišćenja zemljišta koje se nalazi pod objektom i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu objekta danom kada je to zemljište postalo društvena svojina, a koje pravo korišćenja postoji dok postoji objekat.

Iz obrazloženja:

„Kod utvrdjenja da je tužilac vlasnik objekta koji se nalazi na spornom zemljištu, da je predmetni objekat uklopljen u planski dokument (legalizovan), da je detaljnim urbanističkim planom predviđena urbanistička parcela za potrebe predmetnog objekta u površini od 1.124 m², nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su usvojili tužbeni zahtjev i utvrdili da je tužilac sukorisnik na navedenoj površini.

Naime, prema odredbi člana 10 Zakona o građevinskom zemljištu („Sl. list SRCG“, br. 4/73) koji je bio u primjeni u vrijeme kada je pravnom prethodniku tužioca, P. „B.“ odobrena izgradnja predmetnog objekta (samousluga „Lj.“) sopstvenik zgrade ima pravo da koristi zemljište koje je pod zgradom i zemljište koje je potrebno za njenu redovnu upotrebu danom kada je to zemljište postalo društvena svojina, a koje pravo korišćenja postoji dok postoji zgrada na tom zemljištu i ne može se posebno prenesti. U slučaju prenosa prava svojine na zgradi na sticaoca zgrade prelazi pravo korišćenja zemljišta. Kako je utvrđeno da je tužiocu, kao pravnom sljedbeniku P. „B.“, diobnim bilansom iz 1996. godine pripao predmetni objekat, koji objekat je uklopljen u DUP Bijelo Polje i za isti formirana urbanistička parcela (br. UP9) u površini od 1124 m² (396 m² zemljište pod zgradom i 728 m² zemljišta oko zgrade), to tužiocu pripada pravo sukorišćenja predmetnog zemljišta u navedenoj površini.

Sa iznijetog svi navodi revizije drugotužene pokazuju se neosnovanim.

Stoji činjenica da su se nižestepeni sudovi pogrešno pozvali na odredbu člana 14 Zakona o građevinskom zemljištu („Sl. list SRCG“, br. 28/80) koji nije bio u primjeni u vrijeme izgradnje predmetnog objekta, ali kako navedena odredba čl. 10 Zakona o građevinskom zemljištu („Sl. list SRCG“, br. 4/73) na istovjetan način propisuje prava vlasnika objekta vezano za korišćenje zemljišta, to su ovi revizijski navodi bez uticaja na drugačiju odluku.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 454/15 od 20.10.2015. godine)

PRESTANAK FIDUCIJARNE SVOJINE

(Član 19 stav 1 i čl. 20 Zakona o fiducijarnom prenosu prava svojine)

Ako dužnik u roku nije ispunio obavezu iz ugovora o kreditu radi čijeg obezbjedjenja vraćanja je zaključen ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine na nepokretnosti, fiducijarni povjerilac postaje vlasnik te nepokretnosti i ima pravo da traži predaju iste.

Iz obrazloženja:

„U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tuženi sa DOO „H.“, Rožaje, 16.10.2003. godine, zaključio ugovor o kratkoročnom kreditu u iznosu od 30.000 €, sa rokom vraćanja od 330 dana, uz kamatu od 18% na godišnjem nivou, koja se u slučaju docnje sa plaćanjem uvećava za 25%. Radi obezbjedjenja ovog potraživanja tužioci su sa tuženim 20.10.2003. godine zaključili ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine na nepokretnostima iz l. n. 1603 KO Rožaje, kat. parceli br. 462 koju čine dvorište površine 500 m², porodična stambena zgrada 1P1 površine 110 m², koja se sastoji od nestambenog prostora 1P površine 66 m², stambenog prostora P površine 90 m² i stambenog prostora PN površine 60 m² i livade površine 198 m². Na osnovu ovog ugovora u katastru nepokretnosti izvršen je upis fiducijarnog prenosa prava svojine. Kako dužnik nije u dospelosti izmirio obaveze iz ugovora o kreditu rješenjem Uprave za nekretnine – Područne jedinice Rožaje, br. 01-954-302/2004 od 11.02.2005. godine, izvršen je definitivni upis prava svojine na tuženog. Po tužbi banke pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Rožajama, P. br. 477/05 od 17.07.2006. godine, naloženo je Z. H. – H. da banci preda nepokretnosti koje su bile predmet ugovora o fiducijarnom pravu svojine. Dalje je utvrđeno da je sa računa DOO „H.“, Rožaje, na ime duga o kreditu tuženi naplatio 12.06.2009. godine iznos od 51.000 € i 15.06.2009. godine 320 €.

Na temelju ovih činjenica nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. Kako dužnik nije u roku ispunio obavezu iz ugovora o kreditu, tuženi je postao definitivni vlasnik stvari, tj. prestala je fiducijarna svojina i pravo svojine uspostavljeno u punom obimu. Definitivno sticanje prava svojine omogućava povjeriocu da zahtijeva predaju stvari – član 19 stav 1 Zakona o fiducijarnom prenosu prava svojine i da raspolaže sa stvarima – čl. 20 istog zakona. Obaveza povjerioca da dužniku omogući nesmetano vršenje prava svojine postoji jedino u situaciji ako je dužnik uredno i blagovremeno izvršio svoju obavezu, što u konkretnom sporu nije slučaj.

Osim toga, pravosnažnim rješenjem Uprave za nekretnine PJ Rožaje, br. 01-954-45/10 od 28.07.2010. godine, odbijen je zahtjev tužilaca kojim su tražili brisanje fiducijarnog prava svojine i ponovni upis prava svojine na tužioce.

Bez ikakvog značaja su navodi revizije kojima se ukazuje da je rješenjem Osnovnog suda u Rožajama, I. br. 34/09 od 10.12.2009. godine, obustavljeno izvršenje koje je određeno na osnovu pravosnažne presude istog suda, P. br. 477/05 od 17.07.2006. godine i ukinute sprovedene radnje, što bi prema mišljenju revidenata bio dokaz da je potraživanje namireno. Ovo zbog toga što se radilo o postupku izvršenja radi ispražnjenja i predaje nepokretnosti, a ne o izvršenju radi namirenja novčanog potraživanja, pa u tom postupku nije bilo relevantno da li je novčano potraživanje namireno.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 555/15 od 24.09.2015. godine)

ISPLATA NAKNADE ZA NACIONALIZOVANO ZEMLJIŠTE
-LEGITIMACIJA OPŠTINE-
(Čl. 41, 46 st. 1 i 2 i čl. 61 Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada
i građevinskog zemljišta)

Za isplatu naknade za nacionalizovano zemljište legitimisana je opština.

Iz obrazloženja:

„Pravilno je drugostepeni sud primijenio materijalno pravo, kada je preinačio prvostepeno rješenje na način što je zahtjev predlagača odbio kao neosnovan u odnosu na prvog i trećeg protivnika predlagača, nalazeći da je samo protivnik predlagača drugog reda odgovoran da isplati predlagačima traženu naknadu. Isto tako, pravilno je drugostepeni sud preinačio prvostepenu odluku i u dijelu odluke o kamati, nalazeći da ista ne pripada predlagačima za period od 01.07.2011 do 31.03.2014.godine.

Naime, pravilno zaključuje drugostepeni sud, da je nacionalizovana nepokretnost za koju predlagači traže naknadu, data na korišćenje školi "I. G. K.", a što znači da je sporna imovina postala društvena svojina. Jer, shodno čl. 8. Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, propisano je, da građevinska zemljišta koja su nacionalizovana ovim zakonom postaju društvena svojina danom stupanja na snagu ovog zakona ("Sl.list FNRJ", br. 52/58, 3/59, 24/59, 24/61 i 1/63) Pri tome, pravilno zaključuje drugostepeni sud da je u konkretnom slučaju legitimisan protivnik predlagača drugog reda, jer je obaveznik naknade za nacionalizovano zemljište opština. Ovo s razloga, što naknada za nacionalizovano građevinsko zemljište se isplaćuje iz sredstava opštine shodno čl. 41, 46 st.1. i 2 i čl. 61 Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta čl. 2.st.2.tač.1. Uredbe o postupku za sprovođenje nacionalizacije najamnih zgrada i građevinskog zemljišta ("Sl.list FNRJ", br. 42/62) i čl.8. Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera ("Sl.list SRCG", br. 28/06), a koji važe u vrijeme donošenja rješenja o depoziranju. Naime, članom 8. je propisano, da se naknada za zemljište koje je postalo društvena svojina isplaćuje u roku od 5 godina od kada je to zemljište predato opštini, ili drugom korisniku i to u jednakim godišnjim obrocima, a st.3. tog člana je propisano, da se ranijem sopstveniku neizgrađenog građevinskog zemljišta naknada isplaćuje u roku od 15 dana od kada je Opština primila naknadu od korisnika tog zemljišta. U prilog tome ide i činjenica, da i u postupku određivanja naknade za izuzeto zemljište, kao učesnici su bili bivši vlasnici spornog zemljišta i Opština H.Novi i da su sva rješenja koja se tiču isplate donijeta od SO Herceg Novi - Odjeljenja za privredu i finansije, što jasno upućuje na zaključak, da se radi o obavezi drugog predlagača, radi čega su bez osnova svi navodi revizije usmjereni u tom pravcu.

Isto tako, pravilno je drugostepeni sud našao, da predmetno potraživanje nije zastarelo, jer nije protekao rok od 10 godina od donošenja rješenja o obustavi postupka za određivanje naknade od 06.08.1974.godine, do podnošenja predloga koji je podniet 15.02.1983.godine, a u kom pravcu nižestepeni sudovi daju potpuno jasne i razumljive razloge.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1049/15 od 02.12.2015. godine)

PASIVNA LEGITIMACIJA PO TUŽBI
ZA UTVRĐENJE PRAVA KORIŠĆENJA
(Član 64 stav 1 Zakona o državnoj imovini)

Zemljište koje je obuhvaćeno urbanističkim planovima na kojem je opština imala pravo korišćenja stupanjem na snagu Zakona o državnoj imovini postaje imovina opštine, te je u sporu za utvrđenje prava korišćenja na tom zemljištu pasivno legitimisana opština.

Iz obrazloženja:

„Sporno zemljište je u katastru nepokretnosti upisano na Opštinu Kotor - tuženu, sa pravom korišćenja, tako da je ista pasivno legitimisana po tužbi tužilaca kojom traže da se utvrdi da su oni nosioci tog prava. Ta legitimacija proizilazi i iz utvrđenja da sporno zemljište u naravi nije šuma, kako je to upisano u katastru, već da se radi o urbanizovanom gradskom građevinskom zemljištu, a zemljište koje je obuhvaćeno urbanističkim planovima na kojem je opština imala pravo korišćenja stupanjem na snagu Zakona o državnoj imovini ("Sl.list CG", br.21/09) postaje imovina opštine - čl.64. st.1. istog zakona. Stoga se ne mogu prihvatiti osnovanim navodi revizije da su tužioci tužbom morali obuhvatiti Crnu Goru. Pravo korišćenja tužilaca utvrđeno nižestepenim presudama, može se transformisati u pravo svojine, primjenom čl.419. st.1. Zakona o svojinsko pravnim odnosima ("Sl.list CG", br.19/09).”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1233/15 od 01.12.2015. godine)

SOLIDARNA OBAVEZA OPŠTINE I DRŽAVE ZA ISPLATU NAKNADE ZA IZUZETO ZEMLJIŠTE

Naknadu za zemljište izuzeto iz posjeda vlasnika od strane opštine, bez zakonom propisanog postupka i donošenja akta o izuzimanju, koje zemljište je privedeno namjeni i kao dobro u opštoj upotrebi (put) upisano kao svojina države, solidarno su obavezni da isplate vlasniku zemljišta opština i država.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kad su usvojili predmetni tužbeni zahtjev i obavezali tužene da tužiocu solidarno isplate iznos od 12.326,40 €, na ime pravične naknade za oduzeto zemljište, ukupne površine 642,00 m².

Naime, izgradnjom – asfaltiranjem ulice, tužilac je lišen prava svojine pa je osnov tužbenog zahtjeva, ustvari, zahtjev za povraćaj svojine. Kako povraćaj i uspostavljanje predjašnjeg stanja nije moguće zbog privodjenja namjeni zemljišta izgradnjom ulice, to tužiocu pripada pravo na naknadu za oduzete nepokretnosti u skladu sa odredbama Zakona o eksproprijaciji.

Budući je osnov tužbenog zahtjeva vraćanje svojine, to se prigovor zastarjelosti s uspjehom ne može isticati, a što su pravilno zaključili nižestepeni sudovi.

Bez uticaja su i navodi revizija kojima se insistira na osnovanosti prigovora nedostatka aktivne legitimacije na strani tužioca za vođenje predmetnog spora. Ovo sa razloga iznijetih u pobijanoj presudi koje prihvata i ovaj sud i na iste upućuje revidenta, radi čega ih i ne ponavlja.

Ne stoji ni istaknuti prigovor nedostatka pasivne legitimacije.

Naime, drugoužena - Opština Nikšić je u obavezi da isplati traženu naknadu, jer je predmetno zemljište izuzela iz posjeda tužioca i privela ga namjeni bez sprovođenja zakonom propisanog postupka i donošenja akta o izuzimanju i isplate naknade. Odgovornost prvotužene proizilazi iz činjenici da je sporni put, kao dobro u opštoj upotrebi, upisan kao svojina države na osnovu Zakona o imovini i Zakona o putevima.

Stoga se drugačije rezonovanje tuženih s tim u vezi ne može prihvatiti.

Neosnovano se revizijom tuženih ukazuje da je visina pravične naknade od strane vještaka građevinske struke previsoko utvrđena.

Prema stanju u spisima, prvotužena nije izjavljivala prigovor na nalaz vještaka građevinske struke, pa to sa uspjehom ne može činiti u reviziji dok je drugotužena, nakon izjašnjenja vještaka na iznijete prigovore, ostala kod istih, ali novo vještačenje nije predlagala.

Kako je nalaz vještaka jasan, stručan i razumljiv, a prilikom njegovog sačinjavanja vještak je vodio računa o odredbi čl. 6 st.4 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji („Sl. list CG“, br. 21/08) to je takav nalaz, i po mišljenju ovog suda, bio valjana podloga za dosudjivanje pravične naknade.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 603/15 od 07.10.2015. godine)

FAKTIČKA EKSPROPRIJACIJA
-NEOSNOVANOST PRIGOVORA ZASTARE-

Pravo na naknadu zbog faktičke eksproprijacije zemljišta radi izgradnje puta izvire iz prava na povraćaj svojine, koje pravo ne zastarijeva, pa samim tim ne zastarijeva ni pravo na naknadu.

Iz obrazloženja:

„Kako je u konkretnom slučaju izvršena faktička eksproprijacija spornih nekretnina za potrebe izgradnje puta i sporno zemljište, kao nekategorisani put upisano na ime tuženog, to je isti u obavezi da tužiocima isplati naknadu u visini tržišne vrijednosti spornog zemljišta, a koja vrijednost je pravilno utvrđena putem vještačenja po vještaku građevinske struke.

Osim toga, bez osnova je pozivanje revidenta na zastarjelost potraživanja i s tim u vezi pozivanje na pravni stav Vrhovnog suda Crne Gore SU VI br.62/14 od 11.07.2014. godine.

Naime, pravilan je zaključak nižesepenih sudova o neosnovanosti istaknutog prigovora zastare, jer pravo na naknadu zbog faktičkog depozitiranog zemljišta izgradnjom puta izvire iz prava na povraćaj svojine, koje ne zastarijeva, pa samim tim ne zastarijeva ni pravo na naknadu. Za ukazati je da se gore navedeni stav Vrhovnog suda Crne Gore odnosi na potraživanje naknade za ekspropisane nepokretnosti i da se isti ne može primjeniti, na konkretan slučaj iz prostog razloga što nepokretnosti tužilaca nijesu ekspropisane aktom nadležnog organa.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1095/15 od 20.10.2015. godine)

VISINA NAKNADE ZA ZEMLJIŠTE ZAUZETO BESPRAVNOM GRADNjom

Visina naknade za zemljište zauzeto bespravnom gradnjom utvrđuje se prema tržišnoj vrijednosti građevinskog zemljišta u vrijeme donošenja sudske odluke, a ne u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Ministarstva finansija Crne Gore – Komisije za povraćaj i obeštećenje Podgorica, br. 07-1-01 Up I-1557/1-2008 od 16.02.2009. godine tužiocima vraćeno sporno zemljište, koje je 1952. godine bilo eksproprisano njihovom pravnom prethodniku M. V. u korist države FNRJ. Na tom zemljištu, dok je ono bilo u državnoj svojini, tuženi je bespravno izgradio porodičnu stambenu zgradu. Dalje je utvrđeno da je vrijednost zemljišta 35 € po m², što ukupno iznosi 10.500,00 €.

Na temelju ovih činjenica nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su obavezali tuženog da tužiocima na ime vrijednosti protivpravno zauzetog zemljišta isplati iznose bliže određene u izreci prvostepene presude.

Naime, tuženi nije mogao gradjenjem steći pravo svojine na zemljištu u vrijeme kada je ono bilo u državnoj svojini jer je znao da gradi na tuđem zemljištu, a objekat je podignut bespravno, na koji način su tužioci lišeni prava svojine.

Nijesu osnovani navodi revizije da tužiocima ne pripada pravo da traže naknadu vrijednosti zemljišta zbog toga što nijesu bili vlasnici u vrijeme gradnjenjam te da tuženi nema pasivnu legitimaciju. Jer, tužioci kao titulari prava svojine na zemljištu, kojima je tuženi bespravnom izgradnjom objekata onemogućio da vrše faktičku vlast na tom zemljištu i da njime raspolazu imaju pravo da od tuženog zahtijevaju naknadu u visini njegove tržišne vrijednosti, koju je pravilno utvrdio vještak građevinske struke. Tuženi je učesnik materijalno-pravnog odnosa iz kojeg je parnica proistekla, sobzirom na odnos prema pravu čija zaštita se traži, kao lice koje je bespravnom gradnjom zauzelo zemljište vlasništvo tužilaca, dakle, pasivno legitimisana strana u ovom sporu.

Bez osnova su navodi revizije da je vrijednost zemljišta trebalo utvrditi u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji ("Sl.list RCG", br. 55/00, 28/06 i 21/08), jer predmet spora nije utvrdjenje naknade za eksproprisano zemljište, pa je vrijednost utvrđena prema tržišnoj vrijednosti građevinskog zemljišta u vrijeme donošenja sudske odluke.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1125/15 od 02.12.2015. godine)

NASLJEDNO PRAVO

PREDMET ZAOSTAVŠTINE
(Član 3 Zakona o nasljedjivanju)

Prava vezana za ličnost ostavioca ne mogu biti predmet zaostavštine.

Radno pravni status je pravo koje je vezano za ličnost, te nasljednici nemaju legitimaciju u sporu za ocjenu zakonitosti rješenja o prestanku radnog odnosa pravnog prethodnika.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima pravni prethodnik tužilaca, koji je pokrenuo ovaj spor, umro je 28.06.2013. godine, pa je drugostepeni sud rješenjem od 17.01.2014. godine utvrdio prekid postupka. Postupak je nastavljen rješenjem drugostepenog suda od 30.06.2015. godine po predlogu zakonskih nasljednika tužioca.

Prema odredbi člana 3 Zakona o nasljedjivanju („Sl. list CG“, br. 74/08) zaostavštinu čine sva imovinska prava podobna za nasljedjivanje koja su ostaviocu pripadala u trenutku njegove smrti. Ne mogu biti predmet zaostavštine sva ona prava koja su vezana za ličnost ostavioca, kao ni ona imovinska prava koja su, iako imovinskog karaktera, isključivo lične prirode i prestaju smrću njihovog titulara.

Pošto je predmet spora ocjena zakonitosti rješenja o prestanku radnog odnosa i tiče se radnopravnog statusa pravnog prethodnika tužilaca, to se radi o pravu koje je vezano za ličnost ostavioca koje prestaje njegovom smrću. Kako se u sporu odlučuje o pravu koje ne prelazi na nasljednike, to tužioci nemaju stvarnu legitimaciju za zahtjev koji je predmet ovog spora. To je razlog zbog koga je obje presude valjalo preinačiti i tužbeni zahtjev odbiti kao neosnovan.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1172/15 od 17.12.2015. godine)

NASLJEDJIVANJE NA OSNOVU TESTAMENTA
(Čl. 61 i 69 Zakona o nasljedjivanju)

Testamentarno nasljedjivanje ima prioritet u odnosu na zakonsko.

Iz obrazloženja:

„Na osnovu dokaza, koji su pravilno cijenjени u smislu čl.9. ZPP-a je utvrđeno da je pravni prethodnik stranaka D. K. umro 05.03.2010. godine, te da je iza njegove smrti vođen ostavinski postupak, koji je okončan pravosnažnim rješenjem Osnovnog suda u Bijelom Polju O.br.411/11 od 21.12.2011. godine, kojim je na njegovoj zaostavštini, koju su činile nekretnine upisane u listu nepokretnosti br.100 KO Dubovo a (susvojina od 5/12) u listu nepokretnosti br.217 (u cjelini 1/1) i br.216 KO Zaton (susvojina 5/6) oglašeni tuženi (supruga i djeca) kao zakonski nasljednici prvog naslednog reda, na po 1/7 idealnog dijela. Pored navedenog, u postupku je utvrđeno da je sada pok. D. K. sačinio sudski testament Rs.br.74/06 od 09.08.2006. godine, kojim je svu svoju nepokretnu imovinu - nepokretnosti iz lista nepokretnosti br.100 KO Dubovo i br.216 i 217. KO Zaton ostavio svom sinu - sedmotuženom N. i njegovim sinovima odnosno unucima S. i S. na po 1/3 idealnog dijela, koji je testament proglašen dana 13.02.2012. godine, nakon čega je sud aktom O.br.411/11 od 07.03.2012. godine obavjestio učesnike da svoja prava mogu ostvariti u parničnom postupku.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za utvrđenje prava svojine na 1/3 idealnog dijela nekretnina upisanih u listu nepokretnosti br.100 KO Dubovo i 216 i 217. KO Zaton a po osnovu testamentalnog nasljedjivanja - sudskog testamenta sada pok. djeda D. K., Rs.br.74/06 od 09.08.2006. godine.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja, nižestepeni sudovi su pravilno primjenili materijalno pravo kada su usvojili zahtjev tužioca.

Neosnovano je ukazivanje revidenta na postojanje jačeg pravnog osnova i s tim u vezi pozivanje na rješenje Osnovnog suda u Bijelom Polju O.br.411/11 od 21.12.2011. godine i posjed. Jer, isti su izgubili iz vida da se prema odredbama Zakona o nasljedjivanju može naslijediti na osnovu zakona (zakonski nasljednici) i na osnovu testamenta, te da testamentarno nasljedjivanje ima prioritet u odnosu na zakonsko.

Dakle, kod postojanja sudskog testamenta Rs.br.74/06 od 09.08.2006. godine, čija valjanost nije osporena i utvrđene činjenice da od strane oglašениh zakonskih naslednika nije istican zahtjev za smanjenje raspolaganja testamentom, zbog povrede nužnog dijela u smislu čl.42. u vezi čl.43. Zakona o nasljedjivanju ("Sl.list CG",br.74/08), to su i po nalaženju ovog suda nižestepeni sudovi pravilno primjenili materijalno pravo, kada su usvojili zahtjev.

Osim toga, za ukazati je da je neosnovano pozivanje revidenta na odredbu čl.41. st.2. Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa ("Sl.list SFRJ",br.6/80 i 36/90 i Sl.list SFRJ",br.29/96) odnosno odredbu čl.124. Zakona o svojinsko-pravnim odnosima ("Sl.list CG",br.19/09), jer isti gubi iz vida da je predmet spora u ovoj pravnoj stvari zahtjev za utvrđenje prava svojine po osnovu testamenta, dok se navedne odredbe odnose na zaštitu svojine - publicijansku tužbu, radi povraćaja stvari po jačem pravnom osnovu. „

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 937/15 od 07.10.2015. godine)

NIŠTAVOST SVOJERUČNOG TESTAMENTA
(Član 61 stav 2 Zakona o nasljeđivanju)

Ništav je svojeručni testament ako je utvrđeno da je testatorka u vrijeme sačinjavanja istog bila dementna.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Osnovnog suda u Kotoru O.br.446/08 od 22.04.2009. godine izvršeno je proglašenje testamenta. Testamentom je testatorka naložila osnivanje zadužbine "D. D." i da se njena kuća, koja se nalazi u Petrovcu, ima isključivo koristiti kao dom za stara lica. Kao izvršilac testamenta označeni su predsjednik Opštine Budva i Sekretar za socijalni rad RCG i Republičko pravobranilaštvo.

Rješenjem Osnovnog suda u Kotoru O.br.446/08 od 22.04.2009. godine, zainteresovana lica su upućena na parnicu radi ostvarivanja svojih prava po osnovu testamenta.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se utvrdi da je navedeni testament ništav. Zahtjev je zasnovan na tvrdnji da testatorka sa imovinom navedenom u testamentu nije mogla raspolagati bez saglasnosti tužioca, a ovo shodno Ugovoru o uređenju međusobnih odnosa zaključenim između tužioca i pok. D. D., ovjeren kod Osnovnog suda u Kotoru pod Ov. II br. 4481/2006 od 11.08.2006. godine.

Podneskom tužioca od 31.01.2012. godine, tužilac je tužbeni zahtjev opredijelio na način bliže označen u izreci prvostepene presude, s tim što je zahtjev za utvrđenje ništavosti testamenta zasnovao na nalazu i mišljenju vještaka neuropsihijatra dr M. R. Naime, putem ovog vještaka utvrđeno je da se kod testatorke radilo o demenciji koja je ireverzibilna, da je ista bila psihotična, te da nije bila sposobna da napravi adekvatan testament, tj. da nije bila u mogućnosti da shvati pravni značaj svog postupka, niti da pojmi smisao svog oporućenog raspolaganja i da oblikuje svoju volju.

Polazeći od takvog činjeničnog utvrđenja pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su, s pozivom na odredbu čl.61 st.2 Zakona o nasljeđivanju („Sl. list CG“, br. 74/08), kojom je propisan jedan od uslova za pravljenje testamenta - sposobnost rasuđivanja, usvojili tužbeni zahtjev i utvrdili da je testament ništav.

Za svoje odluke nižestepeni sudovi su dali jasne i pravilne razloge koje prihvata i ovaj sud.

Revizijom se potencira na nalazu i mišljenju vještaka neuropsihijatra dr M. R. datom 19.05.2011. godine, u kojem se ista izjasnila da se ne može sa sigurnošću utvrditi da li je ili nije testatorka mogla da sastavi predmetni testament. Tačno je da se vještak u svom osnovnom nalazu i mišljenju od 19.05.2001. godine izjasnila na izloženi način. Međutim, to je istakla jer nije raspolagala sa medicinskom dokumentacijom o zdravstvenom stanju testatorke neposredno prije sačinjavanja testamenta, a kada joj je od strane tužioca dostavljena odgovarajuća medicinska dokumentacija, ista se izjasnila na način bliže označen u dopuni nalaza, na kojem su i zasnovani zaključci nižestepenih sudova o osnovanosti tužbenog zahtjeva.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1265/15 od 15.12.2015. godine)

PISMENI TESTAMENT PRED SVJEDOCIMA
(Član 67 Zakona o nasljedjivanju)

Uloga svjedoka zavještanja sastoji se u potvrđivanju samo dvije okolnosti, prve, da je zavještalac priznao zavještanje za svoje i druge, da se odmah iza toga na zavještanju svojeručno potpisao.

Iz obrazloženja:

„Zavještalac R. Dj. je svojeručno potpisala testament koji je sačinilo drugo lice advokat, a dva svjedoka su svojeručno i istovremeno potpisala sporni testament nakon što je zavještalac u prisustvu svjedoka i tuženog priznala zavještanje za svoje.

Stoga se navodi revizije tužilaca kojima se s tim u vezi suprotno tvrdi pokazuju neosnovanim.

Naime, jedan od uslova punovažnosti ovog testamenta je da zavještalac potpiše testament i da izjavi da je to njegov testament. Ta izjava može biti izričita ili prećutna. I po mišljenju ovog suda, a kako to pravilno zaključuju i nižestepeni sudovi, ponašanje testatorke prilikom potpisivanja testamenta i njena izjava nakon toga „dobro je da se i to završi“, ukazuje na nedvosmislen način da je ispunjen navedeni zakonski uslov za punovažnost predmetnog testamenta.

Neprihvatljiv je navod revizije i u dijelu kada se tvrdi da se činjenice koje se tiču ispunjenosti uslova u pogledu forme testamenta ne mogu utvrdjivati saslušanjem jednog od svjedoka testamenta, a u odsusvu drugog svjedoka testamenta, što je u konkretnom slučaj.

Prisustvo dva svjedoka prilikom potpisivanja ove vrste testamenta je uslov za njegovu punovažnost. Uloga svjedoka zavještanja sastoji se u potvrđivanju samo dvije okolnosti, prve da je zavještalac priznao zavještanje za svoje i druge, da se odmah iza toga na zavještanju svojeručno potpisao.

Prema stanju u spisima, autentičnost potpisa svjedoka testamenta tokom postupka nije dovođena u sumnju, a istovremeno prisustvo svjedoka prilikom njegovog sačinjavanja utvrđena je na osnovu pravilne ocjene svih dokaza provedenih u postupku na te okolnosti, pa i iskaza svjedoka M. Š., dok je drugi svjedok testamenta M. K. preminula ubrzo nakon njegovog sastavljanja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 760/15 od 24.09.2015. godine)

NEPUNOVAŽNOST USMENOG TESTAMENTA (Član 73 Zakona o nasljedjivanju)

Nije punovažan usmeni testament ako nijesu postojale izuzetne prilike za sačinjavanje istog.

Iz obrazloženja:

„U postupku je utvrđeno da je pok. V. Z. dana 16.12.2006. godine, pred svjedocima Đ. J. i G. J., ostavila usmeni testament kojim je svoju pokretnu i nepokretnu imovinu zavještala tuženoj. U postupku pred prvostepenim sudom O.br.994/06 proglašen je usmeni testament dana 16.04.2008. godine.

Tužioci su u ovom sporu tražili da se utvrdi da usmeni testament dat pred svjedocima nije punovažan.

Nižestepeni sudovi su zaključili da nijesu postojale izuzetne prilike koje bi onemogućile testatorku da sačini pismeni testament, a zbog kojih bi testatorka mogla izjaviti poslednju volju usmeno pred dva svjedoka, kako je to propisivala odredba čl.73. Zakona o nasljeđivanju, koji je bio u primjeni u vrijeme sačinjavanja istog. Ovakav zaključak nižestepeni sudovi su temeljili na utvrđenim činjenicama u postupku pred prvostepenim sudom da je testatorka pok.V. Z. boravila u bolnici od 13.12.2006. godine do 17.12.2006. godine kada je preminula, da je bila pismena, da je mogla komunicirati sve do svoje smrti, pisati, bila pokretna, te da ni ona niti druge bolesnice u sobi, među kojima su i svjedoci usmenog testamenta, nijesu očekivali njenu smrt. Sem navedenog, nižestepeni sudovi su utvrdili da je dana 16.12.2006. godine testatorka u formi neobaveznog razgovora tokom ležanja u bolničkoj sobi sa svjedocima testamenta izjavila da bi garsonjeru trebalo ostaviti tuženoj, a sama tužena je u iskazu kao stranka istakla da testatorka nije bila toliko bolesna te da su ove njene riječi oni u sobi prihvatili kao šalu.

Pored iznijetog, nižestepeni sudovi su iz nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke, datih u postupku pred prvostepenim sudom na osnovu medicinske dokumentacije za testatorku, utvrdili da je pok.V. Z. na dan 16.12.2006. godine mogla da komunicira sa okolinom, bila sposobna za rasuđivanje, mogla da se kreće i piše, jer u medicinskoj dokumentaciji nema nikakvih konstatacija u pogledu neuroloških poremećaja, kao i da je njeno stanje toga dana bilo bolje i stabilnije nego na dan prijema na liječenje. Vještaci su se izjasnili da je ista bila sposobna za rasuđivanje, komunikaciju za okolinom i eventualno pisanje testamenta, i pored činjenice da je istoj desna ruka bila povrijeđena.

Ovako utvrđene činjenice po nalaženju nižestepenih sudova ukazuju da nije bilo smetnji da testatorka pok. V. Z. sačini svojeručni testament ili pismeni testament pred svjedocima, zbog čega su utvrdili da je usmeni testament pred svjedocima ništav i usvojili tužbeni zahtjev na način kako to proizilazi iz izreke prvostepene presude.

Po nalaženju ovog suda, pravni zaključak nižestepenih sudova je pravilan i isti se ne dovodi u sumnju istaknutim navodima u reviziji. Jer, nižestepeni sudovi su na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenili materijalno pravo iz odredbe čl.73. Zakona o nasljeđivanju ("Sl.list SRCG", br.4/76 i 22/78), koje je mjerodavno pravo u vrijeme sačinjavanja usmenog testamenta. Naime, nižestepeni sudovi su ocijenili da nijesu postojale izuzetne prilike za sačinjavanje usmenog testamenta da bi se priznala njegova punovažnost, a ovakav zaključak zasnovali su na nalazima vještaka medicinske struke, da testatorka, iako dugogodišnji srčani bolesnik, nije bila takvog zdravstvenog stanja da bi njeno subjektivno

stanje i predosjećaj bliske smrti opravdavalo sačinjavanje izjave posljednje volje u usmenoj formi, kao jedinoj mogućoj formi u datim uslovima. Naprotiv, sudovi su izveli pravilan zaključak da zdravstveno stanje pok. Z. u vrijeme sačinjavanja usmenog testamenta je bilo takvo da nije bilo smetnji da sačini svojeručni testament ili pismeni testament pred svjedocima kojim bi raspolagala svojom imovinom.

Tužena u reviziji ističe da nižestepeni sudovi nijesu pravilno cijenili činjenicu da je testatorka preminula dan nakon sačinjavanja usmenog testamenta, čime želi da dokaže tvrdnju da je loše zdravstveno stanje testatorke bilo prisutno na dan davanja izjave posljednje volje, i time osporava zaključak nižestepenih sudova da nijesu postojale izuzetne prilike u kojima je testatorka jedino mogla sačiniti usmeni testament. Međutim, nasuprot ovim revizijskim navodima, ovaj sud nalazi da je pravilan zaključak koji su izveli nižestepeni sudovi da se nije radilo o izuzetnim prilikama za sastavljanje usmenog testamenta, jer za punovažnost usmenog testamenta, kao vanrednog oblika zavještanja, potrebno je postojanje izuzetnih prilika u objektivnom i subjektivnom smislu. Samim tim, bolest i životno doba testatorke, sami za sebe, ne mogu se smatrati izuzetnim prilikama, ako je prema mjestu gdje je testatorka živjela i prema sredini u kojoj se kretala objektivno i subjektivno imala mogućnost da sastavi pismeni testament. U konkretnom slučaju, imajući u vidu da je pok. V. Z. bila u stalnom kontaktu sa tuženom, budući je po tvrdnjama tužene ona brinula o njoj, ovaj sud nalazi da je imala mogućnost da sastavi pismeni testament, te da se nije radilo o izuzetnim prilikama za sastavljanje usmenog testamenta i pored činjenice da je smrt testatorke nastupila nedugo nakon sačinjavanja ovog testamenta.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 801/15 od 20.10.2015. godine)

STICANJE ZAOSTAVŠTINE
(Član 130 Zakona o nasljedjivanju)

Nasljednici stiču pravo suvlasništva na imovini ostavioca u trenutku njegove smrti.

Iz obrazloženja:

„Pravilno su nižestepeni sudovi utvrdili da su tužioci suvlasnici koje pravo su stekli po osnovu nasljedja iza smrti svoga oca. To pravo tužioci su sa ostalim naslednicima stekli časom smrti njihovog oca kada je pravo na nasledje otvoreno. Pri tome je pravilan zaključak nižestepenih sudova da predmetna tužba nema nasledno pravni karakter jer se stranke ne spore o pravu na nasledje, već je u pitanju svojinska tužba kojom tužioci traže pravo svojine po osnovu nasledja iza smrti svoga oca. Stoga je bez osnova pozivanje tuženih na odredbe čl.139 Zakona o nasledjivanju jer pravo zahtijevati svojinu ne zastarijeva.

Takodje su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su utvrdili da je apsolutno ništav Ugovor o poklonu koji su zaključili pravni predhodnik prvo i drugotuženog i trećetuženi.

Naime, polazeći od činjenice da su časom smrti svoga oca tužilje postale suvlasnici na njegovoj zaostavštini, a da iste nijesu učestvovala u ostavinskom postupku i izjasnile se o prihvatanju nasledja, sporne nekretnine nijesu mogle biti predmet ugovora o poklonu. Pravni predhodnik prvo i drugotuženog kao poklonodavac i trećetuženi kao poklonoprimac su prilikom zaključenja ugovora bili nesavjesni, jer su dobro znali da su na spornoj imovini suvlasnici i tužioci. Prema odredbi čl.132 Zakona o svojinsko pravnim odnosima, suvlasnik bez saglasnosti ostalih suvlasnika može raspolagati samo sa svojim dijelom, ne povređujući pravo ostalih suvlasnika, radi čega je raspolaganje pravnog predhodnika prvo i drugotuženog nezakonito. Pri tome, nema značaja da je pravni predhodnik prvo i drugotuženog oglašen za jedinog naslednika, obzirom da su tužilje postale suvlasnici na spornoj imovini u času smrti njihovog oca, kako to propisuju odredbe čl.130 Zakona o nasledjivanju („Sl. list SR CG“, br. 4/76 i 22/78).“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1256/15 od 01.12.2015. godine)

PONIŠTAJ NEGATIVNE NASLJEDNIČKE IZJAVE
(Član 136 stav 3 Zakona o nasljedjivanju)

Odricanjem od nasljedja nasljednik ne određuje ko će naslijediti ostavioca, pa ako je ostavina prešla na lica koja njemu nijesu po volji ne može zbog zablude tražiti poništaj nasljedničke izjave.

Iz obrazloženja:

„Saglasno postignutom porodičnom dogovoru, tužilac je u ostavinskom postupku, na zapisniku sastavljenom dana 18.10.2011.godine, dao nasljedničku izjavu da se odriče od nasljedja koje mu po zakonu pripada iza smrti svog oca D. Međutim, četvrtotužena je, suprotno postignutom dogovoru, na zapisniku sastavljenom dana 26.02.2013.godine dala nasljedničku izjavu da se prihvata nasljedja koje joj po zakonu pripada.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja, nižestepeni sudovi su zaključili da je tužilac dao nasljedničku izjavu u zabludi, rukovodeći se prethodno postignutim porodičnim dogovorom. Ovo kod utvrdjenja da je četvrtotužena, ignorišući postignuti porodični dogovor, dala nasljedničku izjavu kojom se prihvata nasljedja i na taj način tužioca dovela u zabludu u pogledu lica kojima će pripasti dio njegovog pripadajućeg dijela nasljedja, odnosno na koja lica će se raspodijeliti dio kojeg se on odrekao. Naime, četvrtotužena je održavala tužioca u zabludi da će i ona dati negativnu nasljedničku izjavu, što je navelo tužioca da izjavu kojom se odriče svog nasljednog dijela. Stoga su se, po mišljenju nižestepenih sudova, stekli uslovi iz čl.136 st.3 Zakona o nasljedjivanju, da se poništi nasljednička izjava tužioca usljed postojanja mana volje – zablude i prevare, u smislu odredaba čl.54 i 58 Zakona o obligacionim odnosima (Sl.list CG, br.47/08).

Međutim, po nalaženju ovog suda, takav zaključak nižestepenih sudova za sad se ne može prihvatiti.

Naime, odredbom čl.136 st.3 Zakona o nasljedjivanju („Sl. list CG“, br. 74/08), propisano je da nasljednik koji je dao izjavu može tražiti poništenje izjave ako je ona izazvana prinudom ili prijetnjom ili je data usljed prevare ili u zabludi.

Poništaj negativne nasljedničke izjave, u prisustvu postojanja mana volje, dakle u slučaju kad ju je nasljednik dao u zabludi i usljed prevare, može da se traži u subjektivnom roku od godinu dana od saznanja za razlog rušljivosti, odnosno prestanka prinude. Objektivni rok je tri godine od davanja izjave (čl.115 Zakona o obligacionim odnosima). Poslije isteka ovih rokova manljiva izjava je konvalidirana.

Dakle, iz izloženog proizilazi, da je pravilna primjena navedenih odredbi nalagala da sud najprije cijeni da li je tužilac zahtjev za poništaj nasljedničke izjave postavio u zakonom propisanom roku, jer su za poništaj nasljedničke izjave propisani isti uslovi, u pogledu mana volje, koji su potrebni i za poništaj rušljivih pravnih poslova.

Međutim, nižestepene presude u tom dijelu ne sadrže razloge, radi čega se ne mogu ispitati.

Isto tako, valja ukazati da je neodrživ stav nižestepenih sudova da je nasljednička izjava tužioca o odricanju od nasljedja data u zabludi, a sa razloga što je tužilac doveden ponašanjem četvrtotužene u zabludu u pogledu lica kojima će pripasti dio koji bi on naslijedio, a kojeg se odrekao.

Naime, izjava o odricanju nije data u zabludi zbog koje bi bila manljiva samo iz razloga što je ostavina prešla na lica koja nasljedniku koji se odrekao od nasljedja nijesu po

volji, jer odricanjem od nasljedstva nasljednik ne određuje ko će naslijediti ostavioca, pa sa tih razloga ne može tražiti poništaj svoje izjave.

Takodje, a na što se osnovano revizijom ukazuje, u postupku pred nižestepenim sudovima nije na nesumnjiv način utvrđeno postojanje porodičnog dogovora na koji se tužilac poziva, a u povodu koga je dao negativnu nasljedničku izjavu, jer je ostalo neutvrđeno da li je četvrtotužena, kao zakonski nasljednik svog oca - pok. D. I., bila učesnik tog dogovora.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 812/15 od 05.11.2015. godine)

PORODIČNO PRAVO

UTVRDJIVANJE POSTOJANJA BRAKA
-NEOSNOVANOST TUŽBENOG ZAHTJEVA -
(Čl. 16 – 38 Porodičnog zakona)

Da bi brak bio punovažan moraju biti ispunjeni uslovi propisani odredbama čl. 16 – 25 Porodičnog zakona koje će prilikom zaključenja braka cijeniti nadležni organ, a takodje mora biti ispoštovan postupak propisan odredbama 25 – 38 Porodičnog zakona.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilja traži da se utvrdi da je dana 28.12.1987. godine sa pok. M. Đ. zaključila brak i da je na dan M. smrti 16.09.2013. godine bila njegova bračna supruga, što bi nadležni organ Opštine Bijelo Polje bio dužan da uknjiži u knjigu vjenčanih.

Odredbom čl.16-25 Porodičnog zakona Crne Gore („Sl. list CG“, br. 1/2007), propisani su uslovi za punovažnost braka, dok je odredbama čl.25-38 istog zakona propisan postupak sklapanja braka. Da bi brak bio punovažan moraju biti ispunjeni uslovi propisani naprijed navedenim odredbama koje će prilikom zaključenja braka cijeniti nadležni organ, a takodje mora biti ispoštovan postupak propisan Porodičnim zakonom, nakon čega matičar odredjuje datum i čas sklapanja braka i sklopljeni brak upisuje u matičnu knjigu vjenčanih u koju se potpisuju bračni drugovi, odbornik skupštine opštine, svjedoci i matičar.

Imajući u vidu naprijed citirane zakonske odredbe, te činjenicu da tužilja sa pok. Đ. M. nikada nije pred nadležnim organom zaključila brak, već je sa njim samo živjela u vanbračnoj zajednici, pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo i postavljeni tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1342/15 od 16.12.2015. godine)

IZMJENA ODLUKE O VRŠENJU RODITELJSKOG PRAVA
(Čl. 76, 67 stav 3, čl. 357 Porodičnog zakona, u vezi
čl. 12 Konvencije o pravima djeteta)

Roditeljsko pravo i način vršenja roditeljskog prava uvijek su uslovljeni zaštitom najboljeg interesa djeteta i podređeni toj zaštiti.

Bitan elemenat u utvrđivanju najboljeg interesa djeteta je poštovanje prava djeteta na slobodno izražavanje, mišljenje o svim pitanjima koja ga se tiču i uzimanje u obzir tog mišljenja u skladu sa uzrastom i zrelošću djeteta, uključujući pravo da bude saslušano u svakom sudskom postupku koji se odnosi na njega.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi odlučuju na način što mijenjaju odluku o vršenju roditeljskog prava u odnosu na mlđb. kćerku stranaka J., te određuju samostalno vršenje roditeljskog prava tužioca u odnosu na nju, dok takav zahtjev tužioca u odnosu na vršenje roditeljskog prava prema mlđb. sinu stranaka V. odbijaju kao neosnovan.

I po ocjeni ovog suda, pravilno su postupili nižestepeni sudovi kad su odlučili na izloženi način.

Naime, Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta iz 1989.godine (ratifikovana Zakonom o ratifikaciji – „Sl.list SFRJ“, Medjunarodni ugovori, br.15/90 i Sl.list SRJ, Medjunarodni ugovori, br.4/96 o 2/97) i Porodični zakon Crne Gore („Sl.list RCG“, br.1/2007) u svojim odredbama predviđaju da u svim aktivnostima koji se tiču djeteta, pa tako i u sudskom postupku, odnosno sporu radi vršenja roditeljskog prava postoji obaveza zaštite najboljeg interesa djeteta.

Roditeljsko pravo i način vršenja roditeljskog prava uvijek su uslovljeni zaštitom najboljeg interesa djeteta i podređeni su toj zaštiti.

Bitan elemenat u utvrđivanju najboljeg interesa djeteta je poštovanje prava djeteta na slobodno izražavanje, mišljenje o svim pitanjima koje ga se tiču i uzimanje u obzir tog mišljenja, u skladu sa uzrastom i zrelošću djeteta (čl.12 Konvencije o pravima djeteta), uključujući pravo da bude saslušano u svakom sudskom postupku koje se odnosi na njega. I Porodični zakon u odredbi čl.67 st.3 propisuje da se mišljenju djeteta mora posvetiti nužna pažnja po svim pitanjima koje ga se tiču i u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima.

Stoga je sud prilikom odlučivanja o povjeravanju djeteta i načinu vršenja roditeljskog prava i dužnosti dužan da se rukovodi isključivo najboljim interesom djeteta uz poštovanje prirode i specifičnosti ovog postupka i njegovih posebnih pravila.

Poštujući pravnu prirodu spornog postupka, osjetljivost istog i značaj kojeg ima za roditelja i dijete, prava roditelja i vršenje roditeljskog prava moraju se podrediti interesima mlđb. djeteta.

Polazeći od izloženog pravnog pristupa i dovodeći ga u vezu sa prednjim činjeničnim utvrdjenjima, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da je u konkretnom slučaju najbolji interes mlđb. kćerke stranaka J. da roditeljsko pravo samostalno vrši tužilac, a da se taj interes

poklapa sa voljom mlđb. J., proizilazi iz stanja u spisima, u prvom redu, razloga prvostepene presude koje je s pravom prihvatio drugostepeni sud.

Pri tom, pravilno su nižestepeni sudovi cijenili i činjenicu da se ne može isključiti uticaj interpersonalnog konteksta na stav djeteta, već je isti evidentan, kao i da su negativni stavovi djeteta podržani od strane oca, ali da ta činjenica ne može uticati na drugačiju odluku u ovoj pravnoj stvari niti drugačiji zaključak suda u odnosu na najbolji interes mlđb. J. Osim toga, volja malodobne J. da nastavi da živi sa ocem poklapa se sa faktičkim stanjem koje sa prekidima traje od 31.07.2012.godine, a u postupku je utvrđeno da kod tužioca ne postoje smetnje koje bi ga ograničavale u roditeljskom pravu.

Ovaj sud je cijenio da je osporavanom presudom mlđb. kćerka J. povjerena roditelju koji je osuđen zbog nasilja u porodici pravosnažnom presudom, (a zbog ispoljenog nasilja prema tuženoj), te da stoga isti nije podoban da mu se povjeri vršenje roditeljskog prava nad mlđb. kćerkom, ali je našao da taj navod nije od uticaja na drugačije presudjenje. Ovo kod utvrđenja u postupku da su odnosi između stranaka poremećeni do nivoa da je komunikacija prekinuta, te da svaki pokušaj komunikacije dovodi do podnošenja krivičnih prijava, prijavljivanja i slično. Međutim, kako se takav odnos stranaka nikada nije prenosio na maloljetnu djecu u pogledu bilo kojeg elementa nasilja u porodici to isti, kako to pravilno nalazi i prvostepeni sud, nije mogao uticati na odluku o povjeravanju djeteta.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1245/15 od 17.12.2015. godine)

VRŠENJE RODITELJSKOG PRAVA
(Član 76 u vezi čl. 357 Porodičnog zakona)

U sporu za vršenje roditeljskog prava sud se uvijek rukovodi najboljim interesima djeteta, a najbolji interes djeteta je pravni standard, koji se cijeni prema okolnostima svakog konkretnog slučaja, a elementi procjene najboljeg interesa djeteta su između ostalog uzrast i pol djeteta, njegove želje i osjećanja s obzirom na uzrast i zrelost, potrebe djeteta i sposobnost roditelja da zadovolji utvrđene potrebe djeteta.

OBAVEZA IZDRŽAVANJA DJECE
(Član 254 stav 1 Porodičnog zakona)

Činjenica da je roditelj korisnik naknade za materijalno obezbjeđenje istog ne oslobadja od obaveze izdržavanja mlđb. djeteta.

Iz obrazloženja:

„Saglasno čl.357. st.1. Porodičnog zakona ("Sl.list RCG",br.1/07), a s pozivom na Evropsku Konvenciju o pravima djeteta, nižestepeni sudovi su se odlučujući o vršenju roditeljskog prava nad mlđb. kćerkom stranaka M. rukovodili najboljim interesom mlđb. djeteta i našli da je u najboljem interesu djeteta da se isto povjeri na dalje čuvanje, vaspitanje i izdržavanje majci.

I po nalaženju ovog suda, pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo, kada su odlučili na izloženi način.

Naime, najbolji interes djeteta je pravni standard, koji se cijeni prema okolnostima svakog konkretnog slučaja, a elementi procjene najboljeg interesa djeteta su, između ostalog, uzrast i pol djeteta, njegove želje i osjećanja s obzirom na uzrast i zrelost, potrebe djeteta, s jedne strane i sposobnost roditelja da zadovolji utvrđene potrebe djeteta. Dakle, nižestepeni sudovi su pravilno cijeneći sve okolnosti a prihvatajući izvještaj i mišljenje stručnog tima Centra za socijalni rad za Opštine Bar i Ulcinj, pravilno odlučili kada su mlđb. kćerku stranaka povjerili na dalje čuvanje, vaspitanje i izdržavanje majci, nalazeći da je to u najboljem interesu djeteta.

Neosnovano se ukazuje revizijom da su nižestepeni sudovi prekoračili tužbeni zahtjev, kada su odlučivali o doprinosu za izdržavanje mlđb. djeteta. S tim u vezi, za ukazati je da prekoračenja nema, jer o izdržavanju mlđb. djeteta sud odlučuje po službenoj dužnosti i kada nema zahtjeva. Međutim, revident je izgubio iz vida da je punomoćnik tužene na glavnoj raspravi održanoj dana 29.12.2014. godine, u završnoj riječi tražio na ime doprinosa za izdržavanje mlđb. djeteta iznos od 75,00 eura, mjesečno.

Osim toga, nižestepeni sudovi su nasuprot navodima revizije pravilno odlučili o visini doprinosa na ime izdržavanja mlđb. djeteta, pri tom a s pozivom na odredbu čl.272. i 273. Porodičnog zakona vodeći računa o potrebama mlđb. djeteta i o mogućnosti tužioca, kao lica koje je dužno da daje izdržavanje, kao i o tome da ukupan iznos sredstava potrebnih za izdržavanje ne može biti manji od iznosa stalne novčane pomoći, koja se po propisima o socijalnoj zaštiti daje licu bez ikakvog prihoda u Opštini, u kojoj izdržavano lice ima prebivalište. Utvrđena činjenica da je tužilac korisnik naknade za materijalno obezbjeđenje

istog ne oslobadja ga obaveze izdržavanja mladb. djeteta, jer je saglasno čl.254. st.1. Porodičnog zakona obaveza roditelja da izdržava svoju maloljetnu djecu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1111/15 od 20.10.2015. godine)

PRESTANAK OBAVEZE IZDRŽAVANJA DJETETA
(Član 254 stav 2, u vezi čl. 280 Porodičnog zakona)

Danom završetka školovanja djeteta prestaje obaveza roditelja da ga izdržava.

Iz obrazloženja:

„Tužbom podnesenom 18.12.2012. godine tužilac je tražio da se utvrdi da je njegova obaveza izdržavanja prestala sa danom 01.09.2010. godine, a podneskom od 14.08.2014. godine tražio je da se utvrdi da je ta obaveza prestala 01.09.2010. ili 02.08.2014. godine.

Prema čl.254. st.2. Porodičnog zakona ("Sl.list RCG", br.1/07), ako dijete nakon punoljetstva nije završilo školovanje, roditelji su dužni da ga prema svojim mogućnostima izdržavaju do isteka vremena trajanja školovanja u odgovarajućoj školi, odnosno fakultetu, a ako je školovanje iz opravdanih razloga produženo, najkasnije do navršene 26-te godine života, a shodno čl.280 istog zakona sud može, na zahtjev lica koje je dužno da daje izdržavanje, da ukine izdržavanje dosuđeno ranijom odlukom suda, ako su se okolnosti na osnovu kojih je donijeta odluka kasnije izmijenile. Nije sporno da je tužilja školovanje završila 14.06.2014. godine (prije navršene 26 godine života).

Polazeći od te činjenice, te citiranih zakonskih odredbi, pravilno je drugostepeni sud primijenio materijalno pravo kada je preinačio prvostepenu presudu, nalazeći da je obaveza tužioca da doprinosi izdržavanju tužene prestala 14.06.2014. godine.

Obaveza izdržavanja, po pravilu, prestaje danom podnošenja tužbe kojom se traži ukidanje izdržavanja. Ovo, u situaciji kada su za takvu odluku postojali zakonski uslovi u momentu podnošenja tužbe. U konkretnom slučaju u vrijeme kada je tužba podnesena ti uslovi nijesu postojali, pa je drugostepeni sud pravilno zaključio da je obaveza tužioca prestala danom završetka školovanja tužene - 14.06.2014. godine.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1308/15 od 15.12.2015. godine)

**PRAVO DJETETA NA NAKNADU ŠTETE
NA IME MANJE ISPLAĆENOG DOPRINOSA ZA IZDRŽAVANJE
(Čl. 272 i 273 Porodičnog zakona, u vezi čl. 78 i 79 Zakona o radu)**

Ukoliko u doprinos za izdržavanje djeteta nije uračunata uvećana zarada davaoca izdržavanja djetetu pripada pravo na naknadu štete na ime manje isplaćenog doprinosa za izdržavanje.

Iz obrazloženja:

„Pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 9312/99 od 28.12.1999. godine, brak Lj. K. i T. K. je razveden i tada mldb. sin, sada tužilac, povjeren na dalju njegu, čuvanje i vaspitanje majci uz obavezu oca da svakomjesečno doprinosi njegovom izdržavanju 25% od ličnog dohotka koji bude ostvarivao. Nije sporno, da je tužiocu po osnovu izdržavanja uplaćivano 25% od ličnog dohotka koji je ostvarivao njegov otac kod C. b. CG, kao i to, da u taj iznos nije uračunata naknada Lj. K., koju je ostvarivao kao član S. C. b. i kao G. u M. m. f. Iz nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke proizilazi, da za taj period nije od tog primanja odbijana alimentacija a što ukupno sa zakonskom kamatom iznosi 12.315,29 €.

Kod takvog stanja stvari, pravilno su nižestepeni sudovi usvojili zahtjev tužioca i obavezali tuženu da na ime naknade štete zbog manje isplaćenog doprinosa za izdržavanje za traženi period isplati iznos od 10.250,00 € sa zakonskom kamatom, kao i na ime obračunate kamate u iznosu od 2.065,29 €.

Ovo sa razloga, što naknada koju je otac tužioca ostvarivao kao član S. C. b. predstavlja uvećanu zaradu davaoca izdržavanja, shodno članu 65 stav 2 tada važećeg Zakona o radu, koja odredba je identična sa odredbom čl. 78 i 79 st. 1 sada važećeg Zakona o radu. Naime, shodno navedenoj odredbi propisano je šta čini zaradu zaposlenog u koju ulazi i naknada zarade, kao i ostala lična primanja, pa stoga i po nalaženju ovog suda pripada i naknada za članstvo u S. C. b. CG. Sa tih razloga, bez osnova su svi navodi revizije, kojima se osporava da navedena primanja ne ulaze u zaradu oca tužioca.

Polazeći od toga, da ovlašćeni radnik tužene nije umanjivao osnovicu za obračun dosudjene alimentacije za naknadu koju je tužiočev otac ostvarivao kao član S. C. b., time je tužiocu prouzrokovana šteta za koju je tužena odgovorna, shodno čl. 148, 164 i 165 ZOO. Ovo sa razloga, što je nezakonitim radom tuženog koji nije postupao po pravosnažnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici P. br. 9312/99 i rješenjem o izvršenju istog suda I. br. 3404/06 od 27.11.2006. godine tužiocu pričinjena šteta, u visini koja je obračunata od strane vještaka finansijske struke, koja visina se ne dovodi u pitanje navodima revizije.

Pri tome, pravilno su nižestepeni sudovi imali u vidu i odredbe čl. 272 i 273 Porodičnog zakona CG, kojim je propisano da sud prilikom ocijenjivanja mogućnosti lica koje daje izdržavanje uzeće se u obzir sva ukupna primanja davaoca izdržavanja i stvarne mogućnosti da stiče zaradu, a što znači da u osnovicu za alimentaciju ulaze sva ostvarena primanja davaoca izdržavanja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 913/15 od 03.11.2015. godine)

PRIZNANJE SUVLASNIČKOG UDJELA U DRUŠTVU PO OSNOVU STICANJA U BRAKU

Supružnik ne može tražiti priznanje suvlasničkog udjela u društvu u čijem osnivanju nije učestvovao, već samo kao supružnik koji nema status osnivača može ostvariti obligaciono pravni zahtjev prema svom suprugu kao osnivaču društva shodno svom doprinosu u sticanju zajedničke imovine ukoliko je ista unijeta kao osnivački ulog u novonastalo društvo.

Iz obrazloženja:

„Po ocjeni ovoga suda pravilno su nižestepeni sudovi kao neosnovan odbili zahtjev tužioca kojim je traženo da se utvrdi da je isti po osnovu sticanja u braku stekao vlasništvo od 50% na postojećem DOO „A. M. i o.“, te 50% finansijskih sredstava društva i novčanih sredstava – ušteđevine. Naime, iz predmetnih spisa proizilazi da je navedeno društvo najprije osnovano kao ortačko društvo čiji su osnivači bili tužena i njen otac M. M. 2001. godine, nakon čega je 2002. godine, isto preregistrovano u dioničarsko društvo sa po 50% vlasničkog udjela tužene i njenog oca nakon čije smrti 2009. godine, je jedini vlasnik postala tužena. Iz spisa dalje proizilazi da je navedeno preduzeće prestalo da postoji 23.11.2009. godine, zaključenjem stečaja da bi 07.09.2009. godine, osnovano novo društvo DOO „A. A.“ čiji je osnivač bila R. D. nakon čijeg istupanja iz društva je 2010. godine pristupila tužena sa učešćem vlasništva od 100%.

Imajući prednje u vidu, tužiocu ne pripadaju vlasnička prava na postojećem dioničarskom društvu. Naime, radi se o društvu čiji su prvi osnivači bili tužena i njen otac, da bi nakon stečaja bilo osnovano novo društvo, sa udjelom tužene u vlasništvu od 100%. Tužilac nije učesnik niti potpisnik odluke o osnivanju društva, niti je u društvo unio zakonom propisani ulog. Zajednička imovina ortačkog društva postaje svojina društva od trenutka unošenja u društvo, čime se na ovoj imovini isključuju vlasnička prava kako ulagača tako i njegovog bračnog druga. Sa ovih razloga tužilac ne može tražiti priznanje suvlasničkog udjela u društvu u čijem osnivanju nije učestvovao, već samo kao supružnik koji nema status osnivača može ostvariti obligaciono pravni zahtjev prema svom suprugu kao osnivaču društva shodno svom doprinosu u sticanju zajedničke imovine ukoliko je ista unijeta kao osnivački ulog u novo nastalo društvo. Sa istih razloga je neosnovan zahtjev tužioca kojim je tražio 50% udjela na finansijskim i novčanim sredstvima – ušteđevini posebno imajući u vidu da je DOO „A. A.“ osnovao 2010. godine, kada je tužena stekla status osnivača dok je bračna zajednica stranaka faktički prestala da postoji 2009. godine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1186/15 od 03.11.2015. godine)

IMOVINA STEČENA POKLONOM U TOKU TRAJANJA BRAKA
(Član 286 Porodičnog zakona)

Stanovi kupljeni u toku trajanja braka od novca koji je na poklon od oca dobio jedan bračni drug predstavljaju posebnu imovinu tog bračnog druga.

Iz obrazloženja:

„Parnične stranke su bile u braku od 05.01.1979. do 22.09.2010. godine, kada je bračna zajednica faktički prestala. Kao vlasnik stana u Podgorici – ul. V. R., br.9 površine 46 m², kod nadležnog organa tuženi je upisan na osnovu ugovora o kupoprodaji Ov.br.24768/2007 od 17.07.2007. godine, zaključenog sa prodavcem V. Đ., a kao vlasnik stana u Podgorici ul. A., br.35, površine 57 m², upisan je na osnovu ugovora o kupoprodaji Ov.br.11895/99 od 11.10.1999. godine zaključenog sa prodavcem R. Đ. Predmetni stanovi su kupljeni od novca kojeg je tuženi dobio na poklon od svog oca F., a ovaj je ta novčana sredstva stekao prodajom većeg broja placeva naslijedjenih od svog oca J., tokom 1999, 2000, 2001, 2005 i 2007. godine, što proizilazi iz sadržine zaključenih ugovora i iskaza oca tuženog - da je novac dao samo za potrebe tuženog.

Kod takvog činjeničnog stanja, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da sporni stanovi predstavljaju posebnu imovinu tuženog, koju je stekao poklonom tokom trajanja bračne zajednice, saglasno čl.286 st.1 Porodičnog zakona Crne Gore (“Sl.list RCG”, br.1/2007), zbog čega su odbili tužbeni zahtjev.

I po ocjeni ovog suda, tuženi je dokazao da je novčana sredstva za kupovinu spornih stanova dobio na poklon od svog oca. Ovo proizilazi, kako iz iskaza oca tuženog, koji se prilikom ponovnog saslušanja na ročištu od 20.11.2013. godine izjasnio da je sav novac od prodaje placeva pod Ljubovićem dao sinu (oko 400.000,00 €), jer je jedina i sve njemu pripada (prethodno je istakao da ima ćerku i da je njoj kupio jednu garsonjeru). U prilog ovog zaključka govori i činjenica da su u ovim stanovima živjeli otac i majka tuženog i iskaz svjedoka B. V., koji je naveo da je od prodate imovine deda tuženog J. R. prvo kupljen stan na S. A., u koji su se uselili otac tuženog sa suprugom (sestrom svjedoka), a poslije stan u ul. V. R., gdje su se “prebacili”. I. R., kćerka stranaka u svom svjedočkom iskazu je navela da je stan u ul. V. R., kupljen za babu i djeda, od placeva ispod Ljubovića, a stan na S. A. za nju, jer se razvela i živjela u tom stanu sa dedom i babom. Stoga se predmetni stanovi ne mogu podvesti pod režim zajedničke imovine stranaka shodno čl.280 Porodičnog zakona. S tim u vezi, za ukazati je da poklon novca, kao pokretne stvari ne zahtijeva pisanu formu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 839/15 od 02.12.2015. godine)

ZAJEDNIČKO ULAGANJE BRAČNIH DRUGOVA
U STICANJU IMOVINE
(Član 288 stav 2 Porodičnog zakona)

Ako je utvrđeno da je nepokretnost stečena kupovinom a sredstva za kupovinu pribavljena prodajom stana koji je predstavljao posebnu imovinu jednog bračnog druga, a koja vrijednost stana je znatno uvećana doprinosom i ulaganjem drugog bračnog druga, radi se o zajedničkim ulaganjima bračnih drugova u sticanju, a ne o uvećanju vrijednosti posebne imovine jednog bračnog druga.

Iz obrazloženja:

„U prvostepenom postupku je utvrđeno da je tužilja bila u braku sa ocem tužene pok.Đ. K. od 1989. godine pa do njegove smrti 2006. godine, da su tokom zajedničkog života stranke vršile ulaganja zajedničkih sredstava u stan koji se nalazio u Starom gradu u K., označen anagrafskim brojem 375, da je građevinska vrijednost te nekretnine prema nalazu i mišljenju vještaka uvećana ulaganjima tužilje 22,30%. Utvrđeno je da je navedeni stan u Starom gradu u K. koji je predstavljao posebnu imovinu pok. K. stečenu nasleđem, nakon pomenutih ulaganja u adaptaciju i renoviranje, prodat kupcu P. Ž. 2005. godine za kupoprodajnu cijenu u iznosu od 80.000,00 €. Od sredstava dobijenih navedenom prodajom kupljene su nepokretnosti u Dobroti, koje su predmet tužbenog zahtjeva tužilje u ovom sporu. Prvostepeni sud je takođe utvrdio da je prije raspolaganja sa stanom u Starom gradu u K. ugovorom o prodaji istog, pok. K. stanom raspolagao u korist tužene-kćerke sudskim testamentom sačinjenim pred Prvim opštinskim sudom u Beogradu 26.12.2003. godine.

Na temelju ovakvog činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda, koje je drugostepeni sud u svemu prihvatio kao pravilno, nižestepeni sudovi su zaključili da se u konkretnom slučaju radi o uvećanju vrijednosti posebne imovine jednog supružnika s obzirom da se radi o zajedničkom ulaganju u njegovu posebnu imovinu-stan u Starom gradu u Kotoru, kojim ulaganjima je došlo do znatnog uvećanja vrijednosti posebne imovine koje prelazi okvire adaptacije i renoviranja, koji zaključak je utemeljen na nalazu i mišljenju vještaka građevinske struke. Ovakvo činjenično utvrđenje predstavljalo je podlogu za zaključak suda da je doprinos tužilje takvom uvećanju 1/3 vrijednosti. Stoga su nižestepeni sudovi, a prethodno nalazeći da su nepokretnosti na koje je upravljen tužbeni zahtjev kupljene od novca dobijenog prodajom stana čija vrijednost je uvećana doprinosom i ulaganjem tužilje, djelimično usvojili tužbeni zahtjev zaključujući da je po osnovu izvršenih ulaganja i doprinosa u nepokretnosti - stan u Starom gradu u K., tužilja stekla suvlasništvo na nepokretnostima u Dobroti i u tom obimu usvojili tužbeni zahtjev, kako to proizilazi iz izreke prvostepene presude.

Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su u ovom sporu na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, pravilno primijenili materijalno pravo kada su utvrdili pravo suvlasništva tužilje u obimu od 1/3 na nepokretnostima u Dobroti, koje su predmet spora i u tom dijelu usvojili tužbeni zahtjev. Međutim, po nalaženju ovog suda osnov tužbenog zahtjeva nije uvećanje vrijednosti posebne imovine jednog supružnika u smislu odredbe čl.287. st.2. Porodičnog zakona („Sl. list RCG“, br. 01/07) već se radi o sticanju zajedničke imovine radom u toku trajanja bračne zajednice saglasno čl.288. Porodičnog zakona. Naime, u postupku je na nesumnjiv način utvrđeno da je sporna nepokretnost stečena kupovinom, a sredstva za kupovinu su pribavljena prodajom stana u Starom gradu u K. Samim tim, radi se o

zajedničkim ulaganjima bračnih drugova u sticanju, a ne o uvećanju vrijednosti posebne imovine jednog bračnog druga.

Činjenica da je tužilja svojim radom i sredstvima doprinijela znatnom uvećanju vrijednosti stana u Starom gradu u K., koji je bio posebna imovina njenog pok.supruga stečena nasleđem, bila bi od značaja da je zahtjev upravljen na tu imovinu po osnovu uvećanja vrijednosti posebne imovine jednog bračnog druga, u smislu čl.287. Porodičnog zakona. Međutim, uvećanja vrijednosti na tom stanu, kao posebne imovine pok. K. i doprinos tužilje tom uvećanju, opredjeljivali su nižestepene sudove samo u pogledu utvrđivanja suvlasničkog udjela tužilje na nepokretnostima u Dobroti. Jer, saglasno odredbi čl.288. st.2. Porodičnog zakona u zajedničku imovinu ulaze i prihodi sa posebne imovine koji su ostvareni radom bračnih drugova. Samim tim, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je tužilja doprinijela da vrijednost posebne imovine njenog pok. supruga, a u konkretnom slučaju radi se o cijeni dobijenoj prodajom stana u Starom gradu, bude uvećana što je uslovalo i uvećanju prihoda od te imovine - kupoprodajnoj cijeni.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 261/15 od 24.09.2015. godine)

ZAJEDNIČKA IMOVINA BRAČNIH DRUGOVA
(Član 288 Porodičnog zakona)

Imovina stečena radom u toku trajanja bračne zajednice predstavlja zajedničku imovinu bračnih drugova, te ukoliko je doprinos u sticanju jednak ista samo u obimu od ½ može činiti zaostavštinu jednog bračnog druga.

Iz obrazloženja:

„Iz činjeničnih utvrđenja pred prvostepenim sudom proizilazi da su tužilja i sada pok. B. V. bili u braku od 1976. do 22.02.2004.godine, kada je B. preminuo. U ostavinskom postupku vođenom iza smrti B. V., supruga tužilje, a oca tuženih (prvotuženi je sin ostavioca iz prvoga braka), kod Opštinskog suda u Indjiji, tužilja je osporila da je imovina upisana na ostavioca u l.n. 462 KO Mokra Njiva – Nikšić isključiva svojina ostavioca, pa je ista upućena na parnicu radi dokazivanja svog prava. U postupku je utvrđeno i to da tužilja i pok. B. V. imaju dvoje zajedničke djece, drugotuženog i trećetuženu, koji ne spore osnovanost tužbenog zahtjeva. Nije sporno među strankama, a utvrđeno je i dokazima provedenim u postupku, da su tužilja i pok. B. V. u toku trajanja bračne zajednice, pored porodične stambene zgrade u Indjiji, sagradili i novu porodičnu stambenu zgradu u Nikšiću na placu dobijenom od oca pok. B.– M. V. Iz dokaza provedenih u postupku – iskaza tužilje i prvotuženog datih u svojstvu stranaka, iskaza saslušanih svjedoka, te sadržine pisanih dokaza (ugovora o kreditima) i nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke utvrđeno je da je tužilja svojim radom u bračnoj zajednici doprinijela sticanju sporne nepokretnosti i da njen doprinos u sticanju te nepokretnosti nije manji od doprinosa njenog pok. supruga.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su usvojili tužbeni zahtjev i utvrdili da zaostavštinu pok. V. B. ne čini ½ idealnog dijela spornih nepokretnosti, bliže označenih u izreci prvostepene presude, jer imovina u tom obimu pripada tužilji po osnovu zajedničkog sticanja u braku. Ovo kod nesumnjivog utvrđenja da je i tužilja u izgradnju kuće uložila svoju posebnu imovinu (sredstva koju je ostvarila prodajom kuće naslijedjene od majke), koja je sagradjena na parceli koju je pok. B. dobio na poklon od svog oca, a iz nalaza vještaka finansijske struke utvrđeno je da je ukupan doprinos pok. B. po svim osnovama (zarada, penzija, vrijednost zemljišta na kome je izgradjena kuća koja predstavlja poklon od oca) iznosio 68.550,91 €, dok doprinos tužilje (zarada, nasljedje od majke, naknada ostvarena njegovom drugih lica) iznosi 80.123,41 €.

I po ocjeni ovog suda, a nasuprot navodima revizije, odlučujući na navedeni način, nižestepeni sudovi su prvilno primijenili materijalno pravo.

Jer, iz činjenica utvrđenih u postupku, suprotno navodima revizije, proizilazi da sporne nepokretnosti predstavljaju imovinu koju su tužilja i njen pok. suprug B. V. stekli radom u toku trajanja bračne zajednice, dakle, zajedničku imovinu u smislu odredbe čl.288 Porodičnog zakona Crne Gore („Sl.list RCG“, br.1/2007).

Kako prvotuženi nije dokazao da je doprinos njegovog oca, a supruga tužilje, u sticanju sporne nepokretnosti očigledno i značajno veći od doprinosa tužilje to je, i po ocjeni ovog suda, pravilan zaključak nižestepenih sudova da su tužilja i pok. B. V. suvlasnici na spornim nepokretnostima u dijelu od ½, a po osnovu sticanja zajedničke imovine u braku, te da predmetna imovina u navedenom obimu i ne čini zaostavštinu pok. B. V.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 843/15 od 17.12.2015. godine)

DIOBA ZAJEDNIČKE IMOVINE I RASPOLAGANJE
SVOJIM SUVLASNIČKIM DIJELOM
(Član 289 stav 3 Porodičnog zakona, u vezi sa čl. 103 ZOO)

Smatra se da su bračni drugovi izvršili diobu zajedničke imovine ako su upisani kao suvlasnici na po ½ idealnog dijela, te raspolaganje svojim suvlasničkim dijelom ugovorom o hipoteci bez saglasnosti drugog supružnika ne čini taj ugovor ništavim.

Iz obrazloženja:

„Utvrdjeno je da su tužiteljica i tuženi drugog reda supružnici, da su tuženi prvog reda i "P. MB M.", zaključili Ugovor o ekspres biznis kreditu za pravna lica, kojim ugovorom mu je tuženi prvog reda odobrio kredit radi finansiranja obrtnih sredstava u iznosu od 20.000,00 €, s obavezom otplate u 12 mjesečnih anuiteta, počev od 12.06.2008.godine. Dalje je utvrdjeno da je tuženi drugog reda u svojstvu hipotekarnog dužnika sa tuženim prvog reda kao hipotekarnim povjeriocem, a radi obezbjedjenja navedenog kredita, zaključio ugovor o kontinuiranoj hipoteci na napokretnostima upisanim u l.n. 28216 KO Podgorica III, i to na 1/2 idealnog dijela, susvojina tuženog drugog reda.

Na temelju ovih činjenica, nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev za utvrdjenje ništavosti ugovora o hipoteci, pravilno zaključujući da su tužiteljica i tuženi drugog reda izvršili diobu nepokretnosti, shodno odredbi čl.289 st.3 Porodičnog zakona, budući su upisani kao suvlasnici na po 1/2 idealnog dijela.

I po mišljenju ovog suda, predmetni ugovor o hipoteci nije ništav pravni posao u smislu odredbe čl.103 ZOO, jer nije protivan prinudnim propisima i moralu društva. Nekretnine koje su založene ugovorom o hipoteci su susvojina tuženog drugog reda, zbog čega je mogao raspolagati svojim suvlasničkim dijelom opterećujući ga hipotekom.

Revizijski navod da tužiteljici nije dostavljena žalba prvotuzene na odgovor, da je te navode iznijela u žalbi, ali ih drugostepeni sud nije cijenio, je bez uticaja na donošenje drugačije odluke u ovoj pravnoj stvari, jer radi se o relativno bitnoj povredi iz odredbe čl.379 st.1 u vezi čl.372 st.1 ZPP, koja nije od uticaja na drugačije presudjenje.

Neosnovani su i revizijski navodi da je prvostepeni sud trebao saslušati tužiteljicu i tuženog drugog reda na okolnosti kako su regulisali pitanje imovine, budući su isti upisani kao suvlasnici na po 1/2 predmtne imovine u l.n. 2826 KO Podgorica.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 879/15 od 17.12.2015. godine)

RASPOLAGANJEM ZAJEDNIČKOM BRAČNOM IMOVINOM
BEZ SAGLASNOSTI DRUGOG SUPRUŽNIKA
(Član 290 u vezi čl. 288 i 292 stav 1 Porodičnog zakona, u vezi čl. 103 ZOO)

Pretpostavka postojanja saglasnosti za raspolaganje je oboriva i u slučaju kada se na pouzdan način utvrdi da bračni drug na koga nepokretnosti nijesu upisane nije znao za raspolaganje i da se sa tim raspolaganjem nije saglasio, takvo raspolaganje je protivno odredbama zakona.

Iz obrazloženja:

„Odlučujući o zahtjevu tužioca da se utvrdi ništavost ugovora o hipoteci koji je zaključen među tuženima, prvostepeni sud je djelimično usvojio zahtjev i utvrdio da je predmetni ugovor ništav u dijelu kojim je raspolagano sa suvlasničkim udjelom tužioca od 1/2 stana, budući isti u smislu odredbe čl.289 Porodičnog zakona predstavlja zajedničku imovinu tužioca i drugotužene. Saglasno odredbama čl.290. istog zakona, koja propisuje da bračni drugovi ne mogu raspolagati zajedničkom imovinom bez saglasnosti drugog bračnog druga, niti je opteretiti pravnim poslom među živima, prvostepeni sud je zaključio da tužilac nije dao saglasnost za raspolaganje spornim nepokretnostima ugovorom o hipoteci.

Drugostepeni sud je na raspravi na kojoj je odlučeno o žalbi prvotužene utvrdio da su tužilac i drugotužena u braku od 1981. godine, da nepokretnost koja je opterećena hipotekom predstavlja njihovu zajedničku bračnu imovinu, te da nije postojala saglasnost tužioca data drugotuženoj da sa predmetnom imovinom raspolaze zaključenjem ugovora o kontinuiranoj hipoteci. Naime, drugostepeni sud je utvrdio da je drugotužena ovjerenim punomoćjem datim Č. A., svojoj sestričini, ovlastila istu da može u njeno ime založiti nepokretnosti - stan upisan u ln.br.2343 KO Novi Bar u korist hipotekarnog povjerioca - prvotužene, kao sredstvo obezbjeđenja potraživanja iz ugovora o kreditu, koji je Č. A. kao dužnik zaključila sa prvotuženom. Drugostepeni sud je iz iskaza tužioca utvrdio da tužilac nije imao saznanja o raspolaganju svoje supruge njihovom zajedničkom imovinom i da isti ne bi odobrio takvo raspolaganje, a navode tužioca potvrdila je i Č. A. u svjedočkom iskazu, i pri tom se izjasnila da drugotužena o raspolaganju stanom ni naknadno nije obavijestila svog supruga-tužioca. Prednje navode potvrdila je i drugotužena, ističući da tužilac nije boravio u Crnoj Gori kada je ona izdala punomoćje Č. A. da raspolaze predmetnim stanom ugovorom o kontinuiranoj hipoteci, za koji nije sporila da predstavlja zajedničku imovinu tužioca i njenu.

Iz ovako utvrđenih činjenica, drugostepeni sud je zaključio da je ugovor o kontinuiranoj hipoteci koji je zaključen između tuženih apsolutno ništav saglasno čl.103 ZOO, koji je važio u vrijeme zaključenja ugovora, jer je protivan prinudnom propisu iz čl.290. Porodičnog zakona, koji zabranjuje raspolaganje nepodijeljenom zajedničkom imovinom jednog bračnog druga bez saglasnosti drugog bračnog druga. Pri tom, drugostepeni sud pravilno zaključuje da se radi o ništavosti cijelog ugovora, a ne u odnosu na suvlasnički udio tužioca u zajedničkoj imovini od 1/2, u kom pravcu je preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev za ništavost ugovora u cjelosti usvojio.

Po nalaženju ovog suda, izloženi zaključak drugostepenog suda je pravilan i zasnovan na pravilnoj primjeni materijalnog prava. Prema odredbi čl.103. ZOO, koje pravo je mjerodavno u vrijeme nastanka spornog pravnog odnosa, ugovor koji je protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima je ništav, ako cilj povrijeđenog dobra ne upućuje na drugu sankciju, ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo. Iz ove

formulacije proizilazi da je ništav ugovor koji je zaključen i egzistira u pravnom saobraćaju pošto su pri njegovom nastanku ispunjeni svi formalno postavljeni uslovi (u pogledu saglasnosti volja stranaka, predmeta ugovora a ispoštovan je i zahtjev forme), ali su pri tom povrijeđeni prinudni propisi, javni poredak i dobri običaji. Ugovarač apsolutno ništavog ugovora i treća zainteresovana lica imaju pravo da zahtijevaju da sud utvrdi ništavost ugovora, a ugovaračima stoji na raspolaganju i zahtjev iz odredbe čl.104. ZOO za restituciju i za naknadu štete.

Drugostepeni sud je u ovoj pravnoj stvari pravilno i potpuno utvrdio činjenice koje su od značaja za primjenu materijalnog prava. Naime, drugostepeni sud je utvrdio da je raspolaganje drugotužene sa stanom koji predstavlja zajedničku imovinu tužioca i drugotužene, saglasno čl.288. Porodičnog zakona, protivno odredbi čl.290. istog zakona. Jer, iz iskaza tužioca, drugotužene i svjedoka Č. A. proizilazi da, shodno odredbi čl.292. st.1. Porodičnog zakona, drugotužena nije imala saglasnost tužioca za raspolaganje. Naime, prema navedenoj odredbi čl.292, bračni drugovi mogu ugovoriti da upravljanje i raspolaganje cjelokupnom zajedničkom imovinom ili njenim dijelom vrši jedan od njih. Ugovor se može ograničiti i samo na upravljanje i samo na raspolaganje, a u situaciji kada bračna zajednica traje i kada su bračni odnosi skladni, a bračni drug raspolaže sa nepokretnostima koje su u katastru nepokretnosti na njega upisane, važi pretpostavka da to čini uz saglasnost drugog bračnog druga, koja saglasnost može biti izražena usmeno, a može biti data i prećutno. Međutim, pretpostavka postojanja saglasnosti za raspolaganje je oboriva i u slučaju kada se na pouzdan način utvrdi da bračni drug na koga nepokretnosti nijesu upisane, nije znao za raspolaganje i da se sa tim raspolaganjem nije saglasio, takvo raspolaganje je protivno odredbama zakona.

U konkretnom slučaju, drugostepeni sud je na nesumnjiv način utvrdio da nije postojala saglasnost tužioca da tužena može raspolagati sa stanom i isti opteretiti ugovorom o hipoteci, jer nije postojao zajednički interes bračnih drugova, budući da drugotužena nije dužnik iz ugovora o kreditu, niti su sredstva kredita bila namijenjena za potrebe bračne zajednice tužioca i drugotužene. Sem toga, dužnik iz ugovora o kreditu Č. A. je imala punomoćje drugotužene, bila je u posjedu ključeva spornog stana i omogućila hipotekarnom povjeriocu - prvotuženoj da pregleda nepokretnost, a sve bez znanja i saglasnosti tužioca. Iz navedenog nesumnjivo proizilazi da nije postojao sporazum supružnika - tužioca i drugotužene o raspolaganju zajedničkom imovinom i opterećenjem iste. Stoga je, i po mišljenju ovog suda, drugostepeni sud pravilno našao da je ugovor o kontinuiranoj hipoteci ništav i pravilno odlučio na način kako to proizilazi iz izreke pobijane presude.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1260/15 od 01.12.2015. godine)

UPRAVLJANJE I RASPOLAGANJE
ZAJEDNIČKOM BRAČNOM IMOVINOM
(Čl. 290 i 291 Porodičnog zakona)

Odredbe Porodičnog zakona ne govore o posebno propisanoj formi o sporazumu supružnika u upravljanju zajedničkom imovinom i prećutan sporazum postoji onda kad akte upravljanja i raspolaganja preduzima jedan supružnik a drugi se tome ne protivi.

Iz obrazloženja:

„Nesporno je da su založene nepokretnosti zajednička imovina tužilje i pok. supruga V. N., pa imajući u vidu režim imovine u pitanju, shodno odredbama Porodičnog zakona (čl.291) jedan bračni drug ne može raspolagati niti opteretiti pravnim poslom zajedničku imovinu bez saglasnosti drugog bračnog druga, već raspolaganja moraju biti zajednička, tj. sporazumno. Odredbe Porodičnog zakona ne govore o posebno propisanoj formi o sporazumu supružnika u upravljanju zajedničkom imovinom i prećutan sporazum postoji onda kad akte uprave preduzima jedan supružnik a drugi se tome ne protivi.

Ocijenjujući naprijed navedeno i po ocjeni ovog suda tužilja nije dokazala da nije dala saglasnost za raspolaganje spornom nepokretnošću. Ovo posebno kod nesumnjivo utvrđene činjenice postojanja skladnih bračnih odnosa u dugom vremenskom periodu između tužilje i pok.supruga joj, te i činjenice da tužilja i drugotuženi žive u jednoj kući u posebnim stambenim jedinicam, u kojim okolnostima postoji mogućnost neposrednog saznanja materijalnih i drugih prilika u kojima stranke žive. „

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1003/15 od 16.12.2015. godine)

OCJENA DOPRINOSA SUPRUŽNIKA
U STICANJU ZAJEDNIČKOG OBJEKTA
(Član 294 stav 2 Porodičnog zakona)

Vrijednost zemljišta koje predstavlja posebnu imovinu jednog supružnika od uticaja je na ocjenu njegovog doprinosa u sticanju zajedničkog objekta supružnika izgrađenog na tom zemljištu.

Iz obrazloženja:

„Revizija je osnovana.

Prema sadržini spisa predmeta, prvostepeni sud je utvrdio da je objekat br. 1 izgrađen za vrijeme trajanja braka majke tužilaca i pok. A. D. Takvo utvrđenje pobija se revizijom tuženih isticanjem da presuda u tom dijelu nema razloga o odlučnim činjenicama, što bi predstavljalo bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 15 ZPP. Ti navodi revizije nijesu osnovani, jer je prvostepeni sud ocjenom svih izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog raspravljanja, utvrdio da je taj objekat izgrađen za vrijeme trajanja njihovog braka, o čemu je dao potpune razloge.

Medjutim, nižestepeni sudovi su pogrešno zaključili da činjenica što je objekat br. 1 izgrađen na zemljištu koje je predstavljalo posebnu imovinu poč. A. D. nije ni od kakvog uticaja u odnosu na visinu njegovog udjela u sticanju zajedničke imovine. To nije od uticaja na pravo zajedničke nedjeljive svojine vlasnika zgrade na urbanističkoj parceli na kojoj je zgrada izgrađena, ali je od uticaja na ocjenu doprinosa u sticanju prava na samom objektu. Zbog toga se kao njegov poseban doprinos mora uzeti u obzir i vrijednost zemljišta na kome je objekat podignut. Kako je zbog pogrešne primjene materijalnog prava prvostepeni sud propustio da utvrdi kolika je vrijednost objekta i vrijednost zemljišta na kome je objekat podignut, to je razlog zbog čega se obje presude u ovom dijelu moraju ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 383/15 od 09.09.2015. godine)

IMOVINSKI ODNOSI LICA IZ VANBRAČNE ZAJEDNICE
(Član 306 Porodičnog zakona)

Život u zajedničkom domaćinstvu sam po sebi ne znači postojanje vanbračne zajednice.

Karakter zajednice koja bi se mogla izjednačiti sa bračnom podrazumijeva ukupnost emotivnih, intelektualnih, ekonomskih i socijalnih odnosa vanbračnih drugova.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilje, da se utvrdi pravo svojine na 1/2 na nepokretnosti - stanu površine 53 m² na spratu i stanu površine 29 m², u prizemlju na kat. par. br.1345 iz lista nepokretnosti br.605 KO Ulcinj i kat. par. br.1399/1 iz lista nepokretnosti br.1278 KO Donji Štoj, po osnovu sticanja u vanbračnoj zajednici sa sada pok. bratom tuženih P. S. Tužilja je svoj zahtjev temeljila na tvrdnji, da je ista bila sa sada pok. P. u vanbračnoj zajednici od 1986. godine do njegove smrti 2007. godine i da su navedene nepokretnosti stečene u toku trajanja vanbračne zajednice od zajedničkih sredstava i zajedničkim radom.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su pravilno primjenili materijalno pravo, kada su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužilja, na kojoj je inače teret dokazivanja u smislu čl.217. i 219. ZPP-a nije dokazala da je zajednica života sa sada pok. P. imala karakter zajednice, koja bi se mogla izjednačiti sa bračnom zajednicom, koja podrazumijeva ukupnost emotivnih, intelektualnih, ekonomskih i socijalnih odnosa vanbračnih drugova. Stoji činjenica, da su tužilja i sada pok. P. živjeli u zajedničkom domaćinstvu u periodu od 15.09.1999 - 03.09.2007. godine, kako to proizilazi iz potvrde Gradjanske službe Opštine Frauenfeld od 07.09.2007. godine. Međutim, ta činjenica sama po sebi ne znači da su isti bili u vanbračnoj zajednici, koja bi se po kvalitetu mogla izjednačiti sa bračnom. Da nije postojala vanbračna zajednica, upućuje i utvrdjena činjenica da je tužilja pozajmila sada pok. P. iznos od 25.000,00 švajcarskih franaka, sa kamatom od 20%, što je nespojivo sa prirodom vanbračne odnosno bračne zajednice.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1202/15 od 02.12.2015. godine)

STICANJE U VANBRAČNOJ ZAJEDNICI (Član 306 Porodičnog zakona)

Kada vanbračni drugovi u toku trajanja vanbračne zajednice ulažu zajednička sredstva u posebnu imovinu jednog vanbračnog druga tada drugi vanbračni drug u odnosu na tu imovinu ima stvarnopravni zahtjev samo ukoliko su vrijednošću uložених zajedničkih sredstava ili posebnih sredstava ekonomski nastale važne promjene u stanju i vrijednosti te imovine, pa ona sada predstavlja novu imovinu koja je nastala zajedničkim radom u toku trajanja vanbračne zajednice.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilja je tražila da se utvrdi da je suvlasnik na 1/2 dijela stambenog prostora označenog kao PD3, površine 97 m², spratnosti PN, koje je izgrađeno u porodičnoj stambenoj zgradi br.1 nakat. parceli br.584/1 upisanoj u l.n. br.853 KO Sutomore, a osnovom sticanja u vanbračnoj zajednici sa drugotuženim.

Imovina stečena radom lica u vanbračnoj zajednici koja je trajala duže vremena smatra se, prema odredbi čl.306 Porodičnog zakona, njihovom zajedničkom imovinom.

Medjutim, kada vanbračni drugovi u toku trajanja vanbračne zajednice ulažu zajednička sredstva u posebnu imovinu jednog zajedničkog druga (adaptacija, rekonstrukcija, dogradnja postojeće kuće), tada drugi vanbračni drug u odnosu na tu imovinu ima stvarnopravni zahtjev samo u koliko su vrijednošću uložених zajedničkih sredstava ili posebnih sredstava ekonomski nastale važne promjene u stanju i vrijednosti te imovine pa ona sada u stvari predstavlja novu imovinu koja je nastala zajedničkim radom u toku trajanja vanbračne zajednice. Ukoliko se radi o izdacima uložеним za kupovinu i opremanje kuće koja predstavlja posebnu imovinu jednog vanbračnog druga, zatim ulaganjima u cilju poboljšanja uslova stanovanja, drugi vanbračni drug bi imao pravo na novčani zahtjev kao protivvrijednost svog udjela, a ne na stvarnopravni zahtjev.

Prema stanju u spisima, tužilja je bila u vanbračnoj zajednici sa drugotuženim u periodu od 01.03.2007.godine do 01.09.2012.godine, u kojoj zajednici su dobili sina 2008.godine. Predmetnom tužbom tvrdi da je za vrijeme trajanja vanbračne zajednice sagrađen drugi sprat na porodičnoj stambenoj zgradi koja je sad upisana na prvotuženu u cjelosti i koji je predmet spora, a da se u vrijeme zasnivanja vanbračne zajednice objekat sastojao od prizemlja i prvog sprata.

Iz spisa se utvrđuje i to da je drugotuženi, vanbračni suprug tužilje, 02.08.2006.godine, sa svojim ocem M. B., kao poklonodavcem, zaključio ugovor o poklonu, na osnovu koga je drugotuženi, kao poklonoprimac stekao pravo svojine na nepokretnosti upisanoj u l.n. br.853 KO Sutomore i to na parceli br.584/1, po kulturi krš, kamenjar površine 147 m² i stambenoj zgradi spratnosti – prizemlje površine 29 m². Dakle, drugotuženi je po pomenutom ugovoru o poklonu stekao pravo svojine na prizemlju predmetne kuće prije stupanja u vanbračnu zajednicu sa tužiljom. Ista imovina bila je predmet ugovora o poklonu koji su sačinili drugotuženi i prvotužena dana 09.11.2012.godine, a nakon prestanka vanbračne zajednice, kad je drugotuženi kao poklonodavac tu imovinu prenio na svoju majku, ovdje prvotuženu.

Imajući u vidu izloženo, osnovano se revizijom tužilje ukazuje da su razlozi pobijane presude kojima se tvrdi da je sporna nepokretnost posebna imovina drugotuženog koju je besteretnim pravnim poslom stekao prije zasnivanja vanbračne zajednice, te je sa istom

mogao slobodno raspolagati i poklanjati je prvotuzenoj-majci, protivrječni sadržini navedenih pismenih dokaza, jer tako što iz istih ne proizilazi.

Isto tako, drugostepeni sud je propustio da ocijeni žalbene navode u dijelu kojim se prvostepena presuda pobija zbog propusta tog suda da u razlozima za svoju odluku navede sadržinu iskaza svjedoka i iste ocijeni, a što je bila obaveza suda, u skladu sa odredbom čl.9 ZPP.

Pravilna primjena materijalnog prava nalagala je da se ti iskazi cijene kako bi se pravilno i potpuno utvrdile činjenice od značaja za ocjenu osnovanosti tužbenog zahtjeva koji se temeljio na tvrdnji da je sporni dio sagrađen u toku trajanja vanbračne zajednice i to kako radom tužilje i njenim ulaganjem, tako i poklonom od strane oca drugotuzenog M. B. koji je učinjen tužilji i sinu (vanbračnom suprugu tužilje). Nedostatak bilo kakvih razloga s tim u vezi imao je za posledicu nemogućnost revizijskog suda da ispita odluku koja se revizijom pobija.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 635/15 od 07.10.2015. godine)

IMOVINA STEČENA U PORODIČNOJ ZAJEDNICI
(Član 310 Porodičnog zakona)

Poslovni objekat izgradjen u toku trajanja porodične zajednice sa namjerom da članovi porodične zajednice u istom obavljaju neku djelatnost radi ostvarivanja prihoda za porodičnu zajednicu, predstavlja zajedničku imovinu svih članova porodične zajednice koji su učestvovali u njegovom sticanju.

Iz obrazloženja:

„Tužilja predmetnom tužbom traži da se utvrdi da poslovni objekat, bliže opisan izrekom prvostepene presude, predstavlja zajedničku bračnu imovinu nje i tuženog, dok glavni umješac zahtjevom traži da se utvrdi da je vlasnik $\frac{1}{2}$ istog po osnovu zajedničkog gradjenja sa svojim bratom, tuženim, Z. J.

U postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude utvrđeno je da je H. J., sestra tuženog (ovdje glavni umješac) živjela u zajedničkom domaćinstvom sa bivšim supružnicima, tužiljom i tuženim i sa njima zajednički privredjivala, te da su u toku trajanja porodične zajednice izgradili predmetni poslovni objekat. Utvrđeno je i da je predmetni poslovni objekat izgradjen sa namjerom da stranke (članovi porodične zajednice) u istom obavljaju neku djelatnost radi ostvarivanja prihoda za porodičnu zajednicu.

Polazeći od naprijed utvrđenog, a imajući u vidu da niko od stranaka nije dokazao veći doprinos u izgradnji predmetnog objekta, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su s pozivom na odredbu člana 310 Porodičnog zakona djelimično usvojili zahtjev tužilje i zahtjev glavnog umješaca i utvrdili da $\frac{2}{3}$ predmetnog objekta predstavljaju zajedničku imovinu bivših bračnih drugova, tužilje i tuženog, a da je vlasnik $\frac{1}{3}$ objekta glavni umješac H. J., a zahtjeve iznad dosudjenog odbili kao neosnovane.

Odredbom člana 310 Porodičnog zakona („Sl. list RCG“, br. 1/07 od 09.01.2007. godine) propisano je da kada u porodičnoj zajednici sa bračnim drugovima, odnosno vanbračnim drugovima žive njihova djeca i drugi srodnici koji rade na poljoprivrednom imanju ili zajednički vrše druge djelatnosti ili na drugi način zajednički privredjuju, imovina stečena u toku trajanja te zajednice je zajednička imovina svih članova porodične zajednice koji su učestvovali u njenom sticanju.

Kako je između stranaka postojala rodbinska i ekonomska zajednica, a kod utvrđene namjere članova porodične zajednice da se predmetni objekat gradi i stiče za potrebe porodične zajednice, te da nije dokazano da je doprinos jedne od stranaka u sticanju očigledno i značajno veći, sporni odnos se morao riješiti primjenom navedene odredbi Porodičnog zakona o imovinskim odnosima u porodičnoj zajednici.

Dakle, predmetni poslovni objekat predstavlja imovinu stečenu u porodičnoj zajednici tužilje, tuženog i sestre tuženog, H. J. (ovdje glavnog umješaca), sa jednakim udjelima u sticanju, te su bez osnova svi navodi revizije kojima se tvrdi suprotno.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 990/15 od 03.11.2015. godine)

GRADJANSKO PROCESNO PRAVO

NAČELO NEPOSREDNOSTI
(Član 5 ZPP)

Drugostepeni sud ima ovlašćenje da cijeni izvedene dokaze samo ako o žalbi odlučuje na osnovu održane rasprave, a ne može cijeniti dokaze koji su izvedeni na raspravi pred prvostepenim sudom jer bi time povrijedio načelo neposrednosti.

Iz obrazloženja:

„Drugostepeni sud je u pobijanoj presudi dao potpune i jasne razloge koji su bili odlučni za ocjenu osnovanosti izjavljene žalbe. S tim u vezi nijesu osnovani navodi revizije da je drugostepeni sud propustio da brižljivo i savjesno ocijeni provedene dokaze. Drugostepeni sud ima ovlašćenje da cijeni izvedene dokaze samo ako o žalbi odlučuje na osnovu održane rasprave, a ne može cijeniti dokaze koji su izvedeni na raspravi pred prvostepenim sudom jer bi time povrijedio načelo neposrednosti iz čl. 5 ZPP.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 910/15 od 19.11.2015. godine)

APSOLUTNA NENADLEŽNOST SUDA
(Član 19 st. 1 i 2 ZPP)

Sud je apsolutno nenadležan da odredjuje naknadu za oduzeta imovinska prava koja su predmet obeštećenja po Zakonu o povraćaju imovinskih prava i obeštećenju.

Iz obrazloženja:

„I po ocjeni ovog suda, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da za odlučivanje u ovom sporu nije nadležan sud.

Naime, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da su se prava ranijih vlasnika na povraćaj, odnosno obeštećenje za oduzeta imovinska prava bez pravične naknade, nakon stupanja na snagu Zakona o povraćaju imovinskih prava i obeštećenju („Sl.list RCG“, br.21/2004, 49/2007 i 60/2007), mogla ostvariti jedino u upravnom postupku pred Komisijom za povraćaj i obeštećenje u rokovima propisanim tim zakonom. Samim tim, sud je apsolutno nenadležan da odredjuje naknadu za oduzeta imovinska prava koja su predmet obeštećenja po navedenom zakonu.

Shodno odredbi čl.3 st.1 Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju, bivši vlasnici su imali pravo da zahtijevaju povraćaj i obeštećenje u skladu sa tim zakonom, ako su njihova imovinska prava oduzeta u korist opštenarodne, društvene ili zadružne imovine. Prema odredbi čl.7 istog zakona, bivši vlasnici nemaju pravo na povraćaj i obeštećenje pored ostalog, ako im je za oduzeta imovinska prava određena naknada u novcu ili drugim stvarima ili pravima nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji („Sl.list SFRJ“, br.5/68). Oduzeta imovinska prava u smislu odredbi ovog zakona označavaju stvari ili prava koja su od bivših vlasnika prešla u opštenarodnu, državnu ili zadružnu imovinu bez pravične ili tržišne naknade, a ovo određenje podrazumijeva da naknada uopšte nije određena, kao i ukoliko je određena da ista nije bila pravična, odnosno adekvatna vrijednosti oduzete imovine.

Polazeći od navedenih zakonskih određenja i po ocjeni ovog suda, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da su nakon stupanja na snagu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju, tužilje mogle ostvariti pravo na obeštećenje, jedino u upravnom postupku pred Komisijom za povraćaj i obeštećenje. Samim tim, sud je apsolutno nenadležan da odredjuje naknadu za oduzeta imovinska prava – nacionalizovane nepokretnosti u ovom sporu. Stoga, ovaj sud nalazi da se revizijom bez osnova osporavaju nižestepena rješenja zbog pogrešne primjene materijalnog prava, zbog čega je reviziju valjalo odbiti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 728/15 od 21.12.2015. godine)

NENADLEŽNOST SUDA ZA PONIŠTAJ JAVNE ISPRAVE
(Član 19 st. 1 i 2 u vezi čl. 188 ZPP)

Za rješavanje po tužbi za poništaj javne isprave, rješenja o položenom stručnom ispitu, nije nadležan sud.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud se oglasio apsolutno nenadležnim za rješavanje ove stvari. Naime, prvostepeni sud nalazi da nije nadležan da odlučuje o poništaju uvjerenja o položenom stručnom ispitu i da se tako nešto može tražiti od organa uprave nadležnom za to pitanje, odnosno od organa koji u toj oblasti vrši inspekcijski nadzor - prosvjetne inspekcije.

Drugostepeni sud je prihvatio razloge sadržane u prvostepenom rješenju, žalbu odbio kao neosnovanu i prvostepeno rješenje potvrdio.

I ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno postupili kada su odlučili na izloženi način.

Uvjerenje čiji se poništaj tužbom traži je javna isprava, a tužbom za utvrđenje (čl.188. ZPP) može se zahtijevati da se utvrdi istinitost ili neistinitost isprave, međutim, to podrazumijeva samo utvrđenje da li isprava potiče ili ne potiče od onog ko je označen kao njen izdavalac. U ovom sporu ne traži se utvrđenje istinitosti odnosno neistinitosti javne isprave već njen poništaj, a sud ne može u parničnom postupku ispitivati zakonitost upravnih akata.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1200/15 od 17.11.2015. godine)

NENADLEŽNOST SUDA ZA OCJENU VALJANOSTI UKNJIŽBE
(Član 19 st. 1 i 2 ZPP)

O valjanosti uknjižbe na nepokretnosti nije nadležan da odlučuje redovni sud.

Iz obrazloženja:

„Pravilno su nižestepeni sudovi odbacili tužbu tužioca, kojim je traženo da se utvrdi da nije pravno valjana uknjižba tamo bliže navedenih nepokretnosti i da se naloži njeno brisanje sa tuženog.

Jer, shodno čl. 124. Zakona o državnom premjeru i katastru propisano je, da ako neko smatra da je upisom prava svojine u katastar nepokretnosti povrijedjeno njegovo pravo svojine, može tužbom nadležnom sudu tražiti brisanje upisa i povraćaj u predjašnje stanje u roku od 3 godine od izvršenog upisa.

Dakle, shodno citiranoj zakonskoj odredbi i shodno Zakonu o opštem upravnom postupku, proizilazi da o uknjižbi prava na nepokretnostima odlučuje upravni organ u prvom i drugom stepenu. Protiv konačnog drugostepenog rješenja u upravnom postupku, sudska zaštita se ostvaruje kod Upravnog suda, kako to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 820/15 od 09.09.2015. godine)

NAČELO POUZDANJA ZEMLJIŠNIH KNJIGA

Na načelo pouzdanja zemljišnih knjiga može se uspješno pozivati samo savjesno lice koje nije znalo, niti je moglo znati, da između onoga što je u zemljišnim knjigama upisano i faktičkog stanja postoji nesklad.

Iz obrazloženja:

„Tuženi D. B. je ugovor o kupoprodaji poslovnog prostora u predmetnom objektu, površine 32 m², zaključio sa K. D., koji je u zemljišnim knjigama bio upisan kao vlasnik objekta. Jedno od osnovnih načela zemljišnih knjiga jeste načelo pouzdanja, što znači da sve ono što je u zemljišnim knjigama upisano u pravilu smatra se kao tačno i potpuno. Na načelo pouzdanja u zemljišne knjige može se uspješno pozvati samo oni na čijoj je strani postojala bona fides, tj. savjesna lica koja nisu znala, niti su mogla znati, da između onoga što je u zemljišnim knjigama upisano i faktičkog stanja postoji nesklad (da ono što je upisano u zemljišnim knjigama ne odgovara faktičkom stanju).

U konkretnom slučaju, na osnovu provedenih dokaza, proizilazi da tuženi D. B. nije znao, niti je mogao znati, da upisani vlasnik nepokretnosti sa kojim je zaključio kupoprodajni ugovor, K. D. nije i stvarni vlasnik te nepokretnosti. Kako je ugovor o kupoprodaji zaključen u pisanoj formi, potpisi na ugovoru ovjereni od strane suda i u zemljišnim knjigama izvršen upis D. B. kao vlasnika predmetne nepokretnosti, ovaj sud je stanovišta da je tuženi D. B. na izloženi način postao vlasnik sporne nepokretnosti - poslovnog prostora u predmetnom objektu 1, na kat.parc.br.310 iz l.n.br.238 KO Kotor, u površini od 32 m², zbog čega je nižestepene presude preinačio i odbio zahtjev tužilaca G. i G. K. da se utvrdi da su oni po osnovu nasleđa vlasnici ovog poslovnog prostora, jer im je to pravo prestalo sticanjem svojine od strane D. B.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 615/15 od 21.10.2015. godine)

PRAVNI INTERES ZA PODNOŠENJE TUŽBE
(Član 188 ZPP)

Pravni interes za podnošenje tužbe postoji uvijek kada je svrha spora da se donese presuda koja će tužiocu obezbijediti zaštitu prava koja su mu ugrožena.

Iz obrazloženja:

„Neosnovano se revizijom ukazuje na neopravdanost podnošenja predmetne tužbe sa razloga što su tužilje upisane kao vlasnice spornih nepokretnosti i zbog toga što rješenjem Komisije za razgraničenje i postavljanjem strelica reonskog lugara nije uspostavljena državina tužene.

Jer, pravni interes za podnošenje tužbe, u smislu čl.188. ZPP, postoji uvijek kada je svrha spora da se donese presuda koja će tužiocu obezbijediti zaštitu prava koja su mu ugrožena, a postavljanjem granične linije u vidu strelica koju redovno održava lugar i nevršenjem doznake stabala za sječu manifestuje se državina tužene, zbog čega tužilje ne mogu da vrše sva svojinska prava.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 429/15 od 09.09.2015. godine)

PRAVNI INTERES ZA PODNOŠENJE TUŽBE
(Član 188 stav 2 ZPP)

Nije u pitanju utvrđenje činjenica ako se zahtjevom traži utvrđenje nepostojanja dužničko – povjerilačkog odnosa između stranaka.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilja je tražila da se utvrdi da između nje i tuženog ne postoji dužničko povjerilački odnos na dan 31.10.2014. godine, po osnovu duga za utrošenu vodu, po kome bi tužilja bila u obavezi da isplati iznos od 4.035,34 €. Takav zahtjev tužilja je temeljila na tvrdnji da je tuženi netačno prikazao navedeni dug sa namjerom da tužilja plati dug drugih potrošača.

Odlučujući po postavljenom zahtjevu prvostepeni sud je s pozivom na odredbe čl.188 st.2 ZPP odbacio tužbu zaključujući da je predmetni dug dospio, te da je u pitanju utvrđenje činjenica radi čega tužba za utvrđenje nije dozvoljena.

Rješavajući po žalbi drugostepeni sud je žalbu tužilje odbio kao neosnovanu i potvrdio prvostepeno rješenje, prihvatajući pri tome pravno rezonovanje prvostepenog suda.

Po ocjeni ovoga suda izloženo stanovište nižestepeni sudovi je pogrešno.

Odredbom čl.188 Zakona o parničnom postupku je određeno da tužilac tužbom za utvrđenje od suda može tražiti da se utvrdi postojanje ili nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost ili neistinitost neke isprave, pri čemu tužilac mora imati pravni interes. Pravni interes se sastoji od koristi koju će sud svojom odlukom utvrditi u korist tužioca. U konkretnom slučaju nižestepeni sudovi nalaze da je predmetno potraživanje dospjelo, radi čega tužilac ne može podnijeti tužbu.

Medjutim, ovakav zaključak je pogrešan, jer potraživanje tužilje ne predstavlja dospjeli dug, već postavljenim zahtjevom tužilja traži da se utvrdi da nije dužna platiti tuženom iznos od 4.035,34 €, za što ima pravni interes, jer bi usvajanje njenog zahtjeva za nju imalo korist. Samo u slučaju da je tuženi tražio isplatu duga, nižestepeni sudovi bi mogli tužbu odbaciti zbog dospelosti duga, jer bi u tom slučaju bilo mjesta za ustajanje sa tužbom za činidbu.

Dakle, nije u pitanju utvrđenje činjenica kako to zaključuju nižestepeni sudovi, već se tužbom traži utvrđenje postojanja dužničko – povjerilačkog odnosa između stranaka, odnosno postojanja obaveze tužilje da predmetni iznos po osnovu duga isplati tuženoj.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1271/15 od 01.12.2015. godine)

NEDOZVOLJENOST TUŽBE
(Član 188 stav 1 ZPP)

Nedozvoljena je tužba kojom se traži utvrđenje da su radna mjesta na kojima su raspoređeni, radna mjesta sa povećanim rizikom, jer se radi o utvrđenju činjenica.

Iz obrazloženja:

„Predmetnim zahtjevom tužioci su tražili da se utvrdi da su radna mjesta na kojima su raspoređeni radna mjesta sa povećanim rizikom i koja se primjenom mjera zaštite na radu ne mogu svesti na normalan nivo, te da im se obezbijedi ostvarenje prava koja im po zakonu pripadaju po osnovu ovih posebnih uslova rada, težine i prirode posla i odgovornosti

Po ocjeni ovog suda, nasuprot navodima revizije, u konkretnom slučaju se radi o utvrđenju činjenica zbog čega je tužba pravilno odbačena kao nedozvoljena.

Prema odredbi čl.188 st.1 ZPP, tužbom za utvrđenje se može tražiti da sud samo utvrdi postojanje odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave. Imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu kao i da tužioci podnijetom tužbom traže da se utvrdi da su radna mjesta na kojima su sada raspoređeni radna mjesta sa povećanim rizikom koji rizik se primjenom mjera zaštite na radu ne može svesti na normalan nivo, što znači da traže utvrđenje činjenica, to je takva tužba nedozvoljena zbog čega je kao takva i odbačena.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1335/15 od 17.12.2015. godine)

JEDINSTVENI NUŽNI SUPARNIČARI (Član 202 ZPP)

Imovinski odnosi povodom zajedničke svojine mogu se raspraviti samo uz učešće svih zajedničara, te se tužbom moraju obuhvatiti svi titulari zajedničke imovine, jer se isti nalaze u položaju nužnih jedinstvenih suparničara.

Iz obrazloženja:

„Iz prednjih činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova proizilazi da su svi vlasnici posebnih stambenih jedinica, a ne samo tuženi, stekli pravo zajedničke svojine na spornom prizemlju. Zajednička svojina je pravo svojine koje imaju dva ili više lica (zajedničari) na istoj stvari, ali tako da njihovi udjeli nijesu određeni ni idealno, ni realno. Zajedničari stvar u zajedničkom vlasništvu koriste i njom raspolazu zajednički i sporazumno do diobe. Kako su imovinski odnosi povodom zajedničke svojine mogu raspraviti samo uz učešće svih zajedničara, tužilac je tužbom morao obuhvatiti sve titulare zajedničke imovine, jer se isti nalaze u položaju nužnih jedinstvenih suparničara, odnosno, bez obuhvatanja svih tih lica na strani tuženog nema stranke i u takvoj procesnoj situaciji sud nema mogućnost da meritorno odlučuje, kao što je učinio, čime je počinio navedenu bitnu povredu.

Prema stanju u spisima, na potrebu da na strani tuženog budu obuhvaćeni svi vlasnici posebnih djelova stambene zgrade ukazivano je od strane drugostepenog suda u prethodnom ukidnom rješenju, ali je prvostepeni sud s tim u vezi propustio da u ponovnom postupku naloži tužiocu uredjenje tužbe u tom pravcu iako je, u skladu sa odredbom čl.391 st.2 ZPP, to bila njegova obaveza. Kako drugostepeni sud taj propust nije otklonio to je i on počinio navedenu bitnu povredu.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 704/15 od 21.10.2015. godine)

PREKID POSTUPKA
(Član 212 ZPP)

Poništajem rješenja poništavaju se pravne posljedice koje je ono proizvelo, te nema uslova za prekid postupka.

Iz obrazloženja:

„Neosnovano se revizijom ukazuje da je trebalo prekinuti postupak u ovoj pravnoj stvari, s obzirom da je rješenje o utvrdjenoj obavezi plaćanja poreza ukinuto iz formalnih razloga.

Ovo zbog toga jer nije bilo uslova za prekid postupka, u smislu člana 212 ZPP, jer se poništajem rješenja poništavaju i pravne posljedice koje je ono proizvelo. Rješenjem kojim je poništeno ranije donijeto rješenje djeluje retroaktivno - unazad, tj. od momenta donošenja ranijeg rješenja (*ex tunc*), a njegovim poništenjem istovremeno se stavljaju van snage akti koji su donijeti na osnovu ništavog rješenja, koji su iz istog proistekli, ili se na njega oslanjaju.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 358/15 od 08.09.2015. godine)

ODBACIVANJE TUŽBE ZBOG NENADLEŽNOSTI SUDA
(Član 276 stav 1 tačka 1 u vezi sa čl. 19 st. 1 i 2 ZPP)

Činjenica da je državni trezor prestao sa plaćanjem tužiocu za finansiranje projekta, te da tužilac kao potrošačka jedinica nije dobio novac koji je opredijeljen budžetom za njegove potrebe, ne daje mu pravo da to potraživanje zahtijeva u sudskom postupku jer se ne radi o povredi subjektivnih građanskih prava.

Iz obrazloženja:

„Tužilac predstavlja potrošačku jedinicu u smislu Zakona o budžetu („Sl.list RCG“, br.40/01 sa izmjenama) koji je važio u spornom periodu. Tužilac oba svoja zahtjeva zasniva na svom pravu, kao pravu potrošačke jedinice u smislu Zakona o Budžetu, zahtijevajući putem suda isplatu spornih sredstava, pozivajući se pri tom na odredbe čl.75 Ustava Crne Gore, a kada je u pitanju prvo postavljeni tužbeni zahtjev na čl.16 Zakona o Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti („Sl.list CG“, br.14/12).

Imajući prednje u vidu proizilazi da oba tužbena zahtjeva su karaktera zahtjeva za izvršenje Budžeta, a čl.30 Zakonom o budžetu je izričito određeno da je za izvršenje budžeta odgovoran Ministar finansija. Plaćanje vrši Državni trezor u smislu čl.54 tač.1 istog zakona na bazi dokumenata i podataka dostavljenih od strane potrošačkih jedinica.

Dakle, činjenica da je Državni trezor prestao da plaćanjem tužiocu za finansiranje projekata, te da tužilac kao potrošačka jedinica nije dobio novac koji je opredijeljen budžetom za 2012. i 2013. godinu za njegove potrebe ne daju mu za pravo da to potraživanje zahtijeva u sudskom postupku jer se ne radi o povredi subjektivnih građanskih prava, radi čega su nižestepeni sudovi pravilno predmetnu tužbu odbacili.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1239/15 od 18.11.2015. godine)

ODBACIVANJE TUŽBE ZBOG NEDOSTATKA STRANKE
(Član 275 i čl. 276 stav 1 tačka 6 u vezi čl. 81 i 106 ZPP)

Zahtjev za utvrđenje suvlasničkih prava može se usmjeriti samo prema uknjiženim vlasnicima, te ukoliko tužbom nijesu obuhvaćeni svi uknjiženi vlasnici, tužba je neuredna.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je odlučio da se tužba u ovom sporu odbacuje, s pozivom na odredbu čl.76. ZPP. Naime, prvostepeni sud je zaključio da su tužioci tužbu podnijeli protiv prvobitno tuženih Đ. B. i Đ. B., tužbu proširili prije zaljučenja pripremnog ročišta u odnosu na nove tužene, među kojima je i tužena P. A. – E., za koju je podneskom tuženih obaviješten sud da je preminula 24. prosinca 1996. godine u Zagrebu. Iz navedenog, prvostepeni sud je zaključio da je tužena P. A. umrla prije podnošenja predmetne tužbe, zbog čega je tužbu odbacio kao neurednu u smislu čl.103. ZPP. Prvostepeni sud pri tom nalazi da su tuženi jedinstveni suparničari shodno čl.202. ZPP, pa se spor može riješiti na jednak način prema svim tuženima, pa vodeći računa po službenoj dužnosti ko može biti stranka u postupku, odlučio je na izloženi način.

Drugostepeni sud je u svemu prihvatio razloge prvostepenog suda kao pravilne i odbio žalbu tužilaca, nalazeći da nijesu osnovani žalbeni navodi da se radi o uređenju tužbe, a ne o proširenju tužbe.

Po nalaženju ovog suda, izloženo stanovište nižestepeni sudova nije pravilno i isto se revizijom osnovano osporava.

Tužioci su tužbu za utvrđenje prava suvlasništva na određenim nepokretnostima podnijeli protiv prvo i drugotuženih Đ. B. i Đ. B. Prema nalogu suda sa pripremnog ročišta, tužioci su kao tužene označili i ostala lica koja su uknjižena kao nosioci prava susvojine na spornim nepokretnostima. Među uknjiženim licima označen je i P. A. Prvostepeni sud zaključuje da je P. A.-E. umrla prije podnošenja tužbe, iako iz smrtnog lista koji je dostavljen proizilazi da se radi o P. E., a ne o P. A., na koga glasi uknjižba suvlasništva u listu nepokretnosti br.112 KO Perast.

S druge strane, pogrešno zaključuju nižestepeni sudovi da su se stekli uslovi za odbačaj tužbe zbog nedostatka stranke. Naprotiv, prvostepeni sud je morao pozvati tužioce da tužbu uredi na način što će pravilno označiti sva lica koja su uknjižena u javnim knjigama, a ukoliko neko od tih lica nije živo, označiti njegove naslednike. Jer, zahtjev za utvrđenje suvlasničkih prava može se usmjeriti samo prema uknjiženim vlasnicima.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1263/15 od 01.12.2015. godine)

PROMJENA SUDIJE U FAZI GLAVNE RASPRAVE
(Član 321 stav 3 ZPP)

Glavna rasprava mora početi iznova samo ako do promjene sudije dodje u fazi glavne rasprave.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi člana 321 stav 3 ZPP ako se ročište drži pred drugim sudijom glavna rasprava mora početi iznova, ali sudija može, pošto se stranke o tome saglase, odlučiti da se ponovo ne saslušavaju svjedoci i vještaci i da se ne vrši novi uvidjaj, već pročitaju zapisnici o izvodjenju tih dokaza. Iz navedenog slijedi da glavna rasprava mora početi iznova samo ako do promjene sudije dodje u fazi glavne rasprave, jer se na glavnoj raspravi izvode dokazi i sud u skladu sa načelom neposrednosti iz čl. 5 ZPP odluku o tužbenom zahtjevu donosi na osnovu usmenog, neposrednog javnog raspravljanja. Ako je održano pripremno ročište i određeno ročište za glavnu raspravu, ponovo se ne održava pripremno ročište bez obzira što je ono održano pred drugim sudijom, jer to ne propisuje ni jedna odredba ZPP. Zbog toga prvostepeni sud, pošto je već bilo održano pripremno ročište i određeno koji dokazi će se izvesti, na ročištu za glavnu raspravu nije bio dužan da pozove stranke na predlaganje dokaza. To što prvostepeni sud nije odlučio o dokaznom predlogu tužilje da se provede dokaz vještačenjem po vještaku medicinske struke radi utvrđivanja jačine duševnih bolova, koje je tužilja pretrpjela, nije bilo od uticaja na donošenje zakonite odluke. Ovo zbog toga što u slučaju da postoji osnov odgovornosti tuženih za prouzrokovanu štetu, sud ima ovlašćenje da po slobodnoj ocjeni odluči o visini te naknade nematerijalne štete.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1031/15 od 03.12.2015. godine)

OCJENA BLAGOVREMENOSTI ŽALBE
(Član 437 u vezi sa čl. 341 stav 2 ZPP)

U slučaju da pravna pouka u prvostepenoj presudi nije u saglasnosti sa odredbom člana 341 stav 4 ZPP, stranka ne može snositi posljedice pogrešne pravne pouke.

Iz obrazloženja:

„Na ročištu pred prvostepenim sudom od 28.05.2015. godine, na kojem je rasprava zaključena, prvostepeni sud obavijestio stranke da će odluku donijeti dana 26.06.2015. godine, poslije 15 h, što je punomoćniku tužioca usmeno saopšteno, upoznat da istu može podići u zgradi suda i upoznat da rok za žalbu teče prvog narednog dana od dana donošenja istog. Konstatovano je da prisutne stranke pregledaju i potpisuju zapisnik bez prigovora. Prvostepena presuda je donijeta 26.06.2015. godine i sadrži pravnu pouku iz koje se zaključuje da se protiv iste može izjaviti žalba drugostepenom sudu u roku od 8 dana od dana prijema iste, preko prvostepenog suda. Iz dostavnica sadržanih u spisima proizilazi da je presuda dostavljena tuženoj, a datum prijema je 07.07.2015. godine. Tužena je žalbu protiv prvostepene presude predala preporučenom pošiljkom pošti 15.07.2015. godine.

Drugostepeni sud je zaključio da je žalba neblagovremena, jer je izjavljena po proteku roka od 8 dana predviđenog za izjavljivanje žalbe shodno čl.437. ZPP, zbog čega je istu odbacio kao neblagovremenu, saglasno odredbi čl.381. ZPP.

Po nalaženju ovog suda, revizijom se osnovano osporava pravilnost drugostepenog rješenja.

Naime, griješi drugostepeni sud kada blagovremenost žalbe tužene cijeni primjenom odredbe čl.341. st.4. ZPP, tj. da rok za žalbu teče prvog narednog dana od dana donošenja presude, što je u konkretnom slučaju 27.06.2015. godine. Ovo iz razloga što prvostepena presuda sadrži pouku o pravnom lijeku iz koje nesumnjivo proizilazi da je prvostepeni sud naznačio i o tome upoznao stranke dostavljanjem presude da rok za žalbu od 8 dana počinje od dana prijema presude. Kako je nesporno da je tužena prvostepenu presudu primila 07.07.2015. godine, a žalbu protiv iste izjavila preporučenom pošiljkom predatom pošti 15.07.2015. godine, nesumnjivo je da nije protekao rok od 8 dana i da je žalba tužene blagovremeno izjavljena. Pri tom, ovaj sud ukazuje da stranke ne mogu snositi posljedice pogrešne pravne pouke, a u konkretnom slučaju pravna pouka sadržana u prvostepenoj presudi nije u saglasnosti sa odredbom čl.341. st.4. ZPP i sadržinom zapisnika sa ročišta od 28.05.2015. godine.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1416/15 od 17.12.2015. godine)

NEODLUČIVANJE O PREDLOGU ZA ODLAGANJE ROČIŠTA
(Član 367 stav 2 tačka 9 ZPP)

Propuštanjem prvostepenog suda da odluči o predlogu tužioca za odlaganje ročišta, istom je onemogućeno da raspravlja pred sudom.

Iz obrazloženja:

„Rješenja nižestepenih sudova kojim je odlučeno da se tužba smatra povučenom, nijesu pravilna.

Imajući u vidu da odredba čl.298. st.3. ZPP propisuje prezumpciju povlačenja tužbe kao posledicu izostanka tužioca sa ročišta, to po ocjeni ovog suda, nije bilo uslova za donošenje pobijanog rješenja od 02.12.2014. godine. U situaciji kada je punomoćnica tužilje blagovremeno prije održavanja zakazanog ročišta za 02.12.2014. godine, podneskom od 05.11.2014. godine, podnijela zahtjev za odlaganje zakazanog ročišta, a o kom zahtjevu prvostepeni sud na ročištu održanom dana 02.12.2014. godine, prije nego što je u smislu citirane odredbe čl.298. st.3. ZPP, na zapisniku konstatovao povlačenje tužbe, nije prethodno odlučio, proizlazi da je pobijano rješenje posledica bitne povrede odredaba postupka iz čl.367. st.2. tač.9. ZPP. Ovo iz razloga što propuštanje prvostepenog suda da o predlogu punomoćnice tužilje za odlaganje ročišta odluči, istoj je onemogućeno da raspravlja pred sudom. Zbog navedenih razloga ovaj sud je usvojio reviziju i ukinuo nižestepena rješenja kojim je odlučeno o povlačenju tužbe.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1394/15 od 15.12.2015. godine)

ONEMOGUĆAVANJE RASPRAVLJANJA PRED SUDOM
(Član 367 stav 2 tačka 9 ZPP)

Bez obzira što je usvojen eventualni tužbeni zahtjev, tužilac ima pravni interes da pobija presudu u dijelu kojim je odbijen primarni zahtjev, te je odbacivanjem žalbe tužioca kojom se pobija odluka o primarnom zahtjevu, tužiocu uskraćena mogućnost na raspravljanje pred sudom.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se utvrdi da je vlasnik nepokretnosti, bliže označene u izreci prvostepene presude. Ovaj zahtjev je postavljen kao primarni, a kao eventualni, traženo je da se utvrdi da je tužilac nosilac prava korišćenja na istom zemljištu.

Prvostepenom presudom odbijen je primarni, a usvojen eventualni tužbeni zahtjev.

Odlučujući o žalbi tužioca drugostepeni sud je pobijanom presudom u stavu prvom istu odbacio kao nedozvoljenu sa obrazloženjem da se tužilac sopstvenom voljom opredijelio na postavljanje eventualnog tužbenog zahtjeva, odnosno izložio se riziku da mu se usvoji eventualni zahtjev ako se ne usvoji glavni, pa da se na takvu presudu može žaliti samo tuženi.

Izraženo stanovište drugostepenog suda ne može se prihvatiti. Tužilac ima pravni interes da pobija prvostepenu presudu u dijelu kojim je odbijen njegov primarni zahtjev. Eventualni tužbeni zahtjev je postavljen samo u slučaju da sud nađe da primarni zahtjev nije osnovan, ali se ne može uskratiti pravo tužiocu da pobija presudu prvostepenog suda kojom mu je odbijen primarni (glavni) tužbeni zahtjev.

Stoga, odbacujući žalbu tužioca, tj. ne odlučujući o osnovanosti iste, drugostepeni sud je tužiocu uskratio mogućnost da raspravlja pred sudom, čime je učinio naprijed navedenu povredu postupka, na koju se ukazuje sadržinom revizije tužioca.

Imajući u vidu da se odluka drugostepenog suda u odnosu na primarni zahtjev ukida, zbog veze koja postoji između primarnog i eventualnog zahtjeva, pobijana presuda je morala biti ukinuta i u dijelu kojim je odlučeno o žalbi na odluku o eventualnom zahtjevu.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 559/15 od 06.10.2015. godine)

BITNA POVREDA ODREDAVA PARNIČNOG POSTUPKA
 PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM
 (Član 367 stav 2 tačka 9 ZPP)

Propuštajući da odluči o žalbi tužilje, drugostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 9 ZPP.

Iz obrazloženja:

„Drugostepeni sud je u žalbenom postupku odlučivao o žalbi izjavljenoj od strane tužene i slijedom te žalbe preinačio prvostepenu presudu u usvajajućem dijelu na način bliže naveden u izreci te presude.

O žalbi tužilje, (snabdjevenoj prijemnim pečatom prvostepenog suda od 06.03.2015. godine) nije odlučeno jer, kako je utvrđeno u postupku, u vrijeme odlučivanja drugostepenog suda nije bila pripojena spisima predmeta.

Iz izloženog proizilazi da je tužilja u predmetnoj pravnoj stvari izjavila žalbu o kojoj drugostepeni sud nije odlučivao.

Drugostepeni sud je, propuštajući da odluči o žalbi tužilje počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač.9 ZPP, zbog čega se pobijana presuda mora ukinuti.

Naime, sud mora omogućiti svim parničnim strankama da u skladu sa odredbama ZPP učestvuju u cijelom parničnom postupku, što znači do pravosnažnog okončanja istog. To podrazumijeva istovremenu ocjenu i odlučivanje o svim zahtjevima, prigovorima i žalbama svih učesnika ovog postupka, jer se na taj način obezbjeđuje ravnopravnost stranaka u smislu odredbe čl.6 st.1 ZPP.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 757/15 od 24.09.2015. godine)

**POVLAČENJE TUŽBE U ODNOSU NA TUŽENOG
KOJI NE MOŽE BITI STRANKA U POSTUPKU
(Član 367 stav 2 tačka 12 ZPP)**

Donošenjem rješenja o povlačenju tužbe u odnosu na tuženog koji ne može biti stranka u postupku počinjena je bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 12 ZPP.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Višeg suda u Podgorici Gž.br.4903/13 od 23.09.2014. godine, ukinuta je presuda Osnovnog suda u Podgorici P.br.2979/11 od 06.06.2013. godine, sa obrazloženjem da je presuda donijeta uz bitne povrede postupka iz čl.367. st.2. tač.12. ZPP, jer je kao drugotuženi u toj parnici označen M. – t. f. koji nema svojstvo pravnog lica i predstavlja samo organizacionu jedinicu U. C. G., i naloženo je prvostepenom sudu da pozove tužilju da uredi tužbu na način što će kao tuženi biti označen U. C. G. – M.-t. f. u P.

U nastavku postupka, postupajući po ukidnim razlozima tužilja je uredila tužbu na način što je kao tuženog označila U. C. G. – M.-t. f. u P, dok je u odnosu na tuženog M. – t. f. izjavila da povlači tužbu. Kod izloženog stanja stvari, prvostepeni sud je pogriješio kada je donio rješenje kojim se utvrđuje da je tužba u odnosu na M. – t. f. povučena. Naime, kao što je naprijed rečeno, M. –t. f. nema svojstvo pravnog lica i nije mogao biti stranka u predmetnoj parnici, pa se u odnosu na njega tužba nije ni mogla povući, niti se tužilja mogla obavezati da mu naknadi troškove parničnog postupka.

Postupajući na izloženi način tj. tretirajući M. – t. f. kao stranku, prvostepeni sud je počinio bitnu povredu postupka iz čl.367. st.2. tač.12. ZPP, na koju se ukazuje revizijom i na čije postojanje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, koju povredu postupka drugostepeni sud nije sankcionisao, pa je i sam učinio istu povredu postupka, što predstavlja ukidni razlog za oba nižestepena rješenja.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1185/15 od 03.11.2015. godine)

PROTIVRJEČNOST IZREKE I RAZLOGA
(Član 367 stav 2 tačka 15 ZPP)

Protivrječna je izreka sa datim razlozima ako se izrekom odbija zahtjev kojim se traži utvrđenje da nepokretnost predstavlja državnu svojinu, a u razlozima navodi da ista predstavlja imovinu Crne Gore.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi nalaze da su sporne nekretnine u postupku svojinske transformacije procjenom državnog kapitala postale svojina tužene, koja u smislu čl.14. st.1. alineja 11. Zakona o državnoj imovini ("Sl.list Crne Gore", br.21/09) predstavlja imovinu Crne Gore, koja je većinski vlasnik akcijskog kapitala tužene.

Medjutim, osnovano se revizijama tužilje i umješača na strani tužilje ukazuje da je pogrešan izloženi zaključak nižestepenih sudova o nedostatku aktivne legitimacije kao i da su dati razlozi nejasni i protivrječni, zbog kojih nedostataka se iste ne mogu ispitati, a što predstavlja ukazu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367. st.2. tač.15. ZPP-a i ukidni razlog.

Naime, nižestepeni sudovi nalaze da sporne nekretnine predstavljaju imovinu Crne Gore u smislu čl.14. st.1. alineja 11. Zakona o državnoj imovini, kojim je propisano da u ostala dobra u državnoj imovini, kojima raspolaže Crna Gora ulazi i imovina ostvarena po osnovu ulaganja Crne Gore u privredna društva i javna preduzeća, a odbijaju zahtjev, kojim je traženo utvrđenje da su sporne nekretnine državna svojina, sa subjektom raspolaganja tužilje, što predstavlja protivrječnost izreke i datih razloga.

Iz spisa predmeta bi proizilazilo da se radi o državnoj imovini, koja je greškom, kako to proizilazi iz nalaza i mišljenja vještaka geodetske struke prilikom kompjuterskog unošenja podataka upisana u listu nepokretnosti br.110 KO Gradjani, kao svojina tužene.

Dakle, nasuprot stanovištu nižestepenih sudova P. C. je stvarno legitimisana u ovom sporu.

Zbog pogrešnog pravnog pristupa nižestepenih sudova ostale su neutvrđene odlučne činjenice od značaja za odluku ovoj pravnoj stvari, to jest da se na nesumnjiv način utvrdi da li su sporne nekretnine predstavljale državnu imovinu, sa kojom raspolaže P. C. u smislu čl.17. Zakona o državnoj imovini, zbog čega je presude nižestepenih sudova valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 959/15 od 18.11.2015. godine)

NEBLAGOVREMENOST ŽALBE
(Član 381 u vezi čl. 109 stav 2 ZPP)

Ako se radi o običnoj a ne preporučenoj pošiljci nema mjesta primjeni člana 109 stav 2 ZPP, već se kao dan predaje ima smatrati dan kada je ista primljena u sud, te ako je od prijema rješenja do predaje žalbe prošao rok od 15 dana, žalba je neblagovremena.

Iz obrazloženja:

„Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je neblagovremena žalba tužioca, izjavljena protiv rješenja Osnovnog suda u Nikšiću P. br. 1043/12 od 18.10.2013. godine, kojim je odbačena žalba tužioca izjavljena protiv presude tog suda od 27.09.2013. godine i s tim u vezi bez osnova je ukazivanje revidenta da je žalba predata na Poštu - Trsa dana 02.11.2013. godine, kada je prijem pošiljke žigosan od strane radnika navedene Pošte.

Ovo sa razloga, što je u postupku kod nižestepenih sudova - putem izvidjajnih radnji - pribavljanjem izvještaja od direktora Pošte Crne Gore utvrđeno, da se radi o običnoj pismošnoj pošiljci, za koje se ne izdaje potvrda o prijemu pošiljke da se iste ne zavode u knjige.

Kako se radilo o običnoj, a ne preporučenoj pošiljci, to nije bilo mjesta primjeni čl. 109 st. 2 ZPP-a, već se kao dan predaje ima smatrati dan kada je ista primljena u sud, a to je - 11.12.2013. godine.

Dakle, kako je tužilac rješenje Osnovnog suda u Nikšiću P. br. 1043/12 od 18.10.2013. godine, kojim je odbačena njegova žalba izjavljena protiv presude tog suda od 27.09.2013. godine, kao neblagovremena primio 23.10.2013. godine, a žalbu izjavio 11.12.2013. godine, to je i po nalaženju ovog suda žalba izjavljena po isteku zakonskog roka za njeno izjavljivanje od 15 dana, od dana dostavljanja.

Bez značaja je i pozivanje revidenta na odredbu čl. 341 st. 1 ZPP-a, u kontekstu blagovremenosti žalbe izjavljene protiv presude Osnovnog suda u Nikšiću P.br. 1043/12 od 28.09.2013. godine. Prednje, ako se ima u vidu, da je žalba tužioca izjavljena na rješenje o odbacivanju žalbe od 18.10.2013. godine neblagovremena.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1312/15 od 16.12.2015. godine)

PREINAČENJE PRVOSTEPENE PRESUDE
(Član 387 tačka 3 ZPP)

Prvostepena presuda se sa razloga predviđenih odredbom člana 387 tačka 3 ZPP može preinačiti bez održavanja rasprave.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, drugostepeni sud je bez održavanja rasprave preinačio prvostepenu presudu s pozivom na odredbu čl.387 tač.4 ZPP kojom je propisano da se prvostepena presuda može preinačiti, ako drugostepeni sud smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo.

Medjutim, iz razloga pobijane presude proizilazi da je odluka preinačena sa razloga što je prvostepeni sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica, a na tim činjenicama je zasnovao presudu, odnosno zbog osnova propisanog u stavu 3 pomenutog člana.

Stoga drugostepeni sud nije povrijedio pravila postupka time što je donio odluku bez glavne rasprave, jer se prvostepena presuda sa razloga predviđenih u odredbi čl.387 tač.3 ZPP može preinačiti bez održavanja rasprave.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1101/15 od 17.12.2015. godine)

REVIZIJA NA RJEŠENJE O OBUSTAVI POSTUPKA
(Član 407 ZPP)

Na rješenje o obustavi postupka stranka ima pravo da izjavi reviziju ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela prelazi propisani cenzus.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilje kojim je tražila da se tužena obaveže da joj na ime neisplaćenih oročenih sredstava stare devizne štednje pri ranijoj Banci privatne privrede DD Titograd isplati na ime glavnice i kamate ukupan iznos od 1.115,68 €, kao i zakonsku zateznu kamatu na utvrdjenu glavicu duga u iznosu od 804,13 € počev od 01.06.2014.godine do konačne isplate.

Tužba je u ovoj pravnoj stvari podnijeta 22.01.2013. godine.

Predmetno rješenje o obustavi parničnog postupka je nesumnjivo rješenje kojim je postupak pravosnažno završen i na to rješenje nezadovoljna stranka ima pravo da izjavi reviziju ukoliko vrijednost predmeta spora pobijanog dijela prelazi 10.000,00 €.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 781/15 od 24.09.2015. godine)

OPŠTI USLOV DOPUŠTENOSTI REVIZIJE
(Član 397 u vezi čl. 438 ZPP)

Van slučajeve iz člana 438 ZPP primjenjuje se opšti uslov dopuštenosti revizije u pogledu vrijednosti spora iz čl. 397 ZPP.

Iz obrazloženja:

„Po razmatranju spisa predmeta, ovaj sud je našao da je revizija nedozvoljena.

Odredbom čl. 397.st.2. Zakona o parničnom postupku izmijenjenoj članom 24 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sl.list RCG", br. 76/2006), koji je stupio na snagu 20.12.2006.godine, po čijim se pravilima u ovoj stvari ima rješavati o dozvoljenosti revizije, propisano je da revizija nije dozvoljena u imovinsko pravnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanju u novcu, predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora ne prelazi 10.000,00€.

Kako vrijednost predmeta spora pobijane presude iznosi 900,00€, to se u konkretnom slučaju radi o vrijednosti predmeta spora ispod navedenog cenzusa, pa je nesumnjivo da je izjavljena revizija nedozvoljena i kao takvu je valjalo odbaciti.

Ne stoje navodi o dozvoljenosti revizije u smislu čl. 438 ZPP, jer se ne radi o sporu o zasnivanju, postojanju i prestanku radnog odnosa, a van tih slučajeve, što je u pitanju, primjenjuje se opšti uslov dopuštenosti revizije u pogledu vrijednosti spora - čl. 397 ZPP.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1415/15 od 16.12.2015. godine)

REVIZIJA IZJAVLJENA NA RJEŠENJE O ISPRAVCI PRESUDE
(Član 407 i čl. 414 stav 1 ZPP)

Nije dozvoljena revizija izjavljena na rješenje o ispravci presude.

Iz obrazloženja:

„Odredbom čl.397. st.2. Zakona o parničnom postupku ("Sl.list RCG", br.22/04), koja je izmijenjena čl.24. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sl.list RCG", br.76/2006 od 12.12.2006. godine), po kojim se pravilima u ovoj pravnoj stvari ima rješavati dozvoljenost revizije, propisano je da revizija nije dozvoljena u imovinskopравnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 10.000,00 €.

Vrijednost predmeta spora pobijane pravosnažne presude iznosi 1.000,00 € na ime glavnog potraživanja, i ne prelazi mjerodavnu vrijednost spora za ocjenu dozvoljenosti revizije (preko 10.000,00 €).

Odredbom čl.414. st.1. Zakona o parničnom postupku propisano je da se revizija može izjaviti i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen, a rješenjem o ispravci presude ne završava se pravosnažno postupak, već se radi o odluci procesno pravne prirode.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1373/15 od 15.12.2015. godine)

NEDOZVOLJENOST REVIZIJE NA RJEŠENJE
KOJIM JE ODBIJEN PREDLOG ZA NASTAVAK POSTUPKA
(Član 407 i čl. 414 stav 1 ZPP)

Pravosnažnim rješenjem kojim je odbijen predlog za nastavak postupka, postupak se pravosnažno ne završava, pa protiv tog rješenja revizija nije dozvoljena.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Višeg suda u Podgorici, GŽ. br. 5177/14 od 02.06.2015. godine, odbijena je kao neosnovana žalba tuženih i potvrđeno rješenje Osnovnog suda u Herceg Novom, P. br. 118/11 od 29.09.2014. godine, kojim je odlučeno:

„ODBIJA SE predlog tuženih-protivtužilaca za nastavak postupka u ovoj pravnoj stvari prije pravosnažnog okončanja ostavinskog postupka O.br.30/12 iza pok. T. M.“.

Protiv drugostepenog rješenja tužena iz protivtužbe B. M. blagovremeno je izjavila reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predložila je da se oba rješenja ukinu i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak ili pak preinači drugostepeno rješenje.

Tužiocu u odgovoru na reviziju predlažu da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili odbije kao neosnovana.

Revizija je nedozvoljena.

Prema odredbi člana 414 stav 1 ZPP stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen.

Pravosnažnim rješenjem kojim je odbijen predlog za nastavak postupka, postupak se pravosnažno ne završava pa protiv tog rješenja revizija nije dozvoljena.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 888/15 od 08.10.2015. godine)

NEDOZVOLJENOST REVIZIJE
(Član 407 ZPP)

Spor koji proističe iz ugovora o pružanju stomatoloških usluga nije spor iz člana 397 stav 4 tačka 3 ZPP, te ako vrijednost spora ne prelazi propisani cenzus za dozvoljenost revizije, revizija je nedozvoljena.

Iz obrazloženja:

„Revizija nije dozvoljena.

Odredbom čl.397. st.2. Zakona o parničnom postupku ("Sl.list RCG, br.22/04 i 76/06), propisano je da revizija nije dozvoljena u imovinskopравnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 10.000,00 €.

Kako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude iznosi 2.374,18 €, to proizilazi da se radi o iznosu koji ne prelaze mjerodavnu vrijednost predmeta spora za dozvoljenost revizije, pa stoga revizija nije dozvoljena.

U konkretnom slučaju radi se o sporu koji proističe iz Ugovora o pružanju stomatoloških usluga (dug za neplaćene usluge) i ne radi se o sporu iz čl.397 st.4. tač.3. ZPP, pa se ne mogu prihvatiti osnovanim suprotni navodi revizije, odnosno navodi revizije da je obzirom na pravnu prirodu spora revizija dozvoljena.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 171/15 od 15.12.2015. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
(Član 416 u vezi čl. 4 stav 3 i 367 st. 2 tačka 7 ZPP)

Postavljanje tužbenog zahtjeva suprotno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima i rješavanje spora primjenom tog zakona, a ne Zakona o radu, ne predstavlja nedozvoljeno raspolaganje stranaka, već pitanje primjene materijalnog prava, te nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 7 ZPP, što zahtjev za zaštitu zakonitosti čini neosnovanim.

Iz obrazloženja:

„S obzirom da je kod tužene radila neprekidno duže od 24 mjeseca, tužilja je pokrenula postupak kod suda i tražila da joj se utvrdi da su ispunjeni uslovi da se ugovor o radu na određeno vrijeme transformiše u ugovor o radu na neodređeno vrijeme.

Presudom Osnovnog suda u Bijelom Polju P.br.238/14 od 10.10.2014. godine, usvojen je zahtjev tužilje i utvrđeno da se ugovor o radu na određeno vrijeme transformiše u ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Ova odluka je postala pravosnažna jer je presudom Višeg suda u Bijelom Polju Gž.br.2690/14 od 10.12.2014. godine, žalba tužene odbijena kao neosnovana.

Protiv navedenih presuda, Vrhovni državni tužilac Crne Gore je podigao zahtjev za zaštitu zakonitosti zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač.7 ZPP, u kojem je naveo da su sudovi pogriješili kada su usvojili zahtjev tužilje jer je isti postavljen suprotno prinudnim propisima i to Zakonu o državnim službenicima i namještenicima. Ovo zato što ovaj zakon reguliše uslove i način zasnivanja radnog odnosa državnih službenika i namještenika, a ne Zakon o radu na čije odredbe su se pozvali navedeni sudovi prilikom rješavanja predmetne pravne stvari.

Rješavajući po podignutom zahtjevu za zaštitu zakonitosti, a imajući u vidu navedeno, ovaj sud nalazi da je isti neosnovan. Naime, nedozvoljeno raspolaganje stranaka postoji kada su ista suprotna prinudnim propisima i moralu (čl.4 st.3 ZPP). Stoga iznijeta tvrdnja da je predmetni spor trebalo riješiti primjenom odredbi Zakona o državnim službenicima i namještenicima, a ne odredbi Zakona o radu, po ocjeni ovog suda ne predstavlja nedozvoljeno raspolaganje stranaka, već pitanje pravilne primjene materijalnog prava, što je moglo biti razlog za izjavljivanje revizije, a ne zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

Zbog navedenog, po ocjeni ovog suda nema mjesta navodima podignutog zahtjeva da su nižestepene presude zahvaćene navedenom bitnom povredom, niti se u konkretnom slučaju može govoriti o nedozvoljenom raspolaganju stranaka, zbog čega je podignuti zahtjev za zaštitu zakonitosti valjalo odbiti kao neosnovan.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Gzz. br. 2/15 od 18.11.2015. godine)

NEBLAGOVREMENOST PREDLOGA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 425 u vezi čl. 423 stav 1 tačka 5 ZPP)

Rok za podnošenje predloga za ponavljanje postupka osnovom odredbe člana 421 tačka 9 ZPP je protekao ako je od saznanja za izmjenu DUP na koju izmjenu se predlagač poziva kao novu činjenicu do podnošenja predloga za ponavljanje postupka prošlo 30 dana.

Iz obrazloženja:

„Tuženi u predlogu za ponavljanje postupka navodi da je dana 10.10.2013.godine saznao da je donijet novi DUP „Ilino“ u skladu sa kojim je njegovo zemljište na kojem je izgrađen sporni objekat ušlo u sastav urbanističke parcele br.14, u čijem sastavu je i kat. parcela vlasništvo trećeg lica, što je razlika u odnosu na ranije urbanističko rješenje po kojem je tuženi dobio građevinsku dozvolu, ukazujući da pored ovog postoje i druge razlike po novom urbanističkom rješenju. Kako tuženi sad nema mogućnosti da za svoj objekat dobije upotrebnu dozvolu i pod uslovom da plati sve komunalije na koje je obavezan navedenom pravosnažnom presudom to, po mišljenju tuženog, postoje razlozi za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka propisane u odredbi čl.421 tač.9 ZPP.

Prvostepeni sud je taj predlog odbacio, nalazeći da je neblagovremen. Ovo kod utvrdjenja u postupku da je tuženi u maju 2013.godine znao za izmjenu DUP „Ilino“, pa kako je predmetni predlog podnijet 24.10.2013.godine, zaključio je da se radi o neblagovremeno ponijetom predlogu imajući u vidu zakonom propisani rok za njegovo podnošenje, a zbog osnova sa kojeg je predlog izjavljen.

Drugostepeni sud je u postupku odlučivanja po žalbi potvrdio navedeno rješenje prihvatajući date razloge prvostepenog suda, s tim što je, a cijeneći sadržinu revizija koju je tuženi izjavio u predmetnoj pravnoj stvari, te presudu Vrhovnog suda Crne Gore, Rev.br.27/13 od 06.02.2013.godine, donijetu po izjavljenoj reviziji, našao da je tuženi i prije maja 2013.godine znao za izmjenu DUP na koju izmjenu se poziva kao na novu činjenicu zbog koje traži ponavljanje predmetnog postupka.

Odlučujući na navedeni način nižestepeni sudovi su, a nasuprot navodima revizije, pravilno primijenili navedene odredbe ZPP. Jer, kod utvrdjenja u postupku da je tuženi za izmjenu DUP „Ilino“ koja je uradjena još 2009.godine, znao svakako u maju 2013.godine, a predlog za ponavljanje postupka podnio 24.07.2013.godine, to je predmetni predlog neblagovremeno podnijet, jer je rok za njegovo podnošenje, shodno odredbi čl.423 st.1 tač.5 ZPP, trideset dana od dana saznanja za novu činjenicu.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 897/15 od 21.10.2015. godine)

OCJENA BLAGOVREMENOSTI PREDLOGA
ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 423 stav 1 tačka 2 u vezi čl. 421 tač. 3 ZPP)

Odlučna činjenica za ocjenu blagovremenosti predloga za ponavljanje postupka podnijetog iz razloga koji propisuje odredba člana 421 tačka 3 ZPP je utvrđenje dana saznanja za učinjenu radnju punomoćnika za koju punomoćnik nije imao ovlaštenje.

Iz obrazloženja:

„Drugotužena D. O. – K. je prvostepenom sudu dana 04.02.2014. godine, podnijela predlog za ponavljanje postupka pravosnažno okončanog presudom na osnovu priznanja Osnovnog suda u Baru P.br.163/11 od 10.05.2011. godine iz razloga propisanog odredbom čl.421. tač.3. ZPP-a.

U predlogu je navedeno, da je ista 09.01.2014. godine saznala da je njen sin, D. K., u svojstvu njenog punomoćnika priznao tužbeni zahtjev, iako nije imao ovlaštenje za priznanje tužbenog zahtjeva u predmetu, koji se vodio kod Osnovnog suda u Baru pod oznakom P.br.163/11.

Odlučujući o podnijetom predlogu za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka, prvostepeni sud je isti odbacio, kao neblagovremen, s pozivom na odredbu čl.425. u vezi čl.423. st.1. ač.2. ZPP-a, koje rješenje ne potvrđeno od strane drugostepenog suda.

Naime, nižestepeni sudovi su kod utvrđene činjenice, da je postupak u ovoj pravnoj stvari pravosnažno okončan 10.05.2011.godine, a predlog za ponavljanje postupka od strane drugotužene podnijet 04.02.2014. godine, a da je drugotuženu u ovom postupku zastupao sin D. K. zaključili da je ista morala biti upoznata sa radnjama, koje je preduzeo njen punomoćnik, te da je na istoj bio teret dokazivanja činjenice - da je ista 09.01.2014. godine saznala da je njen punomoćnik - sin priznao tužbeni zahtjev.

Medjutim, izloženi zaključak nižestepenih sudova je neprihvatljiv.

Naime, predlog za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka je podnesen iz razloga, koji propisuje čl.421. tač.3. ZPP-a, koji se saglasno čl.423. st.1. tač.2. ZPP-a, podnosi u roku od 30 dana, od dana kada je stranka saznala za ovaj razlog.

Dakle, radi pravilne ocjene blagovremenosti podnijetog predloga na što se osnovano revizijom ukazuje, nižestepeni sud je propustio da na pouzdan način utvrdi odlučnu činjenicu - dan saznanja za razlog - saznanje za učinjenu radnju punomoćnika drugotužene - priznanje tužbenog zahtjeva u postupku, koji se vodio pred Osnovnim sudom u Baru P.br.163/11, što predstavlja ukazanu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367. st.2. tač.15. ZPP-a i ukidni razlog.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 754/15 od 08.09.2015. godine)

RAZLOZI ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 421 stav 1 tač. 4 i 5 ZPP)

Razlozi za ponavljanje postupka iz člana 421 stav 1 tač. 4 i 5 ZPP po pravilu se dokazuju pravosnažnom presudom donijetom u krivičnom postupku, kojom je utvrđeno krivično djelo.

Iz obrazloženja:

„Odlučujući o podnijetom predlogu za ponavljanje postupka pravosnažno okončanog rješenjem Osnovnog suda u Podgorici P.br.4655/10 od 20.07.2011. godine, kojim je odbačena tužba nižestepeni sudovi su isti odbili, kao neosnovan, nalazeći da u konkretnom slučaju ne postoje razlozi iz čl.421. st.1. tač. 4, 5 i 9. ZPP-a.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, nižestepeni sudovi su pravilno postupili, kada su odlučili na izloženi način.

Naime, i po ocjeni ovog suda ne stoji razlog za ponavljanje postupka iz čl.421. st.1. tač.4 i 5. ZPP-a, jer u postupku čije se ponavljanje tarži nije ni provodjen dokaz saslušanja svjedoka, ni vještačenja, niti je odluka zasnovana na ispravi koja je falsifikovana. Osim toga, ukazati je revidentu da se razlozi iz čl.421. st.1. tač.4 i 5. ZPP-a po pravilu dokazuju pravosnažnom presudom donijetom u krivičnom postupku, kojom je utvrđeno krivično djelo.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1337/15 od 16.12.2015. godine)

PRESUDA DONIJETA NA OSNOVU FALSIFIKOVANE ISPRAVE
 KAO RAZLOG ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
 (Član 421 tačka 5 ZPP)

Ukoliko je odluka suda bila zasnovana na ispravi koja je falsifikovana to je razlog iz člana 421 tačka 5 ZPP za podnošenje predloga za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka, a ne razlog da se traži da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje na osnovu te presude.

Iz obrazloženja:

„U postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude je utvrđeno da je tuženi, u svojstvu izvršnog povjerioca podnio predlog za izvršenje protiv ovdje tužioca, kao izvršnog dužnika pred Privrednim sudom u Podgorici I.br.1780/03, na osnovu pravosnažne i izvršne presude tog suda P.br.651/99 od 26.06.2000. godine, radi prinudne naplate potraživanja u iznosu od 405.921,33 DM, koji postupak je u toku.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje I.br.1780/03.

Tužilac je svoj zahtjev temeljio na tvrdnji da je izvršna isprava - presuda Privrednog suda u Podgorici P.br.651/99 od 26.06.2000. godine donesena na osnovu falsifikovane otpremnice br.1/99.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja nižestepeni sudovi su pravilno postupili, kada su tužbeni zahtjev odbili.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revidenta, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da se isti u ovom postupku ne mogu baviti zakonitošću pravosnažne i izvršne presude Privrednog suda u Podgorici P.br.651/99 od 26.06.2000. godine i s tim u vezi utvrdjenjem, da li je otpremnica br.1/99 na kojoj se insistira u reviziji falsifikat.

S druge strane, za ukazati je revidentu da ukoliko je odluka suda bila zasnovana na ispravi, koja je falsifikovana da je to bio razlog iz čl.421. tač.5. ZPP-a za podnošenje predloga za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 159/15 od 16.12.2015. godine)

ODNOS IZMEDJU REVIZIJE
I PREDLOGA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 429 stav 4 ZPP)

Ako su istovremeno podnijeti revizija i predlog za ponavljanje postupka koji se zasniva na novoj činjenici i novom dokazu cjelishodno je da se postupak po reviziji prekine radi prethodnog odlučivanja o ponavljanju postupka.

Iz obrazloženja:

„Po razmatranju spisa predmeta, ovaj sud je našao, da postupak po reviziji treba prekinuti.

Iz predmetnih spisa proizilazi da su isti radi odlučivanja po reviziji tuženog dostavljeni ovome sudu 14.10.2015. godine. Iz spisa dalje proizilazi, da je tuženi dana 28.07.2015. godine podnio predlog za ponavljanje postupka pravosnažno okončanog presudom prvostepenog suda P.br. 71/14-04 od 27.11.2014. godine, zbog razloga iz čl. 421. tač.9. Zakona o parničnom postupku i da je istog dana podnio reviziju.

Imajući u vidu, da je predlog za ponavljanje postupka i revizija istovremeno podnijeta prvostepenom sudu, te činjenicu da se predlog za ponavljanje postupka zasniva na novoj činjenici i novom dokazu, ovaj sud je ocijenio cjelishodnim da se predhodno odluči o predlogu za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka, pošto se u skladu sa čl. 400. st.3 ZPP, revizijom ne može pobijati činjenično stanje.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1020/15 od 20.10.2015. godine)

IZLUČNA TUŽBA NEDOPUŠTENOST IZVRŠENJA

U parnici po tužbi za nedopuštenost izvršenja osnovanost zahtjeva zavisi od toga da li je izvršenje određeno na predmetu u pogledu kojeg tužilac ima neko pravo.

Iz obrazloženja:

„Utvrđeno je, a što nije sporno, da je po predlogu prvotuženog, kao izvršnog povjerioca, rješenjem prvostepenog suda I.br.396/11 od 15.11.2011. godine, a radi naplate novčanog potraživanja, određeno izvršenje protiv drugotuženog, prodajom više nepokretnosti, uključujući i stan označen kao PD 23, pov 30m², u potkrovlju PN objekat 4, na kat parc. 1425/1 iz l.n.br.2540 KO Budva. U tom postupku tužilac je kao treće lice podnio prigovor na rješenje o izvršenju tvrdeći da je predmetni stan njegovo vlasništvo, pa je rješenjem upućen da pokrene parnicu radi proglašenja da je izvršenje nedopušteno. Iz spisa proizilazi i to da je pred Osnovnim sudom u Kotoru vodjena parnica, pored ostalih, i po tužbi tužioca protiv drugotuženog u ovom sporu, radi utvrdjenja. Taj postupak je okončan donošenjem pravosnažne presude P.br.375/12 od 04.01.2013. godine, kojom je usvojen zahtjev tužioca u tom sporu i utvrđeno da je tužilac vlasnik pomenute nepokretnosti, s tim da iz obrazloženja presuda proizilazi da je svojinu na istom stekao po osnovu pravnog posla - ugovora o kupoprodaji iz 2004. godine.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja, nižestepeni sudovi su, i po mišljenju ovog suda, pravilno primijenili materijalno pravo kada su usvojili tužbeni zahtjev i utvrdili da je izvršenje određeno rješenjem Osnovnog suda u Kotoru I. br.396/11 od 15.11.2011. godine na predmetnom stanu nedopušteno.

Jer, u parnici po tužbi za nedopustivost izvršenja, osnovanost zahtjeva zavisi od toga da li je izvršenje određeno na predmetu u pogledu koga tužilac ima neko pravo.

Kako je izvršenje određeno na nepokretnosti – stanu u pogledu kojeg tužilac ima pravo svojine, to je izvršenje na toj nepokretnosti nedopušteno, pa se bez osnova osporavaju nižestepene presude zbog pogrešne primjene materijalnog prava.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 707/15 od 09.09.2015. godine)

NEDOZVOLJENOST PREDLOGA ZA DOZVOLU REVIZIJE
(Član 397b u vezi čl. 397 ZPP
i čl. 84 st. 3 Zakona o izmjenama i dopunama ZPP)

Ako je postupak u kojem je donijeta drugostepena presuda protiv koje su tužioci stavili predlog za dozvolu revizije pokrenut prije početka primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku predlog za dozvolu revizije nije dozvoljen.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je 04.12.2015. godine, podnio predlog za dozvolu revizije protiv presude Višeg suda u Podgorici GŽ.br.2615/15 od 09.10.2015. godine, s ozivom na čl. 397 b u vezi čl. 397 a ZPP („Sl.list CG“, br.48/15).

Predlog nije dozvoljen.

Prema odredbama čl.84 st.3 Zakona o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku („Sl. list CG“, br. 48/15), koji je u primjeni od 29.11.2015. godine, o reviziji izjavljenoj protiv pravosnažne odluke drugostepenog suda, u postupku koji je pokrenut prije početka primjene ovog zakona, rješavaće se po pravilima parničnog postupka koja su važila do početka primjene ovog zakona.

Kako je nesumnjivo da je postupak u kojem je donijeta drugostepena presuda protiv koje su tužioci stavili predlog za dozvolu revizije pokrenut prije početka primjene Zakona o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku, nesumnjivo je da predlog tužilaca nije dozvoljen, zbog čega je isti valjalo odbaciti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, P – Rev. br. 1/15 od 21.12.2015. godine)

RADNO PRAVO

**ZAKLJUČIVANJE VIŠE UGOVORA O RADU
NA ODREĐENO VRIJEME
(Član 25 Zakona o radu)**

Zaključivanje više ugovora o radu na određeno vrijeme ukazuje na postojanje trajne potrebe za radom tužioca, te je shodno odredbi člana 25 Zakona o radu rješenje o prestanku radnog odnosa tužiocu nezakonito.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev zaključujući da je tužilac u vremenskom periodu od 01.01.2011. godine do 01.09.2013. godine zaključivao više ugovora o radu na određeno vrijeme, da prekidi rada nijesu bili duži od 60 dana, te da je potreba za radom tužioca kod tuženog postala trajna. U kontekstu ukupnog trajanja takvog rada tužioca, prvostepeni sud je izveo zaključak da je rješenje kojim je tužiocu prestao radni odnos nezakonito primjenom odredbi čl.25. Zakona o radu.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenične razloge i pravni zaključak prvostepenog suda i žalbu tuženog na ovaj dio prvostepene presude odbio kao neosnovanu.

Po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno postupili kada su kao nezakonito poništili rješenje o prestanku radnog odnosa tužiocu i obavezali tuženog da istog vrati na rad.

U konkretnom slučaju, nižestepeni sudovi pravilno nalaze da je potreba za obavljanjem rada tužioca kod tuženog postala trajna, za koji zaključak oba nižestepena suda daju jasne i valjane razloge, u kom pravcu se izjasnio i ovaj sud u ukidnom rješenju. Naime, tvrdnje tuženog da je tužilac radio na poslovima čuvara, te da je potreba za njegovim angažovanjem prestala kada je tuženi prestao da vrši poslove dozimetrijske kontrole na željezničkoj stanici u Bijelom Polju, tj. do kraja novembra 2013. godine, nijesu osnovane. Naprotiv, i po nalaženju ovog suda, dužina trajanja rada tuženog kod tužioca i zaključivanje više ugovora o radu na određeno vrijeme, ukazuju na postojanje trajne potrebe za radom tužioca.

Isticanje tuženog tokom postupka, a ove navode ponavlja i u reviziji, da je tužilac zaključivao ugovore o radu na određeno vrijeme za obavljanje poslova čuvara, a ne poslova dozimetriste, nijesu od uticaja na drugačiji zaključak. Naprotiv, po mišljenju ovog suda, istaknuti navodi tuženog ukazuju da prestanak potrebe za radom tužioca nije uslovljen završetkom projekta dozimetrijske kontrole. Naprotiv, ukoliko je prestala potreba za radom tužioca u prostorijama na željezničkoj stanici u Bijelom Polju, a u postupku je nesumnjivo utvrđeno da je tužilac obavljao poslove dozimetriste, o čemu se na jasan i nedvosmislen način izjasnila svjedokinja Š. D. - direktor sektora, tuženi je bio u obavezi da tužioca angažuje na poslovima čuvara na drugom mjestu.

Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su u ovom sporu pravilno primijenili materijalno pravo iz odredbe čl.25. Zakona o radu ("Sl.list CG", br.49/08, 26/09, 88/09, 59/11 i 66/12), kada su zaključili da je potreba za radom tužioca postala trajna, i rješenje o prestanku radnog odnosa poništili kao nezakonito, uz obavezu vraćanja tužioca na rad.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 855/15 od 01.12.2015. godine)

PRIJAVLJIVANJE SLOBODNIH RADNIH MJESTA
(Član 36 Zakona o radu)

Prijavljivanjem slobodnih radnih mjesta se reguliše i kontroliše funkcionisanje tržišta rada.

Javno oglašavanje ne predstavlja konstitutivni element zakonito zasnovanog radnog odnosa, te se ne radi o faktičkom radu zbog činjenice da poslodavac nije oglosio slobodno radno mjesto.

Iz obrazloženja:

„Kako javno oglašavanje ne predstavlja konstitutivni element zakonito zasnovanog radnog odnosa osnovom odredaba Zakona o radu i Zakona o zapošljavanju Crne Gore to se neosnovano u reviziji insistira na tvrdnji da se u konkretnom slučaju radi o faktičkom radu, a zbog činjenice da poslodavac nije oglosio slobodno radno mjesto u skladu sa odredbom čl. 36 Zakona o radu. Jer, smisao odredbe čl. 36 Zakona o radu, koja se mora dovesti u vezu sa odredbama čl.26 i 27 Zakona o zapošljavanju (Sl. list CG, br. 14/10) je da se prijavljivanjem slobodnih radnih mjesta, a što je obaveza poslodavca prema Zavodu za zapošljavanje, reguliše i kontroliše funkcionisanje tržišta rada. Na takav zaključak upućuje i odredba čl. 67 st. 1 Zakona o zapošljavanju koja navedeni propust poslodavca normira kao prekršaj, za koji propisuje novčanu kaznu.«

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 863/15 od 21.10.2015. godine)

STUPANJE NA RAD NASTAVNIKA
PRIJE ZAKLJUČENJA UGOVORA O RADU
(Član 101 Opšteg Zakona o obrazovanju, u vezi sa čl. 22 Zakona o radu)

Činjenica da nastavnik istog dana nije zaključio ugovor o radu kad je stupio na rad ne znači da je zasnovao radni odnos na neodredjeno vrijeme u smislu odredbe člana 22 Zakona o radu.

Iz obrazloženja:

„Predmet tužbe u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se utvrdi da je zasnovao radni odnos na neodredjeno vrijeme dana 16.09.2009.godine, a u skladu sa odredbom čl. 22 Zakona o radu.

Iz činjeničnih utvrdjenja u postupku proizilazi da je tužilac sa tuženom najprije zaključio ugovor o probnom radu br.1077/3 dana 17.09.2009.godine, na period od šest mjeseci, a nakon toga 09.03.2010.godine, zaključen je ugovor o radu br.121 na odredjeno vrijeme 09.03.2010.godine. Tužilac je prije nego što je potpisao ugovor o probnom radu stupio na rad kod tužene 14.09.2009.godine, odnosno tri dana prije zaključenja ugovora o probnom radu. Zaključenju ugovora o probnom radu prethodilo je donošenje od strane tužene Odluke o izboru kandidata br.1071/10 od 11.09.2009.godine, kojom je utvrđeno da je na radno mjesto nastavnik ekonomske grupe predmeta izabran kandidat D. K., ovdje tužilac. Prema navedenoj odluci, tužilac je bio dužan stupiti na rad kod tužene 14.09.2009.godine, što je i učinio.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja, nižestepeni sudovi su odbili predmetni tužbeni zahtjev kao neosnovan, nalazeći da Odluka o izboru kandidata br.1071/10 od 11.09.2009.godine predstavlja odluku o zapošljavanju nastavnika K. D., saglasno odredbi čl.101 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju koji je poseban zakon u odnosu na Zakon o radu za zaposlene u oblasti obrazovanja i vaspitanja, radi čega se isti ima primijeniti u konkretnom slučaju. Stoga činjenica da tužilac istog dana nije zaključio ugovor o radu, kad je stupio na rad, ne znači da je zasnovao radni odnos na neodredjeno vrijeme, u smislu odredbe čl.22 Zakona o radu.

Odlučujući na navedeni način, nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda pravilno primijenili materijalno pravo.

Naime, kod utvrdjenja u postupku da je tužilac Odlukom o izboru kandidata tužene, koja je konačna i pravosnažna, izabran na radno mjesto nastavnika ekonomske grupe predmeta i da je isti, shodno donijetoj Odluci, bio dužan stupiti na rad 14.09.2009.godine, a kako i učinio to, i po mišljenju ovog suda, pravilno nalaze nižestepeni sudovi kad zaključuju da navedena odluka tužene predstavlja odluku o zapošljenju, jer to proizilazi iz sadržine odredbe čl.101 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju, saglasno kojoj direktor tužene donosi odluku o izboru, odnosno prijemu na rad. Činjenica da je tužena donijela odluku o izboru u skladu sa kojom je tužilac stupio na rad isključuje, po ocjeni ovog suda, primjenu fikcije postojanja radnog odnosa na neodredjeno vrijeme koja je propisana odredbom čl.22 Zakona o radu. Odnosno to što je zaključenje ugovora o radu na odredjeno uslijedilo tri dana nakon što je tužilac u skladu sa odlukom o izboru stupio na rad, a kod izloženog pravnog pristupa u ovoj odluci, nije od uticaja na drugačije presudjenje.

Prema stanju u spisima, tužlac je nakon donošenja odluke o izboru kandidata br.1071/10 od 11.09.2009.godine, te isteka ugovora o probnom radu, zaključio ugovor o radu

sa tuženom na određeno vrijeme, koji je otkazan rješenjem tužene br.806/3 od 18.08.2010.godine, koje rješenje tužilac nije pobijao, radi čega sad s uspjehom u reviziji ne može insistirati na činjenici da mu odluka o izboru nije dostavljena na zakonit način, jer se radi o konačnom i pravosnažnom aktu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1068/15 od 19.11.2015. godine)

DONOŠENJE RJEŠENJA O NOVOM RASPOREDU
NAKON DONIJETOG RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA

Donošanjem rješenja o novom rasporedu zaposlenog nakon donijetog rješenja o prestanku radnog odnosa istom smatra se da je povučeno ranije donijeto rješenje, te zaposlenom pripada neisplaćena naknada zarade po koeficijentu utvrđenom za novi raspored.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilac bio zaposlen u Ministarstvu za urbanizam, gradjevinarstvo i stambeno komunalne poslove u periodu od 21.01.1991. pa do 30.06.2001. godine, kada je nastavio rad u Ministarstvu zaštite životne sredine i uređenja prostora. Rješenjem ovog Ministarstva br.01-2901/2 od 22.07.2002. godine, tužilac je razriješen dužnosti inspektora za gradjevinarstvo i u istom je navedeno da mu kod Ministarstva prestaje službenički odnos. Ovo rješenje je uručeno tužiocu dana 16.06.2003. godine protiv kojeg je tužilac izjavio prigovor o kojem nikada nije odlučeno. Nadalje se utvrđuje da je rješenjem Ministarstva zaštite životne sredine i uređenja prostora br.01-2901/2 od 01.09.2002. godine, tužilac raspoređen na mjesto republičkog inspektora za gradjevinarstvo počev od 18.11.2002. godine (dakle, nakon rješenja kojim je rečeno da mu prestaje službenički odnos). U rješenju mu je određen koeficijent od 5.1175 i tužiocu je obračunavana zarada po tom koeficijentu i isplaćivana sve do 01.02.2005. godine. Pravo na penziju je ostvario 26.06.2011. godine, a radna knjižica mu je predata dana 28.11.2011. godine, a zaključena od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma sa danom 31.01.2005. godine.

Nasuprot navodima revizije i po ocjeni ovog suda na strani tužene je propust što tužilac u spornom periodu nije bio radno angažovan pa posledice toga ne može snositi tužilac, zato mu pripada naknada, koja visina se ne dovodi u pitanje navodima revizije.

Takodje su neprihvatljivi navodi revizije, da je tužiocu prestao radni odnos kod Ministarstva zaštite životne sredine i uređenja prostora rješenjem od 22.07.2002. godine, zbog čega nije formalno preuzet od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma. Ovo zato što je tužiocu nakon donijetog rješenja o prestanku radnog odnosa, dana 22.07.2002. godine, u kojem je označen dan prestanka radnog odnosa 30.09.2002. godine, isto Ministarstvo donijelo rješenje dana 01.09.2002. godine, o rasporedu na poslove republičkog inspektora, u kojem je stajalo da novi raspored počinje od 18.11.2002. godine. Dakle, ovim novim rješenjem su sami povukli ranije donijeto (o prestanku radnog odnosa).

Tužilac je bio uposlen kod Ministarstva zaštite životne sredine i uređenja prostora, pa je poslove ovog Ministarstva preuzelo Ministarstvo za ekonomski razvoj koje je bilo u obavezi i da preuzme i državne službenike odnosno namještenike koji su radili na tim poslovima, a ovo u skladu sa Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada Državne uprave („Sl.list CG“, br.72/06 od 24.11.2006. godine). Stoga radni odnos tužioca nije mogao prestati samim nepreuzimanjem istog, od strane Ministarstva za ekonomski razvoj, a zatim dalje od Ministarstva za uređenje prostora i životne sredine kao i od Ministarstva održivog razvoja i turizma. Dakle, pravni sledbenici Ministarstva za zaštitu životne sredine i uređenja prostora su bili dužni u propisanim rokovima da preuzmu tužioca u radni odnos, a što nijesu učinili i izostala je odluka o njegovom radno – pravnom statusu, za što nema krivice tužioca.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1351/15 OD 16.12.2015. godine)

NAKNADA ŠTETE ZA NEISKORIŠĆENI GODIŠNJI ODMOR
(Član 71 Zakona o radu)

Pravo na godišnji odmor je pravo po osnovu obavljenog rada, te nije od uticaja da li se zaposleni nalazio na faktičkom radu.

Dobrovoljnom isplatom regresa zaposlenom nije dovedeno u pitanje pravo na godišnji odmor, jer se ta dva prava ne isključuju, pa zaposlenom koji krivicom poslodavca nije iskoristio godišnji odmor pripada pravo na naknadu štete za neiskorišćeni godišnji odmor.

Iz obrazloženja:

„Pogrešno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo, kada su zahtjev tužioca za naknadu štete na ime neiskorišćenog godišnjeg odmora za 2007, 2008 i 2009 godinu, odbili kao neosnovan. Naime, nižestepeni sudovi navode, da je tužilac primio regres za te godine, a koji predstavlja naknadu troškova povodom korišćenja godišnjeg odmora, tako da se ta dva prava medjusobno isključuju, kako zaključuju nižestepeni sudovi.

Ovo s razloga, što dobrovoljnom isplatom regresa, kao akcesornog prava, ima se smatrati da tužiocu nije dovedeno u pitanje osnovno pravo - pravo na godišnji odmor. Obzirom, da tužilac u navedene godine nije koristio godišnji odmor, to mu pripada pravo na naknadu štete na ime neiskorišćenog odmora za navedene godine. Međutim, kako se prvostepeni sud nije bavio visinom naknade, to je nižestepene presude u tom dijelu valjalo ukinuti i predmet vratiti na ponovni postupak. Pri tome treba imati u vidu, da je bez uticaja činjenica, da li je tužilac u tom periodu bio u radnom odnosu, ili pak na faktičkom radu kako to tvrdi tuženi, jer se radi o pravu po osnovu obavljenog rada.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 616/15 od 09.06.2015. godine)

OSNOV ZA ISPLATU NAKNADE ZA DEŽURSTVO

Postojanje odluke starješine kojom se određuje dežurstvo predstavlja uslov da bi se zaposlenom priznala naknada za dežurstvo.

Iz obrazloženja:

„Pravilno je drugostepeni sud primijenio materijalno pravo, kada je preinačio prvostepenu presudu i zahtjev tužilje odbio kao neosnovan.

Naime, iz predmetnih spisa proizilazi, da je tužilja kod tuženog obavljala poslove ovlašćenog službenika za vođenje prekršajnog postupka Uprave policije – Sektor za uprave poslove u Kotoru i to na poslovima radnog mjesta br. 1082 samostalnog savjetnika I – ovlašćenog službenog lica za vođenje prekršajnog postupka u PJ Budva od 01.10.2007.godine, shodno rješenju Uprave policije br. 113/07-8995 od 27.09.2007.godine, koje poslove je obavljala sve do 31.08.2011.godine, kao dana kada je stupio na snagu Zakon o prekršajima („Sl. list CG“, br. 1/11, 6/11 i 39/11). Takođe je nesporno, da je jedina obavljala te poslove i da joj nije isplaćivana naknada za dežurstvo od 23.08.2008.godine do 01.09.2011.godine, te da tuženi nije evidentirao tužilji sate dežurstva. Iz nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke, proizilazi da bi tužilji za sporni period bila manje obračunata zarada po osnovu naknade za dežurstvo u ukupnom iznosu od 13.305,84 eura, od čega na ime glavnog duga iznos od 9.898,36 eura i na ime kamate iznos od 3.407,48 eura, na glavni dug do 04.09.2014. godine.

Kod takvog stanja stvari, pravilno je drugostepeni sud preinačio prvostepenu presudu i zahtjev tužilje odbio kao neosnovan. Jer, odredbom čl.15.st.3. Pravilnika o unutrašnjem poslovanju organa za prekršaje ("Sl.list RCG", br. 15/95) propisano je, da je predsjednik organa za prekršaje (starješina organa koji vodi prekršajni postupak) ovlašćen da unaprijed određuje sudije, ili druge službenike koji će naizmjenično dežurati u organu, ili biti spreman da dodje u organ, kada se za to ukaže potreba. Iz navedene odredbe, nedvosmisleno proizilazi, da je neophodno da postoji odluka starješine organa, kojom se određuje dežurstvo. Dakle, i po nalaženju ovog suda, postojanje odluke starješine organa predstavlja uslov, da bi se tužilji priznalo pravo na traženu naknadu. Međutim, kako nije donijeta navedena odluka, niti su za sporni period evidentirani časovi dežurstva, to pravilno zaključuje drugostepeni sud, da ne postoji zakonski osnov za usvajanje tužbenog zahtjeva, radi čega su bez osnova svi navodi revizije usmjereni u tom pravcu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 957/15 od 06.10.2015. godine)

BOLOVANJE ZA VRIJEME TRAJANJA RADNOG ODNOSA
NA ODREDJENO VRIJEME

Činjenica da je zaposleni za vrijeme trajanja radnog odnosa zasnovanog na odredjeno vrijeme izvjesno vrijeme bio na bolovanju nema za posljedicu produženje radnog odnosa za to vrijeme, već radni odnos prestaje istekom roka.

Iz obrazloženja:

„Medju strankama je nesporno da je tužilac kod tuženog zasnovao radni odnos na odredjeno vrijeme zaključenjem ugovora o radu br. 43/12 od 06.09.2012. godine i obavljao poslove radnika obezbjedjenja sve do 06.12.2012. godine, kada su istekla 3 mjeseca na koji rok je tužilac bio zasnovao radni odnos. Iz spisa dalje proizilazi da se tužilac za vrijeme trajanja radnog odnosa razbolio i bio na bolovanju od 28.10.2012.godine do isteka ugovora o radu, za koje vrijeme je tuženi uredno isplaćivao zaradu.

Imajući prednje u vidu proizilazi, da je tužilac zasnovao radni odnos kod tuženog na odredjeno vrijeme od 3 mjeseca, koji mu je prestao istekom zadnjeg dana roka (06.12.2012.godine), radi čega je pobijano rješenje o otkazu ugovora o radu zakonito kako to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi. Činjenica da je tužilac za vrijeme trajanja radnog odnosa izvjesno vrijeme bio na bolovanju nema za posledicu produženje radnog odnosa za to vrijeme već radni odnos prestaje istekom roka, niti odredbe čl. 75 Zakona o radu priznaju takvo pravo zaposelnom, već govore o pravima zaposlenog u slučaju bolesti i privremene spriječenosti za rad.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 954/15 od 23.09.2015. godine)

**MIROVANJE PRAVA IZ RADNOG ODNOSA
I NEOPRAVDANI IZOSTANAK SA POSLA
(Član 76 stav 1 tačka 1 u vezi st. 2 Zakona o radu i
čl. 51 st. 1 tač. 3 Opšteg kolektivnog ugovora)**

Korišćenje prava na mirovanje prava i obaveza iz rada i po osnovu rada uslovljeno je saglasnošću poslodavca.

Ukoliko se poslodavac nije prethodno saglasio sa odsustvom zaposlenog, to se izostanak zaposlenog sa posla od pet radnih dana uzastopno smatra neopravdanim, te su ispunjeni uslovi za otkaz ugovora o radu.

Iz obrazloženja:

„U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tužilja bila zaposlena kod tuženog na neodređeno vrijeme, na radnom mjestu – viši kasir na BS Tuzi, po Ugovoru o radu od 05.04.2008.godine i aneksima tog ugovora, te da je 28.07.2014.godine, podnijela zahtjev tuženom da joj omogući mirovanje prava iz radnog odnosa za period od 22.08.2014. do 01.09.2018.godine, radi pridruživanja bračnom drugu koji je odlukom Savjeta za odbranu i bezbjednost imenovan za vojnog savjetnika I u Nato komandi za operacije u Monsu, Kraljevina Belgija, kojem zahtjevu tuženi nije udovoljio. Nakon toga, tužilja se ponovo obratila tuženom sa istim zahtjevom, insistirajući da preispita navedenu odluku i da joj dozvoli korišćenje prava na mirovanje radnog odnosa, istovremeno ga obavještavajući da se već nalazi u Kraljevini Belgiji, počev od 19.10.2014. godine. Kako je tužilja odsustvovala sa posla 20, 21, 22, 23 i 24.10.2014. godine, to joj je tuženi poslao upozorenje o postojanju razloga za otkaz ugovora o radu, koje je tužilja primila i na isto se izjasnila dopisom, zavedenim kod tuženog pod br. 576 dana 30.10.2014.godine i u kojem je osporila navode iz upozorenja. Nakon toga, tuženi je rješenjem br. 720/1 od 04.11.2014. godine, tužilji otkazao ugovor o radu, a zbog neopravdanog izostajanja sa posla pet dana uzastopno.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja pravilno su, i po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kad su s pozivom na odredbu čl.51 st.1 tač.3 Opšteg kolektivnog ugovora (Sl. list CG, br.14/2014) i čl.76 st.1 tač.1 Zakona o radu (Sl.list CG, br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11, 66/12), odbili kao neosnovan zahtjev tužilje kojim je traženo da se kao nezakonito poništi rješenje tuženog kojim je tužilji otkazan ugovor o radu.

Odredbom čl.76 st.1 tač.1 Zakona o radu, propisano je da zaposlenom miruju prava i obaveze iz rada i po osnovu rada, ako odsustvuje sa rada zbog upućivanja na rad u inostranstvo u okviru međunarodno – tehničke ili kulturno – prosvjetne saradnje u diplomatska, konzularna i druga predstavništva, kao i na stručno usavršavanje ili obrazovanje, uz saglasnost poslodavca, a stavom 2 istog člana da to pravo ima i bračni drug zaposlenog koji je upućen na rad u inostranstvo u smislu st.1 tač.1 istog člana.

Dakle, kako su to pravilno zaključili i nižestepeni sudovi, korišćenje prava na mirovanje prava i obaveza iz rada i po osnovu rada uslovljeno je saglasnošću poslodavca pa kako poslodavac, ovdje tuženi, tu saglasnost nije dao tužilji, to su ispunjeni uslovi za otkaz

ugovora o radu od strane poslodavca propisani odredbom čl.51 st.1 tač.3 Opšteg kolektivnog ugovora.

Navedenom odredbom propisano je da, pored razloga utvrđenih Zakonom o radu, poslodavac može otkazati ugovor o radu zaposlenom u slučaju neopravdanog izostajanja s posla više od dva dana uzastopno, odnosno pet radnih dana sa prekidima u toku kalendarske godine, a koji uslov je u konkretnom slučaju ispunjen, jer je tužilja neopravdano izostala s posla pet radnih dana uzastopno, a što je i nesporno.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1141/15 od 19.11.2015. godine)

ODRICANJE OD DOSPJELOG POTRAŽIVANJA
NEISPLAĆENE ZARADE
(Član 353 stav 1 ZOO, u vezi čl. 77 Zakona o radu)

Izjavom radnika datom poslodavcu u vrijeme davanja otkaza da se odriče dospelog potraživanja neisplaćene zarade, radnik se nije odrekao prava na zaradu već prava da zahtijeva naknadu štete zbog manje isplaćene zarade.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev, nalazeći da je tužilja, kao i ostali zaposleni, u spornom periodu imala više sati prekovremenog rada za koje joj nije isplaćen dodatak na zaradu, kao i da je iskoristila samo dio godišnjeg odmora u 2010. godini, dok u 2008 i 2009. godini, to pravo nije koristila, pa joj pravo na isplatu naknade po tim osnovima i pripada. Ovo u smislu čl. 63, 64, 71, 77, 78 st. 2 Zakona o radu („Sl. list CG“, br. 49/08) u vezi sa čl. 5, 7 i 9 Kolektivnog ugovora tužene. Osim toga, po mišljenju prvostepenog suda, ovdje se radi o zaradi zaposlenog i naknadi zbog nekorišćenja godišnjeg odmora, kojih prava se zaposleni ne može odreći, niti mu se to pravo može uskratiti pa je činjenica da se tužilja otkazom ugovora o radu od 28.01.2011. godine odrekla svih potraživanja prema tuženoj kao svom poslodavcu bez uticaja na drugačije presudjenje.

Nasuprot izloženom, drugostepeni sud je, u postupku odlučivanja po žalbi tužene, zaključio da tužilji ne pripada pravo na traženu naknadu imajući u vidu sadržinu otkaza, odnosno jednostrane izjave o raskidu ugovora o radu tužilje od 28.01.2011. godine radi čega je prvostepenu presudu preinačio.

Po mišljenju drugostepenog suda, treba praviti razliku između prava zaposlenog na zaradu, naknadu zarade i druga primanja iz radnog odnosa, od prava zaposlenog da zaradu, naknadu zarade i druga primanja iz radnog odnosa ne potražuje, odnosno da se u pismenoj formi saglasi da su u potpunosti izmirena sva potraživanja i da ista neće potraživati, a o čemu je riječ o konkretnom slučaju.

Naime, shodno odredbi čl. 353 st. 1 Zakona o obližacnim odnosima, propisano je da obaveza prestaje kad povjerilac izjavi dužniku da neće tražiti njeno ispunjenje i dužnik se sa tim saglasi. Kako je tužilja dala otkaz tuženoj sa kojim se otkazom saglasila i tužena, i s tim u vezi donijela rješenje o prestanku radnog odnosa, to je prestao osnov da tužilja potražuje predmetnu naknadu. Stoga je tužbeni zahtjev u cjelosti odbijen kao neosnovan.

Ovaj sud stoji na stanovištu drugostepenog suda.

Prema stanju u spisima, tužena je bila radnik tužene sve do 28.01.2011. godine kad joj je na lični zahtjev prestao radni odnos. U postupku je utvrđeno da je tužena u obavezi da tužilji kao bivšem radniku isplati na ime naknade štete po osnovu obavljenog prekovremenog rada i neiskorišćenog godišnjeg odmora iznose bliže navedene u izreci prvostepene presude, a za period do davanja otkaza. Iz sadržine otkaza utvrđuje se da je tužilja, između ostalog, izjavila da je tužena kao poslodavac izmirila sva novčana potraživanja, zarade, naknade zarade i obaveze iz rada i po osnovu rada, tako da ne postoje sporna novčana potraživanja, te da se odriče prava na podnošenje bilo kakvog zahtjeva u tom smislu.

Tom izjavom prema tuženoj tužilja se odrekla spornog, u vrijeme davanja otkaza dospelog potraživanja neisplaćene zarade. Tako je mogla postupiti, jer zakonom nije zabranjeno odricanje radnika od dospelog potraživanja zarade kao novčanog potraživanja. Takvo odricanje dato tuženoj je obavezuje, u smislu odredbe čl. 353 st. 1 Zakona o

obligacionim odnosima, a kako to pravilno nalazi i drugostepeni sud, pa se stoga njen tužbeni zahtjev pokazuje neosnovanim.

Dakle, ovom izjavom tužilja se nije odrekla prava na zaradu koje joj po Ustavu, Zakonu o radu i Kolektivnom ugovoru pripada, kako to pogrešno zaključuje prvostepeni sud, već prava da zahtijeva naknadu štete zbog manje isplaćene zarade kojim pravom, kao obligacionim, može slobodno raspolagati.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 715/15 od 24.09.2015. godine)

UVEĆANJE ZARADE PO VIŠE OSNOVA (Član 78 stav 2 Zakona o radu)

Ako zaposleni po osnovu rada ispuni uslove za uvećanje zarade po više osnova onda se procenti povećanja sabiraju.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je tužiocu do 01.11.2013. godine radno vrijeme organizovano u periodu od 08 do 16 časova, bez preraspodjele radnog vremena. U periodu od 01.01.2011. do 01.11.2013. godine, tužena mu nije pravilno obračunala zaradu za časove redovnog rada. Naime, u tom periodu tužilac je ostvario puni fond časova redovnog rada. Mimo toga imao je ostvarene časove noćnog rada, a tužena je nepravilno na račun tih časova prilikom obračuna zarade vršila umanjene redovnih časova, kako bi zbir redovnih i noćnih časova svela na 176 časova mjesečno, umjesto da mu obračuna 176 časova redovnog rada i časove rada noću. Takodje tužiocu nije pravilno uvećana zarada za rad noću jer je primijenjena metodologija obračuna koja važi za smjenski rad i taj rad nije tretiran istovremeno kao prekovremeni jer je ostvaren mimo radnog vremena. Utvrđeno je da je tužilac u spornom periodu ostvario odredjen broj časova prekovremenog rada u vremenu od 16 do 22 časa, za koji prekovremeni rad nije izvršeno uvećanje zarade. Isto tako, tužiocu nije uvećana zarada za rad na dane državnih i vjerskih praznika. Tužiocu nije omogućeno korišćenje godišnjeg odmora za 2008., 2009., 2010., 2011. i 2012. godinu. Na osnovu nalaza vještaka utvrđena je visina potraživanja tužioca.

Imajući u vidu ovakvo utvrđeno činjenično stanje nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način, o čemu su dali jasne i potpune razloge koje prihvata i ovaj sud i na njih upućuje revidenta.

U skladu sa članom 18 Opšteg kolektivnog ugovora („Sl. list RCG“, br. 1/04, 59/05 i „Sl. CG“, br. 65/10, 9/12 i 37/12), poslodavac je dužan da zaposlenom uveća zaradu po času i to za rad noću, za rad na dane državnog ili vjerskog praznika i za prekovremeni rad. Ako zaposleni po osnovu rada ispuni uslove za uvećanje zarade po više osnova, kao što je to u konkretnom sporu, onda se procenti povećanja sabiraju.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 625/15 od 24.09.2015. godine)

NAKNADA ŠTETE ZBOG NEZAKONITOG RADA ORGANA

Ako je zakonom izmijenjena visina koeficijenta, visina zarade mora se uskladiti sa novim zakonom i po službenoj dužnosti donijeti rješenje o utvrđivanju fiksnog dijela zarade po novom koeficijentu, a ukoliko ista nije usaglašena, zaposlenom pripada pravo na naknadu štete zbog nezakonitog rada opštinskog organa u visini djelimično uskraćenog dijela zarade.

Iz obrazloženja:

„Tužbeni zahtjev zasnovan je na činjenicama da tužiocu zarada nije isplaćivana u skladu sa zakonom jer mu je fiksni dio zarade utvrđen po koeficijentu 5,30 iako je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG“, br. 17/07) za platni razred 8 utvrđen koeficijent od 6,89. Dakle, radi se o zahtjevu za naknadu štete zbog nezakonitog rada organa tuženog.

Prvostepeni sud je utvrdio da je rješenjem tuženog br. 16-D1-113-137/07 od 25.04.2007. godine tužilac postavljen na radno mjesto komunalni policajac – inspektor I za drumski saobraćaj počev od 27.04.2007. godine. Istim rješenjem određen mu je koeficijent 5,30 za utvrđivanje fiksnog dijela zarade. Rješenjem tuženog br. 16-D1-113-2562/12 od 17.07.2012. godine tužilac je postavljen na radno mjesto komunalni policajac – inspektor I za drumski saobraćaj i određen mu koeficijent 5,30 za utvrđivanje fiksnog dijela zarade. Rješenjem tuženog br. 05-120/14-312 od 30.01.2014. godine tužilac je razvrstan u platni razred 8 sa utvrđenim koeficijentom za obračun fiksnog dijela zarade 6,89. Na osnovu nalaza vještaka finansijske struke utvrđeno je da razlika između isplaćene zarade po koeficijentu od 5,30 i zarade obračunate po koeficijentu od 6,89 za traženi period od 23.08.2008. do 01.11.2013. godine iznosi 8.858,05 €, na koji iznos je obračunata zakonska zatezna kamata u iznosu do 2.023,41 €.

Na temelju ovih činjenica prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev smatrajući da je tuženi nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list CG“, br. 17/07) bio dužan da zaradu obračunava i isplaćuje po koeficijentu od 6,89, pa da je shodno članu 148 ZOO i čl. 134 Zakona o radu dužan tuženom naknaditi štetu.

Drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan. Drugostepeni sud smatra da tužilac nema pravo na ovu razliku, budući da nije pobijao rješenje kojim mu je utvrđen fiksni dio zarade, pozivajući se, između ostalog i na načelni pravni stav ovog suda Su. I br. 23/2115 od 19.03.2015. godine.

Po nalaženju ovog suda izložena shvatanja nižestepenih sudova za sada se ne mogu prihvatiti jer zbog pogrešne primjene materijalnog prava nijesu utvrđene sve činjenice od kojih zavisi odluka o tužbenom zahtjevu.

U pogledu pravnog statusa lokalnih službenika i namještenika, prema odredbi člana 90 Zakona o lokalnoj samoupravi primjenjuju se propisi kojima se uređuje status državnih službenika i namještenika ukoliko tim zakonom nije drugačije određeno.

U spornom periodu bili su na snazi:

-Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list RCG“, br. 27/2004 i „Sl. list CG“, br. 17/2007);

-Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list CG“, br. 86/2009, 39/2011 i 59/2011) i

-Zakon o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list CG“, br. 14/2012), koji se primjenjuje od 01.01.2013. godine.

Svim ovim zakonima propisano je da se zarada državnog službenika i namještenika utvrđuje pojedinačnim aktom u skladu sa zakonom. Takođe je propisano da se državnom službeniku i namješteniku visina fiksnog dijela zarade utvrđuje množenjem koeficijenta predviđenog za platni razlog u kome je razvrstano njegovo zanimanje sa vrijednošću koeficijenta, koji za određeni mjesec – period utvrđuje Vlada. Dalje je propisano da se rješenje o fiksnom dijelu zarade donosi na osnovu akta o raspoređivanju ili unapredjenju državnog službenika, odnosno namještenika u više zvanje, odnosno platni razred.

Dakle, rješenje o utvrđivanju zarade ima svojstvo upravnog akta, pa se zaštita prava zaposlenih i ocjena njegove zakonitosti i pravilne primjene propisa kojim se uređuje zarada državnih službenika i namještenika ostvaruje u upravnom postupku, a sudska kontrola u upravnom sporu, povodom pravnih sredstava podnijetih protiv tog pojedinačnog akta u skladu sa zakonom. Konačno i pravosnažno rješenje o visini zarade predstavlja osnov za isplatu. Ako je rješenjem o utvrđivanju fiksnog dijela zarade primijenjen manji koeficijent od onog koji je zakonom bio propisan za platni razred koji državnom službeniku i namješteniku pripada s obzirom na radno mjesto, odnosno zvanje na koje je raspoređen u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, a to rješenje nije pobijao, ne može zahtijevati naknadu štete zbog djelimično uskraćene zarade, jer sud u parničnom postupku ne može ocjenjivati zakonitost pravosnažnih upravnih akata. Na takvu situaciju odnosi se načelni pravni stav ovog suda na koji se poziva drugostepeni sud. U konkretnom sporu to znači da tužilac ne može zahtijevati naknadu štete zbog manje isplaćene zarade za period nakon donošenja rješenja od 17.07.2012. godine, jer to rješenje nije pobijao.

Medjutim, navedeni načelni pravni stav se ne može primijeniti na situaciju kada je nakon donošenja rješenja zakonom utvrđen veći koeficijent od onog po kome je zaposlenom utvrđen fiksni dio zarade, a visina zarade pojedinačnim aktom nije uskladjena sa novim zakonom.

Na osnovu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji komunalne policije, br. 01-034/07-444 od 10.04.2007. godine, tužilac je postavljen na radno mjesto komunalni policajac – inspektor I za drumski saobraćaj, na vrijeme od četiri godine. Tim pravilnikom zvanje komunalnog policajca – inspektora I za drumski saobraćaj raspoređeno je u platni razred 8. Stoga je tuženi nakon što je zakonom izmijenjena visina koeficijenta bio dužan da po službenoj dužnosti donese rješenje o utvrđivanju fiksnog dijela zarade po novom koeficijentu. Ako to nije učinio to tužiocu za period od 23.08.2008. do 17.07.2012. godine, u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika „Sl. list CG“, br. 17/07), za utvrđivanje fiksnog dijela zarade trebao biti primijenjen koeficijent od 6,89.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 668/15 od 21.12.2015. godine)

PRAVO NA NAKNADU ZA ODVOJENI ŽIVOT OD PORODICE I PUTNE TROŠKOVE ZA POSJETU PORODICI

Naknadu po osnovu odvojenog života od porodice i na ime troškova za posjetu porodici službenik može ostvariti samo u slučajevima kada starješina organa donese odluku o pravu na traženu naknadu.

Iz obrazloženja:

„Postavljenim zahtjevom u ovom sporu tužilac je tražio da se tužena obaveže da mu na ime neisplaćene naknade troškova za odvojeni život, i naknade za putne troškove za posjetu porodici, za period od 23.08.2008. godine do 31.10.2013. godine isplati iznose bliže označene u izreci prvostepene presude.

Prvostepeni sud je iz dokaza provedenih u postupku utvrdio da je rješenjem MUP-a RCG br.8454/2 od 03.04.2001. godine, tužiocu, službeniku Sektora za telekomunikacije, priznato pravo na naknadu troškova zbog odvojenog života od porodice u visini od dvije najniže cijene rada, kao i pravo na troškove prevoza u visini troškova prevoza javnim prevozom za četiri putovanja mjesečno radi posjete užoj porodici, da mu to pravo pripada od 08.06.2001. godine. Navedeno rješenje je donijeto na osnovu zahtjeva tužioca od 26.03.2001. godine i nikada nije stavljeno van snage. Visinu neisplaćenih naknada po traženim osnovima prvostepeni sud je utvrdio iz nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, sačinjenog na osnovu podataka koje je vještak pribavio od tužene i podataka autobuske karte na relaciji Nikšić-Podgorica i obratno.

Iz ovako utvrđenih činjenica prvostepeni sud je zaključio da je tužbeni zahtjev osnovan i isti usvojio. Prvostepeni sud nalazi da državnom službeniku, u slučaju kada ga državni organ rasporedi da radi van mjesta prebivališta i kada je odvojen od svoje porodice, pripada naknada za odvojeni život od porodice u visini od 110,00 € mjesečno i putni troškovi za posjetu porodici za četiri putovanja mjesečno, shodno čl.39. Uredbe o naknadama i drugim primanjima državnih službenika i namještenika, kao i u smislu čl.74. st.3. i 4. Zakona o policiji i čl.17. Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika. Prvostepeni sud je cijenio da je tražena naknada tužiocu priznata rješenjem od 03.04.2001. godine i ista isplaćivana sve do 25.12.2007. godine, kada je tužena prestala sa isplatom tužiocu, iako tužilac nije mijenjao mjesto rada.

Drugostepeni sud je, prihvatajući da je činjenično stanje pravilno utvrđeno od strane prvostepenog suda, preinačio prvostepenu presudu smatrajući da je ista zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava i tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan. Razlozi za odbijanje tužbenog zahtjeva, po nalaženju drugostepenog suda, sadržani su u zaključku da navedenu naknadu po osnovu odvojenog života od porodice i na ime troškova za posjetu porodici, službenik može ostvariti u smislu Zakona o policiji, Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Uredbe o naknadama i drugim primanjima državnih službenika i namještenika, samo u slučajevima kada starješina organa donese odluku o pravu na traženu naknadu. Drugostepeni sud nalazi da ovakvo rješenje za tužioca za sporni period nije postojalo i za ovaj period je tužilac bio dužan da podnese poslodavcu zahtjev za ostvarivanje prava za naknadu, pa kako isti to nije učinio, a tužena nije donijela odgovarajuće rješenje, nijesu se stekli uslovi za isplatu tražene naknade, što tužbeni zahtjev čini neosnovanim.

Po nalaženju ovog suda, izloženo pravno stanovište drugostepenog suda nije pravilno i isto se osnovano osporava revizijom.

Drugostepeni sud je izveo pogrešan pravni zaključak da tužena nije priznala tužiocu pravo na isplatu naknade po osnovu odvojenog života od porodice i naknade za posjete porodici, iz kojih razloga, po mišljenju drugostepenog suda, tužiocu ove naknade ne pripadaju. Nasuprot ovom zaključku, a kako je to pravilno našao prvostepeni sud, rješenjem Ministarstva unutrašnjih poslova br.8454/2 od 03.04.2001. godine, koje je donio ministar, tužiocu je priznato pravo na naknadu troškova zbog odvojenog života od porodice u visini od dvije najniže cijene rada i troškovi prevoza u visini troškova javnog prevoza za četiri putovanja mjesečno radi posjete užoj porodici. Navedeno rješenje nije stavljeno van snage, ukinuto, niti je dejstvo istog prestalo. Samim tim, drugostepeni sud pogrešno zaključuje da tužiocu ne pripada naknada za period za koji istu potražuje, jer o tome nije donijeto posebno rješenje po zahtjevu tužioca, na što se osnovano ukazuje u reviziji.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1215/15 od 01.12.2015. godine)

VISINA OTPREMnine
(Član 94 u vezi čl. 143 stav 1 tačka 5 Zakona o radu)

Zaposleni kojem je otkazan ugovor o radu shodno odredbi člana 143 stav 1 tačka 5 Zakona o radu pripada otpremnina u visini predviđenoj odredbom čl. 94 Zakona o radu.

Iz obrazloženja:

„Predmetno traženje na ime manje isplaćene otpremnine, tužilac temelji na tvrdnji da je u konkretnom slučaju trebalo primijeniti čl.31 st.1 Granskog kolektivnog ugovora za energetiku, proizvodnju, preradu i promet uglja, naftnih derivata i gasa („Sl.list CG“, br.45/2012), pa mu na ime otpremnine pripada još iznos od 10.346,40 €.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilac bio sa tuženim zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme dana 07.03.2009. godine, na radnom mjestu „točilac naftnih derivata“. Tužilac je odbio da zaključi Aneks ugovora o radu, koji mu je tuženi ponudio dana 10.04.2013. godine, pa mu je tuženi donio rješenje o otkazu ugovora o radu (koje tužilac nije pobijao) i isplatio otpremninu shodno odredbi čl.94 Zakona o radu (tri prosječne zarade bez poreza i doprinosa u Crnoj Gori).

Shodno odredbi čl.31 st.1 pomenutog Granskog kolektivnog ugovora, poslodavac je dužan da zaposlenom za čijim je radom prestala potreba, a nije mu obezbijedjeno ni jedno od prava predviđenih zakonom, isplati otpremninu od najmanje 24 zarade zaposlenog odnosno 24 prosječne zarade kod poslodavca, ukoliko je to povoljnije za zaposlenog.

Imajući u vidu navedeno, pravilno su nižestepeni sudovi odlučili kada su odbili traženje tužioca kao neosnovano. Ovo zato što tužiocu nije prestao radni odnos zbog toga što je za njegovim radom prestala potreba, kada bi mu se visina otpremnine obračunavala shodno navedenoj odredbi Granskog kolektivnog ugovora. Tužiocu je otkazan ugovor o radu shodno odredbi čl.143 st.1 tač.5 Zakona o radu, jer je odbio da zaključi Aneks ugovora koji se odnosio na utvrđivanje visine zarade, pa mu stoga pripada otpremnina u iznosu kako mu je poslodavac i isplatio, a ovo shodno čl.94 Zakona o radu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 678/15 od 05.11.2015. godine)

ISPLATA OTPREMINE NAKON RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA

Zakovitost rješenja o prestanku radnog odnosa je od odlučnog značaja da bi se utvrdilo da li se zaposleni nalazio u radnom odnosu u periodu donošenja rješenja do isplate otpremine.

Zaposleni kojem je kao tehnološkom višku prestao radni odnos i isti prihvatio isplatu otpremine o čemu je sa poslodavcem zaključio poravnanje i odrekao se svih daljih i budućih zahtjeva ne može sa uspjehom tražiti da se utvrdi da je bio u radnom odnosu u periodu od dana donošenja rješenja o prestanku radnog odnosa do isplate otpremine.

Iz obrazloženja:

„Radni odnos tužioca kod tužene prestao je rješenjem Glavnog administratora tužene br.01-032/07-5990 od 02.10.2007. godine, i da Komisija za žalbe tužene nije odlučila o žalbi tužioca na navedeno rješenje. Dalje je utvrđeno da je u postupku alternativnog rješavanja sporova između tužene i tužioca i još dva zaposlena zaključeno poravnanje, kojim se tužena obavezala da zaposlenima isplati iznos od 1.960,00 € na ime otpremine, a zaposleni se odrekli tužbenog zahtjeva za utvrđenje da se nalaze u radnom odnosu kod tužene i da se utvrdi obaveza tužene da ih rasporedi na poslove i radne zadatke koji odgovaraju njihovoj stručnoj spremi, kao i bilo kojih drugih zahtjeva koji bi se mogli dovesti u vezu sa tako postavljenim tužbenim zahtjevom. Utvrđeno je da je isplata otpremine tužiocu izvršena 28.12.2011. godine u postupku prinudnog izvršenja, kao i da je tužilac od 24.12.2007. godine zaposlen u DOO "A." C.

Iz ovako utvrđenih činjenica u postupku pred prvostepenim sudom, koje je u svemu prihvatio drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su zaključili da je rješenjem o prestanku radnog odnosa tužiocu od 02.10.2007. godine, kao osnov za prestanak radnog odnosa sa danom 01.10.2007. godine navedeno smanjenje poslova državnog organa, promjena akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u organu uprave tužene, kao i zbog neopravdanog izostanka sa posla pet radnih dana uzastopno, a ovo osnovom čl.111. st.1. tač.1. Zakona o radu ("Sl.list RCG", br.43/03 i 25/06). Kako su u rješenju o prestanku radnog odnosa navedeni različiti osnovi za prestanak radnog odnosa tužiocu, nižestepeni sudovi su zaključili da se zaključenim poravnanjem u postupku alternativnog rješavanja sporova tužilac odrekao prava da traži utvrđenje da se nalazi u radnom odnosu kod tužene i da ga tužena rasporedi u skladu sa njegovom stručnom spremom, te stoga takva izjava tužioca o odricanju ne daje pravo tužiocu da traži utvrđenje da se nalazi u radnom odnosu kod tužene do momenta isplate otpremine. S druge strane, nižestepeni sudovi nalaze da je u rješenju kao osnov prestanka radnog odnosa navedeno i neopravdano odsustvo sa posla pet radnih dana uzastopno, pa kako rješenje o prestanku radnog odnosa nije poništeno - drugostepeni organ nije odlučio o žalbi tužioca, to je zahtjev tužioca koji je postavio u ovom sporu neosnovan.

Po nalaženju ovog suda, izloženi zaključak nižestepenih sudova je pravilan i isti se ne dovodi u sumnju revizijskim navodima. Naprotiv, zakonitost rješenja o prestanku radnog odnosa je od odlučnog značaja da bi se utvrdilo da li se tužilac nalazio u radnom odnosu u

periodu od donošenja rješenja do isplate otpremnine, pa kako Komisija za žalbe tužene nije odlučila o žalbi tužioca protiv navedenog rješenja, to je postavljeni zahtjev tužioca u ovom sporu neosnovan. Pri tom, rješenje o prestanku radnog odnosa sadrži različite osnove prestanka radnog odnosa, koji se, po mišljenju ovog suda, međusobno isključuju. Jer, tužiocu je radni odnos prestao kao tehnološkom višku zbog unutrašnje organizacije i sistematizacije radnih mjesta kod tužene, i isti je prihvatio isplatu iznosa na ime otpremnine kao tehnološkom višku, o čemu je sa tuženom zaključio poravnanje i odrekao se svih daljih i budućih zahtjeva, pa ne može sa uspjehom tražiti da se utvrdi da je bio u radnom odnosu kod tužene u naznačenom periodu. Ovo iz razloga što se radi o zahtjevu zaposlenog od kojeg se isti može odreći ili odustati, a poravnanje je zaključeno u postupku predviđenom za alternativno rješavanje radnih sporova.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 731/15 od 06.10.2015. godine)

SPRIJEČENOST ZA RAD ZBOG NJEGE DJETETA
I OTKAZ UGOVORA O RADU
(Član 108 stav 2 Zakona o radu)

Nezakonit je otkaz ugovora o radu samohranom roditelju koji se brine o djetetu mlađem od sedam godina.

Iz obrazloženja:

„Zaključak nižestepnih sudova o nezakovitosti osporenog rješenja je pravilan. Naime, odredbom čl.108. st.2. Zakona o radu („Sl. list CG“, br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11 i 66/12) predviđena je zabrana poslodavcu da raskine ugovor o radu sa roditeljem koji radi polovinu punog radnog vremena zbog njege djeteta sa težim smetnjama u razvoju, samohranim roditeljem koji ima dijete do sedam godina života ili dijete sa teškim invaliditetom, kao ni sa licem koje koristi neko od navedenih prava, kao i za vrijeme odsustva sa rada zbog njege djeteta i korišćenja roditeljskog odsustva - st.3. Tokom postupka je utvrđeno da tužilja vrši roditeljsko pravo nad mldb. djecom - sinovima B. P. rođenim ____ godine i B. L. rođenim ____ godine, koja su joj povjerena na staranje, vaspitavanje i brigu pravosnažnom presudom prvostepenog suda P.br.1159/12 od 15.11.2012. godine, kao i da je prema izvještajima o privremenoj spriječenosti za rad bila na bolovanju u periodu od 17.08.2012. godine zaključno sa 15.09.2012. godine, o čemu je obavijestila poslodavca, a spriječenost za rad je vezana za njegu djeteta.

Saglasno iznijetom, nižestepni sudovi su pravilno zaključili da ugovor o radu tužilji nije mogao biti otkazan u periodu dok se nalazila na bolovanju zbog njege djeteta, posebno što se radi o samohranom roditelju i djeci mlađoj od sedam godina, zbog čega su rješenje tuženog o otkazu ugovora o radu i prestanku radnog odnosa pravilno poništili kao nezakonito. Zaštita materinstva predstavlja jedno od osnovnih prava koja se štite međunarodnim standardima i Izmijenjenom Evropskom socijalnom poveljom.

Kao posledica poništaja rješenja o prestanku radnog odnosa otkazom ugovora o radu, nižestepni sudovi su pravilno odlučili o obavezi tuženog da tužilji isplati neisplaćene zarade za period za koji se nalazila van rada. Drugostepeni sud je ispitujući odluku o dosuđenim kamatama na iznos glavnog potraživanja pravilno preinačio prvostepenu presudu odbijajući zahtjev za dosuđenu kamatu na iznos obračunate kamate na glavno potraživanje, primjenom pravila o zabrani anatocizma-kamate na kamatu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 930/15 od 03.11.2015. godine)

TRUDNIČKO BOLOVANJE I PRESTANAK RADNOG ODNOSA ZASNOVANOG NA ODREĐJENO VRIJEME

Apsolutna zabrana davanja otkaza zaposlenoj ženi dok je trudna shodno odredbi člana 108 stav 4 Zakona o radu, ne odnosi se na ženu koja je zaposlena na određeno vrijeme.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev, zaključujući da je predmetna odluka nezakonita, te je istu poništio i obavezao tuženog da tužilju vrati na rad, a s pozivom na odredbu čl.8 Izmijenjene Evropske socijalne povelje, usvojene u Strazburu 03.05.1996. godine, koju je Crne Gora potvrdila Zakonom o potvrđivanju Izmijenjene Evropske socijalne povelje („Sl. list CG“ – Mudjunarodni ugovori br.6/09 od 18.12.2009. godine). Navedenom odredbom garantovano je pravo zaposlenih žena na zaštitu materinstva na način što je u namjeri obezbjeđenja efikasnog ostvarivanja prava zaposlenih žena na zaštitu materinstva utvrđena obaveza da se smatra nezakonitim, ako poslodavac da ženi otkaz u toku perioda kada je obavijestila poslodavca da je trudna do kraja njenog porodiljskog osustva ili joj je dao otkaz u takvom trenutku, tako da bi otkazni rok istekao u vrijeme tog osustva. U prilog nezakonitosti odluke tuženog, prvostepeni sud se pozvao i na Konvenciju Medjunarodne organizacije rada br.183 o zaštiti materinstva, te čl.108 Zakona o radu.

Drugostepeni sud je, nalazeći da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo, preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev odbio u cjelosti kao neosnovan.

Ovaj sud stoji na stanovištu drugostepenog suda, a naime da u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni odredbe čl.108 st.4 Zakona o radu, jer se navedena odredba odnosi na zaposlene žene koje su zaključile ugovor o radu na određeno vrijeme, a koje koriste pravo na porodiljsko osustvo.

Kako se tužilja nije nalazila na porodiljskom osustvu, u smislu čl.111a Zakona o radu, već na trudničkom bolovanju, to se s uspjehom nije mogla pozivati na odredbu čl.108 st.4 Zakona o radu.

Nije sporno da čl.8 st.2 Izmijenjene Evropske socijalne povelje govori o zabrani otpuštanja zaposlene žene tokom perioda od kada obavijesti poslodavca da je u drugom stanju do isteka porodiljskog osustva. Međutim, Dodatak uz ovu odredbu propisuje tri izuzetka od apsolutne zabrane davanja otkaza zaposlenoj ženi od kojih se jedan odnosi na situaciju, kao što je u konkretnom slučaj. Naime, ukoliko je žena zaključila ugovor o radu na određeno vrijeme, radni odnos joj prestaje istekom ugovora o radu, što prvostepeni sud nije imao u vidu prilikom rješavanja spornog materijalnopravnog odnosa.

Kako je, prema stanju u spisima, tužilja sa tuženim zaključila ugovor o radu na određeno vrijeme dana 22.06.2014. godine, na period od tri mjeseca, to je u skladu sa ugovorom istoj radni odnos zakonito prestao istekom vremena na koji je bio zaključen - 22.09.2014. godine. Pri tom je bez uticaja na zakonitost odluke o prestanku radnog odnosa činjenica da je tužilja bila na trudničkom bolovanju u periodu važenja navedenog ugovora o radu, jer se apsolutna zabrana davanja otkaza zaposlenoj ženi dok je trudna shodno navedenoj odredbi ne odnosi na ženu koja je zaposlena na određeno vrijeme.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 788/15 od 09.09.2015. godine)

ODGOVORNOST ZAPOSLENIH ZA POVREDE RADNIH OBAVEZA
(Član 124 stav 4 Zakona o radu)

Kada se ponašanje zaposlenog može podvesti pod neku od povreda radne obaveze utvrdjenih ugovorom o radu, onda se kao razlog za prestanak radnog odnosa primjenjuje povreda radne obaveze u slučaju da se u disciplinskom postupku utvrdi odgovornost zaposlenog.

Iz obrazloženja:

„Tužiocu je otkazan ugovor o radu, s pozivom na odredbe člana 143 stav 1 tačka 3 Zakona o radu, zbog nepoštovanja radne discipline i ponašanja koje je takvo da ne može da nastavi da radi kod tuženog. Prije donošenja rješenja tužiocu je dostavljeno upozorenje na postojanje razloga za otkaz. Prema obrazloženju rješenja tužilac je zloupotrijebio službeni kanal komunikacije na način što je na e-mail adrese velikog broja drugih zaposlenih upućivao poruke nedolične i uvredljive sadržine, čime je narušio ugled zaposlenih u društvu, kao i samog društva uopšte.

Prema odredbi člana 124 stav 4 Zakona o radu zaposleni odgovara za povredu radne obaveze koja je u vrijeme izvršenja bila utvrdjena kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu. Dakle, potrebno je da je prije nego što je učinjena, povreda radne obaveze bila utvrdjena kolektivnim ugovorom ili ugovorom o radu (načelo legaliteta). Odgovornost zaposlenog za povredu radne obaveze utvrđuje se u disciplinskom postupku.

Ugovorom o radu br. 69/2 od 31.03.2011. godine koji je zaključen između stranaka nasilničko, nedolično ili uvredljivo ponašanje prema strankama ili zaposlenim ili iskazivanje bilo kakvog oblika netrpeljivosti utvrđeno je kao teža povreda radne obaveze za koju se može izreći mjera prestanak radnog odnosa.

Kako je nedolično i uvredljivo ponašanje prema strankama i zaposlenim, ugovorom o radu utvrđeno kao teža povreda radne obaveze, to se odgovornost tužioca za povredu te radne obaveze morala utvrditi u disciplinskom postupku. Prema tome, ne radi se o razlogu za otkaz ugovora o radu iz člana 143 stav 1 tačka 3 Zakona o radu. Jer, kada se ponašanje zaposlenog može podvesti pod neku od povreda radne obaveze utvrdjenih ugovorom o radu, onda se kao razlog za prestanak radnog odnosa primjenjuje povreda radne obaveze u slučaju da se u disciplinskom postupku utvrdi odgovornost zaposlenog. Ako se pak zaposleni ne ponaša kako nalaže zakon, kolektivni ugovor ili akt poslodavca, a to ponašanje se ne može podvesti ni pod jednu od povreda radne obaveze utvrdjenih ugovorom o radu ili kolektivnim ugovorom, onda se primjenjuje otkazni razlog iz čl. 143 st. 1 tač. 3 Zakona o radu, ako je ponašanje takvo da s obzirom na proces rada i sve okolnosti ne može da nastavi da radi kod poslodavca. U tom slučaju ne vodi se disciplinski postupak radi utvrđivanja odgovornosti zaposlenog.

To što je članom 51 stav 1 tačka 8 Opšteg kolektivnog ugovora CG 14/14 nasilničko, nedolično ili uvredljivo ponašanje prema strankama ili zaposlenim predviđeno kao razlog za otkaz ugovora o radu, nije od pravnog značaja jer se odredbe kolektivnog ugovora ne primjenjuju na prava i obaveze koja su utvrdjena ugovorom o radu – čl. 23 st. 3 Zakona o radu.

Kako u disciplinskom postuku nije utvrdjena odgovornost tužioca za povredu radne obaveze, to je rješenje tuženog o otkazu ugovora o radu nezakonito. Zbog toga navodi revizije kojima se osporava obrazloženje drugostepene presude u vezi sadržine iskaza svjedoka nijesu ni od kakvog uticaja na drugačije odlučivanje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 823/15 od 19.11.2015. godine)

POVREDA PRAVILA VODJENJA DISCIPLINSKOG POSTUPKA

Povreda radne obaveze zbog koje se protiv zaposlenog pokreće i vodi disciplinski postupak mora biti identifikovana načinom, mjestom i vremenom izvršenja, radi čega izreka odluke mora da sadrži iskaz o tome, a ne samo blanketnu normu koja tu povredu propisuje, a u suprotnom disciplinska odluka je nezakonita.

Iz obrazloženja:

„Nije sporno ni da je tužiocu odlukom tužene br.40-00-2368 od 09.02.2012.godine, izrečena disciplinska mjera prestanak radnog odnosa, zbog učinjene povrede radne obaveze iz čl.30b OKU i čl.27 st.1 alineja 1 Aneksa I Ugovora o uređivanju međusobnih prava obaveza i odgovornosti br.40-00-16908 od 23.10.2009. godine, a da je odlukom tužene br.40-00-4248 od 10.02.2012. godine tužiocu pretao radni odnos dana 10.02.2012. godine, zbog povrede radne obaveze utvrđene odlukom od 09.02.2012. godine. Iz sadržine odluke tužene od 09.02.2012. godine, utvrđuje se da ista ne sadrži obilježja bića povrede radne dužnosti zbog koje je izrečena disciplinska mjera, dok su u obrazloženju te odluke navedene sve radnje koje je disciplinski organ proveo, sadržina pisanih dokaza i iskaza svjedoka, što obrazloženje te odluke čini nejasnim i nerazumljivim.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda, a nasuprot navodima revizije tužene, pravilno primijenili materijalno pravo kad su poništili kao nezakonite odluke tužene o prestanku radnog odnosa tužiocu i obavezali tuženu da tužioca vrati na radno mjesto koje odgovara njegovom stepenu stručne spremlje i radnim sposobnostima.

Naime, i po mišljenju ovog suda, pravilno zaključuju nižestepeni sudovi kad nalaze da povreda radne obaveze zbog koje se protiv zaposlenog pokreće i vodi disciplinski postupak mora da sadrži pravilnu i potpunu identifikaciju bića povrede radne obaveze zbog koje je tužiocu izrečena disciplinska mjera prestanak radnog odnosa. Samo navodjenje zakonske odredbe kojom je propisana povreda radne obaveze u smislu odgovornosti zaposlenog za koju se može izreći mjera prestanak radnog odnosa nije dovoljna, a da pri tome nijesu navedeni podaci o tome o kojoj povredi je riječ i kad je učinjena. Naime, povreda radne obaveze zbog koje se protiv zaposlenog pokreće i vodi disciplinski postupak mora biti identifikovana načinom, mjestom i vremenom izvršenja, radi čega izreka odluke mora da sadrži iskaz o tome, a ne samo blanketnu normu koja tu povredu propisuje.

Odlučujući na navedeni način, tužena je povrijedila pravila vodjenja disciplinskog postupka, a što ima za posljedicu nezakonitost osporenih. Poništaj akata tužene o prestanku radnog odnosa tužiocu podrazumijeva vraćanje na rad tužioca i raspored na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnoj sposobnosti stečenoj radom, a u skladu sa važećom sistematizacijom radnih mjesta tužene, kako to pravilno nalazi drugostepeni sud.

Naime, a nasuprot navodima revizije tužioca, poništaj osporenih odluka tužene ne pretpostavlja obavezu tužene da tužioca vrati na rad i rasporedi na poslove koje je obavljao prije donošenja pobijanih odluka, jer odluka o rasporedu je u isključivoj nadležnosti poslodavca.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 727/15 od 02.12.2015. godine)

NEMATERIJALNA ŠTETA KAO POSLJEDICA
NEZAKONITOG VODJENJA DISCIPLINSKOG POSTUPKA
(Član 106 Zakona o radu, u vezi sa čl. 200 ZOO)

Samo pokretanje i vođenje disciplinskog postupka protiv zaposlenog za koje se u sudskom postupku utvrdi da je nezakonito ne daje pravo na naknadu nematerijalne štete zaposlenom, osim ako se dokaže da je disciplinski postupak vođen šikanozno i zlonamjerno sa ciljem da se povrijede čast i ugled zaposlenog.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je zaključio da disciplinski postupci, u kojem je tužiocu izricana novčana kazna, te mjera prestanka radnog odnosa, nijesu pokrenuti niti su vođeni iz šikanoznih razloga u cilju povrede časti i ugleda tužioca, te da subjektivni doživljaj tužioca o cilju disciplinskog kažnjavanja nije dovoljan da bi se dosudila naknada štete, radi čega je i odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan. Takodje, po mišljenju tog suda, činjenica da je tužilac doživio određene psihičke patnje, ne opravdava dosudjivanje naknade budući da iste nijesu posljedica šikane i malicioznog odnosa.

Navedeno pravno rezonovanje prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud.

I po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kad su odlučili na izloženi način.

Prema odredbi čl.106 Zakona o radu (Sl.list RCG,br. 43/03), koji je važio u vrijeme nastanka spornog materijalno-pravnog odnosa, bilo je propisano da ako zaposleni pretrpi povredu ili štetu na radu ili u vezi sa radom poslodavac je dužan da mu je naknadi.

Medjutim, i po ocjeni ovog suda, a kako su to pravilno našli i nižestepeni sudovi, samo pokretanje i vođenje disciplinskog postupka protiv zaposlenog za koje se u sudskom postupku utvrdi da je nezakonito, kao što je u konkretnom slučaju, ne daje pravo na naknadu nematerijalne štete zaposlenom. Samo ako se dokaže da je disciplinski postupak vođen šikanozno i zlonamjerno sa ciljem da se povrijede čast i ugled zaposlenog, zaposleni ima pravo na naknadu štete, a u skladu sa odredbom 200 Zakona o obligacionim odnosima (Sl.list SFRJ,br. 29/78, 39/85 i 45/89), dakle, ako su povrede ugleda, časti i slobode prava ličnosti, tako jakog inteziteta da prouzrokuju duševne bolove koje bi opravdale dosudjenje pravične naknade. Pri tom, za uspjeh u sporu potrebno je utvrditi da je kod poslodavca postojala zla namjera da kroz pokretanje i vođenje disciplinskog postupka iskonstruiše postojanje uslova za kažnjavanje zaposlenog i prestanka radnog odnosa, a što u ovom postupku nije dokazano jer, a kako to pravilno nalazi i prvostepeni sud, činjenica da je tužilac pokretanje i vođenje disciplinskog postupka doživio kao šikanu i zlu namjeru tuženog i osjećaj povrijedenosti koje je vođenje disciplinskog postupka kod tužioca izazvalo, nije dovoljno za uspjeh u sporu.

Nížestepeni sudovi su pravilno cijenili i činjenicu koja proizilazi iz nalaza i mišljenja vještaka psihijatra da je tužilac doživio određene psihičke patnje zbog nezakonitog prestanka radnog odnosa, ali kako iste nijesu dovele do ozbiljnog psihičkog oboljenja, niti do umanjenja opšteživotne aktivnosti, to su pravilno odlučili kad su tužbeni zahtjev tužioca i u tom dijelu odbili kao neosnovan, dajući pri tom valjane i umjesne razloge koje prihvata i ovaj sud i na iste upućuje revidenta.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1004/15 od 17.12.2015. godine)

PONIŠTAJ ODLUKE O PRESTANKU RADNOG ODNOSA
ZBOG NEUREDNE DOSTAVE I OCJENA OSNOVANOSTI ZAHTJEVA
ZA NAKNADU ŠTETE
(Član 134 Zakona o radu)

Ukoliko je odluka o prestanku radnog odnosa poništena zbog formalnih razloga zaposlenom ne može pripadati pravo na naknadu štete na ime neisplaćenih zarada i ostalih naknada.

Iz obrazloženja:

„Nedvosmisleno proizilazi iz provedenih dokaza, da tužiocu nije na propisan način uručena odluka o pokretanju disciplinskog postupka, kao ni poziv za disciplinsku raspravu, niti je tuženi preuzeo sve mjere da bi se obezbijedilo raspravno načelo i načelo odbrane. Naime, pravilno su nižestepeni sudovi utvrdili, da tužiocu nijesu dostavljene odluke o pokretanju disciplinskog postupka i poziv za glavnu raspravu u skladu sa zakonom, niti mu je omogućeno da pripremi svoju odbranu u disciplinskom postupku, a u kom pravcu su nižestepeni sudovi dali potpuno jasne i razumljive razloge, koje u svemu prihvata ovaj sud, bez potrebe ponavljanja u ovoj odluci.

Pored toga, dokaz o urednom uručanju poziva za raspravu preko Pošte CG ne predstavlja ni povratnica na osnovu koje je disciplinska komisija konstatovala uredno uručenje, obzirom da iz nalaza i mišljenja vještaka grafološke struke, proizilazi, da datum i potpis primaoca na povratnici, nije tužiočev.

Pri tome, bez odlučnog značaja je isticanje tuženog u reviziji, da je izvršeno uredno dostavljanje, jer iz spisa predmeta nedvosmisleno proizilazi, da dokaze koje je tuženi priložio vezano za uredno pozivanje tužioca nijesu mogli poslužiti kao valjan dokaz, da je dostava izvršena u skladu sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku. Pored toga, tužiocu je izvršeno uručenje poziva jedan dan prije održavanja disciplinske rasprave, a shodno čl. 36.st.2. Opšteg kolektivnog ugovora, poziv se zaposlenom dostavlja najkasnije 8 (osam) dana prije zakazane rasprave, a što jasno upućuje na zaključak, da zaposlenom nije obezbijedjeno pravo na odbranu.

Sa svih navedenih razloga, pravilno su nižestepeni sudovi poništili odluku o prestanku radnog odnosa, jer je takvim postupanjem tuženog, uskraćeno tužioca pravo na odbranu i tuženi nije preuzeo sve mjere da bi se obezbijedilo raspravno načelo. Sa tih razloga, reviziju tuženog u odnosu na ovaj dio nižestepenih presuda valjalo je odbiti kao neosnovanu. Pri tome, valja ukazati, da se revizijom uglavnom osporava nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, a shodno čl. 400.st.3. ZPP, revizija se ne može izjaviti sa tih zakonskih razloga.

Pored toga, pravilno je drugostepeni sud preinačio prvostepenu presudu u dijelu kojim je odlučeno o naknadi na ime regresa za odmor za 2011 godinu. Jer, kako je u postupku utvrđeno, da tužilac nije radio u tom periodu, to je pravilno zaključio drugostepeni sud, da tužiocu ne pripada naknada za regres za 2011. godinu. Nasuprot tome, kada je u pitanju naknada štete za izgubljenu zaradu, naknada za zimnicu i naknada na ime jubilarne nagrade za 10 godina, nižestepeni sudovi nijesu imali pravilan pravni pristup.

Naime, nižestepenim presudama je tužiocu dosudjena naknada zarade za period od 23.03.2011 do 31.12.2011.godine, naknada na ime zimnice i na ime jubilarne nagrade, koja šteta je obračunata shodno nalazu i mišljenju vještaka finansijske struke, pri tome se sudovi pozivaju na odredbu čl. 134. Zakona o radu i čl. 148 ZOO. Međutim, po nalaženju ovog suda

nižestepene presude u tom dijelu nemaju razloge o odlučnim činjenicama, radi čega je iste u tom dijelu valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje. Naime, polazeći od toga, da je odluka o prestanku radnog odnosa u konkretnom slučaju poništena zbog formalnih nedostataka (jer je poništena zbog neuredne dostave sporne odluke tužiocu), prvostepeni sud je bio dužan da ispita, da li je tužilac skrivio predmetnu disciplinsku povredu koja mu je bila stavljena na teret, zbog počinjene teže povrede radne obaveze, neovlašćene posluge sredstvima povjerenim zaposlenim za izvršavanje radnih zadataka iz čl. 66. st.1. alineja 6 Kolektivnog ugovora tuženog. Jer, ukoliko je rješenje poništeno zbog formalnih razloga, tužiocu ne može pripadati pravo na naknadu štete na ime neisplaćenih zarada i ostalih naknada po osnovu automatizmu.

Dakle, u konkretnom slučaju, zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje je ostalo neutvrđeno, obzirom da se prvostepeni sud nije upuštao u ispitivanje, da li je tužilac skrivio predmetnu disciplinsku povredu, pa kako nižestepene presude ne sadrže razloge o tome, to je iste valjalo u tom dijelu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 992/15 od 02.12.2015. godine)

POVREDA NA RADU OD EKSPLOZIJE RUČNE BOMBE
(Član 134 Zakona o radu, u vezi sa čl. 169 ZOO)

Poslodavac koji nije preduzeo potrebne mjere na obezbjedjenju objekta od ulaska nepoznatih lica u cilju onemogućavanja unošenja opasnih stvari, odgovoran je za štetu nastalu povredom zaposlenog prilikom obavljanja povjerenog mu posla uzrokovanu eksplozijom ručne bombe, koju je u objekat poslodavca unijelo treće lice.

Iz obrazloženja:

„Prema utvrdjenju prvostepenog suda tužilac je zapošljen kod prvotuzene na poslovima vodoinstalatera, u okviru kojih poslova je povrijeđen dana 10.02.2012. godine na odledjivanju vodovodne cijevi u garaži Stambeno -poslovnog objekta "Raskrsnica" u ul. Avalske u Pljevljima. Tom prilikom je došlo do eksplozije ručne bombe koja je bila sakrivena iza vodovodne cijevi, kada je zadobio teške tjelesne povrede organa vida i sluha, zbog kojih je liječen u Cetinju i Beogradu, koje su za posljedicu ostavile umanjene životne aktivnosti od 70% trajno. Utvrdjeno je i da je drugotuzena nosilac prava raspolaganja, a trećetuženi držalac predmetne garaže.

Prema odredbi čl. 134.st.1. Zakona o radu ("Sl.list CG", br. 49/08) ako zaposleni pretrpi povredu ili štetu na radu ili u vezi sa radom poslodavac je dužan da mu naknadi štetu, s tim da se može osloboditi odgovornosti ako dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Kod naprijed navedenog, postoji odgovornost prvotuzene u smislu navedene zakonske odredbe, u vezi o odredbi čl. 169 ZOO ("Sl.list CG", br. 47/08), jer je do povrede tužioca došlo usljed obavljanja povjerenog mu posla, a od eksplozije ručne bombe postavljene iza vodovodne cijevi u garaži poslovno stambenog objekta kojim upravlja, izdaje ga u zakup i održava prvotuzena, shodno čl.5. Odluke o osnivanju Agencije za Stambeno - poslovni fond DOO Pljevlja ("Sl.list RCG - Opštinski propisi", br. 36/06), a nije preduzela mjere i potrebne radnje na obezbjedjenju objekta od ulaska nepoznatih lica, u cilju onemogućavanja unošenja opasnih stvari - bombe.

Dakle, prvotuzena nije dokazala odsustvo svoje krivice koja se inače za ovu vrstu štete pretpostavlja u smislu čl. 148.st.1. ZOO, što je čini odgovornom za predmetnu štetu.

Polazeći od nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke o kvalifikaciji povrede i posljedicama koje je ostavilo na tužioca u vidu pretrpljenih duševnih i fizičkih bolova, pretrpljenog straha, pravilno su sudovi odmjerili visinu nematerijalne štete u dosudjenim iznosima, primjenom odredbe čl. 207 ZOO, o čemu su dati potrebni razlozi.

Nasuprot tome, pogrešno su sudovi primijenili materijalno pravo kada su, solidarno sa prvotuzenom, obavezali drugo i trećetuženog da tužiocu naknade štetu, s pozivom na odredbu čl. 169 i 171 ZOO.

Kako je uzrok povredjivanja tužioca bila ručna bomba koja je od strane NN lica bila sakrivena iza vodovodne cijevi, u garaži poslovno-stambenog objekta "Raskrsnica" u Pljevljima, kojom upravlja, izdaje u zakup i istu održava prvotuzena shodno navedenoj Odluci o osnivanju, to na njihovoj strani nema odgovornosti za predmetnu štetu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 628/15 od 23.09.2015. godine)

SAČINJAVANJE PRIJAVE O POVREDI NA RADU
-ISKLUČENJE ODGOVORNOSTI POSLODAVCA ZA ŠTETU-

Okolnost da je sačinjena prijava kao da se radi o povredi na radu od značaja je samo za primjenu propisa o zdravstvenoj zaštiti i penzijsko invalidskom osiguranju, kao i ugovora o osiguranju, ali se ova pravna fikcija ne primjenjuje pri utvrđivanju odgovornosti za štetu.

Iz obrazloženja:

„Nije sporno da poslovi tužioca - rukovodilac grupe za požare i eksplozije, spadaju u opasnu djelatnost. Prema odredbi čl.168. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list RCG", br.47/08) šteta nastala opasnom djelatnošću smatra se da potiče od te djelatnosti, a za štetu od opasne djelatnosti odgovora lice koje se njome bavi (čl.169. ZOO). Međutim, poslodavac ne odgovara za štetu u smislu citiranih zakonskih odredbi ako je zaposleni isključivo svojim ponašanjem stvorio uzrok sopstvenoj šteti, a do koje je došlo u konkretnom slučaju. Naime, tužilac je na svoj rizik i mimo obaveza svog radnog mjesta pristupio demontiranju bombe i pripremanju iste kao izložbenog eksponata, što niko od ovlašćenih lica od njega nije tražio, tako da nema uročno-poledične veze između njegovih redovnih poslova, koji inače spadaju u opasnu djelatnost, sa prouzrokovanom štetom, i ne postoji osnov za naknadu štete niti odgovornost tužene u smislu čl.136. st.1. Zakona o radu i čl.168. i čl.189. Zakona o obligacionim odnosima, pa su i navodi revizije u izloženom pravcu neosnovani.

Kod odlučivanja u ovoj stvari bez uticaja je činjenica, na koju se revizijom ukazuje, da je Uprava policije prihvatila da povreda tužioca predstavlja povredu na radu, jer je sačinila prijavu o toj povredi, obzirom da okolnost da je tužena sačinila prijavu kao da se radi o povredi na radu, od značaja samo za primjenu propisa o zdravstvenoj zaštiti i penzijsko invalidskom osiguranju, kao i ugovora o osiguranju, ali se ova pravna fikcija ne primjenjuje pri utvrđivanju odgovornosti za štetu. Naknadu štete duguje samo onaj ko je za štetu odgovoran, a u predmetnom slučaju, kao što je to naprijed rečeno, tužena to nije.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1153/15 od 03.11.2015. godine)

ODGOVORNOST POSLODAVCA ZA ŠTETU NASTALU POVREDOM NA RADU

(Član 134 stav 1 Zakona o radu, u vezi sa čl. 19 Zakona o zaštiti na radu)

Poslodavac koji nije ispoštovao obavezu u pogledu osposobljavanja zaposlenog za bezbjedan rad i koji zaposlenom nije dao na korišćenje neophodna lična zaštitna sredstva, odgovoran je za štetu koju je zaposleni pretrpio kao posljedicu povrede na radu.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je sa tuženim 10.10.2012.godine, zaključio ugovor o zasnivanju radnog odnosa na određeno vrijeme, u trajanju od jednog mjeseca, na radno mjesto vozača – distributera. Dana 13.10.2012.godine, tužilac je povrijeđen obavljajući svoje radne zadatke na utovaru proizvoda na kamion kad je pao sa visine oko 1,5 m i tom prilikom zadobio tešku tjelesnu povredu u vidu preloma desnog kuka.

Iz nalaza i mišljenja vještaka zaštite na radu proizilazi da je do povredjivanja tužioca došlo zbog nesprovođenja mjera zaštite na radu od strane tuženog kao poslodavca. Propusti tuženog se ogledaju u tome što od strane poslodavca tužiocu nijesu data na korišćenje lična zaštitna sredstva neophodna za ovu vrstu posla, u prvom redu, zaštitne cipele sa gumenim izrezbarenim djonom, a sa razloga što se kod poslova utovara i istovara tereta kreće po površinama koje su uvijek podložne klizanju. Isto tako, poslodavac nije osposobio tužioca za bezbjedan rad u smislu teoretske i praktične obuke, a kako je to propisano u odredbi čl.19 Zakona o zaštiti na radu RCG („Sl.list RCG“, br.79/04) i čl.4 Pravilnika o uslovima koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice za obavljanje stručnih poslova iz zaštite na radu i o postupku za utvrđivanje ispunjenosti tih uslova („Sl.list RCG, br.67/05). Iz spisa se utvrđuje i to da je obuka tužilaca obavljena od strane radnika tuženog T. V., iako Zakon o zaštiti na radu predviđa da takvu obuku mogu da vrše samo ovlašćene organizacije. Prema stanju u spisima, tužilac kritične prilike nije parkirao vozilo uz rampu za utovar, a zbog žurbe jer je kasnio, nosio je po divje gajbe umjesto jedne, kako je bila uobičajna procedura, u čemu prvostepeni sud vidi doprinos tužioca nastanku štetnog događaja koji je odmjerio u procentu od 30%. Vještaci medicinske struke su utvrdili da je zadobijena povreda kod tužioca – prelom desnog kuka, dovela do umanjenja životne aktivnosti tužioca 30% trajno.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja, nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda, pravilno zaključili da je tuženi odgovoran za štetu koju je tužilac pretrpio usljed povredjivanja, radi čega je i osnovan zahtjev tužilaca za naknadu tražene nematerijalne štete po svim vidovima, a u iznosima kako je to utvrdio drugostepeni sud u svojoj odluci, umanjenim po osnovu doprinosa tužioca nastanku štete.

Odgovornost tužene nesumnjivo proizilazi iz odredbe čl.134 st.1 Zakona o radu („Sl.list CG“, br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11 i 66/12), koji propisuje obavezu poslodavca da naknadi štetu koju zaposleni pretrpi na radu ili u vezi sa radom. S druge strane, odgovornost tužene temelji se i na pravilima o objektivnoj odgovornosti, jer je šteta nastala od opasne djelatnosti za koje odgovara lice koje se njome bavi, shodno odredbi čl.169 u vezi čl.148 Zakona o obligacionim odnosima („Sl.list CG“, br.47/08). Prema članu 172 ZOO, tuženi se mogao osloboditi odgovornosti ako dokaže da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenog, a prema stanju u spisima predmetna šteta nije isključivo posljedica radnje oštećenog, naprotiv, dominantan je doprinos tuženog njenom nastanku.

I po ocjeni ovog suda, a kod prednjih činjeničnih utvrdjenja, ne može se prihvatiti tvrdnja revidenta da je tužilac isključivi krivac za nastanak predmetne nezgode, a time i štete koju je pretrpio.

Naime, do povredjivanja tužioca došlo je tokom izvršavanja radnih zadataka pa postoji odgovornost tuženog – poslodavca u smislu odredbe čl.134 Zakona o radu, da istu u mjeri u kojoj stoji odgovornost poslodavca za njen nastanak i naknadi.

Kod utvrdjenja iz nalaza i mišljenja vještaka zaštite na radu Prebiračević Srečka i izjašnjenja istog vještaka po prigovoru tuženog pred sudom, da je glavni razlog pada tužioca nedostatak adekvatne obuke i klizavost podloge, navodi revizije tuženog kojima se ukazuje da je tuženi, kao poslodavac, ispoštovao sve svoje obaveze predviđene Zakonom o zaštiti na radu i pravilnicima na koje se vještak pozvao – ne mogu se prihvatiti, jer je u postupku utvrđeno da tužiocu nije nijesu data na korišćenje lična zaštitna sredstva neophodna za ovu vrstu posla.

Isto tako, kako od strane poslodavca nije ispoštovana obaveza u pogledu osposobljavanja zaposlenog prilikom zasnivanja radnog odnosa za obavljanje bezbjednog rada, a shodno čl.19 Zakona o zaštiti na radu i čl.4 pomenutog Pravilnika, to tuženi s uspjehom u reviziji ne može tvrditi da je time što je radnik tuženog T. V. vršio osposobljavanje tužioca, poslodavac izvršio svoju obavezu. Ovo stoga što osposobljavanje za bezbjedan rad, koje je obavezno za sve radnike, bez obzira na stepen školske spreme i radno mjesto, može da vrši samo organizacija za poslove zaštite na radu ovlašćena od strane nadležnog Ministarstva. Kako obavezu osposobljavanja za vozača (a koje je poslove obavljao tužilac) i prateće osoblje predviđa i Pravilnik o zaštiti na pri utovaru i istovaru tereta (Sl.list SRCG, br.13/88) u odredbi čl.106, to se neosnovano u reviziji tvrdi da je u smislu navedenog Pravilnika na tuženom stajala samo obaveza da tužioca upozna za bezbjedno obavljanje poslova, a ne obuci za takav rad, kako je to propisano.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1183/15 od 02.12.2015. godine)

POVREDA U RADNO VRIJEME
(Član 134 Zakona o radu)

Povreda u radno vrijeme ne podrazumijeva uvijek povredu na radu za koju bi poslodavac bio odgovoran, jer za odgovornost poslodavca bitni su oni uzroci koji su u unutrašnjoj ili funkcionalnoj vezi sa radom.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od nesumnjivo utvrđene činjenice da je tužilac kao izvodjač obuke i trener obavljao redovne fizičke aktivnosti, te da je do povrede došlo na način što je igrajući odbojku nezgodno doskočio, pravilno su nižestepeni sudovi odbili tužbeni zahtjev kao neosnovan zaključujući da tužena nije odgovorna za štetu koju je tužilac pretrpio, s pozivom na odredbu čl.148 i čl.168 ZOO. Naime, tužilac se povrijedio prilikom obavezne sportske aktivnosti radi održavanja fizičke kondicije, a u postupku je dokazano da šteta nije nastala krivicom tužene, niti da postoji uzročno - posljedična veza između nastale štete i ponašanja tužene. Takodje, tužilac nije dokazao da se ova aktivnost obavljala u nebezbednim uslovima, a nije nastala ni kao posljedica opasne djelatnosti.

Neosnovani su i navodi revizije kojima se ukazuje da je tužilac pretrpio povrede na radu i u vezi sa radom. Činjenica da je do povredjivanja tužioca došlo u radno vrijeme, ne znači da se radi o povredi na radu za koju bi tužena bila odgovorna, u smislu odredbe čl.134 st.1 Zakona o radu. Naime, za odgovornost poslodavca bitni su oni uzroci koji su u unutrašnjoj ili funkcionalnoj vezi sa radom, što ovdje nije slučaj.

Prema stanju u spisima predmeta na ročištu od 09.12.2014.godine, pročitana je izjava starijeg vodnika Dj. M. koju je tužilac dostavio uz tužbu, nakon čega se punomoćnik tužioca izjasnio da je taj dokaz bez uticaja budući da je pristupio očevdac događaja - svjedok Dj. V., što navode revizije kojima se ukazuje da je prevostepeni sud zasnovao svoju odluku na navedenoj izjavi i povrijedio načelo neposrednosti, u cjelosti čini neosnovanim.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1282/15 od 01.12.2015. godine)

NEZAKONITOST ODLUKE
O SPORAZUMNOM PRESTANKU RADNOG ODNOSA
(Član 141 Zakona o radu)

Ne radi se o sporazumnoj prestanku radnog odnosa ako odluka nije proizvod saglasnih volja stranaka, te je ista nezakonita.

Iz obrazloženja:

„Iz činjeničnog utvrđenja u postupku proizilazi da su tužioci bili na radu kod tuženog, na poslovima prodavaca u marketu „Centar“ u Beranama, od 10.07.2011. do 31.12.2013. godine, a po ugovorima o radu na određeno vrijeme od 10.07.2011. do 10.10.2011. godine i od 10.01.2012. godine do 10.10.2013. godine (sve na po tri mjeseca) kad im je isticao radni odnos po posljednjim pojedinačnim ugovorima o radu na određeno vrijeme od 10.07.2013. godine. Međutim, tužioci su nastavili da rade kod tuženog i nakon isteka roka po posljednjim ugovorima (10.10.2013. godine) sve do 31.12.2013. godine, kad im je radni odnos prestao na osnovu pojedinačnih odluka direktora tuženog, bez broja i datuma, o sporazumnoj prestanku radnog odnosa od decembra 2013. godine. Iz sadržine odluka o prestanku radnog odnosa proizilazi da su tužioci (zaposleni) svojim potpisim potvrdili samo prijem odluka, a da se nijesu sporazumjeli sa tuženim (poslodavcem) da im radni odnos prestane sporazumno, kao i da su iste snabdjevene pravnom poukom.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su usvojili predmetni tužbeni zahtjev u cjelosti, jer su našli da su sporne odluke o sporazumnoj raskidu radnog odnosa donijete protivno odredbi čl.141 Zakona o radu, (Sl. list CG br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11), radi čega su ih i poništili, istovremeno utvrđujući da su tužioci kod tuženog zasnovali radni odnos na nedoređeno vrijeme, u skladu sa odredbom čl.26 Zakona o radu.

Odlučujući na navedeni način, nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda, pravilno primijenili materijalno pravo.

Naime, kod utvrđenja u postupku da je sporne odluke o sporazumnoj prestanku radnog odnosa, bez broja i datuma, donio direktor tuženog, te da su iste snabdjevene pravnom poukom i dostavljene tužiocima radi potvrde prijema istih, to se ne radi o sporazumnoj prestanku radnog odnosa, u smislu odredbe čl.141 Zakona o radu, jer te odluke nijesu proizvod saglasnih volja stranaka pa su kao takve nezakonite, radi čega su ih nižestepeni sudovi s pravom poništili. “

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1112/15 od 19.11.2015. godine)

NEDOLIČNO PONAŠANJE ZAPOSLENOG
 KAO RAZLOG OTKAZA UGOVORA O RADU
 (Član 143 stav 1 tačka 3 Zakona o radu)

Zaposleni koji je svjesnim dovodjenjem u zabludu obmanuo kupca i uputio ga da narudžbu ugovori sa izvodjačem koji tu nije zaposlen, zbog čega je kupac pretrpio štetu, zlopotrijebio je radno pravni status i narušio poslovni ugled svog poslodavca, što predstavlja opravdan razlog za otkaz ugovora o radu.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem o otkazu ugovora o radu br.959 od 27.11.2012. godine, tužiocu je prestao radni odnos kod tuženog dana 27.11.2012. godine, zbog neprimjerenog, nedoličnog i nesavjesnog ponašanja i zloupotrebe radno pravnog statusa zaposlenog. Naime, tužiocu je stavljeno na teret da je dana 05.11.2012. godine, u radnim prostorijama tuženog, kupca N. V. iz P. svjesno doveo u zabludu i obmanuvši ga uputio na narudžbu ugovori sa izvođačem radova koji nije zaposlen kod tuženog, nakon čega je kupac pretrpio štetu, a poslovni ugled tuženog narušio u doveo u pitanje, te što nije dolazio na posao počev od 14.11.2012. godine i dalje.

Ocjenjujući zakonitost rješenja o otkazu ugovora o radu prvostepeni sud je našao, a razloge prvostepenog suda u svemu prihvatio drugostepeni sud kao pravilne, da je postojao opravdani razlog za otkaz ugovora o radu tužiocu jer je počinio povredu radne obaveze koja je predviđena opštim aktom tuženog - Pravilnikom o odgovornosti radnika, u odredbi čl.12. tač.1, 5, 7, 8, i 14 i čl.143. st.1. tač.3. Zakona o radu. Sem toga, tuženi je prije otkaza ugovora o radu, shodno odredbi čl.143b Zakona o radu, upozorio tužioca na postojanje razloga za otkaz ugovora o radu dostavljanjem upozorenja od 14.11.2012. godine, koje sadrži osnov za davanje otkaza, činjenice i dokaze koji ukazuju na to da su se stekli uslovi za otkaz i rok za davanje odgovora na upozorenje.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su, pravilno primjenjujući odredbe čl.143. st.1. tač.3. i čl.143b Zakona o radu, izveli pravilan zaključak o neosnovanosti tužbenog zahtjeva, koji u svemu prihvata i ovaj sud. Naime, tuženi je prije otkaza ugovora o radu zbog počinjene povrede iz čl.143. st.1. tač.3. i čl.12. tač.1, 5, 7, 8, i 14 Pravilnika o odgovornosti radnika tuženog, upozorio tužioca na postojanje razloga za otkaz ugovora o radu, čime je tužiocu omogućeno da se izjasni o radnjama za koje je tuženi-poslodavac smatrao da predstavljaju razloge za otkaz ugovora o radu. Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da postoji opravdan razlog za otkaz ugovora o radu koji se odnosi na ponašanje tužioca i počinjenu bitnu povredu radne dužnosti, a osporeno rješenje tuženog sadrži opis radnji koji predstavljaju biće povrede radne dužnosti koja je tužiocu stavljena na teret.

Neosnovano se u reviziji ukazuje da činjenični opis povrede radne dužnosti sadržan u upozorenju i rješenju o otkazu ugovora o radu nije identičan. Nasuprot ovim navodima, po nalaženju ovog suda, u upozorenju i rješenju o otkazu ugovora o radu su navedena obilježja povrede radne dužnosti iz kojih se na nesumnjiv način može zaključiti koja povreda je počinjena, tj predstavlja osnov za otkaz ugovora o radu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 917/15 od 03.11.2015. godine)

NEZAKONITOST RJEŠENJA O OTKAZU UGOVORA O RADU
ZBOG IZOSTANKA SA POSLA
(Član 143 stav 1 tačka 5 Zakona o radu)

Nijesu se stekli uslovi za otkaz ugovora o radu zbog neopravdanog izostanka sa posla pet radnih dana uzastopno, ako zaposleni nije dobrovoljno izostao sa posla, već zbog toga što mu je od strane direktora rečeno da više ne radi.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, tužilja je bila u stalnom radnom odnosu kod tuženog. Rješenjem br.35/10 od 28.04.2010. godine tužilji je otkazan ugovor o radu sa pozivom na odredbu čl.143. st.1. tač.5. Zakona o radu ("Sl.list RCG", br.49/08), kojom je propisano da poslodavac može otkazati ugovor o radu ako je zaposleni neopravdano izostao sa posla pet radnih dana uzastopno. U obrazloženju rješenja navedeno je da tužilja nije dolazila na posao od 07.04.2010. godine do donošenja rješenja (28.04.2010. godine), a izostanak nije opravdala.

Ocjenom provedenih dokaza, shodno čl.9. ZPP, utvrđeno je da tužilja u naprijed navedenom periodu nije dolazila na rad, jer joj je od strane izvršnog direktora tuženog rečeno da više ne radi. Polazeći od takvog utvrđenja pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da tužilja nije dobrovoljno izostala sa posla od 07.04.2010. do 28.04.2010. godine, i da nedolaskom na posao u navedenom periodu nije izrazila svoju volju i želju da više ne radi kod tuženog, tako da se nijesu stekli uslovi za otkaz ugovora o radu primjenom navedene zakonske odredbe, pa su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. Za svoje odluke dali su jasne i pravilne razloge koje u svemu prihvata i ovaj sud.

Ne mogu se prihvatiti osnovanim navodi revizije da su odluke nižestepenih sudova bazirane isključivo na iskazu tužilje, a ne na osnovu ostalih provedenih dokaza. Ovo sa razloga što je i svjedok J. A., izvršni direktor tuženog, na zapisniku glavne rasprave održane 21.01.2011. godine, istakla da je tužilja ključive od radnje vratila vjerovatno kada joj je rekla da više ne radi.

I ostali navodi revizije svode se na pobijanje pravilnosti ocjene provedenih dokaza koju su vršili nižestepeni sudovi, a time i na pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja, što ne može biti revizijski razlog (čl.400. st.3. ZPP).

Ukazivanje revizijom na dopis tužilje Inspekciji rada od 15.04.2010. godine u kojem je tražila, preko iste, prvenstveno povraćaj radne knjižice, ne pominjući prijetnje policijom i da je u istom navela da nije pristala na sporazumni raskid ugovora o radu, samo zbog toga što se ne bi mogla prijaviti na biro rada i ne bi mogla dobijati nikakve doprinose, je bez ikakvog značaja obzirom da je predmet spora u ovoj parnici ocjena zakonitosti rješenja o otkazu ugovora o radu, tj. ispunjenosti uslova za primjenu čl.143. st.1. tač.5. Zakona o radu, koji uslovi u konkretnom slučaju nijesu bili ispunjeni.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 809/15 od 08.09.2015. godine)

OCJENA OPRAVDANOSTI IZOSTANKA SA POSLA
(Član 143 Zakona o radu)

Ocjena opravdanosti izostanka sa posla ne ocjenjuje se prema formalnim mjerilima, već se opravdanost izostanka sa posla cijeni prema stvarnom stanju.

Iz obrazloženja:

„Nije sporno, da je tužilac zaposlen nakon zaključivanja ugovora o radu dana 28.04.2010.godine i aneks ugovora o radu br. 842 od 29.06.2010.godine i br. 1526 od 04.04.2012 godine. Utvrđeno je, da je tuženi dana 02.09.2014. godine, donio rješenje br. 5875 kojim otkazuje tužiocu ugovor o radu br. 169 od 28.04.2010.godine i aneks ugovora o radu br. 842 od 29.06.2010.godine i br. 1526 od 04.04.2012. godine, zaključno sa danom 13.08.2014.godine. Nije sporno, da je tužilac otvorio bolovanje dana 27.06.2014.godine, te da mu je isto zaključeno 12.08.2014. godine. Utvrđeno je i to, da je tužena uputila upozorenje o postojanju razloga za otkaz ugovora o radu, te da u spisima predmeta nema dokaza da je tužiocu uručeno to upozorenje. Isto tako, utvrđeno je i to, da je tužilac u periodu od 11.08. do 02.09.2014.godine proveo u Parizu na liječenju, o čemu posjeduje medicinsku dokumentaciju.

Kod takvog stanja stvari, pravilno su nižestepeni sudovi zahtjev tužioca usvojili i poništili kao nezakonito rješenje tuženog od 02.09.2014 godine i tuženog obavezali da istog rasporedi na radnim poslovima vozača za HMP za Jedinicu za hitnu medicinsku pomoć Bar. Jer, ocjenu opravdanosti izostanka sa posla shodno odredbi čl. 143 Zakona o radu ("Sl.list CG", br. 66/12) ne ocjenjuje se prema formalnim mjerilima, već se opravdanost izostanka sa posla cijeni prema stvarnom stanju.

Imajući u vidu, da je tužiocu zaključeno bolovanje 12.08.2014 godine, te da se u periodu od 11.08.2014. do 02.09.2014.godine liječio u Parizu (kao bubrežni bolesnik), a što proizilazi iz medicinske dokumentacije, to je očigledno da nijesu postojali zakonski uslovi za prestanak radnog odnosa. Stoga, bez odlučnog značaja je okolnost, što tužilac nije blagovremeno dostavio dokaze o bolovanju, pri nesumnjivo utvrđenom njegovom stvarnom i opravdanom razlogu odsustvovanja.

Radi toga, tužilac se nije ni mogao javiti komisiji zakazanoj za dan 12.08.2014.godine niti ima dokaza, da je isti primio taj poziv, jer je isti upravo u tom periodu bio na liječenju u Parizu.

Sa svih naprijed navedenih razloga, bez osnova je isticanje u reviziji, da je tužilac svojim kontinuiranim nedolaskom na posao manifestovao volju da ne želi da radi, te da je nastupio zakonski razlog za prestanak radnog odnosa otkazom ugovora o radu u smislu čl. 51.st.1.tač.3. Opšteg kolektivnog ugovora.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1266/15 od 16.12.2015. godine)

NEDOSTAVLJANJE PONUDE IZMJENE UGOVORA O RADU

(Član 41 stav 1 Zakona o radu, u vezi sa čl. 70 st. 1
i 76 st. 1 Zakona o opštem upravnom postupku)

Ukoliko poslodavac nije dokazao da je zaposlenom lično uručena ponuda izmjene ugovora o radu, rješenje o prestanku radnog odnosa donijeto osnovom odredbe člana 143 stav 1 tačka 4 Zakona o radu, je nezakonito.

Iz obrazloženja:

„Po nalaženju ovog suda pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su zahtjev tužioca usvojili.

Naime, iz predmetnih spisa proizilazi, da je tužilja dana 28.01.2007. godine zasnovala radni odnos na neodređeno vrijeme na radno mjesto administratora za koje poslove je određena zarada u iznosu od 480,00 eura, koju je odlukom tuženog od 16.04.2008.godine povećana na iznos od 800,00 eura. Tužilja je bila na porodijskom odsustvu u periodu od 10.10.2012.godine do 05.11.2013.godine, a nakon toga na bolovanju. U periodu kada se nalazila na bolovanju tuženi je izmijenio Pravilnik o sistematizaciji dana 10.07.2013.godine i radno mjesto Administratora je ukinuto. Dana 07.11.2013.godine tuženi je sačinio ponudu za raspoređivanje tužilje na radno mjesto stariji kontrolor - prodavac, a nakon toga ponudu je sačinio dana 05.02.2014.godinepo kojoj bi tužilja navedene poslove obavljala u Upravi društva u benzijskoj stanici Konik sa zaradom 540,00 eura i stimulativni dio 149,00 eura i ostavio je tužilji rok od 8 dana za izjašnjenje na ponutu a koja je upućena tužilji dana 05.02.2014.godine preporučenom pošiljkom. Grafološkim vještačenjem je utvrđeno da navedenu preporučenu pošiljku nije potpisala tužilja. Kako tužilji nije uručena lična ponuda tuženog i ista se nije izjasnila u roku od 8 dana, pa je tuženi donio rješenje o prestanku radnog odnosa sa danom 21.03.2014.godine uz isplatu otpremnine.

Kod takvog stanja stvari, pravilno su nižestepeni sudovi djelimično usvojili zahtjev tužilje na način kako je to odlučeno u izreci pobijane odluke. Naime, polazeći od toga da tuženi nije lično uručio ponudu tužilji, a što je bio dužan shodno odredbama čl. 70.st.1. i čl. 76 st.1. Zakona o opštem upravnom postupku, to su pravilno nižestepeni sudovi usvojili zahtjev tužilje u dijelu kojim je tražen poništaj rješenja o prestanku radnog odnosa i obavezao tuženog da istu vrati na rad i poslove koji odgovaraju njenoj stručnoj spremi, znanju i sposobnostima. Sledstveno tome, tužilji pripada i pravo na naknadu zarade u iznosima bliže navedenim u izreci prvostepene presude, a koju visinu je utvrdio vještak finansijske struke, koji nalaz prihvata i ovaj sud, a čija objektivnost i stručnost nije dovedena u pitanje.

Bez osnova je isticanja tuženog, da je tužilja odbila da prihvati ponudu tuženog za zaključenje aneksa ugovora, jer tuženi nije dokazao da je ponudu dostavio tužilji u skladu sa odredbom čl. 41.st.1. Zakona o radu, obzirom da povratnicu od 06.02.2014.godine tužilja nije potpisala, a što je nesumnjivo utvrđeno vještačenjem od strane vještaka grafološke struke.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1358/15 od 16.12.2015. godine)

ODBIJANJE PONUDE ZA ZAKLJUČENJE ANEKSA UGOVORA O RADU
(Član 143 stav 1 tačka 4 u vezi čl. 40 st. 1 i čl. 41 Zakona o radu)

Ispunjeni su zakonski uslovi za donošenje rješenja o otkazu ugovora o radu ako je zaposleni odbio ponudu za zaključenje aneksa ugovora o radu.

Ukoliko zaposleni smatra da poslodavac nije zakonito postupio kod izmjene ugovora o radu ima mogućnost da po prihvatanju ponude za zaključenje ugovora o radu pred nadležnim sudom ospori zakonitost tog ugovora.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su zaključili da je rješenje tuženog o otkazu ugovora o radu tužiocu zakonito i isto pravilno donijeto uz primjenu odredbi čl.143. st.1. tač.4. u vezi čl.40. st.1. i čl.41. Zakona o radu. Naime, nižestepeni sudovi nalaze da su bili ispunjeni zakonski uslovi za donošenje rješenja o otkazu ugovora o radu jer je tužilac odbio ponudu za zaključenje aneksa ugovora o radu i to izmijenjenih ugovornih uslova rada vezanih za regulisanje prava i obaveza zaposlenog.

Po nalaženju ovog suda, izloženi zaključak nižestepenih sudova je pravilan i isti se neosnovano dovodi u sumnju revizijskim navodima.

Zakonom o radu, u odredbi čl.40, određeno je da poslodavac i zaposleni mogu ponuditi izmjenu ugovorenih uslova rada (aneks ugovora) radi raspoređivanja na drugi odgovarajući posao, zbog potreba procesa rada i organizacije rada, utvrđivanja zarade i drugim slučajevima. Ponudu za zaključenje aneksa ugovora o radu poslodavac je dužan da zaposlenom dostavi u pisanom obliku, uz razloge za ponudu, rok u kome zaposleni treba da se izjasni o ponudi i uz upozorenje na pravne posledice koje mogu da nastanu odbijanjem ponude - čl.41. st.1. zakona. Zaposleni je dužan da se izjasni o ponudi za zaključenje aneksa ugovora o radu u roku koji odredi poslodavac, a koji ne može biti kraći od 8 radnih dana - st.2. čl.41. Smatra se da je zaposleni odbio ponudu za zaključenje aneksa ugovora o radu ako se ne izjasni u ostavljenom roku - čl.41. st.3. Zakona o radu. Ako zaposleni prihvati ponudu za zaključenje aneksa ugovora zadržava pravo da kod inspekcije rada, Agencije za mirno rješavanje radnih sporova i kod nadležnog suda osporava zakonitost tog ugovora. Poslodavac može da otkáže zaposlenom ugovor o radu ako za to postoji opravdani razlog, a ako zaposleni odbije zaključenje aneksa ugovora o radu nastupio je opravdani razlog u smislu odredbe čl.143. st.1. tač.4. Zakona o radu.

U konkretnom sporu, tuženi kao poslodavac je tužiocu ponudio izmjenu ugovorenih uslova rada, odnosno regulisanje svih prava i obaveza tužioca po osnovu rada i u vezi sa radom. Uz ponudu za zaključivanje ugovora o uređivanju međusobnih prava, obaveza i odgovornosti, tuženi je u svemu postupio u skladu sa odredbama Zakona o radu, jer je dostavio razloge za ponudu, odredio rok u kome je tužilac trebalo da se izjasni o ponudi i upozorio na posledice ukoliko taj ugovor ne potpiše. Tužilac nije potpisao ugovor o uređivanju međusobnih prava, obaveza i odgovornosti, pa je po proteku ostavljenog roka tuženi pravilno donio rješenje o otkazu ugovora o radu na osnovu navedene zakonske odredbe.

Nižestepeni sudovi su, utvrđujući odlučne činjenice, pravilno zaključili da je tužilac primio ponudu dana 24.05.2013. godine, pa kako se o istoj nije izjasnio u ostavljenom roku, odnosno nije potpisao ponuđeni ugovor o uređivanju međusobnih prava, obaveza i

odgovornosti, nastupio je razlog za otkaz ugovora o radu, zbog čega je rješenje o otkazu ugovora o radu zakonito.

Isticanje u reviziji da ponuda i ugovor o uređivanju međusobnih prava, obaveza i odgovornosti nemaju valjanu sadržinu, pa odbijanjem potpisivanja ugovora nije moglo doći do prestanka radnog odnosa, nije osnovano. Naime, i po nalaženju ovog suda, tuženi je zakonito postupio kada je zbog odbijanja zaključenja ugovora o uređivanju međusobnih prava, obaveza i odgovornosti, otkazao ugovor o radu tužiocu, s obzirom da ponuđena izmjena ugovorenih uslova je učinjena u smislu odredbe čl.143. Zakona o radu. Naime, tužilac bez osnova ukazuje da učinjena ponuda za izmjenu uslova ugovora o radu nije bila prihvatljiva zbog iznosa zarade, naknade troškova i drugih primanja, koji su u istoj učinjeni. Međutim, ukoliko je tužilac smatrao da tuženi nije kao poslodavac zakonito postupio kod izmjene uslova ugovora o radu, imao je mogućnost da po prihvatanju ponude za zaključenje aneksa ugovora o radu pred nadležnim sudom ospori zakonitost tog ugovora. Stoga, isticanje u reviziji da zarada, naknada i druga primanja koji su bili navedeni u aneksu ugovora (ugovoru o uređivanju međusobnih prava, obaveza i odgovornosti) nije bila adekvatna, nijesu činjenice relevantne za ocjenu zakonitosti rješenja o prestanku radnog odnosa. Naprotiv, ove činjenice bi bile relevantne da je tužilac pokrenuo postupak za ocjenu zakonitosti aneksa ugovora - ugovora o uređivanju međusobnih prava, obaveza i odgovornosti.

Revizijski navodi kojima tužilac ukazuje da je razlog za neprihatanje ponude strah da će mu poslodavac napraviti neku "spletku" te da je imao osnova da vjeruje da će potpisivanje ugovora predstavljati štetu za njega, što je temeljio na činjenici da je potpisivanjem ranijeg aneksa ugovora o radu smanjena njegova zarada, kao i da ga je poslodavac maltretirao što je uticalo na njegovo zdravlje, nijesu od značaja u ovom sporu. Naime, svi navodi u tom pravcu bili bi relevantni u postupku ocjene zakonitosti aneksa ugovora. U ovom sporu rješenje o otkazu ugovora o radu pravilno je ispitano od strane nižestepenih sudova.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1179/15 od 17.11.2015. godine)

OTKAZ UGOVORA O RADU DIREKTORU
-NEZAKONITOST ODLUKE-
(Član 145 Zakona o radu)

Kad je direktor ustanove zasnovao radni odnos na neodredjeno vrijeme u ustanovi u kojoj obavlja funkciju direktora, isti ima pravo da po razrješenju sa te funkcije, kao i nakon isteka mandata bude rasporedjen na druge odgovarajuće poslove, te osnovom odredbe člana 145 Zakona o radu istom nije mogao prestati radni odnos istekom mandata.

Iz obrazloženja:

„Imajući u vidu da nezakonita odluka o otkazu ugovora o radu ima za posledicu reintegraciju zaposlenog, nižestepeni sudovi su usvojili i zahtjev tužioca za vraćanje na rad i raspored na drugo radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima. Naime, po mišljenju tih sudova, bez obzira na činjenicu da je tužiocu, u međuvremenu istekao mandat direktora, istom nije prestao radni odnos imajući u vidu da je tužilac kod tuženog zasnovao radni odnos na neodredjeno vrijeme po osnovu rješenja od 29.06.2001.godine, od kada je više puta imenovan za direktora tuženog. Stoga tužiocu radni odnos nije mogao prestati u skladu sa odredbom čl.145 Zakona o radu.

I po mišljenju ovog suda, pravilna primjena materijalnog prava nalagala je usvajanje predmetnog tužbenog zahtjeva u cjelosti.

Ovaj sud je imao u vidu da je neusvajanje finansijskog izvještaja osnov, u smislu odredbe čl.25.st.1 Zakona o kulturi („Sl.list CG“, br.49/08), da tuženi razriješi tužioca sa mjesta direktora, a na čemu tuženi u reviziji insistira u prilog svojoj tvrdnji o zakonitosti spornih odluka.

Medjutim, kod utvrdjenja u postupku da je Savjet tuženog na sjednici održanoj 27.07.2012.godine, (dakle nakon sjednice od 06.06.2012.godine na kojoj finansijski izvještaj nije usvojen), jednoglasno usvojio završni račun za 2011.godinu, pravilan je zaključak drugostepenog suda da se nijesu stekli uslovi iz pomenutog zakona za razrešenje tužioca sa mjesta direktora tuženog, prije isteka mandata. Ovo stoga što završni račun predstavlja redovni godišnji finansijski izvještaj kojeg je Savjet tuženog u konačnom i usvojio.

Sa izloženog, navodi revizije kojima se s tim u vezi suprotno tvrdi ne mogu se prihvatiti.

Pravilno su odlučili nižestepeni sudovi i kad su usvojili zahtjev tužioca za vraćanje na rad i rasporedjivanje tužioca na drugo radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima.

Naime, u slučaju, kao što je predmetni, kad je direktor ustanove, (a tuženi je javna ustanova), zasnovao radni odnos na neodredjeno vrijeme u ustanovi u kojoj obavlja funkciju direktora, isti ima pravo da po razrešenju sa te funkcije, kao i nakon isteka mandata bude rasporedjen na druge odgovarajuće poslove. Izuzetak bi bio menadžerski ugovor, ali se ovdje ne radi o takvom ugovoru. Stoga, i po ocjeni ovog suda, tužiocu nije mogao prestati radni odnos kod tuženog istekom mandata, a osnovom čl.145 Zakona o radu, kako to tuženi u reviziji tvrdi. „

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 939/15 od 05.11.2015. godine)

ZAŠTITA PREDSTAVNIKA SINDIKATA
(Član 160 Zakona o radu)

Bez obzira da li se radi o predstavniku sindikalne organizacije organizovane kod poslodavca ili ne, zaposleni se za vrijeme obavljanja sindikalne aktivnosti ne može proglasiti tehnološkim viškom.

Iz obrazloženja:

„Odredbom čl.160. st.1. Zakona o radu ("Sl.list Crne Gore",br.49/08, 26/09, 99/09, 26/10 i br. 59/11) je propisano da predstavnik sindikalne organizacije i predstavnik zaposlenih za vrijeme obavljanja sindikalnih aktivnosti i šest mjeseci nakon prestanka sindikalnih aktivnosti ne može izmedju ostalog, biti proglašen tehnološkim viškom.

Dakle, kod utvrdjenja da je tužilja u vrijeme donošenja spornog rješenja bila predsjednik "Sindikata medija Crne Gore", to ista nije mogla saglasno citiranoj zakonskoj odredbi biti proglašena tehnološkim viškom, pa samim tim ni - otkazati ugovor o radu po tom osnovu (prestanak potrebe za njenim radom). Sledstveno tome, pravilno su nižestepeni sudovi postupili, kada su spornu odluku poništili kao nezakonitu i obavezali tuženog da tužilju vrati na rad i rasporedi na poslove, koji odgovaraju njenoj stručnoj spremi.

S tim u vezi, bez osnova su navodi revizije, kojima se ukazuje da je odluka suda, rezultat pogrešnog tumačenja odredbe čl.160. st.1. Zakona o radu, koja se nije mogla primjeniti, obzirom da tužilja nije bila predstavnik Sindikata organizovanog kod tuženog, kao poslodavca. Ovo sa razloga, što se nasuprot navodima revizije citirana zakonska odredba odnosi na predstavnika sindikalne organizacije i predstavnike zaposlenih, bez obzira da li se radi o predstavniku sindikalne organizacije, organizovane kod poslodavca ili ne. Dakle, tužilja je bila predstavnik "Sindikata medija Crne Gore" i ona jeste "predstavnik sindikalne organizacije", na koju se odnosi citirana zakonska odredba.

Nasuprot, navodima revizije pravilno su nižestepeni sudovi s pozivom na odredbu čl.134. st.1. Zakona o radu, tužilji dosudili naknadu štete, na ime izostale zarade za period od 08.09.2014 - 28.02.2015. godine, u iznosu od 3.035,45 eura, koja je pravilno utvrđena na osnovu nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1078/15 od 20.10.2015. godine)

ISKLUČENJE PRAVA NA OTKUP STANA DODIJELJENOM PO OSNOVU SLUŽBE U VOJSCI CRNE GORE

Nema pravo na otkup stana u Podgorici koji mu je dodijeljen na korišćenje za službene potrebe lice u službi Vojske Crne Gore koje u svojini ima stan na teritoriji bivše republike SFRJ.

Iz obrazloženja:

„Utvrdjeno da se tužilac nalazio u službi u Vojsci Crne Gore do 2010. godine da je istom po osnovu ugovora o korišćenju stana za službene potrebe od 26.09.2006. godine dat u zakup na određeno vrijeme stan, koji se nalazi u Podgorici, površine 39,13 m², na Starom aerodromu, u objektu 2A-4, te da je isti stekao pravo svojine na stanu, koji se nalazi u Banja Luci, u ulici K. H. br.14, površine 72,52 m² po osnovu zaključenog ugovora o kupoprodaji - otkupu ovjeren kod Osnovnog suda u Banja Luci pod Ov.br. 1140/97 od 09.05.1997. godine i to po osnovu službe. Pored navedenog, u postupku je utvrdjeno da je Vlada Crne Gore dana 10.04.2008. godine donijela zaključak pod br.03-4687, kojim je zaduženo Ministarstvo odbrane da stanove iz stambenog fonda tog Ministarstva na teritoriji Crne Gore (u koji spada i sporni stan) dodijeli u zakup na neodređeno vrijeme ili sa pravom kupovine pod povoljnim uslovima licima, koja nemaju drugu stambenu jedinicu na korišćenje u svojini, susvojini ili zajedničkoj svojini stečenu po osnovu rada na teritoriji Crne Gore ili teritoriji bivših republika SFRJ.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se utvrdi da je tužena dužna zaključiti ugovor o kupovini stana, bliže preciziranog izrekom prvostepene presude, po otkupnoj cijeni od 5.035,86 eura, u 84 jednake mjesečne rate, u protivnom da presuda zamjeni ugovor o kupovini stana.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su pravilno primjenili materijalno pravo, kada su zahtjev tužioca odbili.

Nasuprot navodima revizije, pravilno nalaze nižestepeni sudovi da tužilac nema pravo na otkup spornog stana upravo s pozivom na zaključak Vlade Crne Gore br.03-4687 od 10.04.2008. godine. Ovo sa razloga, što u konkretnom slučaju ne postoji obaveza tužene da tužiocu dodjeli u zakup na neodređeno vrijeme sa pravom kupovine stana, koji mu je dodjeljen 2006. godine na korišćenje sa pravom zakupa na određeno vrijeme za službene potrebe iz prostog razloga što je isti već ima u svojinu stambenu jedinicu - stan u Banja Luci - u ul. K. H. br.14, površine 72,52 m², koji mu je dodjeljen po osnovu službe u JNA, kako su to pravilno zaključili nižestepeni sudovi.

S tim u vezi, bez osnova je ukazivanje revidenta da se isti nije uknjižio s pozivom na čl.84. Zakona o svojinsko-pravnim odnosima, te da s toga nije postao vlasnik istog. Jer, tužilac je zaključio ugovor o otkupu stana, koji je ovjeren kod suda, te s toga nema nikakvih smetnji da uknjižbu izvrši u upravnom postupku.

Bez osnova je pozivanje revidenta na potvrdu o predaji stana VP 4022 Banja Luka int. br.10-36 od 19.03.1992. godine i s tim u vezi da stan u Banja Luci isti nije koristio. Jer, u postupku je utvrdjeno da je tužilac vodio spor pred Osnovnim sudom u Banja Luci, radi predaje tog stana, koji je okončan presudom P.br.2198/98 od 28.04.1999. godine, kojom je usvojen njegov zahtjev s jedne, a s druge strane ako se ima u vidu sadržina zapisnika o

izvršenoj kontroli stanova iz bivše VSF za Banja Luku od 12.07.2011. godine, kojim je konstatovano da je u dvosobnom stanu vlasnika G. Š. zatečen njegov sin N.

Osim toga, bez značaja su i navodi revidenta, da je u međuvremenu pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Banja Luci razveden njegov brak, kao i njegovo pozivanje na odluku br.38233/05 od 03.02.2015. godine Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu (Tihomir Aleksić protiv Bosne i Hercegovine), jer je aplikacija za povraćaj stana, koji je aplikantu, kao oficiru JNA dodjeljen u prijeratnom periodu proglašena nedopuštenom. „

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1248/15 od 02.12.2015. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA OTKUP STANA
(Član 55 st. 1 i 2 Zakona o etažnoj svojini)

Lice kojem je stan kao kadrovski dodijeljen u zakup nakon stupanja na snagu Zakona o etažnoj svojini, ne ulazi u krug lica kojima pripada pravo na otkup stana.

Iz obrazloženja:

„Predlagaču je Odlukom o davanju kadrovskih stanova u zakup od 03.07.1997. godine, od strane protivnika predlagača dat u zakup stan br.19, u lameli III, površine 89,22 m², sa podrumom površine 12,42 m², na neodređeno vrijeme, bez mogućnosti kupovine pod povoljnim uslovima do razrješnja imovinsko-pravnih odnosa na međudržavnom nivou, te da je 17.07.1997. godine između učesnika u ovom postupku zaključen ugovor o zakupu dodijeljenog stana pod br.01-680-10. Pored navedenog, u postupku je utvrđeno da je Odlukom od 07.07.2005. godine protivnik predlagača odbio da da saglasnost predlagaču za otkup predmetnog stana i obavezao istog da u roku od šest mjeseci reguliše svojinsko-pravne odnose na stanu, koji posjeduje na teritoriji Bosne i Hercegovine, u Sarajevu, površine 151 m².

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev predlagača za otkup stana, koji mu je dodijeljen u zakup Odlukom protivnika predlagača od 03.07.1997. godine.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo, kada su odbili predlog kao neosnovan.

Naime, odredbom čl.55. st.1. Zakona o etažnoj svojini ("Sl.list RCG",br.21/95) je propisano da se pravo korišćenja stečeno na stanu u društvenoj svojini transformiše u pravo svojine, otkupom stana, a st.2. da pravo na otkup stana, ima nosilac stanarskog prava i zakupac stana, kao i nosilac stanarskog prava, koji je to svojstvo stekao do dana stupanja na snagu ovog zakona ili uz njegovu pismenu saglasnost, član porodice.

Dakle, prema sadržini citirane odredbe Zakona o etažnoj svojini iz 1995. godine, koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa, pravo na otkup stana ima lice koje je svojstvo nosioca stanarskog prava steklo do dana stupanja na snagu tog Zakona.

Kako je predlagaču dodijeljen u zakup predmetni stan, kao kadrovski Odlukom protivnika predlagača od 03.07.1997. godine, na neodređeno vrijeme, bez prava kupovine pod povoljnim uslovima, to je i po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, pravilan zaključak nižestepenih sudova da predlagač ne ulazi u krug lica, kojem pripada pravo na otkup spornog stana, koji isti koristi po osnovu zaključenog ugovora o zakupu od 17.07.1997. godine, a saglasno čl.55. st.1 i 2. Zakona o etažnoj svojini iz 1995. godine.

Neosnovani su navodi revizije kojima se ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava i s tim u vezi isticanje da su se na sporni odnos imale primijeniti odredbe Zakona o etažnoj svojini ("Sl.list RCG" br.71/04) i Zakona o stanovanju i održavanju stambenih zgrada ("Sl.list RCG",br.4/11). Jer, revident gubi iz vida da je predlagaču sporni stan, kao kadrovski dodijeljen odlukom 1997. godine, dakle u vrijeme važenja Zakona o etažnoj svojini ("Sl.list RCG",br.21/95), te se na sporni odnos imaju primijeniti odredbe tog zakona, kako to i pravilno nalaze nižestepeni sudovi.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1047/15 od 07.10.2015. godine)

DISKRIMINACIJA U OBLASTI RADA

(Čl. 5 i 9 Zakona o radu, u vezi sa članom 2 Zakona o zabrani diskriminacije i čl. 68 st. 4 Zakona o vojsci Crne Gore)

Donošenjem rješenja o rasporedu i postavljenju tužioca na drugo formacijsko mjesto u okviru formacijskog čina koji posjeduje ne može se smatrati činom diskriminacije, niti je tužiocu povrijeđeno pravo na jednakost u odnosu na ostale zaposlene, jer tužilac nije bio jedini koji je bio rasporedjen na drugo mjesto.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su zaključili da su zahtjevi iz tužbe neosnovani. Ovo sa razloga što je tužilac postavljen na formacijsko mjesto za koje je formacijom utvrđenja opšta specijalnost (brojčane oznake 21001), za koje je predviđena srednja škola u gradjanstvu, služba u svojstvu VPU od jedne godine i osnovni kurs podoficira, koje uslove u pogledu stručne spremlje tužilac posjeduje, a koje je posjedovao i u vrijeme zasnivanja radnog odnosa kod tužene. Kako je tužilac osporenim rješenjem postavljen na formacijsko mjesto za koje je predviđena opšta specijalnost što se u smislu odredbe čl.68 st.4 Zakona o Vojsci Crne Gore smatra adekvatnim postavljenjem, te stoga ne predstavlja vršenje dužnosti u okviru druge specijalnosti, to se ne može smatrati postavljenjem suprotno evidencionalnoj specijalnosti i obrazovanju tužioca. Osim toga, spornim postavljenjem tužilac nije postavljen na formacijsko mjesto nižeg čina od čina koji ima, jer je za postavljenje po osporenom rješenju predviđen čin stariji vodnik – stariji vodnik I klase što je svakako viši čin u odnosu na čin starijeg vodnika, koji tužilac posjeduje. Kako tužilac nije bio jedini zaposleni koji je iz navedenih razloga rasporedjen i postavljen na drugo formacijsko mjesto u okviru svog formacijskog čina, budući je to isto učinjeno i sa još jednim dijelom pripadnika Vojne policije to, po mišljenju nižestepenih sudova, u navedenim radnjama tužene nema mobinga, a tužilac nije dokazao da u konkretnom slučaju postoje drugi zakonski razlozi za mobing.

I po mišljenju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo, kad su odlučili na izloženi način.

Naime, prema stanju u spisima osporenim rješenjem tužilac je rasporedjen i postavljen na drugo formacijsko mjesto u okviru formacijskog čina koji posjeduje.

Stoga ne stoji navod revizije kojim se tvrdi da je tužilac ovim rješenjem postavljen na formacijsko mjesto nižeg čina od čina kojeg ima, jer tako što ne proizilazi iz stanja u spisima pa i nije bilo mjesta primjeni odredbe čl.75 Zakona o Vojsci Crne Gore kojom su propisani slučajevi postavljenja na formacijsko mjesto nižeg čina, a na čemu revident insistira.

Isto tako, pravilno nalazi drugostepeni sud kad zaključuje da je tužilac predmetnim rješenjem postavljen na formacijsko mjesto za koje je formacijom utvrđena opšta specijalnost, što se shodno čl.68 st.4 Zakona o Vojsci Crne Gore smatra adekvatnim postavljenjem. Za svoj zaključak u ovom dijelu dati su valjani i dovoljni razlozi koje prihvata i ovaj sud i na iste upućuje revidenta radi čega ih ne ponavlja.

Zabrana diskriminacije po bilo kom osnovu predviđena je odredbama čl. 5 – 9 Zakona o radu (Sl. list CG, br.49/08), odredbom čl.2 Zakona o zabrani diskriminacije (Sl.list CG, br.46/10) i odredbom čl.14 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te Ustavom Crne Gore.

Diskriminacija je razlika u postupanju kojoj su podvrgnuti određeni pojedinci. Prvi uslov za utvrđivanje diskriminacije je dokaz o nepovoljnom postupanju koja se može

uporediti sa postupanjem prema drugoj osobi u sličnoj situaciji. Stoga je pretpostavljena žrtva diskriminacije dužna da učini vjerovatnim da postoje osobe sa kojima se povoljnije postupalo ili bi se povoljnije postupalo, a da je pri tom jedina razlika između njih jedan od osnova iz čl.5 Zakona o radu, odnosno čl.2 Zakona o zabrani diskriminacije.

Prema stanju u spisima, tužena je, zbog potreba službe, imajući u vidu njenu specifičnost, osporenim rješenjem rasporedila i postavila tužioca na drugo formacijsko mjesto, s tim da tužilac nije bio jedini zaposleni koji je iz navedenih razloga rasporedjen i postavljen na drugo formacijsko mjesto u okviru svog formacijskog čina pa se, i po mišljenju ovog suda, donošenje zakonitog rješenja o rasporedu i postavljenju ne može smatrati činom diskriminacije učinjenim prema tužiocu, niti je time povrijeđeno pravo na jednakost u odnosu na ostale zaposlene kod tužene.

Odredbom čl.2 Zakona o zabrani zlostavljanja na radu (Sl.list CG, br.30/12), između ostalog, je propisano da mobing predstavlja svako aktivno i pasivno ponašanje na radu ili u vezi sa radom prema zaposlenom ili grupi zaposlenih, koje se ponavlja, a koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva, ugleda, ličnog i profesionalnog integriteta zaposlenog koje izaziva strah ili stvara neprijateljstvo, pogoršava uslove rada, ili dovodi do toga da se zaposleni izoluje ili navede da na sopstvenu inicijativu otkaže ugovor o radu ili neki drugi ugovor.

Dakle, da bi bilo riječi o mobingu, prema navedenoj odredbi, treba da se radi o ponašanju na radu ili u vezi sa radom prema zaposlenom, aktivnom ili pasivnom, koje se ponavlja.

Medjutim, u konkretnom slučaju riječ je o jednom pravnom aktu, osporenom rješenju, (koje je donijeto u za to zakonom propisanom postupku), pa i nema karakter radnje koja se ponavlja, a što je uslov da bi se radilo o mobingu u smislu navedene odredbe.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 819/15 od 21.10.2015. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTEJEVA
ZA POVRAĆAJ NOVČANIH SREDSTAVA
IZDVOJENIH ZA STAMBENI FOND

Sredstva za stambeni fond izdvojena su na principu dobrovoljnosti i ne postoji pravni osnov da se zahtijeva povraćaj ovih sredstava.

Iz obrazloženja:

„Tužbom je traženo da se utvrdi potraživanje tužioca u navedenom novčanom iznosu (20.800,00 €) i da se radi o potraživanju po osnovu: 1) ulaganja od 7% iz bruto ličnog dohotka u stambeni fond tuženog u skladu sa Pravilnikom tuženog koji je bio u primjeni od 1971. do 1993. godine, 2) člana 108 Kolektivnog ugovora, 3) Odluke Ustavnog suda U.br.126/03 od 27.02.2004. godine.

Pravilan je zaključan nižestepenih sudova da je neosnovan zahtjev tužioca za priznavanje potraživanja po osnovu izdvajanja 7% ličnog dohotka u stambeni fond tuženog. Naime, sredstva za stambeni fond izdvojena su na principu dobrovoljnosti i ne postoji pravni osnov da se zahtijeva povraćaj ovih sredstava.

Članom 108 Kolektivnog ugovora zaključenog u aprilu 2006. godine između Sindikalne organizacije EI "O." AD C. i tuženog, ugovorne strane su se saglasile da zaposlenim koji u skladu sa opštim aktom akcionarskog društva nije riješio svoju stambenu potrebu do dana prestanka radnog odnosa po osnovu ostvarivanja prava na starosnu ili invalidsku penziju i proglašenja tehnološkim viškom, poslodavac isplati naknadu u visini od najmanje 1/2 iznosa stambenog kredita, utvrđenog za tekuću godinu, ako zaposleni ima najmanje 10 godina radnog staža u AD. Članom 171 istog Kolektivnog ugovora određeno je da Kolektivni ugovor stupa na snagu dolaskom strateškog partnera i privatizacijom EI "O." AD C. i pokretanjem proizvodnje. Kako do ispunjenosti uslova za stupanje na snagu navedenog Kolektivnog ugovora nije došlo, to ne postoji osnov za potraživanje tužoca po osnovu čl. 108 Kolektivnog ugovora.

Odlukom Ustavnog suda RCG U.br.126/03 od 20.04.2004. godine utvrđeno je da Odluku upravnog odbora EI "O." AD C., kojom je prihvaćen predlog kriterijuma za raspodjelu novčanih sredstava dobijenih prodajom poslovnih prostorija, nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom. Ovom odlukom Ustavnog suda, niti bilo kojom drugom odlukom, tužiocu nije priznato pravo na isplatu novčane naknade u iznosu od 20.800,00 €, pa su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da ne postoji potraživanje tužioca ni po ovom osnovu.

U reviziji se ukazuje na neriješenu stambenu situaciju tužioca, i na nepravilnosti prilikom odlučivanja o rješavanju stambenih potreba zaposlenih kod tuženog, međutim, navodi revizije u izloženom pravcu nisu od uticaja kod odlučivanja o zahtjevu tužioca koji je predmet spora u ovoj parnici.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 163/15 od 15.12.2015. godine)

PRIVREDNO PRAVO

NEDOPUŠTENOST TUŽBE ZA PONIŠTAJ ODLUKE
STEČAJNOG UPRAVNIKA O OTKAZU UGOVORA O RADU
(Čl. 20 i 23 stav 1 tačka 6 Zakona o stečaju)

Radnici kod stečajnog dužnika kojima je odlukom stečajnog upravnika otkazan ugovor o radu, zaštitu svog prava mogu tražiti na način propisan Zakonom o stečaju, te je tužba kojom se u parničnom postupku traži poništaj odluke stečajnog upravnika o otkazu ugovora o radu nedopuštena.

Sindikalni aktivisti u stečajnom postupku ne uživaju posebnu pravnu zaštitu.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, rješenjem Privrednog suda u Podgorici St.br.199/13 od 08.07.2013. godine nad K. a. AD P. otvoren je stečajni postupak. Odlukom stečajnog upravnika od 31.03.2015. godine tužilji je otkazan ugovor o radu. Protiv te odluke, shodno čl.20. Zakona o stečaju, tužilja je imala pravo da podnese prigovor o kojem, prema odredbi čl.23. st.1. tač.6. istog zakona, odlučuje stečajni sudija. Međutim, tužilja zaštitu svoga prava nije tražila na način propisan Zakonom o stečaju. Tužbom u predmetnoj parnici tražila je da se poništi odluka stečajnog upravnika kojom joj je otkazan ugovor o radu, te da se tuženi obaveže da je vrati na rad i rasporedi na radno mjesto koje odgovara njenoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima.

Imajući u vidu navedene odredbe Zakona o stečaju, pravilno su nižestepeni sudovi postupili kada su odlučili na izloženi način. Za svoje odluke dali su jasne i pravilne razloge koje prihvata i ovaj sud.

Bez ikakvog su značaja navodi revizije da odluka o otkazu ugovora o radu tužilji nije sadržala pravnu pouku. Način na koji je tužilja mogla tražiti zaštitu svoja prava propisan je Zakonom o stečaju, a nepoznavanje zakona ne opravdava.

Nije od značaja kod odlučivanja u ovoj stvari ni činjenica što je tužilja bila član sindikata kod tuženog. Zakon o stečaju je "lex specijalis" i prema istom sindikalni aktivisti u stečajnom postupku ne uživaju posebnu pravnu zaštitu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I br. 157/15 od 01.12.2015. godine)

ZAŠTITA INTERESA POVJERILACA
U POSTUPKU UNOVČENJA IMOVINE
STEČAJNOG DUŽNIKA
(Član 138 st. 1 i 2 Zakona o stečaju)

Nije dopušteno u parničnom postupku odlučivati o uslovima unovčenja imovine stečajnog dužnika, jer se pravna zaštita povjerilaca ostvaruje u stečajnom postupku podnošenjem prigovora, odnosno zahtjeva za izvršenje radnje stečajnog upravnika.

Iz obrazloženja:

„Zakonom o stečaju („Sl. list CG“, br. 1/11) propisana su pravna sredstva za zaštitu interesa povjerilaca u postupku unovčenja imovine stečajnog dužnika. Prema odredbi člana 138 stav 1 navedenog zakona povjerioci mogu podnijeti prigovor na predloženu prodaju najkasnije u roku od 10 dana prije predloženog datuma prodaje, o kom prigovoru odlučuje stečajni sudija.

Poslije izvršene prodaje, povjerioci prema odredbi člana 138 stav 2 istog zakona mogu podnijeti prigovor na izvršenu prodaju, o kom prigovoru takodje odlučuje stečajni sudija.

Slijedom navedenog tužbom u parničnom postupku ne može se zahtijevati da se utvrdi da drugotuženi nema pravo da prodaje imovinu prvotuženog u skladu sa uslovima iz oglasa od 17. januara 2014. godine, pa je takva tužba nedopuštena.

Što se tiče dijela zahtjeva kojim se traži obavezivanje drugotuženog da preduzme radnje navedene u petitumu tužbenog zahtjeva pod 3. i u tom dijelu je tužba nedopuštena. Naime, ukoliko stečajni upravnik nije preduzeo neku radnju koju je na osnovu zakona trebao da preduzme, povjerioci imaju pravo, prema odredbi člana 20 stav 1 Zakona o stečaju, da podnesu sudu zahtjev za prinudno izvršenje te radnje, o kom zahtjevu odlučuje stečajni sudija.

Prema tome, nije dopušteno u parničnom postupku odlučivati o uslovima unovčenja imovine stečajnog dužnika, jer se pravna zaštita povjerilaca ostvaruje u stečajnom postupku podnošenjem prigovora, odnosno zahtjeva za izvršenje radnje stečajnog upravnika, koju je on propustio da preduzme, a po zakonu je bio dužan da to učini, o kojim prigovorima odlučuje stečajni sudija po pravilima Zakona o stečaju.

Ukoliko je tužilac koristio ta pravna sredstva, a nije zadovoljan ishodom, to ne može biti razlog da se u parničnom postupku preispituju odluke stečajnog sudijske mimo pravila propisanih Zakonom o stečaju.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 101/15 od 08.10.2015. godine)

**OBAVEZA OBAVJEŠTENJA ODBORA POVJERILACA
I STEČAJNOG SUDIJE O PREDUZETIM RADNJAMA
OD STRANE STEČAJNOG UPRAVNIKA
(Član 35 st. 1 i 2 Zakona o stečaju)**

Ugovorom o poslovnoj saradnji u cilju nastavka proizvodnje, stečajna masa se znatnije ne opterećuje ili smanjuje, pa se ne može smatrati da se radi o pravnoj radnji koja utiče na stečajnu masu, te za zaključenje ovog ugovora nije potrebna saglasnost odbora povjerilaca, niti odobrenje stečajnog sudije.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da su tuženi 18.07.2014. godine zaključili ugovor o poslovno tehničkoj saradnji. Ugovor je zaključen na određeno vrijeme od 19.07.2014. do 11.09.2014. godine. Ugovorom se prvotuženi obavezao da drugotuženom stavi na raspolaganje objekte, postrojenja i svu neophodnu opremu za proces proizvodnje, osim imovine koja je prodana „P. a.“ DOO T., po oglasu od 07.12.2013. godine, objekata i opreme koji nijesu u funkciji proizvodnje i zaliha sirovina, proizvodnje u toku, nedovršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda koji se zateknu na lageru na dan preuzimanja organizacije proizvodnje, odnosno na dan 19.07.2014. godine. Drugotuženi se obavezao da za potrebe proizvodnje nabavlja o svom trošku sve neophodne elemente za nesmetano odvijanje procesa proizvodnje, da sredstva ostvarena od prodaje prvenstveno koristi za isplatu obaveza preuzetu ovim ugovorom, da sa radnicima koji će se angažovati radi održavanja procesa proizvodnje zaključi ugovor o radu na vrijeme od 30 dana i da obezbjeđuje sredstva za isplatu zarada, da eventualno ostvareni gubici iz organizacije proizvodnje padaju na teret drugotuženog, te da obezbijedi osiguranje preuzete imovine ili preduzme sve neophodne mjere radi sprečavanja bilo kakvog havarijskog oštećenja, uključujući neplansko zaustavljanje proizvodnje, a u slučaju istog dužan je da otkloni sve nastale štetne posljedice na imovini koju je preuzeo, uključujući i naknadu eventualne štete.

Tužilac je smatrao da se radi o ništavom ugovoru zbog toga što stečajni upravnik prije zaključenja ugovora nije pribavio saglasnost odbora povjerilaca i odobrenje stečajnog sudije, da stečajni upravnik nije obavijestio odbor povjerilaca 15 dana prije zaključenja ugovora o namjeri zaključenja ugovora, da je zaključenje ugovora protivno načelu ekonomičnosti, da je stečajni upravnik smišljeno zaključio ugovor kako bi omogućio drugotuženom da testira isplativost proizvodnje prije isplate kupoprodajne cijene i da je trebalo sprovesti otvoreni poziv za poslovnu – tehničku saradnju kako bi se na taj način najbolje testiralo interesovanje za preuzimanje poslovanja prvotuženog.

Imajući u vidu razloge zbog kojih je tužilac tražio utvrdjenje ništavosti spornog ugovora, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način.

Prema odredbi člana 35 stav 1 Zakona o stečaju („Sl. list CG“, br. 1/11), radnje koje preduzima stečajni upravnik koje značajnije utiču na stečajnu masu, kao što su uzimanje kredita ili zajma, nabavka opreme veće vrijednosti i druge radnje, mogu se preduzeti uz prethodnu saglasnost odbora povjerilaca i odobrenja stečajnog sudije. Pod radnjama koje značajnije utiču na stečajnu masu, u smislu citirane zakonske odredbe, smatraju se pravne radnje i raspolaganja kojima se stečajna masa znatno opterećuje ili smanjuje.

Ugovorom o poslovnoj saradnji koji su zaključili tuženi u cilju nastavka proizvodnje, stečajna masa se znatnije ne opterećuje ili smanjuje, pa se ne može smatrati da se radi o pravnoj radnji koja značajnije utiče na stečajnu masu. Stoga za zaključenje ovog ugovora nije bila potrebna prethodna saglasnost odbora povjerilaca, niti odobrenje stečajnog sudije. Budući da se ne radi o pravnim radnjama iz člana 35 stav 1 Zakona o stečaju, to stečajni upravnik, u smislu čl. 35 st. 2 istog zakona, prije preduzimanja radnje nije bio dužan da obavijesti odbor povjerilaca, niti stečajnog sudiju.

Isto tako, nije bilo potrebno da se prije zaključenja ugovora sprovede otvoreni poziv za poslovno tehničku saradnju sa stečajnim dužnikom jer takva obaveza nije propisana Zakonom o stečaju.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 146/15 od 17.12.2015. godine)

PRODAJA IMOVINE STEČAJNOG DUŽNIKA ISPOD TRŽIŠNE CIJENE

Prodaja imovine stečajnog dužnika ispod tržišne cijene ne može biti razlog ništavosti ugovora, već razlog da stečajni povjerioci zahtijevaju naknadu štete od stečajnog upravnika zbog nemogućnosti namirenja potraživanja, ako je šteta nastala njegovom nezakonitom radnjom u postupku prodaje.

PRAVNO DEJSTVO PONUDE (Član 25 stav 1 i čl. 29 ZOO)

Pravno dejstvo ponude je u tome što ona obavezuje ponudioca u tom smislu da on ne može spriječiti nastanak ugovora ukoliko je ponudjeni prihvatio ponudu.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je zahtjev za utvrđenje ništavosti ovog ugovora zasnovao na činjenicama:

- da je ponuda drugotuženog u suprotnosti sa uslovima oglasa;
- da je prihvatanje ponude protivno prinudnim propisima;
- da je imovina stečajnog dužnika prodana ispod tržišne vrijednosti;
- da je prekoračen rok za zaključenje ugovora predviđen oglasom i
- da je ponuda drugotuženog bila protivna Zakonu o zaštiti državnih interesa u rudasko metalurškom sektoru.

Po nalaženju ovog suda nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način jer razlozi zbog kojih je tužilac zahtijevao utvrđenje ništavosti ugovora ne predstavljaju razlog za ništavost.

Ponuda je u smislu člana 25 stav 1 ZOO predlog jedne strane drugoj da sa njome zaključi određeni ugovor. Ona je jednostrana izjava volje i treba da sadrži sve bitne elemente ugovora koji se želi zaključiti, kao i jasnu i ozbiljnu namjeru da se takav ugovor zaključi.

Ponuda drugotuženog ispunjava sve ove uslove jer sadrži naziv stvari koji se žele kupiti, cijenu za svaku stvar pojedinačno i jasnu namjeru za zaključenje ugovora u pitanju. S tim u vezi, pogrešno značenje daje tužilac sadržini oglasa u dijelu kojim je navedeno da je nevažeća ponuda koja se poziva na neku drugu ponudu. Tako određenje može se tumačiti na način da se ponuda ne može samo pozvati na neku drugu ponudu, već da mora da sadrži sve bitne elemente ugovora kako bi se njenim prihvatanjem mogao zaključiti ugovor. To što je drugotuženi u ponudi koja sadrži sve bitne elemente ugovora naveo da je dostavio ponudu i za kupovinu imovine P. DOO – u stečaju P. i da se zbog specifičnosti tehnološkog procesa koji primjenjuje realizacija projekta biti moguća ukoliko bude odabran kao ponudilac i za kupovinu imovine P. DOO P., ne čini ponudu drugotuženog neodređenom niti uslovljenom.

Prihvatanje ponude je takodje jednostrana izjava volje i faza u postupku zaključenja ugovora. Prihvat ponude dovodi do zaključenja ugovora ukoliko je učinjen blagovremeno. Ako dodje do zaključenja ugovora, jedino se ugovor može pobijati zbog toga što je protivan prinudnim propisima. Jer, prema odredbi člana 101 stav 1 ZOO ugovor koji je protivan prinudnim propisima ili moralu društva je ništav ako cilj povrijedjenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje nešto drugo.

Za ocjenu pitanja da li je ugovor protivan prinudnim propisima relevantno je vrijeme zaključenje ugovora, a ne vrijeme dostavljanja ponude. Naime, pravno dejstvo ponude je u tome što ona obavezuje ponudioca u tom smislu da on ne može spriječiti nastanak ugovora ukoliko je ponudjeni prihvatio ponudu. Stoga su bez ikakvog značaja tvrdnje tužioca da je ponuda drugotuženog bila protivna Zakonu o zaštiti državnih interesa u rudarsko metalurškom sektoru.

Bez osnova su navodi revizije da je ugovor nastao momentom prihvatanja ponude od strane stečajnog upravnika kada je bio na snazi navedeni zakon. Naime, ugovor na osnovu koga se prenosi pravo svojine na nepokretnosti, shodno članu 61 ZOO, mora biti zaključen u pisanoj formi i ovjeren u skladu sa propisima. Takav ugovor mora biti zaključen u formi notarskog zapisa i ako nije sačinjen u toj formi ne proizvodi pravno dejstvo. Stoga je ugovor, čija punovažnost je predmet ovog spora, nastao kada je zaključen u zakonom propisanoj formi.

Razlog ništavosti ugovora ne može predstavljati ni prodaja imovine ispod tržišne vrijednosti, jer nijednim prinudnim propisom nije to predviđeno. Eventualna očigledna nesrazmjera uzajamnih davanja, u smislu člana 134 ZOO, može biti razlog da oštećena strana zahtjeva poništaj ugovora ako za pravu vrijednost nije znala niti je mogla znati. Ako je imovina stečajnog dužnika prodana po preniskoj cijeni to može biti razlog da stečajni povjerioci zahtijevaju naknade štete od stečajnog upravnika zbog nemogućnosti namirenja potraživanja, ako je šteta nastala njegovom nezakonitom radnjom u postupku prodaje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 110-15 od 03.12.2015. godine)

NAKNADA ZA RAD STEČAJNOG UPRAVNIKA
(Član 21 st. 1 i 4, u vezi sa čl. 86 tačka 2 alineja 2 i 3 Zakona
o insolventnosti privrednih društava)

Činjenica što stečajni sud nije odlučivao o zahtjevu stečajnog upravnika za isplatu naknade za rad ne čini odgovornom državu za isplatu troškova za rad stečajnog upravnika jer se ista isplaćuje iz novčanih sredstava dužnika ili direktno iz prihoda od prodaje imovine dužnika, a samo izuzetno iz posebnog fonda utvrdjenog budžetom.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za isplatu naknade za rad stečajnog upravnika i materijalnih troškova, u iznosu od 32.945,00 eura.

Tužilac je svoj zahtjev temeljio na tvrdnji da mu tražena naknada pripada za period od 11.01.2005. do 27.01.2009. godine, u kojem periodu je vršio dužnost stečajnog upravnika u stečajnom postupku nad AD "N. –O." N., koja naknada mu nije isplaćena, iako se više puta obraćao sa zahtjevom za isplatu.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su a nasuprot navodima revizije pravilno postupili, kada su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan, ali iz sledećih pravnih razloga.

Odredbom čl.21. st.1. Zakona o insolventnosti privrednih društava ("Sl.list RCG",br.6/02) koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa je propisano da se naknada za rad i troškove upravnika isplaćuju iz novčanih sredstava dužnika ili direktno iz prihoda od prodaje imovine dužnika u skladu sa ovim zakonom, da naknada za rad i troškove upravnika spada u prioritet propisan čl.86. tač. 2) alineja 2 i 3. ovog zakona, a st.2. da samo u slučajevima kada su raspoloživa sredstva za isplatu prioriteta potraživanja mala i ne postoje, naknada za rad i troškove upravnika se isplaćuje iz posebno odredjenog fonda utvrdjenog budžetom Republike. Stavom st.4. iste zakonske odredbe je propisano da sve isplate upravniku ili stručnjacima, koje on angažuje moraju biti prethodno odobrene od strane suda, da pisani zahtjev za isplatu mora biti podnesen sudu, dužniku i odboru povjerilaca, pa ukoliko u roku od pet dana nema pisanih prigovora da sud donosi rješenje o usvajanju predloga, ako je predlog osnovan.

Iz sadržine citirane zakonske odredbe proizilazi, da o naknadi za rad i troškovima stečajnog upravnika rješenjem odlučuje sud, a na pisani zahtjev stečajnog upravnika i da se ista isplaćuje iz novčanih sredstava dužnika ili direktno iz prihoda od prodaje imovine dužnika, a samo izuzetno iz posebnog fonda utvrdjenog budžetom Republike.

Kod naprijed navedenog, po nalaženju ovog suda tužena nije stvarno legitimisana u ovom sporu. Stoji činjenica na koju se revizijom ukazuje da je tužilac, podnosio pisani zahtjev za isplatu naknade za rad i troškove stečajnom sudu, o kojem zahtjevu sud nije odlučivao u smislu čl.21. st.4. Zakona o insolventnosti privrednih društava, ali to tuženu ne čini odgovornom za isplatu tražene naknade i troškova za rad stečajnog upravnika, već bi prednje bilo od odlučnog značaja za odluku o zahtjevu za naknadu štete, zbog čega je reviziju tužioca valjalo odbiti kao neosnovanu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 166/15 od 16.12.2015. godine)

PRODAJA IMOVINE STEČAJNOG DUŽNIKA
(Član 80 stav 4, čl. 82 st. 2, u vezi sa čl. 24 st. 2 Zakona
o insolventnosti privrednih društava)

Ako se ne radi o licu iz člana 80 stav 4 Zakona o insolventnosti privrednih društava ne postoji obaveza stečajnog upravnika da ga obavještava o namjeravanoj prodaji.

Povreda odredaba 80 i 82 stav 2 Zakona o insolventnosti privrednih društava ne može biti razlog ništavosti ugovora o prodaji imovine stečajnog dužnika, već nezakonito postupanje stečajnog upravnika može predstavljati osnov njegove odgovornosti za naknadu štete.

Iz obrazloženja:

„Prema utvrđenju prvostepenog suda, UTTP "L." u stečaju, kao prodavac, i P. C., kao kupac, su dana 18.05.2004. godine zaključili Ugovor o kupoprodaji nepokretnosti, koji su ovjerali kod Osnovnog suda u Cetinju pod Ov.br.2109/04 od 08.12.2004. godine. Predmet tog ugovora bio je dio tržnice na Cetinju - zelena pijaca površine 1150 m², na kat.parc.br.3641, iz l.n. br.406 KO Cetinje 1. Ugovorne strane su 19.07.2006. godine zaključile i anex ovog ugovora koji su takođe ovjerali kod Osnovnog suda u Cetinju pod Ov.br.4797/06 od 19.07.2004. godine i kojim su precizirali način isplate kupoprodajne cijene.

Predmet spora je zahtjev da se utvrdi ništavost navedenog ugovora o kupoprodaji i aneksa istog. Tužbeni zahtjev se zasniva na činjenicama da prilikom zaključenja ugovora nije ispoštovano tužiočevo pravo preče kupovine, jer tužiocu zemljište koje je bilo predmet kupoprodaje služi za prilaz njegovom poslovnom prostoru i sa kojim predstavlja funkcionalnu cjelinu, da je prodaja izvršena suprotna odredbama čl.80. st.5, 6, 7 i 8 Zakona o insolventnosti privrednih društava, koje je trebalo primijeniti prilikom prodaje, zatim da nije imalo uslova da se prodaja izvrši primjenom odredbe čl.82. st.2. istog zakona, kao i da nije bila izvršena parcelacija predmetnog zemljišta zbog čega je predmet ugovora neodređen, pa je kao takav nemoguć, nedopusćen, što sve ugovor sa tog razloga čini ništavim.

Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužioca. Za svoje odluke dali su jasne i pravilne razloge koje prihvata i ovaj sud.

Naime, tužilac nije dokazao da ima ugovorno, ni zakonsko pravo preče kupovine na predmetnom zemljištu. Osim toga, povreda prava preče kupovine ugovor ne čini ništavim. Zbog povede prava preče kupovine može se zahtijevati poništaj ugovora u rokovima propisanim zakonom.

Iz sadržine ugovora jasno proizilazi da je osnov ugovora dopušten, da je predmet obaveze ugovornih strana moguć i određen, jer isti sadrži podatke pomoću kojih se predmet obaveze može jasno odrediti u smislu čl.50. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93) koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora, kako to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi.

Tužilac nije lice iz čl.80. st.4. Zakona o insolventnosti privrednih društava, pa nije ni postojala obaveza stečajnog upravnika prvotuženog da ga obavještava o namjeravanoj prodaji. Pored toga, i po ocjeni ovog suda, u postupanju stečajnog upravnika prilikom izvršene prodaje

nije bilo nezakonnosti. Pri tome, ukazati je da, ukoliko su prilikom sprovođenja postupka prodaje i zaključivanja kupoprodajnog ugovora u stečajnom postupku eventualno i povrijeđene odredba čl.80. i 82. st.2. Zakona o insolventnosti privrednih društava, na način kako je to predstavio tužilac, to ne može biti razlog ništavosti ugovora. Naime, pravilno je stanovište nižestepenih sudova da kupac imovine stečajnog dužnika ne može snositi štetne posljedice propusta stečajnog upravnika u postupku prodaje, ali nepravilno i nezakonito postupanje stečajnog upravnika može predstavljati osnov njegove odgovornosti za naknadu štete, shodno odredbi čl.24. st.2. Zakona o insolventnosti privrednih društava.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P br. 98/15 od 01.10.2015. godine)

USLOV ZA ISKLJUČENJE PRAVA GLASA AKCIONARA
(Član 32 stav 4 Zakona o privrednim društvima)

Nije isključeno pravo akcionara da glasa na skupštini akcionara za donošenje odluke za koji nije direktno zainteresovan, te se ne može tražiti poništaj iste zbog sukoba interesa između akcionara i društva.

Iz obrazloženja:

„Skupština akcionara donijela je odluku o rješavanju dužničko povjerilačkih odnosa između tuženog, V. C. G. i „E.“ AD N. Tom odlukom otpisana su potraživanja tuženog prema „E. C. G.“ AD N., u ukupnom iznosu od 39.960.203,97 €. U odluci je navedeno da se otpis vrši radi regulisanja obaveza tuženog prema Crnoj Gori putem otpisa duga za iznos od 17.717,617 € po osnovu poreskog i drugog duga i za iznos od 25.160,646 € koji predstavlja razliku između obaveza tuženog po ino zaduženjima u visini od 28.839,894 € i ustupljene imovine Crnoj Gori u knjigovodstvenoj vrijednosti od 3.679,249 €.

Nije sporno da je Crna Gora akcionar tuženog sa učešćem u kapitalu od 31,1117 %. Tužilac je poništaj odluke zahtijevao smatrajući da je bilo isključeno pravo glasa Crne Gore zbog sukoba interesa, shodno članu 32 stav 4 Zakona o privrednim društvima. Prema toj odredbi, koja je važila u vrijeme donošenja sporne odluke, akcionar nema pravo da glasa na skupštini akcionara o pitanjima za koja je direktno zainteresovan, a posebno u vezi sa procjenom nenovčanog uloga ili kupovine imovine od osnivača ili većinskog akcionara društva u roku od dvije godine od registracije društva.

Imajući u vidu sadržinu pobijane odluke, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da nije bilo konflikta interesa između akcionara i društva. Država kao akcionar tuženog nije bila direktno zainteresovana za donošenje pobijane odluke što je u smislu citirane zakonske odredbe uslov za isključenje prava glasa. Tom odlukom ona nije pribavila nikakvu korist, niti se oslobodila neke obaveze i odgovornosti u odnosu na društvo, niti su postojali suprotni interesi između društva i akcionara. Jer, pobijanom odlukom istovremeno je otpisan dug tuženog prema državi, pa time što je otpisano potraživanje tuženog prema „E. C. G.“ AD N., Država kao akcionar nije ostvarila nikakvu finansijsku korist, odnosno nije namirila potraživanje koje je imala prema tuženom, budući da je i to potraživanje navedenom odlukom otpisano.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 113/15 od 03.12.2015. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA MANJINSKIH AKCIONARA ZA NAKNADU ŠTETE

Manjinskim akcionarima koji nijesu ponudili otkup svojih akcija po objavljenom prospektu za preuzimanje akcija i koji su i dalje upisani kao manjinski akcionari ne pripada pravo na naknadu štete zbog zaključenja ništavih ugovora o poklonu akcija akcionarskog društva čiji su akcionari.

Iz obrazloženja:

„U postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude je utvrđeno da su tužioci manjinski akcionari AD "P. C." N., da je tuženi na "M." preko "G. b." - dileru dana 11.12.2007. godine kupio 230.204 akcija emitenta "P. C." AD N., po cijeni od 10,422 eura po akciji, kao sticalac i sa njim povezano lice "P." DOO H. N., tako da je "P." DOO H. N. postao vlasnik 38,8705% akcija "P. C." AD N., a tuženi je bio već vlasnik 38,3314% akcija emitenta. Pored navedenog, u postupku je utvrđeno da je rješenjem Komisije za hartije od vrijednosti br.07/2-22/3-08 od 29.08.2008. godine odobrena javna ponuda za preuzimanje akcija "P. C." AD N. od strane "P." DOO H. N., zajedno sa tuženim, kao povezanim licima, te da su isti dana 29.08.2008. godine objavili Prospekt za preuzimanje akcija "P. C." AD N., u dnevnom listu "Pobjeda", kojim je nudjen otkup 137.744 akcija, po cijeni od 3,9845 eura po akciji, koja ponuda je važila 15 dana, od dana objavljivanja, te da tužioci u ostavljenom roku nijesu prijavili svoje akcije na prodaju, po objavljenom Prospektu.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca za utvrdjenjem da je osnovano potraživanje na ime naknade štete, u iznosima bliže navedenih u stavu prvom izreke prvostepene presude. Tužioci su zahtjev temeljili na tvrdnji, da su isti usled nezakonitog postupanja tuženog - zaključenja ugovora o poklonu akcija sa V. K. od 08.12.2007. i 18.08.2008. godine, za koje je pravosnažnom presudom Privrednog suda u Podgorici P.br.580/10 od 20.06.2011. godine utvrđeno da su apsolutno ništavi pretrpjeli štetu.

Odlučujući o postavljenom zahtjevu, nižestepeni sudovi kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja, a primjenom pravila o teretu dokazivanja propisanih čl.217. i 219. ZPP-a zahtjev tužilaca odbili, kao neosnovan.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije tužioci, kao manjinski akcionari "P. C." AD N. nijesu dokazali da su usled postupanja tuženog pretrpjeli štetu, koju su opredjelili u iznosima prema broju akcija i cijeni od 10,422 eura po akciji.

Prednje, ako se ima u vidu nesporna činjenica da se tužioci, kao manjinski akcionari "P. C." AD N. nijesu prijavili odnosno ponudili otkup svojih akcija po objavljenom Prospektu za preuzimanje akcija "P. C." AD N., koji je objavljen dana 29.08.2008. godine u dnevnom listu "Pobjeda", u ostavljenom roku od 15 dana, od dana objavljivanja, s jedne i s druge strane kod utvrdjenja da su isti i dalje upisani kao manjinski akcionari (odredjenog broja akcija) "P. C." AD N. kod CDA, kako to i pravilno nalaze nižestepeni sudovi. “

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 95/15 od 07.10.2015. godine)

ZASTARJELOST POTRAŽIVANJA U OBLASTI
MEDJUNARODNE KUPOPRODAJE ROBE
(Član 8 Konvencije o zastarjelosti potraživanja u oblasti međunarodne
kupoprodaje robe, u vezi sa čl. 19 i čl. 20 Zakona o rješavanju sukoba
zakona sa propisima drugih zemalja)

Za pravilnu ocjenu prigovora zastare potraživanja u oblasti međunarodne kupoprodaje robe nužno je utvrditi da li je država u kojoj prodavac ima poslovno sjedište ratifikovala konvenciju.

Iz obrazloženja:

„Osnovanost tužbenog zahtjeva tuženi je, pored ostalog, osporio prigovorom zastarjelosti potraživanja, s pozivom na odredbu čl.383. st.1. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list CG", br.47/08) kojom je propisano da potraživanja pravnih lica iz ugovora u privredi zastarijevaju u roku od tri godine.

Tuženi je u prigovoru naveo da je mašina predata početkom 2008. godine, da su fakture iz marta i aprila 2008. godine, a kako je tužba podnijeta 19.03.2012. godine, to je protekom roka od tri godine tužilac izgubio pravo na sudsku zaštitu.

Prvostepeni sud je odbio prigovor zastarjelosti sa obrazloženjem da je tužilac - prodavac strano lice sa sjedištem u Njemačkoj, a tuženi - kupac je domaće lice, tj. lice sa sjedištem u Crnoj Gori, da se pri ocjeni zastarjelosti potraživanja ima primijeniti Konvencija o zastarjelosti potraživanja u oblasti međunarodne kupoprodaje robe, koju je ratifikovala SFRJ 11.07.1978. godine ("Sl.list SFRJ" - Međunarodni ugovori, br.5/78), te da primjenom konvencije potraživanje tužioca nije zastarjelo obzirom da je čl.8. Konvencije propisano da potraživanje zastarijeva za četiri godine, koji rok u konkretnom slučaju nije protekao. Drugostepeni sud je prihvatio ove razloge prvostepenog suda. Po ocjeni ovog suda, za sada se ne može utvrditi je li pravilno odlučeno o zastarjelosti potraživanja tužioca, budući da zbog pogrešnog pravnog pristupa u primjeni materijalnog prava prvostepeni sud, kao ni drugostepeni sud, nisu utvrđivali i cijenili sve one okolnosti koje su trebali uzeti u obzir da bi se moglo zaključiti je li za navedeno potraživanje nastupila zastarjelost. Naime, nije sporno da je Skupština bivše SFRJ dana 11.07.1978. godine donijela Zakon o ratifikaciji Konvencije o zastarjelosti potraživanja u oblasti međunarodne kupoprodaje robe, koja konvencija je u skladu sa čl.16. Ustava SRJ, čl.16. Ustavne povelje Državne zajednice Srbija i Crna Gora, čl.3. Odluke o proglašenju nezavisnosti Crne Gore i čl.9. Ustava Crne Gore, sastavni dio pravnog poretka Crne Gore i ima primat nad domaćim pravom. Međutim, rok zastarjelosti od četiri godine propisan čl.8. Konvencije ne primjenjuje se kada se radi o potraživanju lica koja imaju sjedište na području države koja nije potpisnik Konvencije i domaćeg lica. Konvencija se primjenjuje samo između potpisnika konvencije, odnosno država ugovornica, a ne i u odnosu kupoprodaje robe između lica kod kojih prodavac ima poslovno sjedište na području države koja nije potpisnik konvencije. Slijedom izloženog, za pravilnu ocjenu prigovora zastare bilo je nužno utvrditi da li je Njemačka, država u kojoj tužilac ima poslovno sjedište, ratifikovala konvenciju. Ako nije, primjenom čl.19. i čl.20. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja ("Sl.list SFRJ", br.43/82, 72/82 i 46/96), koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora, sudovi su trebali raspraviti koje je pravo mjerodavno za rješavanje spornog odnosa među strankama.

U nastavku postupka prvostepeni sud će upotpuniti činjenično stanje u smislu datih primjedbi, nakon čega će se steći uslovi da se pravilnom primjenom materijalnog prava donese zakonita odluka po prigovoru zastarjelosti.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 119/15 od 15.12.2015. godine)

POSLEDICE NEISPUNJENJA UGOVORA O REGULISANJU
MEDJUSOBNIH ODNOSA ČLANOVA DRUŠTVA

Eventualno neispunjenje ugovora o regulisanju medjusobnih odnosa članova društva, može imati za posljedicu gubitak prava upravljanja, a ne može biti osnov da drugi član društva zahtijeva da se njemu učini ono što je bio predmet obaveze drugog člana u odnosu na ulaganja u društvo.

Iz obrazloženja:

„Ugovorom članova društva uređeno je poslovanje društva i upravljanje društvom. Po osnovu ulaganja koje je protivtuženi trebao da izvrši u društvo „K. P.“ DOO P., u pogledu razvoja projekta na lokaciji koja je bila predmet ugovora između tog društva i Vlade Republike Crne Gore, u skladu sa uslovima ugovora, tužilac je imao pravo da upravlja društvom, odnosno 100% kontrolu nad društvom. Radi se o dodatnim obavezama članova društva prema društvu po osnovu kojih oni stiču pravo da upravljaju društvom, pa eventualno neispunjenje ugovora o regulisanju medjusobnih odnosa članova društva, može imati za posljedicu gubitak prava upravljanja. To ne može biti osnov da drugi član društva zahtijeva da se njemu učini ono što je bio predmet obaveze drugog člana u odnosu na ulaganja u društvo. Osim toga, objekat se može graditi na osnovu građevinske dozvole i tehničke dokumentacije, a kod činjenice da ta dozvola ne postoji, to sud ne može narediti izvršenje neke činidbe koja je protivna prinudnim propisima.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 125/15 od 17.12.2015. godine)

UPRAVNO PRAVO

PONOVI ZAHTJEV ZA OBAVLJANJE INSPEKCIJSKOG NADZORA
(Član 116 stav 2 tačka 4 ZUP)

Kada je u istoj pravnoj stvari već izvršen inspekcijski nadzor i sačinjen zapisnik a u međuvremenu nije došlo do promjene faktičkog ili pravnog stanja, novi zahtjev tužioca za vršenje inspekcijskog nadzora će se odbaciti.

Iz obrazloženja:

"Odredbom člana 13 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru je propisano da inspektor obavezan u vršenju inspekcijskog nadzora da razmotri inicijativu za pokretanje postupka inspekcijskog nadzora i o tome obavijesti podnosioca inicijative, dok je tačkom 6 istog člana i stava obaveza inspektora da o izvršenom inspekcijskom pregledu sačini zapisnik.

U postupku donošenja pobijane presude je utvrđeno da elektroenergetski inspektor postupajući po zahtjevu tužioca od 23.07.2013. godine, sačinio zapisnik broj 0206-113-181 (UP 0206-2299) od 30.09.2013. godine u kojem je konstatovano utvrđeno činjenično stanje. Označeni zapisnik sa kompletnom dokumentacijom dostavljen je tužiocu 30.09.2013. godine što isti ne osporava. Podneskom od 08.04.2014. godine tužilac je ponovo podnio zahtjev radi ponovnog pregleda i utvrđivanja vjerodostojnosti podataka iz dokumentacije koja je dostavljena uz navedeni zapisnik.

Kod naprijed navedenog stanja stvari nije sporno da je u postupku po zahtjevu tužioca nadležni inspektor sačinio zapisnik o nadjenom stanju i na taj način je riješen zahtjev stranke a nezavisno od toga je činjenica da li je tužilac zadovoljan sa datim zapisnikom.

Tužilac postavlja iznova istovjetni zahtjev radi ponovnog pregleda i utvrđivanja vjerodostojnosti podataka koje je imao u vidu označeni inspektor.

Kod takvog stanja stvari sačinjavanje zapisnika od 30.09.2013. godine o zahtjevu tužioca je odlučeno. Novi zahtjev se odnosi na istu stvar a u međuvremenu nije došlo do promjene faktičkog ili pravnog stanja pa je pravilno zahtjev tužioca odbačen u smislu člana 116 stav 2 tačka 4 Zakona o opštem upravnom postupku.

Kako podnijetim zahtjevom nije dovedena u sumnju pravilnost i zakonitost sprovedenog upravno sudskog postupka, ovaj sud je našao da zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke treba odbiti."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 199/15 od 11.12.2015. godine)

SAGLASNOST DRUGOG ORGANA
(Član 198 stav 2 ZUP)

Kada je zakonom ili drugim propisom određeno da rješenje donosi jedan organ u saglasnosti sa drugim organom, organ koji donosi rješenje sastavlja ga i dostavlja sa spisima predmeta na saglasnost drugom organu, koji može dati saglasnost potvrdom na samom rješenju ili posebnim aktom. U tom slučaju rješenje je donešeno kada je drugi organ dao saglasnost, a smatra se kao akt organa koji ga je donio.

Iz obrazloženja:

"U obrazloženju pobijane presude Upravni sud konstatuje da su neosnovani navodi tužene da osporena odluka nije akt koji može biti predmet samostalnog utuženja, budući da se radi o odluci tužene kojom je odobrena odluka CGES-a kojom je isti utvrdio naknade i cijene koje plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem, dok je i tužena u pravnoj pouci navela da se ista može osporavati tužbom kod suda.

Članom 51 st. 4 Zakona o energetici ("Sl. list CG", br. 28/10...6/13), propisano je da regulisane cijene za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije i gasa utvrđuje operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema na osnovu metodologija iz čl. 38 st. 1 tač. 1 alineja 1 ovog zakona, a st. 8 da cijene i tarife iz st. 4 ovog člana odobrava Agencija.

Članom 198 st. 2 ZUP-a je propisano da kada je zakonom ili drugim propisom određeno da rješenje donosi jedan organ u saglasnosti sa drugim organom, organ koji donosi rješenje sastavlja ga i dostavlja sa spisima predmeta na saglasnost drugom organu, koji može dati saglasnost potvrdom na samom rješenju ili posebnim aktom. U tom slučaju rješenje je donešeno kada je drugi organ dao saglasnost, a smatra se kao akt organa koji ga je donio, odnosno izdao, dok je st. 3 istog člana propisano da odredba st. 2 važi i kada je zakonom ili drugim propisom određeno da rješenje donosi jedan organ uz potvrdu ili odobrenje drugog organa.

Dovodeći u vezu čl. 51 Zakona o energetici i čl. 198 st. 2 ZUP-a, ovaj sud nalazi da su nerazumljivi razlozi pobijane presude da predmet upravnog spora može biti samo akt kojim se daje odobrenje u smislu čl. 51 st. 8 Zakona o energetici. "

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 235/15 od 23.12.2015. godine)

OBRAZLOŽENJE RJEŠENJA
(Član 203 stav 2 ZUP)

Obrazloženje rješenja mora sadržati utvrđeno činjenično stanje, razloge koji su bili odlučni pri ocjeni dokaza, materijalne propise i razloge koji s obzirom na utvrđeno činjenično stanje upućuje na rješenje kakvo je dato u dispozitivu.

Iz obrazloženja:

"Saglasno članu 203 st. 2 ZUP-a obrazloženje rješenja mora sadržati utvrđeno činjenično stanje, razloge koji su bili odlučni pri ocjeni dokaza, materijalne propise i razloge koji s obzirom na utvrđeno činjenično stanje upućuje na rješenje kakvo je dato u dispozitivu.

Osporenim rješenjem prvostepeno rješenje je poništeno jer je drugostepeni organ našao da obrazloženje istog nije sastavljeno u skladu sa navedenom zakonskom odredbom i za takav svoj zaključak dao dovoljne i jasne razloge, pa su neprihvatljivi s tim u vezi drugačiji navodi podnjetog zahtjeva. Osnovano, zato, Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporeno rješenje zakonito dajući za taj zaključak pravilne i potpune razloge, koje i ovaj sud prihvata, a koji navodima podnjetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju.

S obzirom da je prvostepeno rješenje poništeno i predmet vraćen prvostepenom organu, tužilac ima mogućnost da u tom postupku istakne sve svoje zahtjeve i štiti svoja prava."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br.331/15 od 13.11.2015. godine)

MOGUĆNOST POBIJANJA OBAVJEŠTENJA (Član 219 ZUP)

Kada akt ima formu obavještenja, a suštinski predstavlja negativno rješenje, tužilac protiv istog ima pravo žalbe.

Iz obrazloženja:

"Nakon razmatranja spisa predmeta i ocjene navoda iz podnijetog zahtjeva, ovaj sud je našao da je zahtjev osnovan.

Obrazlažući pobijanu presudu Upravni sud navodi da „podnijeti zahtjev – inicijativa tužioca nema karakter zahtjeva stranke u smislu Zakona o opštem upravnom postupku, zbog čega je tuženi pravilno osporenim zaključkom njegovu žalbu odbacio kao nedopuštenu“.

Po nalaženju ovoga suda, ovakav zaključak je utemeljan na povredipravila postupka u upravnom sporu koja je bila od uticaja na rješenje stvari, kao i povreda materijalnog prava.

Zapisnikom o izvršenom inspekcijskom pregledu od 17.06.2010. godine na inicijativu tužioca, inspektor rada je nakon izvršenog pregleda konstatovao utvrđeno činjenično stanje i u skladu sa članom 6 Zakona o inspekcijskom nadzoru naložio subjektu nadzora-odgovornom licu da ukloni nepravilnosti u pogledu vraćanja na posao tužioca. Konstatovano je da će inspekcija rješenjem narediti otklanjanje nepravilnosti ukoliko subjekt nadzora nije u ostavljenom roku otklonio nepravilnosti i da će se to rješenje izvršiti prinudnim putem.

Prema sadržini spisa predmeta nadležna inspekcija nije donijela rješenje kojim bi se prinudnim putem otklonile nepravilnosti, s obzirom da nije sporno da subjekt nadzora nije postupio po upozorenju inspektora.

Na zahtjev tužioca koji ima karakter urgencije u pravcu donošenja rješenja i njegovog izvršenja saglasno upozorenju sa zapisnika o inspekcijskom pregledu Uprava za inspekcijske poslove – Odsjek za inspekciju rada je dostavila tužiocu obavještenje od 12.08.2013. godine.

Stoji činjenica da ovaj akt ima formu obavještenja ali suštinski predstavlja rješenje, i to negativno rješenje, jer se praktično odbija zahtjev tužioca kako je on postavljen u podnesku od 05.08.2013. godine. Dakle, u okviru javnih ovlašćenja u upravnoj stvari odlučujući o zahtjevu tužioca za donošenje rješenja i njegovo izvršenje Uprava za inspekcijske poslove se negativno odredila, čime njen akt ima sve elemente rješenja u upravno procesnom smislu, a zavisno od toga i pravo na žalbu protiv takve odluke.

Drugostepeni organ je zaključkom pogrešno odbacio žalbu nalazeći da je nedopuštena sa razloga datih u obrazloženju zaključka koji su neprihvatljivi.

Kod razloga za odbacivanje žalbe tužilac je ostao bez pravne zaštite jer nedonošenjem rješenja shodno zakonskoj obavezi od strane inspektora, tužilac dobija položaj stranke jer se dira u njegova neposredna prava i interese.

Stoga je tuženi organ bio dužan prihvatiti žalbu tužioca kao dozvoljenu i donijeti rješenje o njenoj osnovanosti. To ujedno znači da je pored povrede materijalnog prava osporeno rješenje utemeljeno na povredi pravila upravnog postupka."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 248/15 od 16.10.2015. godine).

OGLAŠAVANJE RJEŠENJA NIŠTAVIM
(Čl. 261 i 260 ZUP)

O predlogu stranke za oglašavanje rješenja ništavim odlučuje nadležni upravni organ, a rješenje se ako postoje uslovi iz člana 260 ZUP-a može oglasiti ništavim u svako doba.

Iz obrazloženja:

"U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta i ocijenjeni navodi podnjetog zahtjeva, pa je vijeće našlo da je:

- zahtjev neosnovan.

Podnjetom tužbom tužilac je tražio utvrđivanje ništavosti rješenja Uprave za nekretnine - Područne jedinice Danilovgrad broj 120-954-up-115 od 30. 01. 2007. godine.

Polazeći od postavljenog tužbenog zahtjeva i odredbe člana 7 st. 1 Zakona o upravnom sporu osnovano Upravni sud pobijanim rješenjem zaključuje da tužbu treba odbaciti s pozivom na član 22 st. 1 tač. 1 Zakona o upravnom sporu.

Saglasno članu 261 st. 1 ZUP-a o predlogu stranke da se rješenje oglasi ništavim odlučuje nadležni upravni organ, a rješenje se ako postoje uslovi iz člana 260 ZUP-a može oglasiti ništavim u svako doba. Kod takvih zakonskih odredbi neosnovano se podnjetim zahtjevom tvrdi da je odbacivanjem tužbe "došlo do zastare vođenja spora na strani tužioca".

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 367/15 od 11.12.2015. godine)

KARAKTER UPRAVNOG AKTA (Član 2 ZUS)

Zaključak Skupštine opštine kojim je izrečena mjera udaljavanja sa sjednicenema karakter upravnog akta ili drugog pojedinačnog akta, već je to akt o rukovodjenju radnjom postupka.

Iz obrazloženja:

"Rješenjem Upravnog suda Crne Gore U. br. 2733/15 od 28. 10. 2015. godine, odbačena je tužba tužilaca podnijeta protiv zaključka tužene Skupštine opštine B., broj 030-376 od 18. 09. 2015. godine.

Protiv navedenog rješenja tužioci su blagovremeno podnijeli zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke iz svih zakonskih razloga, a sa predlogom da se pobijano rješenje ukine i predmet vrati Upravnom sudu na ponovno sudjenje.

U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta, ispitano pobijano rješenje i ocijenjeni navodi podnijetog zahtjeva, pa je vijeće našlo da je:

- zahtjev neosnovan.

Osnovano Upravni sud pobijanim rješenjem zaključuje da zaključak Skupštine opštine B. nema karakter upravnog akta ili drugog pojedinačnog akta u smislu člana 2 ZUS-a. Tim zaključkom saglasno članu 95 u vezi člana 162 st. 4 Poslovnika o radu Skupštine predstavniku NVU "D. z. z.i u. p. i ž. s." iz B. I. Z. je izrečena mjera udaljavanja sa VIII sjednice Skupštine opštine B., jer je i pored više upozorenja nastavio sa "ne pridržavanjem Poslovnika", pa osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je to akt o postupku rukovodjenja radom sjednice i izricanju mjere za održavanje reda na sjednici Skupštine."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 362/15 od 04.12.2015. godine)

NEMOGUĆNOST VODJENJA UPRAVNOG SPORA
(Član 7 ZUS)

Upravni spor se ne može voditi protiv prvostepenog upravnog akta protiv kojeg je dozvoljena žalba.

Iz obrazloženja:

"Članom 102 Statuta Univerziteta Crne Gore je propisano da student ima pravo prigovora na kvalitet nastave ili ocjene ili korišćenje drugih pogodnosti studiranja koje pruža Univerzitet, da se prigovor podnosi dekanu uz mogućnost žalbe Senatu čija odluka je konačna.

Polazeći od gornje odredbe osnovano Upravni sud pobijanim rješenjem zaključuje da je protiv rješenja dekana dozvoljena žalba, a što znači da se u konkretnom slučaju osporava rješenje protiv kojeg je dozvoljena žalba. Kod takvog stanja stvari i odredbe člana 7 st. 1 i 2 ZUS-a osnovano Upravni sud pobijanim rješenjem zaključuje da je u pitanju prvostepeni upravni akt protiv koga je dozvoljena žalba, pa se protiv istog ne može voditi upravni spor. "

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 302/15 od 16.10.2015. godine).

DONOŠENJE RJEŠENJA U IZVRŠENJU PRESUDE
(Član 59 stav 2 ZUS)

Ukoliko je tuženi organ postupio po presudi i donio rješenje prije podnietog zahtjeva tužioca za donošenje rješenja u izvršenju presude, ne stoje razlozi iz člana 59 st. 2 Zakona o upravnom sporu.

Iz obrazloženja:

"Presudom Upravnog suda Crne Gore U. br. 73/15 od 22. 09. 2015. godine odbijen je zahtjev tužilje za donošenje rješenja u izvršenju presude tog suda U. br. 2914/2014 od 04. 11. 2014. godine.

Protiv navedene presude tužilja je blagovremeno podnijela zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke zbog povrede materijalnog prava i povrede pravila postupka u upravnom sporu koja je mogla biti od uticaja na rješavanje stvari, a sa predlogom da se pobijana presuda preinači.

U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta, ispitana pobijana presuda i ocijenjeni navodi podnietog zahtjeva, pa je vijeće našlo da je:

- zahtjev neosnovan.

Tužilja se obratila Upravnom sudu sa zahtjevom za donošenje rješenja u izvršenju presude U. br. 2914/2014 od 04. 11. 2014. godine. Tom presudom usvojena je tužba tužilje i naloženo Ministarstvu održivog razvoja i turizma da odmah, a najkasnije u roku od 15 dana po prijemu presude odluči po prijavi tužilje u postupku koji se vodi pod brojem 1003-1572/2.

U postupku odlučivanja po podnietom zahtjevu utvrđeno je da je Ministarstvo održivog razvoja i turizma postupilo po navedenoj presudi i donijelo rješenje broj 04-1403/16 od 03. 12. 2014. godine, dakle, prije podnietog zahtjeva tužilje za donošenje rješenja u izvršenju presude.

Kod prednjeg stanja stvari, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da u konkretnom slučaju ne stoje razlozi iz člana 59 st. 2 Zakona o upravnom sporu za donošenje rješenja u izvršenju presude jer je tuženi organ postupio po presudi U. br. 2914/2014 od 04. 11. 2014. godine i donio rješenje broj 04-1403/16 od 03. 12. 2014. godine.

Navodi podnietog zahtjeva da tužilji nije uručeno rješenje donijeto u izvršenju presude Upravnog suda U. br. 2914/2014 od 04. 11. 2014. godine u konkretnom slučaju su bez značaja za drugačiju odluku. Ovo sa razloga što iz spisa predmeta proizilazi da tužilja učestvuje u postupku pred prvostepenim organom koji se vodi nakon donošenja naprijed navedenog rješenja.

Stoji činjenica da je u pobijanoj presudi omaškom navedeno da je tuženi odlučio po prijavi tužilje u predmetu br. 1003-1572/12, na što tužilja ukazuje podnietim zahtjevom. Međutim, kako se iz presude Upravnog suda U. br. 2914/2014 od 04. 11. 2014. godine utvrđuje da je tuženom naloženo da odluči po prijavi tužilje u postupku koji se vodi pod brojem 1003-1572/2, to su prednji navodi bez uticaja drugačiju odluku. Dakle, iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilja podnijela zahtjev za donošenje rješenja u izvršenju presude u postupku koji se vodi pod brojem 1003-1572/2, a po prijavi tužilje koja je kod tuženog zavedena pod brojem 1003-1572/1.

Navodi podnietog zahtjeva kojima se osporava postupak pred prvostepenim organom bez značaja su za donošenje odluke u ovom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 337/15 od 27.11.2015. godine)

ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA
(Član 18 a u vezi čl. 20 Zakona o zaštiti kulturnih dobara)

Kada postoji rizik od oštećenja, uništenja ili nestanka nepokretnih i pokretnih dobara za koje se pouzdano vjeruje da imaju kulturnu vrijednost, uspostavlja se prethodna zaštita istih na osnovu predloga stručnih lica.

Iz obrazloženja:

"Iz spisa predmeta se utvrđuje da je Uprava za zaštitu kulturnih dobara na osnovu člana 18 a u vezi člana 20 stav 3 Zakona o zaštiti kulturnih dobara donijela rješenje broj UP/I 02-115/2013-6 od 30.10.2014. godine kojim se uspostavlja prethodna zaštita na nepokretnom dobru T. m. u P., radi njegove zaštite i očuvanja, u cilju sprječavanja rizika od oštećenja, uništenja ili nestanka.

Odredba člana 20 stav 1 citiranog zakona je zaštitna norma koja se odnosi na nepokretna i pokretna dobra za koje se pouzdano vjeruje da imaju kulturnu vrijednost zbog čega je predviđena mogućnost prethodne zaštite tih dobara kada postoji rizik od oštećenja, uništenja ili nestanka.

U smislu stava 2 istog člana prethodna zaštita se uspostavlja na osnovu predloga stručnih lica koji je zasnovan na neposrednom uvidu u stanje dobra, dokumentaciji i drugim relevantnim činjenicama.

Nije sporno da je u tom smislu ekspertska komisija sastavljena od dipl. historičara umjetnosti, dipl. inženjera arhitekture i dva dipl. konzervatora sačinila jasan i pouzdan izvještaj o stanju nepokretnog dobra T. m. u P.. Uz to, dat je uvjerljiv i logičan zaključak utemeljen na neposrednom uvidu na licu mjesta i raspoloživoj dokumentaciji da povodom izvođenja građevinskih radova a radi sprječavanja rizika od daljeg oštećenja i uništenja mosta, treba da bude stavljen pod prethodnu zaštitu na način da se obustave svi radovi koji se odnose na T. m. i da se sprovede postupak njegove valorizacije.

Dati izvještaj ove komisije bio je pouzdan osnov tuženom organu da donese osporeno rješenje u cilju prethodne zaštite označenog dobra.

Kod naprijed navedenog stanja stvari navodi istaknuti u zahtjevu su bez uticaja na zakonitost osporenog rješenja.

Po nalaženju ovog suda donošenjem pobijane presude čije razloge i ovaj sud prihvata, na štetu tužioca nije povrijeđen zakon, pa je podnijet zahtjev odbijen kao neosnovan."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 265/15 od 27.11.2015. godine)

POVREDA KONKURENCIJE NA TRŽIŠTU
(Čl.28 i 73 Zakon o zaštiti konkurencije)

Da li određena radnja predstavlja kršenje konkurencije na tržištu, mora se cijeliti prema zakonu koji je važio u momentu preduzimanja iste.

Iz obrazloženja:

"Nakon razmatranja spisa predmeta i ocjene navoda iz podnijetog zahtjeva i odgovora na zahtjev ovaj sud je našao da je zahtjev osnovan.

Nije sporno da je sporazum između ovlaštenih predstavnika izdavačkih kuća zaključen na način da njegovo dejstvo počinje od 01.05.2012.godine, kao ni to da se osporenim rješenjem Agencije za zaštitu konkurencije utvrđuje da je označeni sporazum sa primjenom od 01.05.2012.godine zabranjen i ništav sa daljim posledicama koji su prezentirane stavovima od I do IV osporenog rješenja. Nadalje nije sporno da je prilikom donošenja osporenog rješenja primjenjen Zakon o zaštiti konkurencije („Sl.list CG“ broj 44/12).

U odnosu na ovo pitanje pobijana presuda ne sadrži razloge, dok su dati razlozi iz obrazloženja presude nejasni, čime je u odnosu na ovu odlučnu pravnu činjenicu učinjena povreda pravila postupka u upravnom sporu koja je bila od uticaja na rješavanje stvari (član 55 Zakona o upravnom sporu u vezi člana 367 stav 2 tačka 15 Zakona o parničnom postupku), zbog čega je sa uvažavanjem zahtjeva presudu valjalo ukinuti i predmet vratiti na ponovni postupak.

Tužilac tvrdi u predmetnom zahtjevu da se Zakon o zaštiti konkurencije iz 2012. godine nije mogao primijeniti na dati odnos, čime je on retroaktivno primijenjen i to na štetu njegovih pravnih interesa.

U odnosu na ovo pravno pitanje ovaj sud ukazuje na sledeće: Zakon o zaštiti konkurencije iz 2012 godine („Sl.list CG“44/12) sadrži materijalno pravne propise – povrede konkurencije na tržištu, ali i procesne odredbe-postupak pred Agencijom.

Opšte načelo jeste da se postupak vodi (primjena procesnih pravila) po zakonu koji je važio u vrijeme vođenja postupka, ako prelaznim odredbama novodonošenog zakona nije drugačije propisano.

U označenom zakonu iz 2012 godine - čl. 73 je propisano da će se postupci započeti do dana stupanja na snagu tog zakona okončati po zakonu po kojem su započeti. U konkretnom slučaju postupak je započet po zakonu iz 2012. godine i na taj postupak se primjenjuje procesna pravila po tom zakonu.

Nasuprot prednjem, da li određena radnja predstavlja kršenje konkurencije, mora se cijeliti prema zakonu koji je važio u momentu preduzimanja iste.

Kod naprijed navedenog stanja stvari nerazumljivi su navodi presude da nije došlo do pogrešne primjene materijalnog prava. Ovo sa razloga što se razlozi pobijane presude, s tim u vezi, odnose na primjenu procesnih odredbi navedenog zakona a ne materijalno pravnih. Za ocjenu da li je došlo do povrede materijalnog prava bitno je kada je izvršena radnja koja predstavlja povredu konkurencije i koji je zakon u to vrijeme važio. O ovoj odlučnoj činjenici u pobijanoj presudi nema razloga.

Kod naprijed navedenog stanja stvari u spisima predmeta, uvažen je zahtjev tužioca i ukinuta pobijana presuda.

U ponovnom postupku Upravni sud će imajući u vidu razloge iz ove presude otkloniti ukazanu povredu postupka na način što će raspraviti sporno pravno pitanje i dati jasne i određene razloge i zavisno od toga donijeti novu zakonitu odluku.

U vezi ukazivanja tuženog u odgovoru na zahtjev na odluke Vrhovnog suda Crne Gore Uvp 80/14 i Uvp 83/14 nema kolizije stanovišta iz ovih presuda sa ovom presudom Vrhovnog suda, jer upravo se citirane presude odnose na primjenu procesnog prava, a ne materijalnog.

Neosnovano podnijetim zahtjevom tužilac traži troškove postupka za sastav zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke - 500 eura. Ovo sa razloga što je pobijana presuda donijeta na nejavnoj sjednici, a odredbama člana 56 st.1 Zakona o upravnom sporu je propisano da svaka stranka snosi svoje troškove, ako sud odlučuje na nejavnoj sjednici. Vrhovni sud rješava o zahtjevu za vanredno preispitivanje sudske odluke po pravilu na nejavnoj sjednici (član 45 Zakona o upravnom sporu). Pitanje troškova u upravnom sporu, kada se odlučuje na nejavnoj sjednici, izričito je uređeno članom 56 st.1 Zakona o upravnom sporu, pa nema mjesta shodnoj primjeni odredaba zakona kojim se uređuje parnični postupak."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 109/15 od 16.10.2015. godine)

RESTITUCIJA
(Čl.3 i čl.17 stav 2 Zakona o povraćaju
oduzetih imovinskih prava i obeštećenju)

Neizgradjeno građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni a u funkciji je privremenog korišćenja raznih namjena, vraća se bivšem vlasniku.

Iz obrazloženja:

"U upravnom postupku na nesumnjiv način je putem vještaka geodetske i građevinske struke utvrđeno da je zahtjev za povraćaj prava svojine upravljen na zemljište koje pripada neizgradjenom građevinskom zemljištu, koje nije privedeno namjeni, za koju je bilo određeno rješenjem SO Herceg Novi broj 01-3/44-3 od 12.04.1963.godine, odnosno da nije izgradjen objekat bioskopske sale, koji je određen sada važećim Detaljnim urbanističkim planom Igalo, nego da je predmetno zemljište predstavljalo gradsko građevinsko zemljište koje je u funkciji privremenog korišćenja raznih namjena. Pri utvrđivanju naprijed navedenih odlučnih činjenica upravni organi su pravilno primijenili odredbe čl.3 i čl.17 st.2. Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju ("Sl.list RCG", br.21/04, 49/07 i 60/07) i pravilno našli da se neimenovanim nasljednicima, ranijih vlasnika, izvrši povraćaj zemljišta.

Podnijetim zahtjevom za vanredno preispitivanje sudske odluke tvrdi da je pogrešno izvršena identifikacija nepokretnosti koja je predmet povraćaja, da se dozvoljava povraćaj nepokretnosti u površini 935m² a da je površina zemljišta koja je bila predmet akta o izuzimanju iznosi 917m². S prednjim u vezi Uprava za nekretnine-Područna jedinica Herceg Novi je izdala nalaz broj 953-109-88/2011-1 od 09.06.2011.godine iz kojeg proizilazi da sadašnja kat.parcela 665 odgovara čestici zemlje 208/1,209/1 i 209/2 KO Topla. Bez uticaja su navodi iz podnijetog zahtjeva kojim ističe da odlukom o povraćaju neimenovanim nasljednicima dodjeljuje više prava nego što je pravni predhodnik P. J. imao, jer je čestica zemlje 209 ZU 166 KO Topla bivše suvlašništvo P. P. i P. J.. Ovo sa razloga što se iz spisa predmeta utvrđuje da se rješenjem Opštinskog suda u Herceg Novom O.br.3/65 od 02.06.1965.godine iza smrti P. P. za zakonskog nasljednika oglašava P. J.

Kod datih razloga iz obrazloženja pobijane presude koje ovaj sud u cijelosti prihvata navodima podnijetog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke, nije dovedena u pitanje pravilnost i zakonitost pobijane presude, zbog čega je podnijeti zahtjev odbijen kao neosnovan."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 315/15 od 04.12.2015. godine)

POREZ NA NEPOKRETNOSTI
IUPIS U KATASTAR NEPOKRETNOSTI
(Član 4 stav 1 Zakona o porezu nepokretnosti
i čl. 8 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti)

Obveznik poreza na nepokretnosti je vlasnik nepokretnosti na dan 1. januara godine za koju se utvrđuje porez.

Pored punovažnog ugovora za sticanje prava svojine potreban je i način sticanja - upis u katastar nepokretnosti.

Iz obrazloženja:

"Osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da su navodi tužioca, koji se ponavljaju podnijetim zahtjevom, da je u upravnom postupku počinjena bitna povreda postupka iz člana 226 st. 2 tač.3 ZUP-a zato što tužiocu nije bilo omogućeno učešće u postupku neosnovani.

Prednje sa razloga što tužilac nije bio stranka u prvostepenom postupku, a u tom postupku sve odlučne činjenice za donošenje zakonitog rješenja utvrđene su na osnovu pisanih dokaza.

Pobijanom presudom ocijenjeni su svi odlučni navodi podnijete tužbe i za sva zaključivanja dati jasni i valjani razlozi, pa se podnijetim zahtjevom ista neosnovano pobija zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu.

Podnijetom tužbom nije traženo održavanje usmene rasprave, koja se pred Upravnim sudom obavezno sprovodi samo ako to stranka zahtijeva u tužbi ili odgovoru na tužbu - član 28 st. 2 ZUS-a. Neosnovano se, zato, podnijetim zahtjevom tvrdi da je pobijanom presudom počinjena povreda pravila postupka u upravnom sporu zbog neodržavanja usmene rasprave.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Prema podacima Uprave za nekretnine CGpredmetni stambeni objekat je upisan kao svojina DOO "T." na dan 01.01. 2014. godine (l.n. br.1118 KO Podgorica I), te je istom utvrđen porez na nepokretnosti za 2014. godinu.

Polazeći od naprijed navedenih činjenica, te čl. 4 st. 1 Zakona o porezu nepokretnosti i čl. 8 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, koji su citirani u pobijanoj presudi, osnovano Upravni sud zaključuje da je osporeno rješenje zakonito i za takav svoj zaključak daje dovoljne i jasne razloge, koje i ovaj sud prihvata, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom tvrdi da je tužilac vlasnik stana za koji je platio kupoprodajnu cijenu i u kojem živi od 2011. godine, pa samim tim i obveznik porezana nepokretnosti. Ovo sa razloga što saglasno čl. 84 Zakona o svojinsko pravnim odnosima, na osnovu pravnog posla pravo svojine na nepokretnim stvarima stiče se upisom u katastar nepokretnosti. Dakle, pored punovažnog ugovora potreban je i način sticanja - upis u katastar nepokretnosti.

Nalazeći sa iznijetih razloga da pobijanom presudom na štetu tužioca nije povrijeđeno materijalno pravo, ovaj sud je s pozivom na član 46 st. 1 ZUS-a, odlučio kao u izreci ove presude. "

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 353/15 od 04.12.2015. godine).

NAČELO PRVENSTVA

(Član 12 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti)

Pravno dejstvo upisa prema trećim licima počinje od trenutka kad je zahtjev za upis podniet nadležnom organu.

Iz obrazloženja:

"Suprotno tvrdnjama iz podnietog zahtjeva materijalno pravo je pravilno primijenjeno, a pobijana presuda sadrži pravilne razloge kojima se Upravni sud rukovodio prilikom odbijanja tužbe.

Po ocjeni ovoga suda, a kako pravilno rezonuje i Upravni sud, nakon pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, u postupku ispitivanja zakonitosti osporenog upravnog akta, utvrđeno je da je rješenjem Područne jedinice Podgorica broj 954-101-UP-2671/13 od 12.06.2013.godine dozvoljena promjena upisa u kat.operatu KO Tološi u "B" lista nepokretnosti broj 3643 a na način što je kat.parcela broj 3372/5 po kulturi dvorište površine 271m² i objekat broj 1 porodična stambena zgrada površije 168 m² susvojina u obimu 1/6 i u "V" listu stambeni prostor PD3, sprat P površine 91m² svojina "A. v. + ." DOO P. u obimu 1/1, bez tereta i ograničenja upisana na ime "R. c." DOO D.. Dalje je utvrđeno da je promjena dozvoljena nakon podnošenja zahtjeva od 01.04.2013.godine, dopune istog od 11.06.2013.godine, a na osnovu ugovora o prodaji UZZ br.160/13 od 01.03.2013.godine. Nadalje je utvrđeno, da je dana 13.06.2013.godine prvostepenom organu dostavljen zahtjev radi upisa založnog prava hipoteke na stambenom prostoru oznake PD3 spratnosti P i površine 91m² upisanih u "V" listu nepokretnosti broj 3643 KO Tološi na kat.parceli broj 3372/5 objekat broj 1 a po osnovu ugovora o hipoteci UZZ br.210/2013 od 11.06.2013.godine, koji je zaključen između "N." DOO N. kao hipotekarnog povjerioca i "A. v. + " DOO P. kao hipotekarnog dužnika.

Što znači da su prvostepenom organu podnijeta dva zahtjeva za upis koja se tiču iste nepokretnosti po osnovu ugovora o kupoprodaji i ugovora o hipoteci, pa su te okolnosti nalagale prvostepenom organu da primijeni načelo prvenstva iz čl.12 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti ("Sl.list CG" broj 29/07 i 32/11) i čl.113 Pravilnika o izradi i održavanju kat.nepokretnosti ("Sl.list RCG" br.22/06), što je prvostepeni organ u konkretnom slučaju i činio pravilno nalazeći da zahtjev za upis hipoteke, koji je podniet nakon odobrene promjene u korist "R. c." DOO D. nije moguće sprovesti u katastar.

Prema tome, neosnovani su navodi zahtjeva da tuženi u svom rješenju, kao ni Upravni sud u presudi nije odgovorio na odlučne navode žalbe i tužbe, gdje je naznačeno da prvostepeni organ nije postupao savjesno i blagovremeno, jer da jeste tužilac bi znao da je došlo do promjene vlasništva prije zaključenja ugovora o hipoteci jer je o zahtjevu za promjenu upisa "R. c." prvostepeni organ odlučio tek nakon više od dva mjeseca od podnietog zahtjeva. Naime, tuženi je na strani trećoj stav 2 pobijanog rješenja cijenio navode punomoćnika "N." DOO N. u kojem je između ostalog naznačeno da je "R. c." ranije podnijela zahtjev za upis prava svojine na svoje ime i da je načelo prvenstva kao jedno od ključnih načela u postupanju Uprave za nekretnine, gdje je smisao tog načela da se određivanjem prvenstvenog reda upisa knjižnih prava koja postoje na istoj nepokretnosti uredi redosljed njihovog sticanja i vršenja, pa se određuje da pravno dejstvo upisa počinje teći od trenutka kad je zahtjev za upis podniet nadležnom organu. Dakle, red prvenstva se određuje prema času kad je zahtjev stigao, a on se ujedno smatra kao čas upisa, što znači da

onaj koji je ranije upisan u katastar nepokretnosti ima jače pravo od onog koji je povodom iste stvari zaključio poseban pravni posao, ali je zahtjev podnio kasnije.

Stoga je Upravni sud osnovano pobijanom presudom odbio tužbu i u obrazloženju iste dao dovoljne i jasne razloge, kojim navodima podnijetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju, a isti predstavljaju ponovljene tužbene navode, jer su utvrđene sve odlučne činjenice i na iste je pravilno primijenjeno materijalno pravo.

Sud je cijenio i druge navode iz podnijetog zahtjeva, na koje se tužilac pozivao i tokom postupka pred Upravnim sudom, pa je našao da su isti neosnovani i bez uticaja na drugačije presudjenje."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br.240/15 od 16.10.2015. godine).

STRUČNI ISPIT

(Član 33 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima)

Državni službenik, odnosno namještenik za vršenje poslova i sticanje zvanja mora imati položen stručni ispit za rad u državnim organima, ali zvanje može steći i bez položenog stručnog ispita, pod uslovom da isti položi najkasnije u roku od jedne godine od dana zasnivanja radnog odnosa, odnosno od dana raspoređivanja.

Ranije zakonsko određenje da službenici, odnosno namještenici sa najmanje 15 godina radnog staža u državnom organu, nastavljaju rad u tom državnom organu bez obaveze polaganja stručnog ispita nema karakter stečenog prava.

Iz obrazloženja:

"U upravnom postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude nijesu počinjene bitne povrede pravila upravnog postupka iz člana 226 st. 2 ZUP-a, na čije postojanje ovaj sud saglasno članu 45 ZUS-a, pazi po službenoj dužnosti.

Članom 33 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Sl.list CG", br. 39/11, 50/11, 66/12), propisano je da državni službenik, odnosno namještenik za vršenje poslova i sticanje zvanja mora da ima položen stručni ispit za rad u državnim organima, dok je stavom 2 navedenog člana propisano da državni službenik odnosno namještenik zvanje može steći i bez položenog stručnog ispita, pod uslovom da isti položi najkasnije u roku od jedne godine od dana zasnivanja radnog odnosa odnosno od dana raspoređivanja.

Tužilac nema položen stručni ispit, pa dovodeći u vezu tu činjenicu sa navedenom zakonskom odredbom osnovano Upravni sud zaključuje da je osporeno rješenje zakonito.

U Zakonu o državnim službenicima i namještenicima ("Sl.list CG", br. 50/08, 86/09 i 49/10) - čl.130 bilo je propisano da državni službenik, odnosno namještenik koji na dan stupanja na snagu ovog zakona ima najmanje 15 godina radnog staža u državnom organu, a nema položen stručni ispit, nastavlja rad u tom državnom organu bez obaveze polaganja stručnog ispita. Međutim, a kako to osnovano zaključuje Upravni sud pobijanom presudom, iz te odredbe neosnovano tužilac izvlači zaključak da se radi o stečenom pravu. Ovo sa razloga što je sada važećim zakonom propisano da državni službenik, odnosno namještenik mora imati položen stručni ispit. "

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 272/15 od 16.09.2015. godine)

ODREDJIVANJE NOVOG IZNOSA STAROSNE PENZIJE
(Član 215v Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju)

P R E S U D A

Zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke odbija se kao neosnovan.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Upravnog suda Crne Gore U. br. 3411/14 od 26. 05. 2015. godine odbijena je tužba tužioca podnijeta protiv rješenja tuženog Ministarstva rada i socijalnog staranja broj 0402-07-02-80/40 od 10. 12. 2014. godine. Tim rješenjem odbijena je žalba tužioca izjavljena protiv rješenja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja - Područno odjeljenje Podgorica, broj 07-02-80/38 od 10. 11. 2014. godine, kojim je tužiocu počev od 15. 08. 2007. godine, određen novi iznos starosne penzije u mjesečnom iznosu od 434,81 eura. Počev od 01. 01. 2008. godine penzija se uskladjuje sa 6,95 % i iznosi 465,03 eura i dalje u iznosima navedenim u dispozitivu rješenja. Ovim rješenjem izmijenjeno je rješenje broj sl. od 19. 10. 2007. godine, a nastala razlika realizovana je u prethodnom periodu sa pripadajućom kamatom od 2 % na godišnjem nivou.

Protiv navedene presude tužilac je blagovremeno podnio zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke zbog povrede materijalnog prava i povrede pravila postupka u upravnom sporu, a sa predlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati Upravnom sudu na ponovno odlučivanje.

U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta, ispitana pobijana presuda u granicama propisanim članom 45 ZUS-a i ocijenjeni navodi podnjetog zahtjeva, pa je vijeće našlo da je:

- zahtjev neosnovan.

U upravnom postupku, koji je prethodio donošenju pobijane presude nijesu počinjene bitne povrede pravila upravnog postupka iz člana 226 st. 2 ZUP-a na čije postojanje ovaj sud, saglasno članu 45 ZUS-a, pazi po službenoj dužnosti.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu, jer su pobijanom presudom ocijenjeni svi odlučni navodi podnijete tužbe i za sva zaključivanja dati jasni i valjani razlozi.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Odredbom člana 215v st. 2 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je propisano da iznos penzije iz stava 1 istog člana predstavlja dinarski iznos tog prava koji je preuzet na isplatu od strane Budžeta Crne Gore od 01. 08. 2005. godine, uskladjen za procenat uskladjivanja koja su ovim korisnicima pripadala po vojnim propisima do 15. 08. 2007. godine preračunat u eure prema zvaničnom kursu na dan 15. avgust 2007. godine.

U skladu sa navedenom zakonskom odredbom određena je visina starosne penzije tužioca na dan 15. 08. 2007. godine što se ne osporava ni podnjetim zahtjevom.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom, a kako to pobijanom presudom zaključuje Upravni sud, tvrdi da je iznos penzije tužioca na dan 15. 08. 2007. godine trebalo prevesti na lične bodove. Ovo sa razloga što iz naprijed navedene zakonske odredbe proizilazi da se

visina penzije ove kategorije penzionera utvrđuje u nominalnom iznosu. Kod takve zakonske odredbe neprihvatljivo je stanovište iz podnietog zahtjeva da je penziju tužioca trebalo provesti na lične bodove.

S prednjim u vezi valja dodati da zakonodavac zaista nije izričito propisao da se penzije ove kategorije ne prevode na lične bodove, kako se to ističe podnietim zahtjevom, ali je to uradio propisujući da se one određuju u nominalnom iznosu.

Članom 12 st.1 Zakona o obeštećenju korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja je propisano da se vanredno uskladjivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja vrši od 01. 12. 2007. godine za 10%, a od 01. 12. 2008. godine za 10%, dok je članom 1 Zakona o dopuni Zakona o obeštećenju korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Sl. list CG", br. 78/2010) propisano da se u članu 12 Zakona o obeštećenju korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja dodaje novi stav kojim se propisuje da se korisnicima prava kojima se ta prava obezbjeđuju u skladu sa članom 215v Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (u tu kategoriju spada i tužilac) vanredna uskladjivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja smatraju akontacijom na ime uskladjivanja koja su tim korisnicima pripadala po osnovu Zakona o Vojsci Jugoslavije za period 01. 08. 2005. do 15. 08. 2007. godine.

Kod gornjih zakonskih odredbi neprihvatljivi su navodi podnietog zahtjeva da tužiocu pripadaju povećanja i po Zakonu o Vojsci Jugoslavije i po odlukama o vanrednom uskladjivanju penzije od 01. 12. 2007. godine i 01. 12. 2008. godine, a kako to osnovano zaključuje i Upravni sud pobijanom presudom. Upravo sa razloga što penzionerima iz člana 215v Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ne pripadaju oba povećanja penzije Udruženje vojnih penzionera Crne Gore je Ustavnom sudu Crne Gore podnosilo inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti Zakona o dopuni Zakona o obeštećenju korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, koja je rješenjem tog suda U-I br. 6/11 i 9/11 ocijenjena neprihvatljivom.

Neosnovano se podnietim zahtjevom tvrdi da je pobijana presuda u suprotnosti sa presudom ovog suda Uvp. br. 234/12 od 30. 11. 2012. godine. Tom presudom ukinuta je ranija presuda Upravnog suda zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu iz člana 367 st. 2. tač. 15 ZPP u vezi člana 55 ZUS-a, jer ista nije sažavala razloge o odlučnim činjenicama. U izvršenju te presude i upravni organi i Upravni sud da li su jasne i valjene razloge o svim odlučnim činjenicama.

Presudom Vrhovnog suda Crne Gore Rev. br. 135/2007 odlučivano je o isplati razlike u zaradi, dok su presudom istog suda Rev. br. 870/14 od 03. 04. 2015. godine ukinute nižestepene presude, pa iste nijesu od značaja za donošenje odluke u ovom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 241/15 od 22.10.2015. godine)

NAKNADA ZBOG MANJE ZARADE
NA DRUGOM ODGOVARAJUĆEM POSLU
(Član 57 Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja)

Naknada zbog manje zarade na drugom odgovarajućem poslu određuje se prema podacima o dohotku u matičnoj evidenciji u vrijeme donošenja prvostepenog rješenja.

Iz obrazloženja:

"Članom 37 d Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnim pravima iz PIO ("Sl.list SFRJ", br.44/90) predviđeno je da se naknada zbog manje zarade na drugom odgovarajućem poslu određuje u visini razlike između valorizovanog prosječnog mjesečnog ličnog dohotka koji je osiguranik ostvario u godini u kojoj je nastala invalidnost i prosječnog mjesečnog ličnog dohotka koji on ostvaruje na drugom poslu na koji je posle toga raspoređen, odnosno zaposlen.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je 1989. godina koja prethodi godini nastanku invalidnosti kod tužioca što isti i ne osporava. Za tužioca je sporan ukupan iznos zarade ostvaren u 1989. godini.

Kako je u vrijeme donošenja prvostepenog rješenja broj 01-01-23845/38 od 14.04.2014.godine u matičnoj evidenciji Fonda Penzijskog i invalidskog osiguranja Nikšić unijet dohodak za 1989 godinu u iznosu od 123.039.000 dinara, to su po nalaženju ovoga suda bez uticaja navodi tužioca istaknuti u upravno sudskom postupku da je „nakon penzionisanja prvostepenim rješenjem od 11.III 2010.godine zarada za 1989.godinu utvrđjena u iznosu od 130.201.000 dinara“.

Za zakonitost prvostepenog i osporenog rješenja odlučno je stanje stvari kako je bilo u vrijeme njegovog donošenja, a u vrijeme donošenja u matičnoj evidenciji je bio podatak o dohotku, kako je to ukazano.

Sa svega izloženog, neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava i povrede pravila postupka u upravnom sporu, pa je s pozivom na član 46 st 1 Zakona o upravnom sporu, odlučeno kao u izreci presude."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 303/15 od 25.12.2015. godine)

ISPLATA POTRAŽIVANJA
PO OSNOVU PRESTANKA RADNOG ODNOSA
(Član 23 Zakona o Fondu rada
i čl. 3 al. 3 Odluke o kriterijumima i načinu isplate
potraživanja kod Fonda rada)

Kada je na ime otpremnine zbog prestanka radnog odnosa usljed tehno-ekonomskog viška isplaćena jednokratna novčana naknada saglasno tada važećem propisu, smatra se da je pravo u cjelosti ostvareno.

Iz obrazloženja:

"Pobijanom presudom ocijenjeni su svi odlučni navodi podnijete tužbe i za sva zaključivanja dati jasni i valjani razlozi, koje i ovaj sud prihvata, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede pravila postupka.

Iz spisa predmeta je nesporno utvrđeno da je tužilji iz sredstava Ministarstva rada i socijalnog staranja u 2000. godini isplaćen iznos od 2.732,40 DM na ime otpremnine zbog prestanka radnog odnosa usljed tehno-ekonomskog viška. Visina otpremnine utvrđena je u skladu sa tada važećim propisom - čl. 43 st.1 tač. 4 Zakona o osnovama radnih odnosa ("Sl. list SRJ", br. 29/96 i 59/99).

Dovodeći u vezu odredbe čl. 23 Zakona o Fondu rada i čl. 3 alineja 3 Odluke o kriterijumima i načinu isplate potraživanja kod Fonda rada, koje su citirane u pobijanoj presudi, sa nespornim utvrđenjem da je tužilja u cjelosti ostvarila pravo na svoja potraživanja po osnovu prestanka radnog odnosa isplatom jednokratne novčane naknade saglasno tada važećem propisu, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporeno rješenje zakonito i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge, koji navodima podnijetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju.

Na zapisniku Fonda rada br.4870/13-10-12 od 05.11.2011. godine tužilja je precizirala da traži isplatu naknade za zdravstveno osiguranje za 1998. i 1999. godinu po rješenju br.10 od 01. 07. 1998. godine i po rješenju br.7 od 30. 06.1999. godine. Kako je čl.97. Zakona o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju("Sl. list SRJ", br. 39/90 i 21/91 i "Sl. list RCG", br. 30/92... 23/96) izmedju ostalog propisano da preduzeće (poslodavac) plaća doprinos za zdravstvenu zaštitu i zdravstveno osiguranje Fondu, a ne osiguraniku, to tužilja sada ne može tražiti isplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom tvrdi suprotno.

Osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da tužilja nije dokazala da zbog krivice poslodavcaista nije koristila godišnji odmor za period od 1998. do 2000. godine i da ima pravo na naknadu, pa su neosnovani navodi podnijetog zahtjeva kojima se tvrdi suprotno.

Nalazeći sa iznijetih razloga da pobijanom presudom nije povrijeđeno materijalno pravo, ovaj sud je s pozivom na čl.46 st. 1 ZUS-a odlučio kao u izreci ove presude."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 264/15 od 16.10.2015. godine)

OGRANIČENJE SLOBODE PRISTUPA INFORMACIJAMA
(Član 14 stav 1 tačka 2 Zakona o slobodnom pristupu informacijama)

Ograničen je pristup dokumentu kojem je skladu sa odredbama Zakona o tajnosti podataka određen stepen tajnosti "interno" i čijim bi objelodanjivanjem i zloupotrebom podataka mogle nastupiti štetne posljedice za ostvarenje funkcija ANB.

Iz obrazloženja:

"Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporeno rješenje zakonito i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge u saglasnosti sa stanjem u spisima predmeta, koji navodima podnijetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju.

U postupku donošenja osporenog rješenja utvrđeno je da rješenjem direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost za cjelokupni sadržaj Sporazuma o načinu pristupa elektronskoj bazi podataka Ministarstva unutrašnjih poslova u skladu sa odredbama Zakona o tajnosti podataka određen stepen tajnosti "interno". To činjenično utvrđenje ne osporava se ni podnijetim zahtjevom, pa kod činjenice da je navedeni stepen tajnosti na snazi, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je tužena zakonito ograničila pristup dokumentu čijim bi objelodanjivanjem i zloupotrebom podataka mogle nastupiti štetne posljedice za ostvarenje funkcija ANB.

Cijenio je ovaj sud i navode podnijetog zahtjeva o potrebi da se odobri pristup informacijama "kada javni interes za informacijama nadilazi interes organa vlasti", pa je našao da su isti bez značaja za drugačiju odluku u ovom predmetu. Ovo sa razloga što je članom 17 Zakona o slobodnom pristupu informacijama propisano kada postoji preovladjujući javni interes za objelodanjivanjem informacije koja je označena stepenom tajnosti. U konkretnom slučaju u spisima predmeta nema osnova za zaključak da postoji bilo koji razlog iz navedene zakonske odredbe. "

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 342/15 od 19.11.2015. godine)

NEISPRAVNE PONUDE U POSTUPKU JAVNIH NABAVKI
(Član 100 tačka 1 Zakona o javnim nabavkama)

Neispravna je ponuda koja nije sačinjena u skladu sa uslovima utvrdjenim tenderskom dokumentacijom.

Iz obrazloženja:

"U postupku donošenja pobijane presude nijesu učinjene bitne povrede pravila upravnog postupka, na čije postojanje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, u smislu čl.45 Zakona o upravnom sporu, niti povrede pravila postupka u upravnom sporu koje bi mogle biti od uticaja na rješavanje stvari.

Suprotno tvrdnjama iz podnijetog zahtjeva, materijalno pravo je pravilno primijenjeno a pobijana presuda sadrži pravilne razloge kojima se Upravni sud rukovodio prilikom odbijanja tužbe.

U postupku je nesporno utvrđeno da je Direkcija javnih radova kao naručilac, objavila poziv za otvoreno javno nadmetanje broj 04-70/13 na portalu Uprave za javne nabavke za izvođenje radova na regulaciji korita rijeke Tare u Opštini Kolašin (III faza) i da je dostavljena zajednička ponuda DOO "F.S." iz N. i "G." DOO P., po ugovoru o Konzorcijumu. Dalje je utvrđeno, da je Komisija za otvaranje vrednovanje ponuda je ocijenila da ova ponuda nije sačinjena u skladu sa uslovima utvrdjenim tenderskom dokumentacijom s kojih razloga je ista neispravna i odbijena u skladu sa čl.100 tač.1 Zakona o javnim nabavkama. Naime, a što pravilno rezonuje i Upravni sud, podnosilac zahtjeva kao ponudjač nije u svojoj ponudi vratio Uputstvo ponudjačima iz preuzete štampane verzije Tenderske dokumentacije a što je bio dužan u smislu tač.XIX stav 4 uputstva ponudjačima jer je za pripremanje ponude djelimično koristio elektontronsku verziju preuzete tenderske dokumentacije.

U tački XIX uputstva ponudjačima, izmedju ostalog je propisano da prilikom otkupa tenderske dokumentacije ponudjač istu preuzima, osim u papirnom i u elektronskom obliku, da pri pripremi ponude ponudjači mogu koristiti elektronsku verziju tenderske dokumentacije i u tom slučaju će originalne obrasce iz tenderske dokumentacije (štamapana verzija), koji su ovjereni pečatom naručioca, ovjeriti pečatom ponudjača i dostaviti uz ponudu, a što u konkretnom slučaju podnosilac zahtjeva nije uradio.

U smislu navedene tačke uputstva pod obrascima iz tenderske dokumentacije se podrazumijeva ukupna štampana verzija iste, a ne samo pojedini djelovi koje ponudjač popunjava a što proizilazi iz odredbe čl.49 Zakona o javnim nabavkama ("Sl.list CG" br.42/11) u kojem je propisano šta sadrži tenderska dokumentacija. Tačkom 10 navedenog člana propisano je da tenderska dokumentacija u skladu sa vrstom postupka, odnosno predmetom javne nabavke, sadrži: sadržaj ponude, naziv i sjedište, odnosno ime i adresu ponudjača, period važenja ponude i uputstvo ponudjačima o sačinjavanju, označavanju i dostavljanju ponude, odnosno obrazac ponude sa posebno iskazanim obrascem strukture cijene, sa uputstvom za popunjavanje.

Sud je cijenio i navod zahtjeva da je presudom Upravnog suda U.br.2971/13 od 26.06.2014.godine poništeno rješenje Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki zbog nedostatka valjanog obrazloženja, gdje je tužena, a po ocjeni ovoga suda, postupila po uputima iz navedene presude tako da ne postoji različito rješavanje identične pravne stvari, kako se to neosnovano navodi u zahtjevu.

Cijeneći gornja utvrđenja i dovodeći ista u vezu sa gore navedenim odredbama, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da osporenim rješenjem na štetu tužioca nije povrijeđeno materijalno pravo.

Sud je cijenio i druge navode iz podnijetog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke, a na koje se tužilac pozivao i u tužbi gdje je i Upravni sud našao da su isti neosnovani i bez uticaja na donošenje drugačije odluke."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 268/15 od 27.11.2015. godine).

USLOVI UČEŠĆA NA JAVNOM KONKURSU
NAMIJENJENOM KOMERCIJALNIM RADIO EMITERIMA
(Član 9 Pravilnika o raspodjeli sredstava
iz Fonda Agencije za pomoć komercijalnim radio emiterima)

Za raspodjelu sredstava godišnjeg granta mogu se prijaviti komercijalni emiteri radijskog programa koji su do dana podnošenja prijave na javni konkurs izmirili sve dospjele finansijske obaveze prema Agenciji za elektronske medije.

Iz obrazloženja:

"Upostupkudonošenjapobijanepresudenijeučinjenabitnapovredapravilaupravnogpostup kana čijepostojanjeovajsudapaziposlužbenojdužnostiusmislu čl.45 Zakonaoupravnomsporu,nitipovredapravilapostupkauupravnomsporukojajebilaoduticajanarješ avanjestvari. Suprotno tvrdnji iz podnijetog zahtjeva, materijalno pravo je pravilno primijenjeno, a pobijana presuda sadrži pravilne razloge kojima se Upravni sud rukovodio prilikom odbijanja tužbe.

Odredbom člana 9 Pravilnika o raspodjeli sredstava iz Fonda Agencije za pomoć komercijalnom radio emiterima, kao i tačkom 5 Odluke o raspisivanju javnog konkursa je propisano da se na konkurs mogu prijaviti komercijalni emiteri radijskog programa koji su do dana podnošenja prijave na javni konkurs izmirili sve dospjele finansijske obaveze.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilac podnio prijavu na javni konkurs 25.06.2015.godine. Isto tako se iz analitičke kartice od 01.01.2015 do 25.06.2015. godine koja je priložena spisima predmeta utvrđuje da tužilac sa danom 25.06.2015. godine prema tuženom nije izmirio dospjele finansijske obaveze u iznosu od 5.473,73 eura.

Dovodeći u vezu naprijed navedene odredbe sa utvrđenim činjeničnim stanjem pravilno je Upravni sud ocijenio zakonitost osporenog zaključka, čime navodima podnijetog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke nije dovedena u pitanje pravilnost i zakonitost pobijane presude, zbog čega je podnijeti zahtjev odbijen kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 343/15 od 18.12.2015. godine).

IMENOVANJE JAVNOG IZVRŠITELJA
(Čl. 10 i 12 Zakona o javnim izvršiteljima)

Ministar pravde je ovlašćen da donese odluku koji će kandidat biti imenovan za javnog izvršitelja.

Iz obrazloženja:

"U postupku donošenja osporene odluke nijesu počinjene bitne povrede pravila upravnog postupka iz člana 226 st. 2 ZUP-a na čije postojanje ovaj sud, saglasno članu 45 ZUS-a, pazi po službenoj dužnosti.

Osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporena odluka zakonita i za takav zaključak daje jasne i valjane razloge, koje i ovaj sud prihvata, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom ista pobija zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je nakon sprovedenog javnog konkursa Ministar pravde imenovao V. V. za javnog izvršitelja za područje Osnovnog suda u Podgorici jer je isti ispunjavao uslove iz člana 10 Zakona o javnim izvršiteljima, a što tužilja ne osporava podnijetim zahtjevom. Polazeći od ovlašćenja iz čl. 12 navedenog zakona, kojim je dato pravo ministru da ocijeni koji će kandidat biti imenovani za javnog izvršitelja, osnovano Upravni sud zaključuje da je osporena odluka zakonita, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 359/15 od 16.10.2015. godine)

APSOLUTNI ROK ZASTARJELOSTI
(Član 103 Zakona o poreskoj administraciji)

Pravo na utvrđivanje, naplatu i povraćaj poreza uvijek zastarijeva u roku od 10 godina od isteka godine u kojoj je porez trebalo utvrditi, naplatiti, odnosno u kojoj je izvršena preplata.

Iz obrazloženja:

"Nakon razmatranja spisa predmeta i ocjene navoda podnijetog zahtjeva, ovaj sud je našao da je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke osnovan.

Odredbom člana 103 Zakona o poreskoj administraciji ("Sl. list RCG", br. 65/01 i 80/04 i "Sl. list CG" br. 20/11, 28/12 i 8/15), propisano je da pravo na utvrđivanje, naplatu i povraćaj poreza uvijek zastarijeva u roku od 10 godina od isteka godine u kojoj je porez trebalo utvrditi, naplatiti, odnosno u kojoj je iznos poreza plaćen.

Cijeneći navedenu zakonsku odredbu, upravni organi i Upravni sud zaključuju da tužilac ne ispunjava uslove za otpis poreskih obaveza, jer su rokovi zastarelosti prava na naplatu poreskih potraživanja prekidani službenim radnjama poreskog organa.

Po nalaženju ovog suda podnijeti zahtjev je trebalo cijeniti u smislu člana 103 Zakona o poreskoj administraciji a ne člana 101 stav 3 istog Zakona, pri tome vodeći računa kada je poreska obaveza nastala.

Naime, treba imati u vidu da je za nastupanje apsolutnog roka zastarelosti u smislu citiranog člana 103, bez uticaja činjenica što je u okviru tog roka jednom ili više puta prekidani radnjama poreskog organa.

U ponovnom postupku Upravni sud će otkloniti povredu pravila postupka iz čl. 376 st. 2 tač. 15 Zakona o parničnom postupku u vezi sa čl. 55 Zakona o upravnom sporu, na način što će za sva zaključivanja dati valjane razloge."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 223/15 od 16.09.2015. godine).

RJEŠAVANJE MEDJUSOBNIH SPOROVA
U ŠAHOVSKOJ ORGANIZACIJI
(Član 33 Statuta Šahovskog saveza Crne Gore)

Za rješavanje medjusobnih sporova povodom prava, obaveza i odgovornosti koji se ostvaruju u šahovskoj organizaciji, članovi ne mogu tražiti zaštitu pred redovnim sudovima Crne Gore, već sporazumom i putem arbitraže.

Iz obrazloženja:

"U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta i ocijenjeni navodi podnjetog zahtjeva pa je vijeće našlo:

- da je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke neosnovan.

Naime, pravilno Upravni sud u dispozitivu rješenja odbacuje tužbu kao nedozvoljenu, što prihvata i ovaj sud ali iz sledećih razloga:

Članom 33 Statuta Šahovskog saveza Crne Gore je između ostalog navedeno "Sporovi koji nastanu između Saveza i njegovih članova ili medjusobnih odnosa članova Saveza, rješavaju se sporazumom i putem arbitraže"; i "Za rješavanje medjusobnih sporova povodom prava, obaveza i odgovornosti koji se ostvaruju u šahovskoj organizaciji, članovi ne mogu zaštitu tražiti pred redovnim sudovima Crne Gore.

To znači da i pored pravne pouke tuženog, tužilac nije mogao podnijeti tužbu Upravnom sudu Crne Gore kao redovnom sudu Crne Gore.

Odluka o troškovima spora pravilno je zasnovana na odredbi čl.152 Zakona o parničnom postupku u vezi čl.56 st.2 Zakona o upravnom sporu pa je u tom dijelu zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke neosnovan."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 320/15 od 19.11.2015. godine)

STVARNA NADLEŽNOST ORGANA LOKALNE SAMOUPRAVE
(Član 8 Odluke o opštinskim i nekategorisanim putevima Opštine Šavnik)

Organ lokalne samouprave nije stvarno nadležan za odlučivanje po zahtjevu za uklanjanje žičane ograde i metalne kapije sa privatne parcele.

Iz obrazloženja:

"Suprotno tvrdnjama iz podnijetog zahtjeva, materijalno pravo je pravilno primijenjeno, a pobijana presuda sadrži pravilne razloge kojima se Upravni sud rukovodio prilikom odbijanja tužbe.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilac prvostepenom organu podnio prijavu, kojom je tražio uklanjanje žičane ograde i metalne kapije, sa privatne parcele vlasništvo Č.-V. R. i Č. M., po 1/2, na kat.parceli zvanj Luke broj 55 KO Donja Bukovica, zbog ometanja prava službenosti, na plemenskom putu koji ide od Uskoka-Boana u pravcu Žabljaka i Pljevalja. Postupajući po podnesenom zahtjevu komunalni inspektor je izašao na lice mjesta sačinio zapisnik 17.03.2011.godine i nakon provedenog postupka prvostepeni organ, svojim zaključkom je odbacio zahtjev, cijeneći odredbe čl.8 odluke o opštinskim i nekategorisanim putevima Opštine Šavnik, gdje su taksativno navedeni lokalni i nekategorisani putevi. Prvostepeni organ je cijenio i dopis Uprave za nekretnine Područna jedinica Šavnik i izvršio uvid u list nepokretnosti KO Donja Bukovica i utvrdio da se u konkretnom slučaju ne radi o javnom putu, te da u tom smislu ne postoji nadležnost istog za postupanje po podnijetom zahtjevu.

Po ocjeni ovoga suda, a kako pravilno rezonuje i Upravni sud, nakon pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, u postupku ispitivanja zakonitosti osporenog upravnog akta utvrđeno je da je ograda nalazi na imovini upisanoj na fizička lica, a ne na plemenskom ili nekom drugom opštinskom putu obuhvaćenom navedenom odlukom, te je pravilno postupio kada je odbio zahtjev tužioca, cijeneći pravilno odredbe iz naznačene odluke o opštinskim i nekategorisanim putevima Opštine Šavnik.

Stoga je Upravni sud osnovano pobijanom presudom odbio tužbu i u obrazloženju iste dao dovoljne i jasne razloge, kojim navodima podnijetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju, a isti predstavljaju ponovljene tužbene navode, jer su utvrđene sve odlučne činjenice i na iste je pravilno primijenjeno materijalno pravo.

Sud je cijenio i druge navode iz podnijetog zahtjeva, pa je našao da su isti neosnovani i bez uticaja na drugačije presudjenje.

Odluka o troškovima, obzirom na ishod spora, zasnovana je na odredbama čl.152 Zakona o parničnom postupku u vezi čl.56 Zakona o upravnom sporu i odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove spora."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br.299/15 od 16.10.2015. godine).

RAZRJEŠENJE ČLANOVA SAVJETA
ZA RAZVOJ I ZAŠTITU LOKALNE SAMOUPRAVE
(Član 21 Odluke o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave)

Klubovi odbornika su ovlašćeni da podnesu inicijativu za razrješenje članova savjeta odboru za izbor i imenovanje koji obrazložen predlog odluke o razrješenju podnosi skupštini.

Iz obrazloženja:

"Osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da su neprihvatljivi navodi podnijete tužbe koji se ponavljaju podnijetim zahtjevom da klubovi odbornika S. i D. f. nijesu mogli podnijeti inicijativu za razrješenje članova savjeta. Ovo kod činjenice da je članom 38 Statuta opštine Berane i članom 114 Poslovnika Skupštine opštine Berane propisano pravo odbornika da predlažu odluke, druge propise i opšte akte, pa shodno tome imaju pravo i na podnošenje inicijative za razrješenje članova savjeta."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 354/15 od 27.11.2015. godine)

POVREDA PRAVILA POSTUPKA U UPRAVNOM SPORU
(Član 367 stav 2 tačka 15 ZPP, u vezi čl. 55 ZUS)

Kada su razlozi presude nerazumljivi i u suprotnosti sa stanjem u spisima predmeta, počinjena je povreda pravila postupka u upravnom sporu.

Iz obrazloženja:

"Po nalaženju ovog suda, pobijana presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama dok su dati razlozi nejasni, zavisno od čega je učinjena povreda pravila postupka u upravnom sporu što je bila od uticaja na rješavanje stvari iz člana 367 stav 2 tačka 15 Zakona o parničnom postupku u vezi sa članom 55 Zakona o upravnom sporu.

Obrazlažući pobijanu presudu Upravni sud navodi da je „cijenio navode tužbe koji se odnose na pogrešnu primjenu stope poreza na utvrdjenu osnovicu od 1,25% umjesto 0,10%, ali iste nije prihvatio imajući u vidu da je navedenom odlukom člana 7 utvrdjena stopa za građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni od 1,25%, a navodi tužbe da za predmetne nepokretnosti trenutno ne postoji važeći planski dokument - DUP od 2011. godine, su neosnovani, jer je Odluka o donošenju Detaljnog urbanističkog plana Platomuni - Trsteno donijeta 14.08.2014. godine i objavljena u "Službenom listu CG - opštinski propisi", br. 24/14, što se potvrđuje i iz dopisa Sekretarijata za urbanizam od 01.09.2014. godine“.

Tužilac je u žalbi i tužbi isticao da je prvostepeno rješenje Sekretarijata za lokalne prihode, budžet i finansije Opštine Kotor, broj UP/I 0411-1569 donijeto 30.05.2014. godine, dok je Odluka o donošenju Detaljnog urbanističkog plana Platomuni - Trsteno donijeta 14.08.2014. godine i objavljena u "Službenom listu CG - opštinski propisi", br. 24/14, kao i da nepokretnosti koje su predmet oporezivanja u Upravi za nekretnine nijesu kategorisane kao građevinsko zemljište već kao šume IV klase na koje se primjenjuje poreska stopa od 0,10%.

Stoga su navodi iz pobijane presude nerazumljivi i u suprotnosti sa stanjem u spisima predmeta. Prvostepeno rješenje Sekretarijata za lokalne prihode, budžet i finansije Opštine Kotor, broj UP/I 0411-1569 donijeto je 30.05.2014. godine, dok je Odluka o donošenju Detaljnog urbanističkog plana Platomuni - Trsteno donijeta 14.08.2014. godine i objavljena u "Službenom listu CG - opštinski propisi", br. 24/14.

Po nalaženju ovoga suda, neosnovano se presudom tvrdi da na štetu tužioca nije povrijeđen zakon. Stoga je presudu valjalo ukinuti i predmet vratiti na ponovni postupak.

Prilikom ponovnog odlučivanja Upravni sud će otkloniti ukazanu povredu pravila postupka, a na način što će cijeliti sve navode podnijete tužbe, i za svoja zaključivanja dati jasne i valjane razloge."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 274/15 od 23. 12. 2015. godine).

NEDOSTATAK RAZLOGA O ODLUČNIM ČINJENICAMA
(Član 367 stav 2 tačka 15 ZPP, u vezi čl. 55 ZUS)

Izostavljajući svoje ocjene o bitnim navodima tužbe sud čini povredu pravila postupka u upravnom sporu.

Iz obrazloženja:

"Osnovano se podnijetim zahtjevom ističe da je pobijana presuda donesena uz povredu pravila postupka u upravnom sporu iz čl. 367 st. 2 tač. 15 Zakona o parničnom postupku u vezi sa čl. 55 Zakona o upravnom sporu. Povreda postupka se sastoji u tome što presuda nema razloga o odlučnim činjenicama, a dati razlozi su nejasni, a izostala je i ocjena bitnih navoda tužbe.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je J. S. ovlastio advokata S. M. iz P. za zastupanje u postupku kod Osnovnog suda P.br. 4620/12-radi poništaja rješenja o otkazu ugovora o radu. U punomoćju je, između ostalog navedeno da advokat podnosi i pravne lijekove. Dalje je utvrđeno da je u tom parničnom postupku donesena presuda, gdje je odbijen tužbeni zahtjev tužioca S. J. i data pravna pouka da se može izjaviti žalba Višem sudu u Podgorici u roku od 8 dana od dana prijema pismenog otpovka iste, a na koju presudu advokat S. M. nije uložio žalbu, zbog čega je tužilac podnio prijavu za disciplinski prekršaj protiv navedenog advokata koja je, odbačena dana 27.05.2014. godine od strane zamjenika disciplinskog tužioca Advokatske komore Crne Gore. Na rješenje o odbačaju prijave tužilac je izjavio prigovor UO AK CG i taj prigovor je odbijen kao neosnovan 26.12.2014. godine, nakon čega je od strane tužioca podnesena tužba Upravnom sudu Crne Gore.

Tužilac i u prijavi, prigovoru i tužbi, navodi da ga je advokat obavijestio da treba da se uložiti žalba i da će on lično da je piše, dok Upravni sud nalazi da je činjenično stanje potpuno utvrđeno, iako je i odluka Disciplinskog tužioca i odluka Upravnog odbora Advokatske komore, zasnovana na iskazu samo jedne strane-advokata S.. Advokat je u svom izjašnjenju naveo da je njegova profesionalna ocjena bila da nema šanse za uspjeh u sporu zbog čega nije uložio žalbu. Po ocjeni ovoga suda i sve da je tako, advokat je morao obavijestiti svoju stranku o razlozima neizjavljivanja pravnog lijeka.

Imajući u vidu gore navedeno Upravni sud u svojoj presudi isto ne cijeni niti u tom pravcu daje bilo kakve razloge, time čini bitnu povredu pravila postupka u upravnom sporu iz čl. 367 st. 2 tač. 15 ZPP u vezi sa čl. 55 ZUP-a jer presuda nema razloga o odlučnim činjenicama, a ne ocjenjuje ni bitne navode podnesene tužbe.

Kod naprijed navedenog stanja stvari, zahtjev za vanredno ispitivanje sudske odluke valjalo uvažiti, ukinuti pobijanu presudu i predmet vratiti Upravnom sudu na ponovni postupak.

U ponovnom postupku sud će otkloniti ukazane povrede postupka i vodeći računa o razlozima iz ove presude donijeti pravilnu i zakonitu odluku."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 385/15 od 11. 12. 2015. godine).

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

POVREDA PRAVA NA SLOBODU
(Član 5 Evropske konvencije)

Neosnovanim lišenjem slobode bez vođenja zakonom propisanog postupka povrijeđeno je pravo na slobodu što predstavlja osnov na naknadu nematerijalne štete.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi, također su pravilno primijenili materijalno pravo kada su obavezali tuženu da tužiocu naknadi štetu po traženim osnovima. Naime, polazeći od činjenice da je tužilac kao civilno lice bio neosnovano lišen slobode bez vođenja zakonom propisanog postupka, to mu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete za povredu prava na slobodu, kao posebnog vida štete propisanog odredbom čl.200 Zakona o obligacionim odnosima, a koje pravo mu je garantovano i odredbom čl.28 stav 3 Ustava Crne Gore i člana 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tužilac bio lišen slobode 84 dana, da je to vrijeme proveo u vojnom logoru na teritoriji druge države u nečovječnim i okrutnim uslovima, u svakodnevnom strahu za život, zbog čega mu nesumnjivo pripada naknada nematerijalne štete na ime duševnih bolova zbog neosnovanog lišenja slobode.

Isto tako, pravilno su nižestepeni sudovi našli da tužiocu pripada naknada po osnovu fizičkih i duševnih bolova zbog povrede prava ličnosti mučenjem, nečovječnim i ponižavajućim postupanjem. Naime, tužilac je za vrijeme dok je bio lišen slobode bio izložen svakodnevnom fizičkom i psihičkom zlostavljanju, što je suprotno odredbi čl.3 Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine kojom se između ostalog zabranjuje mučenje, povreda ličnog dostojanstva, uvredljivo i ponižavajuće postupanje prema civilnim licima, koje ponašanje je također u suprotnosti i sa odredbom čl.3 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Naime, polazeći od odredbi čl.3 Evropske konvencije o ljudskim pravima kojim se zabranjuje mučenje nečovječno i ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje nižestepeni sudovi su cijeneći stepen surovosti kojima je tužilac bio izložen pravilno zaključili da je tužilac trpio intenzivne patnje, dok je ponižavajuće postupanje bilo takvo da je kod tužioca izazvalo osjećaje straha, strepnje i niže vrijednosti.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1075/15 od 06.10.2015.godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUDJENJE (Član 6 Evropske konvencije)

Načelo poštenog sudjenja nalaže da se interesi odbrane dovedu u ravnotežu sa interesima svjedoka ili žrtava koji su pozvani da svjedoče.

Činjenica da je sud zasnovao presudu na iskazu svjedoka – oštećenog koji je dat u prethodnom postupku pred nadležnim državnim tužiocem u prisustvu stručnjaka posebnog profila i da njegovom saslušanju nijesu prisustvovali okrivljeni i njegov branilac sama za sebe ne čini postupak nepravičnim kada se ima u vidu priroda krivičnog postupka za krivično djelo protiv polne slobode.

Iz obrazloženja:

„U žalbi branioca okrivljenog sumarno se navodi da tokom cijelog krivičnog postupka okrivljeni nije imao mogućnost da svjedoku – oštećenom mldb. N. O. postavlja pitanja, niti je svjedok – oštećeni saslušan pred sudom, već je za prvostepeni i drugostepeni sud bilo dovoljna izjava koju je on dao u postupku koji je prethodio sudjenju. Takodje se navodi da je okrivljeni u toku postupka bio u pritvoru, zbog čega nije mogao uticati na sposobnost svjedoka – oštećenog da iskaz pred sudom. Strah kod svjedoka – oštećenog nastao je zbog toga što ga je majka odvodila u nevladine organizacije i prenosila mu detalje sa sudjenja, pa okrivljeni ne treba da snosi posljedice takvog postupanja.

Ovakvim žalbenim navodima, po ocjeni ovog suda, neosnovao se nastoji ustvrditi da nižestepeni sudovi nijesu poštovali garancije pravičnog sudjenja i da su zbog toga prvostepena i drugostepena presuda nepravilne i nezakonite.

Naime, činjenica da je sud zasnovao presudu na iskazu svjedoka – oštećenog koji je dat u prethodnom postupku pred nadležnim državnim tužiocem u prisustvu stručnjaka posebnog profila i da njegovom saslušanju nijesu prisustvovali okrivljeni i njegov branilac, sama za sebe, ne čini postupak nepravičnim, naročito kada se ima u vidu priroda krivičnog postupka za krivično djelo protiv polne slobode.

Nasuprot tome, ovaj sud zaključuje da su u prvostepenom postupku u pogledu načina izvodjenja dokaza i u odnosu na postupak u cjelini poštovana jemstva pravičnog sudjenja.

Jedna od garancija prava na pravično sudjenje podrazumijeva da se dokazi moraju izvesti u prisustvu okrivljenog na glavnom pretresu i da okrivljeni ima pravo da postavlja pitanja svjedocima i da iznosi primjedbe na njihove iskaze.

Ipak postoje izuzeci od navedenog pravila propisani u cilju da se interesi odbrane dovedu u ravnotežu sa interesima svjedoka ili svjedoka oštećenih.

Tako, u odredbi čl.113 st.4 ZKP-a, utvrđena je obaveza da se prilikom saslušanja maloljetnih svjedoka postupa obazrivo i uz mogućnost angažovanja psihologa ili drugog stručnog lica, kako saslušanje ne bi uticalo na psihičko stanje maloljetnog lica, dok je odredbom st.5 istog člana predviđeno da oštećeni, koji je žrtva krivičnog djela protiv polne slobode, kao i dijete koje se saslušava kao svjedok, ima pravo da svjedoči u odvojenoj prostoriji pred sudijom i zapisničarem, a tužilac, okrivljeni i branilac da gledaju prenos iz druge prostorije, uz mogućnost da postavljaju pitanja svjedoku.

Takodje, članom 93 st.1 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, propisano je da se maloljetno lice koje je oštećeno krivičnim djelom, odnosno koje se saslušava kao svjedok u krivičnom postupku, izuzetno, može ponovo saslušati samo ako za to postoje opravdani razlozi, dok je članom 356 st.1 tač.1 ZKP, propisano da se zapisnici o iskazima svjedoka mogu pročitati ako je njegov dolazak pred sud nemoguć ili znatno otežan zbog starosti, bolesti i drugih važnih razloga.

I Evropski sud za ljudska prava u svojim autoritativnim stavovima poznaje mogućnosti ograničenja prava okrivljenog kod primjene načela neposrednosti i kontradiktornosti pri ispitivanju svjedoka.

Tako, u presudi Kovač protiv Hrvatske od 12.jula 2007.godine (stav 27), Evropski sud je iznio stav da u odgovarajućim slučajevima, načelo poštenog sudjenja nalaže da se interesi odbrane dovedu u ravnotežu sa interesima svjedoka ili žrtava koji su pozvani da svjedoče. U tom pogledu, sud je uzeo u obzir posebna obilježja krivičnog postupka koji se odnosi na krivična djela protiv polne slobode. Žrtva takav postupak često doživljava kao teško iskušenje, naročito ako se protiv svoje volje mora suočiti sa okrivljenim. Ta obilježja su još naglašenija u predmetu u kome se pojavljuje maloljetnik. Pri ocjeni pitanja da li je u takvom postupku okrivljenom pošteno sudjeno, moraju se uzeti u obzir interesi žrtve. Sud, stoga prihvata da se u krivičnom postupku koji se odnosi na seksualno zlostavljanje mogu preduzeti određene mjere, u svrhu zaštite žrtve, uz uslov da se takve mjere usklade sa odgovarajućim i djelotvornim ostvarivanjem prava na odbranu. U osiguranju prava na odbranu, od pravosudnih tijela se može zatražiti da preduzmu mjere koje će kompenzirati teškoće sa kojima se odbrana bori (vidi S.N.v.Sweden br.34209/96, st.47, ECHR 2002 – V).

U predmetu S.N. protiv Švedske, na koji se Evropski sud poziva u gore navedenoj presudi, Sud je u stavu 52 presude iznio stanovište da se odredba čl.6 st.3 (d) Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, imajući u vidu posebna obilježja krivičnog postupka za krivična djela seksualnog zlostavljanja, ne može tumačiti kao obavezujuća u svim slučajevima da se pitanja postavljaju direktno od strane okrivljenog i njegovog branioca, kroz unakrsno ispitivanje ili da drugi način. U tom slučaju Sud je smatrao da je predočavanje iskaza tokom sudjenja bilo dovoljno za omogućavanje okrivljenom da prigovori iskazu žrtve krivičnog djela i njegovom kredibilitetu u toku krivičnog postupka. U stavu 53 iste presude, Sud je podvukao da u takvim slučajevima postoji potreba da se posveti posebna briga procjeni iskaza svjedoka.

Primjenom navedenih zakonskih odredbi i stavova Evropskog suda za ljudska prava, ovaj sud ocjenjuje da u ovom krivičnom postupku nije povrijeđeno pravo na odbranu okrivljenog.

Upravo, okrivljeni je oglašen krivim zbog produženog krivičnog djela obljudba zloupotrebom položaja iz čl.207 st.3 u vezi st.2 u vezi čl.49 Krivičnog zakonika Crne Gore i to na način što je preduzeo radnju obljudbe maloljetnog N. O., koji je bio njegov učenik i što je u još četiri navrata izvršio bludne radnje prema istom licu.

Prvostepeni sud je u dokaznom postupku pokušao da sasluša maloljetnog svjedoka-oštećenog N. O. u posebnoj prostoriji, u čemu nije uspio zbog toga što je isti plakao i drhtao. Čitanju njegovog iskaza iz prethodnog postupka sud je pribjegao nakon što je pribavio nalaz i mišljenje Stručne službe Višeg suda u Podgorici, u sastavu od psihologa, specijalnog pedagoga i socijalnog radnika, u kome je zaključeno da maloljetni N. O. više nije u stanju da opet svjedoči, jer bi svako ponovno ispitivanje samo pogoršalo već postojeće stanje i ponovno davanje iskaza bi moglo negativno da utiče na njegov psihofizički razvoj. Okrivljenom i njegovom braniocu data je mogućnost da prigovori iskazu svjedoka - oštećenog i njegovom kredibilitetu u toku prvostepenog krivičnog postupka.

Medjutim, nižestepene presude se ne temelje samo na iskazu maloljetnog svjedoka – oštećenog, već su sudovi poklonili punu pažnju ocjeni drugih dokaza, naročito onih

materijalne prirode, koji potvrđuju vjerodostojnost iskaza svjedoka-oštećenog. Dakle, iskaz svjedoka-oštećenog nije jedini ili odlučujući dokaz na kome se zasnivaju nižestepene presude.

Naime, kazivanje svjedoka – oštećenog potvrđuju iskazi svjedokinje S. O. P., majke oštećenog i svjedokinje R. V., koja je njegov odjeljski starješina. Ove svjedokinje iako imaju posredna saznanja, potvrđuju da je oštećeni na istovjetan način predstavljao kritične događaje. On je to prvo saopštio pred majkom i sestrom dana 14.02.2014. godine, a nakon toga i dana 17.02.2014. godine, u prisustvu direktorke škole, školskog pedagoga, razrednog starješine i njegove majke u kancelariji direktorke. Sem toga, majka oštećenog posvjedočila je o primijećenim promjenama u ličnosti svjedoka-oštećenog i njoj čudnom njegovom ponašanju u kritičnom periodu, koje se ispoljavalo kroz jaku nervozu koja se povukla u toku zimskog raspusta i opet pojavila neposredno pred početak drugog polugodišta, kada oštećeni dvije – tri noći pred odlazak u školu nije uopšte spavao. Takodje, ona je posvjedočila da je dana 19.02.2014.godine pozvao okrivljeni i molio da mu oprost, nudeći joj zaposlenje i stan u zakup po nižoj cijeni za slučaj da povuče prijavu, dok je svjedokinja R. V., u svom iskazu navela da su joj djeca iz odjeljenja sopštila da je okrivljeni zvao oštećenog da ide kod njega sa časova biologije, italijanskog jezika i hemije, čime je dodatno potvrđeno kazivanje oštećenog.

U vezi sa gore navedenim dokazima, treba naglasiti da podaci iz spisa predmeta ne ukazuju na postojanje bilo kojeg razloga zbog kojeg bi maloljetni oštećeni i njegova majka tendenciozno teretili okrivljenog, a ni sam okrivljeni ne ukazuje na takvu mogućnost. Naprotiv, majka oštećenog se i sama saglasila da on prihvati ponudu prijateljstva sa okrivljenim na Facebook-u u uvjerenju da će njemu to biti od pomoći u savladjivanju nastave s obzirom da je do tada slabo ocjenjivan iz maternjeg jezika.

Dokazi o komunikaciji između okrivljenog i oštećenog i o njihovim sastancima u pomoćnoj prostoriji školskog kabineta, u kome je okrivljeni izvodio nastavu, dali su puni doprinos da nižestepeni sudovi iskaz svjedoka-oštećenog pravilno ocijene vjerodostojnim.

Intezitet i sadržina poruka iz komunikacije preko Facebook-a i broj sastanaka okrivljenog sa oštećenim u pomoćnoj prostoriji kabineta okrivljenog, prevazilaze uobičajnu i očekivanu distancu u odnosu između nastavnika i učenika. Naime, u periodu od 07.10.do 03.12.2013.godine, u čak 20 dana ostvarivana je komunikacija između okrivljenog i oštećenog putem elektronskih sredstava, koja je u gotovo svim, sem u jednom slučaju, pokretana od okrivljenog, a iz upućenih poruka se vidi da je okrivljeni u osam navrata tražio od oštećenog da se nadju u njegovom kabinetu za vrijeme velikog školskog odmora, a dva puta i da oštećeni propusti čas hemije i dodje kod njega u kabinet. Tokom komunikacije okrivljeni je pokazivao interesovanje i za saznanja iz lične sfere oštećenog, a na dan kada je, prema utvrdjenju nižestepenih sudova, izvršio čin obljube, tražio je da ga oštećeni obavijesti zašto se nije vratio na preostale časove. Izvjesno je da je od tada oslabio intezitet komunikacije preko elektronskih sredstava, odnosno da se oštećeni suzdržavao da uzvraća na poruke okrivljenog. Ovakvu komunikaciju okrivljeni nije imao sa bilo kojim drugim učenikom, jer je na prvom saslušanju i sam izjavio da ne može da se sjeti da li je sa još nekim od učenika osnovne škole u kojoj je predavao bio prijatelj na Facebook-u.

Kazivanje oštećenog potvrđeno je i izvještajem Stručne službe Višeg suda u Podgorici iz kojeg se utvrđuje da je kod oštećenog u dužem vremenu nakon kritičnog perioda, pa i u toku krivičnog postupka, bio prisutan posttraumatski stresni sindrom, čiji znakovi i depresivno raspoloženje ometaju ponašanje i svakodnevno funkcionisanje oštećenog, zbog čega je on u više navrata morao da posjećuje psihologe i podvrgne se njihovom tretmanu.

I podaci iz školske službene evidencije potkrepljuju iskaz oštećenog, o vremenu njegovih susreta sa okrivljenim, a što potvrđuje raspored časova u odjeljenju oštećenog i raspored časova predmeta, čiju nastavu je izvodio okrivljeni.

Prema tome, postupak pred nižestepenim sudovima, gledano u cjelini sproveden je uz poštovanje garancija pravičnog sudjenja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 39/15 od 10.12.2015. godine)

POVREDA PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA
-ODGOVORNOST MEDIJA ZA NAKNADU ŠTETE-
(Član 10 Evropske konvencije u vezi čl. 207 ZOO
i čl. 20 stav 2 Zakona o medijima)

Objavljivanjem teksta u čijem naslovu je navedeno da je tužilja dilerka heroína, iako je protiv iste odbačena krivična prijava povrijeđena je prezumpcija nevinosti, te je novinski izdavač koji je postupao protivno profesionalnim standardima u obavezi da tužilji naknadi štetu za pretrpljene duševne bolove zbog povrede časti i ugleda.

Iz obrazloženja:

„Po ocjeni ovog suda, tuženi je postupio protivno profesionalnim standardima, kada je dana 24.11.2012. godine objavio tekst pod naslovom "Brat i sestra dilovali heroin". Objavljivanjem ovog naslova, tužilji je povrijeđeno pravo koje joj je garantovano Ustavom, Zakonom o medijima i čl.6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a koje štite prava i slobode pojedinca. Jer, objavljivanjem naslova "Brat i sestra dilovali heroin" je povrijeđena prezumpcija nevinosti. Pravo ličnosti u sebi sadrži i ugled i čast. Dakle, ako je čast subjektivna kategorija, kao mišljenje koje pojedinac ima o sebi, a ugled mišljenje, koje uža ili šira sredina ima o jednoj ličnosti i po nalaženju ovog suda, naslovom "Brat i sestra dilovali heroin", tužilja je označena kao diler, čime je došlo do povrede njenog ugleda i časti.

Za ukazati je da pravo na slobodu izražavanja i informisanja javnosti iz čl.10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donekle mogu doći u koliziju sa pravom na slobodu i zaštitu privatnosti, pa je s tim u vezi za ukazati da nije cilj da se ograniči sloboda medija i sloboda izražavanja, prenošenja i objavljivanja informacija, već da se zaštiti pravo ličnosti i uspostavi ravnoteža između ova dva principa.

Naslovom "Brat i sestra dilovali heroin" je povrijeđena pretpostavka nevinosti, koja je svakom građaninu garantovana Ustavom Crne Gore, Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i sloboda, jer je ista unaprijed označena kao "dilerka heroinom", iako je protiv iste odbačena krivična prijava. Svako lice ima pravo na poštovanje prezumpcije nevinosti, a što je u duhu i prakse Evropskog suda za ljudska prava (Brown protiv Ujedinjenog Kraljevstva.)

Dakle, kako tuženi nije postupao prije objavljivanja informacije sa pažnjom primjerenom okolnostima, to je isti saglasno čl.20. st.2. Zakona o medijima odgovoran da tužilji naknadi štetu.

Osnovano se ukazuje revizijom da je dosudjena pravična naknada prenisko odmjerena imajući u vidu sve okolnosti slučaja.

Naime, po nalaženju ovog suda, a nasuprot stanovištu drugostepenog suda iznos od 1.500,00 eura, koji je dosudjen prvostepenom presudom predstavlja pravičnu naknadu, koja je adekvatna pretrpljenoj šteti. Ovo, ako se ima u vidu da se radilo o mladjoj osobi (rodjenoj 1980. godine), pedagogu - nastavnici u Osnovnoj školi, te dužinu i intenzitet pretrpljenih duševnih bolova. Dakle, ovaj iznos je adekvatan i istim se ostvaruje priroda i svrhe ove naknade, kao satisfakcije.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1148/15 od 04.11.2015. godine)

DEJSTVO OBAVJEŠTENJA STRANKE

(Član 17 u vezi čl. 37 stav 2, 33. st. 1 i 35 st. 2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Obavještenje stranke iz člana 17 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku predstavlja ne samo jednu od pretpostavki za podnošenje tužbe, već se cijeni i kao rješenje pitanja osnova tužbenog zahtjeva za pravično zadovoljenje.

Iz obrazloženja:

„Stoji činjenica da je u čl.35 st.2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku propisano da tužilac uz tužbu za pravično zadovoljenje može da podnese (osim pravosnažne odluke po kontrolnom zahtjevu ili obavještenje iz čl.17 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku) i samo dokaz da je podnosio kontrolni zahtjev nadležnom sudu. Medjutim, to se odnosi na situaciju kada predsjednik suda ne odluči u roku od 60 dana o kontrolnom zahtjevu, niti predsjednik neposredno višeg suda (o izjavljenoj žalbi podnosioca kontrolnog zahtjeva zbog nepostupanja) u narednom roku od 60 dana, što u konkretnom nije slučaj.

Donoseći odluku da odbaci tužbu kao preuranjenu, Vrhovni sud je imao u vidu da je predsjednik Upravnog suda ovdje tužiocu, a povodom kontrolnog zahtjeva dostavio informaciju da predmet formiran po njegovoj tužbi U.br. 3505/15 nije kopletiran, te da nisu ispunjene pretpostavke da se uzme u rad. Ovakva informacija ne može se upodobiti sa obavještenjem iz čl. 17 Zakona o suđenju u razumnom roku neovisno od činjenice što se predsjednik Upravnog suda u informaciji pozvao na tu odredbu. Ovo stoga što se obavještenje stranke iz čl. 17 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razmnom roku, može dati tek nakon što predsjednik suda ocijeni da kontrolni zahtjev ne treba odbaciti kao neuredan ili odbiti kao očigledno neosnovan, pa u smislu čl. 15 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razmnom roku zatraži da mu sudija kojem je predmet dodjeljen u rad odmah ili najkasnije u roku od 15 dana dostavi izvještaj o dužini trajanja postupka i razlozima zbog kojih postupak nije okončan i samo ako sudija, postupajući po zahtjevu predsjednika suda, dostavi izvještaj u kom obavještava predsjednika suda da će u određenom roku, ali ne duže od 4 mjeseca, preduzeti određene procesne radnje. Dakle, tek nakon tako sprovedene procedure, obavještenje predsjednika suda koje se dostavlja podnosiocu kontrolnog zahtjeva, ima procesno dejstvo obavještenja iz čl. 17 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razmnom roku, koje podrazumjeva da je procedura po kontrolnom zahtjevu okončana i istovremeno podrazumjeva da je utvrđena povreda prava na suđenje u razumnom roku, jer takvo obavještenje predstavlja ne samo jednu od pretpostavki za podnošenje tužbe, već se cijeni i kao rješenje pitanja osnova tužbenog zahtjeva za pravično zadovoljenje, kako je to propisano i čl. 37 st. 3 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razmnom roku.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 9/15 od 24.04.od 2015. godine)

USLOV ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZA PRAVIČNO ZADOVOLJENJE
(Član 33 st. 1 i 2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Nije ispunjen uslov za podnošenje tužbe za pravično zadovoljenje ako stranka prethodno nije podnijela kontrolni zahtjev nadležnom sudu ili ako nije dokazala da nije bila u mogućnosti da ga podnese.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa je utvrđeno da je tužilac povodom odugovlačenja postupka u upravnom predmetu Komunalne policije br.02-09-365-1157/2008, dana 29.11.2011. godine podnosio kontrolni zahtjev predsjedniku Osnovnog suda u Herceg Novom, koji sud se rješenjem VI Su.br.74/2011 od 30.11.2011. godine oglasio stvarno nenadležnim i kontrolni zahtjev odbacio, te da je po žalbi od strane predsjednika Višeg suda u Podgorici rješenjem VI Su.br.259/11 od 26.12.2011. godine isto potvrđeno.

Kod naprijed navedenog, radi se o upravnoj stvari, koja se odnosi na zahtjev tužioca za inspeksijski pregled izgradnje puta, kanalizacionih i vodovodnih šahtova, ograde, potpornog zida na kat. par. br.1084/4 i 1084/10 KO Topla, koji zahtjev potpada pod zaštitu građanske osnove iz čl.6. st.1. Evropske konvencije, koji od dana izjavljivanja žalbe poprima karakter spora, oko građanskog prava, priznatog na temelju domaćeg prava, a što je u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava (predmet Živaljević protiv Crne Gore).

Odredbom čl.33. st.1. i 2. Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku je propisano da tužbu za pravično zadovoljenje može podnijeti stranka, koja je prethodno podnosila kontrolni zahtjev nadležnom sudu, kao i stranka koja objektivno nije bila u mogućnosti da podnese kontrolni zahtjev.

Dakle, saglasno citiranoj zakonskoj odredbi preduslov za podnošenje tužbe za pravično zadovoljenje je da je stranka podnijela kontrolni zahtjev nadležnom sudu.

U konkretnom slučaju tužilac je kontrolni zahtjev mogao podnijeti Upravnom sudu Crne Gore, tokom upravnog spora, u kome je odlučivano o zakonitosti akta organa lokalne samouprave.

Medjutim, tužilac nije podnio kontrolni zahtjev nadležnom sudu, već Osnovnom sudu u Herceg Novom, zbog čega je njegov kontrolni zahtjev pravosnažno odbačen.

Kako tužilac nije podnio kontrolni zahtjev nadležnom sudu prije podnošenja tužbe za pravično zadovoljenje, to nije ispunjen uslov za podnošenje tužbe iz čl.33. st.1. Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, zbog čega se tužba, u ovom slučaju ima smatrati nedozvoljenom.

Osim toga, tužilac saglasno čl.33. st.2. navedenog Zakona nije dokazao da isti objektivno nije bio u mogućnosti da podnese kontrolni zahtjev nadležnom sudu - Upravnom sudu Crne Gore, pred kojim je kako je to u postupku utvrđeno vodio upravni spor, koji je okončan presudom U.br.814/09 od 29.12.2009. godine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Už -Tpz. br. 1/15 od 16.11.2015. godine)

NEBLAGOVREMENA IZRADA PRESUDE
I PRAVO NA NAKNADU ŠTETE ZBOG POVREDE PRAVA
NA SUDJENJE U RAZUMNOM ROKU
(Čl. 4 i 37 stav 3 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Ukupan period vremena od 16 mjeseci koji je protekao od dana kada je shodno ZPP morala biti izradjena i otpravljena strankama prva i druga prvostepena presuda u predmetu Privrednog suda u Podgorici do dana kada su one faktički bile otpremljene ne odgovara zahtjevu razumnog roka.

Iz obrazloženja:

„Evropski sud za ljudska prava u *presudi Markoski protiv R. Makedonije - 2006.godine*, iskazao je stav da se ne može opravdati vrijeme od 1 godine i 2 mjeseca, koliko je u tom predmetu bilo proteklo od donošenja presude do njenog dostavljanja strankama, što praktično znači da po stanovištu Evropskog suda nema opravdanja da postupak pisane izrade presude traje 14 mjeseci.

Ukupan period vremena od 16 mjeseci i 22 dana, koji je protekao od dana kada je shodno ZPP-u morala biti izrađena i otpravljena strankama prva i druga prvostepena presuda u predmetu Privrednog suda u Podgorici P.br. 327/11, odnosno P.br. 851/13 -11, do dana kada su one faktički bile otpremljene, predstavlja vremenski period koji je kompatibilan sa navedenom praksom Evropskog suda, osnovom čega Vrhovni sud utvrđuje da je došlo do povrede prava tužioca na suđenje u razumnom roku, jer je postupajući prvostepeni sudija ne blagovremenom (u zakonskom roku), izradom pisanog opravka presude uzrokovao da dužina trajanja sudskog postupka u kom je ovdje tužilac bio tuženi, ne odgovara zahtjevu razumnog roka.

Svrha nadoknade nematerijalne štete je u tome da se stranci pruži adekvatna novčana kompenzacija za pretrpljene frustracije i neizvjesnost zbog nerazumne dužine trajanja sudskog postupka, pri čemu se sud rukovodi principom pravednosti i standardima prakse Evropskog suda i Vrhovnog suda CG u ranijim predmetima. Imajući te kriterijume u vidu, Vrhovni sud je ocijenio da je zahtjev tužioca u pogledu visine djelimično osnovan.

Polazeći od navedenih kriterijuma i utvrđenih činjenica, a shodno čl. 4 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, Vrhovni sud smatra da je nadoknada od 300,00 € dovoljan vid novčane kompenzacije za frustracije i neizvjesnost koju je tužilac trpio zbog nerazumne dužine trajanja parničnog postupka. Dosuđeni iznos predstavlja pravično zadovoljenje za ostvarenu mjeru povrede prava tužiloca zagaranatovanog čl.6 st.1 Evropske konvencije. Stoga je tužbeni zahtjev iznad dosuđenog, ocijenjen je kao neosnovan.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 15/15 od 03.07.2015. godine)

ODUGOVLAČENJE PARNIČNOG POSTUPKA
I PRAVO NA PRAVIČNU NAKNADU
(Član 4 i 37 stav 3 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Neopravdano odugovlačenje parničnog postupka za ukupno 32 mjeseca zbog isključive odgovornosti sudova opravdava, dosudjivanje naknade nematerijalne štete zbog povrede prava na sudjenje u razumnom roku.

Iz obrazloženja:

„Postupak po kontrolnom zahtjevu tužilaca, koji su podnijeli drugostepenom sudu u predmetu Gž.br. 1617/14, okončan je obavještenjem koje je predsjednik suda dostavio tužiocima nakon provedene procedure u smislu čl. 15 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku i pribavljenog izjašnjenja postupajućeg sudije. Stoga se ovo obavještenje, koje sadrži informaciju o roku u kom će se predmet okončati (ukazano da će postupajući sudija drugostepenu odluku koja je donijeta tokom procedure po kontrolnom zahtjevu, obrazložiti u zakonskom roku), po ocjeni Vrhovnog suda ima cijeniti kao obavještenje iz čl.17 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, iako se predsjednik suda nije pozvao na tu odredbu. Stoga je Vrhovnom sudu, shodno čl.37 st.3 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, jedino preostalo da ovdje tužiocima presudom odredi pravično zadovoljenje, odnosno ocjeni osnovanost tužbenog zahtjeva samo u dijelu njegove visine.

U tom smislu Vrhovni sud je pošao od odredbe čl.4 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, kojom je propisano da se prilikom odlučivanja o tužbi za pravično zadovoljenje naročito uzme u obzir složenost predmeta, ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda i drugih državnih organa, te interes podnosioca tužbe.

Stim u vezi Vrhovni sud je utvrdio:

- parnica koju su pokrenuli tužioci pred Osnovnim sudom u Podgorici tužbom od 08.04.2008.godine radi naknade materijalne i nematerijalne štete zbog smrti bliskog lica činjenično nije bila pretjerano složena, jer su pisani dokazi većinom bili dostavljeni uz tužbu pa je jedino trebalo provesti medicinsko vještačenje, a sve ostalo se svodilo na rješenje pravnog pitanja na temelju pozitivnih pravnih propisa i sudske prakse, što takođe nije bilo složeno. Dakle, složenost ovog predmeta nije opravdavala da prvostepeni postupak traje skoro šest godina (od dana podnošenja tužbe - 08.04.2008.g. do prvostepene presude 18.02.2014.g.), niti da drugostepeni postupak traje skoro godinu dana (računato od 21.03.2014 kada je predmet stigao u Viši sud Podgorica do 09.02.2015.godine kada je predmet uz dopis i primjerak drugostepenu odluku vraćen prvostepenom sudu).

-iz spisa predmeta Osnovnog suda u Podgorici P.br.959/08 (nova oznaka P.br.500/15) utvrđuje se da tužioci svojim ponašanjem nisu doprinijeli ovako dugom trajanju prvostepenog postupka. Kad je u pitanju drugostepeni postupak, a imajući u vidu zakonsko uređenje drugostepene procedure u koju stranke, nakon podnošenja žalbe, ne učestvuju, Vrhovni sud nalazi da tužioci nisu ni mogli uticati na ovoliko njeno trajanje. Zapaziti je da su tužioci, urgencijom predsjedniku drugostepenog suda, a potom i podnošenjem kontrolnog zahtjeva, čak pokušali uticati na skraćivanje ove procedure, što je dalo rezultata jer je postupajući sudija odlučio u predmetu tek nakon što je predsjednik suda zatražio njegovo izjašnjenje povodom kontrolnog zahtjeva.

Dakle, Vrhovni sud utvrđuje da parnični postupak povodom kog se podnosi predmetna tužba za pravično zadovoljenje nije bio činjenično i pravno složen i da tužioci svojim ponašanjem nisu uticali na njegovo odugovlačenje.

U pogledu ponašanja sudova i interesa tužilaca - podnosilaca pravnog sredstva, Vrhovnih sud konstatuje:

- prvostepenom sudu, nakon prijema odgovora na tužbu (25.07.2008.g.) bilo je potrebno 9 mjeseci da održi prvo ročište (24.04.2009.g.). Vrhovni sud smatra da nije bilo nikakvog opravdanja za ovako dugo nepostupanje u predmetu, tim prije što je Zakonom o parničnom postupku u čl.284 st.3 propisano da sud pripremno ročište po pravilu održava najkasnije u roku 30 dana od prijema odgovora na tužbu. Dakle, sve preko tog roka, a što nije uzrokovano nekim opravdanim razlogom, po mišljenju Vrhovnog suda ima se cijeliti kao **neopravdano odugovlačenje postupka** koje je u konkretnom bilo za dodatnih **8 mjeseci**. Vrhovni sud je imao u vidu da je jedno ročište bilo zakazano nešto malo ranije (za 02.04.2009.), ali to nije imalo uticaja na drugačiji rezon. Ovo tim prije što je to ročište odloženo zbog službene odsutnosti postupajućeg sudije, što ne može biti opravdan razlog sa stanovišta prava na suđenje u razumnom roku, jer stranka ne može trpjeti posljedice odsutnosti sudije koja postupa u njegovom predmetu, niti za sudiju postoji važnija službena dužnost od one zbog koje je izabran, a naime od obaveze da blagovremeno postupa u predmetima sa kojima je zadužen.

- prvostepenom sudu, od kada su tužioci postavili zahtjev za oslobađanje od troškova parničnog postupka (na ročištu 17.06.2009.g.), bilo je potrebno više od 12 mjeseci da donese odluku o tom zahtjevu (07.07.2010.g. - odlučeno da se tužioci oslobađaju plaćanja troškova postupka). U tom periodu ročišta su odlagana radi donošenja odluke o zahtjevu za oslobođenje od plaćanja troškova, tako da sud nije preduzimao ni jednu radnju koja je bila usmjerena na rešavanje primarnog tužbenog zahtjeva, čime se takođe neopravdano odugovlačio postupak jer je objektivno prvostepeni sud odluku o oslobađanju od plaćanja mogao donijeti u mnogo kraćem roku-najviše 2 mjeseca uvažavajući potrebu pribavljanja potrebne dokumentacije. Dakle, prvostepeni sud je na ovaj način **neopravdano odugovlačio postupak za dodatnih 10 mjeseci**;

- u periodu od 14.10.2010. godine do 14.12.2011.godine spisi predmeta su se nalazili kod Medicinskog fakulteta-Instituta za sudsku medicinu u Beogradu, radi vještačenja. Vrhovni sud smatra da nije bilo opravdanja za ovako dugo trajanje predmetnog vještačenja, od ukupno 14 mjeseci, za šta odgovornost stoji na prvostepenom sudu i to dijelom time što nije blagovremeno ovoj instituciji dostavljao svu dokumentaciju koju je imao - obdukcioni zapisnik koji je bio priložen uz tužbu, a dijelom i nepreduzimanjem mjera u skladu sa zakonom kojima bi ubrzao provođenje ove procesne radnje. Ovakva ocjena je u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava koji je u predmetu Nankov protiv Makedonije ukazao da zbog kašnjenja u izradi nalaza usled čega dolazi do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, odgovornost snosi sud, jer je on dužan da obezbjedi da vještaci blagovremeno dostave nalaz. Po ocjeni Vrhovnog suda, uz uvažavanje činjenice da je vještačenje povjereno instituciji u inostranstvu, ali sa kojom se nije komuniciralo diplomatskim putem, već neposredno, objektivno je bilo očekivati da se vještačenje okonča za najviše 6 mjeseci. Dakle, za vrijeme duže od ovog ima se cijeliti da je prvostepeni sud neopravdano odugovlačio postupak na prethodno ukazani način, što je **dodatnih 8 mjeseci neopravdanog odugovlačenja**. Da se ovo vještačenje, uz odgovarajući angažman suda objektivno moglo okončati ranije, ukazuje i činjenica da je prvostepeni sud na ročištu 20.11.2012.godine odredio novo vještačenje po Medicinskom fakultetu u Novom Sadu i da je ta institucija dostavila nalaz i mišljenje u roku mjesec dana (računato od kada je dostavljen obdukcioni zapisnik, jer je sud i ovoj instituciji propustio da ga dostavi sa spisima, zbog čega

ga je Medicinski fakultet 27.03.2013.godine potraživao, nakon čega je nalaz dostavljen sudu - 25.04.2013.g.).

-drugostepena procedura, kao što je prethodno ukazano, trajala je skoro godinu dana. Ovako dugo trajanje drugostepenog postupka nema opravdanje, obzirom na činjenicu da je prvostepena procedura već trajala skoro 6 godina, što je ukazivalo da se radi o starom predmetu koji je morao imati prioritet u rješavanju. Dakle, trajanje drugostepenog postupka duže od četiri mjeseca (koliko je propisano ZKP-u kada su u pitanju krivični predmeti što je Vrhovni sud uzeo kao analogno rješenje), ne može se smatrati opravdanim, neovisno od opterećenja parničnog odjeljenja Višeg suda u Podgorici, za šta stranke ne mogu trpjeti štetne posljedice već je to stvar pravosudne organizacije, pa se ima cijeliti da se predmetni postupak **neopravdano odugovlačio** za period duži od navedenog, a to je **oko 6 mjeseci**.

Kada je u pitanju kriterijum koji se odnosi na interes podnosioca pravnog sredstva Vrhovni sud smatra da je nesumnjivo da je parnični postupak koji su tužioci vodili pred redovnim sudovima radi naknade nematerijalne i materijalne štete zbog smrti bliskog lica (djeteta dvojice tužilaca i brata jednog tužioca), za tužioce ima poseban značaj. Međutim ne i egzistencionalni.

Rezimirajući Vrhovni sud konstatuje da se parnični postupak po tužbi ovdje tužilaca pred prvostepenim i drugostepenim sudom neopravdano odugovlačio za ukupno 32 mjeseca (8+10+8 +6) zbog isključive odgovornosti sudova, a što shodno praksi Evropskog suda za ljudska prava i praksi Vrhovnog suda CG, predstavlja period koji uzrokuje povredu prava tužilaca na suđenje u razumnom roku. Naime u presudi Napijalo protiv Hrvatske-2003.g., Evropski sud je zauzeo stav da dva duga perioda neaktivnosti suda u parnici od ukupno 20 mjeseci, za koje država nije imala opravdanja, dovode do kršenja prava na suđenje u razumnom roku zagarantovanog čl.6 st.1 Konvencije.

Polazeći od prethodno utvrđenog činjeničnog stanja a imajući u vidu da je svrha nadoknade nematerijalne štete u tome da bi se stranci pružila adekvatna novčana kompenzacija za pretrpljeni psihički bol, frustracije i neizvjesnost zbog nerazumne dužine trajanja sudskog postupka, te rukovodeći se principom pravednosti i uzimajući u obzir standarde prakse Evropskog suda i Vrhovnog suda CG u ranijim predmetima, Vrhovni sud je ocijenio da je zahtjev tužilaca djelimično osnovan u pogledu visine.

Naime, Vrhovni sud smatra da je nadoknada od po 500,00 €, dovoljan vid novčane kompenzacije za frustracije i neizvjesnost koju su tužioci trpjeli zbog nerazumne dužine trajanja parničnog postupka utvrđivanja materijalne i nematerijalne štete, koja parnica iako je u vezi sa smrću njima bliskog lica i ima poseban značaj za njih, nije od presudnog egzistencionalnog značaja za tužioce, pa se ne može cijeliti da tužioci imaju izuzetan interes za njeno okončanje, a koji se cijeni u smislu čl.4 st.1 alineja 4 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku. Stoga dosuđeni iznos predstavlja pravično zadovoljenje za ostvarenu mjeru povrede prava tužilaca zagarantovanog čl.6 st.1 Evropske konvencije. Imajući to u vidu tužioci su za višak tužbenog zahtjeva iznad dosuđenog odbijeni, jer je u tom dijelu njihov zahtjev cijeljen kao neosnovan.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 12/15 od 16.06.2015. godine)

ODUGOVLAČENJE SUDSKE PROCEDURE
UZROKOVANO PONAŠANJEM ODBRANE
(Čl. 4 i 37 stav 4 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Odugovlačenjem drugostepene procedure uzrokovane isključivo ponašanjem odbrane nije povrijedjeno pravo odbrane na sudjenje u razumnom roku.

Iz obrazloženja:

„Iz tužbe i spisa predmeta proizilazi da su tužioci u vezi istog krivičnog predmeta (koji je započeo pred Višim sudom u Podgorici decembra 1995 donošenjem rješenja o sprovođenju istrage, a nastavio se pred Osnovnim sudom u Kotoru kao prvostepenim i Višim sudom u Podgorici kao drugostepenim te Vrhovnim sudom CG kao sudom trećeg stepena), podnosili tužbu za pravično zadovoljenje. Odlučujući o toj ranijoj tužbi, Vrhovni sud CG je presudom Tpz.br.28/13 od 22.11.2013.godine djelimično usvojio tužbeni zahtjev i zbog povrede prava tužilaca na suđenje u razumnom roku u predmetu Osnovnog suda u Kotoru K.br.181/10/04 i predmetu Višeg suda u Podgorici Kž.br.1126/13, obavezao Crnu Goru da im naknadi nematerijalnu štetu u iznosu od po 3.500,00€.

Imajući to u vidu, Vrhovni sud je konstatuje da u konkretnom slučaju radi ocjene eventualno **ponovne povrede prava** tužilaca na suđenje u razumnom roku, treba razmatrati period nakon donošenja presude Vrhovnog suda CG Tpz.br.28/13, a to znači **period nakon 22.11.2013.godine** (dan donošenja te presude). Ovo stoga što su tužioci tom presudom oštećeni za povredu prava na suđenje u razumnom koja je nastupila u vremenskom period od dana važenja Evropske Konvencije za Crnu Goru i dana primjene Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku tj. od 03.04.2004. godine pa do 22.11.2013.godine kada im je dosuđena naknada štete.

U okviru tog vremenskog perioda, odlučujući o osnovanost tužbenog zahtjeva, a polazeći od odredbe čl.4 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku kojom je propisano da se prilikom odlučivanja o tužbi za pravično zadovoljenje naročito uzima u obzir složenost predmeta, ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda i drugih državnih organa, te interes podnosioca tužbe, Vrhovni sud je utvrdio sledeće:

1.) Kada je u pitanju složenost postupka

Postupak povodom kog ovdje tužilac traži pravično zadovoljenje je krivični postupak u kom su tužioci bili okrivljeni za krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz čl.416 st.3 u vezi st.1 KZ CG. Imajući u vidu da je za prethodnih 20 godina koliko je trajala krivična procedura donijeto više presuda u tom predmetu (prvostepene, drugostepene, presuda suda trećeg stepena), Vrhovni sud ocjenjuje da u periodu koji se ovdje razmatra (od 22.11.2013. godine do dana vijećanja-15.12.2015.godine) predmet nije bio ni činjenično ni pravno složen. Ovo naročito nakon odluke Vrhovnog suda CG Kž.Ibr.7/13 od 10.06.2013. godine, kojom je ukazano drugostepenom sudu koja pitanja treba razjasniti u ponovnom drugostepenom postupku.

2.) i 3.) Kada je u pitanju ponašanje podnosilaca tužbe i suda i drugih državnih organa:

Vrhovni sud utvrđuje da je trajanje drugostepenog postupka posljednje dvije godine koje se ovdje razmatraju, prevashodno uzrokovano postupanjem odnosno nepostupanjem ovdje tužilaca (okrivljenih) i njihovog branioca, a da je sud koristio sve rapoložive zakonske mehanizme da obezbijedi uslove za održavanje pretresa pred drugostepenim sudom i pri tom predmet u kontinuitetu držao u radu zakazujući pretrese u najkraćem mogućem roku. Zapaziti je da i pored nastojanja drugostepenog suda da krivični postupak okonča odlukom kojom bi se optužba meritorno riješila, u tome se nije uspjelo, jer se zbog neispunjanja pretpostavki nisu mogli održati većina pretresa, što je konačno uzrokovalo nastupanje apsolutne zastare krivičnog gonjenja, pa je presudom Kž.br.1126/13 od 24.11.2015.godine prema okrivljenima optužba odbijena.

Naime, nakon što je drugostepeni sud održao sjednicu vijeća 26.12.2013.godine, pretres je zakazan za 22.01.2014.godine, ali za taj pretres, kao i za naredna četiri nijesu bile obezbijedene pretpostavke za održavanje zbog nedolaska na pretres okrivljenog M. Z. koji je podnosio zahtjeve za odlaganje pretresa zbog bolesti. Kako bi obezbijedio pretpostavke za održavanje pretresa sud je inicirao da tužilac predloži suđenje u odsustvu. Državni tužilac je prihvatio inicijativu ali vanraspravno vijeće nije prihvatilo predlog tužilaštva (odluka Kv.br.822/14 od 22.07.2014.godine).

Nakon toga sudeće vijeće zakazuje termine za glavni pretres u kontinuitetu, ali se pretres iz istih razloga kao ranije ne održava jer okrivljeni M. Z. dostavio zahtjeve za odlaganje i potvrde ljekara. Sud je ponovio inicijativu tužilaštvu za stavljanje predloga za suđenje u odsustvu okrivljenom M. Z., što je tužilaštvo prihvatilo i vanraspravno vijeće je donijelo rješenje Kv.1108/14 od 12.11.2014.godine da se ovom okrivljenom sudi u odsustvu.

Pravosnažnošću tog rješenja (24.12.2014.godine), pravno je otklonjena smetnja zbog koje se pretres nije mogao održati. Naredni pretres 22.01.2015. godine se održava, određuje vještačenje i novi termin za pretres određuje za 19.02.2015.godine. U međuvremenu vještak dostavlja nalaz. Međutim naredni pretres se ne održava jer ne dolazi branilac okrivljenih, kao ni sledeći zakazan za 19.03.2015. godine za koji branilac obavještava sud da zbog bolesti ne može doći. Očigledno ocjenjujući da je u pitanju opstrukcija pretresa zbog kratkog vremena do nastupanja apsolutne zastare gonjenja, sudeće vijeće traži od predsjednika suda da okrivljenim postavi branioca po službenoj dužnosti, što je i učinjeno 23.03.2015.godine.

Kada je pravnim sredstvima otklonjena i ova smetnja (odsustvo branioca) za održavanje pretresa, okrivljeni, preko istog ranije izabranog branioca, dana 03.04.2015. godine podnose zahtjev za izuzeće predsjednika vijeća i predsjednika suda, što uzrokuje odlaganje ročišta zakazanog za 03.04.2015. godine. Odbrana (okrivljeni i njihov branilac po izboru) potom dana 20.04.2015. godine podnosi zahtjev za odlaganje pretresa koji je bio zakazan za 24.04.2015. godine, a 23.04.2015. godine i zahtjev za izuzeće sudije člana vijeća i izuzeće predsjednika Apelacionog suda što ponovo uzrokuje odlaganje pretresa. Branilac po izboru dana 04.06.2015. godine iznova podnosi zahtjev za odlaganje pretresa zakazanog za isti dan (04.06.2015. godine), koji sud ocjenjuje opravdanim i odlaže pretres, a branilac nakon toga traži odlaganje i pretresa za 25.06.2015. godine. Istovremeno branilac podnosi više pritužbi na rad predsjednika vijeća i rad suda.

Konačno pretres se održava dana 23.07.2015. godine kao i naredni 03.09.2015. godine, kada je određeno finansijsko vještačenje. Vještak dostavlja nalaz u najkraćem roku - 08.09.2015.godine.

Pretres zakazan za 14.09.2015 se odlaže. Na tom pretresu nije pristupio izabrani branilac koji je telegramom od istog dana, obavijestio sud da ne može doći zbog bolesti supruge. Na naredni pretres zakazan za 16.09.2015.godine branilac ne dolazi, a sud ga kažnjava novčanom kaznom.

Na pretresu 30.09.2015.godine okončava se dokazni postupak, ali branilac traži odlaganje zbog davanja završnih riječi, što sud prihvata i određuje novi termin za pretres za

05.10.2015.godine. Na dan kada je trebalo održati ovaj pretres branilac podnosi zahtjev za izuzeće većeg broja državnih tužilac kao i Višeg državnog tužioca i Vrhovnog državnog tužioca, što uzrokuje odlaganje završnih riječi za 16.10.2015.godine. Dan prije tog pretresa odbrana podnosi zahtjev za izuzeće svih članova sudećeg vijeća, predsjednika Višeg suda, Apelacionog i Vrhovnog suda pa se pretres odlaže za 11.11.2015.godine kada branilac ne dolazi, a na dan sledećeg zakazanog pretresa - 12.11.2015.godine, okrivljeni podnose zahtjev za izuzeće sudija Višeg suda, predsjednika tog suda, a takođe većeg broja državnih tužilaca i njihovih rukovodilaca, pa se i taj pretres odlaže.

Nakon donošenja odluke o zahtjevu za izuzeće državnih tužilaca, o kom se moralo odlučiti u državnom tužilaštvu zbog čega se predmet morao iz suda uputiti u tužilaštvo, predsjednik vijeća izdaje naredbu za zakazivanje pretresa za 24.11.2015.godine kada sud donosi presudu kojom se optužba odbija zbog nastupanja apsolutne zastare.

Iz navedenih činjenica nesumnjivo proizilazi da drugostepeni sud ne samo da nije neopravdano odugovlačio postupak koji je bio u toku protiv okrivljenih, ovdje tužilaca, već je preduzimao sve zakonom propisane mjere da spriječi zloupotrebu prava odbrane a da pri tom ne povrijedi pravo okrivljenih na odbranu i pravično suđenje. Proizilazi da drugostepeni sud, nakon 22.11.2013. godine, nije povrijedio pravo tužilaca na suđenje u razumnom roku u krivičnom predmetu Kž.br.1793/11 (ranije oznake pred prvostepenim sudom - K.br. 181/10/04), već je trajanje procedure koja nije odgovarala razumnom roku uzrokovano nemogućnošću suda da obezbijedi procesne pretpostavke za održavanje pretresa i to pretežno usled postupanja, odnosno nepostupanja okrivljenih i njihovog izabranog branioca.

Dakle, Vrhovni sud utvrđuje da je trajanje drugostepene procedure, više od dvije godine, koje svakako nije odgovarala zahtjevu razumnog roka, uzrokovano isključivo ponašanjem odbrane koja je preduzimala sve kako bi opstruirala ostvarivanje uslova za održavanje pretresa i na taj način postupak prolongirala do vremena kada je nastupila apsolutna zastara krivičnog gonjenja, što je bio interes odbrane, obzirom da su okrivljeni prvostepenom presudom, o kojoj se povodom žalbi odlučivalo pred drugostepenim sudom, bili oglašeni krivim za krivično djelo koje im se optužbom stavljalo na teret.

Imajući to u vidu Vrhovni sud je odbio kao neosnovan tužbeni zahtjev, pri čemu nije imalo potrebe da se bavi interesom tužilaca u smislu čl.4 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, jer je očigledno da tužioci nisu imali interes da se drugostepeni postupak završi u razumnom roku. Interes tužilaca (okrivljenih) je bio upravo suprotan da drugostepena procedura nerazumno dugo traje kako bi nastupila zastara njihovog krivičnog gonjenja. Stoga se tužioci ne mogu pozivati na povredu prava na suđenje u razumnom roku, kada su odugovlačenje sudske procedure sami uzrokovali.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 21/15 od 15.12.2015. godine)

PRESUDA O UTVRĐJIVANJU POVREDE PRAVA
NA SUDJENJE U RAZUMNOM ROKU
(Član 38 stav 1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Iz obrazloženja:

„Predmet povodom kojeg je tražena zaštita prava na sudjenje u razumnom roku, po ocjeni ovog suda, nije složenije činjenične i pravne prirode, s obzirom da se tužbeni zahtjev odnosio na činidbu – objavljivanje odgovora u štampanom mediju i za zaključak o njegovoj osnovanosti bila je dovoljna ocjena manjeg broja dostavljenih pisanih dokaza.

U prvostepenom postupku pridata je važnost hitnosti postupka i poštovanju prava na sudjenje u razumnom roku, što tužilac nije dovodio u pitanje ni u kontrolnom zahtjevu ni u predmetnoj tužbi. Neaktivnost suda se manifestovala u postupku po žalbi, s obzirom da je od izjavlivanja žalbe protiv prvostepene presude do donošenja drugostepene odluke proteklo više od osam mjeseci, a što je rezultiralo iz administrativne greške u vidu pogrešno date pravne pouke, kojom je bilo navedeno da žalbu treba nasloviti za Viši sud u Podgorici, kao što se to čini u svim parničnim predmetima, sem u onim koji su zasnovani na primjeni Zakona o medijima. Apelacioni sud Crne Gore, kao nadležni drugostepeni sud, je odlučio bez odugovlačenja postupka nakon što su mu dostavljeni spisi predmeta.

Punomoćnik tužioca je tek po proteku osam mjeseci dostavio zahtjev za ubrzanje postupka, a nije na bilo koji način bio spriječen da taj zahtjev dostavi ranije i doprinese ubrzanju postupka.

Interes podnosioca za hitno postupanje bio je nesumnjiv jer on proizilazi iz odredbe čl.31 st.1 Zakona o medijima, kojom je propisano da je hitan postupak po tužbi za objavljivanje ispravke ili odgovora na objavljeni programski sadržaj u mediju i što sa protekom vremena objavljivanje odgovora gubi na značaju i interesovanju javnosti.

Polazeći od odredbe čl.33 st.2 Zakona o medijima, koja propisuje instrukcione rokove za postupanje i odlučivanje po žalbi, prema kojim drugostepeni sud odlučuje u roku od 7 dana od dana predaje žalbe prvostepenom sudu, a imajući u vidu da je žalba bila dostavljena prvostepenom sudu 31.12.2014.godine, a drugostepena odluka donijeta 10.09.2015.godine, po ocjeni ovog suda, nesumnjivo je došlo do kršenja prava na sudjenje u razumnom roku. Ovo bez obzira što je kašnjenje u dostavljanju spisa predmeta Apelacionom sudu Crne Gore, kao drugostepenom sudu, proizašlo iz administrativne greške. Naime, činjenice da je prvostepeni sud u pravnoj pouci pogrešno označio drugostepeni sud, da je zastupnik tužene (takodje državni organ) pogrešno adresovao žalbu za Viši sud u Podgorici, kome su dostavljeni spisi predmeta, i da se taj sud nije blagovremeno oglasio nenadležnim, ne mogu dovesti do drugačijeg zaključka, sem da su postojali propusti državnih organa koji su doveli do povrede prava na sudjenje u razumnom roku.

Sa druge strane, na strankama u sporu je da „pokažu revnost u preduzimanju koraka koji su za njih relevantni, da se uzdrže od taktike odlaganja i da iskoriste ono što je u domenu domaćeg prava dozvoljeno u smislu skraćivanja postupka“ (presuda Evropskog suda – Union Alimentarija Sanders S.A. protiv Španije), na koji citat se ukazuje u podnijetoj tužbi. Imajući u vidu da je žalba bila dostavljena na odgovor punomoćniku tužioca, koji je advokat i koji se mogao uvjeriti da je slijedom pomenute administrativne greške izvršeno dostavljen spisa predmeta Višem sudu u Podgorici, bilo je za očekivati da se dostavi odgovor na tužbu ili blagovremeno podnese kontrolni zahtjev, kojim će se ukazati sudu da postoji administrativna greška i dati puni doprinos skraćivanju postupka. Na ovo je punomoćnika tužioca obavezivao značaj predmeta spora i interes stranke koju je zastupao da što prije dodje do objavljivanja

njenog odgovora na programski sadržaj u pomenutom mediju. Da je punomoćnik tužioca postupio na navedeni način, interes tužioca da se ubrza postupak, bio bi evidentno zadovoljen, jer to potvrđuje činjenica da je Apelacioni sud Crne Gore adekvatno postupio nakon što je predsjedniku tog suda dostavljen kontrolni zahtjev i donio odluku u roku od tri dana od dana kada su mu spisi dostavljeni, odnosno u roku za koji je vezan članom 33 st.2 Zakona o medijima.

Kod iznijetih zaključaka ovaj sud je ocijenio da u konkretnom slučaju treba primijeniti odredbu čl.38 st.1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, kojom je propisano da Vrhovni sud Crne Gore, može izuzetno, imajući u vidu sve okolnosti slučaja, a naročito ponašanje stranaka, da presudom utvrdi samo povredu prava na sudjenje u razumnom roku.

Naime, kada se imaju u vidu sve okolnosti slučaja, a naročito da je do povrede prava na sudjenje u razumnom roku došlo usljed administrativnih grešaka sudova i zastupnika tužene, a ne zbog drugih ponašanja državnih organa karakterističnih za procesne propuste koji vode odugovlačenju postupka i pri tome uzme u obzir da tužilac, sa svoje strane, na opisani način nije dao doprinos da se spriječi posljedica odugovlačenja postupka zbog tehničke greške, kao i da je tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete postavljen na minimalni iznos od 300,00 €, ovaj sud zaključuje da će se samim utvrdjenjem povrede prava na sudjenje u razumnom roku i time što će ova presuda biti objavljena na internet stranici „Sudovi Crne Gore“ postići svrha pravičnog zadovoljenja. Zbog toga nema mjesta da se dosudi i nematerijalna šteta u traženom iznosu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 22/15 od 02.10.2015. godine)

NEAKTIVNOST SUDA U RADNOM SPORU
(Čl. 4 i 37 stav 4 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Period od 18 mjeseci neaktivnosti suda za koji država nije imala opravdanja dovelo je do kršenja prava na sudjenje u razumnom roku.

Iz obrazloženja:

„Evropski sud za ljudska prava je interpretirajući garanciju prava na sudjenje u razumnom roku iz člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda naveo da ta garancija "naglašava važnost donošenja sudskih odluka bez odlaganja, kako se ne bi ugrozila djelotvornost i kredibilitet tih odluka" (presuda H protiv Francuske - 1989.god.). Prilikom odlučivanja o tome da li je poštovana garancija razumnog roka uzimaju se u obzir samo ona kašnjenja, koja se mogu pripisati državi, odnosno koja su prouzrokovali njeni organi (Napijalo protiv Hrvatske - 2003.god). Kašnjenja za koja su organi za primjenu Konvencije smatrali da se mogu pripisati državi obuhvataju u građanskopravnim predmetima, između ostalog, kašnjenja u vođenju rasprave (presuda Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske - 1983.god.).

U postupku je utvrđeno, da u različitim periodima u parničnom postupku, koji je vođen kod Osnovnog suda u Podgorici pod P.br.2198/13 (ranije oznake P.br.3655/10) nijesu preduzimane efikasne procesne radnje. Naime, u periodu od 29.04.2013. godine (kada su vraćeni spisi od strane Višeg suda u Podgorici) do 09.09.2013. godine nijesu preduzimane parnične radnje. Takodje, ni u periodu od 07.05.2014. do 15.10.2014. godine, te u periodu od 03.02.2015. do 10.07.2015. godine nijesu od strane suda preduzimane radnje, a od 09.09.2015. godine ročište glavne rasprave nije zakazivano, što ukazuje na neaktivnost suda od 18 mjeseci.

Dakle, period od 18 mjeseci neaktivnosti suda, za koju država nije imala opravdanja je dovela do kršenja prava na sudjenje u razumnom roku.

Na nerazumnu dužinu trajanja postupka uticala je i promjena postupajućih sudija, s obzirom da je pet njih do sada bilo zaduživano sa parničnim predmetom Osnovnog suda u Podgorici. Međutim, ta okolnost ne može biti opravdanje za odugovlačenje postupka koje je dovelo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku. Ovo zbog toga što su „države dužne da organizuju svoje pravne sisteme tako da sudovima omoguće da poštuju zahtjeve člana 6 st.1 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, uključujući tu i onaj zahtjev koji se odnosi na raspravu u razumnom roku“ (presuda Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske – 1983.godine).

Kod naprijed navedenog, a imajući u vidu da se radi o radnom sporu, po tužbi tužioca za naknadu štete na ime izostale zarade, usled nezakonitog prestanka radnog odnosa, koji spor je saglasno čl.434. Zakona o parničnom postupku hitne prirode, koji je pokrenut 30.08.2010. godine i još uvijek nije pravosnažno okončan, po ocjeni ovog suda u konkretnom slučaju je došlo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku, koje je zagarantovano čl.6. st.1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Prilikom odlučivanja o visini naknade prouzrokovane povredom prava na sudjenje u razumnom roku, sud je cijenio kao što je već naprijed navedeno da se radi o radnom sporu, koji je hitne prirode, koji u suštini nije složen u pravnom i činjeničnom smislu, da je interes tužioca nesumnjiv imajući u vidu prirodu spora - isplata izostale zarade, a da pri tom isti nije doprinio dužini trajanja postupka. S druge strane, sud je cijenio ponašanje suda ispoljeno u

njegovoj neaktivnosti u periodu od 18 mjeseci, pa je imajući sve okolnosti našao da je iznos od 400,00 eura srazmjeran težini povrijedjenog dobra, koji predstavlja pravično zadovoljenje u vidu naknade nematerijalne štete, jer se smatra da je pretjerano dug postupak uzrokovao nematerijalnu štetu, zbog stanja uznemirenosti, neprijatnosti i života u produženoj neizvjesnosti u pogledu rezultata sudjenja (presuda Evropskog suda za ljudska prava Arvanitaki - Roboti And Others protiv Grčke).“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 31/15 od 24.12.2015. godine)

NEOPRAVDANA NEAKTIVNOST SUDA
U TOKU TRAJANJA IZVRŠNOG POSTUPKA
(Čl. 4 i 34 stav 2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Bez obzira što se ne radi o naročito izraženom interesu tužioca jer je njegovo potraživanje u pretežnom dijelu namireno, povreda prava na sudjenje u razumnom roku ima posljedice po tužioca u smislu povrede legitimnog očekivanja, odnosno izvjesnosti da njegovo potraživanje bude u cjelosti namireno u hitnoj proceduri izvršenja.

Iz obrazloženja:

„Na osnovu podataka iz spisa predmeta nesumnjivo je utvrđeno da nijesu preduzimate radnje u cilju efektivnog sprovođenja izvršenja u predmetu Privrednog suda Crne Gore I.br.617/14. Naime, za period od 03.12.2014. do 24.11.2015.godine, nije odlučeno po prigovoru izvršnog dužnika protiv rješenja I.br.670/14 od 07.11.2014.godine, iako za odlučivanje nijesu postojale procesne smetnje, niti je sud dostavio dodatne instrukcije za postupanje po zahtjevu Centralne banke Crne Gore od 09.02.2015.godine.

Prema tome, u konkretnom slučaju, očigledna je neopravdana neaktivnost suda u toku trajanja izvršnog postupka koji je započet u martu 2014.godine.

Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, izvršenje sudskih odluka smatra se sastavnim dijelom sudjenja, a neizvršenje presuda u razumnom roku posebno se kvalifikuje kao povreda "prava na sud" iz čl.6 st.1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (presuda Jankulovska protiv Makedonije - 2007.god.). Neizvršenje presude često dovodi ne samo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku, već i do povrede nekih materijalnih prava, najprije prava na mirno uživanje imovine iz čl.1 Protokola 1 uz Konvenciju (presuda Kačapor protiv Srbije-2008.god. i Mijanović protiv Crne Gore-2013.godine), s obzirom da se po shvatanju Evropskog suda za ljudska prava potraživanje koje je utvrđeno pravosnažnom presudom smatra imovinom u smislu pomenutog Protokola i postoji legitimno očekivanje da ono bude efikasno ostvareno u izvršnom postupku.

Imajući u vidu da se radi o postupku izvršenja sudskog poravnania, koji je saglasno čl.6 st.1 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju hitne prirode, a koji je pokrenut u martu 2014.godine, da je do odugovlačenja postupka došlo usljed neopravdane neaktivnosti suda i da tužilac uopšte nije doprinio dužini trajanja postupka, ovaj sud ocjenjuje da je u konkretnom slučaju povrijedjeno pravo tužioca na sudjenje u razumnom roku, te da mu treba dosuditi naknadu nematerijalne štete.

Oredbom čl.34 st.2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, propisano je da se novčana naknada određuje u iznosu od 300,00 do 5.000,00 €.

Pri odmjeravanju visine naknade, sud je posebno imao u vidu visinu preostalog potraživanja, koja je bila sporna u vrijeme donošenja rješenja I.br.670/14 od 07.11.2014.godine, a u vezi sa stavom Evropskog suda za ljudska prava koji se primjenjuje pri procjeni dozvoljenosti predstavke Evropskom sudu, prema kojem, prilikom ocjene o tome u kojoj mjeri podnosilac predstavke trpi štetu zbog povrede prava na koju se poziva treba poći od toga kakve posljedice ima potraživanje po podnosioca predstavke (presuda Adrian Mihail Jonesku protiv Rumunije - 2010.god.). Kada se uzme u obzir da je u konkretnom slučaju u pitanju izvršni postupak radi naplate novčanog potraživanja, pokrenut na osnovu zaključenog sudskog poravnania, kao i da je u vrijeme donošenja rješenja I.br.670/14 od

07.11.2014.godine bilo nesporno da je potraživanje iz sudskog poravnania u pretežnom dijelu namireno, ovaj sud zaključuje da se u konkretnom slučaju nije radilo o naročito izraženom interesu tužioca, ali da i pored toga povreda prava na sudjenje u razumnom roku ima posljedice po tužioca, u smislu povrede legitimnog očekivanja, odnosno izvjesnosti da njegovo potraživanje bude u cjelosti namireno u hitnoj proceduri izvršenja.

Polazeći od izloženog, ovaj sud je zaključio da tužiocu treba dosuditi iznos od 500,00 €, na ime naknade nematerijalne štete, a koji je po ocjeni ovog suda srazmjeran težini povrijedjenog prava, pa je sljedstveno tome djelimično usvojen tužbeni zahtjev.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 30/15 od 11.12.2015. godine)

INDEKS POJMOVA

INDEKS POJMOVA

A

Administrativna zabrana	82
Agrarna reforma	191
Aneks ugovora o radu	312
Akcionari	334, 335

B

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka	65
Bitne povrede odredaba parničnog postupka	254 – 257
Bespravna gradnja	200

D

Diskriminacija lica sa invaliditetom	134
Diskriminacija u oblasti rada	319
Devizna štednja	135
Docnja povjerioca	141
Dejstva obaveza	144
Dioba zajedničke imovine	227
Doprinos supružnika u sticanju imovine	231
Disciplinski postupak	298, 299

E

Evikcija	155
----------	-----

F

Fiducijarna svojina	195
Faktička eksproprijacija	199

H

Hipoteka -ništavost ugovora o hipoteci	89
---	----

I

Izmakla korist	117, 118
Inflatorna šteta	152
Izdržavanje djece	220, 221
Inspekcijski nadzor	341

J

Jemstvo	159
Javne nabavke	363
Javni izvršitelj	366

K

Konkurencija na tržištu	350
-------------------------	-----

M

Materijalna šteta	97
Mirovanje prava iz radnog odnosa	283

N

Ništavost ugovora o poklonu	90 – 92
Neispunjenje obaveze iz ugovora o subspecijalizaciji	137
Negatorna tužba	180, 181
Negativna nasljednička izjava	210
Nužni suparničari	247
Nenadležnost suda	240 – 242
Nedozvoljenost revizije	261 – 264

O

Odgovornost države	99
Odgovornost vlasnika opasne stvari	107
Odbacivanje tužbe	249, 250
Otpremnina	
-visina otpremnine	292
-isplata otpremnine	293
Otkup stana	316 – 318

P

Prenošenje nadležnosti	53
Produženo kirivično djelo	36
Pritvor	55 – 57
Predugovor	83
Poslovodstvo bez naloga	136
Pobijanje dužnikovih pravnih radnji	146
Pravo zadržavanja	148
Prenov ugovora	150
Prestanak prava svojine	170
Propast stvari	174
Porodična zajednica	235
Prekid postupka	248
Ponavljanje postupka	
-neblagovremenost predloga za ponavljanje postupka	266, 267
-razlozi za ponavljanje postupka	268, 269
Povreda na radu	302 – 306
Ponuda izmjene ugovora o radu	311 – 313
Pravno dejstvo ponude	329
Porez na nepokretnosti	353
Pravo na pravično sudjenje	378
Pravo na slobodu	377

R

Razbojništvo	44 – 46
Raskid sporazuma	93
Regresna šteta	109
Regresni dug	110
Renta	
-ukidanje rente	122
Raspolaganje zajedničkom imovinom	227 – 230
Restitucija	352

S

Saizvršilaštvo	35
Sticanje bez osnova	132
Sticanje svojine	
-odlukom državnog organa	165
-pravnim poslom	172
-nasljedjem	173
Službenost	188
Stečaj	325 – 333
Stručni ispit	357
Starosna penzija	358

T

Testament	
-svojeručni testament	205
-usmeni testament	207
-pismeni testament pred svjedocima	206
-nasljedjivanje na osnovu testamenta	204
Tužba za pravično zadovoljenje	384

U

Umišljaj	37
Ugovorna kazna	145
Uznemiravanja prava svojine	179. 182
Uvećanje zarade	287

V

Vanredno ublažavanje kazne	74, 75
Višestruka prodaja iste nepokretnosti	171
Vršenje roditeljskog prava	216 – 219
Vanbračna zajednica	233

Z

Zahtjev za zaštitu zakonitosti	73, 76, 265
Zastarjelost potraživanja zarade	151
Zajednička gradnja	168
Zaštićeni podstanar	175
Zajednička svojina etažnih vlasnika	185
Zaostavština	
-predmet zaostavštine	203
-sticanje zaostavštine	209
Zajednička imovina bračnih drugova	226
Zaštita predstavnika sindikata	315
Zaštita kulturnih dobara	349

Ž

Žalba	
-odbacivanje žalbe	71
-ocjena blagovremenosti žalbe	252

SADRŽAJ / CONTENTS

PRAVNI STAVOVI	5
<i>LEGAL ATTITUDES</i>	
SUDSKA PRAKSA.....	31
<i>COURT PRACTICE</i>	
KRIVIČNO MATERIJALNO PRAVO.....	33
<i>SUBSTANTIVE CRIMINAL LAW</i>	
KRIVIČNO PROCESNO PRAVO.....	49
<i>CRIMINAL PROCEEDINGS LAW</i>	
OBLIGACIONO PRAVO.....	79
<i>LAW OF CONTRACTS AND TORTS</i>	
STVARNO PRAVO.....	163
<i>PROPERTY LAW</i>	
NASLJEDNO PRAVO.....	201
<i>SUCCESSION LAW</i>	
PORODIČNO PRAVO.....	213
<i>FAMILY LAW</i>	
GRADJANSKO PROCESNO PRAVO.....	237
<i>CIVIL PROCEDURE LAW</i>	
RADNO PRAVO.....	273
<i>LABOUR LAW</i>	
PRIVREDNO PRAVO.....	323
<i>COMMERCIAL LAW</i>	
UPRAVNO PRAVO.....	339
<i>ADMINISTRATIVE LAW</i>	
LJUDSKA PRAVA I SLOBODE.....	375
<i>HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS</i>	
INDEKS POJMOVA.....	401
<i>INDEX</i>	

CRNA GORA / MONTENEGRO
VRHOVNI SUD CRNE GORE / THE SUPREME COURT OF MONTENEGRO

BILTEN / BULLETIN

Izdavač / Publisher
Vrhovni sud Crne Gore

Tehnička obrada / Technical processing
Nada Janković

Tiraž / Circulation
700

Štampa / Press
Štamparija "IVPE" - Cetinje

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Centralna narodna biblioteka Crne Gore, Cetinje

347.991 (497.16) (055)

BILTEN / Glavni i odgovorni urednik Dušanka Radović - God 1 (1994) - Podgorica
(Njegoševa 10); Vrhovni sud Republike Crne Gore, 2015 (Cetinje: IVPE). - 24 cm

Godišnje
ISSN 1800-5810 - Bilten (Podgorica)
COBISS.CG.ID 10914832